

AL. MITRU

LEGENDĂ VALAHĂ

EDITURA ION CREANGĂ

iunie 1986
Duro

AL. MITRU

LEGENDĂ VALAHĂ

— ed. a II-a —

Coperta de
ROMEO VOINESCU

EDITURA ION CREANGA
BUCUREŞTI, 1986

CUPRINS

Lector: DELIA DAMIRESCU
Tehnoredactor: KLARA GALIUC

Bun de tipar: 7.II.1986
Apărut: 1986
Data edițiilor anterioare: 1979
Coli de tipar 23

Tiparul executat sub comanda nr. 50 262
la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
București, Republica Socialistă România

I

SĂGEATA CĂPITANULUI ION

1

BLESTEMAȚI SĂ FIE CEI VÎNDUȚI DUȘMANILOR

Băiatul sări pe cal. Și calul subțire, negru, cu trupul lucios ca lăcuit, sforăind, zvîcni și porni în galop. Ocoli mai întîi priporul împădurit, la poalele căruia se găsea casa, zbură de-a lungul văii unde lumînările albe ale trunchiurilor de mesteceni scînteiau sub soarele plăcut și blînd, de toamnă.

— Stai! Nu pleca... Nu pleca, frățiorule! striga în urma lui fata, cu glasul deznădăjduit. Oh! Doamne... Doamne... ce-am făcut? De ce i-am spus? Cum am putut să fac una ca asta? se căina ea, în timp ce lacrimile îi curgeau șiroaie pe obraz, prelingîndu-i-se pe lîngă gură, pe gît, și picurîndu-i pe bluza alb-gălbuie de borangic. Doamne, au să-l omoare... au să-l omoare. Și fata se lăsă să cadă pe banca de mesteacăn de lîngă zidul casei, cu capul pe braț și brațul pe spătarul rotund al băncii, plîngînd cu hohote: Băiatule... dragule... frățiorule!...

De altfel, chiar dacă l-ar fi strigat mai tare, el tot nu ar mai fi auzit-o și nici nu ar fi vrut s-o audă. Tîmplele-i vîjîiau. Ochii și-i simțea în flăcări. Inima i se părea uneori că încetează să-i mai bată. Smucea atunci frîul și, oricît de mult își iubea calul, nu se putea stăpîni să nu-l înghiontească, strîngîndu-l cu călcîiele, lovindu-l peste grumazul încordat cu palma și îndemnîndu-l:

— Mai repede, mai repede... N-auzi? Mai repede... Să-l ajutăm pe tata, Negrule... Tata care te-a crescut, care ne-a crescut pe amîndoi... Să-l ajutăm... să-l ajutăm!...

Dar pînă la Tismana, unde voia să ajungă Băiatul, era încă drum lung, peste coline, și stînci, și văi, și peste ape, și prin păduri dese ca peria. Chiar de-ar fi fost calul în stare să fugă ca armăsarul din poveste, și nu ar fi putut să ajungă la mînăstire mai devreme decît în cel puțin două ceasuri.

De ce se apropia de Culmea Frumoasă, de ce se auzeau mai deslușit vaiete.

— Mai repede!... Mai repede!... își ruga copilul calul. Și acesta, parcă înțelegîndu-l, alerga din răsputeri, aproape neatingînd pămîntul cu copitele.

«De ce-oi fi plecat tocmai astăzi de-acasă?» se întreba Băiatul în gînd. În sinea lui se învinovăţea amarnic, deşi nu avea nici o vină, pentru că doar se ducea mereu, îndemnat chiar de tatăl lui, s-o vadă pe Roxana.

Îl numea pe Bătrîn tată, cu toate că, la drept vorbind, acesta nu era decît un om bun şi de inimă care-l culesese din ţărînă cînd se născuse, după ce turcii pricinuiseră moartea mamei sale.

Bătrînul îl învăţase toate cîte se pricepea şi le ştia şi el. Şi ştia multe, fiindcă era înţelept, slujise mai multor domni şi umblase peste întreg pămîntul.

Pentru înţelepciunea lui ar fi fost poate vrednic să fie el însuşi domn. Se retrăsese însă la mînăstire, scîrbit de cîte se petreceau pe lume. Ţara Românească scăzuse din mărirea în care fusese pe vremea lui Basarab-Tihomir, Mircea cel Bătrîn şi Dan I.

Iar zilele cîte le mai avea — fiindcă era foarte, foarte vîrstnic, deşi arăta încă verde şi puternic — Bătrînul şi le închinase ţelului de a-l creşte pe el, pe copilul găsit, care gonea acum călare, cu sufletul la gură, spre Tismana.

Acela pe care îl socotea tată se afla în primejdie, şi el era încă departe. Se dusese s-o vadă pe buna şi singura lui prietenă, Roxana.

Tatăl Roxanei, de fel, ca şi Bătrînul, din ţinutul Jiului de mijloc, era un vechi căpitan de oaste al domnitorului Vlad Dracul — duşmanul de moarte al turcilor.

Domnitorul acesta — numit Dracul, pentru că purta pe piept o insignă a ordinului Dragonul, cu care îl cinstise împăratul Germaniei, Sigismund, pentru vitejia lui în lupta cu păgînii — dusese doborît în urma unei intrigi a duşmanilor.

Noul domnitor, Vladislav, începuse prigonirea celor care-i fuseseră credincioşi lui Vlad Dracul. Printre aceştia se numărau atît căpitanul Voicul, cît şi Bătrînul care-l crescuse pe Băiat. Amîndoi se ascunseseră în mînăstire, la Tismana, luîndu-i cu ei şi pe copii.

Roxana crescuse, împreună cu Băiatul, ţinîndu-i loc de soră şi tovarăşă de joacă. Între ei era numai o diferenţă de trei ani (Băiatul avea zece, şi Roxana treisprezece). Ea era cea mai frumoasă fată din împrejurimi. Se împlinise foarte timpuriu şi părea, dacă nu-i ştiai vîrsta, o adevărată codană, cu cosiţe castanii pe spate şi cu ochi de culoarea viorelei. Pe Băiat îl iubea foarte mult şi se îngrijea de el, dîndu-i sfaturi cum să se îmbrace, să se pieptene, sau mîngîindu-l cu duioşia unei mame.

Învăţătură primiseră şi unul şi altul de la Bătrîn.

Aşa i se spunea în mînăstire tatălui său de suflet: Bătrînul. Iar lui, fiindcă nu se ştia al cui e şi nici cum fusese botezat: Băiatul.

Copilul îl auzise, odată, ce-i drept, pe boier Voicul chemîndu-l pe tatăl său de suflet cu numele de Pietru. Însă, numaidecît, Voicul îşi dusese palma la gură, în semn că făptuise o mare greşeală. Băiatul observase. Dar, cu acel bun-simţ al unor copii crescuţi în greutăţi, se făcuse că nu bagă de seamă şi nici nu-l întrebase pe tatăl său de suflet dacă se numeşte Pietru sau nu. Înţelesese că aceasta era o taină ce nu trebuia să fie zădărîtă de către cineva, şi cu atît mai mult de el însuşi.

Voicul purtase dealtminteri haină călugărească, la fel ca şi Bătrînul, pînă în urmă cu un an.

Atunci vechiul căpitan al lui Vlad Dracul, socotind că i s-au pierdut destul urmele, în cei nouă ani care trecuseră de la urcarea pe scaunul

domnesc a lui Vladislav, îndrăznise să iasă din mînăstire, împreună cu fetița, și să-și dureze o mică gospodărie între dealuri.

Copiii, iubindu-se între ei atît de mult, se vedeau la fiecare trei zile, cînd Băiatul, cu îngăduința și chiar cu îndemnul părintelui său de suflet, căpătînd răgaz de la învățătură, se ducea călare pînă la gospodăria dintre dealuri.

Bătrînul îi dăruise un mînz, din prăsila arăbească a unui cal cîștigat într-o bătălie de Voicul. Mînzul crescuse și se făcuse un cal de toată frumusețea, numit Negru, care mai că nu zbura. Cu el Băiatul se înțelegea ca și cu un om.

În acest fel putea să fugă ca vîntul pînă la noua locuință a Roxanei, să-și petreacă, împreună cu ea, cîte o zi întreagă, în glume, jocuri și risete voioase.

Atîta doar că astăzi, pe cînd se jucau, și Băiatul îi arăta Roxanei cum se trage cu arcul, mîndrindu-se cu măiestria pe care o cîștigase el însuși în acest meșteșug bărbătesc, sub sfaturile și privegherea neostenită a Bătrînului, a venit ca o furtună un vestitor călare. Vestitorul, după ce a descălecat și a intrat în casă, i-a spus repede ceva fostului căpitan de oaste al lui Vlad Dracul.

Voicul a ieșit numaidecît afară, după sosirea vestitorului. Era îmbrăcat numai în cămașă, cu barba și părul vîlvoi. Nemaipierzînd vreme nici cît să se pieptene, poruncise să i se înșeueze calul și, cu sabia în mînă, pornise în goană, călare, după ce zăbovise doar cîteva clipe cu o privire îndurerată asupra Băiatului.

Deși poruncise vestitorului să nu sufle nici o vorbă celor din casă, acesta, înainte de a-l urma și însoți pe vechiul căpitan, tot găsise prilejul să răsufle o jumătate de cuvînt către un slujitor. Slujitorul, după un timp nu prea lung, în care se stăpînise cu greu, își ușurase și el inima către altul. Așa, din om în om, vestea se răspîndise repede în toată casa. O aflase și fata. Și ea, cu lacrimi în ochi, i-o mărturisise Băiatului.

Vestea era că achingiii năvăliseră la vreo două ceasuri după răsăritul soarelui — deci numai la vreo jumătate de oră după plecarea Băiatului — în așezarea și la mînăstirea Tismana, prădînd, luînd robi și chinuindu-l mai ales pe Bătrîn.

Din nefericire, amîndoi Banii de Tismana, Stan și Crăciun, lipseau. Fuseseră chemați la domnie. Iar mica trupă de pază fusese luată prin surprindere.

Băiatul știa că achingiii erau cei mai înspăimîntători călăreți ai sultanului. Ei nu primeau leafă. Nici nu cereau altă răsplată, pentru cumplita lor slujbă, decît o parte din rodul jafului, fie că acesta era în bunuri — haine, podoabe sau bucate — fie că erau robi, tineri buni de muncă, femei, fete frumoase și copii.

Numai la strigătul: «Vin achingiii!» — și oamenii se pregăteau de moarte. Cine nu scăpa cu fuga prin codri, ori nu era luat rob, sfîrșea în spînzurătorile și țepile lor, sau spintecat de iatagane.

Pe ascuns, se povestea că vodă Vladislav, care-și pierduse cu totul virtutea, ca și boierii lui, nu numai că se arăta nepăsător față de otomanii care năvăleau în Transilvania, unde prădau și omorau deopotrivă pe români, unguri și nemți, ci închidea ochii, laș, cînd îi jefuiau chiar ținuturile lui. Toate astea le făcea numai și numai ca să-și mai poată păstra un timp scaunul domnesc, ce se legăna sub el, în cetatea de scaun a Tîrgoviștei.

Mulțimea acum îl ura, îl numea Vladislav cel Viclean, și toți, afară de boierii ce trăgeau foloase de pe urma politicii lui, nu-i doreau altceva decît să-l vadă închizîndu-și cît mai curînd ochii cu care privea mereu temător împrejurul său.

Așa se petrecuse și de data aceasta.

Căpitanul Voicul, cu toate că trecuse cu mult de șaizeci de ani, ba poate că se apropia de șaptezeci, neținînd seama nici de durerile de mijloc ce-l chinuiau în nopțile de toamnă și de iarnă, și nici de brațul slăbit, ce nu-i mai putea ține cu destulă strășnicie sabia, pornise călare în ajutorul celor de la Tismana.

Nădăjduia să mai ridice niște oameni în drum — și așa sprijinul să fie mai cu temei.

Băiatului nu vrusese să-i spună de primejdia în care se afla Bătrînul, ca să nu-l sperie. Nici fetei, ca să nu-i destăinuie Băiatului.

Dar ei aflaseră totul. Și Băiatul gonea cît putea spre locul prăpădului.

Zgomotele erau din ce în ce mai mari.

Răsunau urlete de durere. Era limpede că achingiii îi puseseră pe oameni la chinuri. Nimic nu este mai cumplit decît moartea în țeapă, cu picioarele pe jăratec sau jupuit încetul cu încetul.

Băiatul nu știa cum va lupta și cum îl va ajuta pe Bătrîn, la cei zece ani ai lui. Avea doar arcul pe umăr și în tolbă cîteva săgeți. Pe cele mai multe le trimisese într-o țintă de lemn, în grădina casei Voicului, învățînd-o pe Roxana să tragă cu arcul.

Ajunseră pe Culmea Frumoasă. De aici calul porni în tropot pe o cărare, spre valea rîului Tismana, de-a lungul căruia, de-o parte și de alta, se întinde așezarea cu același nume.

Băiatul prevăzuse nenorocirea. Dar nu-și putuse închipui cu nici un preț un dezastru atît de mare. Pretutindeni, caselor de lemn și cu acoperișul de șiță din Tismana li se pusese foc. Unele încă ardeau cu vîlvătaie. Rîul, malurile sale, tăpșanele și ruinele caselor erau semănate cu morți. Unii dintre bărbații căzuți mai țineau încă în mîini cîte o armă, o coasă, o furcă sau o seceră. Femei, bătrîni și copii zăceau alături, măcelăriți. O mulțime fuseseră trași în țeapă, și dintre aceștia unii încă gemeau și se clătinau în neștire, nădăjduind zadarnic să mai scape cu zile.

Cîinii urlau și își căutau stăpînii, neatingîndu-se nici unul de carnea celor răpuși.

Simțirea bietelor animale era mai aleasă decît a fiarelor cu chip omenesc ce bîntuiseră pe-aici.

Numai cîțiva scăpaseră, ca prin minune, cu viață. Femeile își jeleau morții, cu glasuri ce i se păreau Băiatului niște piroane ascuțite și înroșite în foc, înfigîndu-i-se în țeastă. Alții, cu priviri rătăcite, fugeau de colo-colo, încercînd să stingă focurile cu apă adusă din rîu, să dea ajutor rănițiilor sau să aprindă cîte o făclioară la capetele celor răpuși.

Băiatul sosi călare ca o furtună. Limba îi era uscată în gură. Ochii îi ardeau în orbite.

— Tata... tata... bietul tata... murmura el. Mai repede, Negrule, mai repede.

Ajunse pe pajiștea de la marginea Tismanei și, în locul unde ea se îngustează, văzu cîțiva oameni cu țestele sparte sau cu piepturile despicate de iatagane, zăcînd învălmășiți pe jos. Printre ei, cu cămașa sfîșiată și plină de sînge, îl recunoscu pe căpitanul Voicul, tatăl Roxanei. Pînă aici

izbutise să ajungă, împreună cu cei cîţiva oameni pe care apucase să-i mai adune din drum.

Drumul acesta, după cum se vedea, nu-i adusese nici un folos aceluia căruia Voicul încercase să-i vie în ajutor. În schimb, se terminase prin propria lui moarte.

«Biata Roxana!» fu cel dintîi gînd al Băiatului.

Sări de pe cal şi se apropie de cel răpus. Fostul căpitan al lui Vlad Dracul era lungit într-o rînă, cu capul dat pe spate, cu gura deschisă, parcă rîdea.

Băiatul îl apucă de umăr şi îl zgudui uşurel; dar, de cum îl atinse, trupul fără viaţă al Voicului se răsturnă pe pîntec, cu barba în buruiene şi o mînă îndoită sub el.

«E mort, fără îndoială! E mort!» îşi spuse Băiatul, dîndu-şi seama că era prea tîrziu pentru a-i mai putea da cel mai mic ajutor.

Calul veni în vremea asta lîngă Băiat. Îşi puse capul pe umărul lui şi necheză, de parcă ar fi înţeles ce se petrecea în sufletul stăpînului său şi l-ar fi îndemnat să nu mai zăbovească zadarnic lîngă cel răpus, cînd şi-aşa nu mai era nimic de făcut.

Băiatul îi sări atunci în spate, cu o singură mişcare uşoară, şi calul, ştiind şi singur ce trebuia să facă, o luă în trap grăbit pe drumul îngust, ce şerpuieşte prin pădurea de castani.

Altădată, de cîte ori trecuse pe-aici călare, pe sub bolţile umbroase ale pădurii, se simţise întotdeauna cuprins de un fel de înfiorare ciudată. Prin minte îi treceau frînturi din cîntecele vechi populare, sau i se părea că vede prin desişuri figuri de eroi din legendele auzite de la Bătrîn în serile de iarnă, la gura sobei, cînd focul însuşi parcă bolboroseşte şi cîntă ceva pe limba lui.

Acum nu vedea şi nu simţea nimic, în afară de teama ce-i strîngea inima.

Şi deodată, printre ramuri, ţîşni departe, drept în sus, turnul înalt al mînăstirii, şi se auzi puternic glasul torentului Gurnia.

O mireasmă dulce, puţin amăruie, de buruieni de pădure şi frunze căzute şi călcate de copitele calului, împresură locul.

Calul, în goană, o luă de-a dreptul prin apă, sărind peste pietre. Trecu bubuind peste podeţul de scînduri şi pătrunse, pe sub bolta sonoră şi prin porţile deschise vraişte, în curtea tăcută a celei mai vechi mînăstiri domneşti din Ţara Românească.

Intrînd în curte, Băiatul se încrîncenă. Priveliştea pe care o avu intrînd aici întrecea cu mult pe cea văzută în aşezarea de la poale.

Sculele şi odoarele de argint şi de aur, bătute cu pietre preţioase, fuseseră, bineînţeles, răpite.

Din încăperile stăreţiei şi din chilii nu se auzeau decît arar nişte gemete stinse.

— Bătrînule... Bătrînule!... strigă copilul, cu răsuflarea oprită, tremurînd şi ţinîndu-şi amîndouă palmele la gură, drept pîlnie, după ce sări de pe cal. Unde eşti?

Fiindcă nu-i răspunse nimeni, o luă la fugă, pătrunzînd prin toate chiliile, cutremurîndu-se tot mai mult de ce vedea.

Cei mai mulţi dintre monahi erau morţi. Puţini mai aveau încă răsuflu, dar şi aceştia erau pe sfîrşite.

Totuşi Băiatul încercă să le vorbească, întrebîndu-i, pe aceia în ochii

cărora se mai păstra încă vreo fărîmă de lumină, dacă nu știau ceva despre Bătrîn. Nici unul nu putu să-i răspundă, și Băiatul ieși din nou în curte.

Calul era la intrarea în biserică, lîngă porțile mari de lemn, pe care mîinile unor meșteri necunoscuți săpaseră diferite scene din Biblie.

Străfulgerat de un gînd, băiatul năvăli în biserică. Calul simțise mai bine, cu instinctul lui de animal credincios, unde era Bătrînul. Și, chiar în naos, lungit pe lespezi, avînd la picioare un vas mare, plin cu cărbuni, acum stinși, în care achingiii îi arseseră picioarele, zăcea Bătrînul, nemișcat.

Băiatul se aruncă asupra lui, sărutîndu-i obrajii palizi.

— Tată! Ce te doare?... Trăiești?... Spune-mi numai un cuvînt...

Plîngînd, îi puse sub capul cu pletele albe un covoraș. Și zeci și sute de amintiri din viața lor trăită împreună îl năpădiră.

Ridică fruntea. Dar pe zidul unde știa că era zugrăvit chipul Celui de Sus cu barba ninsă, pînă la brîu, acum era numai o pată neagră de catran.

În cap i se făcu întuneric. Îi venea să strige, să blesteme.

— Ce să fac? Ce să fac? se întreba în neștire.

Deodată îl văzu pe bătrîn tresărind. Însemna că încă nu murise. Și își aminti că bolnavilor le trebuie apă. Știa asta, de cînd el însuși fusese bolnav. Avînd fierbințeli, cerea întruna apă, iar Bătrînul i-o dădea, în sorbituri mici, răcorindu-i totodată fruntea.

Fugi, și peste puțină vreme se întoarse cu o căniță cu apă.

Pe cînd se întorcea, Bătrînul tocmai își deschisese pe jumătate ochii.

Băiatul îi strecură, mai mult vărsînd pe jos, cîteva picături de apă printre buzele vinete.

— Apropie urechea de buzele mele... îi șopti Bătrînul, răsuflînd greu. M-am întors dintre cei morți, numai ca să mai stau... ultima oară, de vorbă cu tine.

Băiatul își plecă urechea lîngă buzele lui.

— Aveam atîtea să-ți spun... Și nu mi-au mai rămas decît vreo cîteva clipe să stăm de vorbă. Lasă-ți durerea. Șterge-ți lacrimile. Nu uita că rămîi singur. Nu te teme de nimeni. Fii bun și drept, și pedepsește-i cînd vei fi mare pe cei răi. Ajutor o să-ți dea și căpitanul Voicul...

Băiatul vru să-i spună că nici Voicul nu mai trăiește, dar se temu să nu-i sporească durerea, și tăcu.

— Mai dă-mi o picătură de apă!... gîfîi bătrînul. Și încercă să-și ridice capul. O durere surdă îl țintui. O lacrimă îi curse printre gene. Copilul îi mai turnă cîteva picături pe buze. Bătrînul înghiți.

— Du-te la Craiova... la Bucovățul Craiovei... Pe malul stîng al Jiului. În mijlocul unor păduri dese de fag și stejar, ce cresc încă de la începutul lumii, ai să găsești o casă veche... părăginită... mai încercă să spună; însă își pierdu cunoștința.

Băiatul îi luă capul pe genunchi și îi dete iar apă.

Cînd se trezi, urmă, respirînd tot mai greu:

— Casa, mică... din lemn... ascunsă în pădure, a fost odinioară a lui Mircea cel Bătrîn. Acolo îi plăcea măriei sale să vină și să se odihnească, pe malul Jiului, cînd era ostenit de lupte. Și tot acolo și-a ținut cel din urmă sfat ostășesc în ajunul bătăliei de la Rovine. Mai tîrziu, măria sa Vlad Dracul, fiul lui Mircea cel Bătrîn, i-a dăruit această casă, pentru credința lui, pîrcălabului Brad. Caută-l în această casă pe pîrcălabul Brad. Numai

el şi cu mine cunoaştem taina naşterii tale... E taină mare. Nu trebuie s-o afle nimeni... nimeni... pînă... nici tu însuţi... Fii demn... fii curajos... Îşi pierdu din nou şirul cuvintelor, pe cînd capul i se lăsa domol într-o parte, căci somnul nesfîrşit al morţii începea să-l îngheţe.

O singură dată bătrînul mai avu putere să-şi întoarcă puţin obrazul către băiat, şi-i şopti, horcăind, cu o spumă albă-sîngerie pe buze:

— Ţine minte... Craiova... Bucovăţul Craiovei... casa veche a lui Mircea... pîrcălabul Brad... taina...

Un firişor subţire de sînge i se prelinse prin barbă. Dar bătrînul zîmbea acum blînd. Pacea începuse să i se aştearnă pe chip, iar ochii i se deschiseseră larg, cătînd spre pata de catran de pe perete, acolo unde fusese înainte chipul lui Dumnezeu. Dinţii îi clănţăneau încet, cu un sunet sec. Îşi mai clătină o ultimă oară capul şi şuieră printre buzele vinete:

— Blestemaţi să fie cei vînduţi duşmanilor!... Blestemaţi să fie în vecii vecilor, amin... Şi cu un suspin îşi dete sufletul.

Băiatul îşi lăsă fruntea pe pieptul Bătrînului şi plînse multă vreme, cu sughiţuri.

2

UN SULTAN CU INIMA DE FIER

În sala mare de primire, cu turbanul lipit de podeaua de marmură albă, lucioasă, a podelei, căpetenia achingiilor tremura.

Fusese chemat aici de marele vizir, după întîmplarea de la Tismana.

— Cum s-a petrecut? întrebă nerăbdător sultanul. Ridică-te şi vorbeşte repede şi desluşit... Spune-mi cum ţi-ai îndeplinit însărcinarea!

Mahomed, sultanul turcilor, supranumit Faţih-Cuceritorul, fiindcă în urmă cu doi ani călcase în picioare Constantinopolul, făcînd una dintre cele mai mari vărsări de sînge din istorie şi transformînd măreaţa biserică Sfînta Sofia în moschee, era un bărbat tînăr. Cunoştea cinci limbi. Studiase ştiinţele cu cei mai de seamă învăţaţi. Putea să stea de vorbă cu orice filozof. Iar visul lui cel mai de seamă era să stăpînească întreaga lume cunoscută pe atunci, şi în primul rînd Europa.

Pe lîngă toate astea, figura lui era de o deosebită frumuseţe orientală.

Acum ochii săi înguşti, cu luciri verzi, ca de pisică, urmăreau necruţători pe căpetenia achingiilor — un bărbat vîrstnic, gras şi înalt, avînd pe cap un turban cît toate zilele — care sta prăvălit la picioarele sale.

Sultanul însă avea grijă să facă totodată şi cîte un repede şi prevăzător înconjur, cu ochii, întregii săli de primire, ale cărei uşi erau fiecare straşnic păzite de cîte doi străjeri surzi şi muţi. Străjerii negri, cu staturi uriaşe, goi şi lucioşi de la brîu în sus, avînd în urechi cercei mari de aramă şi în mîini cîte un iatagan, a cărui lăţime în partea de jos era aproape de un lat de palmă, păreau cioplíţi în piatră, într-atîta stăteau de neclintiţi.

Mahomed nu avea încredere în nimeni şi, deşi luase puterea de cîţiva ani, se temea, mai mult decît înaintaşul său, de urzelile de la palat.
Căpetenia achingiilor începu să vorbească; dar din cauza emoţiei şi a spaimei se bîlbîia.
Însărcinarea primită din partea sultanului nu şi-o dusese pînă la capăt, şi se temea pentru viaţa lui.
— Te întreb — glăsui sultanul mîngîindu-se pe bărbuţa neagră, tăiată după gustul veneţian, de bărbierul său, Giovani — dacă ni l-ai adus pe fiul lui Vlad de la mînăstirea Tismana, aşa cum ai primit porunca, sau nu?
— Nu l-am adus... se bîlbîi şi mai rău căpetenia achingiilor, simţind toţi ochii celor de faţă aţintiţi asupra lui.
Sub numele de Vlad, sultanul îl înţelegea pe fiul lui Vlad Dracul. Acesta, purtînd acelaşi nume ca şi părintele său, avea să devină în istorie renumitul Vlad Ţepeş, spaima osmanlîilor, ciudata poreclă dîndu-i-se după ţeapa — unealtă împrumutată de la turci — în care el obişnuia să-şi ridice duşmanii.
Viitorul Vlad Ţepeş intrase în legendă încă din prima lui tinereţe. Împreună cu tatăl său, domnitorul ţării, şi cu un frate mai mic, pe nume Radu, căzuse, printr-o înşelătorie, în mîinile osmanlîilor. Cu toţii fuseseră legaţi în fiare şi închişi în temniţa de la Galipoli.
Lui Vlad Dracul i se dăduse drumul în cele din urmă, ca să nu crească prea mult nemulţumirea în ţara Românească, dar fiii săi rămăseseră ostatici la Galipoli, ca o garanţie pentru sultan că domnitorul nu se va mai răscula.
Nu trecuseră însă nici trei ani, şi Vlad găsise mijlocul să fugă.
Smulsese — după cum se spunea într-un cîntec — sabia unui ienicer; dăduse o luptă aprigă pe ziduri; sărise de la o înălţime ameţitoare în valuri; înotase ore şi ore în şir pe vreme de furtună, şi, agăţîndu-se în cele din urmă de o corabie genoveză, se întorsese cu bine în ţară. Aici, părintele său, Dracul Voievod, împreună cu alţi vrăjmaşi de moarte ai sultanului, între care cel mai de frunte era românul Ioan Corvin de Hunedoara, reîncepuseră luptele contra forţelor otomane invadatoare.
Cetele româneşti luau tocmai cu asalt cetatea Giurgiului, clădită pe o insulă din Dunăre de tatăl lui Vlad Dracul, bătrînul Mircea Voievod.
În cetate se găseau şi o mulţime de fete, una mai frumoasă decît cealaltă, răpite pentru seraiurile otomane din Valahia. Iar printre ele se găsea, ca o floare între flori, o copilă, pe nume Ilincuţa, atît de frumoasă cum turcii înşişi recunoşteau că nu mai văzuseră prin toată lumea pe unde colindaseră, adunînd mii şi zeci de mii de cadîne. Pe această fată, subaşiul — guvernatorul de ţinut care ţinea cetatea — hotărîse să o ducă în dar sultanului Murad al II-lea, tatăl lui Mohamed, ca să-şi mai mîngîie, privind-o, bătrîneţele, şi să-şi mai îndulcească inima aspriţă de lupte.
Subaşiul nădăjduia ca, după un asemenea dar, să fie răsplătit cum se cuvine, fie cu bani, fie cu o înaintare, aşa cum se obişnuia.
Atîta că fata era nu numai frumoasă, ci şi isteaţă. Prinzînd de veste că osmanlîii din cetate nu mai puteau ţine piept mult timp atacurilor înverşunate ale românilor şi că puseseră de gînd să se strecoare afară din cetate, printr-o ieşire tainică, s-a urcat într-o turlă şi a făcut semne valahilor. A făcut însă nişte semne atît de limpezi, încît atunci cînd turcii, în frunte cu subaşiul, au încercat să iasă, în faţa lor l-au găsit pe Vlad, feciorul Dracului Voievod, cu oştenii săi.

Alături de Vlad se afla un boier bătrîn, de țară, foarte viteaz și foarte învățat, pe nume Pietru, fost ban al Jiului sub Vlad Dracul și care colindase ani îndelungați pe la Bizanț, prin tărîmurile turcilor, tătarilor, polonezilor, germanilor, venețienilor, genovezilor și ale altor popoare. Boierul acesta îl școlise pe Vlad cînd era mic.

În ceata lui Vlad se mai găsea și fratele acelei fete frumoase, furate și ascunse în cetate, al Ilincuței, un oarecare voinic Brad. Iar subașiul, comandantul cetății, nu era decît otomanul care pusese mîna, prin înșelătorie, cu ani în urmă, pe domnitorul Vlad Dracul și cei doi fii ai săi, închizîndu-i în temnița de la Galipoli.

Subașiul a fost răpus, otomanii lui la fel. Robilor li s-a dat drumul, și fetele răpite s-au întors pe la casele lor. Numai una dintre ele a mai întîrziat cîteva zile, înainte de a se reîntoarce în sătucul său. Aceasta a fost Ilincuța, îndrăgită de fiul domnitorului.

Înainte de a se despărți, Vlad i-a făgăduit fetei că va veni după război să o ducă la Tîrgoviște și să o ia de soție.

O îndrituia la această cinste nu numai frumusețea neobișnuită și curăția ei, ci și ajutorul pe care îl dăduse domnului țării, într-o împrejurare atît de grea.

Întorcîndu-se deci acasă, la vremea cuvenită Ilincuța a dat naștere unui prunc sănătos, bălai și voinic. Tatăl, aflînd fericita știre, i-a trimis vești și daruri, chiar prin fratele ei, Brad, numit, între timp, pîrcălab al nou-cuceritei cetăți.

În puține zile, trebuia să ajungă și Vlad acolo. Dar vremurile s-au încruntat. Dracul Voievod a fost ucis. Și fiul său, Vlad — povestitorii nu știu să spună cum — a căzut din nou în ghearele turcilor și a fost zăvorît, cu lanțuri grele la mîini și la picioare, în cea mai întunecoasă și mucedă celulă din temnița Egrigöz.

Pierderea cetății Giurgiu, a subașiului și a preafrumoasei fete, Ilincuța, pe care-o aștepta în haremul său, l-au întărîtat și l-au mîhnit într-atîta pe bătrînul sultan Murad, încît, după ce a zăcut un timp, negru de supărare, s-a ridicat de pe divan și a răcnit vizirului, pașilor și beilor să-i aducă, de unde or ști, pe copila aceea scăpată din cetate și pe pruncușorul ei.

Pe fată voia măritul sultan, în nemărginita sa milă, s-o azvîrle ienicerilor, iar pe copil să-l taie în bucățele, în fața ochilor lui Vlad, cel ferecat la Egrigöz.

Înspăimîntați de răcnetele sultanului, cu multă oboseală și cheltuială, pașii și beii au reușit, pînă la urmă, să afle locul unde se ascunseseră fata și copilașul ei. La aceasta au fost ajutați de niște negutători greci, vicleni, dar cu multă trecere pe atunci în Valahia.

Numai că, înainte de a ajunge acolo achingiii, sătenii au apucat să-l ia pe copil și să-l ascundă într-o scorbură de copac.

Cît au colindat achingiii pădurea, copilul — parcă înțeles cu aceia ce voiau să-i salveze viața — a tăcut chitic.

Ilincuța însă nu s-a putut ascunde într-o scorbură de copac, și — rugîndu-se de toți să aibă grijă de copil, pînă-l va afla tatăl său, ca să nu cadă în mîinile vrăjmașilor și să ajungă batjocura lor — s-a aruncat cu capul în jos, într-o vîltoare a rîului. Pietrele de pe fund i-au sfărîmat țeasta, iar trupul i l-au scos la mal valurile.

Oamenii au plîns-o pe fată, așa cum îi plîngeau pe toți cei oropsiți de turci, însă, de la o vreme s-a răspîndit o veste, și anume că Vlad cel încu-

iat şi ţinut în lanţuri la Egrigöz, sătul de suferinţe, a mărturisit turcilor că nu mai crede în puterea creştinilor şi trece de partea puterii otomane.

Se mai spune că Vlad ceruse mila sultanului. Şi acesta — neuitînd pagubele ce i le făcuse, şi mai cu seamă pe frumoasa fată pe care o pierduse din pricina lui — s-a înduplecat numai pentru că avea nevoie de un braţ tare împotriva lui Ioan Corvin de Huniade, duşmanul lui cel mai de temut, iar pe Vlad îl ştia oricine că era de o vitejie fără seamăn.

Dobîndind mila sultanului, Vlad a mai cerut să i se dea voie să înveţe meşteşugul de luptă al călăreţilor — spahiilor, ienicerilor — pedeştrilor şi al cetelor de jaf ale achingiilor.

Vlad a făcut toate acestea doar cu scopul de a cunoaşte obiceiurile armatei turceşti, cu care avea de gînd să se răfuiască mai tîrziu.

Găsind apoi, pentru a doua oară, mijlocul de a fugi, îndrăzneţul fiu de domn alergase în satul unde ştia că o lăsase pe Ilincuţa cu pruncuşorul ei. În sat n-a aflat Vlad decît crucea Ilincuţei, alături de care a îngenuncheat, rugîndu-se pentru odihna sufletului ei neîntinat, iar un păstor i-a povestit cum l-a văzut pe pîrcălabul Brad plecînd, după ce sora lui se prăpădise, cu copilaşul în braţe, spre asfinţit, nu ştia nimeni unde.

În Valahia nu mai putea să întîrzie Vlad. A pornit deci călare, întîi spre răsărit, unde stăpînea, în Moldova, Bogdan al II-lea, cu al cărui fiu, Ştefan, s-a împrietenit, apoi spre asfinţit, la Ioan de Hunedoara, căpitanul suprem al oştilor române şi maghiare din Transilvania, care pregătea un nou război cu turcii.

După cum se zvonea şi cum nădăjduia poporul din Transilvania, Vlad urma să se coboare cu oaste şi să-l gonească de la Tîrgovişte pe Vladislav cel Viclean.

La rîndul său, Vladislav, nestînd cu mîinile în sîn, aflase prin iscoade că un trimis al lui Vlad îl căutase pe pîrcălabul Brad, cerîndu-i veşti.

Punînd iscoade la tot pasul, Vladislav apucase în mîini un răvaş al pîrcălabului Brad, prin care acesta îi răspundea lui Vlad că fiul Ilincuţei este la adăpost, în mînăstirea Tismana, sub straja şi sub îngrijirea fostului ban al Jiului, Pietru. L-ar fi păstrat la el, dar s-a temut că, fiind fratele Ilincuţei, i s-ar fi dat prea repede de urmă.

Boierul Pietru îl păzeşte ca pe ochii din cap. Copilul este puternic, îndrăzneţ şi îndemînatic ca tatăl, însă moşteneşte frumuseţea şi gingăşia mamei. A învăţat de toate, ca orice fiu de domn. Ştie sîrbeşte, bulgăreşte, turceşte, tătăreşte, nemţeşte, ungureşte şi, bineînţeles, limba cea dulce, ca glasul de mierlă, a valahilor. Zboară cu calul asemeni unui şoim şi ştie să mînuiască arcul, suliţa, sabia şi ghioaga, ca un bărbat în lege. La nevoie se poate apăra singur. N-are nevoie de nimic. Totuşi, punga cu galbeni pe care i-a trimis-o îi va prinde bine.

Copilul nu cunoaşte taina naşterii sale, ca să nu se dea cumva de gol fiind, la urma-urmelor, tot numai un copil.

Taina i se va dezvălui la timp, cînd va veni domn pe scaunul părintelui său, aşa precum cere poporul.

Vladislav, după cum i se poruncise de la Poartă, trimisese grabnic scrisoarea padişahului Mahomed, care, la rîndul său, dăduse poruncile cuvenite marelui vizir, iar acesta căpeteniei de achingii.

Mahomed îl întrebase deslușit pe căpetenia achingiilor de ce nu-şi îndeplinise porunca şi de ce nu-l adusese cu sine pe băiatul lui Vlad.

Dacă l-ar fi avut în mînă pe fiul lui Vlad, l-ar fi ameninţat pe tată că-i

ucide copilul; l-ar fi putut ține în frîu pe acest tînăr valah, care se dovedise atît de primejdios. Ba, poate ar fi găsit pînă la urmă chiar vreun mijloc să-l silească să lupte de partea sa și împotriva lui Ioan de Hunedoara.

— De ce nu mi l-ai adus? își repetă întrebarea sultanul, și pe obrazul lui fin se iviră niște crețuri mărunte, rău prevestitoare pentru achingiu, în vreme ce mîna sa cu degete subțiri și încărcate cu inele i se încleștă instinctiv pe mînerul scump al hangerului.

Căpetenia achingiilor își blestemă ceasul cînd căpătase însărcinarea aceea în Valahia. Voia să răspundă, și nu știa ce. Ședea în genunchi, cu mîinile încrucișate pe piept, de parcă se ruga în geamie, și tremura.

Din clipă în clipă, Mahomed putea să izbucnească, iar limba achingiului parcă era lipită de cerul gurii.

— Lumină a răsăritului... slăvite padișah, izbuti el să îngaime, ridicîndu-și brațele, aplecîndu-și-le apoi fulgerător și izbindu-se cu fruntea de podele. Minții tale strălucite — ca și ochiului vulturului — nu-i scapă nimic. Dar eu... păcătosul... nu știu cum s-a făcut... cînd am ajuns acolo, copilul cred că fusese vestit, și fugise... Nu l-am găsit decît pe bătrîn... l-am chinuit pe călugări și pe săteni... Nici unul nu mi-a mărturisit nimic... Alah să-i pedepsească pe ghiauri! Bătrînului i-am pus picioarele pe jăratec... Degeaba... Totul a fost degeaba... oftă el din băieri.

Sultanul însă părea că nu-l mai ascultă. Își întorsese capul încolo. Privea îngîndurat pe fereastră.

Toamna era destul de tîrzie și cerul se vedea tulbure. Pe terasa din fața ferestrei vîntul aducea cu sine, în cortegii foșnitoare, frunze galbene și uscate din copacii tot mai dezgoliți ai grădinilor împărătești. Dincolo de portalul înalt, împodobit cu minunate sculpturi persane, se vedea marea zbătîndu-se sub biciuirea aspră a vîntului și se auzea gemînd înfundat.

— Poate că vreunul dintre achingii o fi destăinuit ceva pentru aur ghiaurilor, puse deodată paie peste foc marele vizir, care avea ciudă pe maimarele achingiilor, fiindcă i se păruse că nu-i adusese destule daruri din Valahia.

Ochii lui Mahomed sclipiră. Pe fața lui, altfel stăpînită, se ivi o fulgerare aproape sălbatică de cruzime.

— Cu astfel de oameni — își întrebă el pașii și beii din jur, arătîndu-l pe achingiu — vreau eu să iau în stăpînire întîi Valahia și apoi întreaga Europă, așa cum i-am jurat părintelui meu, Murad, pe patul de moarte? Am cucerit Constantinopolul, și am în față numai buturuga asta valahă. Dar nu pot să-mi trec carul armatelor peste ea, deoarece mă tem să nu-mi răsară în spate alt Mircea cel Bătrîn sau Vlad Dracul. Sîntem destul de pățiți. Și un achingiu încercat nu este în stare să-mi aducă un copil, un blestemat de copil, pe care tatăl meu și cu mine îl căutăm de zece ani. Bine spunea marele vizir. Nu ne putem gîndi decît la vînzare. Iar vînzarea se plătește. Pentru că nu-l avem pe vinovat, va plăti maimarele său.

— Dar eu... dar eu... se îngrozi achingiul, simțind cum îl da tîrcoale moartea. Eu... după ce-am ars și-am jefuit Craiova, am izbutit, în cele din urmă, să-l prind și să-l aduc aici... în mîna luminăției tale, pe pîrcălabul Brad. El trebuie să-l fi ascuns pe băiat. Și am mai adus... încercă să zîmbească, silit și unsuros, ca să-l îmbuneze pe padișah... am adus pentru luminăția ta... o fată... Roxana. Are cel mult treisprezece ani și este foarte frumoasă... Atît de frumoasă că... poate că nici iubita lui Vlad... n-a fost atît de... atît de...

înghiți, fiindcă i se pusese un nod în gît, văzîndu-l pe sultan cum se foia neliniștit pe pernele de mătase vișinie de pe divanul scund, pe care sta cu picioarele încrucișate sub el, după obiceiul turcesc, cum își mîngîia tot mai mînios barba și cum îi luceau în cap ochii verzi și întunecați. Începu apoi să vorbească mai repede, din ce în ce mai repede, înghițind uneori parte din cuvinte.

Deși era un om spătos, cu o mustață pe oală, lungă, care în mod obișnuit îi da o înfățișare impunătoare, căpetenia achingiilor, în timp ce vorbea, se roșea văzînd cu ochii și se făcea tot mai mic.

Vocea lui plîngăreață, pierzîndu-și din ce în ce grosimea, ajunsese scîncită, ca de copil.

Privirea tînărului sultan, semănînd cu aceea a anumitor șerpi, care-și încremenesc victimele înainte de a se apropia de ele, sîsîind, și a le înghiți în cea mai deplină liniște, i se părea achingiului că-l ucide ea singură, înaintea călăului.

Deodată își pierdu orice stăpînire. Înțelese că se zbătea zadarnic. Hohotind de un plîns jalnic și caraghios, se aruncă din nou pe lespezile de marmură albă, lucioasă, cît era de lung, și începu să se tîrască pe brînci, încercînd să ajungă pînă lîngă divan și să-i sărute lui Mahomed talpa papucului roșu, țesut cu fir de aur și cu vîrful îndoit în sus ca un bot de corabie.

Lacrimile îi udaseră mustețele, făcîndu-le și mai pleoștite, ceea ce ar fi putut stîrni rîsul oricui, dacă n-ar fi fost o situație atît de îngrijorătoare.

— Iertare... iertare... luminăția ta... slăvite... marele nostru... bolborosea achingiul, încercînd să înduplece inima de fier a lui Mahomed, să-i dobîndească iertarea. N-am nici o vină... soarele nostru... Nu știu cum ne-a scăpat copilul... Eu am făcut tot ce-am putut... Am adus pentru harem... o fată... o fetiță, Roxana... frumoasă... frumoasă... foarte frumoasă... Iertare...

Nu mai avu timpul să adauge nimic. La o simplă mișcare din deget a lui Mahomed, o ușă se deschise. Alți doi bărbați negri, uriași, aproape goi, intrară. Unul îl apucă de ceafă pe căpetenia achingiilor, altul îl prinse de partea dinapoi, umflată, a șalvarilor galbeni și scumpi, de mătase. Cel dintîi îi smulse și sabia. Și într-o clipă pieriră, fără zgomot, împreună cu el, pe aceeași ușă mascată pe unde intraseră.

În încăpere se făcuse o asemenea tăcere, încît de-afară se auziră vîntul fluierînd pe deasupra mării și valurile ei frămîntate oftînd și gemînd, ca un om chinuit și bătut de călăi.

Nici unul nu se mai mișcă de la locul său. Fiecare rămase înțepenit acolo unde se afla, așteptînd să vadă ce-o să se mai întîmple și dacă nu vor avea și alții de suferit.

Mahomed își aruncă însă privirea, liniștit și visător, pe fereastră, ca și cum n-ar fi fost tot el acela care, cu cîteva clipe mai înainte, hotărîse moartea unui om de credință al său, pentru o vină pe care nici nu era sigur dacă acesta sau altul dintre oștenii lui o aveau. Căci n-ar fi putut nimeni dovedi că vreunul dintre achingii trădase planul expediției, ceea ce știm foarte bine că nici nu era adevărat.

În cele din urmă își întoarse capul spre marele vizir și-i porunci:

— Veți căuta — vă dau cel mult o lună răgaz — să-l găsiți pe băiatul acela. Avîndu-l în mîini pe copilul la care, după cîte îmi pot da seama, Vlad ține nespus de mult, îl vom lega de mîini și de picioare pe tată. Copilul trebuie găsit viu sau mort, dar cel mai bine e viu. Sămînța diavolească

a lui Mircea cel Bătrîn trebuie să dispară. Altminteri, marea noastră împărăţie nu poate înainta spre Europa...

Beii, paşii şi marele vizir, la fiecare cuvînt al sultanului, dădeau din capete, mărturisind prin aceste semne că sînt întru totul de acord cu poruncile lui şi gata să facă orice le va sta în putinţă ca să-i îndeplinească voile.

— Deci nu mai mult de o lună vă dau pentru asta, le repetă sultanul, făcîndu-i pe toţi să îngălbenească, căci nu era, de fapt, nici unul dintre ei sigur că ceea ce nu se putuse face vreme de aproape zece ani se putea realiza numai în treizeci de zile. Şi-acum, plecaţi! le arătă cu degetul mic al mîinii drepte uşa din mijloc.

Străjerii surzi şi muţi, deşi nu-i auzeau cuvintele, îi înţelegeau şi cele mai mici semne.

Beii şi paşii se bulucire pe uşă, fluturîndu-şi şalvarii şi apripile largi ale caftanelor de toate culorile. Cel din urmă păşi spre uşă marele vizir. El ieşea de obicei ultimul, fiindcă uneori sultanul îi mai rostea cîte un cuvînt ce nu trebuia să fie auzit şi de ceilalţi.

Tot aşa se întîmplă şi de data aceasta.

— Să vie dansatoarele caucaziene! îi porunci, mai înainte ca marele vizir să fi ieşit cu totul pe uşă.

— La porunca luminăţiei tale! se întoarse sfetnicul, cu o iuţeală neobişnuită, şi mai ales nepotrivită nici cu vîrsta şi nici cu rangul lui, bucuros că sultanul nu era supărat şi pe el.

Le bătu străjerilor din palme, şi ei pricepură.

Ieşiră şi rămaseră de pază de partea cealaltă a fiecărei uşi. Peretele din stînga, căptuşit cu faianţă de culoarea peruzelei, se deschise. O ceată de tinere fete, una mai gingaşă decît alta, îmbrăcate în şalvari subţiri de tul, cu centuri de mătase strînse pe mijloc, avînd în jurul pieptului cîte o eşarfă de culoarea ciocului de porumbel şi în păr cîte o floare, intrară sfioase în încăpere, se înşiruiră în faţa sultanului şi se lăsară astfel cîteva minute privite în tăcere.

Dintr-un loc nevăzut, răsunară cîteva bătăi discrete de tobă. Un flaut se tîngui. Instrumentele cu coarde, ciupite repede, începură o melodie sprinţară, şi fetele acelea gingaşe, asemenea atîtor fete aduse de prin toate ţările pe unde cutreierau, ucigînd şi prădînd, trupele de ieniceri, spahii şi achingii ai sultanului, începură să danseze.

Pe obrazurile lor răsăriră un fel de zîmbete palide de porunceală, ca nişte raze de soare sărmane căzute pe florile ce cresc în umbra pădurilor.

Pe sub zîmbetele şi sulimanurile groase, de pe chipurile lor fragede şi tinere, se putea însă citi o tristeţe, o deznădejde de moarte şi un început de ofilire pretimpurie, ca urmare a vieţii petrecute în aerul închis şi încărcat de parfumuri, din închisoarea cu gratii de aur a femeilor sultanului numită harem.

*

Într-un tîrziu, sultanul căscă plictisit. Melodia încetă. Fetele, cu plecăciuni umilite, călcînd în vîrfurile picioarelor, sunîndu-şi tainic brăţările de la încheieturile mîinilor şi picioarelor, pieriră din nou în colivia lor, dincolo de zidul îmbrăcat în faianţă.

Marele vizir deschise uşa:

— Ce mai doreşte preaînaltul nostru stăpîn şi binefăcător? întrebă slugarnic, întinzînd, din barba stufoasă, o gură pînă la urechi.

Sultanul rămase o clipă pe gînduri, privind marea şi ascultînd cîntecul

trist al vîntului ce şuiera pe deasupra ei. Se întoarse spre marele vizir, surîzînd lacom şi crud, şi-i porunci:

— Să vină roaba cea nouă, adusă de căpetenia achingiilor din Valahia!

3

CU CURAJ, ÎNAINTE, BĂIEŢI!...

Calul înainta destul de greu peste troienele de zăpadă. Drumul urca pieptiş prin pădure. Ninsese trei zile, acoperind urmele lăsate de achingii cu căruţele şi cetele lor de robi. Totuşi, ici şi colo se mai zărea cîte un rest de veşmînt sau chiar de corp omenesc, dezgropat şi tîrît prin zăpadă de lupi.

Inima i se încrîncena Băiatului în piept tot mai mult. Se vedea limpede că o mulţime de robi osteniţi, îngheţaţi sau bolnavi, care nu mai putuseră merge, fuseseră ucişi de achingii, şi fiarele le sfîşiaseră trupurile.

Noaptea trecută ninsoarea contenise şi începuse să geruiască. Zăpada se întărise ca fierul şi scîrţîia.

Băiatul, îmbrăcat într-un sumăiaş ţărănesc, purtînd o căciulă albă pe cap, iar în picioare cizme bătute cu ţinte de alamă, lucitoare, îşi tot îndemna calul, cercetînd din ochi, mîhnit peste măsură, acele cutremurătoare rămăşiţe ale robilor ce trecuseră pe acolo.

Dintr-o dată, calul se opri sforăind. Băiatul bănui că trebuie să fie vreun lup prin apropiere, dar îşi păstră stăpînirea şi, după ce îşi pipăi arcul de la oblînc şi cuţitul de la brîu, îşi îndemnă calul cu blîndeţe, ca de obicei, bătîndu-l uşor cu palma peste grumaz, ca să-l liniştească. Încercă să-l convingă să meargă mai departe.

— Trebuie să-i găsim, Negrule, pe pîrcălabul Brad şi pe Roxana, chiar dacă ne vor sta în cale lupii sau achingiii. Nu vrei să mă ajuţi? îşi întrebă el calul, vorbindu-i ca unui om, pentru că în mintea lui de copil îşi închipuia că Negru îl înţelege, dar nu-i poate răspunde cu vorbe, fiindcă este lipsit de grai. Nu ţi-e dor de Roxana?

Şi cum calul necheză tocmai atunci de cîteva ori, prelung, copilul crezu că i-a răspuns:

«Desigur că mi-e dor, dar nu vezi că o căutăm degeaba, de aproape trei săptămîni? Şi prin pădure nu auzi cum urlă mereu lupii? Fiarele se apropie cîteodată atît de mult de noi, urmărindu-ne din dosul copacilor, cu ochii lor lucitori, încît îţi mărturisesc ţie, prietenul şi stăpînul meu, că mă cuprinde frica.»

— Nu-ţi fie frică, Negrule! îl bătu din nou pe grumaz Băiatul, încercînd să-i dea curaj. Este adevărat că încă de cînd am părăsit Craiova pustiită şi conacul de lemn al lui Mircea cel Bătrîn, pe care l-am găsit ars pînă la temelie, urletele lupilor ne însoţesc. Iarna e grea. Şi lupii flămînzi. I-am auzit şi toată vremea cît am stat la stîna aceea unde ne-am ospătat şi ne-am

odihnit peste noapte. Cred că trebuie să fie şi acum mai mulţi pe undeva prin apropiere. Uneori mi se pare, ca şi ţie, că le zăresc ochii furioşi din dosul unor trunchiuri de copaci sau al cîte unei tufe încărcată cu nea. Am şi văzut două căprioare speriate, ţîşnind prin faţa noastră, şi un iepuraş hazliu dîndu-se tumba prin zăpadă. Dar tata, Negrule, ne-a învăţat să nu ne fie frică de nimic. Să facem faţă cu curaj oricărei încercări. Uite, m-am şi gîndit că, dacă ne vor încolţi lupii, va trebui s-o luăm înapoi la goană. La vale îţi va fi mai uşor să fugi, rîse copilul. Afară de asta, n-am la oblînc arcul şi tolba cu săgeţi? N-am şi o pungă cu pietre şi praştia? Şi tu nu ştii că eu ţintesc destul de bine şi cu săgeata, şi cu piatra? Mai prost este cu cetele astea de achingii, care aleargă de colo pînă colo, ca nişte turbaţi. Jefuiesc, ard satele, şi văd că adună o mulţime de băieţi şi chiar de fete, de vîrsta mea şi a Roxanei. Oricum, noi trebuie să mergem înainte, să-i căutăm pe Roxana şi pe pîrcălabul Brad! Haide, Negrule, haide, fii curajos şi ascultător!

Tonul lui blînd îl hotărî pe armăsar să plece mai departe. Porni la pas, dar tot neliniştit şi cu urechile ciulite.

Nici habar n-avea copilul care era în şa că toată vînzoleala aceea a cetelor de achingii nu fusese stîrnită decît de dorinţa sultanului Mahomed de a pune mîna pe el.

Căpetenia achingiilor, fiindcă nu fusese în stare să-l aducă la Constantinopol, în faţa sultanului, zăcea pe fundul Bosforului, cu un bolovan de gît, iar peştii şi racii îi umblau pe sub cămaşă şi prin şalvari.

Domnitorul Vladislav nu mai avea nici el somn. Făgăduise aceluia care-l va prinde pe copil o căciulă cu ducaţi de argint, bătuţi în hărăghia cea nouă a saşilor de la Braşov.

O! Dacă ar fi reuşit oamenii lui să-l prindă pe fiul lui Drăculea şi să i-l aducă legat, domnia sa ar fi rămas netulburată. L-ar fi trimis îndată pe copil sultanului. Sultanul l-ar fi închis la Galipoli, în locul unde stătuse înainte părintele său. Apoi l-ar fi ameninţat pe Vlad din Transilvania că, de nu se potoleşte, îi va ucide feciorul, punîndu-l mai înainte la chinuri.

Şi Vlad, cît e el de Vlad, cît e de feciorul Dracului şi cît o fi trecut el marea înot, pe vreme de furtună, ştie că nu se glumeşte cu Mahomed.

Mahomed se pricepe la chinuri, cum nu s-a priceput nimeni. Ferească Dumnezeu şi toţi sfinţii cîţi i se găsesc în preajmă să ajungi în mîinile lui Mahomed, şi el să vrea să te chinuiască!...

Visul acesta era frumos din cale-afară. Avea doar un cusur, că nu se împlinea. Şi Vladislav rătăcea noaptea prin palatul domnesc de la Tîrgovişte, călcînd ca o stafie pe lespezile de piatră, avînd o făclie în mînă şi speriindu-şi slugile, frămîntat el însuşi de o spaimă fără pereche şi de-o ură de moarte împotriva lui Vlad şi a copilului său.

Deoarece Băiatul nu cunoştea frămîntările lui Vladislav şi habar n-avea că, vreme de zece ani, fusese căutat de doi sultani — dintre care unul era vestitul Fatih, cuceritorul Constantinopolului — îşi îndemna înainte calul, vorbindu-i mereu de Roxana:

— Cine ştie pe unde-o rătăci, sărmana! O fi flămîndă. I-o fi frig. N-o avea unde dormi. Trebuie s-o găsim...

După ce supravieţuitorii măcelului săvîrşit de achingii la Tismana, ajutaţi şi de alţi oameni de la stînele şi din pădurile învecinate, îi înmormîntaseră pe toţi cei ucişi în ziua aceea de pomină, făcîndu-le slujbele de tre-

buință. Băiatul plecase călare s-o caute pe Roxana. Voia s-o mîngîie pentru pierderea tatălui său și, în sine, deși era mai mic ca vîrstă decît fata, se hotărîse s-o ia sub ocrotirea lui.

Ajungînd la casa Voicului, o găsise arsă.

Nici astăzi nu putea să-și dea prea bine seama cum de nu se întîlnise cu achingiii, în vreme ce gonea spre Tismana. Adevărul era că achingiii se încrucișaseră cu el pe drum. Băiatul le auzise și urletele, însă, în fierbințeala călăriei, crezuse că acestea răsunau din sat și că erau strigătele de durere ale oamenilor chinuiți de turci. El trecuse pe una dintre laturile muntelui, scurtînd drumul prin niște locuri prăpăstioase, iar turcii o luaseră pe drumul cel bun, ce ocolea muntele. Și, pe cînd el se găsea la Tismana, îngenuncheat la căpătîiul Bătrînului, năvălitorii ardeau locuința Voicului. Și căpetenia achingiilor, încîntat de frumusețea Roxanei, o urca pe șaua lui, s-o ducă în dar sultanului.

Nimeni dintre cei rămași cu viață nu văzuse cînd o înșfăcase achingiul pe fată. Și nici între cei morți, cînd îi îngropaseră oamenii, fata nu fusese găsită. Asta i-a făcut pe unii să creadă că ea, cu alți doi-trei copii cîți lipseau dintre morți, ori au izbutit să se ascundă prin păduri, ori au fost luați robi de turci — ceea ce era adevărat.

Băiatul însă rămăsese cu nădejdea că fata o fi reușit să se salveze. De aceea o căutase pretutindeni, la fel ca și pe pîrcălabul Brad.

La stîna unde poposise în timpul nopții, ciobanii îi povestiseră că mai mulți copii, duși de achingii peste Dunăre, izbutiseră să scape. Copiii, ca și alți fugari de la turci, trecuseră fluviul pe gheață. Dar neștiind încotro s-o ia, ca să nu-i întîlnească iarăși pe călăii lor, rătăcesc pe coclauri. Oamenii îi adună pe cîți îi găsesc, dar cei mai mulți pier fără ajutor, fiindcă locurile sînt pustiite de dușmani, iar iarna este nespus de grea.

Băiatul se apropia cu calul de Piscul Voinicilor, pe unde auzise că s-ar afla niște copii fugari. De acolo, de sus, se deschidea o priveliște de basm.

Vremea fiind atît de geroasă, apele înghețaseră bocnă. Din Piscul Voinicilor se vedea, drept în față, Dunărea, cu albia ei plină de sloiuri mari, învălmășite unele peste altele și încremenite apoi cu toatele, ca prin voința puternică și neînțeleasă a unui vrăjitor. Spre dreapta scînteia, în schimb, alb și lucios, ca o oglindă, Jiul, care în locul acela se varsă în Dunăre, iar spre stînga se vedeau bălțile Potelului, întinzîndu-se de la vechea așezare a călăreților lui Mircea cel Bătrîn, pînă departe, hăt, la Gura Padinii și spre cetatea ce se afla încă atunci la Orlea, pe malul fluviului.

Pe culme domnea o liniște adîncă. Nu se auzeau decît copacii trosnind de ger.

Totul era alb, neînchipuit de alb. Numai un fum cenușiu-albastru, ridicîndu-se domol în văzduh, dincolo de Dunăre, pătă albul acela neîntinat.

Băiatul își duse palmele la gură, făcîndu-le pîlnie, și, înălțîndu-se puțin în scări, strigă, rotindu-și încet capul de la stînga spre dreapta:

— Eeheeei!... E cineva pe-aici?... Eheeei!

Glasul lui încă subțire, dar destul de pătrunzător, se auzi pînă la țărmul Dunării și prin toată pădurea, pînă dincolo de Jiu și de cetatea romană ruinată, Orlea.

Ecoul îi răsfrînse vocea și se întoarse la el, parcă în salturi, prin aerul înghețat:

— E... e... e... ci-ne-va... ei...

Băiatului îi veni să rîdă, ascultîndu-şi ecoul glasului, şi se pregăti să mai strige o dată. Cînd, calul se agită şi se întoarse neliniştit.

— Ce e, Negrule? se lăsă Băiatul în şa, rîzînd cu poftă.

Pofta de rîs îi pieri însă numaidecît, pentru că, din partea de unde venise el, se auzi un zgomot de copite, nechezat de cai şi glasuri groase de bărbaţi, îndemnîndu-se pe turceşte:

— Înconjuraţi-l şi prindeţi-l!...

Nu băgase de seamă, cînd urca prin pădure, că, în dreapta movilei — priveghind partea aceea a Jiului pe unde oamenii puteau trece cu săniile — stăteau la pîndă cîţiva achingii.

Achingiii erau foarte şireţi şi încercaţi în treburi din acestea. Doi dintre ei, călări, coborîră repede pe o potecă, pe unde puteau ieşi uşor înaintea Băiatului. Alţi doi soseau din urmă.

— Să nu-l scăpăm! răcnea unul dintre cei care goneau din jos, avînd în mîna dreaptă, ridicată, o suliţă lungă, cu un vîrf ascuţit, ce lucea argintiu. Să nu-l scăpăm!... repetă el, imboldindu-şi calul cu pintenii, ca să-l zorească la deal.

Ca şi cum ar fi fost un războinic încercat, deşi era prima bătălie adevărată pe care o da în tînăra lui viaţă, Băiatul nu văzu altă scăpare, decît aceea de a merge tot înainte, încercînd să răzbată cu Negru printre cei care-i aţineau drumul.

Îi şopti deci calului:

— Negrule, acum i-acum, du-mă ca vîntul şi ca gîndul! Să nu te opreşti, orice-ar fi!...

Dete drumul larg frîului, strînse spinarea calului între pulpe şi, în acelaşi timp, ridică arcul de la oblînc. Îşi puse tolba la îndemînă şi, scoţînd din ea o săgeată, o aşeză în strună.

Nici nu şi-ar fi putut închipui copilul că aveau să-i fie atît de curînd folositoare învăţăturile Bătrînului în arta luptei cu arcul.

Calul, simţindu-se strîns între pulpe şi cu frîul liber, necheză lung şi răsunător şi porni în galop.

Drept înaintea sa, la cotitura drumului, se apropiaseră achingiii, cel cu suliţa în mînă şi soţul său, cu un arc întins, gata să tragă.

Băiatul nu mai stătu pe gînduri. Ţinti pe arcaş, aşa cum îl învăţase Bătrînul, întinse bine struna, şi, cînd îi dete drumul, săgeata porni vîjîind.

Teamă îi era. Dar nu că îl vor ucide achingiii, ci că nu îl va nimeri pe cel ţintit şi va cădea în mîinile lor. Trase, şi pentru o clipă închise ochii. Era întîia oară cînd îşi întindea arcul spre un duşman. Cînd îi redeschise, achingiul se ţinea cu amîndouă mîinile de nas, unde i se înfipsese săgeata, şi răgea de durere. Calul otomanului, scăpat din frîu, se întoarse. Partea foarte umflată a şalvarilor achingiului îl ispiti pe copil. Mai puse încă o săgeată în arc şi îl ţinti în şalvari.

Achingiul duse mîna la spate şi ţipă tare. Calul se sperie, făcu un salt într-o parte, şi otomanul, scăpînd din şa, se prăvăli prin zăpadă, la vale, de-a rostogolul. Celălalt achingiu, roşu la obraz şi cu turbanul căzut pe ochi, îşi repezi către băiat suliţa. Dar băiatul era sprinten şi îşi aplecă fruntea, lipindu-şi-o de grumazul calului. Suliţa îi trecu pe deasupra. Vru să-i răspundă şi el cu o săgeată. Din galopul calului nu nimeri însă tolba, ci sacul cu pietre pentru praştie. Pipăind cu degetele, apucă o piatră mai colţuroasă, şi-aşa cum arunca în uliii, la Tismana, cînd veneau la coteţele porumbeilor, îl izbi pe achingiu într-un ochi.

Turcul nu mai văzu. Bățu văzduhul cu mîinile. Scăpă și el din șa și se duse de-a dura.

Văzîndu-i pe cei doi dușmani din față căzuți, dar știind că mai sînt încă doi în spate, copilul îi șuieră calului:

— Haide, Negrule, înainte, poate izbutim să scăpăm...

Calul își întoarse spre el capul, cu ochii mari, inteligenți, necheză și o porni la vale cu asemenea iuțeală, cum nu mai alergase niciodată.

Crengile de la marginea drumului îl loveau pe Băiat peste frunte. Zăpada scuturată de pe ele o simțea rece, topindu-i-se pe lîngă gulerul sumăieșului și prelingîndu-i-se pe spate.

Dar ce însemnătate mai aveau toate astea, cînd auzea din spate tropotul cailor dușmanului? Întoarse capul și văzu că achingiii rămăseseră mult în urmă. După el, nu veneau decît cei doi cai ai achingiilor pe care-i doborîse Băiatul — țintindu-l pe unul în nas și... în șalvari, și pe celălalt în ochi. Caii, fără povară, se țineau după Negru.

Totuși, Băiatul nu-și încetini goana. Dimpotrivă, o înteți, zorind și mai mult calul, vrînd să pună o cît mai mare distanță între el și turcii care voiau să-l prindă.

Calul coborîse de pe deal, ajunse în cîmpie și o porni către bălți. Ceilalți doi cai tropoteau în urmă. Turcii erau ceva mai departe. Îi auzea afurisindu-l, și de cîteva ori le simți săgețile vîjîindu-i, cînd pe deasupra capului, cînd dintr-o parte, cînd dintr-alta.

Malul înalt al Potelului se și vedea. Dincolo de mal licărea gheața de pe baltă. Ca să o ia la stînga, însemna să piardă din timp și achingiii să-l ajungă.

— Fie ce-o fi! își spuse. Haide, Negrule! Și, de la o înălțime mai mare de doi metri, sări pe gheață.

Gheața, cînd sări calul, pîrîi. Caii ceilalți se zvîrliră și ei, și gheața, oricît de groasă fusese, începu să se crape. Apa chifti verzuie de dedesubt. Unul dintre achingii, nevăzînd primejdia, se luă după copil. Dar calul începu să i se scufunde. Șalvarii săi largi i se umplură de apă. Calul încercă să înoate, însă sloiurile îl împiedicau. Turcul începu să țipe:

— Alah!... Alah!... Sări, frate, și scapă-mă! îl ruga pe soțul său de pe mal.

Băiatul nu mai avea timp să se uite la turc, pentru că și copitele Negrului alunecau. Sloiul de gheață pe care se găsea calul se legăna. Apa îi crescuse pînă la genunchi.

— Haide, Negrule, nu te lăsa! îl îndemnă el. Să nu ne înecăm...

Calul făcu un salt. Se zvîrli pe podul încă nerupt de gheață, cu ceilalți doi cai fără stăpîn în urma lui. Malul din stînga era aproape. Din cîțiva pași, fu lîngă el. Sări din nou. Se cățără. Și, iată-l, e pe țărm, salvat.

Așa crezuse el! Numai că al patrulea achingiu, și anume căpetenia lor, nu sărise pe gheață.

Fără să-i dea nici cel mai mic ajutor celui ce se afla în primejdie și îl implora să-l scape de la înec, el urmărise de pe mal toată zbaterea lui Negru pe gheață. Își pregătise în liniște arcanul, fiindcă era sigur că acesta era copilul căutat de sultan. Și, cînd Băiatul se ivi pe mal, cu un chiot sălbatic îl roti pe deasupra capului și-l azvîrli. Lațul veni ca un trăsnet și cuprinse, peste brațe, trupul Băiatului.

— Aha, puiule de tigru, ai să-mi plătești scump loviturile pe care le-ai dat achingiilor! răcni el.

Băiatul simţi cum i se strînge laţul în jurul mijlocului, făcîndu-i neputincioase totodată şi braţele. Trăgînd cu putere, achingiul îl smulse de pe cal şi începu să-l tîrască, izbindu-l cu capul de zăpada zgrunţuroasă şi învîrtoşată de ger.

Negru îl urma la un pas, neînţelegînd la început de ce stăpînul lui se tîrăşte pe jos, în loc să-i stea pe spinare.

Deodată — ce-i veni? — se înălţă în două picioare şi se repezi la calul pe care sta achingiul. Acesta se ridică şi el în picioare. Amîndoi începură să se muşte. Achingiul vru să prindă frîul, şi scăpă capătul frînghiei. Atît îi trebui Băiatului, ca să se desprindă din laţ!

Sări din nou pe spatele calului, care se linişti ca prin farmec, nechezînd mulţumit şi întorcîndu-şi mereu capul către tînărul său stăpîn.

Achingiul însă, din săriturile acelea neaşteptate ale calului muşcat şi, chiar izbit de cîteva ori cu copitele de Negru, se răsturnase pe spate.

Băiatul, ager cum era, văzînd întorsătura, îşi puse o săgeată în arc şi, îndreptînd-o spre pieptul achingiului, îi porunci, pe turceşte, să ridice mîinile.

Neavînd încotro, achingiul se supuse.

— Nu mă omorî! se milogi el. Şi te voi răsplăti ca un paşă.

— Ţine-l aşa pe dihania de achingiu pînă venim şi noi, auzi în clipa aceea Băiatul pe cineva strigîndu-i nu prea departe de malul bălţii, din care celălalt achingiu, murat tot, cu armele pierdute în apă, izbutise, în sfîrşit, să iasă, ţinîndu-se de coada calului.

Nu trecu mult, şi lîngă Băiat se ivi, fugind cît îl ţineau picioarele, un bărbat scund şi gros, cu părul crescut în neorînduială pe obraz, încălţat cu nişte opinci mari, pe cap cu o căciulă uriaşă, dar îmbrăcat încolo cu haine de tîrgoveţ. Bărbatul ducea într-o mînă o ladă şi în alta un toiag noduros. Era însoţit — ceea ce îl miră peste poate pe Băiat — de un copil tot cam de vîrsta lui, care ţinea de lanţ un urs mare, cafeniu. Ursul venea, alergînd omeneşte peste gheaţă, cu labele lui mari, mormăind înciudat.

Caii strînşi în jurul Negrului, şi chiar Negru însuşi, începură să sforăie, simţind ursul. Dar omul, care părea să fie un îmblînzitor de animale, apropiindu-se de ei reuşi, prin mîngîieri şi vorbe prietenoase, să-i liniştească numaidecît.

Bărbatul se duse apoi lîngă achingiul ameninţat mereu de săgeata Băiatului şi-i smulse, cu iuţeală şi fără multă vorbă, hangerul şi celelalte patru sau cinci cuţite ce le avea înfipte în sileaf — brîul său roşu. Pe cel de-al doilea turc ce ieşise din apă, dîrdîind ca un cîine, îl apucă de gulerul cojocului şi-l trînti pe zăpadă lîngă primul.

— Bun, acum dezbrăcaţi-vă! le porunci scurt la amîndoi.

Turcii, codindu-se, începură să se roage să-i ierte. Bărbatul însă îşi ridică hangerul, şi achingiii începură să-şi scoată repede cojoacele, cămăşile şi rămaseră goi de la brîu în sus.

Hangerul lucea rece în mîna bărbatului şi, la semnul acestuia, achingiii îşi scoaseră repede şi şalvarii, pantalonii de flanelă de dedesubt, colţunii şi papucii cu talpa de-un lat de palmă.

— Acum aruncă-te şi tu în apă şi fă o baie rece, să-ţi vină mintea la cap! se răsti la otomanul care rămăsese pe mal. Aşa au făcut alţi achingii de-ai tăi cu băiatul meu mai mare — azi este luna de cînd l-am îngropat — iar pe mine m-au luat cu sila, împreună cu copilul ăstălalt, să le cînt şi să-i veselesc la o tabără a voastră din Bulgaria. Am scăpat însă trecînd

Dunărea de cu noaptea pe gheaţă. Adineauri, ieşind după curmătura aia de mai, te-am văzut cum te năpusteai asupra copilului ăsta. Eşti un flăcău straşnic, îl lăudă el pe Băiat. Hai, intră, turcule, mai repede, să-ţi faci baia, cum te învaţă profetul...

Turcul se bîţîia, tot sărind de pe un picior pe altul, chiţăind de frig ca un şoarece.

— Mai repede! îi porunci omul, şi, după uitătura lui, achingiul îşi dete seama că hangerul pe care acesta îl ţinea în mînă era gata să-l şi izbească.

Sări în apă şi începu să înoate.

— Dă-te şi cu capul la fund... îi strigă omul. Aşa, acum ieşi...

Achingiul nu mai aşteptă şi, încovoiat de ger, vru să se repeadă la haine.

— Nu, nu, îi hotărî soarta omul cel crunt. Goale, lovindu-le cu bicele pe spinare, ne-au gonit achingiii voştri înapoi nevestele, după ce ni le-au luat peste Dunăre. Goi veţi pleca şi voi. Şi pentru cheltuială, iată, vă mai dau şi asta! Şi începu să-i izbească cu băţul noduros peste şale. Să vă duceţi şi să nu mai îndrăzniţi nici să întoarceţi capul, că va fi vai şi amar de voi...

Osîndiţii icniră şi, cu apa încă şiroind pe ei, o luară la sănătoasa, fugind de le sfîrîiau călcîiele.

Băiatul descălecă. Nu ştia dacă, după o asemenea întîmplare, trebuia să rîdă sau să se întristeze.

— Cum te numeşti? îl întrebă bărbatul cel mustăcios, începînd abia acum să zîmbească.

— Băiatul! Alt nume nu-mi cunosc... Achingiii mi-au omorît pe tata — zise, gîndindu-se, bineînţeles, la Bătrîn — şi sora mea de suflet s-a pierdut... Acum pe ea o căutam.

— În vremuri din acestea nu ne mai mirăm de nimic, glăsui omul, privindu-l cu bunăvoinţă. Pe mine mă cheamă Tit, şi pe copilul acesta îl strig Bucur. Noi, după cum vezi, jucăm ursul. În ladă mai avem un fluier, o lăută, o tobă şi... cîteva păpuşi — ceea ce sînt încredinţat că tu încă n-ai văzut. Dacă vrei, rămîi cu noi. În trei ne va fi tuturor mai uşor...

Copilul lui Tit se uită la Băiat rugător şi, făcîndu-i semne din ochi, îl îndemnă să primească. Privirea aceea deschisă şi prietenoasă îi plăcu Băiatului.

— Primesc, răspunse el, şi se grăbi să strîngă cu încredere mîinile noilor săi prieteni.

— Pentru că avem cinci cai, iar noi nu sîntem decît patru, pe unul vom aşeza bagajele, glăsui rîzînd Tit, arătîndu-le celor doi copii lada.

— Care patru? se miră Băiatul. Nu sîntem decît trei... numai dacă socotim şi ursul...

— Sigur, ursul! spuse Bucur. Este un animal învăţat de noi să ne înţeleagă şi să ne asculte. Tata l-a prins şi l-am crescut de mic. Ştie să călărească... Ştie să stea şi în picioare pe cal...

— Haide, moşnege, sus!... îi porunci Tit ursului, ca să-l încredinţeze pe Băiat de adevărul celor spuse de Bucur.

Şi ursul, care de altfel nici nu era moşneag, cu toată înfăţişarea lui bătrînească, ci era foarte tînăr, nu aşteptă să i se spună de două ori. Se avîntă pe cal, prinzîndu-i-se cu amîndouă labele de coamă.

Calul — acela care abia ieşise din apă — se scutură şi începu să sfo-

răie, rotindu-şi ochii, speriat. Tit însă îl mîngîie, îi vorbi cu glasul lui gros, odihnitor, de om obişnuit să crească şi să îmblînzească animale, şi calul, dîndu-şi seama că nu-l pîndeşte nici o primejdie din partea ursului, se linişti.

Tit legă după aceea bine lada, cu arcanul achingiului, pe celălalt cal, şi cînd termină treaba le spuse copiilor:

— Gata. Putem porni. Cu curaj, înainte, băieţi!...

Încălecară cu toţii şi porniră voioşi, în trap mărunt, de-a lungul bălţii Potelului.

4

NEUITATA ÎNTÎLNIRE DIN RÎMNIC

— Ha, ha, ha! se veseleau privitorii, unii ţinîndu-se cu mîinile de pîntece, alţii abia mai putîndu-şi mişca fălcile şi curgîndu-le lacrimi pe obraz de atîta rîs. Ha, ha, ha!...

Tit avea un meşteşug, adus pare-se de el pentru întîia oară în Ţara Românească (uitat multă vreme, din cine ştie ce pricini, după moartea lui), dar care în zilele acelea, la tîrgul din Rîmnic, îi pusese pe toţi în uimire.

Odinioară Tit fusese oştean. Căzuse prizonier la turci. Fusese vîndut şi ajunsese prin alte ţări depărtate ale răsăritului. De acolo fugise cu o corabie veneţiană pînă în marginea de asfinţit a pămîntului. Umblase prin Franţa, Germania şi Spania, însoţind o ceată de cîntăreţi rătăcitori, numiţi jongleri. Văzuse şi învăţase cîte nici nu-i putea da nimănui prin gînd. Între altele, se deprinsese să facă păpuşi de lemn, îmbrăcîndu-le şi dîndu-le înfăţişări de boieri, călugări, tîrgoveţi sau ţărani. Păpuşile le mînuia în fel şi chip, făcîndu-le să vorbească (de bună seamă cu glasul lui, al lui Bucur şi, în zilele din urmă, şi cu acela al Băiatului), jucînd cu ele diferite întîmplări hazlii.

Bărbaţii şi femeile, cîţi erau în tîrg, îşi spuneau:

— Veniţi să vedeţi ceva nemaipomenit! Nişte omuleţi de lemn hazlii, care ies din spatele unei perdele de crengi, vorbesc şi se mişcă, de juri că sînt vii. Doamne, cîte se mai pot născoci!

În felul acesta, toţi cei din tîrg, şi mai cu seamă ţăranii, meşteşugarii şi neguţătorii se adunaseră în faţa perdelei de crengi, din dosul căreia cei trei prieteni ai noştri îşi arătau priceperea în jocul păpuşilor, pînă atunci necunoscut pe la noi.

Mai multe feţe boiereşti şi călugări stăteau la o parte, de vorbă, nevrînd să se amestece cu prostimea, cătînd însă pe furiş la păpuşi. Scenetele ce se reprezentau — ca să folosim un cuvînt obişnuit celor de astăzi — şi care-i făceau pe oameni să rîdă cu atîta poftă, se desfăşurau cam aşa:

Mai întîi se ivea de după perdeaua de crengi o păpuşă zbîrlită, prăpădită, cu un nas lung şi ascuţit, avînd o pînză de sac pe spinare. Păpuşa

mergea șchiopătînd, ținîndu-se cu o mînă de picior, văicărindu-se:

— Vai de mi-i-ne și de mi-i-ne. Mă nu-u-meam Fatih-Cu-u-ce-ri-to-o-rul. Lua-a-sem Constan-ti-no-o-po-lul și cre-deam că mer-ge tot așa... dar a ve-enit Ioan de Hu-u-ne-doa-ra și ce m-a bă-tut!... Ce m-a-a bă-tut!... A-lah!... Alah!

Cuvintele le rostea pe o melodie tînguitoare, turcească, acompaniată, de după perdea, de un fluier și o tobă. Iar cînd spunea: «Și ce m-a bătut!» păpușa ducea mîinile la partea cărnoasă de la spate și, îndoindu-se de șale, se ținea de ea, ca și cum ar fi primit în acel loc bătaia. Și pe urmă plîngea.

— Hî-hî-hî... Hî-hî-hî... scîncea, și iar se apuca de șalvari. De ce m-a bătut așa? Hî-hî-hî... Hî-hî-hî...

— Mehmet!... Acesta e Mehmet... se prăpădea lumea de rîs. Te doare, Mehmet? Ai încasat-o bine de la Ioan de Hunedoara?... Priviți-l, e îmbrăcat în pînză de sac!... Își toarnă cenușă pe cap!

Toată lumea știa că, în urmă cu două luni, Mahomed al II-lea — Mehmet, cum îi ziceau românii — mîncase, la Belgrad, din partea lui Ioan de Hunedoara, o bătaie soră cu moartea. Oastea de ieniceri și spahii îi fusese nimicită. Și el însuși, cu o săgeată înfiptă în picior, abia scăpase cu fuga.

De supărare, Mahomed postise trei zile, învelindu-se ziua și noaptea în pînză de sac, presărîndu-și cenușă pe plete, și se mai îmbrăca așa și la data cînd Tit își juca păpușile în straie și turban cernite.

Lumea rîdea de nu mai putea.

— Belgrad ți-a trebuit?... Belgrad ți-ai găsit!... Așa ai să pățești de-aici înainte peste tot... Și îi făceau cu pumnii semne: «Sic! Sic!», mai răcorindu-și în felul acesta, măcar în fața păpușii, năduful pe care îl aveau pe Mahomed, ce le pricinuise de cîțiva ani încoace, în timpul domniei lui Vladislav, atîta rău.

După ce se sătură, văzîndu-l pe Mahomed scălîmbăindu-se și jelindu-se de pierderea oastei și de durerea din picior, mulțimea ceru să i se joace și altceva.

— Vreți ceva de pe la noi? întrebă Tit, scoțînd capul de după perdeaua deasă de crengi.

— Asta vrem! De la noi! ziseră oamenii.

— Bun! se învoi Tit. Să vedem dacă o să-i recunoașteți...

Și îndată se arătă o altă păpușă, închipuind un boier valah, trufaș, cu barbă căruntă.

La drept vorbind, Tit avea numai cîteva păpuși făcute din bucățele de lemn, cărora le schimba înfățișarea, după cum avea nevoie.

Luate în mînă de Tit sau băieți, păpușile căpătau viață și privitorii puteau să jure că sînt slujitori, turci, tătari, femei — sau pe oricine întruchipau.

Așa se întîmplă și de data asta. Păpușa gătită în haine scumpe, cu un ghemotoc de cîlți la pîntec — ca să semene cu un boier gras — de cum făcu primele mișcări, păru un om viu.

— Ăsta-i boierul Albu! îl recunoscură privitorii.

Albu era boierul cel mai bogat și puternic din Valahia. Voința lui era lege. De aproape un sfert de veac, domnea ca un al doilea voievod neîncoronat. Domnitorii se schimbau, unii își pierdeau capetele, doar el rămînea nemișcat, la fel de puternic și din ce în ce mai bogat.

De aceea era de mirare că păpușarul îndrăznea să joace pe boierul

acesta numit, de prietenii și curtenii lui, Albu cel Mare, fiindcă avea o curte ca un adevărat domnitor — și erau siguri că pînă în cele din urmă a lui va rămîne puterea.

Lîngă Albu cel Mare se arătă o altă păpușă. Se vedea cît de colo că păpușa nou-apărută înfățișa pe un curtean al lui Albu, un om la fel de cunoscut de popor, căci la vederea lui mulțimea chicoti.

— Măi, că frumos iarmaroc mai este acesta din Rîmnic! deschise vorba păpușa ce închipuia, cum simțise poporul, pe boierul Albu.

Cel care vorbea, pufnind din cînd în cînd pe nări, făcînd mulțimea să clocotească de rîs, era Tit.

— Ce forfotă!... Și cît mai strigă oamenii! Unii au răgușit de-atîta țipat și s-au făcut roșii ca racii fierți... continuă să grăiască plin de măreție boierul.

De cîte ori se oprea întîia păpușă și se întorcea brusc, cea de-a doua făcea un ocol mare în jurul ei, s-o ajungă din mers, așa cum fac unii slujbași lingușitori, cînd sînt în preajma mărimilor.

— Ai dreptate, măria ta! zicea slugarnică păpușa a doua.

De fapt era tot Tit, care ținea amîndouă păpușile în mîini, din dosul perdelei, și își schimba puțin vocea cînd ele trebuiau să vorbească.

— Ia te uită, măria ta, la cojocarul acela!... și păpușa a doua arăta pe un om din mulțime, care era chiar cojocar și făcuse întocmai ce spunea mai departe păpușa.

— Îl văd, zicea prima.

— Uite-l, ia, cum și-a agățat cojoacele în ramurile mai joase ale copacului sub care stă și trage pe trecători de mînecă. Le spune că, acuși, na, are să vină iarna, și să se grăbească să cumpere de la el cojoace...

Lumea fierbea de rîs.

Cojocarul se făcu la obraz ca focul și, întorcîndu-și căciula în mîini, ca în fața unui boier adevărat, răspunse înghesuit:

— Ei, lasă boierule, ce te legi și dumneata așa, pe nepusă masă, de mine... Fiecare își știe nevoile sale...

Vorbele lui îi făcură pe oameni să rîdă mai tare. Dar hohotele se curmară, căci întîia păpușă, cu burta înainte, ițindu-se spre iarmaroc, mai cuvîntă:

— Nu știu cum le-a părea unora dintre neguțători porunca dată, de dimineață, în tîrg, de slujitorii domniei, și anume că acela care va umbla cu vicleșuguri sau va cere pe ce are de vînzare cît nu face va fi pedepsit...

Și păpușa cea grasă arată cu mîna la beregată, în semn că vinovatul va fi ridicat în furci.

— Nici nu mai era nevoie să dea vestirea asta, zise a doua păpușă. De cînd s-a înscăunat fiul lui Vlad Dracul, tăindu-l pe Vladislav, sub cuvînt că se făcuse omul turcilor, nu e răscruce să nu se legene în spînzurătoare sau să nu stea înțepenit în furci cîte un hoț, fie de cei de drumul mare, fie de cei de tarabă. Vodă a pus la un izvor o cupă mare, scumpă și minunată, de aur, să bea oamenii cu ea, și nimeni nu îndrăznește s-o fure...

— Bine că a pierit hoția, căci erau primejduite averile noastre boierești, ia din nou cuvîntul întîia păpușă și se bate cu palma peste pîntec. Se bate peste pîntec o dată, de două, de trei ori. Își pipăie brîul. Și începe să se jeluiască:

— Punga... Punga mea!... O mie de galbeni aveam în ea. Mi s-a furat punga!...

— Poate nu ţi s-o fi furat, ci numai oi fi pierdut-o domnia ta, boierule, zice păpuşa a doua. Văd că băierile brîului sînt cam slabe...

— Sînt sau nu slabe, cui mi-o găsi-o sau cui mi-o aduce-o, vesteşte în tîrg că-i dau o sută de galbeni...

— Vai de mine, o su-tă de galbeni?! se miră o femeie. Boierul Albu, zgîrcitul zgîrciţilor, să dea el cuiva o sută de galbeni?...

— Parcă n-aş crede, zice şi cojocarul de adineauri.

— Nici eu... nici eu... îşi arată părerea alţii.

— Ssst... ssst!... îi îndeamnă la tăcere mulţimea pe limbuţi. Să vedem ce se mai întîmplă...

Păpuşa a doua îşi făcu palmele pîlnie la gură şi începu să strige din adîncul rărunchilor:

— Boierul cel mare, stăpînul nostru, a pierdut sau i s-a furat o pungă cu o mie de galbeni. Cine o are şi n-o aduce o să fie înfipt în ţeapă. Dar cine i-o aduce primeşte răsplată domnească: o sută de galbeni.

— Mai vesteşte o dată, îl îndeamnă pe sfetnicul său boierul cel mare. Ori e punga mea pe la vreunul dintre voi? întrebă el mulţimea, aplecîndu-se peste perdeaua de crengi.

— Nu e, boierule, nu e! răspund oamenii, păpuşii, mai în glumă, mai în serios, dîndu-se însă cîţiva paşi înapoi, căci cu boierii cei mari, chiar cînd sînt numai păpuşi, nu poţi şti niciodată ce se mai întîmplă.

— Spuneţi drept, sau o păţiţi! zice păpuşa.

— Nu minţim, boierule, zău nu minţim, se jură privitorii. Poţi să ne şi cauţi. Pune mai bine sfetnicul să dea încă o dată de ştire.

— Mai strigă o dată, cum ţi-am poruncit! ţipă boierul.

Şi păpuşa a doua strigă iarăşi cuvintele prin care ameninţă pe cei care-i ascund punga cu tragerea în ţeapă şi făgăduieşte celui cinstit suta de galbeni.

Nu apucă însă să-şi isprăvească vorbele şi, de după perdea, se iveşte o a treia păpuşă. Aceasta e îmbrăcată ca un ţăran şi are o pungă doldora de galbeni, pe care o întinde boierului.

— Boierule, zice el (de fapt vorbind Bucur, cel ce mînuia păpuşa), uite, am găsit în drum punga asta. Dacă e a dumitale, s-o stăpîneşti sănătos. Eu sînt om sărac. Am şapte copii, dar lucru străin nu-mi trebuie...

— E punga mea! se bucură boierul cel mare, înşfăcînd-o.

— Ai văzut omul sărac? zice o fată tînără unui flăcău de lîngă ea. Ia să fi fost un boier, mai da el înapoi punga?...

— Aş! Se făcea că n-a găsit-o! îi răspunde flăcăul. Ăştia, de ce au, tot ar mai vrea...

— Ssst... ssst... îi mustră iar oamenii pe cei ce vorbesc. Dacă nu vreţi să auziţi, plecaţi şi lăsaţi-ne în pace.

Flăcăul o înghionti pe fată. Amîndoi tăcură.

Păpuşa întîia se trase într-un colţ, numărîndu-şi înfrigurată galbenii din pungă:

— Unu... doi... cincizeci... o mie... Eh! răsuflă boierul cel mare uşurat, cinstit om. Mi i-a adus pe toţi! Dar, îşi duse el mîna la tîmplă, acum ce fac? I-am făgăduit o sută de galbeni. Ce-i trebuie prostului şi sărăntocului o sută de galbeni?

— Auzi, ce-i trebuie?! nu se putu stăpîni fata de adineauri. După ce i-a adus-o înapoi, zice că ce-i trebuie...

— Dă-i omului ce i-ai făgăduit! strigă către boierul-păpuşă un olar din

vestitul neam al Olăneştilor, numiţi aşa fiindcă făceau olane smălţuite pentru domnie.

Dar boierul-păpuşă nu se sinchisi de vorbele olarului. Îşi continuă în linişte, cu glas tare, gîndurile:

— Îi ajunge mojicului şi un singur galben, şi încă şi acela e prea mult.

— E prea mult şi un galben?... He, he... se supără o femeie cu un copil la sîn. Iacătă, aşa-s boierii, are dreptate fata asta, de o ţistuirăţi adineauri.

— Aşa e?! zise fata mulţumită că i se da dreptate.

Pe cînd fata şi femeia vorbeau încă între ele, boierul începu să se aplece după perdeaua de crengi şi să răspundă cuiva nevăzut:

— Ce zici, prietene? Ce să fac?...

Păpuşa a doua se ţinea la o oarecare depărtare de cealaltă. Fiindcă boierul nu-l auzea destul de bine pe cel de după perdea, acesta se ridică pînă la urechea lui şi lumea văzu că era un cap încornorat de drac.

Dracul era negru, cu coarne lucioase, şi avea o coadă lungă de cînepă, pe care o tot azvîrlea în sus.

Lumea izbucni în hohote:

— Dracul, măi!... Iote dracul!... Se sfătuieşte boierul cu el...

Dracul îşi mişca repede, repede, coarnele, de la o ureche a boierului la cealaltă; şi boierul dădea din cap.

— Uite ce e, se întoarse boierul spre ţăran, după ce dracul pieri de unde venise, văd că sînt în pungă nouă sute de galbeni. Erau o mie. Însemnează că ţi-ai oprit suta făgăduită. Ţi-ai luat singur răsplata. Îţi mulţumesc. Pleacă sănătos.

— Măi, al dracului boier, ce caută să-l înşele pe ţăran!... Dacă o fi prost, s-o lăsa... murmură oamenii supăraţi.

Ţăranul stă puţin pe gînduri. Se scarpină în cap şi-i răspunde boierului:

— Măria ta, eu n-am desfăcut punga. Galbenii nu i-am numărat. Cum am găsit-o, aşa ţi-am adus-o.

— Pleacă, ţi-am poruncit! răcneşte boierul cel mare.

— Pleacă pînă nu te urc în ştreang! îi dă brînci şi boierul al doilea.

— Boierilor, eu mă duc, le răspunde ţăranul. Nu-mi pare rău că n-am primit suta de galbeni făgăduită, cît îmi pare rău că mă faceţi hoţ şi mincinos. Pe hoţi şi mincinoşi vodă cel nou îi ridică în furci sau în ţeapă. Eu ţin la cinstea mea ţărănească şi am să mă duc la vodă Vlad să-mi facă dreptate şi să-mi spele obrazul de ruşine...

Boierul cel mare îşi clătină burta de rîs:

— Crezi tu c-ai să-ţi cîştigi cinstea înaintea unui boier mare?... Prostănace! Unu' e...

— Albu cel Mare!... rosteşte mulţimea, tot cu fereală, uitîndu-se să vadă de nu-l aud boierii cei adevăraţi, care stau mai la o parte, de vorbă, făcîndu-se că nu le place să vadă păpuşile lui Tit.

— Du-te şi la vodă, că nouă puţin ne pasă, dar pieri mai repede! zice şi cea de-a doua păpuşă.

În colţul dinspre pădure, se iveşte acum un jilţ de lemn. Pe jilţ stă o păpuşă înfăţişînd un tînăr cu căciulă domnească pe cap şi un toroipan cît toate zilele în braţe.

— Asta-i vodă... vodă cel nou... Vlad... murmură mulţimea.

Întîmplările şi vorbele atît de îndrăzneţe ale păpuşilor i-a prins în aşa măsură pe privitori, încît pe tarabe, pe rogojini sau pe jos — fiecare după

starea pe care o are — au rămas uitate mărfurile aduse la iarmaroc, mai de aproape sau mai de departe, de neguțători, meșteșugari sau țărani.

Și doar la iarmarocul acesta fuseseră aduse mărfuri cu duiumul. Odată cu urcarea lui Vlad pe scaunul domnesc, turcii nu mai îndrăzniseră să bată tîrgurile și iarmaroacele, să ia din ele ce doreau și la prețurile la care pofteau.

N-am să vă înșir ce feluri de mărfuri erau. Dar găsea inima tot ce rîvnea, de la opinci, căciuli, țesături de in, pînă la de-ale gurii: miere, legume, fructe sau grîne. Și toate din belșug. De cînd se înscăunase Vlad, înțărcase bălaia pentru turci.

Mai grozav era că pentru uimitoarele păpuși ale lui Tit părăsiseră oamenii pînă și frunzarele — colibele de crengi în fața cărora se turna din plin în ulcele mustul trandafiriu de Drăgășani și se frigeau pastrama de capră, puii de vară și, în țepușe de lemn sau puși de-a dreptul pe jăratec, sfîrîiau somnii grași, știucile lacome, șalăii argintii și crapii ca niște purcei, pescuiți chiar atunci din Olt.

Turtele mari de făină proaspătă, tăvălite în fărîmătură de nucă și miere, ori plăcințelele umplute cu dovleac dulce sau mere coapte, stropite cu smîntînă, aromeau tot atît de plăcut. Dar femeile și chiar copiii uitaseră de ele, numai și numai ca să privească teatrul lui Tit.

— Ce s-a întîmplat, cinstite fețe boierești? întreabă vodă de pe jilțul pe care sta. Și tu, măi române, de ce te plîngi?

Din mulțime se aud șoapte:

— Ei, să-l vedem și pe vodă ăsta nou cui o să-i dea dreptate? Boierului, sau țăranului?... De, mai știi?... Vorba bătrînească zice: corb la corb nu-și scoate ochii... Să vedem...

— Măria ta! o ia înainte boierul cel țanțoș. Mie mi s-a furat o pungă...

— În Valahia se mai fură? se miră domnul. Știm că de cînd ne-am înscăunat noi, neguțătorii își lasă carele cu mărfuri nepăzite în mijlocul tîrgurilor, și chiar în locuri pustii, și nu se atinge nimeni nici de un cap de ață...

— Sau am pierdut punga... nu știu... o încurcă boierul, bătîndu-se peste pîntec. În pungă aveam o mie de galbeni. Am făgăduit cui mi-o aduce punga o sută de galbeni. Omul acesta — îl arată el pe țăran — mi-a adus punga, dar numai cu nouă sute de galbeni. Și-a oprit singur răsplata făgăduită, ceea ce nu e frumos. Dar eu i-am mulțumit, și bună pace!

— Ia spune și tu, rumâne, îl îndeamnă vodă. Ce pungă ai găsit?

Țăranul se pleacă înaintea domnului și zice:

— Asta de la brîul boierului am găsit-o, măria ta. Și nici n-am desfăcut-o... Boierul mă face însă de hoț și mincinos, zicînd că am desfăcut-o și am luat din ea suta de galbeni. Mă plec înaintea măriei tale și te rog — nu să-mi dai suta de galbeni — ci să-mi speli obrazul înjosit de boierul...

— Albu cel Mare... Albu cel Mare... De ce nu-i spui pe nume boierului? îl îndeamnă oamenii ce stau mai aproape de perdeaua de crengi.

Vodă face, de după perdea, un semn cu capul spre mulțime, adică știe el cum se cheamă boierul, și să aibă oamenii puțină răbdare, că îi face țăranului acuși dreptate.

— Boierule... întrebă vodă, cîți galbeni ziceai că ai avut în punga pierdută?

— O mie, măria ta! răspunde el repede.

— Și în punga pe care ți-a adus-o țăranul cîți galbeni se găsesc?

— Nouă sute, măria ta.

— I-ai numărat bine?...
— Bine... măria ta.
— Atunci, dacă punga găsită de ţăran are numai nouă sute de galbeni, iar cea pierdută de domnia-ta avea o mie, înseamnează că punga pe care ţi-a adus-o ţăranul nu e a domniei tale...
— Dar... măria ta... Eu sînt cel mai mare boier al ţării...
— Nici un cuvînt mai mult, boierule cel mai mare din ţară! se supără vodă. În Valahia nu s-a mai pomenit să fure sau să mintă cineva. Nici ţăranul acesta nu fură şi nu minte. Punga găsită de el a fost pierdută de altcineva. Acel altcineva nu ne-a cerut-o. Deci ea rămîne a ţăranului. Dă-i-o înapoi...
— Măria ta... Măria ta... Aoleu... aoleu... punga mea!... se jeluieşte boierul. Sînt cel mai mare...
— Dă-i-o, sau!... şi vodă se scoală de pe jilţ, cu toroipanul în mînă. Acuşi te pocnesc, cît eşti tu de cel mai mare boier!...
Boierul îi dă punga ţăranului şi, de frică, o tuleşte după perdeaua de crengi.
Iar lumea rîde, rîde de o dor fălcile şi-i curg lacrimile pe obraz, sau se ţine de pîntec, de păţania boierului.
— Bine i-a făcut! Trebuia măria sa să-l şi izbească... Asta-i trebuia! Să mai vadă şi boierii gustul dreptăţii... Parcă s-ar mai fi schimbat puţin vremurile, oameni buni... Ha, ha, ha!...
În veselia aceea, oamenii uitaseră cu totul de feţele boiereşti şi bisericeşti ce se găseau la o oarecare depărtare de ei, neauzind deci cum se cuvine cuvintele păpuşilor. Rîsul lor prea zgomotos le atrase boierilor atenţia.
— De ce guiţă atîta oamenii? se miră cu dispreţ unul dintre aceştia, un tînerel ce avea o bărbuţă semănînd cu aceea a lui Mahomed.
Boierul acesta se numea comisul Ghilţ. Era de la Rîmnic şi se întîmplase să fie unul dintre boierii ce nădăjduiau cel mai mult în Albu cel Mare.
— Ei, prostime, ce ştie ea?! rosti un altul. Rîde de orice. Să ne spună un străjer...
Cheamă pe unul dintre străjerii tîrgului, un suliţaş cu căciula înfundată pe ochi, şi acesta, abia putînd să-şi stăpînească rîsul, le povesti ce glăsuise păpuşa care făcuse pe vodă.
— Tăceţi din gură, mocofanilor! chiţăi Ghilţ spre mulţime — fiindcă de furie glasul i se subţiase peste măsură — şi se îndreptă spre perdeaua de crengi, urmat de ceilalţi boieri, călugări şi străji. Cine a îndrăznit să-şi rîdă de marele boier Albu?...
Şi, smulgînd o suliţă de la un străjer, cu două lovituri bune dete la o parte perdeaua de crengi, să-l scoată la iveală pe Tit.
Din dosul perdelei răsăriră păpuşarul şi cei doi copii, ajutoarele sale, ce tocmai se pregăteau să iasă cu talgerele, să adune darurile de la privitori.
— Lăsaţi-i în pace, boierule! începu să murmure mulţimea. Ce-aveţi cu ei? N-au făcut nimic. Aşa le e meşteşugul. Meşteşug nou şi care ne place...
— Gura, mojicilor! se întoarse puţin Ghilţ către aceia care-i luau apărarea lui Tit. Nimeni nu e mai mare în ţara asta decît boierul Albu... Asta să ştiţi de la mine...

Mulțimea încremenise. Se făcu liniște. Și în liniștea aceea se auzi deslușit glasul Băiatului:

— Ba vodă Vlad e mai mare decît boierii!...

Nu voia în ruptul capului să îngăduie altceva, fiindcă el însuși era acela ce mînuise păpușa care îl înfățișa pe Vlad.

Lumea uită sfiala și izbucni iarăși în rîs.

— Are dreptate Băiatul, șoptiră cîțiva. Trebuie să fie un singur domnitor. Prea sînt mulți în țara asta. Fiecare boier face pe domnitorul în ținutul lui...

Comisarul își pierdu capul. Întoarse sulița cu vîrful în jos și voi să-l pălească pe Băiat.

Copilul o luă la fugă, sărind un prag ce fusese anume pus, ca să se sprijine pe el perdeaua de crengi. Ghilț se luă după el. Se împiedică și căzu. În cădere, ajunse cu o mînă într-o cofiță, pe care chiar în dimineața aceea Tit o umpluse cu miere cumpărată din tîrg pentru urs. Se mînji pe mînecă și, cînd vru să-și șteargă obrazul, mierea începu să-i picure din barbă.

Văzînd roșu înaintea ochilor, Ghilț se hotărî să-l împungă pe Băiat. Își întoarse iar sulița cu vîrful ascuțit înainte. Și, pentru că Băiatul fugise în coliba de crengi ridicată de Tit în poiană, se repezi după el.

— Nu da, boierule, nu da!... începu să se întărîte mulțimea.

Dar spaima oamenilor nu dură mult. Nu apucă boierul să facă primul pas în colibă, că se și întoarse, smulgîndu-și barba:

— Aoleooo!... Ursul... ursul... Ajutor... ajutor!...

În urma sa, călcînd apăsat, cu ochii mici și sîngeroși, îmbrăcat în blana lui neagră-cafenie, ursul venea repede, mormăind furios, căci își văzuse mierea cumpărată de Tit pentru el picurînd din barba boierului.

Ursul era ținut în lanț de Băiat.

Ceilalți boieri și călugări o luară și ei la fugă, urmați de femei și copii.

— Nu fugiți! încerca Tit să liniștească mulțimea. Ursul e îmblînzit. Băiatul l-a adus afară, fiindcă e rîndul lui să joace...

— Ha, ha, ha!... izbucniră oamenii, tăvălindu-se de rîs. Bine ați întors-o, măi păpușarilor. Uliuuu... ce fugeau boierii! Ce ziceți, măi? S-au dus... Jucați ursul... au fugit boierii... au lăsat-o moartă...

Dar boierii nu fugiseră prea departe.

Comisul Ghilț răcnea din răsputeri:

— Străjeri, după mine! Să-i tăiați... Să-i omorîți... Au rîs de boierul Albu...

Străjerii se adunaseră în rînd. Și, vrînd-nevrînd, își întinseseră sulițele. Mulțimea începu să se ferească. O fetiță fu trîntită peste un coș cu plăcințele stropite cu smîntînă și, simțindu-se udă la spate, începu să plîngă. Ursul mormăi descumpănit, cu labele ridicate, în mijlocul poienii. Tit înșfăcă o scurtătură de lemn. Băiatul se repezi la coliba de crengi și se întoarse, în fugă, cu o sabie ruginită, pe care o avea Tit încă de cînd era oștean. Bucur puse mîna pe un bolovan.

Era să înceapă o bătălie la care, cu siguranță, ar fi luat parte pînă la urmă și mulțimea, și nu se știe cum s-ar fi terminat.

Străjile înaintau cu pași regulați și sulițele întinse.

Boierii își scoseseră săbiile. Comisul Ghilț tremura de furie.

— Înainte!... Omorîți-i!... scrîșnea el. O să vă răsplătească boierul Albu...

— Opriţi-vă! tună atunci o voce pe deasupra mulţimii.
— Cine îndrăzneşte să-mi poruncească mie, că-l spintec cu sabia? ţipă trufaş boierul Ghilţ, acela care stîrnise vrajba.
— Eu! îi dete răspunsul un tînăr înalt, cu nas vulturesc şi o mustaţă bălaie, îmbrăcat în haine obişnuite de tîrgoveţ, ieşind din mulţime şi făcînd un semn poruncitor spre oşteni să încremenească unde erau.
— În genunchi în faţa domnitorului Vlad! rosti un alt bărbat cu o uitătură aspră, care îl urma pe voievod. (Acesta din urmă fiind logofătul Lazăr, care îl însoţise pe Vlad la sosirea din Transilvania.)
Mulţimea îngenunche. Comisul Ghilţ, după o scurtă şovăială, simţind cum frica îi pătrundea în oase, se aruncă la picioarele domnului:
— Iartă-mă, măria ta, pentru cuvintele necugetate. M-a mîniat prostimea! Măria ta eşti singurul stăpîn al ţării...
Tînărul cu mustaţa bălaie se descoperi. Îşi dete jos surtucul de tîrgoveţ. De sub el răsări o haină de mătase liliachie, sub care se ascundea, desigur, cămaşa de zale. Întinse mîna spre logofătul său, şi el îi dete o sabie, luată la rîndu-i de la nişte oameni de credinţă care-l urmau, tot aşa înveşmîntaţi în haine simple de tîrgoveţi, ca şi stăpînii lor.
— Să trăieşti, măria ta! răsună glasul puternic al mulţimii.
Bărbaţii cu capetele pletoase, îmbrăcaţi în sumane şi cojocele, femeile învelite în broboade sau cu scurteici, oameni de rînd, tineri şi bătrîni îl salutau pe tînărul voievod — cel care venise foarte de curînd, însă cu semne bune, din Transilvania — strigînd cît îi ţineau piepturile:
— Să trăieşti, măria ta!...
Vlad zîmbi şi privi mulţumit marea aceea de oameni plecată şi supusă noii sale domnii.
Îşi roti ochii, a căror privire ageră cuprinse locurile pînă departe. Oltul curgea la vale, pe-o latură a tîrgului, îmbrăţişînd parcă malul. O barcă plutea pe undele sale viorii. În depărtare se iveau munţii, ce se săltaseră lenevoşi să vadă şi ei încăierarea din iarmarocul de la Rîmnic, stîrnită de mînia boierului prieten lui Albu cel Mare împotriva păpuşilor lui Tit.
— Ridicaţi-vă! rosti Vlad cu o voce plăcută, însă puţin tăioasă. Am venit să-mi văd ţara şi să vizitez iarmarocul din Rîmnic.
— Bine-ai venit, măria ta! strigară iar oamenii, ridicîndu-se. Şi o femeie se repezi de luă, de pe tarabă, o lipie şi puţină sare, le puse pe un ştergar şi i le întinse lui vodă, lîngă un ulcior cu must de Drăgăşani. Vodă întinse o bucăţică de pîine în sare, sorbi o înghiţitură din ulcior şi zîmbi larg către mulţime.
— Bun domnitor o să fie! îşi şopteau oamenii unul altuia. Se vede mai blînd ca tată-său, Dracul Voievod.
Băiatul lăsase sabia din mînă şi, trăgîndu-se lîngă Tit, Bucur şi ursul lor, nu-şi mai putea lua ochii de la vodă.
Dacă el ar fi ştiut că bărbatul cu păr bălai, ce se afla înaintea sa, era chiar tatăl său, Vlad Ţepeş, ar fi alergat la pieptul lui, şi multe ar fi fost schimbate.
Deocamdată Băiatul şedea în faţa domnitorului la numai cîţiva paşi depărtare, cu ochii pironiţi pe obrazul lui şi cu inima cuprinsă de înfiorare.
Logofătul Lazăr îi arătă lui Vlad pe boierul ticăit şi tremurînd de la picioarele sale, şi zîmbetul voievodului se stinse.
— Încă mîine, comise Ghilţ, să fii la judecata noastră, la Tîrgovişte, îi

porunci boierului. Curînd o să vie şi vremea stăpînului tău...

— Am înţeles, măria ta... se ridică acesta în genunchi. Vru să-i sărute mîna lui Vlad. Dar tînărul voievod îşi feri mîna şi se întoarse încolo, cu silă.

Comisul Ghiţ se lăsă în patru labe şi aşa se tîrî, călcînd cu palmele printre opincile ţăranilor şi botforii meşteşugarilor, pînă ieşi la lumină şi, încălecîndu-şi calul, ce era ţinut de o slugă, o şterse către casă, înfricoşat pînă peste poate.

Vlad găsi acum prilejul să zîmbească şi să-i destăinuie mulţimii:

— Am stat toată vremea aici, nebăgat în seamă, în mijlocul vostru.

Cei care-i fuseseră în preajmă, la auzul acestor cuvinte, îşi duseră mîinile la gură şi rîseră înăbuşit, gîndindu-se să nu fi rostit cine ştie ce prostii şi să-i fi auzit vodă.

— Aş vrea să văd păpuşa care m-a închipuit pe mine şi pe mînuitorul ei, îşi arătă el dorinţa.

Băiatul, care îi sorbea fiece cuvînt, se repezi, apucă păpuşa căzută în învălmăşeală pe jos, o scutură cu mîneca surtucului, suflă deasupra ei, să se ducă şi ultimul fir de praf, şi alergă să i-o arate lui vodă.

Vlad, chiar de pe atunci, deşi era tînăr şi prietenos, avea ceva care-i făcea pe cei din jur să nu se simtă întodeauna în siguranţă. Anii grei de închisoare, cu lanţuri la mîini, răpunerea tatălui său şi primejdia în care se aflase el însuşi, încă din copilărie, îl făceau să aibă în ochi din cînd în cînd cîte o străfulgerare de cruzime.

Cu toţii simţeau aceasta. Numai Băiatul alerga cu încredere la acela ce nu ştia că-i era tată. Şi-i arătă păpuşa.

Vlad o luă în mînă şi, întorcînd-o pe toate părţile, începu să rîdă.

— Nici nu-mi vine să cred, zise el, că ghemotocul ăsta de lemn şi cîrpă putea să aibă atîta viaţă în mîinile tale. Îl mîngîie pe Băiat pe păr şi adăugă: Mi-a plăcut curajul cu care l-ai înfruntat pe boier...

— Este un copil fără seamăn, măria ta, luă cuvîntul Tit, făcînd o plecăciune în faţa voievodului. Lucrăm împreună doar de o jumătate de an, dar Băiatul mînuieşte păpuşile mai bine ca mine. Cînd cîntă din gură, din lăută sau din fluier, pare cu heruvim. Călăreşte şi face pe cal acrobaţii ca un diavol şi mînuieşte armele ca un oştean încercat. Este în stare să se lupte şi cu ursul...

Vodă îi zîmbi Băiatului:

— Să te vedem pe cal!...

— La poruncă, măria ta! zise Băiatul. Se întoarse puţin şi-l fluieră pe Negru.

Negru veni în trap, nechezînd, şi se opri la numai un pas în faţa copilului.

Un freamăt se stîrni prin mulţime.

Băiatul, de jos cum era, bătu o dată pămîntul, şi sări în picioare pe cal. Pletele i se zbătură în vînt. Părul său, băgă de seamă mulţimea, semăna cu al voievodului. Un cerc mare se desfăcu înaintea călăreţului. Acesta, în picioare cum era, începu să-şi mîne calul, fără să prindă frîul în mîini, numai cu nişte strigăte uşoare:

— Înainte, Negrule!... În cerc...

Calul începu să alerge, întîi în trap, pe urmă în galop, fluturîndu-şi coama. Din goana lui, Băiatul sări jos, şi iar i se avîntă pe spinare. Se prinse de ramura înaltă a unui copac. Se căţără pe trunchi pînă sus, şi

cînd calul, în galop, trecu pe la poalele lui, își dete drumul și căzu drept în șa. Se roti, se lăsă pe chingă, culegînd din iarbă, cu gura, o floare. Apucă, din zbor, o suliță de la Tit și, tot din zbor, prinse în vîrful ei o căciulă aruncată de Bucur.

Ursul sări, în cele din urmă, în picioare, alături de el, pe spinarea calului. Băiatul se avîntă pe umerii lui și se dete peste cap, ajungînd cu picioarele în același loc. Apoi se prinse cu o mînă de țeasta fiarei și-și azvîrli picioarele în sus. Calul își înteți goana. Băiatul își schimbă mîna. Făcu un salt și ajunse din nou, în genunchi, la picioarele domnitorului, aplecîndu-și fruntea înaintea lui.

Voievodul rîse încîntat și-l mîngîie din nou pe păr.

— Ești un călăreț vrednic, ai putea să ajungi un oștean și mai vrednic! îl laudă el. Cum te numești?

Băiatul își ridică fruntea, privi fața tatălui său, și în același timp zări, prin rămurișul sub care se ținea iarmarocul, cerul senin, albastru, străveziu și luminos. Funigei scînteietori se legănau prin văzduh.

— Numele meu este Băiatul... Băiatul și-atîta tot, șopti el puțin rușinat.

— Părinții nu și-i cunoaște, vorbi Tit în locul Băiatului. Este un copil oropsit.

— Băiatul?... Dar este cel mai frumos nume ce se poate da cuiva, glăsui vodă, cu gîndul să-i risipească sfiala copilului. Dar, în aceeași clipă, simți prin inimă o tresărire. Cam aceeași vîrstă ca și băiatul acesta trebuia să fi avut și copilul lui pierdut. Apoi ochii aceștia... Chipul cu rotunjime caldă. Totul îi amintește de... Vodă nu îndrăznea nici în gînd să pomenească numele mamei copilului pe care îl căuta peste tot. La răvașul trimis cumnatului său, Brad, nu primise nici un răspuns, deși așteptase atîta timp. Întorcîndu-se în țară, aflase că răspunsul lui Brad fusese prins de Vladislav și înmînat turcilor.

Copilul își întinse mîna, prinse degetele lui Vodă și i le sărută, dar nu le dete drumul.

— Își caută pe o soră a lui pierdută, mai adăugă Tit.

— A! Ai o soră? zise vodă dezamăgit. Căci dacă băiatul avea o soră nu putea fi în nici un caz copilul său.

Își desprinse degetele din strînsoarea fierbinte a mîinii copilului. Îl mai mîngîie o dată pe păr, și-i spuse:

— Caută-ți surioara și, după ce o găsești, sau chiar dacă nu o găsești, vino la curtea noastră din Tîrgoviște. Ai să fii miluit.

5

IENICERII AHMET ȘI IUSUF

Noaptea ce a urmat va rămîne pentru totdeauna în amintirea Băiatului.

La venirea serii, se culcaseră pe paturile de mușchi, din coliba de crengi.

întîmplările din timpul zilei și, mai ales, întîlnirea cu voievodul Vlad, care le luase atît de hotărît partea înaintea comisului Ghilț, îi impresionase pe tustrei, peste măsură.

Băiatul nu putea uita chipul domnitorului, privirea lui scrutătoare și felul părintesc cum îl dezmierdase pe păr.

În taină, își mîngîia palma. I se părea că simte încă, lipită de ea, mîna puternică și cu degete lungi, a lui Vlad.

Îl rugase pe Tit să-i povestească tot ce știa despre tînărul domnitor, și păpușarul primise cu bucurie.

Ca vechi oștean, cunoștea cîteva legende ce se alcătuiseră despre Vlad și tinerețea lui zbuciumată.

O mireasmă puternică de ierburi umede venea din pădure. Oltul curgea la vale, doinindu-și vechile lui povești. Prin deschizătura de la intrarea colibei, se vedea lumina rece a stelelor. Un cal fornăia pe nas și necheza prin somn.

Cel care dăduse de știre că se apropia o primejdie fusese ursul. Mormăise și-și zornăise înciudat lanțul, ridicîndu-se în două picioare.

Numaidecît răsunară tropotul cailor și zgomotul armelor.

Nenorocul a fost că ursul era legat cu lanțul de trunchiul copacului pe care se sprijinea coliba. În felul acesta nu le putuse fi de nici un ajutor.

Tit ieșise afară, dar asupra lui se repezise o ceată de oameni.

Încordîndu-și mușchii, vechiul oștean îi răsturnă în iarbă. Din spate, săriră alții. Se rostogoliră ca un ghem, pînă pe malul rîului. Luptînd, se prăvăli, împreună cu cei care se sileau să-l lege, în valuri.

Între timp, copiii încercau să se descurce singuri. Băiatul, cu sabia în mînă, dăduse cîteva lovituri bune slugilor boierești. Unuia îi tăiase urechea. Acesta țipa ca din gură de șarpe.

Bucur puse mîna pe cofăieșul cu miere și i-l aruncă boierului Ghilț în cap. Comisul crezu că i l-a aruncat Băiatul, și cum pe el avea cel mai mare necaz, fiindcă îl înfruntase în fața lui Vlad, începu să-i amenințe pe oșteni:

— Dacă nu-mi veți prinde pe împielițatul acela, am să pun să vă bată la tălpi!

Băiatul, urmărit de slugile boierești, se agăță sprinten de ramura unui copac. Sărind ca o pisică și legănîndu-se printre crengi, trecu în altul. Ar fi putut să ajungă astfel, din copac în copac, căci pădurea era foarte deasă, pînă în locul unde se găseau legați caii. Dezlegîndu-l și încălecînd pe Negru ar fi putut să scape.

Dar la lumina faclelor cu care venise ceata lui Ghilț, îl văzu pe Bucur zbătîndu-se ca un pește în vîrșe, între doi gealați. Aceștia încercau să-i lege miinile la spate. De sus, își dete drumul în capul lor. Gealații căzură. Bucur o luă la goană, Băiatul după el. Numai că în față le ieșiră alți slujitori. Din spate, unul îi aruncă Băiatului un sac în cap. Altul îl legă cu un ștreang peste brațe. Vru să strige, dar o lovitură în tîmplă îl ameți.

Cînd se trezi era într-o căruță, împreună cu Bucur, legați amîndoi fedeleș. Căruța sărea prin bolovani, și capul Băiatului se lovea, ca o minge, de marginea ascuțită a unui butoi. Privi spre Bucur și văzu că soțul lui de suferință era încă leșinat și avea un călus în gură. Capul i se lovi încă o dată tare de marginea butoiului, și își pierdu cunoștința.

Abia tîrziu și-a revenit.

Amîndoi, Bucur și el, au fost duși cu căruța pînă la țărmul Dunării. Ci-

ţiva turci i-au luat în primire şi i-au azvîrlit într-un caic. Caicul era înţesat de copii între unsprezece şi cincisprezece ani. Dintre ei, cei mai mulţi erau sîrbi, albanezi, bulgari şi greci.

Comisul Ghilţ îi vînduse turcilor.

Tit se înecase în Olt. Cel puţin aşa credea Ghilţ.

De cai şi de urs, boierul nu mai avusese timp.

Pe acelaşi caic, Ghilţ împreună cu cîţiva slujitori trecuseră la osmanlîi, de teama pedepsei domneşti.

Vlad făcuse greşeala de a-l lăsa pe comis să se înfăţişeze singur la judecata de la Tîrgovişte.

Greşeala aceasta i-a fost domnitorului de învăţătură pentru toată viaţa.

După o călătorie, care băieţilor li se părea că nu se va mai sfîrşi, caicul ajunse la străvechiul Constantinopol, numit de turci, de cînd îl cuceriseră, Stambul. În fundul vasului, fuseseră înghesuiţi aproape două sute de copii, într-un loc larg pentru cel mult treizeci.

Dintre copii, cei mai slabi se prăpădiseră pe drum. Lipsa de aer, oboseala şi rănile pricinuite de ştreangurile cu care fuseseră legaţi îi făcuseră să-şi dea sufletul.

— Asta le-a fost soarta — Kismet, ziseseră turcii nepăsători şi îi aruncaseră în mare.

La Stambul, copiii fură călăuziţi în curtea luminoasă a unei foste mînăstiri greceşti, transformată în moschee, unde primiră fructe din belşug şi apă rece pe săturate.

Se spălară pe mîini, pe obraz şi pe picioare, lucru care nu se mai întîmplase de cînd fuseseră răpiţi, şi se simţiră deodată învioraţi.

După aceea, un turc, spîn şi slab ca o scobitoare, semănînd cu o babă stafidită, în grija căruia fuseseră daţi, începu să le cerceteze vînjoşenia, îndoindu-le şi dezdoindu-le braţele, deschizîndu-le gurile, să le vadă dinţii, aşa cum fac neguţătorii de cai prin iarmaroace.

În timp ce-i măsura şi-i încerca în fel şi chip, boscorodea cu ajutorul tîlmacilor, fericindu-i pe copii că-şi părăsiseră ţările de baştină, destinate pieirii, şi le spuse că vor fi duşi într-o tabără-şcoală de ieniceri. Ien-cer în limba turcă înseamnă oştire nouă, le tîlcui el, fiindcă ei vor fi oştirea cea nouă, formată din copii răpiţi din alte ţări, care vor stîrpi pînă la unul pe ghiauri.

Adevărul este că sultanului Mahomed îi plăcea de multe ori să se laude că va lua în stăpînire întreaga lume, dar nu vărsînd sîngele turcesc, ci pe al copiilor din ţările pe unde călcau oştile lui.

Cînd veni şi rîndul lui Bucur, acesta se împotrivi să deschidă gura ca un cal. Slăbănogul îi strînse fălcile cu degetele ca într-un cleşte. Atunci Bucur îl muşcă.

Turcul, cu degetele însîngerate, dete un răget, sărind de durere într-un picior.

Băiatul găsi că venise clipa prielnică de a încerca să scape. Îi trase turcului turbanul pe ochi şi îi dete un brînci.

Amîndoi băieţii o luară apoi la fugă, sărind peste gardul de piatră al moscheii, căci porţile fuseseră închise. După ei se luară o mulţime de copii, sărind de asemenea gardul.

În curte nu rămăseseră decît unii mai fricoşi şi cîţiva prinşi de slăbănog cînd se înghesuiau pe lîngă gard.

Restul se împrăştiară ca un stol de potîrnichi.

În spatele clădirii se aflau cei doi paznici înarmați, care-i însoțiseră pe băieți din port pînă la moschee. Dar aceștia, obosiți și toropiți de căldură, se culcaseră la umbră, pe iarbă, și adormiseră tun, cu fesurile pe ochi.

Auzind țipetele stolului de copii și strigătele de ajutor ale slăbănogului, săriră în picioare. Nedezmeticiți însă și neînțelegînd ce se petrece, nu știau încotro s-o ia, pierzînd astfel o bucată de timp.

Copiii alergau pe străzile orașului și glasurile lor ascuțite treziră din somn toți cîinii Stambulului, făcîndu-i să latre înverșunați.

Le-au trebuit turcilor cîteva zile ca să-i poată aduna pe copii, fiindcă unii reușiseră să fugă pînă departe, în cartierul genovez, Galata, alții se furișaseră pe coastele mării și se ascunseseră prin scobiturile și găurile dintre stînci. Vreo cîțiva, cinci sau șase, n-au mai fost găsiți. I-a adăpostit și i-a ascuns populația greacă, genoveză sau armeană? S-au înecat în mare? Ce s-a întîmplat cu ei n-a putut să mai afle nimeni!

Întorcîndu-ne la băieții noștri, aceștia o luară pe o ulicioară, săriră peste un perete de piatră, nimeriră pe niște trepte tot de piatră, și, de acolo, într-o străduță întunecoasă, unde se cunoșteau încă urmele pustiirilor făcute de osmanlii cu trei ani în urmă, cînd cuceriseră orașul. Pe străduță văzură o saca, în care se aducea apă. Sacagiul lipsea. La saca era înhămat un cal răpciugos.

— Să-l deshămăm și să fugim călare! fu de părere Băiatul.

Unde? Nu știau nici ei. Totul era să fugă.

Numai că, neavînd hamuri, sacagiul, un armean bătrîn, își legase mîrțoaga cu niște ștreanguri înnodate în fel și chip. Minutele treceau, și ei nu reușeau sau nu știau să desfacă nodurile.

Din capul uliței, se auzeau zgomotele celor care îi vînau pe copii. Renunțară deci la cal, și o luară iarăși la sănătoasa.

Neștiind încotro să fugă, nimeriră în port. Spre ghinionul lor, aici întîlniră cîțiva spahii. Dacă băieții și-ar fi potolit pasul și s-ar fi dat la adăpostul unor ziduri de case, poate călăreții nu i-ar fi dibuit. Dar băieții, văzîndu-i pe spahii, se întoarseră speriați.

Spahiii porniră după ei. Își aruncară arcanele. Îi doborîră și îi aduseră tîrîș la moschee.

Așa a început lungul prizonierat al celor doi copii.

Erau cît pe-aci să fie spînzurați. Și dacă aga* ienicerilor n-ar fi băgat de seamă cît sînt de voinici, și că s-ar putea scoate din ei doi ieniceri foarte buni, altfel s-ar fi întîmplat, și povestea noastră s-ar fi sfîrșit aici.

Au fost cruțați de moarte, hotărîndu-se, în schimb, ca băieții să fie trimiși în cea mai aspră tabără-școală de ieniceri din cîte se găseau în imperiul turcesc. Clădirea și ograda așa-zisei tabere erau înconjurate cu niște ziduri groase, și dincolo de ele se găsea un șanț adînc și lat de peste douăzeci de metri, unde se țineau tigrii. În tabără trebuiau să rămînă poate mai mult de trei ani, așa cum aflară cînd sosiră acolo.

Cei ce se arătau supuși, învățau Coranul** pe de rost și mărturiseau că doresc bucuroși să devină robi ai sultanului — fiindcă ienicerii erau după lege robi ai sultanului — primeau o plată și daruri bogate. Cine se dovedea însă că nu vrea să lupte pentru otomani era dat fiarelor, să fie sfîșiat.

---

* Agă — ofițer superior turc.

** Coranul — culegere de legende și învățături orientale, socotită drept cartea sfîntă a musulmanilor.

Băieţilor noştri li se mai hotărî, drept pedeapsă, de către aga ienicerilor, cîte o biciuire zilnică, vreme de trei luni, cu «coada de pisică» — un bici făcut din douăsprezece frînghii împletite — pe pielea goală, udă.

— Ca să se cuminţească şi să prindă frică, zisese aga ienicerilor, fiindcă, dintre toţi copiii de creştini, valahii ăştia mici, pe care reuşim să punem şi-aşa atît de greu mîna, ne dau cel mai mult de furcă.

Băieţii n-au avut ce face. Au trebuit să se supună. Lunile au început să treacă.

Fiarelor nu li se dădea decît în zori să mănînce. Noaptea rămîneau flămînde, ca — dacă vreunui copil i-ar fi trecut prin cap să încerce să fugă — să cadă în şanţ şi să ajungă sub colţii şi ghearele tigrilor. Fiind flămînde, fiarele răgeau. Răgetele lor îi zguduiau pe copii. Cîteodată le venea să se ducă şi să se azvîrle singuri în şanţ, şi astfel să se sfîrşească totul.

Dar cînd pe unul dintre ei îl apuca o astfel de stare sufletească dureroasă, celălalt îl încuraja. Bucur îşi amintea de tatăl său, Băiatul de Roxana, şi îşi spuneau unul celuilalt că trebuie să trăiască, să se întoarcă acasă, ca pe de o parte să aducă mîngîiere celor dragi, pe de alta să plătească răul ce li se făcuse.

Cel dintîi care trebuia pedepsit era comisul Ghilţ. El îi adusese, prin ura ce o avea faţă de domnie, în starea aceea nenorocită. Mai presus de orice, aveau însă datoria să lupte, pînă la moarte, împotriva asupritorilor necruţători ai ţării lor, aceia ce voiau să-i nimicească.

Uneori îşi mai răcoreau sufletele şi cu cîte o şotie, punîndu-şi pentru asta pielea în joc, şi chiar viaţa, pentru că osmanliii aveau urîtul obicei, pe acea vreme, că nu ştiau deloc de glumă. Dar puii de valahi, mai ales cînd se trag din Oltenia — Valahia mică — nu se simt bine dacă nu fac şi cîte una din astea, chiar dacă îi pîndesc, după aceea, primejdii.

Odată, pe la începutul întemniţării lor, viitorii ieniceri se găseau în moschee.

Hogea îi învăţa versetele Coranului. La învăţătură şi la rugăciunile ce urmau, lua parte în acea zi şi un paşă, venit anume de la Stambul să vadă cît au înaintat în studiul Coranului viitorii ieniceri.

Hogea îşi pregătise pentru ziua aceea cele mai frumoase versete din Coran, nişte întrebări bine alese pe care să le pună viitorilor mahomedani*, şi se îmbrăcase în veşmintele cele mai bune.

Fiindcă ferăstruica dinspre Mare era deschisă, prin ea pătrundea din cînd în cînd cîte o pală de vînt şi îi clătina încoa' şi încolo barba subţire, lungă şi galbenă ca fuiorul.

Flautul şi instrumentele cu coarde cîntau.

Hogea începuse să vorbească. Pe nesimţite, pe cînd vorbea, simţi o mîncărime ciudată pe piele. Se scărpină puţin cu degetele, de-a dreptul prin caftan, gîndindu-se că trebuie să fie vreun blestemat de purec ce nu-i dă pace.

— Să nu uitaţi cît veţi trăi — rosti hogea cuvintele pregătite din vreme, anume ca să-l impresioneze pe aga — că aveţi cea mai mare cinste din cîte se pot închipui pe lume, aceea de a fi slugile cuceritorului Mahomed!...

---

* Credinţa islamică (islam însemnînd supunere în limba arabă) sau musulmană, se mai cheamă şi mahomedană, de la numele întemeietorului ei, Mahomed (570—632 e.n.).

— N-o să uităm cît vom trăi! răspunseră, de astă dată, cum li se poruncise, viitorii ieniceri.

Mîncărimea însă se întețea văzînd cu ochii. Hogea își băgă mîna — fie ce-o fi — pe sub caftan, să se scarpine pe picior.

— Veți fi derviși — propovăduitori ai Coranului...

Glasul, din pricina mîncărimii, în loc să arate bucuria cuvenită într-o asemenea împrejurare, îi era din ce în ce mai jalnic. Pe piele simțea o arsură, transformată, încetul cu încetul, într-un foc mistuitor. Îi venea să lase totul baltă. Să alerge într-un suflet pînă la mare și, aruncîndu-și caftanul de pe el, să-și dea drumul în valuri, doar, doar se va mai răcori.

«Ce-o fi?» se întreba deznădăjduit bietul hogea, începînd să-și mănînce cuvintele, să sară frazele atît de bine alese, scurtîndu-și cuvîntarea și întrebările, dornic să se sfîrșească totul mai repede și să scape odată din iadul acela de mîncărimi.

— Veți face parte din ordinul bectașilor, al acelora care, luptînd cu armele, sub steagul verde al profetului Mahomed, îi vor nimici pe nevrednicii ghiauri... se tîngui el mai departe.

Și, deodată, nu se mai putu stăpîni. Se descheie la caftan și începu să răcnească spre pașa:

— Luminăția ta, ard... Ajutor! Ard... Șeitan — diavolul mă arde de viu pentru păcatele mele...

Gemînd, se repezi la ușă, sub ochii holbați ai trimisului împărătesc și, scărpinîndu-se de să-și rupă pielea, o zbughi pe ușă. În urma lui se îngrămădiră, uitînd toată rînduiala ostășească, viitorii ieniceri.

— Șeitan mă arde... gemea hogea, fugind spre mare, cu aripile caftanului bătînd văzduhul și semănînd cu o pasăre mare, verde și schiloadă, ce se rostogolea pe pămînt.

Ce-a fost este lesne de închipuit.

— Priviți la hogea!... A înnebunit hogea!... strigau dracii de viitori ieniceri, rîzînd și nechezînd ca niște mînji scăpați primăvara la pășune.

La cercetare s-a dovedit că în hainele hogii fusese răspîndit un praf scărpinător și usturător, făcut din sămînță de urzică și piele de broască rîioasă, uscate și pisate.

Ca să spunem adevărul, nu fusese făcut cîtuși de puțin din piele de broască rîioasă, ci numai și numai din semințe de urzică uscate. Băieții noștri se strecuraseră, în ajun, în locul unde văzuseră că-și ținea hogea veșmîntul pregătit pentru slujbă. Bucur stătuse de strajă, și Băiatul presărase, pe de-a rîndul, praful, în căptușeală. Făcuse asta, pentru că hogea îl vîrîse pe Bucur la închisoare pe nedrept, într-o celulă mucedă. Hogea îl învinuia pe Bucur că se încurcase la un verset, și îl dusese el însuși în celulă, după ce-l bătuse cu vergile.

Hogea fu pedepsit la rîndul lui de pașa, fiind mutat din tabăra-școală de lîngă Stambul, undeva departe, în fundul imperiului.

Făptașii nu fură descoperiți și lucrurile merseră tot așa mai departe.

Și iată că anii au trecut. Băieții se întrebau, de multe ori, cum au putut să îndure atîtea umilințe și chinuri, începînd de la primele bătăi cu frînghiile împletite, pe spinarea udă, și pînă la necontenitele jurăminte pe care erau siliți să le facă, pe Coran, sultanului Mahomed al II-lea, asupritorul patriei lor. Cum de nu au pierit? Cine le-a dat puterea să rabde și să re-

ziste? Și tot ei își răspundeau că puterea trebuie să le-o fi dat numai dorul de țară și nădejdea de a o mai revedea.

Au crescut mari, Bucur al cărui nume ienicerese era Ahmet, s-a lățit în umeri. Brațele i-au ajuns la fel de lungi ca ale tatălui său, și poate la fel de puternice. Băiatul, Iusuf, cum îi ziceau turcii, a crescut înalt, subțire și mlădios. Este cel mai înalt tînăr din întîia ortă — companie. De aceea este și capul de coloană în compania lui. După el vine Bucur.

Afară însă de puful bălai de mustață, înflorit pe buza de sus, figura lui își mai păstrează încă farmecul și dulceața copilărească. Iar părul — sub turbanul mahomedan, făcut din bucăți împletite de stofă albastră și albă — îi sclipește la fel de auriu.

Astăzi este ajunul plecării întîiei ortă de ieniceri, din care fac parte băieții, către cetatea Nicopole, pe țărmul Dunării, unde sînt trimiși, prin voia măritului sultan, să stea la porunca unui anume Hamza Pașa. Din pricina aceasta, comandantul companiei, pe nume Mustafa, i-a adunat pe terenul cel mare de exerciții.

Ienicerii, încremeniți, în haine verzi, groase, fiindcă bate vîntul și este frig, cu turbane pe cap și hangere cu lamă scurtă, încovoiată, la brîu, ascultă cuvintele lui Mustafa.

Îmbrăcat într-o haină de aceeași culoare ca și ienicerii și niște șalvari purpurii, atît de largi că ar mai fi încăput înăuntrul lor încă unul ca el, învinețit la obraz de silința ce și-o dă ca să vorbească tare, fiindcă este cam răgușit, comandantul dă ultimele îndemnuri.

Mustafa, imamul — preotul — un bărbat scund și îndesat, cu o barbă creață, cenușie, și ajutoarele sale sînt adăpostiți, după obicei, sub un soi de baldachin. Baldachinul acesta este format dintr-un acoperămînt de brocart scump de argint, ținut pe patru stîlpi de lemn și avînd deasupra o semilună tot de argint, care este mereu zguduită de vînt.

La cîțiva pași mai încolo, se găsește cazanul uriaș, de aramă, cu lingura înăuntru, din care se hrănește toată urdia, cazanul fiind simbolul oricărei tabere ienicerești.

Pe comandantul Mustafa, pentru felul nedrept de a se purta cu ienicerii, nu-l poate suferi nici un tînăr, și cel mai mult băieții noștri.

În timp ce Mustafa vorbește, iar imamul — venit anume ca să le ia tinerilor ieniceri jurămîntul — îl ascultă, baldachinul se clatină.

Mișcările lui Mustafa, care este deosebit de gras, sînt atît de dezlănțuite, din dorința de a arăta cît își iubește el de mult sultanul și cît îi este de devotat, că mereu atinge unul din stîlpii sau chiar acoperămîntul baldachinului. Și deodată, tocmai cînd comandantul ienicerilor rostea înflăcărat și răgușit:

— Trebuie să-l slujim pe înălțimea sa sultanul pînă la moarte, contra ghiaurilor, și să nu ne temem de nimic, ca să putem intra în raiul lui Mahomed!... — buf!... baldachinul se clătină mai mult și se prăbuși.

— Șeitan!... strigă imamul de jos.

— Mă înăbuș! horcăi Mustafa, pe capul căruia căzuse tot greul baldachinului. Și, zvîrcolindu-se ca un pește într-o vîrșe, izbuti să iasă, însă cu fundul înainte. Se legănă puțin și căzu peste cazanul de ciorbă, răsturnîndu-l și opărindu-se. Se trezi din leșin urlînd, în vălmășagul cumplit ce se iscase pe terenul cel mare de exerciții. Imamul și ajutoarele sale, ieșind pe brînci de sub baldachin, o luară la fugă, rîndurile viitorilor ieniceri se rupseră, și nimeni nu putu să-i mai stăpînească.

Ideea de a tăia pe trei sferturi — atunci cînd nu fuseseră observați de nimeni — picioarele baldachinului, înainte de ceremonie, fusese a lui Bucur, și băieții făcură un haz nespus văzînd că soția pusă la cale încă din ajun le izbutise atît de bine. Cercetările ce se făcură nu duseră iarăși la nici un rezultat.

După ce zarva se potoli, li se luă totuși tinerilor jurămîntul.

În timp ce își mușcau buzele, fără să spună nimic, băieții noștri — și poate și alții ca ei — își jurară în inimă că vor rămîne dușmani neîmpăcați, pînă la ultima suflare, sultanului.

Zidurile închisorii, numită tabără de ieniceri, rămăseseră în urmă.

Băieții se îndreptau către un alt destin, pe care nădăjduiau să și-l poată schimba cu brațele și mintea lor. Știau că nici un ajutor nu puteau primi de la nimeni în imperiul acesta uriaș, unde stăpînea groaza, și moartea îi pîndea la fiecare pas. Dacă ne luăm după vîrstă, ei erau încă niște copii, dar dacă ne gîndim prin cîte trecuseră, căpătaseră de pe atunci înțelepciunea și prevederea unor vîrstnici. Aceste însușiri, îmbinate cu curajul lor înnăscut, trebuiau să-i ajute să-și recapete singuri libertatea și să-și regăsească patria.

Mai întoarseră o dată capul și, de la o cotitură, zidurile mohorîte, înăuntrul cărora stătuseră zăvorîți, pieriră ca un vis urît.

În preajma Bosforului, în acel an, iarna continua să fie geroasă, deși era pe sfîrșite. Dar marea semăna, în unele zile, cu o tipsie întinsă de aramă, pe care aripile albe ale valurilor ei se zbăteau liniștit.

Ienicerii înaintau. În primul rînd erau cei doi băieți, lîngă un tînăr gruzin și altul sîrb.

Vechile teritorii ale lui Constantin cel Mare se întindeau pustiite de război și de jafurile necurmate. Vitele fuseseră luate pentru nevoile oștirii. Caii la fel. Ici și colo se vedeau cîte o colibă sărăcăcioasă sau țărani în haine zdrențuite, scoși la muncă, mînați cu gîrbaciul de turci.

Băiatului, de cînd mărșăluiau și întîlneau din nou fete și femei, de vederea cărora fuseseră lipsiți, cît timp stătuseră în tabăra-școală, i se reaprinsese mai viu dorul de Roxana. Nădăjduia în norocul orb de a o reîntîlni.

«Poate, își spunea, o fi fost dusă de achingii prin ținuturile acestea, aici o fi scăpat și or fi adăpostit-o niște țărani.»

În gînd se socotea cum, în asemenea împrejurare, s-ar fi întors la un popas, ar fi luat-o pe Roxana și, împreună cu ea, înfruntînd orice piedici, ar fi ajuns în țară.

Pe Bucur, cîtă vreme Băiatul își făurea astfel de visuri și nădejdi, îl frămîntau alte gînduri. Îl tulbura neînchipuit de mult priveliștea țăranilor flămînzi, slabi, numai pielea și osul, cărora otomanii le luaseră în cursul iernii și ultima fărîmă de hrană, lăsîndu-i să se hrănească doar cu făină din coajă de copac.

— Îmi aduc aminte cît am flămînzit și noi! îi șoptea Bucur prietenului.

Băiatul știa, din cîte îi povestise Bucur, că Tit, ce se reîntorsese din nenumăratele lui rătăciri prin țări străine, unde deprinsese meșteșugul de păpușar, încercase să-și dureze o gospodărie pe malul Oltului, în vecinătatea cetății Turnu, unde soția sa moștenise un petec de pămînt. Muncise, alergînd prin bîlciuri, să-și cîștige pîinea pentru soție și cei trei băieți. Dar casa îi fusese arsă și băiatul cel mare răpit, în cursul unei năvăliri oto-

mane. Cu toate străduinţele păpuşarului, care alergase în imperiul otoman, nu mai aflaseră nimic despre el. Pe al doilea băiat i-l uciseseră achingiii. Soţia căzuse greu bolnavă. Îi trebuiau leacuri şi hrană bună. Însă, în cursul domniei lui Vladislav, bîntuise mereu foametea. Bucur şi mama sa nu erau niciodată cu mult mai sătui decît ţăranii aceştia greci sau bulgari, pe lîngă care treceau ienicerii. Şi mama sa se stinsese curînd.

Lui Bucur îi rămăsese în minte, neştearsă, imaginea mamei moartă de foame. De aceea îl zgudui atît de mult întîlnirea cu ţăranii flămînzi.

Folosind orice prilej, îşi dăruia hrana femeilor sau copiilor de ţărani ce le ieşeau în cale, rămînînd el însuşi, uneori zile întregi, flămînd. Băiatul, la început, cufundat în visele şi dorul său de Roxana, nu băgase prea bine de seamă ce făcea pe ascuns Bucur. O dată însă prietenul lipsi toată noaptea din locul unde făcuseră popas. Furişîndu-se printre străjeri, alergase pînă departe, în urmă, ca să-i ducă merindele din acea zi unei sărmane mame cu un copil la sîn. Nu o putuse ajuta cînd trecuseră pe lîngă ea, în timpul zilei, deoarece în urma lor călărea aga ienicerilor, care i-ar fi pedepsit aspru pentru o asemenea... nelegiuire. Îşi păstrase deci hrana, neatingîndu-se de ea, şi, la primul popas, fugise să i-o dea. Băiatul, descusîndu-l pe Bucur şi aflînd ce făcuse, fu nespus de mişcat.

Împreună începură să se strecoare, noaptea, pînă la carele ce purtau merindele luate de la ţărani, şi le duceau departe, înapoi, pe cîmp, ca să fie găsite de păgubaşi a doua zi.

Trecură o dată prin primejdia de a fi prinşi, dar izbutiră să se furişeze printre corturi şi ajunseră în locul unde se odihnea ortáua lor. Li se păru că sîrbul care mergea în rînd cu ei îi văzuse înapoindu-se, însă acesta se întorsese pe partea cealaltă şi începuse să răsufle greu.

În sfîrşit, într-o dimineaţă, se zăriră Munţii Balcani. Frigul se mai potolise. Se vedea că se apropia primăvara. La poalele munţilor, colinele începuseră să înverzească. Ici şi colo se zărea cîte un ghiocel.

Sîrbul care mergea cu ei în coloană, şi al cărui nume ienicieresc era Ezid, nu mai înceta să se mire de gingăşia florilor. Din mers, le culegea, le prindea la haină, la turban şi la săculeţul de drum. Le mîngîia ca pe nişte fiinţe şi faţa i se lumina de bucurie privindu-le.

De aici, se trase şi un necaz. La următorul popas, sîrbul văzu, pe un pripor prăpăstios, o floare timpurie de primăvară, deosebit de frumoasă, necunoscută lui. Ezid, fermecat de frumuseţea ei, lăsîndu-şi merindele neatinse, se urcă pe o potecă, ajunse pe buza unei stînci şi, ţinîndu-se cu o mînă, încercă să apuce cu cealaltă floarea. Din nebăgare de seamă, după ce rupse floarea, aplecîndu-se prea mult, lunecă. S-ar fi prăbuşit, fără îndoială, şi ar fi murit spărgîndu-şi capul de pietre, pentru că sub el se deschidea o prăpastie de cel puţin patruzeci de picioare, însă brîul şalvarilor largi i se agăţă, în cădere, de ramurile unei tufe de sîmbrior — un soi de pin — care se afla la vreo zece picioare sub stînca de pe care căzuse. Viaţa lui atîrna acum numai de tăria ramurilor de sîmbrior.

Cei de jos rămăseseră încremeniţi. Nu ştiau ce să facă. Sîrbul se uita la ei, din înălţime, legănîndu-se în văzduhul amurgului şi aşteptîndu-şi moartea, neîndrăznind să cheme pe cineva în ajutor, bănuind că nimeni nu şi-ar pune capul în primejdie pentru el.

— Cade! strigă Bucur.

Şi, cu îndrăzneală, începu să se agaţe de fiecare colţişor de stîncă, de fiecare tufă, care se desprindea sub greutatea lui, căţărîndu-se pe peretele

drept al muntelui, rupîndu-şi unghiile, însingerîndu-şi degetele, alunecînd.

Sîrbul se legăna încă în văzduh cu ochii mari şi speriaţi, privindu-l pe Bucur cum se urca încet spre el, dar fiind sigur că nu va putea fi salvat şi avînd încă în mînă floarea aceea luminoasă.

— O frînghie! strigă Băiatul. Şi fără să mai aştepte, desfăcu o frînghie de la unul din carele cu merinde şi o luă la fugă pe poteca pe care urcase cu puţin înainte sîrbul. Ajunse pe aceeaşi buză de stîncă. Îşi dete însă seama că, încîlcit cum era în ramurile tufei, nu l-ar fi putut trage pe Ezid, sus, singur. Iar Bucur avea şi el nevoie acum de ajutor. De aceea îşi desfăcu frînghia, lăsînd-o pe lîngă Ezid, pînă în dreptul lui Bucur.

Bucur se prinse de ea, şi Băiatul, încordîndu-se, începu să-l tragă. Îl ridică pînă ajunse lîngă Ezid. Atunci se opri şi — cum frînghia era destul de lungă, iar mai încolo se găsea un copac — îi legă capătul din mîna lui de copac. Bucur, ţinîndu-se cu o mînă de frînghie, îi ajută pe Ezid să-şi desprindă brîul din tufă, şi amîndoi, pe urmă, se căţărară, la rînd, pe frînghie, pînă sus.

— Asta nu voi uita-o niciodată. Mi-aţi salvat viaţa, le spuse Ezid cînd se văzu scăpat, strîngîndu-le mîinile celor doi băieţi.

În zilele următoare, coloana pătrunse tot mai adînc în munţi.

În depărtări, culmile erau pleşuve, brăzdate de şanţurile adînci ale şuvoaielor. În locurile umbroase se vedeau încă petice mari de zăpadă.

Aerul era proaspăt, ameţitor şi rece, ca un vin bun şi dulce din viile olteneşti ale Drăgăşanilor.

— Trebuie să găsim neapărat o cale să scăpăm! zise iarăşi Băiatul, în timp ce coborau printr-o pădure de brazi, trecînd pe deasupra unei prăpăstii, peste o punte din trunchiuri cojite de copaci.

— Aici nu putem. Să ajungem la Nicopole, îi răspunse Bucur printre dinţi, ca să nu fie auzit de ceilalţi.

Din nenorocire, trebuie să mărturisim că destui copii se turciseră de-a binelea. Otomanii aveau o deprindere de aproape o sută de ani în pregătirea de ieniceri.

La început, copiii erau îmblînziţi cu frica, apoi, încetul cu încetul, erau cîştigaţi prin daruri şi trai îndestulat.

Deznădejdea celor care nu mai aveau pe nimeni în ţările lor, frica de moarte şi pedepse a celor laşi şi lăcomia pentru bogăţiile ce se puteau dobîndi prin jaf, în războaiele de cotropire ale lui Mahomed, erau aliaţii ofiţerilor turci.

De frică sau cumpăraţi cu daruri, unii dintre ei deveniseră spioni. Supravegheau fiecare ortă şi îi informau pe comandanţi despre orice gînd primejdios al celorlalţi. Băieţii nu ştiau cine erau iscoadele, însă ei se găseau în fiecare ortă şi nu se putea avea încredere în nimeni.

În afară de ofiţeri, fiecare ortă avea oşteni de origine turcă, luptători fanatici pentru imperiu.

Într-o dimineaţă, în timp ce înaintau în coloană, Băiatul izbucni de bucurie:

— Dunărea!... Dunărea!...

Şi, într-adevăr, de după un pîlc înverzit de salcîmi, se arătă albia largă a Dunării. Apa ei, uşor încreţită de vînt, galben-cenuşie — fiindcă plouase la munte şi venea plină de nămol — curgea grăbită spre Mare.

Păşeau pe malul bulgăresc.

Dincolo de fluviu se vedea Valahia.

Dealuri domoale se ridicau, acoperite de păduri. O geamie își înălța semiluna spre cer, dar nu departe de ea se vedea turla unei biserici, cu crucea de lemn în vîrf.

Băiatul îi venea să chiuie. Aceeași simțire o avea și Bucur. Se uitară unul spre altul, cu înțeles, bucuroși, și-și zîmbiră.

«Valahia!... Valahia!»... cîntau inimile băieților, în timp ce, în hainele colorate de ieniceri, înaintau către cetatea Nicopole, sub steagul verde al profetului Mahomed.

Soarta nu-i cruțase de această umilință. Băieții înțeleseseră însă de mult că trebuie să nu se lase înfrînți de soarta lor dușmănoasă, ci să aibă răbdare și să se pregătească, plini de încredere și curaj, cu multă chibzuială, pentru ceasul cel mare al eliberării.

Pînă atunci nu trebuia să se cunoască nimic pe chipul și în ochii lor. Trebuiau să-și vorbească numai în șoaptă și în gînd.

«Valahia!... Valahia!»... cîntau deci în taină inimile lor, în vreme ce înaintau cu iataganele, hangerele și sulițele lui Mahomed, către cetatea Nicopole.

Pașa de Nicopole, Hamza, era renumit în tot imperiul pentru răutatea sa.

Ochii lui mici, fioroși și înecați în grăsime, ca ai unui mistreț, clipeau mărunt și des, întotdeauna nemulțumiți de ceva.

Nici dănțuitoarele roabe nu și le cruța. Dacă tambura suna prea tare, dacă un zurgălău era agățat prea sus sau prea jos de picior, dacă sărmana fată — sîrboaică, grecoaică, bulgăroaică sau valahă — stătea nemișcată, așteptîndu-i poruncile, sau dacă, dimpotrivă, voia să danseze, pașa putea să se supere. Poruncea ca fata să fie cusută în sac și aruncată în Dunăre.

În cea din urmă zi, îl mîniase un străjer, fiindcă strănutase la ușa sa. Trupul lui, scurtat de cap, i-l mîncau de azi, din zori, peștii.

Pașii îi trebuia un alt paznic.

Sosind noua ortă de ieniceri, hotărî să-și aleagă un tînăr dintre cei proaspăt sosiți.

Porunci ca ienicerii să defileze, cu steagul înălțat, în sunetele fluierelor și în bătaia tobelor.

Comandantul Mustafa, care nici el nu se simțea prea în larg în preajma lui Hamza Pașa, dădu poruncile trebuincioase.

După ce privi defilarea, pașa porunci să vie ienicerul cel mlădios din capul coloanei. Se uită lung la el, îl măsură cu ochii mici și înecați în grăsime, clipind des și mărunt, și, pînă în cele din urmă, dădu din cap.

Mișcarea lui domoală din cap însemna că ienicerul trebuia să intre chiar atunci în odaia lui, și acolo să stea de strajă.

Straja începea la amiază și se termina la lăsatul serii, cînd muezinul cînta din minaret — turnul cu foișor al geamiei: «Alah e singurul Dumnezeu și Mahomed e profetul său!» — chemîndu-i pe credincioși la rugăciune.

Încăperea unde pașa stătea în timpul zilei era destul de mare, însă întunecoasă. Neavînd decît niște ferestruici înguste, lumina pătrundea înăuntru, în șuvițe galbene și prăfuite.

Aerul era acolo îmbîcsit. Măsuțele sculptate în motive orientale, din jurul divanului pe care obișnuit stătea pașa, erau încărcate cu o mulțime de

dulciuri, mai mult halva, rahat şi nuci înşirate pe sfoară şi muiate în must fiert cu făină, numite de turci sugiuc. Lui Hamza Paşa îi plăceau dulciurile. Din pricina asta era şi foarte gras, iar dinţii i se înnegriseră şi-i putreziseră, făcînd să i se răspîndească din gură o duhoare înecăcioasă, de cîte ori vorbea.

— Cum te numeşti, ienicer? îl întrebă paşa cînd, intrînd în încăpere, urmat de toată suita de paşale, căpetenii de oaste şi curteni, îl văzu pe Băiat la uşă, adus acolo de comandantul gărzii.

— Iusuf! îi răspunse Băiatul, fără să se clintească.

— Treci acum dincolo, Iusuf, şi veghează la uşă atîta timp cît vor rămîne la mine aceia cărora le-am poruncit să mi se înfăţişeze. În restul timpului vei sta în încăpere. Ai înţeles? întrebă el, lăsînd să i se vadă cioturile negre din gură şi răspîndind o duhoare de mort.

— Am înţeles! răspunse ienicerul Iusuf.

Salută şi ieşi.

6

PE CINE PEDEPSEŞTE VODĂ CEL MAI STRAŞNIC

În ziua aceea, ca un făcut, o mulţime de oameni cu treburi importante intrară la paşa. Un grec cu o figură făţarnică, un diac al cancelariei împărăteşti pentru treburile cu ghiaurii, Catavolinos, numit de turci Iunus, intră cel dintîi la Hamza şi rămase la el trei ceasuri.

Toată vremea îşi vorbiră în şoaptă. Dar urechea ageră a Băiatului, deşi se găsea afară, cu arma în mînă, izbuti să prindă cîteva frînturi din discuţia lor.

— Afurisitul de Dracula-oglu, fiul lui Dracul, trebuie să fie prins, îl înştiinţa diacul cu figură făţarnică pe paşa de la Nicopole. Aşa sună porunca luminăţiei sale sultanul.

— Pe drept cuvînt, zicea paşa. Nu plăteşte tribut şi nu se învoieşte să dea copii pentru oştirea ienicerească. Abia de pot fi răpiţi cîte unul, cînd şi cînd, dar din ce în ce mai greu...

— Mă voi duce eu însumi să-l atrag la Giurgiu. Ai să-l ai în gheară, plocon... rîse diacul împărătesc.

— Şi eu ştiu ce voi face cu el!... hîrîi paşa. Însă trebuie să fii cu ochii în patru. Rîndul trecut, cînd i s-a cerut tributul, luminăţia sa sultanul a trimis la Tîrgovişte nişte oameni de-ai noştri...

— Şi eu sînt de-al vostru, îi atrase atenţia, linguşitor, Catavolinos, care purta de fapt titlul de bei de Silistra.

— Sigur că eşti, îi întoarse vorba Hamza Paşa. Şi ce crezi că a făcut blestematul de valah?

Catavolinos cunoştea destul de bine întîmplarea, dar, prefăcut cum era, voia să-i lase paşii plăcerea să i-o povestească.

— Le-a cerut, urmă paşa, să i se plece, închinîndu-se în fața lui, cu turbanele scoase.

— Ţţ!... Ţţ!... Ţţ!... făcu Catavolinos pe miratul, rotunjindu-şi buzele palide.

— Să-şi scoată turbanele în fața lui! Şi cînd ei i-au răspuns că legea mahomedană îi opreşte pe credincioşi să-şi ridice turbanele în fața unui ghiaur, a rîs şi a zis că, în acest caz, o să facă el aşa ca să nu le mai poată scoate niciodată. A chemat armaşul şi i-a poruncit să le țintuiască solilor în cuie turbanele pe cap...

— Ţţ!... Ţţ!... Ţţ!... se prefăcu din nou că se miră diacul împărătesc.

— Acum trebuie să-i venim de hac, şi eu îi voi veni. Am să-l ridic în țeapă pe ghiaur! se fuduli paşa. Pe urmă sultanul mă va înălța, pentru această ispravă, în rang...

— Te va înălța! fu de părere Catavolinos. Ai toate meritele...

Un timp nu se mai auzi nimic, oricît îşi ciuli urechile ienicerul Iusuf. Vorbeau prea încet.

Într-un tîrziu, Catavolinos ieşi, mai intrară în schimb cîțiva sfetnici şi căpetenii turceşti, apoi fură chemați la paşa nişte valahi.

Băiatul căscă ochii.

Valahii veniră şi băiatul recunoscu numaidecît între ei pe comisul Ghilț.

Un val de sînge i se urcă în obraji. Se gîndi dacă nu a sosit clipa să-şi împlinească răzbunarea făgăduită, scoțîndu-şi hangerul şi spintecîndu-l pe trădător. Dar înțelepciunea şi prevederea biruiră primul val al mîniei. Se gîndi că datoria lui era de a-l vesti pe Vlad de ce se pusese la cale. «Ţara Românească nu trebuie să-l piardă pe măria sa Vlad, cel mai vajnic duşman al turcilor!» cugetă el.

Trebuia deci, cu orice preț, să treacă dincolo, chiar în noaptea asta, şi să ajungă cît s-o putea mai repede la Tîrgovişte.

Comisul Ghilț îmbătrînise în acesti trei ani ce trecuseră. Mustăcioara lui neagră se lățise şi încărunțise. În jurul ochilor i se țesuse un păienjeniş de crețuri.

Îmbătrînise cum numai gîndul că-şi trădeaza patria îl poate îmbătrîni şi urîți pe un om.

Comisul Ghilț se uită la străjer, dar băiatul crescuse, se schimbase la statură şi, în hainele colorate, ienicereşti, cu turbanul pe cap, era greu de recunoscut de cineva care-l văzuse o singură dată.

În fruntea cetei de valahi se găsea un tînăr ce semăna oarecum cu Vlad, deşi chipul lui era lipsit de măreție. Acestuia, ceilalți i se adresau cu titlul de «măria ta».

Ploconindu-se slugarnic, tînărul care semăna cu Vlad, urmat de ceata lui, intră la paşa.

Nu întîrzie însă mult, căci muezinul începu să vestească, din minaret, cu glas tărăgănat, rugăciunea de seară.

Se terminase şi rîndul de strajă al ienicerului Iusuf. Un alt ienicer, adus de comandantul gărzii, îl schimbă.

Băiatul se coborî în curtea fortăreței, în care locuia paşa. De acolo i se îngădui să iasă pe poartă şi să se îndrepte spre clădirile lungi şi reci, ridicate pe lîngă zidurile cetății, unde fuseseră deocamdată găzduiți. În încăperea unde aveau să doarmă îl căută pe Bucur. Acesta se tolănise, obosit, pe saltea. Îl apucă de mînecă şi îl trase într-un ungher lăturalnic, să-i spună ce aflase şi să se sfătuiască.

Cam la patru ceasuri după ce sunase stingerea, două umbre se furişară pe lîngă ziduri, către grajdurile cailor. Paznicul, un spahiu vîrstnic, moţăia liniştit, învelit în cojoc şi sprijinit în suliţă, în faţa uşii închise, de lemn — cînd se pomeni prins peste gură de cineva, de la spate.

Dacă ar fi fost lună, străjerii de pe podul de lemn poate ar fi băgat de seamă ce se întîmplă jos.

Spre norocul băieţilor, pentru că ei erau umbrele care se furişaseră pe lîngă ziduri, cerul se înnorase şi începuse să plouă mărunt.

Zgomotul ploii acoperi şi începutul de ţipăt al spahiului.

Simţind în aceeaşi clipă un genunchi în şale, străjerul vru să-şi scoată iataganul, dar două braţe vînjoase îl traseră de grumaz, pe spate, aproape înăbuşindu-l, şi îi înfundară gura cu o cîrpă.

Bucur se prefăcuse, în dormitorul ienicerilor, că îi este rău.

— Mă doare pîntecul de nu mai văd înaintea ochilor! se văicărise el, avînd grijă totuşi să nu trezească prea mulţi din somn.

Băiatul sărise să-i dea ajutor:

— Hai la fîntînă să bei apă!

— Adu-i tu apă! Ce-l mai scoţi pe el afară? mormăise vecinul de saltea al lui Bucur.

— Nu, mă duc eu, se ridicase de la locul său Bucur. Trebuie să-mi ud fruntea şi să mă răcoresc.

Ajutîndu-l pe Bucur, care mergea greoi, ţinîndu-se de pîntec, Băiatul ieşise împreună cu prefăcutul bolnav.

Se strecuraseră pînă la grajd, şi îl atacaseră pe spahiu, deşi inimile le băteau gata să le spargă piepturile. Dacă ar fi fost prinşi, mîine în zori erau scurtaţi de capete sau ar fi trebuit să privească lumea din înălţimea unor ţepi.

Acum nu mai era însă vorba de ei, ci de măria sa Vlad şi de ţară. Şi asta le dădea puteri.

În grajd, desfăcură frînghiile de la cai. Cu o bucată îl legară de sus pînă jos pe paznic. Alta, mai lungă, o făcură colac.

Ieşiră din grajd şi începură să se strecoare pe lîngă ziduri. Pe vremea aceea, Nicopole era o aşezare lungă şi îngustă, semănînd cu un coridor, ce pornea de la Dunăre şi se urca pe munţi. În partea cea mai de sus se afla fortăreaţa unde locuia paşa. De o parte şi de alta, oraşul era păzit de ziduri puternice, din care se înălţau, din loc în loc, turnuri înalte şi rotunde de piatră. În faţa cetăţii, spre fluviu, cele două capete ale zidurilor erau unite printr-un parapet de lemn.

Aici voiau să ajungă băieţii.

Cîţiva ieniceri făceau de strajă, vorbind tare, prin locurile acelea. Băieţii se pitiră după colţul unei clădiri şi aşteptară să treacă.

O luară apoi la fugă, pitiş, ţinîndu-se mereu în umbra zidurilor, pînă se văzură lîngă parapet şi începură să se urce repede, pe o scară scîrţîitoare, spre podul mijlociu.

Ploaia curgea mărunt şi monoton, ca toamna, din cer. De sus se vedea Dunărea, cu apa cenuşie-întunecată, pişcată necontenit de acele reci ale ploii.

La malul ei, lîngă o tufă de sălcii, se zărea căpătîiul unei bărci. Mai jos, la cîteva sute de paşi, era debarcaderul. Un caic, alte cîteva bărbi şi o galeră erau legate la ţărm. Străjerii însă nu se arătau.

Pînă să ajungă la barcă, îndrăzneţul ce s-ar fi coborît de pe parapet

trebuia să străbată mai întîi un braţ de apă murdară, care-l înconjura. Pe mal, se zăriră în acea clipă doi achingii. Dar sorţii fuseseră aruncaţi. Nu mai puteau să dea înapoi. Din clipă în clipă, cineva din dormitorul de unde ieşiseră ei putea veni afară, să vadă ce fac. Se mai putea şi ca spahiul din grajd să-şi scuipe căluşul şi să cheme pe cineva în ajutor. Totul ar fi fost atunci pierdut.

Podul de sus al parapetului se afla între doi pereţi de lemn. Pereţii se strîmtau cam din cincizeci în cincizeci de paşi, în dreptul locurilor unde parapetul era sprijinit, în partea dinspre apă, de un fel de contraforturi foarte simple, din piatră şi pămînt. Pe podul acesta nu putea să treacă decît un singur om.

Noii veniţi fuseseră duşi în ajun să vadă cetatea. Băieţii, cu gîndul numai la fugă, cercetaseră cu grijă podul şi zidurile, şi ce nu putuseră să vadă aflaseră de la ienicerii mai vechi.

Ca să nu cadă nici unul din aceştia la bănuieli, fiindcă le tot puneau întrebări, băieţii se arătaseră foarte mîndri că le fusese dat să se aşeze într-o asemenea cetate, clădită de un mare împărat bizantin*.

Acum, urmat de prietenul său, Băiatul se furişă pe pod, căutînd locul cel mai prielnic pe unde puteau să coboare.

— Străjerul podului din partea asta unde o fi? îl întrebă Bucur, în şoaptă, pe Băiat.

Abia îşi sfîrşise şoapta, şi ienicerul care era de strajă se arătă. Se traseră în spatele unuia din stîlpi şi îl aşteptară pînă veni în dreptul lor. Amîndoi îl încolţiră, şi Bucur îi puse vîrful pumnalului în piept.

— Dă-mi armele şi nu scoate o vorbă! îi rosti încet Băiatul, smulgîndu-i suliţa din mînă şi iataganul de la brîu.

— Vreţi să treceţi la valahi? îi întrebă ienicerul.

Vocea li se păru cunoscută. Băiatul îi apucă obrazul în palmă şi, apropiindu-şi ochii de el, îl cercetă.

— Ezid! se miră el, venindu-i să şi rîdă.

Ienicerul nu era altul decît sîrbul căruia îi salvaseră viaţa.

— Ce cauţi aici? îl întrebă Bucur.

— Unul dintre ienicerii vechi s-a îmbolnăvit şi m-au trimis pe mine în locul lui, răspunse sîrbul. Dar spuneţi-mi, vreţi să fugiţi la valahi?

— Asta nu te priveşte! mîrîi Bucur. Întoarce-te cu spatele...

Ezid se supuse, şi Bucur îi fixă vîrful hangerului între coaste, în locul unde învăţase de la comandanţii turci că, împingînd numai puţin, tăişul ajunge îndată la inimă.

— Cred că ne putem înţelege cu el... îi şopti Băiatul lui Bucur, în timp ce lega, cu repeziciune, un capăt al frînghiei de stîlp.

Băiatul, cu toate că trecuse prin atîtea împrejurări grele şi văzuse nenumărate grozăvii, iar comandanţii ienicerilor încercaseră să-l deprindă cu uciderea fără milă, nu se împăca, şi nu se va împăca pînă la sfîrşitul vieţii cu ideea de a omorî cu inima uşoară un om. Legea cea cruntă a războiului, ce te îndeamnă să-ţi ucizi duşmanul, mai înainte de a te ucide el pe tine, n-a putut, cu toate primejdiile care l-au înconjurat, să pună niciodată

---

* Oraşul şi cetatea Nicopole au fost întemeiate de împăratul bizantin Heraclios în anul 629. Aici a avut loc, în anul 1369, vestita bătălie între cavalerii apuseni, alături de oastea română şi maghiară, şi oastea otomană condusă de Baiazid. Victoria au dobîndit-o otomanii.

deplină stăpînire pe el. Calea pe care mergea era aceea a blîndeţii şi înţelegerii. De aici, ce-i drept, i s-au tras şi unele suferinţe.

— Numele meu adevărat este Mihailo, le suflă ienicerul în taină, văzînd că Băiatul nu are de gînd să-l ucidă. Luaţi-mă cu voi...

Băiatul se întoarse spre Bucur. Schimbară amîndoi o privire.

— De mult vroiam să fug, continuă sîrbul. Dar n-am avut curaj. Nu ştii în cine te poţi încrede...

— Bine, se învoi Bucur, la o mişcare cu capul a Băiatului. Dacă ne trădezi, te înjunghiem...

— De asta să n-aveţi grijă! spuse Mihailo. Îi urăsc pe osmanlîi...

— Să ne-o dovedeşti! îi ceru Băiatul şi-i făcu semn lui Bucur că poate începe să coboare.

— Vorbeşti cu cineva? se auzi vocea ienicerului ce stătea de strajă dincolo de gîtuirea rotundă a podului.

— Nu. Mi-e urît şi cînt pentru mine, îi răspunse sîrbul.

— Vino, sau să viu eu la tine să stăm de vorbă... se auzi ienicerul din partea cealaltă a podului.

— Rămîi acolo. Mă simt mai bine singur, se grăbi să spună Mihailo.

Băiatul, care în prima clipă ridicase hangerul, îşi lăsă în jos braţul, răsuflînd uşurat.

— Cînd ajunge Bucur la capătul sforii, îi spuse sîrbului, arătîndu-i spre poalele cetăţii, începi să cobori tu...

— Bucur? Aha! Acesta e numele valah! Şi tu cum te numeşti? îl întrebă Mihailo.

— Băiatul...

Bucur, înotînd în apa care era rece ca gheaţa, scutură frînghia. Atunci Băiatul îi făcu semn şi sîrbului să coboare.

— Şi tu?

— Eu vin după tine.

Ajunseră jos şi înotau, plescăind încet, spre limba stîncoasă de pămînt, ce se întindea înaintea lor, cînd se auzi din cetate o trîmbiţă sunînd, ca un ţipăt omenesc. Tobele duruiră şi ele semnalul fugii unor ieniceri.

Ceea ce prevăzuse Băiatul se întîmplase. Spahiul din grajd reuşise să-şi scoată din gură cîrpa şi dăduse alarma.

Dacă mai întîrziau puţin, erau prinşi.

— Repede, la barcă! îi îndemnă Băiatul.

Pe parapetul de unde coborîseră ei se strînseseră o mulţime de ieniceri.

Un val de săgeţi porni de sus. Din pricina ploii, a vîntului ce începuse să bată şi a întunericului, nici una nu-i lovi.

Cineva strigă răguşit:

— Prindeţi-i! Fugari...

Vîntul îi purta cuvintele şi nu se înţelegeau prea bine, dar Băiatul crezu că recunoaşte glasul paşii.

Se apropiau de ţărmul Dunării, cînd, pe neaşteptate, o suliţă se înfipse lîngă ei, în noroi, plescăind surd prin apă. Bucur o smulse şi o azvîrli înapoi. Cu un horcăit, cel care era de strajă pe ţărm şi încercase să-l ucidă se prăvăli, lovit în gîtlej.

Alt achingiu venea în goană, de lîngă sălcii. Mihailo îl întîmpină. Se încinse o luptă scurtă, şi sîrbul îl lovi cu hangerul în pîntec. Îl prinse apoi de umeri şi-l scufundă în apă.

— În barcă!... În barcă!... îi zori Băiatul.

Săriră în barcă, o dezlegară iute, și Băiatul cu Bucur începură să vîslească.

Trîmbițele din cetate sunau și tobele băteau înnebunitor.

— Să trecem Dunărea cît mai curmeziș! fu de părere Mihailo. Au pornit trei bărci încărcate cu ieniceri. Vor să ne iasă înainte...

— Îi comandă însuși aga! băgă de seamă Bucur.

Aga era în picioare, în prima barcă. Pesemne le poruncise ienicerilor să-și întindă arcurile, căci patru sau cinci săgeți vîjîiră pe lîngă ei.

Din nefericire, curentul fluviului era atît e puternic, încît barca fugarilor — cu toate că Mihailo și Bucur vîsleau din răsputeri — nu putea să-și urmeze drumul și era împinsă în jos.

— Mai avem puțin și ne ciocnim cu barca în care se găsește aga! îi înștiință Băiatul pe tovarășii săi.

Celelalte două bărci se pregăteau să-i înconjoare din față și din spate. În bărcile ienicerilor, vîslașii erau cîte patru, și direcția se putea păstra mai ușor.

Înconjurați, nu mai putea fi vorba de scăpare. Numărul ienicerilor ce-i urmăreau era de zece ori mare.

— Mi se pare că sîntem pierduți! se amărî Mihailo. Și cît nădăjduiam să scap din ghearele turcilor...

— Stai, încă nu sîntem prinși, le făcu curaj Bucur...

— Trageți! porunci, din barca sa, aga ienicerilor.

Alt roi de săgeți porni. Norocul fugarilor fu și de data asta noaptea. Vîntul și ploaia le erau prieteni.

Băiatului îi veni o idee:

— Să ne prefacem că sîntem loviți, să răsturnăm barca și să-i lăsăm să creadă că ne-am înecat.

— Dacă am putea ajunge pe malul românesc... murmură Bucur.

— E prea departe, clătină din cap Mihailo.

— Așa e, recunoscu Băiatul. Uite, colo, pe țărmul bulgăresc e o pădure...

— O vedem, ziseră Mihailo și Bucur.

— Ne căutăm unul pe altul înlăuntrul ei. Curaj, băieți...

— Cu bine! răspunseră ei...

Încă o dată ienicerii traseră spre fugarii de a căror barcă se apropiau.

— Sînt rănit, dete un țipăt Băiatul pe turcește, ridicîndu-se în picioare și lăsîndu-se apoi să cadă în apă, cu brațele întinse, ca și cum ar fi fost lovit...

— Unul s-a dus, se bucură aga. Omorîți-i și pe ceilalți!...

Cît ar fi vrut Mihailo să aibă acum arcul, căci el era unul dintre cei mai buni țintași din ortă. Așa, se mulțumi să scrîșnească din dinți și să încerce să se ascundă pe fundul bărcii, în timp ce alte săgeți zburară prin preajmă, înfigîndu-se în lemnul bărcii.

Prefăcîndu-se că sînt și ei răniți, Bucur și Mihailo se aruncară, de asemenea, gemînd, în apă.

În cădere își răsturnaseră barca.

Se dădură la fund și înotară cît puteau de iute spre vale, ajutați de curent.

— S-au înecat tustrei, zise aga mulțumit, după ce-și plimbă privirea pe suprafața unduitoare a Dunării. Nu se mai vede nimic...

— Nimic.. recunoscură ienicerii, bucuroşi să se întoarcă mai degrabă.
— Agăţaţi barca fugarilor, aşa răsturnată cum e, de a noastră, şi trageţi-o la mal, porunci aga.

Ploaia se înteţise şi fluviul parcă fierbea. Din fundul său venea un zvon înăbuşit. Pădurea de sălcii se zbătea. Bărcile ienicerilor, ce luaseră cu ele şi barca băieţilor, pluteau către debarcader. Pe malul de la Nicopole zgomotul se liniştea. Numai o făclie mai tremura pe podul de lemn al cetăţii. Razele ei străluceau din cînd în cînd prin gurile de tragere cu arcul.
Băiatul scoase capul din valuri. Era departe de debarcader.
— Sînteţi pe-aici? întrebă el, bătînd apa cu tălpile.
— Eu am ajuns! îi răspunse, mai din mijlocul fluviului, Mihailo.
Abia acum, după ce trecuse primejdia, Băiatul îşi dădu seama cît era apa de rece.
— Brrr!... începu să tremure. Dar Bucur unde e? Bucureee!...Bucureee!...strigă.
— Sssst!... Am ajuns! îl auzi pe Bucur de pe mal. Veniţi încoace.
— Venim!... Venim!... răspunseră Băiatul şi Mihailo.
Nu trecu mult şi se adunară tustrei, cu apa şiroind pe ei şi îngheţaţi de frig.
— Bine era să fi putut ajunge pe ţărmul celălalt înainte de revărsatul zorilor, îşi dădu cu părerea Bucur, sărind pe loc şi bătîndu-se cu palmele pe piept şi pe umeri, să se mai încălzească. S-ar putea ca paşa să trimită mîine de dimineaţă ienicerii să ne caute cel puţin leşurile aruncate de apă la mal, ca să ni le poată înfige în ţepi, pe ziduri.
— Ah! Dacă am fi rămas cu barca... se întristă Mihailo.
O luară de-a lungul ţărmului, apropiindu-se de pădurea de sălcii unde voiau să se ascundă, pînă vor lua hotărîrea ce anume era mai bine să facă.
Pămîntul chiftea sub picioarele lor desculţe.
Ploaia mai încetase însă şi, către miazănoapte, deasupra Valahiei, cerul se limpezise puţin. Dintr-o spărtură a norilor mijea un petec de lună.
— Semn bun, se înveseli Băiatul. Uite ce spun eu: să ne odihnim şi să încercăm să trecem totuşi înot dincolo.
Pe cînd vorbeau aşa, adunaţi pe cărarea ce şerpuia prin pădure, pe malul Dunării, zgribuliţi de frig, se treziră înconjuraţi de o ceată de bărbaţi şi femei.
Se vedea limpede că noii veniţi erau nişte ţărani bulgari, ce fuseseră strînşi de turci, lucraseră pe undeva, pe la vreo cetate, şi acum se întorceau acasă. Bărbaţii aveau în mîini, unii sape, alţii numai nişte toiege. Feţele le erau învăluite în bărbi ţepoase şi zbîrlite, cele mai multe cărunte, ca nişte nori ai amărăciunilor. Femeile, îmbrăcate în fuste cenuşii şi sumane de postav ţărănesc, cîrpite şi răscîrpite, veneau în urma bărbaţilor. Printre ele erau şi cîteva fete tinere. Dar şi acestea păreau bătrîne. Feţele asprite şi umerii încovoiaţi de oboseală nu lăsau să li se vadă tinereţea.
Oamenii veniseră, pe nesimţite, pe poteca din pădure, îndreptîndu-se spre satul ce se afla în apropiere. Cei mai mulţi erau desculţi, şi doar puţini purtau opinci din coajă de copac.
Erau flămînzi, trudiţi şi îndîrjiţi.
Un bătrîn cu o chică lungă păşea înaintea tuturor.
— Uite nişte turci rătăciţi, zise bulgăreşte.

— Arme au? întrebă alt țăran din urmă.
— N-au, și chiar dacă ar avea... mormăi bătrînul, trebuie să...
— Să scăpăm lumea de ei, să nu mai îngroașe haita de la Nicopole.
— Înecați-i! țipă ascuțit o femeie. Unii ca ei mi-au luat amîndoi băieții...
— Să-i înecăm! rostiră alții, și cîteva toiege și sape se ridicară.
Bătrînul îl învățase pe Băiat bulgărește, încă din prima copilărie, cum se silise să-l învețe și alte limbi. Nu era greu. Aproape fiecare călugăr din mînăstirea Tismana cunoștea ori bulgărește, ori sîrbește, sau amîndouă aceste limbi slave.
Bucur, care împreună cu Tit fusese silit să cînte și să joace prin garnizoanele turcești din Bulgaria, rupea și el cîteva vorbe. Iar sîrbul Mihailo avusese mama bulgăroaică.
Țăranii își ridicaseră toiegele și sapele și se pregăteau să-i toace cu ele — așa cum făceau țăranii bulgari ori de cîte ori întîlneau pîlcuri răzlețe de ieniceri — și să-i arunce în Dunăre. De aceea ienicerii nu umblau, de obicei, decît în cete prin Bulgaria, unde poporul, deși în lanțuri, nu se dădea învins.
Băieții, pentru întîia oară, se simțiră înfricoșați.
Aventura pe care o trăiseră, oboseala, frigul, încordarea fără margini îi istoviseră.
Vedeau că se apropie moartea. Și moartea nu venea de data asta de la dușmani, ci de la prieteni. Cum să-i facă să înțeleagă lucrul acesta?
— Stați! strigă Băiatul, ridicînd mîinile. Nu sîntem ceea ce credeți...
Bărbatul cel vîrstnic, din frunte, se opri.
— Nu sînteți ieniceri?
— Ba da... bîigui Mihailo.
— Atunci pe ei, ce mai stați? se îndîrji femeia căreia i se răpiseră băieții, ieșind ea însăși înaintea celorlalți.
Băiatul aruncă o privire spre Dunăre. Aburi verzui pluteau deasupra ei. Ploaia contenise și luna se vedea în întregime, spălată și curată ca obrazul unei fete într-o zi de sărbătoare. Dincolo de apă era țărmul valah. Vlad trebuia înștiințat. Vlad era în primejdie.
— Am fost ieniceri, strigă Băiatul mai departe, cu mîinile ridicate. Sîntem copii de valahi, răpiți în urmă cu trei ani de turci. Adică el e sîrb, îl arătă pe Mihailo. Și Mihailo dădu din cap, în semn că așa e. Dar ne-am păstrat credința strămoșească. Noaptea asta am fugit din cetate...
— De la Nicopole? se mirară cîțiva. Asta nu se poate...
— Se poate, întări Bucur. Sîrbul acesta era de strajă, și ne-a ajutat...
Oamenii începură să-și lase jos sapele și toiegele.
— Măi, să știți că e adevărat, își dete seama bătrînul. De asta era atîta tulburare la cetate. Ați vrut să fugiți peste Dunăre?
— Da, cu o barcă, dar n-am putut, îl lămuri Băiatul. Ne-am răsturnat singuri barca, să creadă turcii că ne-am înecat.
— Săracii de ei! oftă femeia înverșunată de adineauri.
— Și-acum ce-aveți de gînd? îi întrebară ceilalți bărbați și femei, strîngîndu-se prietenoși în jurul lor.
— Vrem să trecem încă în noaptea asta dincolo, ca să ajungem mîine la voievodul Vlad.
— În Vlad și-au pus mulți nădejdea, de cînd a fost răpus de molimă, la Belgrad, Ioan de Hunedoara, glăsui bătrînul. El singur mai ține sabia în

mînă, stînd stavilă împotriva păgînilor. Dacă va vrea Dumnezeu, poate să ne vină şi nouă într-ajutor.

— Noi şi cu valahii am fost întotdeauna ca fraţii, rostiră bărbaţii şi femeile.

— Veniţi acum, urmă bătrînul, să vă încălziţi şi să vă dăm, de unde om găsi, nişte schimburi uscate. Avem o luntre pitită sub mal.

Satul, dacă se poate numi aşa, era la o azvîrlitură de băţ, la capătul pădurii. Cîteva bordeie înfundate în pămînt şi două sau trei colibe de nuiele lipite cu lut. Într-una din aceste colibe băieţii se dezbrăcară, aruncîndu-şi în foc veşmintele roşii, cu brîie scumpe, albastre, de mătase, pe care le purtaseră cu atîta silă. Parcă nişte poveri zdrobitoare le fuseseră luate din spate, cînd îşi văzură hainele ienicereşti arzînd. Se simţiră mai uşuraţi şi veseli. Ţăranii le aduseră, din sărăcia lor, îmbrăcăminte albă de pînză, semănînd cu aceea a valahilor. Băiatul mai primi o bundă zdrenţuită, Mihailo un sumăiaş strîmt şi rupt în coate, şi Bucur un ilic.

În colibă flăcările luceau vesele.

Mîncară o fiertură de mei. Sorbiră din ulcele o băutură fierbinte, întăritoare, din fructe de măcieş de toamnă şi buruieni tinere de primăvară.

Întremaţi, se întoarseră apoi, înconjuraţi de săteni, pînă la Dunăre, unde într-un loc ferit, între sălcii, se afla pitulată luntrea. Băieţii îşi luară rămas bun de la oameni. Femeia care ceruse în pădure, cu glas tare, ca ei să fie înecaţi, îi sărută ca pe copiii săi. Lacrimile ei le udară obrajii. Şi însoţiţi de binecuvîntările şi urările oamenilor, rostite din inimă, se depărtară de malul bulgăresc.

— Ehei, zise pe drum ţăranul bulgar ce-i însoţea şi urma să se înapoieze cu barca, din Valahia ne vin o mulţime de veşti! Vlad se arată a fi un domn şi jumătate.

La întrebările băieţilor cu privire la veştile despre măria sa Vlad, acesta le povesti cum noul domnitor îşi alcătuise o armată nouă, din slujitori şi ţărani credincioşi, cu ajutorul cărora îi ţine din scurt pe turci. De asemenea, şi-a făcut o gardă de oşteni bine instruiţi, însă tot numai cu oameni de ţară, nu cu străini. Oştenii aceştia, numiţi trabanţi şi înarmaţi cu halebarde*, sînt gata să moară pentru el.

— Şi eu aş fi gata să mor, dacă ar fi nevoie, rosti Băiatul. A fost atît de bun cu mine. Mi-ar place să fac parte dintre trabanţii săi. Dar anumiţi boieri erau împotriva lui. Mai ales unul, Albu cel Mare...

— Albu cel Mare? Am auzit de el. A pierit de trei ani. S-a ridicat cu oaste împotriva lui Vlad. Unii boieri l-au sprijinit pe Albu. Dar Vlad l-a prins şi l-a tăiat...

— Bine i-a făcut! glăsui Bucur. Din cauza lui şi pentru el ne-a oropsit comisul Ghilţ.

— Despre boierii trădători mai cunosc o întîmplare, rîse ţăranul. Nu ştiu dacă o fi adevărată...

— Povesteşte-o! îl rugară băieţii.

— Se zice că măria sa Vlad, în haine schimbate şi cu faţa acoperită, cum umblă el adesea prin sate şi tîrguri, a reuşit să se strecoare printre

* Halebarda era o suliţă lungă de lemn, cu vîrful de metal, avînd într-o parte un tăiş în formă de bardă şi în cealaltă un fel de cîrlig.

acești mari boieri și să-i audă cum puneau la cale chiar moartea lui...

— Nelegiuiții!... rosti Băiatul, neputîndu-se stăpîni.

— Domnitorul s-a făcut că e un om de-al lui Albu cel Mare, rise și cu mai multă poftă țăranul. I-a chemat la o petrecere pe seara următoare, într-o casă a unui credincios al lui, zicînd să vie neapărat toți cîți vor moartea domnitorului. «Vodă va fi otrăvit, i-a încredințat el, și voi mă veți ajuta atît la uciderea lui Vlad, cît și la azvîrlirea leșului în apă.» Boierii au căzut în capcană și s-au legat să vină la ospăț. S-au despărțit, înțelegîndu-se să se recunoască între ei prin cuvintele: «Pe mîine seară».

În seara următoare, dornici să-l ucida pe Vlad, s-au strîns în locul și la ceasul hotărît, șoptindu-și între ei: «Pe mîine seară!» «Pe mîine seară...»

Erau tare mulțumiți, se ospătau și beau cu poftă. Și iată-l și pe Vlad, Draculea, cum îl numeau. «Pe mîine seară, boieri!» rostește el cuvintele de recunoaștere. «Pe mîine seară!», sar boierii bucuroși de la mese, socotind că a venit clipa cea mare. «Dar vodă n-a venit!» se mîhnește unul. «Ba a venit!» răspunde Vlad și își dezvelește obrazul, își dă jos haina neagră și rămîne în cea domnească...

«La fel ca atunci la Rîmnic!» își amintește Băiatul.

— Și boierii? întreabă Bucur cu sufletul la gură.

— Au căzut în genunchi să ceară iertare...

— Și vodă i-a iertat? se înverșună Băiatul.

— Aș! De unde! I-a luat la cercetare. I-a întrebat un singur lucru: Cîți domni a apucat fiecare de cînd trăiește.

— Și ei ce-au răspuns? întreabă Mihailo.

— Nici unul nu apucase mai puțin de șapte. «Și asta numai din pricina dezbinărilor și uneltirilor voastre, a tunat vodă. Domnii se schimbă, țara slăbește, și turcul ne-o ia în stăpînire!» Și i-a tras pe toți în țeapă!

— Bine le-a făcut! ziseră într-un glas Bucur și Mihailo.

Luntrea se apropia de mal. Malul valah era mai jos decît cel bulgăresc. Începea să se lumineze de ziuă. Pe apa Dunării pluteau rădăcini, ramuri și ierburi smulse din munte de ploi.

Cerul era din nou senin și cele cîteva resturi scuturate de nori erau împinse de vînt către Nicopole.

Cetatea părea, în depărtare, pustie. Nu se zărea acolo nici o mișcare. Zidurile ei reci priveau mohorîte și amenințătoare către pămîntul valah.

De-acolo scăpaseră băieții, și nici nu le venea să creadă că sînt aici.

Tustrei îi strînseră mîinile țăranului și săriră din luntre.

Tinerii valahi îngenuncheară și sărutară pămîntul încă ud de ploaie, după străvechea datină a celor ce se întorc acasă, așa cum învățase Băiatul de la Bătrîn.

Sufletul Băiatului era atît de ușor, încît, dacă ar fi fost o pasăre, ar fi simțit nevoia să zboare. Să zboare și să cînte ca o ciocîrlie: «Acasă... acasă...»

— Să ne vedem cu bine! îi strigară țăranului. Vă mulțumim tuturor.

— Curaj și spor la drum! le ură acesta, în timp ce-și întorcea luntrea, îndreptîndu-se spre țărmul bulgăresc. Și mai așteptăm vești!

— Acasă!... Acasă!...

Casă însemna Tîrgoviște.

Băieții porniră întins, pe jos, căutînd drumul spre scaunul domnesc. În cale mai auziră de la oameni și alte lucruri — în afară de cele povestite de țăranul bulgar — și anume, în primul rînd, că în Valahia s-a făcut

rînduială. Vodă urăşte atît de mult răul, încît, dacă săvîrşeşte cineva vreo hoţie sau nedreptate, este pedepsit. Pot să fie cei vinovaţi şi boieri mari sau preoţi, pedeapsa este aceeaşi: spînzurătoarea sau ţeapa. Cu nici o bogăţie nu se pot răscumpăra. Vodă îi răpune fără milă şi pe mincinoşi — căci nu îngăduie decît adevărul. Cei leneşi, cei ce nu-şi păstrează cuvîntul dat, ca şi femeile necredincioase, ori fetele uşuratice, care-şi ung cu sulimanuri chipul, dîndu-şi ochii peste cap, nu au o soartă mai bună.

Cel mai straşnic îi osîndeşte însă Vlad pe pămîntenii fără dragoste de ţară sau pe străinii ce nu cinstesc cum se cuvine Valahia şi pe stăpînitorii ei.

Astfel de vorbe şi încă multe altele ascultară băieţii noştri cît timp se zoriră pe jos, apoi într-o căruţă a unui pescar, şi, în sfîrşit, cît goniră pe cai, însoţiţi de o ceată de oşteni ai lui Vlad, dintre cei ce privegheau drumurile, cunoscînd ce se petrecea în sate şi tîrguri, pe drumuri şi pe ape, prin tot tărîmul valah.

7

O NOAPTE PE VALEA VOIEVOZILOR

Băieţii şi Tit nu se mai săturau să se îmbrăţişeze, să se privească şi să se asculte vorbind.

Mai ales lui Tit nu-i venea să creadă că aceia care fuseseră doar nişte copii — cînd răutatea şi dorinţa de răzbunare a comisului Ghilţ îi despărţise — crescuseră atît de mari, li se îngroşaseră puţin glasurile şi amîndurora le răsăriseră deaspura buzei de sus tuleiele. Inima lui de tată îl îndemna să-l strîngă la piept mai mult pe Bucur. Numai că, fiind un om bun şi înţelegător, nu-l lăsa pe Băiat să simtă acest lucru. Îi arăta aceleaşi calde simţăminte, ca şi fiului său. De fapt nici nu era prea greu, fiindcă în lunile cît colindaseră prin ţară se ţesuseră între Băiat şi Tit nişte legături aproape la fel ca acelea dintre un tată şi fiu.

Era mişcător, ce-i drept, însă şi cam caraghios, să vezi pe un om atît de voinic, cioplit parcă dintr-un trunchi retezat de stejar — cum era păpuşarul — plîngînd ca o femeie.

Atît era de bucuros de revederea neaşteptată că, oricît se străduia, nu putea să-şi oprească lacrimile. Pe chipul lui mare, cu pielea negricioasă şi învîrtoşată, semănînd cu coaja de copac, picăturile fierbinţi şi sărate i se prelingeau necontenit pînă în barbă, în timp ce-i strîngea la piept, pe rînd, cu braţele sale îngrozitor de lungi, pe cei doi băieţi.

La bucuria generală luau parte şi Negru şi ursul.

Un asemenea spectacol merita să fie văzut. Cele două animale nu îşi uitaseră stăpînii şi se înghesuiau care mai de care să-i atingă pe noii sosiţi — unul cu fruntea, nechezînd înduioşător, celălalt cu labele, mormăind. Calul numai că nu vorbea, dar încolo îl privea pe Băiat cu nişte ochi

umezi, aproape omenești. Îi punea capul pe umăr și și-l sprijinea cu încredere. În felul acesta nădăjduia că îl va face să înțeleagă pe Băiat cît îl iubea, cît îi lipsise de mult în acești trei ani, de cîte ori nu-i venise să-l părăsească pe Tit și s-o ia la fugă prin coclauri, doar-doar îl va regăsi. Ursul avea și el un fel aproape asemănător de a se purta față de Bucur, alături de care copilărise. Însă nu-l uita nici pe Băiat. Din cînd în cînd se repezea la el, apucîndu-l cu labele pe după umeri, și mormăind bucuros îl strîngea la pieptul păros. O dată îl strînse chiar cu atîta foc, încît, dacă Băiatul n-ar fi ajuns așa de voinic în anii petrecuți în tabăra ienicerească, poate l-ar fi înăbușit.

Mihailo șezuse la început mai la o parte, dar curînd fu prins și el de vîrtejul veseliei celorlalți. Familia pe care și-o pierduse din pricina năvălirilor otomane și-o regăsea aici, alături de un om simplu și bun, ca păpușarul, de cei doi băieți și de niște biete necuvîntătoare, cum erau Negru și ursul, iar patria lui adoptivă devenea Valahia.

Pînă să ajungă însă să se întîlnească cu Tit, băieții străbătuseră țara, călări, călăuziți de oștenii domnești. Aceștia aveau o înfățișare care le plăcuse băieților. Fuseseră aleși numai oameni înalți, chipeși, purtînd pe ei un fel de dolmane, cum erau cele ungurești, încheiate cu nasturi făcuți din șireturi, căciuli înalte din postav, împodobite cu blană, cizme de piele în picioare, și erau înarmați cu săbii și halebarde.

În drum nu făcuseră decît o oprire într-o cetate așezată pe rîul Dîmbovița, în mijlocul unor păduri dese, numite Codrii Vlăsiei. Aici, în Cetatea Bucureștilor, se șoptea că ar cam dori vodă, cu vremea, să-și strămute capitala. La Tîrgoviște, cel mai de seamă și mai frumos oraș al țării, sălășluiau prea mulți dintre dușmanii săi înverșunați, foști prieteni și tovarăși de uneltiri ai lui Albu cel Mare, pe care Vlad îl scurtase de cap încă de la începutul domniei. În Cetatea Bucureștilor, Vlad își clădise o casă întărită, în mijlocul unei puzderii de cocioabe acoperite cu paie, de dughene ale negustorilor și ateliere ale fierarilor, dulgherilor și ale altor meseriași.

Nu prea departe de casa domnească, se ridica un han. În curtea lui se aflau o mulțime de care cu boi dejugați.

La han poposiră oștenii. Băieții fură ospătați pe seama domniei, așa cum suna porunca pentru toți cîți erau conduși, sub pază, pînă la scaunul din Tîrgoviște.

Din cetatea amintită, ținură rîul Dîmbovița pe tot cursul său, străbătînd pădurile pînă într-un sat ce era, ca și toate moșiile dimprejur, în stăpînirea unui mare boier, Flor.

În dreptul conacului cu ziduri ca de cetate, al boierului Flor, se despărțiră de cursul Dîmboviței și, tăind printr-o luncă împresurată de sălcii scorburoase și plopi, ieșiră spre valea altui rîu, Ilfovul. Trecură rîul prin vad — și iacătă-i, în puțină vreme, la poarta dinspre miazăzi a cetății de scaun.

De pe zidurile înalte, străjerii îi opriră cu strigăte groase și amenințătoare. Dar oștenii le răspunseră, arătîndu-le cine sînt. Și intrară cu băieții pe poartă.

Dacă Cetatea Bucureștilor era un tîrguleț curat, cu niște case domnești, un han, cîteva dughene și o bisericuță de lemn, în schimb Tîrgoviștea le stîrni băieților o uimire dintre cele mai puternice.

Casele erau arătoase, cu acoperișuri largi, de șindrilă, și înconjurate cu

grădini și livezi. Printre coroanele înverzite ale copacilor — fiindcă aici, în Valahia, primăvara părea că venise de-a binelea — se iveau turlele — care de care mai strălucite — ale nenumăratelor biserici. Aproape fiecare mare boier din Tîrgoviște își ridicase în ogradă cîte o biserică, cele mai multe fiind făcute din piatră. În biserici, boierii își aveau preoții sau călugării lor, ce le făceau slujbele de dimineață și seară.

Oștenii domnești, acolo unde împrejmuirile erau mai scunde, aruncau în ogrăzile boierești priviri pătrunzătoare și lipsite de prietenie. La ivirea oamenilor lui Vlad, rarii slujitori boierești, înarmați, ce se vedeau pe ulițe sau cei ce se ițeau prin locașurile rotunde, anume scobite în ziduri, dispăreau ca bătuți de vînt. Unii se trăgeau înapoi, să nu li se mai vadă obrazurile. Ceilalți intrau repede în curți și închideau în urma lor porțile de lemn, cu drugi puternici sau cu cîrlige de fier.

Căsuțe mai mărunte, cum văzuseră în Cetatea de pe rîul Dîmbovița, cocioabe sau bordeie nu se întîlneau în Tîrgoviște. Sărăcimea fusese nevoită să-și vîndă cocioabele sau petecele de pămînt. Boierimii trufașe sau chiar neguțătorilor înstăriți nu le plăcea să se amestece cu nevoiașii.

În timpul lungii domnii a înaintașului lui Vlad, aceste măsuri se desăvîrșiseră. Micii meșteșugari, cîrpacii de încălțăminte și îmbrăcăminte, bărbierii și tot soiul de oameni nevoiți să-și cîștige pîinea, făcînd fel de fel de munci neguțătorilor înstăriți, fuseseră împinși cu totul afară din oraș. Cocioabele lor se găseau în partea mai joasă de dincolo de ziduri.

Călăreții noștri străbătură partea de miazăzi, liniștită și tăcută, a ogrăzilor și caselor boierești, și intrară pe ulițele strîmte, unde se înghesuiau prăvăliile și dughenele neguțătorești, cu acoperișuri late și lăsate în față ca niște cozoroace de șepci, la adăpostul cărora puteau fi înșiruite mărfurile: postavuri și pînzeturi, încălțăminte sau numai piele tăbăcită, olărie, făină, pește proaspăt și sărat, obiecte de podoabă — și toate cîte se mai puteau vinde într-un tîrg atît de mare și însemnat ca Tîrgoviște.

Pe vremea lui Mircea cel Bătrîn, bunicul domnitorului Vlad — acela ce stăpînise Valahia pînă la Marea cea mare — pe locul acesta, unde se întindeau prăvăliile și puzderia de ateliere pe bresle — unele în aer liber sau numai sub cîte un șopron — fusese tîrgul propriu-zis. Aici se întîlneau neguțătorii, venind cu carele din toate patru zările, din țară și de peste hotare, să-și vîndă sau să-și schimbe între ei mărfurile. Tîrgul se ținea și primăvara, și toamna, după culesul strugurilor.

Pentru că locuitorii orașului se înmulțiseră și se ridicaseră case numeroase, locul se strîmtase.

Asta îl făcuse pe Vladislav, după cum se povestește, să ia hotărîrea ca tîrgurile de aici — cele mai mari și vestite din țară, de la care venea chiar numele orasului — să aibă loc în afară de ziduri.

Locul ales de Vladislav pentru ținerea tîrgurilor era pe malul celălalt al rîului Ialomița — rîu ce străjuia în partea de miazănoapte zidurile orașului — în apropiere de așa-numita Vale a Voievozilor. (Vale unde, în vremea de demult, pe o cîmpie înflorită, își țineau străvechii cneji și voievozi adunările cu obștea, atunci cînd aveau de luat hotărîri însemnate, cum ar fi pacea sau războiul.)

Strămutarea tîrgului, făcută de Vladislav, se păstrase și sub voievodul Vlad, fiindcă orașul, oricît era de mare, nu izbutea să cuprindă pe toți neguțătorii cîți veneau din întreaga țară.

De altfel, chiar în ziua aceea începuse tîrgul din săptămîna de dinain-

lea Florilor. Neguţătorii erau plecaţi cu mărfuri pe Valea Voievozilor. Cu toate acestea, freamătul era destul de viu şi în cartierul neguţătoresc al Tîrgoviştei, căci mulţi străini de locuri veniseră să viziteze şi să cunoască prăvăliile din oraş.

Dincolo de cartierul acesta, plin de zarvă şi înghesuit, de unde, prin Poarta Dealului, se putea trece peste Ialomiţa, începea, spre stînga, Uliţa Domnească.

Uliţa avea de o parte casele domneşti, sprijinite pe zidurile dinspre miazănoapte ale cetăţii, şi de alta — o serie de curţi boiereşti.

Nefiind cu putinţă, ca astăzi, o aliniere a caselor şi grădinilor, Uliţa Domnească se înfăţişa privitorului într-un fel de haos pitoresc de curţi, clădiri de locuit şi biserici, împrejmuite de ziduri şi garduri de lemn, ale căror porţi înalte şi bine zăvorîte erau păzite de slujitori înarmaţi.

De cum coteai spre stînga, pe Uliţa Domnească, cele mai mari case erau tot ale fostului vistiernic Flor, acela al cărui conac, zidit în chip de cetate, îl întîlniseră băieţii pe malul Dîmboviţei, în timp ce călăreau spre Tîrgovişte.

Oştenii domneşti se opriră o clipă în faţa porţilor întunecate, tăcute şi bine zăvorîte, ale caselor lui Flor, în spatele cărora nu părea să se afle nimeni. Se uitară lung la crenelul de pe zidul de lîngă poartă, şi Băiatului i se păru că vede, în razele roşii ale amurgului care se cobora peste oraş, lucirea unui vîrf de suliţă sau a tăişului unei săbii.

Doi oşteni îşi făcură semne, arătînd către crenele. Băgaseră şi ei de seamă lucirea armelor. Ceilalţi dădură din cap. Porniră apoi mai departe, pînă la poarta palatului domnesc. Poarta se deschise, şi ceata de oşteni şi băieţi intrară în ograda domnească, în trapul grăbit al cailor.

În curte, lîngă casele mici, locuite de slujitori, se vedeau cîţiva cai cu friiele legate de stîlpii anume înfipţi în pămînt.

Aici descălecară şi înaintară pe jos, pînă la locuinţa comandantului oştenilor domneşti: Xalom.

Xalom, un bărbat colţuros, aproape pătrat, cu nişte sprîncene groase, dar cu o privire tristă, îi întîmpină de la uşă, bănuitor.

Despre Xalom se ştia că fusese în robie la turci şi vîslise pe galere. Trupul îi era plin de urmele rănilor. Copila lui fusese luată şi ea roabă şi dusă lui Hamza. Şi paşa o azvîrlise în Dunăre, peştilor.

— Cine sînteţi voi şi ce vreţi? îi întrebă pe noii sosiţi.

Băiatul îi povesti cine erau şi îi spuse că, stînd la uşa lui Hamza Paşa de strajă, văzuse nişte valahi şi auzise unele vorbe de care atîrna chiar viaţa măriei sale Vlad. Dar pe cine văzuse şi ce anume auzise nu voia să destăinuie decît însuşi domnitorului.

De îndată Xalom, lăsîndu-i în încăperea lui, sub paza unui oştean, plecă să-l anunţe pe domnitor de sosirea foştilor ieniceri.

Se întoarse. Porunci Băiatului să se spele. Îi dete un rînd de straie curate din magazia oştenilor gărzii domneşti, a trabanţilor, şi îi făcu semn să-l urmeze.

Amurgul se coborîse de peste dealuri. Pînzele lui albastre învăluiau zidurile străvechii cetăţi domneşti. Străjerii aprindeau făcliile în ogradă şi le înţepeneau în lăcaşurile rotunde din ziduri.

Clădirile domneşti, zidite după gustul lui Mircea cel Bătrîn, pe temelii solide de piatră, aveau în partea de sus un ceardac podit şi el cu lespezi de piatră. Stîlpii ceardacului, măiestrit încrustaţi de un pietrar din Valahia

mică, sprijineau acoperișul țuguiat și făcut din șindrilă.

În peretele de sub ceardac se deschidea o poartă boltită și se vedea, în dreapta, un șir de ferestre de la odăile oștenilor de gardă, ale călăului, de la închisoare și de la magazii.

Pe partea stîngă a caselor domnești se ridica un turn clădit chiar în acel an, din porunca domnitorului Vlad.

Din vîrful turnului, oștenii de sub comanda lui Xalom puteau veghea nu numai orașul, ci și zările — într-o parte pînă la rîul Dîmbovița, și peste cîmpiile și pădurile din jur.

Între turn și casa domnească era o biserică-paraclis. O trecere subterană ducea de la casele domnești, pe sub biserică, pînă la turnul unde domnitorul putea, la nevoie, să se ascundă și să țină piept năvălitorilor, apărîndu-se de sus.

Un alt drum ascuns unea turnul, pe sub rîul Ialomița, cu mînăstirea și fortăreața de pe deal.

Băiatul, urmîndu-l pe Xalom, pătrunse prin partea boltită, urcă pe scările de piatră ce duceau în ceardac și, trecînd printr-un coridor, ajunse în fața unei uși păzite de doi halebardieri.

Odaia unde îl primea vodă Vlad pe Băiat se afla lîngă sala cea mare a sfatului. Ea fusese hărăzită, la săvîrșirea palatului, pentru coconii domnești. Dar Vlad, neavînd copii legiuiți și recunoscuți, camera devenise lăcașul «sfatului mic», unde nu erau primiți decît boierii cei mai apropiați de domnitor, pentru treburi la care ceilalți nu aveau ce se amesteca.

În popor se povestea că Vlad nu se mai căsătorise, deși boierii îl rugau stăruitor și îi găsiseră o mulțime de mirese, fiindcă voia să păstreze neîntinată amintirea iubitei sale din tinerețe, care se înecase, din pricina dușmanilor.

— Să mai treacă timp!... Să mai vedem!... Să mai îmi alin durerea!... se zice că le răspundea vodă boierilor dornici să-l însoare și să-l vadă cu un moștenitor legiuit.

Intrînd în această încăpere, Băiatul simți un nod ridicîndu-i-se în gît.

Domnitorul Vlad, cu chipul său tînăr, cu părul bălai, cu ochii pătrunzători, era acolo, în fața lui.

Ședea la o masă groasă și grea de stejar, înconjurat de patru boieri. Unul se afla mai în umbră, și nu i se vedea bine fața. Ceilalți trei, dintre care doi mai tineri, erau luminați din belșug de făcliile ce pîlpîiau sprijinite în lăcașurile lor de pe ziduri, ca și de făclia de pe masă, înfiptă într-un sfeșnic de metal, închipuind un dragon cu spinarea sfîșiată în lung, de la cap la coadă, avînd deasupra o cruce.

Sfeșnicul fusese primit în dar de tatăl lui Vlad de la împăratul Sigismund, și domnitorul ținea la el foarte mult.

Ochii albaștri ai domnitorului erau limpezi. Părul blond îi cădea în șuvițe bogate pe gulerul de catifea, de culoarea vișinei putrede.

Băiatul îngenunche, și pletele lui, la fel de aurii ca ale voievodului, luminate de pîlpîirea jucăușă a făcliilor, îi lunecară de-a lungul obrajilor.

— Nu ești tu călărețul cel mic de la Rîmnic? îl întrebă Vlad, recunoscîndu-l numaidecît, în chip uimitor, căci Băiatul se schimbase destul de mult.

— Ba da, măria ta, ridică el îndată fruntea, fericit că fusese recunoscut.

Vodă zîmbi, amintindu-și de păpușa mînuită de Băiat.

— De ce n-ai venit la mila noastră, cum ți-am îngăduit? îl întrebă vodă.

— Am să lămuresc totul! zise el. Numai nu știu dacă niște lucruri, care îi privesc doar pe măria ta, pot să le spun înaintea cinstiților boieri aici de față.

— Nu te sfii de nimeni. Sînt boierii cei mai apropiați de inima mea! îi arătă el pe cei de la masă. Ridică-te, apropie-te și vorbește...

Chipul lui Vlad nu se schimbase, dar vocea lui — cel puțin așa i se păru Băiatului — se făcuse mai tăioasă, mai puternică și mai poruncitoare.

Boierii surîseră și ei, recunoscători domnitorului pentru noua încredere ce le-o arăta, de a-i lăsa să asculte o taină care, așa cum înțeleseseră de la Băiat, îl privea numai pe Vlad.

— Măria ta, rosti Băiatul — după ce se ridică și se apropie de masă, în lumina făcliilor, rămînînd totuși, așa cum se cuvenea, în picioare — împreună cu alți doi prieteni ai mei, băiatul păpușarului pe care l-ai cunoscut, și un sîrb, am fugit din Cetatea Nicopole...

Ochii lui Vlad și ai boierilor îl ațintiră.

— Ați fost robi? întrebă vodă.

— Nu, ieniceri, glăsui Băiatul.

— Lămurește pe îndelete, îi porunci Vlad.

— Asta am să și fac, măria ta, dacă-mi dai voie, rosti Băiatul.

Și începu să-i povestească, pe cît putea mai deslușit, încercînd să nu lase să-i scape nici un amănunt, ce se petrecuse după noaptea aceea din Rîmnic; cum fusese trimis cu o ortá la Nicopole, cum stătuse de strajă și văzuse ce văzuse, și auzise cîte auzise.

Vodă îi puse apoi și alte întrebări. El și boierii înțeleseră ceea ce Băiatul nu putuse să-și dea seama prea bine. Și anume că, în cetatea Nicopole, în afară de pașa, de Catavolinos, de ieniceri, spahii și boierii valahi trădători, se mai afla însuși fratele lui Vlad, trecut de partea dușmanilor.

Despre fratele domnitorului, pe care l-am mai amintit, pe nume Radu, deși fusese și el închis de turci la Egrigöz, se știa că nu făcuse nici cea mai mică încercare de a fugi. Dimpotrivă, se arătase supus față de osmanlîi, așteptînd ceasul cînd Mahomed ar fi hotărît să-i dea scaunul domnesc.

Ceasul venise. Vlad îl răsturnase pe slăbănogul Vladislav. Otomanii voiau să aibă pe tron un alt domnitor credincios lor, nu un răzvrătit, un luptător pentru libertate, așa cum fusese Mircea cel Bătrîn, Dracul Voievod și, în anii din urmă, Vlad.

Pentru blidul de linte al osmanliilor, Radu — căruia prietenii și slugile lui, valahii fugari din țară, îi ziceau «cel Frumos», fiindcă avea, într-adevăr, o frumusețe de femeie — își vindea patria, își vindea fratele și își vindea poporul din care făcea parte. Trecea de bunăvoie în tabăra dușmanului, cu ajutorul și în folosul căruia voia să domnească.

Băiatul lămurea totul, mai departe, și chipul voievodului se întuneca din ce în ce mai mult.

Făcliile pîlpîiau, împrăștiind un miros dulceag de rășină. Cîinele lățos, alb, pe care numai tîrziu de tot Băiatul băgase de seamă că Vlad îl avea la picioare, mîrîi pe neașteptate, simțind pesemne pe domnitor mînios, după felul cum lovise cu pumnul în masă.

Vlad izbuti totuși să se stăpînească. Ridicîndu-se în picioare, se îndreptă, urmat de cîinele lui, pînă lîngă una din cele două ferestruici înguste ale încăperii, privind luna ce răsărise alburie pe cer.

Gîndul că însuși fratele său era de partea turcilor îl mînia și îl mîhnea peste măsură.

— Iar pe comisul Ghilț trebuia să-l tai chiar atunci la Rîmnic! își spuse gîndul cu glas tare. Dar vremea încă nu este trecută!

Băiatul nu îndrăznea să facă nici cea mai mică mișcare. Aștepta poruncile domnului. Aproape uitase că afară, în încăperea lui Xalom, îl așteptau Bucur și Mihailo, despre care îi povestise totul, în amănunt, lui Vlad.

— Eu am vrut să-l înjunghii la ușa lui Hamza Pașa — își luă curaj Băiatul, pînă la urmă — dar m-am temut că nu voi putea să mai ajung la timp la Tîrgoviște...

— Bine ai făcut și înțelepțește te-ai purtat, îi spuse Vlad, reîntorcîndu-se la masă, făcîndu-i semn să se apropie și punîndu-i mîna pe umăr. Ești un viteaz. Și cei doi prieteni ai tăi sînt niște viteji. Logofete Lazăr — se întoarse domnitorul către boierul ce stătea mai în umbră — nu știi cumva unde se află păpușarul, tatăl prietenului acestui băiat? Parcă-mi spuneai zilele trecute ceva despre el... Nu avea și un urs?...

— Ba da, măria ta... Avea!... izbucni Băiatul, înveselit, recunoscîndu-l pe boierul ce-l însoțise pe Vlad, cu trei ani în urmă, la iarmarocul din Rîmnic, și care se ridicase, ca toți ceilalți, între timp, în picioare.

— Măria ta, rosti logofătul, te înștiințasem că... boierul Flor — și, rostind numele acestui boier, logofătul apăsă pe cuvînt cu un anumit înțeles — se pregătește să-și serbeze ziua. La petrecere a poftit de pe acum, pentru sfînta zi a Floriilor, pe anumiți boieri. Ca hazul să fie mai mare și bucatele să fie mestecate mai ușor, adăugă el batjocoritor, vistiernicul a poruncit să i se înfățișeze în ziua aceea la curte și o mulțime de lăutari și măscărici. Printre ei l-a chemat și pe Tit, fiindcă știe meșteșugul acela ciudat de a mînui păpușile, și cîntă, și joacă un urs...

— Așa e! își aminti domnitorul, în vreme ce Băiatului îi venea să sară de fericire și să-i strige pe fereastră lui Bucur că tatăl său se găsește la Tîrgoviște, și poate chiar în aceeași seară îl vor revedea. Îngrijește-te atunci, sfetnice Lazăr, urmă voievodul, ca această întîlnire să aibă loc cît mai curînd. Vroiesc să bagi însă de seamă și să ții minte, se întoarse el iar către Băiat, că nu numai la Nicopole se află trădători, ci și la Tîrgoviște...

— Am să țin minte! îi răspunse Băiatul, uitîndu-i-se drept în ochi, încît Vlad se încredință că așa va fi.

Băiatul se plecă înaintea domnului și se retrase, mergînd cu spatele pînă la ușa pe care un halebardier o deschise înainte ca el s-o fi atins.

Cu ajutorul logofătului Lazăr, al cărui nume era și Cazan, și al trabanților lui Xalom, băieții l-au găsit după aceea, cu destulă ușurință, pe Tit, în apropierea Văii Voievozilor, unde acesta își întinsese cortul.

Noaptea aceea n-a mai fost chip de dormit!

Nici pe animale nu le-a prins somnul, fie pentru că-i auzeau pe ei vorbind, fie că fuseseră tulburate de reîntîlnirea cu tinerii lor stăpîni. Negru sforăia întruna pe nări și necheza, iar ursul mormăia și se frămînta în cușcușul său.

După ce băieții povestiră prin cîte trecuseră, de cînd fuseseră răpiți de comisul Ghilț și pînă ajunseseră, în seara aceea, la Tîrgoviște, fu rîndul lui Tit să arate cîte se petrecuseră cu el.

Povestea lui era mai scurtă. Oamenii lui Ghilț crezuseră că s-a înecat, însă cu voinicia pe care o avea, deși lovit și rănit, izbutise să iasă din valuri. Prea tîrziu însă, ca să-i mai poată ajuta pe băieți.

Din nefericire, păpuşarul, în timpul luptei cu slugile boiereşti, fusese împuns cu o suliţă. Pierduse o mulţime de sînge, înotînd în apa rece a Oltului şi căţărîndu-se pe stînci. Miinile şi picioarele îi tremurau. Voise să se repeadă şi să-l dezlege pe Negru. Să încalece pe el şi să pornească pe urmele lui Ghilţ. Dar o slăbiciune îl cuprinsese şi se răsturnase în iarbă.

Negru, la rîndul său, necheza furios şi sărea în două picioare. Poate că, dacă ar fi fost dezlegat, cu simţurile lui ascuţite, le-ar fi aflat îndată urma. Ar fi fost însă degeaba, fiindcă un cal singur n-ar fi fost în stare să lupte cu toate slugile lui Ghilţ. Aceştia l-ar fi săgetat şi l-ar fi răpus fără nici un folos.

Tit zăcuse în nesimţire pînă a doua zi. Abia atunci izbutise să se ridice şi să se tîrască pînă la Rîmnic, unde bolise trei săptămîni.

Toamna venise în acel an mai timpuriu decît altă dată. Iarmaroacele, bîlciurile şi tîrgurile se ţineau lanţ. Oamenii se bucurau că turcii nu mai puteau să dea iama oricînd peste ei, să-i jefuiască. Nu luau, de aceea, în seamă nici ploile ce începuseră să cadă, nici vînturile ce şuierau tot mai avan peste oraşe, sate şi cîmpii, tîrînd cu ele în alai frunzele din ce în ce mai galbene, ruginite, putrede sau uscate. Nu ţineau seama de nimic. Voiau să vîndă, să cumpere, să joace, să petreacă.

Păpuşarul, care era totodată ursar şi cîntăreţ, avea de lucru destul. Numai că grija lui cea dintîi, pe oriunde ajungea, era să-i întrebe pe oameni dacă nu auziseră sau nu ştiau ceva despre copiii răpiţi. Însă, la fel cum nu izbutiseră să afle nici cea mai mică veste despre surioara de suflet a Băiatului — Roxana — cît timp fuseseră împreună, nu reuşea să prindă nici cea mai slabă urmă a celor doi copii răpiţi de comisul Ghilţ.

Tit ajunsese să creadă că Ghilţ îi omorîse pe copii, îi îngropase prin vreo pădure, pe undeva, şi el fugise, de teamă, la turci.

— Nu mai aveai nici o nădejde să ne revedem? îl întrebă Bucur pe tatăl său, luîndu-l de gît.

— Judecata îmi spunea să nu mai am nici o nădejde, răspunse el rîzînd, îmbrăţişîndu-şi drăgăstos băiatul. Dar inima mă îmboldea în taină să mi-o păstrez...

— Şi caii? Văd că nu îl mai ai decît pe Negru, îşi aminti Băiatul. Unde sînt ceilalţi? Ai fost nevoit să-i vinzi?

— Deloc! se învioră păpuşarul. Ceilalţi patru i-am încredinţat domniei, lăsînd să-i folosească trabanţii, cît vor avea nevoie. Dar acum ceata ni s-a mărit, urmă el, uitîndu-se cu încredere la Mihailo. Sîntem cinci... dacă-l punem la socoteală şi pe moşneag. Mîine mă înfăţişez la comandantul Xalom şi-i cer înapoi caii.

— Mi-ar place să luptăm şi noi în oastea măriei sale Vlad, îşi rosti, cu glas tare, un gînd mai vechi şi mai tainic, Băiatul.

— Pentru măria sa Vlad vom fi gata oricînd să luptăm, ziseră nu numai Tit şi Bucur, ci şi sîrbul Mihailo.

De după dealul Gorgotei începeau să răsară cele dintîi raze cenuşii-roşietice de lumină. Un cocoş cîntă în depărtare, şi alţii îi răspunseră, cutcurigind din răsputeri, parcă pentru a trezi tîrgul.

Băiatului însă tocmai atunci i se închiseră ochii. Tit le făcu semn celorlalţi să tacă. Prin somnul ce dură nu mai mult de o oră, se văzu călare, în rînd cu oştenii lui Vlad.

Caii tropoteau. Săbiile zăngăneau. Domnitorul semăna de data asta cu voinicul din poveste.

Din spate însă, Hamza Pașa, avînd o suliță în mînă, se pregătea să-l lovească pe Vlad.

«Ferește-te!» îi strigă Băiatul.

Domnitorul se întoarse, și cu o singură lovitură de sabie, ca un trăsnet, îl spintecă pe pașa din creștet pînă în tălpi...

Se deșteptă lac de sudoare. Bucur îl scutura încet. Tîrgul se trezise și mulțimea începuse să se frămînte. Se auzeau mugetele vitelor și nechezatul cailor, care își cereau în felul acesta tainul de hrană și porția de apă a dimineții. Negutătorii își deschideau tarabele și își orînduiau mărfurile. Glasurile lor le auzise Băiatul prin somn.

— Ai visat urît? îl întrebă Bucur.

— Ba dimpotrivă, am visat nespus de frumos! îi răspunse Băiatul.

8

LA CONACUL BOIERULUI FLOR

Băiatul auzi pasul grăbit al lui Tit scrîșnind pe prundiș și pricepu numaidecît că trebuie să se fi întîmplat ceva.

— Ia-o tu pe-acolo, o îndemnă pe fată, arătîndu-i o alee ce se pierdea printre două rînduri de tufe neînflorite de trandafir.

Se știa vinovat. Întreaga noapte avusese simțămîntul acesta...

Ieri de dimineață, cînd venise împreună cu Tit, Bucur, Mihailo, ursul, caii și lada cu păpuși, la conacul lui Flor, Voiena sta la fereastră, în cămașă, somnoroasă, uitîndu-se pe după perdele la ei.

Băiatul îi văzuse ochii, și chiar așa, de la depărtare, i se păruseră nespus de frumoși.

Tot de dimineață avusese loc slujba în bisericuța conacului. Preasfințitul egumen Sisoe de la mînăstirea Dealului, cu un întreg sobor de preoți și călugări, îl binecuvîntaseră pe bătrînul boier Flor de ziua lui, urîndu-i sănătate și viață lungă. Și se începuse ospățul...

Mesele, pentru că vremea se încălzise, fuseseră întinse între copacii din ogradă.

Rîuri de sînge curseseră din beregățile tăiate ale purceilor, vițeilor, gîștelor, rațelor și găinilor, mieilor și iezilor sacrificați pentru masa de Florii. Un munte de pești, care ar fi putut sătura cîteva sate vreme de o lună, se gătiseră la bucătării. Saci pîntecoși cu făină, butoiașe cu miere, alune, nuci, stafide, rahat și alte nenumărate bunătăți fuseseră scoase din magazii de cămărașii grijulii și încredințate bucătarilor și bucătăreselor robi. Vinul aștepta în butoaie — licărind roșu, rubiniu, roz sau alb — semnul marelui chelarilor, ca să fie turnat în căni de argint, pentru boierii cei mari — de lut, pentru cei mici.

În timpul mesei cîntaseră lăutarii și, după ce boierii și jupînițele înce-

pură să se înveselească, fură chemați și prietenii noștri, cu păpușile, caii și ursul lor.

Păpușile le stîrniră mesenilor o nouă și nemărginită uimire. Nu puteau să priceapă cum niște bucățele neînsuflețite de lemn puteau prinde viață. Unii chiar îl bănuiră pe Tit că este în înțelegere cu dracul sau face vrăjitorii. «Povestea» pe care o jucau avea ca erou pe un țăran sărac, năzdrăvan. Țăranul se apropia de taraba unui crîșmar, care frigea într-o țepușe o pasăre. După ce își trecea încet o bucată de pîine prin fumul fripturii, năzdrăvanul o mînca plin de poftă. Crîșmarul se repezea la sărac să-i plătească fumul, zicînd că i-a luat gustul fripturii. Atunci hîtrul scotea un ban de aramă, îl lovea de tarabă și răspundea:

— Tu m-ai hrănit cu fumul fripturii, eu te plătesc cu sunetul banului. Își lua banul și pleca. Iar boierii se tăvăleau de rîs.

După ce mai «jucară» și alte întîmplări cu haz, păpușile fură înlocuite de urs, care știa să imite pe un boier din divan, pe un călugăr în strană, să se îmbrace ca o femeie, să facă fel de fel de giumbușlucuri, să salte în horă și să sufle în fluier. Iarăși se mirară boierii de un asemenea animal, altminteri fioros, din pădure, și cu toate astea atît de îmblînzit și înțelegînd românește ca un valah.

«Reprezentația» se încheie cu exercițiile de călărie ale celor trei băieți. De cînd se întorseseră în țară și cît ținuse tîrgul de lîngă Valea Voievozilor, pînă ieri, băieții, sub privegherea lui Tit, își folosiseră timpul liber făcînd necontenit exerciții, care aveau să le prindă bine, nu numai ca să-și cîștige pîinea, ci și în alte împrejurări.

Ienicerii erau pedeștri. Băieții își mai pierduseră în acești trei ani din ușurința atît de trebuitoare unui bun călăreț. Dar, încetul cu încetul, aceasta le revenea. Cu forța pe care le-o adusese atît creșterea în vîrstă, cît și viața aspră dusă în tabăra ienicerească, ajunseră în curînd să facă niște acrobații de o mare siguranță și măiestrie.

Băieții se făcuseră, de cînd sosiseră la Tîrgoviște, mai chipeși decît înainte. Aerul patriei — dacă ne gîndim la Băiat și la Bucur — sau cel puțin al libertății, ca să vorbim de Mihailo, de cînd izbutiseră să lepede nesuferita haină ienicerească, le pria.

Pe deasupra, Tit le făcuse rost de trei costume grozave, pierdute la zaruri de niște călăreți nemți și ajunse în stăpînirea unui negutător din Tîrgoviște.

Costumele, reparate de Tit, care se pricepea și la cusut, arătau destul de bine, cu pantalonii strînși pe picior, două cămăși roșii și una verde, și veste de piele, prinse în șireturi deasupra. Ca încălțăminte, purtau cizme ușoare și moi, cu tocul puțin înalt, care îi făceau să pășească sprinteni.

Iar în ce-l privește pe Băiat, prin ținuta și noblețea mișcărilor îi întrecea pe toții fiii de boieri care luau parte la ospățul lui Flor.

Cel puțin Voiena nu-și mai putuse lua ochii de la el, de cum îl văzuse sărind-se, printr-o mișcare ușoară, pe cal.

— Parcă ar fi un prinț, și nicidecum un tînăr de bîlci, spunea încet prietenelor sale.

— Într-adevăr, este deosebit de chipeș și mîndru, recunoșteau fetele, rîzînd.

Băiatul, parcă simțind că se vorbea de el, își întoarse capul spre tinerele fete, tocmai pe cînd executa un dublu salt și rămînea într-o mînă, cu picioarele în sus, dus în galop de Negru.

Privirea i se întîlni numai pentru o clipă cu aceea a Voienei. Însă şi atîta fu de ajuns ca să-şi dea seama că ochii galeşi ce căţau spre el erau ai fetei care fusese de dimineaţă la fereastra de deasupra pridvorului.

Faţa ei albă, cu buzele sîngerii — de un sîngeriu natural, nu ca al altor fete, a căror roşeaţă este dobîndită din cutia de suliman — umbrită de o coamă de păr castaniu, care-i cădea uşor pe frunte, închipuind un fel de boltă, părea toată un strigăt.

Ochii verzi ai fetei îl aţinteau. O tulburare îl cuprinse. De altfel, nu numai el era uimit de frumuseţea Voienei. Toţi tinerii boieri, invitaţii lui Flor, o sorbeau din priviri şi, după terminarea mesei de prînz, fiecare încercă să i se afle cît mai în preajmă, să-i vorbească şi să danţeze cu ea.

Dar Voiena făcea ce făcea şi se întorcea către Băiat, aruncîndu-i ochiade pline de înţelesuri.

Alintată şi dornică de petrecere cum era — plîngîndu-se că nu sînt la ospăţ destui tineri boieri — stărui faţă de mama ei, bătrîna soţie a lui Flor, să-i îngăduie Băiatului să ia parte la jocurile puse la cale de fete.

Cuvîntul hotărîtor fusese acela că le trebuia şi un băiat de care fetele să poată rîde în voie.

Tinerii boieri încercară, la început, să se împotrivească dorinţei fiicei mai mici a lui Flor, de a-l amesteca pe Băiat între ei. Pînă la urmă însă nu avură ce face şi se învoiră, pentru că Voiena zicea că altfel ea nu mai intră în joc.

Se pare că totuşi, la curţile boiereşti din Valahia secolului al cincisprezecelea, fetele se bucurau de o libertate mai mare decît în alte părţi ale Europei. Luau parte la unele jocuri destul de îndrăzneţe, ca bunăoară «Sultan-sultan», pus la cale de tineri şi cu acest prilej, la stăruinţa Voienei.

Un tînăr înfăşurat la ochi — cum se leagă copiii la «baba-oarba» — primea un şal, o băsmăluţă, o agrafă sau altceva de la una din fete. Dacă tînărul cu ochii legaţi o ghicea pe acea fată, avea dreptul, în rîsetele celor de faţă, să fie sărutat de ea.

Venind rîndul Băiatului să fie «sultan», Voiena îşi dete năframa. Dar cu toate că încercă de cîteva ori să-i stea în cale, nu izbuti să facă în aşa fel încît să fie prinsă. Celelalte fete îl tot inghionteau şi-l încurcau.

Unei alte fete, care îi dete pe urmă Băiatului băsmăluţa, îi pica norocul acesta. Fata, o şireată oacheşă, verişoară bună a Voienei, i se aşeză în drum în aşa chip, încît Băiatul o apucă în braţe. Fu silită — ceea ce ei îi făcu o deosebită plăcere, deşi de ochii lumii, precum i se cuvenea unei fete de mare boier, făcea pe ruşinoasa şi se codea — să îl sărute pe obraz.

Băiatul rîse cu poftă, însă Voiena se împurpură de necaz. Şi cu toate că ceilalţi, care abia se încălziseră, ar fi dorit să continue jocul, ea — fiindcă nu mai avea dreptul, potrivit regulilor lui «Sultan-sultan», să-şi dea încă o dată năframa — spuse că s-a săturat, e obosită, şi mai bine să le cînte Băiatul. El le cîntă din fluier, din lăută şi din gură o mulţime de cîntece româneşti, bulgăreşti, sîrbeşti şi turceşti.

Cîntecul care le plăcu tuturor cel mai mult fu «Peste plaiul românesc». În el era vorba de o frumoasă fată răpită de tătari. Cei mai voinici feciori din ţară, în frunte cu fiul lui Mircea cel Bătrîn, Mihail — care apare zugrăvit în tabloul votiv de la Cozia, ctitoria viteazului voievod — plecau în ţinuturile tătăreşti. Îi găseau pe răpitori şi, după ce îi pedepseau, se întorceau cu fata. Şi ea se mărita cu fiul de voievod.

Fără să vrea, ca întotdeauna cînd rostea cuvintele cîntecului, Băiatul se gîndi la Roxana, şi în glasul lui puse atîta foc, că numeroşi ascultători lăcrămară.

De data asta, Băiatul cîntă mai cu patimă decît oricînd, numai că imaginea din ce în ce mai palidă, mai depărtată şi mai tulbure, a nefericitei lui tovarăşe de joacă din copilărie, era parcă în unele clipe înlocuită cu aceea a Voienei, fata vie şi ispititoare de lîngă el.

Pentru că se făcuse seară, boierii — al căror gust de petrecere, în loc să se ostoiască, se înteţea — îşi strînseră pe ei giubelele; apoi, făcîndu-se tot mai răcoare, hotărîră să-şi strămute cheful în sala de ospeţe a conacului.

Jupînesele şi jupîniţele plecară să se culce, la îndemnul şi în rîsetele bărbaţilor, dornici să înceapă, abia de la acel ceas înainte, adevăratul chef. Prietenii noştri primiră îngăduinţa să se odihnească. Fură aduşi din nou lăutarii, şi, pe o uşă din fund, ţîşniră, într-un dans viol, săltăreţ, pe sunete de zurgălăi şi tambure, douăsprezece roabe tinere, ţigănci, cu cercei mari de aramă în urechi, cu fuste roşii, creţe şi bluze viu colorate, larg răscroite la piept. Şi, în lumina orbitoare a făcliilor, sprijinite în pereţi prin nişte mîini de fier, lucrate, după modelul apusean, de meşterii din Cîmpulung, şi a lumînărilor groase, albe sau verzi, parfumate, aprinse în sfeşnicele de alamă, de pe mese, petrecerea reîncepu sălbatică şi dezmăţată.

Nu trecu însă mult, după ce jupînesele şi jupîniţele se duseseră la culcare, şi Voiena se sculă din pat, îşi puse pe ea rochia, un şal gros de lînă, şi coborî în grădină.

Înainte de a pleca în odaia ei, se apropiase de Băiat şi îi şoptise să o aştepte lîngă un anume trunchi scurt şi gros de copac, de pe malul Dîmboviţei — care în acel loc străbătea întinsele livezi şi grădini ale boierului Flor.

«Să mă duc? Să nu mă duc?» se întreba băiatul.

Bucur îl cam luase peste picior:

— Ţi-a căzut la inimă fata boierului?...

— Du-te, îngădui Tit, după ce îi auzise şoşotind. Poate izbuteşti să afli de la ea ceva despre gîndurile lui Flor faţă de măria sa Vlad. Dar caută să te întorci repede.

Băiatul plecase pe malul Dîmboviţei, se rezimase de trunchiul gros de copac, sub lumina albă a lunii, şi o aşteptase pe fată. Ea venise, chicotind, îl luase îndrăzneaţă de mînă şi îl chemase să se plimbe împreună pe malul rîului.

Ierburile răspîndeau o aromă amară şi umedă. Dîmboviţa clipocea tainic. Licuricii dănţuiau. Băiatul păşea ca ameţit. Obrazul fetei era tot mai aproape — şi nici nu-şi dădu seama dacă-i aievea sau visează cînd se aplecă să o sărute.

«O iubesc oare?» se întreba Băiatul, în timp ce fata îşi lipea, şăgalnic, fruntea de umărul lui. Dar gîndul i se întorcea la Roxana. Deşi pe Roxana o îndrăgise cu totul altfel şi, chiar într-o împrejurare asemănătoare — îşi spunea el — nu ar fi cutezat s-o sărute, cum făcuse cu Voiena.

«O fi doar un joc pentru ea? se mai gîndi Băiatul, neîndrăznind s-o privească, să citească în ochii Voienei. Ce pot fi eu altceva pentru fiica marelui boier Flor decît un mijloc de a-şi petrece timpul într-un chip mai neobişnuit? Şi totuşi...»

Se uită spre conac. Casa boierului Flor se zărea printre copaci, cu-

prinsă parcă de un incendiu, în vălvătăile făcliilor. Boierii petreceau, și glasurile și rîsetele roabelor țigănci răsunau ascuțit.

Își aduse aminte că Tit îl sfătuise să afle de la Voiena unele gînduri ale boierului Flor, dar ori de cîte ori încerca s-o întrebe pe fată cîte ceva, ea schimba vorba.

Uneori îi răspundea cam de sus, și asta îl durea. Dar din nou Voiena se apropia de umărul lui, alintîndu-se ca un copil, și surîsul ei senin i-o făcea și mai dragă, tulburîndu-i toate gîndurile.

Rîseră și glumiră. Și cu toate că se lăsa tot mai frig, timpul trecu ușor și zorile se iviră.

Și iată-l pe Tit venind... Fata fugise, lăsînd să se mai vadă printre tufe, pentru cea din urmă oară, pieptănătura înaltă și lucioasă, șalul gros și fustele albe, împodobite cu horbote, fîlfîind ca niște aripi de pasăre.

— A fost vorba că te întorci curînd, glăsui Tit. Doar nu pentru o fustă, fie ea și albă ca a Voienei, am venit aici!...

Niciodată încă nu îi vorbise păpușarul atît de aspru. De ieri și pînă azi îi crescuse pe față o barbă țepoasă și căruntă, care îi dădea un aer mohorît.

— Iartă-mă, Tit, îngăimă Băiatul. S-a întîmplat ceva rău?

— S-au întîmplat lucruri îngrozitoare. Știam că boierul Flor e dușmanul măriei sale Vlad, dar am aflat că este și cel mai mare dintre ticăloși.

Băiatul vru să spună ceva. Mai privi o dată pe urmele Voienei, dar ea pierise în conac. Înghiți în sec și tăcu.

— De unde știi? întrebă într-un tîrziu.

— Avem dovezi de netăgăduit, glăsui Tit. De altfel, ție ți-au spus cîte ceva despre el însuși domnitorul și logofătul Lazăr.

Băiatul dădu din cap. Așa era. Din partea logofătului primise însărcinarea să fie cu ochii în patru și să-l vestească pe comandantul Xalom de orice mișcare care ar fi dat de bănuit în timpul petrecerii. Dar el plecase la plimbare cu fata boierului, pe malul Dîmboviței, și nu mai avusese nici o grijă. Pe șira spinării simți un fior rece. De asta veniseră de la Nicopole? Dacă, din pricina purtării lui, măria sa Vlad va avea de suferit? Desigur, Voiena nu putea fi făcută răspunzătoare de uneltirile tatălui său. Însă el își călcase îndatorirea. Nu se purtase cum se cuvine...

Pe urmă, Tit îi povesti cum sîrbul Mihailo prinsese de veste că, în timpul nopții, venise pe ascuns, la conac, un călugăr. Călugărul fusese primit de egumenul Sisoe, care stătuse cu el, pe îndelete, de vorbă, într-o încăpere din catul de sus. Trimisese apoi să-l cheme pe boierul Flor. Boierul se urcase, clătinîndu-se și călcînd greu pe scări. Nu stătuse mult și se întorsese triumfător, împreună cu Sisoe. Îi dăduse afară pe lăutari și pe fetele țigănci roabe, cu care benchetuiseră și, rămînînd numai cu oaspeții, le strigase:

— Boieri dumneavoastră, l-am văzut chiar adineauri pe mult-așteptatul sol al măriei sale Radu cel Frumos...

La auzul numelui fratelui lui Vlad, cel care stătea la Stambul, făcînd jocul turcilor și așteptînd de la ei scaunul domnesc, boierii izbucniseră în urale:

— Trăiască măria sa Radu! De la el va veni scăparea cinului boieresc, atît de oropsit în Valahia de tiranul Drăculea... Cînd vine?... Unde se află acum?...

Se iscase un asemenea zgomot, încît boierul Flor fusese nevoit să în-

şface cupa grea de peste trei ocale de argint, cu care băuse înainte, şi să o lovească de masă, ca să se facă linişte.

— Măria sa Radu va veni negreşit şi ne va face dreptate, tunase el, dar pînă în acea clipă, care nu va întîrzia, trebuie să piară Vlad...

— Să piară Vlad... în ţeapă... în ştreang... urlau boierii care mai de care, roşii la obraz şi cu ochii scoşi din orbite de furie, izbind cu cupele de argint şi cu pumnii în mese, şi cu picioarele în lespezile de piatră ale sălii. O să-i venim de hac...

— Ştiţi, urmase Flor, întinzîndu-şi braţele lungi şi osoase către meseni, că de cîteva zile a sosit la Tîrgovişte diacul Catavolinos, din partea înălţimii sale sultanul...

— Trăiască înălţimea sa sultanul... mormăiră cîţiva, neconvinşi.

— Catavolinos i-a cerut lui Vlad tributul mărit de la trei la zece mii de galbeni şi rămas neplătit, ca şi cei cinci sute de copii pentru taberele de ieniceri... urmă boierul, ţesîndu-şi degetele prin barbă. Iar Vlad, hohoti el larg, parcă anume pentru a ne fi nouă cu priinţă, a răspuns că în ce priveşte tributul se va mai gîndi, însă despre copii să-şi ia înălţimea sa sultanul gîndul...

— Şi-a tăiat singur craca de sub picioare! clocotiră în rîs mesenii. Parcă-i da turcilor pe propriii lui copii!... Numai nişte odrasle de ţărani puturoşi... Şi chiar birul, de ce s-o fi încăpăţînat să nu-l plătească? Doar nu-l dădea din pungă, îl plătea poporul. S-a pus rău cu sultanul. Dar asta-i spre binele nostru...

În sală, pentru că uşile şi ferestrele fuseseră închise, se făcuse o căldură de abia se mai putea respira. Vinul sorbit într-o asemenea împrejurare, cu poftă, îi încingea şi mai rău pe boieri.

— Vodă am auzit însă că va pleca chiar astăzi cu Catavolinos, la Giurgiu, unde îl aşteaptă Hamza, paşa de la Nicopole, căpitanul otoman al Dunării, ca să orînduiască nişte neînţelegeri de hotar, rosti un boier tînăr, cu o barbă scurtă, roşă.

— Tocmai aici e aici... se bucură egumenul Sisoe, bătîndu-se cu palmele peste pîntec.

— Asta este vestea cea bună pe care am primit-o — împreună cu un răvaş din partea măriei sale Radu — şi pe care vreau să v-o spun! ţopăi Flor pe loc, răvăşindu-şi cu mîna barba.

— Ce veste?... Spuneţi-ni-o mai iute... Nu ne mai fierbeţi... se mişcară boierii, ridicîndu-se toţi de pe jilţuri şi grămădindu-se în jurul egumenului Sisoe şi a vistiernicului Flor. Şi solul unde e?... Nu-l putem vedea?

— Solului domnesc nu se cuvine să i se vadă faţa. Este un sol de taină, îi lămuri pe boieri Sisoe. De altfel, acum se odihneşte, căci peste cîteva ceasuri va pleca înapoi, spre măria sa Radu. Vestea cea bună îl rugăm însă pe boierul Flor să v-o spună...

— Vestea cea bună, hohoti iarăşi Flor, este ca Vlad va cădea într-o capcană întinsă lui de către Hamza Paşă şi Catavolinos. Pentru că el, rosti cuvintele rar boierul, a fost chemat la Giurgiu fără arme şi fără oaste, cu prefăcută prietenie. Domnul s-a încrezut în Catavolinos. Să ne pregătim deci, boieri, să-l întîmpinăm pe noul voievod, măria sa Radu...

Uralele nu mai conteneau. Cupele se ciocneau una de alta.

— Trăiască măria sa Radu!... Trăiască măria sa Radu!

— Cu toate astea, să fim încă prevăzători, preacinstiţi boieri. Să ne prefacem că nu ştim nimic. Oştenii lui Vlad, pînă vor fi prinşi şi daţi morţii,

stau de veghe la Tîrgoviște și în celelalte orașe, și își vor vinde pielea scump. Doar pe ascuns să ne pregătim. Oamenii noștri trebuiesc vestiți, continuă Flor, vorbind repede. Eu țin toate firele în mînă, se fuduli el. Și numai egumenul Sisoe și cu mine cunoaștem — avînd numele lor trecute într-un catastiv — pe toți dușmanii lui Vodă din întreaga țară.

— O să ai o slujbă mare la scaunul măriei sale Radu!... Ferice de domnia ta!... strigară cîțiva boieri, nu fără invidie. Dar ce știre vrei să trimiți dușmanilor lui Drăculea? întrebară ei.

— Aceștia vor trebui să-și pregătească pe furiș cetele și, numai cînd se va auzi că măria sa Radu a intrat în țară, să iasă la iveală. Să-i prindem pe toți credincioșii lui Drăculea...

— Avem și numele credincioșilor lui Drăculea în alt catastiv, țipă egumenul, ca să acopere hohotele de bucurie ale boierilor. Avem un catastiv întreg, adăugă el.

— ...și să-i ucidem pe loc, își termină vorba Flor. Apoi vom pune mîna pe dregătorii. Măria sa Radu o să ni le împartă după cît i-am adus fiecare folos...

— Iată deci știrile pe care le vom trimite în dimineața aceasta, cu călăreții noștri, în cele patru cetăți domnești: Tîrgoviște, Curtea de Argeș, Cîmpulung și Tîrgșor, strigă din nou egumenul. Dar domniile voastre, pînă se va împlini totul cum se cuvine, să păstrați taina. Jurați?...

— Jurăm! rostiră boierii, scoțîndu-și fiecare jungherul de la brîu și ținîndu-și-l ridicat în lumină.

— Du-te, sfinție părinte, și pregătește răvașele, îl îndemnă Flor pe egumen. Peste cîteva zile, poate de Paști, îți vei primi răsplata pentru slujba pe care o faci măriei sale Radu. Vei fi mitropolit...

Egumenul mai bău o cupă de vin, sughiță de încîntare, auzind profeția lui Flor, și, cu anteriul descheiat, o zbughi pe ușă, spre scările ce duceau la catul de sus — aproape gata-gata să-l răstoarne pe Bucur, care stătuse ghemuit lîngă prag, ascultînd ce se vorbea, și abia avusese timpul să se tragă înapoi și să se ascundă într-un ungher.

Numai Tit a rămas încă un timp la una dintre ferestre, pe care reușise s-o întredeschidă puțin, trăgînd cu urechea, pînă s-a încredințat că nu mai putea auzi nimic altceva cu privire la măria sa Vlad. Atunci i-a chemat pe Bucur și pe Mihailo.

Pe Băiat nu l-a căutat, socotind că între timp află lucruri folositoare măriei sale, de la Voiena.

Tit, Bucur și Mihailo au făcut un plan îndrăzneț. Puseră ursul să se cațăre pe casă, pînă la fereastra unde se odihnea solul lui Radu cel Frumos. Solul, obosit frînt, băuse o cană mare cu vin, ca să adoarmă repede, și sforăia dus. Nu auzi cum ursul desface oblonele de la fereastră, lăsînd de sus o frînghie al cărei capăt îl prinse Bucur.

Pe frînghie, Mihailo și Bucur se urcară și ei în odaie. Mihailo îi astupă gura solului cu un șomoiog de paie, ca să nu facă zgomot. Bucur îl vîrî într-un sac și îl coborîră pe fereastră.

Așa, împachetat, îl duseră în pădure, lăsîndu-l pe urs să-l păzească. Și dacă Flor sau Sisoe l-ar fi căutat, aveau să-și închipuie că solul se trezise din somn și plecase, tot așa de tainic cum venise, înapoi, la Radu cel Frumos.

— Iată ce s-a petrecut în timpul nopții! își încheie Tit, la fel de mustrător, povestirea.

Băiatul își plecă fruntea.

— Ce trebuie să facem? îl întrebă pe Tit.

— Din clipă în clipă, trimișii lui Flor vor pleca, îi răspunse păpușarul. Bine ar fi fost să fi putut ajunge pînă la Tîrgoviște, să-l înștiințăm pe Xalom, și el să ne fi dat porunci.

— Nu mai avem timp să-l vestim, grăi Băiatul. Tîrgoviștea e prea departe. Dar zici că trimișii lui Flor sînt patru. Vom prinde fiecare din noi cîte unul.

— Așa am cugetat și eu, spuse Tit. Boierii deocamdată nu vor face nimic. Așteaptă mai întîi sosirea lui Radu. Ei nădăjduiesc că domnitorul va cădea în capcană. Nu știu că a fost înștiințat de tine. Însă trebuie să punem neapărat mîna pe răvașe, ca măria sa Vlad, întorcîndu-se la Tîrgoviște, să cunoască numele tuturor boierilor lui Radu cel Frumos, care încă nu s-au dat pe față, uneltind în întuneric, dar prefăcîndu-se că sînt credincioșii domniei, și să-i poată pedepsi.

— Sînt gata! rosti Băiatul, mai aruncînd totuși o ultimă privire spre fereastra Voienei.

— Înșeuează-ți pe Negru, și să pornim! îi porunci Tit. Băieții ne și așteaptă pe drumul către Tîrgoviște, în pădure.

9

ÎN ȚEAPĂ CU EI, MĂRIA TA!

Începuse să amurgească de-a binelea, cînd iscoadele îl înștiințară pe pașa că grupul de călăreți, din care făceau parte Vlad, logofătul Lazăr și o mînă de trabanți, împreună cu Catavolinos și suita lui, ajunseseră la Vadul Budenilor, pe apa cea leneșă a Neajlovului, făcînd acolo un popas pentru masa de seară, și ca să soarbă o cană cu vin fiert.

Hamza își frecă mîinile.

Așadar, planul îi izbîndea. Sultanul va fi mulțumit. De prea multă vreme, el, Hamza, nu mai fusese înaintat. Visul său era să ajungă vizir.

Privi încă o dată împrejur, și ochii mărunți, înecați în grăsime, îi clipiră de plăcere. Totul fusese orînduit așa cum se cuvine. În mijlocul cetății, lîngă geamie, fusese pus jilțul, de unde avea să-l judece el însuși pe domnul din Valahia — Eflak, cum suna împuternicirea adusă de Catavolinos din partea lui Mahomed. Butucul pentru tăiat pe el capetele valahilor se găsea alături. După ce avea să-l învinuiască pe Vlad de hainie și dușmănie față de Poartă, pentru că nu plătise tributul și nu dădea nici cei cinci sute de copii anual pentru oștirea ienicerească, îl va ucide numaidecît. Capul retezat al ghiaurului va fi înfipt într-o suliță lungă, și sulița ridicată pe turnul de pază al cetății, de unde muezinul anunță în fiecare zi ceasurile de rugăciune. Iar pielea sa, jupuită de pe trup și umplută cu paie, va fi agățată pe palatul domnesc din Tîrgoviște.

Astăzi pe la amiază, după cîteva zile calde, în această primăvară cu toane, în chip neînțeles se reîntorsese iarna. Începuse să ningă, apoi dăduse un îngheț. Furtuna șuiera peste Dunăre.

Cu toate că era atît de frig, judecata lui Vlad trebuia făcută în mijlocul cetății, ca să poată lua parte la ea și oștirea și să se bucure de izbîndă.

Hamza își strînse pe el haina groasă, îmblănită, și timpul începu să i se pară prea lung. Nu mai era totuși mult, și ceata trebuia să se pună din nou în mișcare. În curînd vor ajunge la Comana, și de acolo, la numai un pas, Vlad va fi înconjurat de spahiii și achingiii ascunși în pădure.

Ca să treacă vremea mai repede, Hamza porunci să i se înșeueze calul. Se urcă pe el și, urmat de cîteva căpetenii de oaste, ieși din cetate, îndreptîndu-se spre locul unde erau așezate corturile ienicerești.

Aici intră în cortul așezat lăturalnic și bine adăpostit, ferit de vînt și de primejdii, al comandantului ienicerilor. Ceru să i se aducă masa de seară, mîncă pînă simți că gîtul, prea mult îndesat, nu îi mai primește pilaful cu carne de berbec, și se culcă pe o sofa, poruncind să fie aprinsă în cort o făclie și să fie vestit cînd vor fi aduși, legați, prizonierii.

Ca să-i fie cald, i se aduse un lighean cu cărbuni, ințețiți din cînd în cînd de ienicerul de pază.

Fiind atît de ghiftuit, de fără grijă, mulțumit, învelit în haina de blană și lîngă ligheanul cu cărbuni aprinși, Hamza simți că îl cuprinde o moleșeală plăcută. Deși se hotărîse să rămînă treaz, ațipi și începu să sforăie înfiorător.

Cît dormi, visă că îl prinsese pe Vlad, și călăul îl jupuia de piele. Domnitorul valah se ruga să fie iertat, dar pașa îl lovea cu toiagul, și oștenii lui se prăpădeau de rîs, zguduindu-se în așa măsură din pricina hohotelor, încît le zăngăneau armele.

Zgomotul fiind totuși foarte puternic, pașa se trezi. Deschise un ochi și îl văzu lîngă el pe comandantul garnizoanei din Giurgiu zgîlțîindu-l de umăr.

Socoti că valahii au fost prinși, și legați în lanțuri au fost aduși la cetate. Deschise și celălalt ochi și, scărpinîndu-se în barbă, porunci:

— Afurisitul Drăculea și valahii lui să fie ținuți în genunchi, în lanțuri. Sosesc îndată la judecată, numai să mi se pună puțin veșmintele în ordine.

Dar comandantul cetății îl privea pe pașa holbat, de parcă nu îl mai văzuse niciodată în viață, și nu da poruncile mai departe.

— Înălțimea ta, îngăimă el, tremurînd, valahii... și nu mai apucă să spună nimic, pentru că Xalom, comandantul gărzii domnitorului Vlad, plin de sînge și cu sabia în mînă, pătrunsese în cort.

În urma lui, ienicerii de pază ai cortului fuseseră culcați la pămînt.

După ce plecaseră în zori de la conacul lui Flor, prietenii noștri se împărțiseră în așa chip, încît să-i poată întîmpina și prinde pe toți cei patru trimiși boierești. Tit rămase de pază pe drumul ce ducea la Tîrgoviște — orașul în care locuiau cei mai mulți dintre marii boieri. Băiatul luă în primire calea către Curtea de Argeș, și Mihailo — aceea spre Cîmpulung. Drumul către a doua reședință domnească, Tîrgșor, îi fu încredințat, spre străjuire, lui Bucur. Iar ursul rămase în adîncul pădurii, veghindu-l pe solul lui Radu cel Frumos.

Nu trecu mult, și cel dintîi trimis al lui Flor se văzu pornind spre Tîrgo-

viște. De cum ajunse în dreptul pădurii, Tit își aruncă lațul — un meșteșug în care nu-l întrecea nimeni. Lațul îl prinse pe slujitor de gît, luîndu-i aproape răsuflarea. Simțind că se îneacă, trimisul ridică mîinile, în înțelesul că se predă. Păpușarul îl trase de pe cal și îl aduse la picioarele sale. Cu un căluș în gură, ca să nu țipe, îl vîrî, precum ședea și solul lui Radu cel Frumos, într-un sac.

Dînd apoi un țipăt de huhurez, păpușarul îi vesti pe cei trei tineri că primul dintre trimiși, cel plecat spre Tîrgoviște, căzuse. Tocmai atunci Băiatul, de pe ramura groasă a unui stejar, unde ședea de veghe, văzu că înspre Curtea de Argeș plecaseră doi trimiși, nu unul. Pesemne că în fosta vestită cetate de scaun erau mai multe răvașe de dus.

Drumul trecea pe sub copacul în care se găsea el. Unul dintre călăreți, un bărbat subțiratic, cu căciula trasă pe ochi, tînăr și voinic, galopa înainte, pe drumul îngust. La brîu, prinsă cu un lănțug de argint, îi spînzura o sabie scurtă, tătărască. Celălalt, vîrstnic și cu o urmă de rană adîncă pe obraz, îl urma.

Prin frunzișul de un verde mustos și fraged, soarele își cernea, dintr-o parte, săgețile aurii. Dîmbovița sticlea pe vale. Conacul lui Flor, cu acoperișul înalt, se vedea parcă zugrăvit pe fundalul întunecat al pădurii.

«Boierii încă benchetuiesc... Ce-o face Voiena?» îi trecu Băiatului prin minte. Își alcătui apoi planul. Va sări în spinarea celui dintîi călăreț și îl va doborî. Cu cel de-al doilea se va lupta călare.

Nu mai era decît o clipă, și călăreții ar fi trecut pe sub ramura stejarului, pe care se găsea el. Se încordă, gata să sară, ca un înotător înainte de a-și da drumul în apă, cînd Negru, ascuns mai încolo, între copaci, necheză.

— Stai!... Stai!... strigă călărețul vîrstnic.

Amîndoi se opriră. Cel din față își scoase sabia.

— Unde să fie calul care a nechezat? întrebă tînărul, cercetînd cu privirea locul din preajmă și înaintînd prevăzător.

— Află de la mine că acolo unde este un cal în pădure se află și un călăreț, rosti înțeleptește cel vîrstnic.

— Uite-l, rosti iar tînărul, descoperindu-l pe Negru. O mîndrețe de armăsar...

— Apucă-l de frîu și adu-l încoace, îl îndemnă omul cu cicatrice pe obraz. Eu o iau înainte, la pas. Mă ajungi tu.

Slujitorul cel tînăr, călare cum era, o luă printre copaci și, ajungînd lîngă Negru, întinse mîna să-l apuce de frîu, dar calul își întoarse într-o clipă botul și-l mușcă.

Călărețul dete un țipăt, fiindcă Negru îl apucase strașnic, zdrobindu-i două degete — și, de mînie, își ridică sabia să-l lovească.

Dar Negru nu rămase pe loc și, săltîndu-se în două picioare, se lăsă cu copitele din față peste slujitorul lui Flor, trîntindu-l din șa.

Băiatul își dete și el drumul de pe ramura de stejar. Din numai cîțiva pași, ajunse lîngă trimisul lui Flor. Acesta sări în picioare și își ridică sabia. Armele se rotiră prin aer, împrăștiind scîntei. Printr-o mișcare dibace, Băiatul își lovi potrivnicul, făcînd să-i cadă sabia din mînă. Îi înșfăcă de jos arma și încălecă pe Negru. Slujitorul o luă între timp la fugă, printre copaci. De spaimă, se împiedică însă de o rădăcină uscată și căzu. Și fiindcă Negru, călărit de Băiat și venind pe urmele sale, îl călcă pe gleznă, începu să se tăvălească prin iarbă, urlînd de durere.

Al doilea călăreț, deși înaintase o bucată bună de drum, auzind zgomotul de luptă și temîndu-se să nu fie mai mulți oameni în pădure, se hotărî să se întoarcă la conac și să-l vestească pe Flor. Băiatul prevăzu acest lucru și, lăsîndu-l în plata Domnului pe cel rănit, ieși din desiș și porni în goană după vîrstnic.

Negru era un cal cu totul deosebit, dar nici armăsarul trimisului boieresc nu era de lepădat. Depărtarea dintre ei, cu toate astea, se micșora. Nu mai era decît o goană de cîteva minute, și urmăritul ar fi ajuns la conac. Băiatul îl strînse pe Negru între pulpe.

— Încă un salt, și l-am ajuns! îi spuse calului.

Negru întinse gîtul, ascultător, țîșnind ca o săgeată pornită din arc. Ajungîndu-l din urmă pe slujitorul lui Flor, Băiatul se ridică în picioare pe șaua lui Negru și sări în spatele celui urmărit. Amîndoi se prăvăliră în praf; dar Băiatul, fiind mai iute în mișcări, îl prinse pe slujitor de grumaz și-l strînse pînă ce acesta, gemînd, leșină. Îl apucă apoi de brîu și îl așeză cu burta pe cal. Se întoarse în pădure, unde avusese loc lupta cu cel dintîi slujitor și, amenințîndu-l cu sabia, îl urcă și pe acesta, la fel, pe celălalt cal. Pe urmă strigă și el ca huhurezul, însă de două ori — în semn că are în mînă doi prinși, și, călare pe Negru, cu ceilalți doi cai de dîrlogi, porni să-i întîlnească pe tovarășii săi.

Bucur și Mihailo cam în același minut dădură și ei de veste că și-au îndeplinit îndatorirea. Feciorul păpușarului îl lovise în cap pe slujitorul care gonea către Tîrgșor, cu o piatră bine zvîrlită din praștie, doborîndu-l numaidecît. Iar Mihailo, folosind un străvechi mijloc de luptă sîrbesc, legase, între doi copaci, un curmei, la o cotitură, pe drumul unde urma să treacă trimisul către Cîmpulung.

Calul, din fugă, se împiedicase. Îl trîntise pe călăreț, și Mihailo îl prinsese de-a dreptul în brațe, îi dăduse cîteva lovituri bune și îl vîrîse în sac.

După ce se adunară laolaltă, avîndu-i în saci pe cei cinci slujitori și solul lui Radu cel Frumos, păpușarul îi îndemnă:

— Să ne grăbim, băieți!

Se mai uitară o dată la felul cum ședeau prizonierii în saci, încălecară iarăși pe cai și, într-o întinsoare, porniră către Tîrgoviște.

Fapta lor îndrăzneață a fost, într-adevăr, de folos domnitorului. Ajungînd la palat, înarmați cu zapisul de liberă trecere, pe care logofătul Lazăr i-l dăduse Băiatului, fură primiți de Xalom.

Spre uimirea și mîhnirea lor, totodată, aflară că domnitorul plecase, încă din după-amiaza trecută, cu Catavolinos și suita diacului. Noaptea aceasta aveau s-o petreacă în noua cetate de pe Dîmbovița, și mîine porneau către Giurgiu.

Pe vremea cît lipsea, și pentru orice întîmplare cu putință, Vlad îl lăsase la Tîrgoviște, locțiitor de domn, pe fratele său Nicolae, despre care mulți nici nu auziseră, deoarece el fusese mai mult plecat, slujind ca trimis al lui Vlad prin unele țări străine, pe care domnitorul nădăjduia să le poată uni în lupta împotriva lui Mahomed.

De la solul lui Radu cel Frumos și slujitorii boierești, care între timp își veniseră în fire, Xalom află cu ușurință — prin mijloace nu dintre cele mai blînde, însă cu mult mai omenești decît cele folosite îndeobște de conducătorii otomani și tătari în împrejurări asemănătoare — niște amănunte dintre cele mai însemnate.

Solul lui Radu cel Frumos mărturisi că Vlad urma să fie prins și legat

în lanţuri, de cum ar fi trecut de apa Neajlovului.

Domnitorul îşi luase, ce e drept, unele măsuri. Se prefăcuse în faţa diacului împărătesc că nu are habar de nimic şi îl crede că ar fi vorba doar de o întîlnire cu Hamza, în vederea încheierii unei înţelegeri cu privire la hotarele raialelor turceşti. Însă, în taină, poruncise ca o ceată bine înarmată de oşteni, cu copitele cailor învăluite în cîrpe şi paie — ca să nu li se audă tropotele — să îl urmeze de la o oarecare depărtare.

Un lucru nu izbutise însă vodă să-l afle, cu toate străduinţele sale, pînă în ceasul plecării din Tîrgovişte, şi anume locul unde se pregătise înconjurarea lui de către cetele otomane, şi asta îl neliniştea cel mai mult pe credinciosul Xalom.

Aflînd acum din gura solului lui Radu cel Frumos că mişelia trebuia să aibă loc după ce vodă şi însoţitorii lui ar fi trecut de apa Neajlovului, Xalom ceru învoirea locţiitorului de domn să pornească el însuşi şi să-l vestească pe Vlad.

La drept vorbind, Xalom vrusese chiar de la început să-l însoţească pe Vlad.

Domnitorul nu se învoise, pentru că numai Xalom putea să-l sfătuiască şi să-l sprijine pe fratele său Nicolae la nevoie, păzindu-i totodată cu străşnicie palatul şi cetatea Tîrgovişte de uneltirile marilor boieri. Căci de nimic, în afară de Vlad, nu se temeau mai mult marii boieri decît de sabia şi de pedeapsa comandantului gărzii de trabanţi.

Prilejul acesta era deci cum nu se poate mai nimerit, ca totuşi Xalom să poată pleca pe urmele voievodului, nădăjduind să-l ia prizonier, în bătălia ce va urma, pe Hamza.

Auzind de hotărîrea comandantului gărzii, băieţii şi Tit îi cerură îngăduinţa să-l însoţească. Şi pentru că ei fuseseră aceia care-i prinseseră pe slujitorii boiereşti, Xalom le dete voie să meargă împreună cu el, dar numai dacă vor fi în stare să-l urmeze în cel mai iute galop.

Bineînţeles că primiră bucuroşi învoiala care era şi pe placul lor, şi iată-i gonind cu toţii călare către apa Neajlovului.

Neţinînd seama de greutăţi, dorind să scurteze drumul, ca să ajungă la timp, tăind prin păduri, peste ape şi dealuri, Xalom şi ceata care-l însoţea ieşiră pe la Călugăreni, o luară de-a lungul Neajlovului, şi ajunseră la Grădiştea înaintea lui Vlad.

Arătîndu-se ca un simplu călăreţ de olac — pe cînd ceilalţi se ascunseseră într-un bordei ţărănesc, după porunca şi planul lui Xalom — Băiatul îl întîmpină pe domn.

Voievodul îl văzu şi — înţelegînd că era trimis de Xalom — se prefăcu că nu-l recunoaşte. Îl strigă totuşi, poruncindu-i să se apropie şi, fără să descalece, să-i spună unde se ducea.

Băiatul îi răspunse de faţă cu Catavolinos că venea de la Turnu şi se ducea la Tîrgovişte după hrană. Apoi, cînd vodă îl chemă la o parte, îi povesti tot ce se petrecuse, cum prinseseră pe trimişii lui Flor şi ce aflase Xalom de la ei.

— Dincolo de Comana, îi şopti el, în pădurea care se întinde spre stînga, se află spahiii şi achingiii cu subaşiul de Rusciuc. Cînd Catavolinos îşi va scoate năframa şi o va flutura, călăreţii au să năvălească. Iar în preajma cetăţii, în corturi, se află o armată de ieniceri, în frunte cu Hamza. După ce ai fi căzut în cursă, măria ta, această oaste trebuia să pătrundă în ţară...

— Întoarce-te degrabă, îi porunci domnitorul, vorbindu-i cu glas scăzut. Oştenii noştri să scoată legăturile de cîrpe şi paie de la copitele cailor, ca animalele să poată alerga în voie. Tu să stai de strajă, nevăzut, în urmă, şi cînd Catavolinos îşi va flutura năframa, dar mai cu seamă cînd vei vedea şi semnul meu, să-i veşteşti pe Xalom şi pe ceilalţi căpitani. Ai înţeles?

— Am înţeles, măria ta, zise el, întorcîndu-l pe Negru dintr-o singură răsucitură de frîu şi pornind în galop, înapoi.

Vlad se uită după Băiat, zîmbind, pînă ce calul dispăru în zare. Se întoarse atunci şi îi spuse lui Catavolinos:

— Să mergem înainte, preacinstite diace şi bei de Silistra, şi fiecăruia dintre noi să-i dăruiască soarta ceea ce merită!...

Cuvintele acestea, şi mai ales tonul cu care fuseseră rostite, nu-i plăcură deloc lui Catavolinos. În ele i se păru că sună şi ceva ca o ameninţare. Numai că totul fusese pregătit pentru prinderea domnitorului valah. Izbînda era mai mult decît sigură, iar aurul pe care-l aştepta din partea sultanului îl îndemna să nu se oprească.

— Să mergem, măria ta! se linguşi el.

Trecură de Comana. În stînga se ridica pădurea, tăcută şi neagră. Vlad se uită într-acolo şi, printre copaci, cu toate că se întunecase aproape de tot şi începuse din nou să ningă, văzu lucind arme. Se auzeau, de asemenea, nechezat de cai şi glasuri omeneşti.

— Ce-i asta, Catavolinos, nu ştii cumva domnia ta? se făcu că se miră vodă.

— Nu ştiu, măria ta! îi răspunse diacul cu obrazul galben ca ceara, scoţîndu-şi năframa, chipurile ca să se şteargă pe faţă, şi fluturînd-o.

Vodă se ridică în şa.

— Nemernicule! îl osîndi. Îi vinzi pe ai tăi în folosul lui Mahomed? Şi, pînă să-i răspundă diacul ceva, îl lovi cu garda săbiei în ceafă, trîntindu-l năucit de pe cal.

Străjerii săi se năpustiră asupra oamenilor lui Catavolinos. Cei ce se împotriviră plătiră cu viaţa. Restul fură legaţi.

Domnitorul dădu semnul de luptă. Băiatul îl dete mai departe lui Xalom şi celorlalţi căpitani de oaste. Şi un tropot înspăimîntător, îndreptîndu-se spre pădure, pe urmele voievodului Vlad, răsună.

Domnitorul şi oştenii săi, furioşi că duşmanii voiseră să-i răpună, nu în luptă dreaptă, ci prin înşelăciune, se prăvăliră peste ei ca un trăsnet. Cei ce voiseră să-l nimicească, îngroziţi de neaşteptata năvală a valahilor, de ploaia de săgeţi şi de lănci ce cădea peste ei, începură să se împrăştie. Comandantul lor, subaşiul de Rusciuc, fu luat în copitele cailor, tîrît peste cîmpuri, şi căzu într-o mlaştină care începuse să prindă o pojghiţă de gheaţă — întocmai ca un urmaş al său, Sinan, peste o sută şaizeci şi patru de ani, sub sabia lui Mihai Viteazul.

Bătălia povestesc cei bătrîni că ar fi avut loc aici, între Comana şi un sat care, după moartea domnitorului, a căpătat numele de «Vlad Ţepeş». Iar trei ani mai tîrziu, tot în amintirea acestei lupte, la Comana, voievodul a ridicat o mînăstire ce se mai vede şi azi.

Turcii au fost cu desăvîrşire zdrobiţi.

— Fugiţi!... Fugiţi!... începură să dea poruncă căpeteniile de achingii şi spahii, văzîndu-l pe subaşiul ce-i comanda căzut în mlaştină. Să alergăm sub zidurile cetăţii! Acolo ne vor scăpa ienicerii lui Hamza...

Urdiile atîta așteptară. Întorcîndu-și caii cu spatele la valahi, porniră în galop spre cetate, uitîndu-l pe subașiu în mlaștină, de unde fu scos cu grijă de Tit și adus de el în șa, ca să nu scape de osîndă pentru mișeleasca faptă de a pîndi și a încerca să lovească și să ucidă pe niște oameni pașnici, poftiți de turci la Giurgiu, la Ierkökü, cum îl numeau ei, ca oaspeți.

Din spate, năvala românilor îi mîna pe otomani cu atîta repeziciune, încît mulți dintre ei își pierdură papucii și șalvarii în drum.

Străjerul din turnul cetății, văzîndu-i pe spahii și achingii sosind în galop, nu-și putu închipui, la început, prin întuneric, că erau goniți de valahi. Țipetele lor de frică le socotea mai degrabă chiuituri, în cinstea victoriei. Și vru să ducă trîmbița la gură și să vestească, cum suna porunca dată de Hamza, că erau aduși prizonierii.

Pașa încă mai sforăia, în cortul lui, mistuindu-și hrana, și visa. Sforăitul său era atît de puternic că acoperea zgomotele luptei.

Străjerul băgă totuși de seamă, pînă la urmă, că otomanii erau goniți de valahi, și fiindcă nu știa ce e mai bine să facă într-o asemenea împrejurare, începu să strige spre cei de jos, înștiințîndu-i despre primejdia ce se apropia.

Spahiii și achingiii, cu ajutorul ienicerilor aflați sub zidurile cetății, mai încercară la porți o ultimă împotrivire. Dar trei sferturi dintre ei pieriră luptînd înverșunat, însă neputînd opri în nici un chip atacul vitejesc al valahilor.

Comandantul garnizoanei Giurgiu dădu poruncă să se deschidă porțile. O parte dintre oamenii învinși încercară să se salveze în dosul zidurilor. O luară la goană peste pod și, intrînd în cetate, coborîră în urma lor porțile.

Mare le fu însă mirarea văzînd că odată cu ei — în furia lor fără margini — apucaseră să pătrundă în cetate și o serie de oșteni români, cărora li se alăturară Băiatul, Mihailo, Bucur și ursul.

Într-un cîntec de demult se spunea că ursul s-ar fi purtat în această bătălie la fel de îndrăzneț și cu folos, ca un om. De-a călare cum venea, alături de Bucur, ursul prindea în brațe, pe rînd, cîte un achingiu sau spahiu, îl strîngea pînă otomanul își pierdea răsuflarea, pe urmă îl azvîrlea jos. Cei răpuși în acest fel se povestește că ar fi fost foarte mulți. Și alte isprăvi se zice că ar fi făcut ursul, dintre care una le-a întrecut pe toate.

Văzîndu-i pe valahi în cetate, se răspîndise din nou spaima între turci. Cei care se crezuseră scăpați cu viață, în spatele zidurilor, începură să fugă, tîrîndu-și șalvarii, azvîrlindu-și turbanele și încercînd să se ascundă pe unde puteau. Atunci Mihailo, Bucur și ursul se întoarseră la porți. Cu cîteva labe zdravene ale ursului și cîteva împunsături de suliță ale lui Bucur și Mihailo, oștenii de la porți fură trîntiți la pămînt. Și porțile se deschiseră larg înaintea domnitorului Vlad și a valahilor săi biruitori.

De cum intră în cetate, voievodul porunci să fie căutați și aduși înaintea sa Hamza Pașa și Radu cel Frumos.

Numai că, spre marele său noroc, Radu nu vrusese să fie de față la omorîrea lui Vlad. Se găsea încă la Nicopole, de unde urma să vie a doua zi, cînd, împreună cu Hamza și oastea otomană, trebuia să plece la Tîrgoviște, să fie înscăunat.

În schimb, printr-o întîmplare aproape cu totul de necrezut, ursul îl mirosi pe comisul Ghiț. Spunem aproape de necrezut, pentru că trecuseră

atîția ani de la întîmplarea din Rîmnic. Pe deasupra, nevrednicul boier, ca să nu fie recunoscut, se îmbrăcase în haine turcești și făcea, în numele stăpînului său, Radu cel Frumos, pe umilita slugă a dușmanilor țării.

Ursul se luă după comis, încercînd să-l prindă. Comisul își încordă arcul și trase o săgeată, dar fără să-l nimerească.

De ciudă, îl blestemă pe urs și, fără să se gîndească, rosti cuvintele în românește.

Româneasca atît de fără cusur a unui oștean turc îl făcu pe Bucur, care tocmai se ivise în preajmă, să tresară. Feciorul păpușarului îl recunoscu și i-l arătă Băiatului pe trădătorul boier. Acesta hotărî să-l prindă singur pe acela care-i vînduse turcilor, și să i-l aducă voievodului la judecată.

Urmărindu-l, străbătură întreaga cetate — ale cărei toate patru porți ajunseseră în stăpînirea valahilor, în vreme ce otomanii erau peste tot dezarmați și luați prizonieri. Trecură podul spre insulă, și Băiatul se luă după Ghilț pe scările cetățuii.

Ghilț dă înapoi, încercînd să se apere, cu toată tăria pe care i-o da deznădejdea și frica de moarte, ca unul care știa că pentru faptele sale nu se putea afla iertare. Luptîndu-se, ajunseră pînă în turnul cetățuii.

Valahii, în vremea asta, trecuseră fluviul, sub conducerea unui alt căpitan, Neagoe, și loveau oștile turcești de dincolo de Dunăre.

Comisul, ajungînd în turn, își făcu socoteala să sară pe marginea îngustă a zidului, silindu-l astfel pe Băiat să se ia după el, și atunci să-l îmbrîncească în apă. Dar cine sapă groapa altuia de obicei cade el în ea. Rănit cum era de Băiat, la brațe și la piept, cînd sări pe marginea zidului nevrednicul boier nu izbuti să se țină în cumpănă, mai ales că viforul bătea cu putere; și, cu un răget înfiorător, se prăbuși în valuri. Singur își dăduse pedeapsa pe deplin meritată pentru viața lui plină de nelegiuiri, dusă în trădare și crimă.

În ce-l privește pe Hamza, l-am văzut încă de la începutul acestei povestiri încolțit de Xalom.

Ținîndu-l agățat de brîu și tîrîndu-l cu capul prin pietre, după ce îl biruise într-o scurtă luptă cu sabia — ca și pe comandantul garnizoanei Giurgiu — Xalom sosi înaintea voievodului și i-l aruncă pe pașa de Nicopole la picioare.

Pașa, de cum se văzu scăpat din mîna lui Xalom, sări în genunchi și, sărutînd vîrfurile cizmelor lui Vlad, pline de praf și de sînge, începu să se roage pentru cruțare, făgăduind în schimb cîte-n lună și-n stele.

Gemetelor și rugăciunilor sale li se alăturară îndată acelea ale ticăitului subașiu de Rusciuc — pe care îl adusese la judecată, scoțîndu-l din mlaștină, Tit — ale lui Catavolinos și ale atîtor alte căpetenii turcești.

Deodată, Vlad ridică mîna, poruncind să se facă liniște. Se întoarse către Xalom, care sta aspru și tăcut deoparte, și-l întrebă:

— Ce pedeapsă îmi ceri tu, slugă de credință și prieten, pentru acela care ți-a răpit copila și ți-a ucis-o azvîrlind-o ca hrană peștilor?

Pașa, la auzul acestor cuvinte, gemu din rărunchi, ca și cum ar fi fost străpuns de o suliță, lipindu-și iar buzele de o cizmă a lui Vlad.

— Iertare, icni el. Iertare...

Vlad își dete, cu scîrbă, la o parte cizma care, atinsă de buzele pașii, păstrase o pată ca aceea lăsată de mersul bălos al unui melc.

— Cer tragerea în țeapă a crudului și mișelului pașă, încetul cu ince-

tul, ca moartea să-i vie în chinuri cît mai grele, răspunse Xalom crunt. Numai aşa mă voi răcori, iar fiica mea şi celelalte nefericite fete răpite, necinstite şi ucise de el, îşi vor putea găsi liniştea în locul unde se găsesc...

Vodă dădu din cap, în semn că se învoieşte cu pedeapsa cerută de comandantul său de trabanţi. Fruntea îi era încruntată.

— Şi cu ceilalţi ce facem? îl întrebă Xalom, arătîndu-i prizonierii care şedeau în genunchi, în viforniţă, cu capetele plecate, umplînd ograda cetăţii, deosebit de aceia aduşi de căpitanul Neagoe şi de alţi căpitani, aflaţi în afară de ziduri, înconjuraţi de oşteni şi aşteptînd hotărîrea măriei sale Vlad.

— Să fie traşi în ţeapă şi ei! glăsui scurt vodă. După cum tot în ţeapă doresc să ajungă toţi cei care vor mai lovi vreodată, fără pricină, poporul valah, sau îi vor jefui pămîntul străbun!

— În ţeapă cu ei, măria ta! strigară oştenii domneşti într-un singur glas, aruncîndu-şi în sus căciulile de bucuria izbînzii. Să piară toţi cîţi vor lovi, fără de pricină, poporul valah, cîţi vor mai încerca să-i jefuiască vreodată pămîntul străbun!...

10

A ÎNVIAT DOMNITORUL VLAD

Solul lui Radu cel Frumos, după ce făcuse mărturisiri depline, fusese azvîrlit în temniţa de sub palatul domnesc. Celor cinci trimişi ai luiFlor — cărora Xalom le citise scrisorile purtate de ei — li se dăduse însă drumul. De scrisori nu mai aveau nevoie. Numele boierilor trădători le aveau.

Xalom voia ca boierii să nu prindă de veste că fuseseră descoperiţi, să-şi vadă liniştiţi de treburi, şi să nu fugă, pînă la întoarcerea lui Vlad la Tîrgovişte, cînd aveau să fie pedepsiţi.

De aceea slujitorilor lui Flor li se înapoiară scrisorile şi li se porunci să le ducă, încă în aceeaşi zi, boierilor cărora le erau trimise.

Xalom avu grijă, mai înainte de a le da drumul, să-i pună să jure credinţă măriei sale Vlad şi că nu vor sufla nici un cuvînt despre locul unde fuseseră aduşi şi cu cine stătuseră de vorbă.

— Cine nu îşi va păstra jurămîntul, îi ameninţă Xalom la plecare, va fi găsit şi în gaură de şarpe, şi va fi pedepsit cu cele mai grele chinuri.

Trimişii, fericiţi că scăpau teferi din mîinile lui Xalom, jurară, şi într-adevăr, de frică sau nu, şi-au păstrat jurămîntul.

Joi se împlini osînda hotărîtă de Vlad tuturor otomanilor prinşi — cruntă, dar firească în acele timpuri, cînd năvălirile din afară, jafurile şi crimele nu mai conteneau. Pedeapsa trebuia să fie pilduitoare.

Ţepile se tăiară — după gradele ostăşeşti şi demnităţile celor ce tre-

buiau să urce în ele — de diferite mărimi. A lui Hamza era cea mai înaltă și aurită în vîrf.

Țepile, frumos rînduite pe unități de achingii, spahii și ieniceri, în frunte cu comandanții lor, păreau o oaste în marș.

Din numeroase sate fuseseră aduși țărani goi, flămînzi, sălbăticiți de trudă și lipsuri, ca și de veșnica amenințare cu moartea din partea otomanilor, să vadă cum erau pedepsiți aceia care călcau întruna pămîntul Țării Românești.

Nici unul dintre osîndiți nu-și avea cugetul curat. Fiecare săvîrșise nenumărate cruzimi. Pe unii, țăranii îi recunoșteau.

— Tu mi-ai ucis feciorul! striga o mamă deznădăjduită, smulgîndu-și părul de durere.

Alții le cereau socoteală osmanliilor pentru casele arse sau bătăile îndurate.

Dacă nu ar fi fost de față oștenii lui Vlad, care păstrau cu străşnicie rînduiala, țăranii — bărbați și femei — s-ar fi repezit la turci, rupîndu-i în bucăți, într-atîta nu mai puteau îndura suferințele pricinuite, fără nici o milă, de oștile și dregătorii sultanului.

Mai ales pe pașa îl ura mulțimea, și țăranilor nici nu le venea să creadă că trufașul și neînduratorul Hamza, ale cărui fapte pline de cruzime le cunoștea oricine, se afla acolo, în fața lor, cu hainele murdare, tras la obraz, înghețat, jeluindu-se fără încetare și gata să lingă tălpile oricui, numai să-și poată ușura cît de cît soarta.

— Dați-ni-l nouă! se rugau țăranii de Xalom. Îi facem noi de petrecanie.

— Nu... Mai bine în țeapă... începu să strige pașa, auzind vorbele țăranilor.

— Voia ți se va împlini, răspunse rece Xalom, cu toate că nu meriți această milă.

Cînd totul fu gata, tobele răpăiră. O trîmbiță sună îndelung. Pașa își dădu seama că vesteau tragerea sa în țeapă.

Un urlet nefiresc de subțire, și care nu înduioșă pe nimeni, ieși din pieptul lui, în vreme ce era înșfăcat de trabanți.

— Alah!... Alah!... bolborosea Hamza, simțind cum se apropie de el ascuțita unealtă, născocită de turci și folosită odinioară de mii de ori de el, ca să-i tortureze pe alții.

Băiatul își întoarse ochii încolo și le spuse prietenilor:

— Aș fi vrut să nu fiu de față... Cred că niciodată nu voi fi în stare să privesc liniștit cum moare un om...

— Un om, da... îi șuieră Tit. Însă Hamza a fost o fiară. Și fiarele ucid doar ca să mănînce sau să-și hrănească puii. Nu își chinuiesc victimele. Pe cînd Hamza săvîrșea nelegiuiri numai din dorința de a face rău. Pentru el, cea mai mare desfătare era să-i vadă pe alții cum suferă...

Locul osîndei se găsea într-o poiană, nu prea depărtată de Tîrgoviște, pînă unde fuseseră aduși prizonierii, în pas alergător, mînați de la spate de călăreți.

Alegerea acestui loc se făcuse din două pricini. Întîi, deoarece pașa se lăudase că joi, cel mai tîrziu, va fi în apropierea Tîrgoviștei, în marș, cu trupele. Și vodă Vlad vrusese să-i arate în ce fel putea să-și împlinească Hamza această dorință. Și apoi, fiindcă voia ca pădurea de țepi să rămînă,

pentru multă vreme, un fel de pildă dată oricărui năvălitor care ar mai fi cutezat să se îndrepte cu urgie spre capitala Țării Românești.

Vestea despre victoria lui Vlad și tragerea în țeapă a aceluia care rîvnise să-i umple pielea domnitorului cu paie, iar capul, înfipt în suliță, să i-l ridice pe turnul cetății Giurgiu, se răspîndi tot joi, nu numai în Tîrgoviște, ci și în celelalte cetăți. Marii boieri, care-și puseseră toate nădejdile în uneltirile lui Hamza, la auzul acestei știri împietriră.

Boierii cei mici însă și mulțimile de tîrgoveți și țărani nu se sfiiră, cu acest prilej, să își arate bucuria pentru izbînda lui Vlad. Țarinile și livezile puteau deci să fie muncite și îngrijite, cu încrederea că roadele se vor culege în folosul lor. Tot așa meșteșugarii și neguțătorii aveau acum liniștea să-și vadă mai departe de treburi.

În Cetatea Bucureștilor, unde Vlad plănuise să-și mute capitala, avu loc chiar o petrecere. Oamenii se veseliră și chiuiră, cu toate că se găseau în post. Numai la Tîrgșor, Cîmpulung, Curtea de Argeș și, mai ales, la Tîrgoviște, curțile boierești rămaseră închise și mohorîte, și la fel marile conace din satele din jur. Stăpînii lor nu își mai scoaseră capetele prin orașe, decît ca să treacă de la unii la alții — atunci cînd nu aveau la îndemînă tunele subterane prin care să se poată strecura nevăzuți de mulțime — și să stea de vorbă.

Vremea se îmbunătățise, de parcă viforul n-ar fi șuierat în urmă doar cu cîteva zile, ca în toiul iernii. Soarele începu să zîmbească iar vesel, păsărelele să cînte și tufișurile să înflorească.

Se aștepta intrarea grabnică a lui Vlad în Tîrgoviște. Dar domnitorul, auzind că vreo cîteva cete turcești răzlețite, care trecuseră Dunărea nu se știe pe unde, încercau să se apropie de București, porni grăbit într-acolo — și prietenii noștri îl însoțiră.

O urdie de ieniceri poposise pe malul drept al Dîmboviței, în apropiere de cetate. Căpetenia lor se spăla la mal, străjuit de oșteni. Sîrbul Mihailo, înotînd din susul rîului, pe sub apa încă rece ca gheața, ajunse lîngă căpetenie și o străpunse cu sabia. Ienicerii își pierdură capul și căzură prinși.

Bucur făcu altă ispravă, îndemnîndu-i pe oamenii unui sat să ardă crengi ude și gunoi, din mai multe părți deodată, și să stîrnească astfel nori de fum în jurul drumului pe care o ceată de achingii se îndrepta spre Snagov, unde aflaseră ei că își ascundea domnitorul averea. Înăbușiți și orbiți de fumul care-i înconjura de pretutindeni, achingiii și caii lor se învălmășiră. Unii dădură de-a dreptul în foc. Alții se rătăciră prin pădurile pe unde trecea drumul, și țăranii, înarmați numai cu coase, seceri, furci, topoare și pietre, îi nimiciră pînă la unul.

Satul s-a numit de atunci Afumați.

Băiatului îi plăcea să călărească și să ia parte la luptă numai în preajma măriei sale Vlad.

Vineri de dimineață iscoadele valahe nu mai aflară nici un picior de turc, și domnitorul se opri pentru două zile în Cetatea Bucureștilor, ca să i se odihnească oștenii.

Seara, oștenii se adunară să-și povestească de-ale lor, să-și spună păsurile și să-și destăinuie bucuria că în curînd se vor întoarce pe la vetre. Băiatul sta însă tot pe gînduri, și prietenii săi greu îl scoaseră din muțenie.

— Mie îmi spune inima, le grăi el deodată, că tot o să dau de Roxana. Cît am fost la turci n-am putut-o căuta. În drumul spre țară n-am dat de

nici o urmă. Nici prin tîrgurile pe unde am trecut împreună. Pe urmă m-a luat valul luptei. Acum, cînd lucrurile se așază iarăși în matca lor, vreau să plec prin țară să mai cercetez. Numai eu i-am rămas pe lume...

— Te-om însoți și noi, îl încredințară prietenii.

— Dar pînă atunci n-ar fi rău să mai întrebăm și pe aici, prin cetate, își urmă gîndul Băiatul. Cine știe de unde poate să ne iasă norocul în cale. O fi scăpat din mîinile turcilor și, crezînd că eu m-am prăpădit în iureșul acela de la Tismana, s-o fi pripășit la vreo casă de om cumsecade, cine știe pe unde...

A doua zi, Băiatul i se plecă domnitorului și-i rugă să-i îngăduie să întrebe prin cetate dacă nu a auzit cineva, în acești ani, de vreo tînără fată Roxana. Ceru această îngăduință pentru că nimeni nu avea voie să umble fără rost prin cetate.

Vlad îi dete încuviințarea cerută, sfătuindu-l ca, îndată după asta, dacă nu va afla nimic, să se ducă împreună cu soții săi la Tîrgoviște. Să stea de vorbă, în numele lui, cu Xalom, singurul care se reîntorsese la Cetatea de Scaun, după pedepsirea lui Hamza, și să-i ceară ajutorul.

— Xalom, îi spuse vodă, are prin toate cetățile, tîrgurile și satele oamenii lui de credință. Ei vor afla lesne dacă fata a trecut prin acele tîrguri și sate sau nu. Și tot el vă va porunci ce trebuie să faceți mai departe.

Băiatul alergă să le spună prietenilor ce hotărîse măria sa Vlad.

— Într-adevăr, la asta nu m-am gîndit! zise păpușarul. Nimeni nu poate afla mai bine decît Xalom ce se întîmplă în țară. Așa am putea da de urma fetei.

Și pentru că în București nu reușiră să afle singuri nimic, porniră cu toții călări, cu grabă, către Cetatea de Scaun.

Numai că tot în dimineața aceea, nu se știe cine și cum răspîndi vestea la Tîrgoviște că măria sa Vlad a fost rănit în piept și zace în cetatea sa de pe rîul Dîmbovița, unde se simte mai ocrotit.

Către amiază știrea înflori, se spuse că domnitorul ar fi cu sufletul la gură și că logofătul Lazar ar sta la capătîiul lui cu o lumînare, gata să i-o aprindă în fiecare clipă.

Boierii aflați de partea lui Flor, după asemenea zvonuri atît de înveselitoare pentru ei, ieșiră îndată la iveală, pe uliță sau la biserică, cum răsar ciupercile după ploaie. Ba chiar începură să se plimbe cu rădvanele, privind disprețuitori palatul domnesc. Iar cînd locțiitorul Nicolae vru să se ducă la Mînăstirea Dealu — așa cum era obiceiul în Vinerea Mare — boierii, cu soțiile și copiii lor, puseseră la cale să-l batjocorească.

Împreună cu numeroși slujitori înarmați, marii boieri îl așteptară la trecerea peste rîul Ialomița. Lor li se alăturară mai mulți tîgoveți, dintre cei mai înstăriți — dornici să se pună bine cu marii boieri, în mîinile cărora se auzea că se va întoarce puterea — și cu toții îl huiduiră pe locțiitorul domnesc Nicolae, care, neascultînd sfatul lui Xalom, nu își luase decît puțini însoțitori. Cu toate că nu era fricos, nu știu cum e mai bine să se poarte. Fața sa lungă, slabă și împodobită cu o mustăcioară bălaie, i se subție și mai mult, și de supărare mîinile începură să-i tremure.

Xalom, care era alături, îl îndemnă să călărească înainte, făcîndu-se că nu i-a auzit pe boieri huiduindu-l. Nicolae îl ascultă de astă dată, și călări mai departe, ca și cum nu el ar fi fost ținta huiduielilor. Boierul Flor izbucni atunci în rîs, îl numi laș și trimise un slujitor călare, cu mare grabă,

la Dealu, învățîndu-l pe egumenul Sisoe să-l primească și el pe tînărul locțiitor tot în bătaie de joc.

Egumenul Sisoe, făcîndu-se că a uitat ceremonialul, nu îl pofti pe Nicolae în jilț, așa cum se obișnuia, tot timpul cît dură slujba, iar la sfîrșitul ei ieși pe ușa din dos și pieri în chilii.

O asemenea jignire nu mai fusese încă niciodată adusă vreunui locțiitor domnesc. Și un trabant trimis de Xalom îl înștiință, despre tot ce se petrecuse, pe Vlad, care se afla, cum știm, sănătos tun, pregătindu-se să se înapoieze în Cetatea de Scaun.

— Și zici că boierii au ieșit să-l ocărască pe fratele meu, împreună cu femeile și copiii lor? îl întrebă Vlad pe trabant. Și că li s-au alăturat și unii dintre tîrgoveții bogați?

— Întocmai; și-au dat toți arama pe față, măria ta, îi răspunse trabantul.

— Atunci se cuvine să le dăm tuturor o răsplată! zîmbi Vodă.

— Se cuvine, măria ta! glăsui hotărît trabantul.

Sîmbătă de dimineață, Băiatul i se înfățișă lui Xalom, aducîndu-i cuvîntul lui Vlad și rugîndu-l să-l ajute s-o găsească pe Roxana.

Xalom, deși prins pînă peste cap cu vînzoleala boierilor și toate cîte se petreceau în oraș, îl primi cu bunăvoință și-i făgădui că, îndată după întoarcerea domnitorului în Cetatea de Scaun, după sărbători, se va îngriji să-i împlinească dorința, și, dacă Roxana e în țară, o vor afla negreșit.

Băiatul mai era încă acolo, cînd un trabant veni să-l înștiințeze pe comandantul gărzii că în oraș veștile despre măria sa Vlad au sporit. Se spunea, astfel, că domnitorul ar fi murit, dar logofătul Lazăr păstrează taina. De asemenea, că o armată turcească, ce înaintează pe țărmul Dunării, va sosi la Tîrgoviște unde, înlocuindu-l pe domnitorul Vlad, îl va înscăuna pe Radu cel Frumos.

— Vezi? se întoarse Xalom spre Băiat. Trebuie să mai ai puțină răbdare. Se născocesc atîtea zvonuri. Numai că boierii, înfierbîntați, au început să ia drept bune și adevărate ceea ce nu sînt de fapt decît dorințele lor.

Din porunca lui Flor și a celorlalți mari boieri, în oraș începură să se facă pregătiri pentru primirea turcilor și a lui Radu. Se scoaseră covoarele cele mai frumoase, acoperindu-se cu ele tot drumul — de la poarta de miazăzi a orașului și pînă la palatul domnesc. Se împodobiră casele și porțile pe de-a rîndul cu stofe scumpe, ramuri și flori, de parcă nu ar fi așteptat să primească la Tîrgoviște o urdie păgînă, căreia trebuia să i se dea îndată un tribut de zece mii de galbeni și cinci sute de băieți pentru taberele de ieniceri.

Locțiitorul domnesc, călcîndu-și pe inimă, îi chemă pe marii boieri la palat și-i întrebă pentru a cui primire împodobesc cu atîta sîrg orașul. Flor luă cuvîntul și tot în batjocură îi aminti că în noaptea de sîmbătă spre duminică, venind Paștele, se va sărbători Învierea Domnului.

— Ei și? se făcu locțiitorul domnesc că nu ar înțelege unde bătea Flor.

— Dacă va fi Învierea domnului... nostru — continuă boierul, vorbind cu două înțelesuri și apăsînd dinadins pe cuvîntul «nostru», gîndindu-se de fapt la Radu cel Frumos, a cărui înscăunare o socotea o adevărată «înviere» pentru marii boieri — nu trebuie să împodobim orașul? Și, încîntat de cuvintele sale cu care credea că îl înfundase pe locțiitorul domnesc, izbucni în hohote de rîs.

Ceilalţi mari boieri, care erau de faţă, rînjiră şi ei.

— Asta e, domnia ta, locţiitorule Nicolae, încheie Flor. Ceea ce ai vrut să cunoşti, ai aflat!...

— Nu ştiu dacă la învierea domnului «nostru» o să vă pară atît de bine cum credeţi, rosti la rîndul său Xalom, care era de faţă, apăsînd şi el pe cuvîntul «nostru», însă, desigur, cu alt înţeles.

— O să ne pară... o să ne pară... rîse din nou zgomotos Flor — şi, întorcîndu-i spatele locţiitorului domnesc, părăsi împreună cu ceilalţi boieri încăperea.

— A intrat spaima în ei, se îmbărbătară marii boieri, ieşind din palat. Îşi petrec doar cele din urmă ceasuri de mărire. Dar pînă una alta, ca să fie cît mai pe placul viitorilor stăpîni, să trecem peste poruncile locţiitorului domnesc şi, pe ascuns, să începem, prin slujitorii noştri, să strîngem repede, de prin satele din jur, cei cinci sute de băieţi pentru taberele de ieniceri.

— Nu mai domneşte Vlad! strigau aspru slugile boiereşti ţăranilor scotocindu-le bordeiele. Scutirea nu mai stă în picioare. Trebuie să vă daţi copiii pentru taberele de ieniceri.

— Nu mai domneşte Vlad? se înfricoşau oamenii.

Şi ţăranii rămîneau împietriţi, privind la nenorocirea care se abătuse asupra lor, sau îşi strîngeau pumnii, cu o neputincioasă mînie, ştiind că nu aveau cum se împotrivi puterii boiereşti. Iar mamele plîngeau şi, tîrîndu-se la picioarele slujitorilor, încercau în zadar şi fără nici un rost să-i înduplece, rugîndu-i cu ţipete sfîşietoare să le cruţe copiii — toţi între trei şi şase ani.

Nici unul dintre slujitorii boiereşti, bineînţeles, nu le dădu ascultare, şi satele rămaseră în întuneric, durere fără seamăn şi lacrimi.

La curţile boiereşti, şi mai ales la aceea a lui Flor — de data asta nu la conacul de la ţară, ci în oraş — lucrurile stăteau însă cu totul altfel. Petrecerile, la care boierii nădăjduiau că aveau să ia parte şi comandanţii osmanîi, trebuiau să întreacă în strălucire, belşug de bucate şi veselie, tot ce se cunoscuse pînă atunci. De aceea căruţele nu mai conteneau să care zi şi noapte, hodorogind pe drumurile de ţară şi din oraş, aducînd de la conace, din magazii şi pivniţe, ce se găsea prin ele mai bun.

— Tată, eu te rog ca la petrecerea noastră să vină şi păpuşarii, se alinta copila lui Flor.

— O să-i aducem şi pe ei, se învoi boierul, care dăduse poruncă să i se aşeze în ogradă un leagăn, un scrînciob şi alte mijloace de petrecere.

În sîmbăta Paştilor, Tit se găsea la o tabără a unui neguţător, tocmindu-se pentru o curea trebuincioasă la frîul lui Negru, cînd trei slujitori, care-l căutau de zor, sosiră lîngă el şi-i porunciră ca în ziua următoare să se înfăţişeze, cu tot tacîmul păpuşăresc, ursul şi caii, la curtea lui Flor.

— Vom veni negreşit, răspunse Tit, surîzînd pe sub mustaţă, pentru că el şi băieţii, fiind acum cu totul în slujba lui Vodă, aflaseră cîte ceva din cele care aveau să se petreacă la curtea lui Flor, şi invitaţia cădea cum nu se putea mai potrivită şi mai pe gîndul lor.

Petrecerea începu chiar la miezul nopţii.

Deşi boierii se arătau atît de bucuroşi şi plini de speranţe, oraşul era tăcut.

În noaptea aceasta nu se vedea pe uliţe aproape nimeni, în afară de

slujitorii domnești care treceau călări agale, vorbind liniștiți între ei.

De altfel, de cînd se răspîndise zvonul morții lui Vlad și al sosirii unui alai turcesc în oraș, care să-l aducă pe Radu cel Frumos, cei mai mulți dintre tîrgoveții mărunți, ca și țăranii, nu-și arătaseră pe față simțămintele, și la întrebările iscoadelor marilor boieri nu voiau să răspundă decît: «Să fie așa cum ne este scris!» și altceva nimic.

Petrecerile boierești începură însă cu și mai mare vîlvă decît cele de la Florii.

La Tîrgoviște, în vederea schimbărilor așteptate, veniseră și o mulțime de alți boieri din celelalte cetăți și orașe, și o mare parte dintre ei fuseseră poftiți la conacul lui Flor.

Pe ascuns, se vorbea și de o apropiată căsătorie între Voiena și comisul Ghilț, despre care se auzise că ar fi ajuns, la Stambul, unul dintre sfetnicii cei mai apropiați ai lui Radu. Încă nu se știa că murise la Giurgiu.

Noaptea trecuse, chiar orele strălucitoare ale dimineții se scurgeau cu repeziciune.

Vremea — atît de curioasă, cînd caldă, cînd rece — părea să fie în ziua aceea ca de vară, deși erau abia în aprilie. Mesele se mutaseră, de dimineață, în ogradă. Peste tot răsunau rîsetele pline de mulțumire ale boierilor. Flor se plimba din grădină în casă și din casă în grădină, cu mîinile la spate și pîntecul înainte, nemaiavînd răbdare și rîzînd mulțumit, în așteptarea sosirii lui Radu.

Voiena la început îl ocoli pe Băiat.

Băiatului i se păru însă, de data asta, fata mai frumoasă decît oricînd și, văzînd-o că îl ocolește, se înciudă și începu să se țină după ea.

— Ce tot te ții scai după Voiena? îl mustră Bucur, pe cînd se pregăteau să-și înceapă, în fața boierilor, exercițiile de călărie.

— Este o prefăcută! își dete cu părerea Mihailo. Tu fă cum vrei, dar cred că lucrul cel mai cuminte este să n-o bagi în seamă!

— Să mă încredințez întîi... Poate c-așa sînt fetele, puțin ciudate... murmură Băiatul.

Și deodată, cînd nici nu mai nădăjduia, o întîlni pe Voiena într-un colț.

Vru să-i vorbească aspru. Dar ea i se lipi de piept. Îl prinse de gît și-l sărută apăsat.

— Prostule!... îi spuse rîzînd nu numai cu gura, ci și cu ochii atît de frumoși, verzi și cu firișoare de aur. Nu știi că mă mărit?

— Te măriți?!... rămase Băiatul uluit, ca și cum ar fi fost vreodată vorba să rămînă a lui, ca și cum nu știuse de la început că între ei nu putea și nici nu trebuia să existe vreo legătură statornică.

— Da, mă mărit! rîse ea ascuțit.

Îl sărută din nou și fugi.

«Va să zică se mărită!... Și mi-o spune așa, rîzînd...» se mîhni Băiatul.

— Ce-i cu tine? se apropie Bucur de el. Ce s-a întîmplat?

— Se mărită... rosti Băiatul, și Bucur nu îl mai întrebă nimic.

Boierii petreceau, în cîntecele lăutarilor. Boieroaicele se dădeau în leagăn și în scrînciob făcînd o larmă fără pereche. Însă o grijă boierii tot aveau, măcar că se prefăceau nepăsători. Se vedea asta din felul cum trăgeau cu urechea spre miazăzi, încercînd să audă cu o clipă mai devreme sunetul ascuțit și viol al trîmbițelor ce trebuiau să vestească aducerea la domnie a lui Radu cel Frumos de către otomani.

— De ce or fi întîrziind atîta? se nelinişti un boier cu o faţă mare, pătrată, în timp ce ciocnea un ou roşu cu vecinul său. Şi mă întreb dacă nu ne vor cere socoteală otomanii, cînd vor sosi, de ce nu le-am ieşit înainte pe drum?

— Cum o să ne ceară— grăi altul cu nişte ochi şireţi şi o barbă cenuşie, ascuţită — cînd noi trăim aici, la Tîrgovişte, încă sub spaima trabanţilor lui Xalom? Şi nu ni s-a poruncit să nu ne mişcăm şi să ne facem că nu ştim nimic pînă ce va intra în oraş măria sa Radu cu turcii? De altminteri, rîse el tare, acum avem şi noi mare trecere înaintea lui Mahomed... doar am mai povestit unor prealuminate feţe boiereşti despre lucrul acesta...

— Prin ce şi cum?... Despre ce fel de trecere este vorba? Nu vrei să ne istoriseşti şi nouă, celor care încă nu cunoaştem povestea spusă de domnia ta altora? începură iar să se înviorez mesenii.

— Ba cum de nu! răspunse boierul. Şi, aşezîndu-se mai bine în jilţ, lăsîndu-şi gîtul să i se cufunde adînc sub gulerul de stofă scumpă, albastră, gîlgîi de rîs: Trecerea noastră la înălţimea sa sultanul se datoreşte dragostei sale pentru o cadînă...

— Dragostei?... Ah, dragostea!... se minunară cu ochii deodată aprinşi jupîniţele, şi printre ele Voiena, care-şi linse pisiceşte buzele roşii, ştiindu-si-le ispititoare, poate ca să-l înnebunească şi mai mult pe Băiat.

— Da, da! bătu cu palma boierul în masă. Cînd am fost, încă în urmă cu un an, la Stambul, am aflat că Mahomed avea în harem o favorită după care era nebun, cu totul nebun...

— Şi ce e cu favorita asta... ce legătură poate avea cu noi? se mirară iar jupîniţele, curioase.

— Are, se mîngîie boierul pe bărbuţă, pentru că acestei favorite se zice că i-ar împlini sultanul orice dorinţă, în afară, bineînţeles, aceea de a o pune în libertate. Pe cînd mă aflam încă la Înalta Poartă, însuşi măria sa Radu, auzind de această trecere a cadînei pe lîngă înălţimea sa sultanul, a încercat să ajungă pînă la ea şi i-a trimis daruri, pe care însă frumoasa le-a refuzat — sau aşa i s-a spus, că le-a refuzat... Şi o să mă întrebaţi de ce a vrut să ajungă măria sa Radu neapărat pînă la această cadînă...

— Da, da! chicotiră jupînesele, parcă gîdilate de cineva. De ce şi-a ridicat măria sa Radu ochii la cadîna cea frumoasă a lui Mahomed?

— Pentru că — îşi pregăti printr-o scurtă pauză, boierul nemaipomenita surpriză — cadîna este de-aici, de la noi, de prin părţile Tismanei, prealuminaţi boieri. Şi măria sa Radu se gîndise că, fiind de-a noastră, o să-l ajute. A fost răpită în urmă cu vreo cîţiva ani de o ceată de achingii şi se numeşte...

— Roxana! strigă deodată Băiatul care, auzind povestirea, se apropie de masă, privindu-l ca hipnotizat pe boier. Nu se numeşte Roxana? întrebă el, aşteptînd cu inima strînsă răspunsul.

— Roxana, da! căscă ochii mari povestitorul. De unde îi cunoşti numele cadînei împărăteşti? Pentru că turcii îi zic Fatma...

— Roxana!... Roxana, surioara mea!... striga înfrigurat, din ce în ce mai tare, Băiatul. În haremul sultanului?... Roxana, surioara mea, favorita sultanului?... Nu-i cu putinţă! Mă duc s-o scap, chiar de-ar fi să-mi las oasele acolo...

Nu îşi mai putea stăpîni cuvintele. Vestea fusese atît de neaşteptată, că Băiatul nu mai ştia nici ce să spună, nici ce să facă, şi puţin îi păsa că se găsea în faţa marilor boieri.

— Vom merge şi noi cu tine! îi şoptiră Tit, Bucur şi Mihailo, venind lîngă el. Nu te vom lăsa!...

— Hai, linişteşte-te, îl povăţui şi Tit. Nu trebuie să te dai în vileag în faţa boierilor despre ce ai de gînd.

— E sora lui? începură să-l întrebe boierii şi jupîniţele, pentru o mai deplină încredinţare, pe Tit, care le răspundea în doi peri. Tînărul acesta este deci — nici mai mult, nici mai puţin — decît cumnatul sultanului!

— O, atunci Băiatul ar putea şi domni! Ar putea ajunge voievod! S-a mai văzut! îi spuseră Voienei fetele de la masă.

— Dacă-i aşa, vino, aşază-te aici! începură să-i facă loc jupîniţele, iar Flor întinse mîna să ia un jilţ şi să i-l pună alături.

Dar mişcarea lui rămase neterminată. De la poarta de miazăzi a cetăţii, răsună glasul multaşteptat al trîmbiţei, lung şi triumfător, ca un semn al victoriei. Boierii îşi întoarseră captele, rîzînd bucuroşi unii către ceilalţi. În sfîrşit, Radu Vodă şi otomanii veneau! Iar drept întărire a faptului că auzul nu-i înşela, din partea de jos a oraşului clocotiră urale.

— Trăiască măria sa Radu! izbucniră şi ei, spărgînd parcă cerul cu glasurile, şi o luară la goană spre porţi.

— Strigaţi şi «trăiască luminăţia sa Mahomed», nu uitaţi că Radu vine în numele sultanului, îi îndemnă boierul care le povestise despre Roxana.

— Trăiască luminăţia sa sultanul Mahomed!... Trăiască măria sa Radu! se întreceau care mai de care să strige — boierii, jupînesele şi jupîniţele lor, spărgîndu-şi piepturile, roşii la chip şi năduşiţi ca nişte raci fierţi — bărbaţii fluturînd în mîini ramuri verzi, iar fetele şi femeile buchete de flori.

Curînd, din jos, spre uliţa domnească, tropotele, răsunînd înfundat, din pricina covoarelor groase şi moi pe care caii călcau, se auziră bubuind aproape de tot.

— Trăiască luminăţia sa sultanul Mahomed!... Trăiască măria sa Radu!... îşi înteţiră, cu cele din urmă forţe, vocile răguşite de băutură şi rîs, cei grămădiţi la porţi, avîndu-l în mijloc pe Flor.

Şi, de îndată, după colţul pe care zidul curţii lui Flor îl făcea cu uliţa domnească, grupul de călăreţi se ivi, însoţit pe margini şi urmat de o mulţime gălăgioasă de tîrgoveţi şi ţărani.

În fruntea cetelor de călăreţi cu halebarde, topoare, suliţe, săbii şi buzdugane, sosind de la cetatea Bucureştilor, se afla Vlad, într-o haină verzuie de brocart, stînd drept în şa, pe calul său alb, nearuncînd nici o privire către boieri.

Aceştia — mai îngroziţi de nepăsarea voievodului, pe care-l crezuseră mort şi împotriva căruia complotaseră, decît dacă l-ar fi privit sfidător — începură să tremure din tot corpul şi să clănţăne din dinţi, ca apucaţi de friguri, măcar că pe cer plutea un soare nespus de blînd şi de luminos. Ramurile verzi şi buchetele de flori le căzură din mîini. Cîteva jupînese şi jupîniţe, de frică, leşinară — şi între ele boieroaica lui Flor.

Numai cîţiva, cei mai neruşinaţi, încercară — cu glasuri, este adevărat, aproape neauzite, însă şi asta tot de frică — să strige spre domnitor:

— Trăiască măria sa Vlad!

Mulţimea trecu pe lîngă grupurile de boieri, îmbrîncindu-i cu coatele, şi unii le dădură cu tifla:

— Aşa?... Trăiască măria sa Vlad?... îi luară ei în rîs. O să-l vedeţi voi îndată pe măria sa Vlad! Dar parcă nu mai sînteţi aşa de semeţi. V-aţi mai muiat!... De ce nu daţi poruncă să ne lovească? A înviat domnitorul Vlad.

Priviți-l și țineți-vă firea! clocoteau glasurile lor. A înviat adevăratul și singurul nostru domn! Ulciorul nu merge de multe ori la apă...

Între-acestea, porțile palatului se deschiseră. Din spatele lor se iviră, înveșmîntați de sărbătoare, locțiitorul domnesc Nicolae, alți cîțiva boieri de credință și comandantul gărzii, Xalom, întîmpinîndu-l pe voievod cu pîine și sare.

Domnitorul și fratele său Nicolae se îmbrățișară.

Oștenii se înșiruiră pe ulița domnească, rămînînd călări și cu armele în poziție de luptă.

Vlad intră în curtea palatului. Dar înainte de a se închide porțile, ieși dinlăuntru comandantul Xalom.

Și, pînă să se dumirească bine boierii ce se întîmplă, se văzură înconjurați.

11

DUPĂ CÎNTAREA DE SEARĂ A MUEZINULUI

— În sfîrșit, spuse într-o dimineață Tit, intrînd pe portiță, în ograda cocioabei pe care o locuiau, într-o margine a Stambulului, cred că s-a făcut...

Băiatul răsturnă, fără să vrea, vasul larg de pămînt, unde se spăla, și, gol pînă la mijloc, ieși înaintea lui Tit.

— Adevărat? îl întrebă, încă nevenindu-i să creadă.

— Adevărat! zîmbi Tit. Diseară, după cîntarea muezinului, vom pătrunde în harem și, dacă totul merge bine, așa cum nădăjduiesc, la noapte sîntem în drum spre țară...

— Oh!... făcu Băiatul, respirînd din adîncul plămînilor, deschizîndu-și larg brațele și ridicîndu-și capul spre cer. Credeam că n-o să mai ajung să trăiesc clipa asta. Pe urmă se repezi la păpușar și îl îmbrățișă: Îți mulțumesc, Tit. Niciodată n-am să uit ce-ai făcut pentru mine...

— Lasă... lasă... încercă el să se desfacă din strînsoarea Băiatului, simțind că i se umezesc ochii. Acum rămîi aici. Odihnește-te, ca să ai destule forțe pentru diseară. Eu trebuie să mă întorc, să mai vorbesc o dată cu corăbierul. Să trec și să-i anunț pe Bucur și Mihailo.

Bunul Tit se întoarse grăbit spre portiță și plecă șchiopătînd de piciorul drept, așa cum mergea în ultima vreme.

Băiatul se așeză, sleit de emoție, pe butucul de lîngă poartă, privind în depărtare, spre malul de miazănoapte al golfului Cornul de Aur, din fața Stambulului. Acolo era renumitul cartier genovez. Fără ajutorul dat pe ascuns de negutătorii genovezi lui Mahomed al II-lea, în schimbul păstrării anumitor drepturi de comerț, poate că ar mai fi întîrziat căderea Constantinopolului. Drept răsplată pentru ajutorul dat, sultanul lăsase cartierul neatins, cu bisericile sale înalte și strălucitoare, cu casele bogate, împodo-

bite și înconjurate de grădini, în vreme ce Constantinopolul, devenit Stambul, se otomaniza cu repeziciune.

Deasupra Galatei și a mării aerul albăstriu și limpede tremura.

În cartierul acesta se ascunseseră Tit și băieții, după ce sosiseră în capitala puternicului imperiu mahomedan.

Cum trecuse vremea de iute, și totuși cîte urme lăsase în sufletul Băiatului!...

O întîmplare pe care nu o putea uita cu nici un chip era aceea din ziua de Paști, la Tîrgoviște.

Intrînd în curțile unde, în așteptarea otomanilor, dușmanii lui Vlad, marii boieri și cei care li se alăturaseră lor, benchetuiau, oștenii domnești le răsturnaseră mesele, iar pe cei vinovați, împreună cu jupînesele, feciorii, jupînițele și slujitorii lor îi aduseseră în fața palatului.

Capii complotului trebuiau să împărtășească soarta stăpînului pe care îl slujiseră, Hamza. Ceilalți urmau să plece pe jos, la Curtea de Argeș, și de acolo, în munte, la o cetate a lui Vlad, Poienari, să o mărească și să îi întărească zidurile cu cărămidă, în vederea noilor lupte cu turcii.

Cînd oștenii îi înconjuraseră, Voiena se strecurase printre ei, o zbughise, se repezise la Băiat și, apucîndu-l de umeri, începuse să-l roage:

— Scapă-mă!... Scapă-mă!...

— Am să te scap! îi răspunse el.

— Nu face nebunia asta! îl sfătui Bucur.

— Nu! zise și Mihailo. Nu-ți pune pielea în joc pentru una ca ea!

— Trebuie să plece împreună cu ceilalți. Să ispășească, ticăloșii! mormăi Tit.

— Ea nu e vinovată! rosti Băiatul, apucînd-o de după umeri. Și apoi e fată. Cum o să care pietre la cetate?...

— L-a însoțit pe tată-său și pe ceilalți boieri cînd l-au batjocorit pe locțiitorul domnesc! se mînie Bucur. Am văzut-o chiar eu. Să-i însoțească și la cetate...

— Nu e adevărat... nu e adevărat... minți!... îi strigă fata lui Bucur, uitîndu-i-se în ochi — deși așa era, flăcăul spunea adevărul, Voiena luase parte, împreună cu Flor și cu toți ceilalți, la batjocorirea lui Nicolae.

— Am să-l rog pe măria sa Vlad s-o cruțe! mai rosti Băiatul, în loc de orice alt răspuns. Poate că atîta trecere merit! se fuduli el puțin.

— Nu meriți nimic! se necăji Tit.

— Înțelege! îi mai rugă Mihailo. Porunca domnească trebuie împlinită. Xalom știe prea bine ce trebuie să facă...

Era întîia oară cînd între Băiat și tovarășii săi de suferință se năștea o asemenea discordie și se rosteau cuvinte atît de aspre. Și asta din pricina Voienei.

Băiatul nu știa prea bine ce-l apucase și cum de îndrăznea să se așeze împotriva unei porunci a domnitorului. Voiena îi ceruse însă ajutorul, și el se simțise dator să i-l dea. Pe de altă parte, voia să-i arate că are destulă trecere la Xalom și chiar la domnitor.

Dar un trabant veni tocmai atunci să i-o ceară pe fată. Era un oștean spătos, purtînd o cască rotundă, lucioasă, pe cap.

— Dă-mi-o, îi spuse, fără altă lămurire, oșteanul, întinzînd mîna s-o apuce.

— Nu mă lăsa! țipă Voiena.

— Mă voi duce la Xalom, zise Băiatul, ţinînd-o pe fată ocrotită cu dreapta, şi cu stînga încercînd să-l împingă încolo pe trabant. Răspund de ea!

— Nu răspunde nimeni de nimeni! îi spuse tăios trabantul. Tu du-te la Xalom, dar fata trebuie să intre în rînduri, împreună cu ceilalţi ticăloşi. Nu calc porunca lui Xalom pentru nimeni.

— Dă-te la o parte! scrîşni Băiatul.

— Atunci eşti omul boierilor, şi o să ai ce ţi se cuvine, se înfurie trabantul.

În jurul lor se strînse o mulţime de alţi oşteni, fără să mai punem la socoteală pe Tit şi pe băieţi. Se iscă învălmăşeală. Pînă la urmă apăru şi Xalom.

— Ce s-a întîmplat?

Trabantul îi spuse că Băiatul se împotriveşte poruncii domneşti.

— Fata nu-i vinovată! întări Băiatul faţă de Xalom.

— Tu nu eşti în cădere să judeci poruncile măriei sale, îi răspunse Xalom. Sînt fapte şi măsuri mai presus de înţelegerea ta.

— Cruţaţi-o pentru mine, stărui el.

— Eşti nebun!... îi şuieră Bucur la ureche.

Tit se uita încruntat. Coloana celorlalţi boieri se pusese în mişcare, împinsă de la spate şi de pe lături de oştenii domneşti.

— Nu avem dreptul să cruţăm pe nimeni! mai glăsui cu răbdare Xalom. Luaţi-o! porunci el trabanţilor, arătînd-o pe fată.

— Nu, nu mă duc! ţipă ea. Şi fiindcă trabanţii o apucaseră totuşi de subţiori şi o tîrau spre coloană, îi strigă lui Xalom: Te urăsc... cîine de pază domnesc! Ai să plăteşti pentru asta!...

Băiatul se zbătu între aceia care îl ţineau şi îi legaseră mîinile la spate.

— Eşti fără milă, Xalom! îi strigă comandantului. Am ţinut la tine...

— Taci!... Taci!... îl sfătuiau, în şoaptă, îngroziţi, Tit şi băieţii.

— De astăzi înainte te-am şters din inimă! Du-mă în faţa măriei sale Vlad să dau socoteală de ce-am făptuit...

— Închideţi-l în turn! le porunci comandantul.

— Eşti crud şi neomenos! continuă să-i strige Băiatul, întorcîndu-şi capul, în timp ce era împins spre turnul din curtea domnească. Nu te mai cain pentru ce-ai îndurat...

Trabanţii îl aruncară într-o cămăruţă din turn, cu pereţii foarte înalţi şi o ferestruică, în partea de sus, la care nu se putea ajunge.

În prima zi nu i se dădu nimic să mănînce. În cea de-a doua i se aduse o fiertură de mei, apoi începură să-l hrănească mai bine.

Dormea pe jos, învelindu-se cu haina. Peste cîteva zile i se aduse şi un aşternut.

Îi părea rău de ce făcuse. Prin purtarea lui, lipsită de stăpînire, stricase tot. Trebuia să o fi îndemnat pe Voiena să se întoarcă în rîndurile boierilor, cum suna porunca domnească, şi el să se fi plecat în faţa măriei sale Vlad, rugîndu-se în genunchi pentru ea.

«Nu pentru că o iubesc! îşi spunea. Voiena m-a uitat; dar mi-a dăruit şi cîteva clipe frumoase. Şi dacă mi-a cerut ajutorul, eram dator să i-l dau.»

Cel mai rău îi părea că, fiind închis, nu putea pleca s-o scape pe Roxana din haremul lui Mahomed, unde ştia acum, în sfîrşit, că se află. După atîta zbucium, zădărnicise totul.

Pe măsură ce trecea timpul, gîndul acesta i se înrădăcina din ce în ce

mai mult și, cu toate că o asemenea faptă era aproape cu neputință de împlinit, luase hotărîrea ca, de îndată ce ar fi ieșit din închisoare, să ceară învoirea măriei sale Vlad să plece la Stambul.

«Dacă Tit și băieții, cărora cred că le-am pricinuit destule necazuri cu purtarea mea nesăbuită, or vrea să mă ajute, bine, de nu, plec singur. La Roxana trebuie s-ajung.»

Și apoi, în minte, începu să-și facă tot felul de planuri, care de care mai îndrăznețe, cum se va duce la Stambul, va pătrunde în harem, se va întoarce cu fata, îi va clădi o căsuță, unde fusese conacul tatălui ei Voicul, și unde Roxana va trăi liniștită. El își va închina toată viața slujirii măriei sale Vlad.

«Poate că și eu, Tit și băieții ne vom adăposti, cu vremea, în căsuța aceea, se mai gîndea el. Bucur și Mihailo își vor întemeia familii și vom viețui cu toții fericiți.»

În închipuire vedea casa, grajdurile unde își vor ține caii, pe Negru, ursul, și toate cîte se mai pot vedea într-o minte înflăcărată, cînd stai închis într-o cămăruță din turn, te gîndești pe îndelete la toate și visezi cu ochii deschiși.

Trecuseră aproape trei săptămîni, și Băiatul nu fusese încă dus să dea socoteală în fața măriei sale Vlad.

Într-o seară însă un oștean îi deschise și îl trimise, fără pază, la domnitor. În drum îl întîlni pe Xalom. Și, pentru că în săptămînile cît stătuse închis înțelesese cît greșise față de comandantul trabanților — care în ziua cu pricina nu își făcuse decît datoria — îl salută, se opri în fața lui ostășește și îl rugă să-l ierte.

Xalom îi puse mîna pe umăr și îi răspunse că l-a iertat de mult.

Mișcat, Băiatul plecă mai departe și intră în aceeași încăpere unde îl mai primise Vlad.

Ca și atunci, domnitorul ședea la masă, și în fața lui pîlpîia o lumînare groasă, verzuie, înfiptă în același sfeșnic cu trup de balaur.

Lîngă Vlad mai erau locțiitorul Nicolae, logofătul Lazăr, căpitanul Neagoe, pe care l-am întîlnit în bătălia de la Giurgiu, și un boier destul de bătrîn, cu barbă albă, necunoscut.

Băiatului i se păru că atît domnitorul cît și logofătul Lazăr aveau fețele mai ostenite, și se gîndi că asta e din pricina atîtor lupte pe viață și pe moarte, date cu turcii, și a atîtor uneltiri boierești.

Plin de căință, își lăsă un genunchi în fața domnitorului, pe lespedea de piatră, și rămase așa, cu capul plecat.

— Tot mai vrei să lupți cu oștenii mei pentru copila lui Flor? îl întrebă Vlad după cîteva clipe de tăcere, și în glasul lui simți o undă de mîhnire.

— Cred că oricine are datoria să lupte pentru o fată care îi cere ajutorul! îi răspunse el, fără să ridice capul.

— O iubești?

Băiatul se roși

— Nu... dar am o datorie față de ea.

Logofătul Lazăr se rezemă cu coatele de masă și, întinzîndu-și puțin gîtul, ca să-l poată vedea pe Băiat, îi vesti:

— Voiena nu mai are nevoie de ajutorul tău.

Băiatul ridică fruntea.

— S-a logodit la Poienari cu fiul spătarului Barbălată, cu Aloiz, urmă

logofătul Lazăr. Mai înainte se gîndise la Ghilț. De altminteri, alaltăieri, femeile și fetele au fost lăsate să plece. Bărbații vor mai rămîne în cetate pînă la toamnă. Au hotărît să facă nunta la toamnă...

Cuvintele logofătului căzuseră pe capul său ca niște pietre, totuși se gîndi că acum nu mai avea nici o datorie față de Voiena și putea să pornească neîntîrziat, în imperiul turcesc, să o elibereze pe Roxana.

— Am aflat că ai o soră, cadînă în haremul lui Mahomed! glăsui în clipa aceea, parcă ghicindu-i gîndurile, Vlad. Și că ai vrea s-o scapi. Este un lucru nespus de greu și primejdios. Ai putea să-ți pierzi viața!

— Aș dori să-ncerc, dacă măria sa îmi dă voie, spuse Băiatul. După aceea mă voi întoarce, și nu am altă dorință mai mare decît să-l slujesc, cu credință, pe măria sa, pînă la capătul zilelor mele.

— Bine! surîse Vlad. Noi te vom ajuta. Iar prietenii tăi, Tit, Bucur și Mihailo, sînt gata să te-nsoțească.

— Măria ta!... deschise ochii mari Băiatul.

Însă vodă făcu un semn. O ușă din peretele lateral se deschise, și cei trei prieteni ai Băiatului intrară.

— Mergem și noi cu tine, măria sa ne-a dat voie, spuseră ei.

— Uite, luați asta, rosti Vlad, și le dădu o pungă mare și grea, plină cu galbeni.

Peste două zile Tit și băieții plecaseră. În ajun o văzuse pe Voiena, trecînd într-un rădvan prin Tîrgoviște, dar ea își întorsese capul încolo, ca și cum nu l-ar fi cunoscut.

Băiatul simțise, în prima clipă, o săgetare în piept. Îndată însă după aceea, inima i se ușurase și mai mult decît înaintea lui Vlad.

Voiena nu mai avea nevoie de ajutorul nimănui și nici nu mai voia să-l cunoască.

Era într-adevăr liber să plece numaidecît la Stambul.

Trecuseră Dunărea cu greutate, pentru că plouase mult în ultima vreme, apele veniseră mari, aveau o mulțime de vîltori și curentul era foarte puternic.

Nici nu se apropiaseră însă bine de munți, și fură atacați de o unitate de achingii, care îi răniră pe Tit și urs, le luară banii și caii, îi despoiară de veșminte — și puțin lipsi ca să nu le scurteze viața.

Din fericire, Negru scăpă, nu se știe cum, de la achingii. Cu simțurile sale ascuțite reuși să-și regăsească stăpînul și pe soții lui, la niște țărani, care-i adăposteau și încercau să-i lecuiască pe Tit și pe urs de grelele lovituri primite în luptă, de la achingii.

De aici înainte, mai prevăzători, călătoriră numai noaptea și ocolind locurile unde se aflau garnizoane turcești.

Drumul fu lung, anevoios și plin de capcane. Iarna o petrecură în Rumelia*. Nu mai aveau decît un cal, și Tit rămăsese șchiop.

Jucîndu-și ursul, cîntînd sau dînd mici reprezentații cu păpușile, reușiră să se strecoare prin păienjenișul sutelor de primejdii, cîștigîndu-și pîinea de toate zilele. În primăvara următoare — după o scurtă oprire în cartierul Galata, la un prieten de nădejde al lui Vlad și cu ajutorul acestuia — se așezară într-una din marginile Stambulului mahomedan.

Teatrul de păpuși, cu veche tradiție în Orient, se pare că a avut încă

* În limba turcă «Rum eli» înseamnă «țara grecilor»

din cele mai vechi timpuri o mare trecere la turci. Şi privitorii se prăpădeau de rîs cînd Tit lăsa să se înţeleagă, din cuvintele rostite, chipurile, de păpuşile lui, că ar fi vorba de marii demnitari turci, de viziri şi chiar de Mahomed.

Încasările mergeau bine, şi Tit, vistiernicul «teatrului», strînsese o mulţime de bani. Pe deasupra, mai primi o sumă însemnată de la prietenii lui Vlad din Galata. Aceştia îl înştiinţaseră însă că nu era primejdie mai mare pentru cineva, decît să se afle despre el că îl slujeşte, sau măcar că îl sprijină, pe domnitorul valah.

Atîta îl ura sultanul pe voievodul muntean, încît poruncise să li se taie capetele tuturor celor ce se găseau în închisori, bănuiţi că ar fi sau măcar ar fi fost cîndva oamenii lui Vlad. Între cei despre care aflară că ar fi fost ucişi în închisoare se aminti şi numele pîrcălabului Brad.

Cît îl căutase Băiatul prin ţară, şi iată-l unde şi cum se sfîrşise!

Prin moartea lui, se ducea ultima nădejde ca Băiatul să-şi mai poată afla vreodată taina naşterii sale, despre care îi vorbise Bătrînul înainte de moarte.

Dar nu asta îl îngrijora atunci cel mai mult, ci Roxana.

Cu banii strînşi, începură să mituiască pe o mulţime de paznici, eunuci, slujitori şi slujitoare de la palat. Femeia a cărei cocioabă o închiriaseră era spălătoreasă, se înţelegeau cu ea bine, pentru că pătrundea într-o mulţime de locuinţe, le aducea fel de fel de ştiri şi le crea numeroase legături. Avură totuşi nevoie de aproape şase luni ca să o poată înştiinţa pe Roxana de prezenţa lor la Stambul, şi de încă pe atîtea ca ea să găsească un mijloc sigur de a-i întîlni.

Prilejul veni numai odată cu începerea de mult anunţatului război sfînt — gaza al lui Mahomed împotriva necredincioşilor din Valahia, cu ţelul de a transforma această ţară în paşalîc turcesc.

În fruntea a peste un sfert de milion de oameni, pentru a căror înarmare cheltuise suma uriaşă de trei sute de mii de galbeni, Mahomed porni cu mare tărăboi din Stambul.

Paza la palatul imperial slăbi. Roxana le putu trimite mai multe veşti. În ultimul an fusese mereu bolnavă. I se aduseseră felurite leacuri, dar toate în zadar. Boala ei era pricinuită de dorul de casă, de Băiat, de şederea prelungită atîţia ani în străini.

— Trebuie să ne grăbim! spusese Băiatul aflînd de boala Roxanei. Cînd va ajunge în ţară, aerul Valahiei o va lecui. Afară de asta, trebuie să ne întoarcem la timp, ca să apucăm să-l slujim pe măria sa în războiul cu Mahomed.

Acum totul se aranjase. Se terminaseră cele din urmă pregătiri, la care Băiatul, în ultimele două săptămîni, nu putuse să ia parte, pentru că se prefăcuse în... fată.

Uitasem să spun că, din pricina nenumăratelor recrutări — devşirmé, inteţite la Stambul, băieţii erau nevoiţi mereu să-şi schimbe înfăţişarea, ca să nu fie trimişi la armată.

Gîndul le venise în urmă cu cîteva săptămîni, cînd nişte oşteni turci îl înhăţaseră, de pe o stradă a Stambulului, pe Mihailo. Fusese nevoie de o luptă, în care era gata să-şi piardă viaţa Băiatul, ca să-l poată scoate înapoi la lumină pe tovarăşul lor sîrb din tabăra de ieniceri, unde şi fusese dus.

La puţin timp după aceea, prin iscusinţa lui Tit, Bucur şi Mihailo se prefăcuseră în bătrîni, iar Băiatul în fată. Tit făcuse lucrul acesta şi în vederea îndeplinirii planurilor de a pătrunde în seraiul împărătesc.

Lucrul nu era prea greu, pentru că, deşi cu scurgerea anilor crescuse înalt şi cu muşchi de oţel, Băiatul rămăsese subţire şi mlădios. Avea ochi scăpărători şi chipul îi împrumuta din ce în ce mai mult, la această vîrstă, trăsăturile şi frumuseţea nefericitei sale mame.

Se întîmplă însă ceva neaşteptat. Băiatul, îmbrăcat în veşmînt de fată, trecuse de cîteva ori pe dinaintea palatului împărătesc, ca să cunoască împrejurimile şi cu nădejdea că o va vedea, cumva, la vreo fereastră, pe Roxana.

Unul din străjeri îi admiră mersul şi, cum spunea el mai tîrziu, frumuseţea ochilor. Cum tocmai îşi terminase slujba, se luă după presupusa fată, o urmări pe străzile Stambulului şi văzu unde locuia.

La început se temură, pentru că străjerul veni la Tit, întrebîndu-l cine era fermecătoarea copilă, subţire ca trestia şi mlădioasă ca o căprioară, care locuia în cocioaba lui. Tit, fără să-şi piardă stăpînirea de sine, îi răspunse ostaşului, potrivit felului de a vorbi oriental, că fata pe care o urmărise nu era altcineva decît «lumina ochilor, bucuria vieţii şi mîngîierea bătrîneţelor sale, dulcea lui fiică Aişé».

Băiatul făcu mult haz de răspunsul acesta; dar gluma se îngroşă, deoarece peste alte cîteva zile turcul îi mărturisi lui Tit că, în cazul cînd... părintele nu ar avea nimic împotrivă, el ar dori să-şi întemeieze o familie. Are destulă avere. Luase parte la cîteva năvăliri în ţările ghiaurilor — şi între acestea numi în primul rînd Ţara Românească — şi fusese în stare să aducă de acolo destulă pradă. Fiind oarecum în vîrstă, dorea să nu mai plece pe viitor în război, de aceea se gîndise s-o ia de soţie pe Aişé. Cele şaisprezece primăveri ale ei par a fi numai potrivite pentru un ostaş de patruzeci şi patru, cîţi avea el...

În urma unei îndelungate chibzuinţe între tuspatru, prietenii noştri luară hotărîrea ca... părintele, Tit, să primească cererea în căsătorie a lui Daud, cum se numea străjerul; dar... să amîne nunta pînă după ramazan — postul cel mare din a noua lună a anului musulman — sperînd bineînţeles, ca pînă atunci ei să fi şi izbutit să ajungă la ţelul pe care îl urmăreau.

Roxana — înştiinţată între timp, printr-un eunuc cumpărat de Tit — pregătea, luîndu-şi mii de măsuri, întîlnirea şi apoi fuga împreună cu Băiatul.

De cînd aflase că era la Stambul, Roxana trăia într-o nelinişte îngrozitoare.

Ar fi fost bucuroasă să-şi fi dat nu ştiu cîţi ani din viaţă, numai să sosească mai repede ceasul cînd îl va revedea pe Băiat. Încerca să şi-l închipuie cum mai arată. Apoi gîndul îi fugea la munţii unde se născuse, la apele lor reci şi limpezi, la florile care cresc acolo mai înmiresmate decît oriunde pe pămînt.

Datorită încrederii pe care o avea în Băiat, nu se temea de nimic. Era sigură că totul va merge bine şi ea se va reîntoarce la Tismana, de unde fusese răpită, în urmă cu peste cinci ani, închisă în temniţa cu gratii de aur a haremului lui Mahomed şi supusă unor umilinţe de neîndurat pentru o fată valahă.

La întîlnirea cu Roxana se gîndea şi Băiatul, atunci cînd privea visător

spre Galata, pe deasupra apelor ce scînteiau argintii sub lumina plăcută și binefăcătoare a soarelui.

Muezinul vestise ceasul rugăciunii de seară. Ecourile glasului său tînguitor încă mai vibrau prin aerul fierbinte, abia ușor împrospătat de briza amurgului, cînd, pe drumul larg, mărginit de platani, ce ducea la poarta dinspre mare a palatului imperial, se văzură două femei.

Femeia mai în vîrstă, cu spinarea puțin aplecată, și care pășea șchiopătînd ușor înaintea celeilalte, zvelte și grațioase, se opri în dreptul oșteanului de pază și îi arătă zapisul de liberă intrare în palat.

Amîndouă trecură pe sub portalul înalt de piatră, pe care era sculptată o semilună poleită cu aur, intrară într-un gang luminat de făclii, ce miroseau plăcut a esență de trandafiri, și urcară pe niște scări întortocheate, pînă la catul întîi al palatului.

Călăuzite de un alt oștean gras și încruntat, rătăciră pe o mulțime de culoare, străbătură săli înalte, podite cu marmură — totul de un lux oriental obositor — și ajunseră la intrarea propriu-zisă în harem.

Aici, patru oșteni cu ilice găitănite și turbane uriașe, împletite din fîșii de mătase albastră și roșie, avînd în mîini sulițe, stăteau lîngă zid, cîte doi de o parte și de alta a ușii, nemișcați ca niș*e statui. Unul dintre ei, primul de lîngă ușă, în stînga, mustăcios și cu buzele groase, era Daud.

La fiecare trei săptămîni îi venea rîndul să facă în locul acesta de pază.

Văzînd-o pe... aleasa inimii sale venind, Daud se făcu stacojiu la obraz și începu să transpire. Nu își mai lua ochii de la... logodnica sa, căreia, potrivit asprelor datini musulmane, nu avusese încă îngăduința nici măcar să-i vorbească.

În schimb, pe băiat îl izbi altceva. Comandantul gărzii de la intrarea spre încăperile Roxanei — locuite odinioară de împărăteasa Bizanțului și acum hărăzite fostei sale micuțe prietene — nu era altul decît Mustafa, neînduratorul Mustafa, fostul său comandant de ortă, numit în această nouă slujbă de la palat, după ce scăpase cu viață, rănit, fugind iepurește din bătălia de la Giurgiu.

Luînd patalamaua imperială de liberă trecere din mîna femeii vîrstnice, Mustafa îl întrebă pe Daud:

— Uită-te bine la ele. Le recunoști?

— Le recunosc! se bîlbîi Daud, cu ochii pironiți la... logodnica lui. Femeia mai în vîrstă, urmă el, este vestita lecuitoare din Beyoglu, care îi va alina nemeritatele suferințe trupești ale florii florilor inimii slăvitului nostru sultan, luminăția sa. Iar cealaltă este... logodnica mea Aișé. Ea îi va da ajutor lecuitoarei... pentru că se pricepe la fel de bine... da... da, la fel de bine ca și bătrîna, în astfel de treburi, se grăbi să adauge străjerul, văzîndu-l pe Mustafa șovăind.

— Pe răspunderea ta, le dăm drumul, glăsui, în sfîrșit, Mustafa, cercetînd încă o dată patalamaua. Tu vei fi tras în țeapă, nu altul, dacă nu va fi totul în ordine și se va ivi vreun bucluc...

— Eu să fiu tras în țeapa! zise Daud, care de fapt nu se uitase nici o clipă la femeia vîrstnică și rămăsese cu ochii numai la frumoasa lui Aișé.

De aici înainte, nu mai trecură decît cîteva minute și, călăuziți mai întîi de un enuc cu cercei mari, de aramă, în urechi, pe urmă de o bătrînă zbîrcită, călcînd peste covoare persane atît de moi că se îngropa piciorul în ele, pînă aproape de glezne, sosiră, printr-un coridor lung, în fața unei

perdele de atlaz gros.

Perdeaua fu dată la o parte de Tit — pentru că el era femeia cea vîrstnică, ușor aplecată și care pășea șchiopătînd. Și în fața ochilor li se ivi o femeie neînchipuit de frumoasă, dar palidă și subțire ca un lujer, îmbrăcată în șalvari albaștri, cu un brîu aurit, bătut în pietre scumpe, iar peste umeri cu un văl țesut dintr-un fir mai fin decît firul de păianjen. Băiatul își dete la o parte feregeaua de pe obraz și își desfăcu veșmîntul larg, lăsînd să se vadă hainele bărbătești de dedesubt și sabia cu care era încins. Fata își duse mîna la frunte și se clătină.

— Roxana! murmură el, recunoscînd-o numaidecît și ținînd-o să nu cadă.

12

STRIGĂTUL HUHUREZULUI

Caii fugeau cu o iuțeală neobișnuită. Faptul acesta îi făcea pe oameni să se uite mirați pe urmele lor. De altfel aveau ce privi. Pe unul dintre ei călărea un urs. Așa ceva nu se vede oricînd. Iar caii, se zărea cît de colo că erau de rasă și obișnuiți cu goana îndelungată.

Tit cumpărase patru cai de la Galipoli*, unde debarcaseră. Vînzătorul unsese o înaltă căpetenie de spahii, și Tit avea bănuiala că toți patru fuseseră furați din grajdurile sultanului.

Plătiseră pe ei o groază de bani.

De bani însă nu se plîngeau. Aveau cît le trebuia, ba încă le și prisosea.

Era destul să scoată din săculeț cîte o bijuterie sau o piatră prețioasă, să o schimbe la cel dintîi negutător sau cămătar, și primeau un pumn de galbeni.

Bijuteriile le aveau de la Roxana. Săculețul purtat de Tit era plin. Cu ele ar fi putut să cumpere, dacă ar fi vrut, nu patru cai împărătești, ci patru grajduri a cîte două sute de cai, cu îngrijitorii lor cu tot.

Numai cu nădejdea scăpării și a reîntoarcerii în țară se învoise Roxana să primească darurile în bijuterii și pietre prețioase făcute ei de Mahomed și de alți demnitari ai imperiului, dornici să-i cîștige bunăvoința.

Dacă Tit ținea pietrele scumpe și giuvaericalele, Băiatul ducea cealaltă comoară a Roxanei, pe micuța Oltea.

La început, fetița se cam speriase de Băiat. În harem nu fusese obișnuită să vadă figuri bărbătești. Nici măcar hidoșii eunuci nu puteau intra în locul unde fusese ascunsă ea de Roxana.

Cît timp au călătorit pe corabie, de la Stambul pînă la Galipoli, s-a deprins însă cu Băiatul, și cînd se trezea dimineața îl lua de gît, cum făcea înainte cu Roxana, și nu voia să se mai despartă de el.

Nu avea nici cinci ani împliniți, dar, cu simțul binecunoscut al copiilor, își dădea seama că Băiatul îi era cel mai apropiat ocrotitor.

* Galipoli, important oraș pe malul european al Dardanelelor, cucerit de turci în anul 1354 și numit de ei Ghelibolu.

Roxana îi spusese Băiatului că fără această fetiță — pe care o iubise ca și cum i-ar fi fost o adevărată mamă — nu ar fi fost în stare să supraviețuiască dorului de țară, nici rușinii de a fi ajuns roaba lui Mahomed. Și Băiatul se simțea gata de orice sacrificiu pentru micuța Oltea, singura și cea din urmă mîngîiere a Roxanei în anii de de restriște.

Să ne reîntoarcem însă în serai, atunci cînd Roxana, văzîndu-l pe Băiat, își pierduse cunoștința.

Fata, stropită cu apă de Tit, dintr-o amforă de argint, își reveni.

Se uită din nou la Băiat, și parcă nici nu-i venea să creadă că flăcăul voinic, înalt și bălai, în brațele căruia se găsea, fusese copilul, tovarășul ei de zburdălnicii, alături de care făcuse, cu ani în urmă, atîtea nebunii și se jucaseră în fel și chip pe pajiștile și în pădurile înflorite ale Tismanei sau în ograda liniștită a tatălui său, Voicul.

Îl privea fără să se sature, și după primele clipe de sfială, nu știa cum să-l mai mîngîie și ce să-i mai spună.

Pe amîndoi îi aduse la realitate Tit.

— Orele trec repede, le aminti. Veți avea răgazul să vă spuneți tot ce aveți pe suflet în timpul călătoriei. Corabia ne așteaptă în port. Vîntul este prielnic și, dacă nu ajungem la vreme, s-ar putea ca neguțătorul să-și schimbe gîndul, să se lipsească de banii noștri, să ridice pînzele și să plece...

— Așa e, da, aveți dreptate, o să avem timp destul să vorbim, după ce vom fugi de-aici, recunoscu Roxana. Însă trebuie să vă mai spun cîteva lucruri, înainte de a părăsi această încăpere. Și, într-un colțișor ferit din fundul haremului, le-o arătă pe Oltea.

Fetița dormea liniștită pe un divan mic, în dosul unei perdele de muselină.

— Este a ta? întrebă Băiatul, cu inima strînsă.

— Nu. Mama ei a fost furată dintr-un sat de pe la noi, după ce tatăl său a căzut în luptă, încercînd să o apere. Fiind frumoasă, a fost dăruită seraiului. Nu a trecut mult, și femeia a născut. Eunucii nu au prins de veste, iar cadînele și slujitoarele haremului, mișcate de soarta ei tristă, nu au destăinuit nimănui sosirea pe lume a fetiței — botezată Oltea în amintirea pămîntului de unde se trăgea.

— Și mama fetiței unde e? vru să afle numaidecît Tit.

— La numai cîteva luni după naștere, Mahomed a dat voie unui han tătar să-și aleagă cîteva roabe din palat. Mama fetiței a fost printre ele. Înainte de a pleca, sărmana femeie a venit la mine și mi-a căzut în genunchi. M-a rugat, prin trecerea pe care o aveam la palat, să fac orice ca fetița să ajungă din nou în țara strămoșilor săi, și măcar ea să fie ferită de înjositoarea robie în haremurile osamnliilor... I-am făgăduit... Și iată, am pregătit totul ca fetița să ne poată însoți. Copilului i-am dat, cu puțin timp în urmă, să bea o licoare. Ea va dormi liniștită și nu vă va face nici un fel de încurcături, pînă ce vom ajunge pe corabie. Este cea mai mare rugăminte pe care v-o fac, zise la sfîrșit, uitîndu-se spre Băiat. Aici sînt lucrușoarele ei, mai arătă o legăturică.

Tit rămăsese puțin pe gînduri, încercînd să măsoare greutățile; dar Băiatul se hotărî numaidecît:

— Orice ar fi, o vom lua pe micuţă cu noi.

— Bine, se învoi păpuşarul, dîndu-şi seama că acestei arzătoare dorinţe a Roxanei nu i s-ar fi putut împotrivi.

Roxana le dete săculeţul cel greu cu giuvaericale şi un document semnat de însuşi nişangi-paşa, marele dregător al cancelariei sultanului — avînd desenată pe el turaua — monograma lui Mahomed. Prin el se poruncea tuturor sangiacbeilor — guvernatorilor imperiali, şi cadiascherilor — conducătorilor religioşi — să le înlesnească şi să le ajute călătoria, fără să ceară nici o lămurire celor care îl înfăţişau.

Cine ştie prin ce mijloace şi cu cîtă greutate reuşise biata Roxana să dobîndească documentul acesta!

Deocamdată trebuiau sa iasa cît mai repede şi mai pe nesimţite din palat. Totul fusese chibzuit, de altfel, din vreme. Roxana desfăcu o uşă tainică din perete, pe unde, cu opt ani înainte, împărăteasa Bizanţului se putea strecura neobservată de slujitoarele sale. Uşa, descoperită de Roxana, în timpul lungii sale robii, nu era cunoscută de paznici.

Ieşiră într-un coridor mărginit de oglinzi, de acolo urcară pe nişte scări întortocheate, pînă la o sală dosnică, terminată cu o terasă. Un străjer stătea în dreptul terasei. Băiatul îşi dădu drumul de pe marginea de sus a terasei, aşa cum sărea din copac pe cal, căzînd direct pe umerii străjerului. Nu se auzi decît o icnitură, şi acesta, lovit cum trebuie de pumnul dibaci al Băiatului, rămase leşinat.

Tit aruncă de sus o frînghie cu noduri, şi cea dintîi se coborî Roxana, primită în braţe de Băiat. Urmă păpuşarul, aducînd-o şi pe micuţa Oltea.

Trecînd pe aleile cele mai ferite şi întunecate ale parcului, fugarii reuşiră să ajungă, fără să mai întîlnească pe nimeni, pînă la zidul din spatele palatului.

Băiatul o ţinea în braţul stîng pe fetiţă, şi cu dreapta o sprijinea pe Roxana; iar Tit încheia micul convoi, păzindu-l din spate de primejdie.

Cum înaintau pe alei, se auzi un ţipăt de huhurez. Era Bucur, care dădea semnalul că drumul e liber.

Furişîndu-se prin partea de dinafară a zidului, Bucur, Mihailo şi ursul îi doborîseră, luîndu-i la rînd, pe toţi cei şase paznici, aflaţi în acest loc, fiecare în dreptul cîte unui contrafort, la distanţă cam de cincizeci de paşi unul de celălalt.

După ce îi legaseră fedeleş pe paznici, ursul se căţărase pe trunchiul unui platan, sărise pe zid şi ajunsese într-unul din cele două turnuri. Străjerul, luat de urs pe neaşteptate, fusese trîntit de-a dreptul în braţele băieţilor. Soţul său, aflat în turnul din celălalt colţ al zidului, păţise şi el la fel.

Îmbrăcîndu-se repede în hainele străjerilor doborîţi, Bucur şi Mihailo se căţărară, cu ajutorul ursului, în cele două turnuri, şi fiul păpuşarului dăduse semnalul, tocmai cînd tustrei fugarii, în haine femeieşti, se apropiau de zid.

Scăparea era deci sigură.

Băiatul aruncă un capăt al frînghiei cu noduri pe zid.

Capul frînghiei fu apucat de urs, care se supunea întrutotul poruncilor lui Bucur.

— Urcă-te tu, o îndemnă Băiatul pe Roxana.

— Ai grijă de fetiţă!

Parcul palatului imperial se vedea, în noapte, fantomatic, cu frunzişul său des, clătinat de vînt, şi dincolo de zid se auzea marea.

Mai înainte de a începe să se cațăre pe frînghie, Roxana vru să se mai uite o dată la chipul copilei din brațele Băiatului, să vadă dacă încă mai doarme.

Dîndu-i la o parte învelitoarea de pe obraz, Roxana o privi. Dar o rază de lună rătăcită printre ramurile copacilor căzu pe ochii fetiței. Și, fie că puterea băuturii adormitoare trecuse, fie că raza de lună îi tulbură somnul, fetița se deșteptă. Văzîndu-se în brațe străine, se sperie și, ridicînd mînuțele spre Roxana, începu să se zbată.

— Lasă-mă la mama... la mama mea!...

În tăcerea nopții, glasul clar al fetiței răsună pînă departe.

— Cine este? strigă un străjer, alergînd pe culmea din stînga a zidului, spre turnul unde veghea Mihailo.

Acesta îl întîmpină și îl lovi cu sulița; dar în iuțeala cu care se desfășurau întîmplările, lovitura nu fu destul de bine socotită. Străjerul, rănit ușor, căzu, începînd să se vaiete. Și o trîmbiță se auzi dînd alarma.

Cu ajutorul lui Tit, Roxana — slăbită de boală și înfricoșată — se cățără, tremurînd ca o frunză, pe frînghia cu noduri, ținută de urs.

Bucur, după ce lăsă o altă frînghie cu noduri în partea dinafara zidului, sări jos și o așteptă pe Roxana.

Tit îi urmă cît ai clipi, și Băiatul la fel.

— Fatma!... Au furat-o pe Fatma din harem!... A zburat cea mai mîndră pasăre din colivia înălțimii sale sultanului!... țipau ascuțit cîțiva străjeri din parc, și coroanele negre ale copacilor, iluminate de făcliile din mîinile urmăritorilor, începură să strălucească feeric, luînd parcă, de atîta vîlvoare, foc.

— S-a sfîrșit... s-a sfîrșit... murmură Roxana. Și eram încredințată că totul va merge bine...

— N-ai nici o grijă, vom scăpa, încercă s-o liniștească Băiatul, scoțîndu-și de sub veșmîntul femeiesc sabia.

— Căutați-o pe Fatma... Să nu ne scape Fatma... pasărea scumpă... mărgăritarul haremului... răsunau tot mai deslușit vocile.

Roxana, înfrigurată, se împiedica la fiecare pas, știind ce pedeapsă o aștepta, dacă ar fi fost prinsă.

— N-ai grijă, repeta Băiatul, încleștîndu-și dinți. Și tu și fetița veți fi salvate...

Dar Roxana nu mai credea.

De atîtea spaime, simțea că se sfîrșește.

— Uite-i! răcni un oștean turc, alergînd, urmat de alții vreo patru, înaintea fugarilor.

— Cel care vine e fostul nostru comandant de ortă, Mustafa, mai avu vreme să i-l arate Băiatul lui Mihailo pe oșteanul turc care alerga în frunte.

— Oho! Îmi place intîlnirea cu el, se bucură Mihailo, de cîteva ori m-a bătut cu biciul pe pielea udă. Și, întîmpinîndu-l pe Mustafa, îl izbi cu sulița în piept, făcîndu-l să se prăvălească.

Încercînd să-i înconjoare, din spatele lor veneau alți cinci sau șase străjeri. Tit și Băiatul se întoarseră spre aceștia, lăsîndu-i pe Mihailo, Bucur și Ursul să se bată cu cei dinainte

Bucur și Mihailo începură să-i ia în sulițe pe vrăjmași, în vreme ce ursul, nelăsîndu-se nici el mai prejos, prinse doi străjeri deodată în brațe, zdrobindu-i unul de altul, trîntindu-i jos și călcîndu-i apoi cu picioarele.

Spre norocul lor, garda palatului, de cînd plecase sultanul și mai toți

oştenii fuseseră luaţi la război, era foarte mică.
Numai vreo treizeci de străjeri se aflau pe la porţi şi uşi. Dintre ei, o parte nici nu îndrăzniseră să-şi părăsească locurile de pază, rămînînd să vegheze restul haremului, tezaurul şi celelalte încăperi.
La sunetul trîmbiţei, alergaseră numai cei de la intrarea în camerele Roxanei şi cîţiva de la poarta din spate. Cu toţii erau cel mult zece sau doisprezece oameni.
Pînă să fie treziţi şi să se echipeze ceilalţi oşteni ai gărzii, care, potrivit obiceiului turcesc, se duseseră să se culce după cîntarea de seară a muezinului, mai rămînea un răgaz. Şi dacă Tit şi băieţii luptau vitejeşte, puteau să-i doboare pe otomanii care încercau să-i încercuiască, şi aveau timp destul să fugă.
Printre cei care îi încolţeau pe Băiat şi pe Tit se găsea şi Daud.
— Împreună cu Fatma, mărgăritarul haremului, a fost furată şi Aişé, se văicărea el, în timp ce alerga spre grupul de fugari. Socrul meu îmi ceruse îngăduinţa să vină şi ea la palat, ca să se minuneze de frumuseţea cadînei stăpînului nostru, încercă să se dezvinovăţească.
— Dacă nu o vom prinde pe Fatma, mîine dimineaţă ai să te urci în ţeapă, împreună cu socrul şi mireasa ta, îi rosti ameninţător alt oştean.
— Care dintre femeile acelea o fi Aişé? răcni Daud, zărindu-i prin întuneric pe Băiat şi pe Tit. Dacă o prind, o voi tîrî de coade tot Stambulul, pînă am s-o ucid.
— Uite-mă aici! îi strigă Băiatul, lăsînd-o din braţe pe fetiţă şi încredinţînd-o Roxanei.
Daud, uimit şi întărîtat, se luă după Băiat.
Băiatul nu voia să-l ucidă, gîndindu-se că — deşi Daud nu făcuse lucrul acesta cu vreo intenţie bună — lui i se datora că reuşise să pătrundă în harem. Ar fi vrut deci doar să-l sperie şi să-l pună pe fugă.
Încercînd să-l înfricoşeze pe Daud, Băiatul, cu o singură lovitură de sabie, îi reteză turcului turbanul, apoi, dîndu-i un picior în spate, îl trînti la pămînt.
Daud căzu cu capul pe pietre, îşi muşcă limba, dar, fiind oştean încercat, se rostogoli pe lîngă zidul palatului şi fu din nou în picioare.
Văzînd-o pe Roxana, prin întuneric, crezu că e Băiatul şi o lovi în piept cu sabia.
Roxana, cu o mişcare domoală, lunecînd pe lîngă zid, căzu la pămînt.
— Cîine! strigă Băiatul şi, învîrtindu-şi sabia prin văzduh, îi zbură lui Daud capul.
Capul lui Daud se rostogoli în praf, şi Băiatul, nemaiţinînd seama de nimic, se aplecă asupra Roxanei.
— Ai grijă de fetiţă... Îmi făcusem atîtea visuri... îi zîmbi ea şi rămase aşa, cătînd — fără să mai vadă nimic — spre marea argintie, clătinată de vînt.
Înfricoşată de noaptea aceea cumplită, cînd săbiile şi suliţele se ciocneau între nişte oameni încruntaţi şi necunoscuţi, făcînd să ţîşnească din ele scîntei şi să sară capete de pe umeri, fetiţa se trînti asupra trupului fără viaţă al Roxanei, apucîndu-l de umeri, încercînd să-l ridice, plîngînd cu sughiţuri:
— Mamă... nu mă lăsa... să fugim...
Îndîrjiţi peste fire de moartea Roxanei, după ce fuseseră atît de aproape de salvarea ei, Tit, Mihailo şi Bucur se avîntară ca nişte tigri asu-

pra străjerilor palatului împărătesc. De fapt, dintre cei cîţi îi înconjuraseră la început nu mai trăiau decît patru, însă zgomotele dinlăuntrul parcului împărătesc lăsau să se înţeleagă că în curînd vor veni şi alţii.

Bătălia se desfăşurase de altfel cu repeziciune.

Cei patru otomani îşi dădură şi ei viaţa — doi răpuşi de Mihailo, unul de Tit, şi cel din urmă, de Bucur.

Folosindu-se de această biruinţă, la îndemnul lui Tit, care rămăsese mai în urmă, să le acopere retragerea, băieţii — ducînd cu ei trupul neînsufleţit al Roxanei şi pe fetiţă — se cufundară în noapte şi se îndreptară în goană spre locul, destul de apropiat, unde lăsaseră o barcă priponită de ţărm.

Urcîndu-se în barcă, vîsliră pînă la corabie.

Genovezii obişnuiau de multe ori să primească, pe punţile corăbiilor lor, creştini care fugeau din imperiul otoman. Însuşi Vlad se salvase odată, agăţîndu-se, la Galipoli, de un vas asemănător.

Numai că neguţătorul care era stăpînul corăbiei avea un suflet hapsîn.

El auzise zgomotele luptei şi trîmbiţele de alarmă şi, motivînd că primejdia pentru vasul său crescuse, le ceru o sumă aproape încă o dată mai mare decît fusese la început vorba.

Neavînd încotro, plătiră, şi neguţătorul, poruncind să se ridice pînzele, corabia începu să plutească.

Cea dintîi grijă a Băiatului, odată ajunşi pe corabie, fu să-l vadă pe Negru. Calul fusese adus dinainte pe punte. De asemenea, în cală se găsea ascunsă, unde a şi rămas pînă la debarcarea ei la Galipoli, vestita lecuitoare din Beyoglu, o bătrînă al cărei chip nu i-l putuse nimeni vreodată zări şi al cărui nume iarăşi nu i se cunoştea. Se povestea doar despre ea că ar fi fost o principesă bizantină, fugită cîndva dintr-un harem. Ea se învoise ca Tit, îmbrăcat ca femeie, să intre în locul ei în harem, cu făgăduiala de a primi pentru asta o plată foarte mare şi de a fi dusă, după aceea, cu corabia, la Galipoli.

Şi Tit, cel care orînduise totul, se ţinuse de cuvînt.

În zorii zilei următoare, Băiatul o sărută pe fosta lui mică tovarăşă de joacă pe frunte. Faţa ei palidă se luminase. Era, în sfîrşit, liberă; dar libertatea nu-i mai era de nici un folos. Ochii celor de faţă se umplură de lacrimi.

Învelită într-o pînză albă — albă, aşa cum îi fusese şi sufletul — trupul Roxanei fu aruncat în mare.

Pentru că atîrnaseră de el o piatră, se duse îndată la fund.

Spre norocul lor, corabia, după ce porni, nu fu urmărită şi nu întîlni pe mare decît nişte vase mici de pescari. Aproape toate corăbiile otomane fuseseră trimise înainte, încărcate cu trupe, prin Marea Neagră, spre Dunăre. Porturile turceşti erau pustii.

De asemenea, nu întîmpinară decît o singură furtună, în apropiere de Galipoli. Scăpară însă cu bine şi debarcară, corabia genoveză urmîndu-şi drumul pe mare, prin Dardanele, către insula Chios.

Pretutindeni pe unde trecură apoi călări, văzură urmele jafurilor şi silniciilor otomane.

O femeie cu minţile rătăcite plîngea la o răscruce de drumuri, chemîndu-şi zadarnic înapoi soţul şi cei trei feciori, luaţi în sclavie şi trimişi să vîslească pe catarga — galerele militare ale lui Mahomed.

Copii flămînzi, fără părinţi, lipsiţi de un acoperiş, se adăposteau prin munţi, laolaltă cu sălbăticiunile.

Trecerea prin Balcani fu nespus de grea.

Potecile erau întortocheate şi stîncile prăpăstuite, răvăşite ca sub mîna unui uriaş.

Dincolo de munţi însă, pe cîmpiile Bulgariei, mugurii trandafirilor se deschideau într-o revărsare ameţitoare de parfumuri şi culori. În copaci, cireşile începeau să se coacă. Pîraiele murmurau. Vîntul domol îi răcorea.

Fetiţei îi plăcea din ce în ce mai mult această călătorie, întîia din viaţa ei. Se cuibărea în braţele Băiatului şi, uneori, cît era de mică, începea să cînte vechi cîntece olteneşti, învăţate de la Roxana.

Pe la popasuri, aflau ştiri din ţară. Oamenii povesteau că Vlad preţuia şi păzea cu atîta străşnicie cinstea, încît în Valahia se putea lăsa o casă plină de comori deschisă, şi nimeni nu ar fi pătruns fără voia stăpînului înăuntru. O pungă cu galbeni, pierdută pe uliţă, rămînea neatinsă, aşteptîndu-l pe păgubaş.

Domnitorul îi răsplătea din plin pe cei cinstiţi şi viteji, şi îi pedepsea cu asprime pe trădători şi pe laşi.

Cu prilejul unei bătălii, în care avangarda otomană, condusă de însuşi marele vizir, fusese învinsă de o mînă de oşteni valahi, se istorisea că domnitorul poruncise ca toţi oştenii lui răniţi să fie adunaţi laolaltă. Cercetîndu-i pe fiecare, văzuse că unii erau răniţi în piept şi alţii în spate. Pe cei răniţi în piept îi răsplătise, dîndu-le ranguri de boierie, moşii şi aur, dar pe ceilalţi îi ridicase în furci, spunînd că rănile din spatele lor erau o dovadă sigură că încercaseră să fugă.

Pe măsură ce se apropiau de Dunăre, Tit şi băieţii întîlneau tot mai mulţi fugari greci şi bulgari, scăpaţi din lanţurile robiei otomane.

Desculţi, zdrenţuiţi, cu urme de răni pe trupuri, aceştia strigau:

— Binecuvîntat să fie Vlad! De s-ar uni toate popoarele creştine sub steagul lui, i-ar putea nimici pînă la unul pe otomani...

În seara următoare ajunseră la Dunăre. Fetiţa, văzînd fluviul, bătu voioasă din palme.

Apa era scăzută şi limpede. În Valahia fusese secetă.

— Oştile otomane, le povestiră şi aici oamenii, se revarsă pe pămîntul valah, sleite de foame şi sete, pentru că măria sa Vlad a ars în calea lor bucatele şi-a otrăvit fîntînile. Ciuma a început să bîntuie între ienicerii şi achingiii sultanului. Iar oştenii ţărani ai lui Vlad, ca nişte duhuri răzbunătoare, lovesc trupele lui Mahomed, nevăzuţi, din dosul fiecărui trunchi de copac, din spatele fiecărei moviliţe, împuţinîndu-le necontenit rîndurile...

Noaptea, pe o plută bulgărească, trăgîndu-şi caii de dîrlogi, înot, după ei, Tit, băieţii, micuţa Oltea şi ursul ajunseră în Ţara Românească.

13

DRACII ALEARGĂ PRIN VALAHIA

De pe dealul unde se găseau, cîmpia Ialomiței se vedea parcă ninsă, sub lună. Începuse întîia strajă de noapte — trei ceasuri după asfințitul soarelui — și Vlad, de pe o muche rîpoasă, împădurită, privea neclintit spre tabăra turcească, avînd în jurul său cetele.

În primul rînd, alături de el — între alți boieri și căpitani de oaste — se puteau vedea logofătul Lazăr, comandantul Xalom, căpitanul Neagoe și, puțin mai încolo, în costume ostășești, prietenii noștri.

După ce o puseseră la adăpost pe micuța Oltea, în Cetatea Bucureștilor, la o femeie de nădejde, binecunoscută de Tit, tuspatru alergaseră să-și plece genunchii în fața domnitorului. Luaseră parte la o mulțime din acele mici lupte de hărțuială, pe care oștenii lui Vlad le dădeau de cîteva ori pe zi cu trupele otomane în marș, arzîndu-le carele și luînd o mulțime de prizonieri.

Băiatul își cîștigase repede, în aceste lupte, o faimă binemeritată, pentru curajul său cu totul deosebit, asemănător numai cu acela al lui Vlad. Împreună cu Bucur și Mihailo — dar întrecîndu-i pe amîndoi în vitejie — pătrundea în mijlocul urdiilor turcești. Uneori, luau cu ei ursul, răspîndind groaza între otomani.

Turcii începură să-i numească pe băieți «Dracii din Valahia», poate pentru că în vreo două rînduri luptaseră cu un fel de furci, cu care meșterii domnitorului îi înzestraseră în ultima vreme pe oșteni, din lipsă de alte arme, sau pentru că atacurile lor erau fulgerătoare, însoțite de țipete și chiuituri, ce aveau darul să-i bage în sperieți pe oștenii lui Mahomed.

Uneori băieții se întorceau cu cîte doi sau trei otomani ținuți în furci. Ursul avea și el în brațe cîte un turc.

Așa alergau de-a lungul coloanelor turcești. Atunci osmanliii, cuprinși de frică, începeau să strige:

— Dracii aleargă prin Valahia... Dracii aleargă prin Valahia...

De la această poreclă, în mai puțin de o săptămînă se răspîndi în rîndul osmanliilor superstițioși zvonul că domnitorul valah ar avea în slujba lui cîțiva diavoli adevărați, și de aceea nu poate fi nici prins, nici învins.

Băieții — auzind ce se vorbește în tabăra otomană — făceau un haz nemaipomenit. Și Tit, priceput cum era, se gîndi să le facă un fel de veșminte de diavoli, ca să-i înfricoșeze și mai mult pe musulmani.

— Oastea măriei sale fiind mică, nici unu la zece față de turci — le spuse Tit băieților — vitejia nu ajunge. Este nevoie și de cîte un șiretlic...

Și le făcu veșminte care să le dea, atît lor, cît și ursului, o înfățișare de draci.

Nu apucă însă păpușarul să-și înfăptuiască gîndul, pentru că, în dimineața următoare, Băiatul îl zări — din spatele unor copaci, pînă unde se furișase, urmărind toată vremea coloanele otomane în marș — pe Radu cel Frumos.

Sultanul pornise războiul sfînt cu atîta cheltuială și tărăboi, înarmînd —

cum spune poetul otoman Enveri, în vestita sa operă «Cartea vizirului»* — «o oaste pe care abia o ducea pămîntul», cu ţelul de a preface Valahia în paşalîc. Avînd în stăpînire deplină Valahia, cetatea Chilia şi Belgradul, ar fi putut cuceri întîi Ungaria şi teritoriile locuite de germani, pe urmă întreaga lume.

Totuşi, fiind inteligent şi prevăzător, ştiind şi ce păţiseră înaintaşii săi din partea valahilor, îl luase cu sine şi pe Radu cel Frumos.

«Dacă nu voi izbuti, prin cine ştie ce întîmplare, să-mi fac Valahia paşalîc, va trebui să mă mulţumesc să-l pot înlocui, cu ajutorul marilor boieri, pe Vlad cu Radu cel Frumos, se gîndea Mahomed, şi tot va fi mai bine decît acum!...»

La sunetul din corn al lui Vlad — cînd aflase de începutul războiului «sfînt» pus la cale de Mahomed — se adunaseră toţi ţăranii bărbaţi în stare de a purta arma, unii aducîndu-şi, după cum se povesteşte, şi băieţii mai mărişori, ba chiar şi unele fete, îmbrăcate în veşminte ostăşeşti. Vlad nu vrusese la început să-i primească, însă stăruiseră şi se rugaseră să rămînă — şi de ei, deprinzîndu-i să poarte armele, se îngrijiseră căpitanul Neagoe şi Tit. Adevărul este că aceşti copilandri, primiţi la început cu neîncredere, făceau destulă pagubă oştilor încercate şi bine instruite ale sultanului.

Ceilalţi oameni de rînd, bătrînii, bolnavii, femeile şi copiii mai mici, care nu puteau mînui armele, se zbăteau să hrănească şi să dea alte ajutoare oştirii de ţară domneşti.

Prinzînd mai mulţi bărbaţi, femei şi copii, care aduseseră merinde cetelor lui Vlad, turcii îi judecaseră şi-i căsăpiseră cu iataganele. La judecată se auzise că luase parte şi Radu cel Frumos.

— Vînzătorul! strigase Băiatul înfuriat, aflînd despre această întîmplare. Ca să le facă pe plac stăpînilor lui osmanlîi şi să le cîştige încrederea, e în stare să-i taie el însuşi pe ţărani. Să căutăm să-i venim de petrecanie.

Băieţii îşi făgăduiră între ei să-l caute pe Radu cel Frumos în luptă, oricum or şti, şi să încerce să-l răpună.

Şi, într-o dimineaţă, după ce Băiatul pîndise ore întregi, ascuns după un copac, în pădurea prin care treceau otomanii, iată, îl zări pe Radu cel Frumos.

Radu, îmbrăcat într-un costum oriental, cu un brîu lat, de care îi spînzura hangerul într-o teacă învelită în catifea, trecea încet, călare — împreună cu marele vizir Mahmut şi o gardă bine înarmată de spahii — de-a lungul şirurilor de achingii, care poposiseră pentru prînz.

«I-a sunat, în sfîrşit, ceasul ucigaşului de valahi!» îşi spuse Băiatul, ridicîndu-şi arcul şi ochind cu grijă.

Deoarece era unul din cei mai buni ţintaşi din mica oaste a lui Vlad, Băiatul l-ar fi nimerit, fără îndoială, şi l-ar fi doborît. Însă deodată se gîndi:

«Nu, unui vînzător ca el, care a venit cu achingiii şi ienicerii împotriva pămîntului, poporului şi fratelui său, nu i se cuvine o moarte atît de uşoară. Trebuie să-l iau neapărat prins şi să-l aduc la judecata măriei sale Vlad.»

Ca să smulgă din rîndurile achingiilor, de lîngă marele vizir şi de sub ochii gărzii de spahii, pe omul atît de preţios sultanului Mahomed, se ce-

---

* «Düsturname» — cronică poem, închinată marelui vizir şi conducător al avangardei lui Mahomed în campania din 1462. Traducere de Mihail Guboglu şi Mustafa Mehmet.

rea o îndrăzneală şi un dispreţ de moarte împinse dincolo de margini. Dacă Băiatul ar fi fost un oştean mai în vîrstă, poate ar fi cîntărit lucrurile mai bine şi s-ar fi mulţumit numai să-l răpună pe Radu cu o săgeată. Dar tinereţea, curajul şi dragostea faţă de Vlad — care se arătase atît de bun, iertîndu-l la Tîrgovişte pentru fapta lui nechibzuită, dîndu-i drumul din turn şi ajutîndu-l să plece la Stambul, în căutarea Roxanei — îl îmboldea să nu se mulţumească doar cu atît, ci să aibă o izbîndă mai mare.

Trebuia să se avînte repede, pentru că altfel Radu, Mahmut şi garda de spahii se depărtau prea mult şi nu i-ar fi putut ajunge. Pe deasupra, nu avea cal. Pe Negru îl lăsase într-un desiş, şi el se strecurase pe jos, printre copaci, pînă lîngă şirurile de achingii.

Chibzui repede. Îşi pregăti în stînga laţul, în dreapta sabia şi, în timp ce osmaniii se hrăneau liniştiţi, aşezaţi pe iarbă, o luă la fugă spre locul unde îşi ţineau caii. Se repezi la paznicul lor, îl lovi, prinse de frîu armăsarul lui Ali-beg, comandantul achingiilor — cel mai bun cal din herghelie — încălecă dintr-un salt, cum avea obiceiul, şi porni în galop, rotindu-şi în mînă laţul cu care avea de gînd să-l prindă de grumaz pe Radu cel Frumos.

Paznicul de la cai, deşi rănit, începu să ţipe.

— Valahi!... Valahi!...

Radu cel Frumos tresări. Îşi întoarse capul şi îl văzu pe Băiat cu laţul în mînă. Ochii lor se întîlniră pentru o clipă — ai lui Radu înfricoşaţi, ai Băiatului arzînd de dorinţa de a-l lua prins. Dîndu-şi seama de soarta care îl aştepta şi bănuind că, în urma Băiatului, ar mai fi şi alţi valahi, cu conştiinţa încărcată pe care o avea, Radu îşi uită de demnitate şi prevedere. Se ridică în scări, îşi lovi calul cu picioarele în pîntec, trase de frîu şi, lăsîndu-i unde erau pe marele vizir şi garda de spahii, porni în galop, chemîndu-i pe cei care îi întîlnea în drum, cu strigăte desperate, în ajutor.

— Nu-mi vei scăpa, vînzătorule! îl ameninţă Băiatul, cu glas tare, din urmă, îmboldindu-şi şi el calul.

Aşa, ca o furtună, trecură amîndoi pe lîngă întreaga coloană de oşteni, paşi, paşale, care, uitîndu-se zăpăciţi, nu pricepeau ce se întîmplă. Era numai un singur valah, sau erau mai mulţi?

Avînd un cal mai iute decît Radu, Băiatul, urcat în scări, îl ajunse. Laţul şuieră prin văzduh şi îl cuprinse pe cel urmărit peste braţe.

— La judecată acum! zise Băiatul, şi îl smuci de pe cal.

Cu inima zbătîndu-i-se în piept de fericirea de a fi izbîndit, îl trase, să-l aducă pe şaua lui.

Totul se petrecuse cu o iuţeală de necrezut. Marele vizir privise întîmplarea holbat şi prostit, nemişcat şi nescoţînd nici un sunet.

Sfîrşitul ar fi fost bun, dacă Ali-beg, comandantul achingiilor, nu s-ar fi dezmeticit.

— E un singur valah. După mine, achingii! ţipă, sărind pe calul unui oştean.

Cu un ropot ca de ploaie cu grindină, achingiii încălecară şi porniră în urma lui Ali.

— Prindeţi-l viu! porunci şi marele vizir, trezindu-se din amorţeală.

Gonind spre stînga, după Radu, Băiatul nu îşi dăduse seama că îşi tăiase singur drumul de întoarcere, vîrîndu-se prea adînc în mijlocul trupelor otomane.

Dacă i-ar fi dat drumul lui Radu din ştreang, poate că ar fi putut încă

scăpa. Dar nu vru să-şi deschidă pumnul în care ţinea capătul frînghiei. Jucîndu-şi calul şi ridicîndu-l în două picioare, tîrîndu-l după el pe Radu, îşi roti sabia, trimiţînd în raiul profetului o mulţime de suflete de gazii — luptători în războiul «sfînt» împotriva libertăţii ţărişoarei valahe.

Erau însă prea mulţi împotriva unui singur om. O suliţă îl lovi în umărul stîng. O săgeată i se opri în piept. Cîteva laţuri îi vîjîiră pe deasupra capului.

— Luaţi-l viu! porunci încă o dată marele vizir.

Căzu de pe cal şi, în mai puţin de o jumătate de oră, legat de sus pînă jos în ştreanguri, fu dus în faţa lui Mahomed.

Ştiind ce urmează, Băiatul se hotărî să primească senin moartea.

Rămase în picioare, uitîndu-se drept în faţă la călăul Roxanei. Vru chiar să-i spună ce gîndeşte despre faptele sale; dar Mahomed, cu calmul său stăpînit, care băga însă groaza în sufletul oricui stătea cu el de vorbă, îl întrebă, aţintindu-l, printre pleoapele pe jumătate închise, cu o privire vie şi otrăvitoare:

— Cum te numeşti, valahule?

— Numele meu este Băiatul, îi răspunse el. Prin grija luminăţiei tale, părinţii mi-au fost ucişi înainte de a-i cunoaşte.

Un murmur ameninţător se stîrni între musulmani, faţă de răspunsul îndrăzneţ al Băiatului.

Mahomed se întoarse însă spre Radu cel Frumos, ca şi cum ar fi vrut să-i spună o vorbă de duh. Şi toţi cei din jur ştiură că surîsul viclean care înflorise pe buzele subţiri ale sultanului ascundea în dosul său moartea. Băiatul nu mai avea decît puţine clipe de trăit.

Lui Radu nu-i pierise groaza prin care trecuse şi se simţea istovit. Încă răsufla greu şi fruntea lui palidă, semănînd în parte cu a lui Vlad — dar neavînd nobleţea şi lumina, pe care Băiatul le vedea numai pe fruntea domnitorului — îi era plină de sudoare. Broboane mari i se prelingeau pe obraji şi îi picurau mai departe pe veşmîntul turcesc. Totuşi, văzîndu-l pe Mahomed că-i surîde, se simţi dator să-i răspundă, linguşitor, în acelaşi fel, deşi numai de asta nu-i ardea.

Padişahul se întoarse însă către Băiat şi îi puse cea de-a doua întrebare:

— Spune-mi, unde se află ghiaurul Vlad? glăsui el domol, încă surîzînd, pentru că îşi cunoştea puterea şi teama pe care o putea băga în oameni, şi era sigur că tînărul rob valah pînă la urmă va fi silit să mărturisească.

— Pretutindeni şi nicăieri, îi răspunse Băiatul numaidecît, şi parcă în glumă — de fapt înfruntîndu-l pe padişah cu un curaj pe care cei din jur îl socotiră de-a dreptul nebunesc. Şi, deoarece Mahomed mai avea încă pe buze un surîs sleit, Băiatul îi zîmbi. Iar dacă înălţimea ta doreşte să-l găsească, îi mai spuse, arătîndu-i cu capul în afara cortului unde fusese adus, n-are decît să se ducă să-l caute...

Toţi cei de faţă îşi deschiseră ochii cît cepele, siguri fiind că, la asemenea cuvinte, sultanul va chema de îndată călăul. În ce-l priveşte pe marele vizir, îi pieri răsuflarea, buza de jos îi căzu şi, printre dinţi, i se văzu limba. Atît de fără teamă nu îi mai vorbise încă nimeni măreţului tekür — împăratului.

— Înălţimea ta... oftă Mahmut speriat, şi tăcu, neştiind ce să facă şi ce să mai spună.

— La moarte... la moarte... în chinuri... îndrăzniră totuşi să-şi dea cu părerea cîţiva.

Mahomed le surîse din nou, mai bine-zis se sili să surîdă, fiindcă nu făcu lucrul acesta decît dintr-o parte a gurii, ceea ce îi strîmbă obrazul.

Trecea drept un om deosebit de iscusit în discuţiile cu trimişii străini sau cu învăţaţii, pe care-i plăcea să-i primească în palatul său din Stambul. Şi voia să le arate dregătorilor că poate rămîne biruitor şi asupra acestui tînăr valah, rob, nu numai îndrăzneţ, ci şi deosebit de inteligent, fără să fie nevoie să folosească forţa.

Deşi nu trecuseră nici şase ani de cînd l-am întîlnit întîia oară, sultanul nu mai arăta aşa de tînăr. Nasul i se mai lungise. În barbă îi răsăreau fire albe, pe care în zadar încerca să le smulgă sau să le cănească bărbierul său Giovanni, fiindcă necontenit i se iveau altele.

Firea îi rămăsese însă aceeaşi. Nimeni nu ştia niciodată dacă sultanul era vesel sau necăjit, şi nici nu putea ghici ce fel de gînduri măcina sub turbanul său roşu, în diferitele ore ale zilei. Pe neaşteptate, în toiul celei mai mari petreceri, cînd părea foarte bine dispus, poruncea, de pildă, să i se taie capul cuiva fiindcă rîsese, să zicem, prea tare, sau dimpotrivă, pentru că i se păruse mohorît. Alteori, cînd socoteai că ar fi supărat şi gata să facă un masacru, în chip surprinzător cerea să-i vină aşicii-cîntăreţii şi să-l desfete cu versuri din «Cartea lăutei*», versuri deosebit de gustate de el.

Aşa şi de data aceasta, unii nădăjduiau că va porunci schingiuirea Băiatului, în vreme ce alţii bănuiau că are alte gînduri.

Numai Băiatul se uita la el fără teamă şi, dacă nu i-ar fi şiroit sîngele din rănile de la piept şi umăr, s-ar fi zis că stă cu sultanul de vorbă, ca între prieteni.

— Bine, dădu din cap padişahul. Nu vrei să ne spui unde este stăpînul tău. Mărturiseşte-ne măcar cîţi oşteni are, pentru că asta nu înseamnă trădare. Trădare este numai cînd arăţi şi unde se găsesc...

Băiatul ridică puţin capul şi îşi muşcă buzele, ca şi cum ar fi stat să facă o socoteală, şi pe urmă îi răspunse:

— Mai puţin cu unul decît ar fi trebuit să aibă, fiindcă acela sînt eu. Iar dacă luminăţia ta nu mă crede, îl rog să se ducă să-i numere...

Pentru această nouă îndrăzneală, Mahomed, oricît se strădui, nu mai putu surîde, ci se încruntă şi spuse printre dinţi:

— Eşti foarte isteţ; dar isteţimea pe care ai fi putut s-o foloseşti altfel va pieri odată cu tine. Vei fi jupuit de piele. Pe urmă te vom aşeza pe cărbuni. Şi, dacă totuşi vei mai avea viaţă pînă într-un ceas, te vom tăia în două, pe îndelete, cu ferăstrăul.

Imaginîndu-şi numai aceste chinuri, Băiatului i se încrîncenă carnea, dar fiindcă se hotărîse să le arate duşmanilor cum ştie să moară un valah, avu tăria să mai răspundă:

— Aşa mi se cuvine, de vreme ce m-am lăsat prins. Ba cred că ar trebui, pentru greşeala mea, să fiu pedepsit şi mai crud...

— Cu toate astea — urmă sultanul, folosind altă cale, pentru că văzuse că nu reuşise să-l înfricoşeze pe Băiat, şi trecînd de la cea mai cumplită ameninţare la cea mai dulce ispită — te-aş putea ierta, ţi-aş da un rang mare în oştirea musulmană, ai primi aur din belşug şi cele mai frumoase cadîne, dacă te învoieşti să lupţi alături de noi...

---

* Mare creaţie a unui sultan poet, pe nume Veled (mort în 1312).

Băiatul dădu din cap.

— Luminăţia ta, nu te mai osteni, zise el. Pe un oştean al măriei sale Vlad nu l-ar putea face nici Dumnezeu, făgăduindu-i raiul, să-şi vîndă ce are mai scump pe lume: domnitorul şi ţara. Porunceşte deci să mi se jupoaie pielea, să fiu aşezat pe cărbuni, sau ce mai doreşte înălţimea ta, în nesfîrşita sa bunătate şi înţelepciune...

— Spune-mi, întrebă pentru ultima oară Mahomed, toţi oştenii lui Vlad sînt la fel de viteji ca tine?

— Nu, înălţimea ta, îi răspunse fără să şovăie Băiatul. Ei sînt mult mai viteji. Eu nu sînt decît cel din urmă, cel mai netrebnic dintre toţi. Altminteri, trebuia să fiu ori mort, ori liber, în nici un caz un rob al înălţimii tale...

— Aşa? se miră Mahomed, încruntîndu-şi din nou sprîncenele, ceea ce îl făcu pe Radu cel Frumos să tragă nădejdea că, în sfîrşit, padişahul va rosti cumplita osîndă la moarte, prin jupuirea pielii, a aceluia care îl făcuse de rîs în faţa otomanilor.

Sultanul făcu însă semn unui sclav să îi dezlege pe prizonier.

— Eşti un adevărat viteaz, recunoscu el, rostindu-şi rar cuvintele. Dacă n-ai fi ghiaur, ai fi putut ajunge mare vizir, iar dacă mi-ai fi fost prieten, te-aş fi făcut domn în Valahia! Tu ştiu că nu m-ai fi trădat. Şi, fiindcă nu preţuiesc nimic, pe pămînt, mai mult ca vitejia şi credinţa, îţi redau libertatea.

Băiatul fusese dezlegat. Îşi simţea mîinile libere. Sîngele îi curgea grăbit prin vine, dîndu-i furnicături.

«Sînt liber cu adevărat?» se întreba, nevenindu-i să creadă, temîndu-se de vreo cursă a padişahului, cercetînd chipurile celor din jur, încercînd să citească pe ele adevărul.

Însă înşelăciune nu era. Sultanul fusese, într-adevăr, uimit de îndrăzneala nemaiîntîlnită a Băiatului. Şi, vrînd să le arate prin aceasta supuşilor săi că aşa ar trebui să se poarte şi ei într-o împrejurare asemănătoare, săvîrşea un lucru pe care nu-l mai făcuse şi nici nu avea să-l mai facă vreodată în viaţă. Îi da drumul, scăpînd în felul acesta din mîini, fără să ştie, tocmai pe acela pe care îl căuta, cu înverşunare, de atîţia ani, şi pentru a cărui prindere ar fi fost în stare să dea un munte de aur.

— Eşti liber... Poţi pleca! îi repetă Băiatului. Dar bagă de seamă, îşi încheie cuvintele, îngroşîndu-şi glasul şi arătîndu-i pe cei din jur, în frunte cu Radu cel Frumos, care se uita la el cu o ură fără margini, nu te sfătuiesc să mai încerci vreodată să intri în tabăra mea...

— Eu nădăjduiesc dimpotrivă, luminăţia ta, că voi reuşi să mă înapoiez cît de curînd, îşi rosti Băiatul ultimul cuvînt, cu acea cutezanţă pe care numai un tînăr ca el o putea avea.

Sultanul îşi muşcă buzele, îşi încleştă pumnul pe hanger şi fu gata să-şi întoarcă vorba şi să dea condamnarea la moarte. Dar gîndindu-se că prin aceasta ar fi stricat tot rostul pilduitor al hotărîrii de mai înainte, dete iarăşi drumul hangerului dintre degete şi, dezvelindu-şi uşor dinţii, într-un fel de surîs, care de data asta semăna a rînjet, îi spuse:

— Atunci tot jupuit şi pe cărbuni vei pieri!...

Băiatul se înclină, fără să se încovoaie prea mult, în faţa padişahului, se întoarse şi plecă, ieşind din cortul unde fusese judecat, tăind de-a dreptul printre cetele de achingii şi ieniceri, care îi făceau loc, urmărindu-l din priviri, dînd nedumeriţi din cap şi stăpînindu-se cu greu să nu-l taie cu săbiile sau să-l împungă cu lăncile.

Merse către pădure. Intră în ea. Ajunse în locul unde îl lăsase pe Negru. Încălecă cu greutate. Abia atunci își aduse aminte că e rănit. Se pipăi. Se văzu plin de sînge. Simți că i se clatină capul. Aplecîndu-se, încolăci cu amîndouă brațele grumazul credinciosului animal și îi șopti:

— Repede, Negrule... repede...,

Gîndurile i se învălmășiră, și nu se mai trezi decît în culcușul de paie în care îl îngrijea Tit.

Din fericire, rănile nu îi fuseseră prea grave și, bine îngrijit de Tit, în două zile Băiatul se ridică.

Despre întîlnirea sa cu Mahomed se vorbise mult și pe larg în întreaga tabără otomană, care de altfel își încetase înaintarea și se statornicise în lunca Ialomiței, în apropiere de locul unde Băiatul fusese judecat de sultan.

De aici se pregătea apropiata intrare în Tîrgoviște, făgăduindu-li-se, mai ales ienicerilor și achingiilor, prăzi bogate, atît cît să trăiască în belșug tot restul vieții, și fecioare mîndre, valahe, pentru haremuri.

A doua zi, domnitorul, îmbrăcat în haine ienicerești și cunoscînd bine limba și deprinderile otomane, pătrunse el însuși în tabăra lui Mahomed, cercetînd-o, căutînd să-i afle intrările, ieșirile și felul de așezare a corturilor. Stătu de vorbă cu o mulțime de ieniceri, care habar nu aveau că în fața lor se afla însuși domnitorul Țării Românești. Cu prilejul acesta, află despre purtarea îndrăzneață și demnă a Băiatului, care îl pusese în uimire pe padișah și îl făcuse să-l elibereze, spre uimirea tuturor.

Chemîndu-l la sine, după ce se întoarse și el cu bine din tabăra otomană, Vlad îl lăudă.

Băiatul îngenunche și îi sărută mîna:

— Măria ta, aș vrea să mă trimiți în luptă unde va fi mai greu!

Vlad îl apucă de braț, îl ridică și întinzîndu-i o sabie sclipitoare, de argint, zise:

— Te voi trimite, căpitane Ion!...

— Eu... căpitanul Ion?... Măria ta... e prea mult... Și pentru că Vlad își înălțase mîna să-i potolească strigătele de bucurie și mirare, luă de îndată poziție de salut, și cu toate că simțea un nod urcîndu-i-se pînă sus, în gît, îi spuse domnitorului: Căpitanul Ion, la poruncă, măria ta!

Acum sînt cu toții pe deal, cătînd, împreună cu domnul, spre tabăra otomană.

Ienicerii și achingiii și-au sorbit ciorba. Trîmbițele au sunat prelung, tînguitor și înăbușit, așa cum se obișnuiește în vreme de război. Focurile au mai pîlpîit, ici-colo, cîte unul, pe urmă s-au stins. O singură făclie, ca un suflet neliniștit, a mai alergat dinspre cortul lui Mahmut, marele vizir, către locurile de margine, unde străjerii vegheau șanțurile împrejmuitoare. Făclia, purtată de vreun curier-elci, a gonit de la șanțuri spre corturile călăreților Rumeliei și, întorcîndu-se la marele vizir, a tremurat puțin și s-a stins.

Luna, care ninsese cîmpia, făcea să scînteieze undele clipocitoare și vesele ale Ialomiței pe care cetele lui Vlad o zăreau de la distanță, în petece strălucitoare, printre copaci.

— Boieri și căpitani! spuse Vlad, cînd în tabăra otomană se făcu liniște deplină. În fața noastră se află oștirea lui Mahomed, ca un balaur căruia,

chiar dacă i-am retezat unul din capete, mai are încă patru. De la bunicul meu Mircea cel Bătrîn — ca și el de la strămoșii strămoșilor săi — am cuvînt, cu toate greșelile mele, și așa cum m-oi pricepe, să apăr pămîntul acesta, din veci în veci al nostru, să-l păstrez liber și astfel să-l încredințez urmașilor. Pentru că alt mijloc nu mai avem să retezăm deodată balaurului cele patru capete cu limbi de foc ce i-au mai rămas, va trebui să-i lovim în noaptea aceasta inima — arătă domnitorul cu mîna spre corturile sultanului și ale pașilor, așezate în mijlocul taberei otomane, înconjurate întîi de spahii, apoi de ieniceri, achingii și oaste de dobîndă și strînsură. Din pricina strîmtorii care domnește în tabără, și ca să ne fie mai la îndemînă, vom ataca numai noi. Sînteți cei mai viteji. Mă uit la fiecare, și știu ce vă poate brațul. Și totuși, continuă el, lungindu-și puțin cuvintele, dacă este cineva printre voi, care în clipa plecării la luptă se va gîndi la moarte, să nu ne însoțească și să rămînă aici...

Voievodul rămăsese cu obrazul luminat de lună, și, de sub coiful de fier împodobit cu un surguci de pene și pietre prețioase, părul blond îi flutura în vîntul ce începuse să sufle dinspre rîu.

Băiatul nu își mai putea lua ochii de la el. Se gîndi că a venit clipa să-i dovedească lui Mahomed cum înțelege să-și țină cuvîntul, reîntorcîndu-se în tabăra otomană, și își dori din toată inima să poată ajunge pînă la cortul lui.

Toți cei de față își ridicară săbiile și sulițele, spunînd:

— Măria ta, du-ne să ne apărăm țara, lovind inima vrăjmașului, balaurul cu limbile de foc de dinaintea noastră!...

— Atunci să pornim, porunci Vlad, sărind pe calul său alb.

14

ÎN CETATE LA POIENARI

A doua zi de dimineață, după ce veni la Tismana, căpitanul Ion, ținîndu-și o făgăduială făcută fetiței, plecă împreună cu ea, călărind amîndoi pe Negru, spre locul unde fusese odinioară locuința Voicului.

După ce achingiii lui Ali-beg intraseră în Cetatea Bucureștilor, Băiatul o adusese pe fetiță la Tismana.

În aerul sănătos de munte, micuța Oltea începu să crească repede și se făcu mai vioaie.

Dragostea fetiței pentru Roxana, care-i ținuse loc de mamă, se revărsa acum numai asupra Băiatului. De altfel, la acea vîrstă, și cu înțelegerea de atunci, Oltea îl socotea drept fratele bun al mamei sale.

Dacă treceau mai mult de două săptămîni, fără ca să vină s-o vadă, fetița începea să tînjească. În schimb, de cum se ivea Băiatul, întreaga mînăstire se umplea de bătăile ei din palme, de tropotele și țipetele sale de bucurie, și nu-l mai lăsa de gît, ciufulindu-i părul, alintîndu-l cu cele mai gingașe cuvinte pe care le putea rosti gura ei de copil.

Băiatul, de asemenea, se legase de această fetiță — în care el o vedea pe Roxana, cînd era mică — cu o dragoste adîncă, ocrotitoare și plină de duioșie.

Iată de ce, cu toate neliniștile ce-l frămîntau, porni în dimineața aceea de toamnă prin împrejurimile mînăstirii Tismana, luînd fetița pe cal. Toamna era tîrzie și secetoasă, și prin ramurile aproape în întregime desfrunzite ale castanilor lumina soarelui se strecura blîndă și binefăcătoare, încălzindu-le trupurile.

Torentul Gurnia, căzînd dintr-o atît de amețitoare înălțime, însoțea pașii calului cu zgomotoasa lui simfonie, în care se aud parcă sunete de corn și trîmbițe, bătăi asurzitoare de tobe, ciocniri de arme, răcnete și vaiete omenești.

Puțin mai jos, se vedeau undele verzui ale rîului Tismana. Pe malul său, un fag își scutura cele din urmă frunze îngălbenite, pe care apa le lua și le ducea la vale, printre munți. Un cioban își păzea oile pe pripor. Omul, cu un cojoc zdrențuit pe umeri, își scoase căciula să-i dea ziua bună căpitanului Ion. Deși încă tot numai un băietan, veștile despre isprăvile căpitanului Ion începuseră să fie cunoscute prin întreaga Țară Românească, în aceste din urmă luni.

Atunci cînd Vlad — în sunetele prelungi ale cornului și în lumina înfiorătoare a făcliilor — lovise în miez de noapte, pe neașteptate, tabăra otomană, Băiatul făcuse minuni de vitejie. În vreme ce domnitorul răsturna trupele de spahii, luptînd unul contra o sută, Băiatul pătrunsese cu o ceată de țărani înarmați numai cu furci, securi și coase în mijlocul ienicerilor.

Dintre cei peste cincizeci de mii de otomani pierduți de Mahomed cu prilejul acela, se spunea că aproape un sfert își datorau trecerea lor în raiul cu munți de pilaf al lui Alah cetei țărănești conduse de Băiat.

Ca și domnitorul său — cum fusese de la început între ei înțelegerea — Băiatul dăduse toată noaptea, în limba otomană, comenzi ce se băteau cap în cap. Neștiind de unde sînt loviți, pe cine au în față și cine îi mai comandă, oștenii lui Mahomed, cei mai mulți, se măcelăriseră singuri între ei.

În zori — după ce oastea lui Vlad dobîndise una dintre cele mai strălucite victorii împotriva cuceritorului Bizanțului, luînd o mulțime de robi din tabăra otomană — între puținii români întorși nu pe șeile lor, ci plini de sînge, pe ale altora, se număra și comandantul Xalom.

Comandantul gărzii căzuse apărîndu-l pe domnitor, care încercase să ajungă pînă la cortul sultanului, să-l răpună sau să-l ia prizonier, dar nimerise la acela al unui pașă.

Xalom fusese sfîrtecat de săbii, și pentru salvarea lui și a lui Vlad sosiseră, între alții, băieții și Tit. Băiatul îl ridicase, în iureșul atacului otoman, pe comandantul trabanților din țărînă, și îl urcase pe șaua sa.

— Lasă-mă, du-te lîngă măria sa! fuseseră ultimele vorbe ale lui Xalom.

Moartea lui Xalom îl întărîtase pe Băiat. Reîntorcîndu-se în tabără, se povestea că tîrîse după sine, legați în ștreanguri, un pașă și trei agale*.

---

* Ofițeri otomani de rang mijlociu.

Căpitanul Ion luase apoi parte la hărţuirea armatei turceşti, ce încercase întîi să înainteze către Tîrgovişte, trecînd prin pădurea de ţepi, unde şedeau încă înfipte scheletele lui Hamza paşa şi Catavolinos. Mahomed însuşi, cuprins de uimire, fusese atunci nevoit să recunoască, în faţa paşilor săi, că nu se simte în stare să ia ţara unui bărbat ca Vlad, care ştie să se folosească de domnia şi supuşii lui în aşa fel, încît poate să săvîrşească, împreună cu ei, lucruri mai presus de fire.

Îl urmărise, alături de Vlad, pe sultan, în retragerea spre Brăila. Luase parte la luptele din septembrie cînd, şi cu ajutorul unei oştiri trimise de Ştefan cel Mare din Moldova, fuseseră răpuşi cam alţi treizeci de mii de otomani, veniţi în sprijinul lui Radu cel Frumos, lăsat în ţară de Mahomed, sub paza achingiilor lui Ali-beg.

Bătăliile acestea costară, de bună seamă, şi sufletele altor viteji. Între ei se povesteşte că se stinse, la Brăila, locţiitorul domnesc Nicolae, modest, tăcut şi prea puţin cunoscut de Băiat.

Apărînd Bucureştii de achingiii lui Ali-beg, căzură logofătul Lazăr şi căpitanul Neagoe, noul comandant al gărzii lui Vlad, în locul lui Xalom.

Multe movile se ridicară, în acele zile de crîncenă încleştare, de-a lungul şi de-a latul Ţării Româneşti. Peste hotare nu se duse însă decît vestea victoriilor lui Vlad. Răsunetul acestor victorii, purtate de ţăranii valahi împotriva oştenilor celei mai mari şi cotropitoare forţe militare din veacul al XV-lea, se auzi pînă la marginile lumii. Împăraţii, regii şi principii, dogele Veneţiei şi Papa de la Roma se bucurară. În bisericile apusului şi răsăritului se traseră clopotele şi se înălţară rugăciuni pentru biruinţele şi mai departe ale ţăranilor valahi, iar cîntăreţii alcătuiră o mulţime de cîntece în care, alături de numele lui Vlad şi al vitejilor săi, aminteau întotdeauna şi pe acela al căpitanului Ion.

La toate acestea se gîndea Băiatul în ziua cînd, împreună cu micuţa Oltea, călare pe Negru, cobora spre satul Tismana. Iar pe ciobanul care-i dăduse bineţe îl cunoştea foarte bine. Mîna stîngă îi rămăsese pe cîmpul de luptă din lunca Ialomiţei.

— Te-ai întors de mult? îl întrebă căpitanul Ion.

— M-am întors... Au părăsit şi alţii oastea! îi răspunse ciobanul, dînd din braţul sănătos, în care îşi ţinea căciula. Unii împuţinaţi la trup, alţii din nevoia de a-i hrăni pe cei de-acasă...

Căpitanul Ion cunoştea adevărul acesta bine. Oastea de ţară era istovită şi se risipea.

— De ce să mai stea ţăranii la oaste? întrebă omul. Mahomed, învins de măria sa Vlad, s-a lăsat de gîndul de a face din Ţara Românească paşalîc turcesc. Cel puţin aşa grăiesc boierii. Şi tot ei mai spun că, de se va duce oastea de ţară acasă, o să se facă pace.

— În schimb sultanul ni l-a lăsat în ţară, plocon, pe Radu — frumos la chip şi urît ca moartea la inimă — se oţărî căpitanul, făcînd-o pe Oltea să-l privească speriată. Îl sprijină armatele lui Ali-beg, ca şi cele boiereşti, care n-au luptat şi sînt odihnite...

— Pentru noi e totuna, rosti ciobanul.

— Nu este aşa, zise îndîrjit căpitanul Ion. Sub măria sa Vlad, boierii care au făcut jocul turcilor şi i-au lovit pe oamenii de jos, punîndu-le biruri peste măsură, au fost pedepsiţi...

— Ce folos! răspunse amărît omul. Măcar de ne-ar fi dat nouă pămîn-

iunie 1986 Oudro

turile boierilor vicleni. Am fi avut ce apăra. Așa!... și ciobanul dădu din umeri. Eu unul am rămas ce-am fost, un biet *vecin* care paște oile mînăstirii.

— Oricum, trebuie să rămînem lîngă măria sa Vlad, stărui căpitanul Ion, și să-l ajutăm în ceasul acesta de cumpănă; dar pentru că omul căta în jos, încruntat, fără să mai răspundă, tăcu și el, și îl mînă înainte pe Negru.

Satul Tismana, înșirat pe malul rîului, se mai refăcuse după urgia îndurată cu ani în urmă din partea achingiilor. Unele case se vedeau a fi fost ridicate mai de curînd. Urmele războiului cu turcii puteau fi încă recunoscute peste tot. În fața ușii unui bordei, o femeie neagră la chip, sfrijită, ședea în picioare lîngă o fată cu capul gol, chincită pe vine, care mînca hămesită o turtă de mei, în vreme ce un cîine slab, de i se vedeau coastele, li se gudura în jur.

— Ce știi de bărbat și de fiu? o întrebă tînărul căpitan pe femeie.

— Bărbatul se odihnește în țărînă, lîngă Tîrgoviște. Nu mai are nevoie nici de boieri, nici de domni, glăsui femeia, trăgîndu-și broboada și acoperindu-și fața boțită... și băiatul Dumnezeu știe pe unde-o fi...

Fata terminase de mîncat jumătate din turtă. Restul i-l dădu mamei, iar aceasta îi aruncă o fărîmitură și cîinelui.

Căpitanul Ion oftă. În ultima lună, din porunca domnitorului, încercase să mai adune de prin sate țărani și să lovească cu ei cetele boierilor potrivnici. Unii se strîngeau, dar alții erau atît de descurajați, că nu-i mai puteau urni. Foametea domnea peste tot și iarna avea să vie curînd. În ce-i privește pe Bucur, Mihailo și Tit, rămăseseră lîngă domnitor. Data întîlnirii cu Bucur, pentru a primi ultimele porunci, era astăzi, aici.

De aceea, după ce o duse pe fetiță să vadă locul unde își petrecuse ultimii ani de copilărie Roxana, se întoarse în galop la mînăstire.

Încă de pe pod îl întîmpină Bucur.

— Ce e cu măria sa Vlad? îl întrebă căpitanul Ion, înainte de a descăleca.

Bucur își lăsă capul. Avea să-i destăinuie lucruri dureroase. Băiatul înțelese, și o trimise pe Oltea în chilioara ei.

— Mai tîrziu vin să ne jucăm! o asigură.

— Îmi povestești despre măria sa Vlad? îl întrebă alintată, făcîndu-i semn să se aplece ca să-l poată prinde de gît.

— Îți povestesc! rîse el, după ce se aplecă, privind-o în ochi.

— Bine. Te cred! se bucură fetița. Mă duc — și plecă alergînd pe pod, întorcîndu-și încă o dată capul din poartă și făcîndu-i cu degetul, în chip de: «Bagă de seamă! Să te ții de cuvînt! Te aștept!...»

Băiatul îi surîse și, după ce ea pieri pe poartă, îl luă pe Bucur de mijloc.

Se îndreptară agale spre curtea mînăstirii, și Bucur începu să-i istorisească:

— Armatele turcești, sprijinite de o seamă de boieri, cît timp tu ai fost plecat să încerci să strîngi oaste, ne-au lovit din două părți, aproape de Curtea de Argeș. Nu rămăseserăm în viață decît cel mult o sută de oameni — vreo zece din gardă, și restul țărani. Măria sa Vlad s-a luptat iarăși ca un leu. De trei ori a străbătut rîndurile dușmane, făcîndu-și cu sabia cîte o pîrtie largă. Mormane de leșuri rămîneau de-o parte și de alta pe unde trecea el. Din nenorocire, la cea din urmă bătălie, a fost încercuit. Un achin-

giu s-a repezit pe la spate. Își ridicase sabia. Era gata să-l ucidă. A sărit însă Mihailo și l-a doborît pe turc.

— Domnitorul e teafăr? fu întrebarea cea dintîi a Băiatului.

— În întregime nevătămat.

— Dar Mihailo?

— Mihailo a fost rănit.

— Nădăjduiesc că nu rău, se îngrijoră Băiatul.

— A sîngerat mult. Turcii l-au lovit fără milă. Îl îngrijește însă tata. Și tata crede că se va vindeca repede.

— Unde se găsesc acum? vru să afle Băiatul.

— Văzînd că au rămas prea puțini și vor pieri cu toții, măria sa a dat poruncă celor rămași să intre în cetate la Poienari.

— Cetatea este puternică, își spuse Băiatul gîndul cu glas tare. Și cîți oșteni mai are măria sa?

— Nu mai sînt alții decît străjerii cetății, tata, Mihailo și încă vreo șapte oșteni țărani, dintre care doi tot răniți. Însă nici aceștia n-au vrut să-l părăsească. Pînă la cetate i-am însoțit și eu. L-am dus pe Mihailo în șa. De cum s-au închis între ziduri, am pornit încoace, pe drumuri ocolite. Am anumite porunci de la măria sa. A! se opri el. Am uitat să-ți spun. În cetate, cu măria sa, a mai intrat și...

— Cine? se miră căpitanul Ion de șovăiala lui Bucur.

— Voiena...

— Voiena?!...

Dacă Băiatul ar fi aflat că alături de Vlad se află, în cetate, Mahomed al II-lea, nu s-ar fi arătat mai uimit. «Voiena?» Într-o clipă îi reveniră în minte plimbarea din timpul nopții, pe malul Dîmboviței, închisoarea din turn și clipa cînd o văzuse în rădvan, întorcîndu-și fața de la el.

— Aloiz, fiul spătarului Barbălată, cu care trebuia să facă nunta Voiena, a fost tăiat de măria sa în cea din urmă bătălie, lîngă Curtea de Argeș, urmă Bucur. Voiena se afla în tabăra boierească, înarmată și îmbrăcată în haine bărbătești, însoțindu-și mirele...

— Adevărat?... îl întrebă din nou Băiatul pe Bucur, nevenindu-i să creadă toate cîte le auzea.

— Foarte adevărat...

— Și?...

— Văzîndu-l pe măria sa Vlad că se retrage, luptînd, spre Poienari, Voiena, călare, i-a luat-o înainte...

Băiatul nu mai avea răbdare. Dorea să afle totul dintr-o dată, dar nici să nu piardă vreun amănunt. Se înroșise la obraz și pe spinare simțea curgîndu-i pîrîiașe de sudoare:

— Și?... Și?...

— L-a așteptat, cum spun, pe măria sa, la poalele cetății. A îngenuncheat în fața lui. I-a spus că l-a îndrăgit pentru măreția, puterea și noblețea lui, încă din ziua aceea cînd a intrat victorios la Tîrgoviște, pe un cal alb...

— Dar în ziua aceea a fost trimisă cu toți ceilalți boieri la Cetatea Poienari, să lucreze la ziduri!... îl întrerupse Băiatul pe Bucur. Cum putea să-l îndrăgească pe un om care a trimis-o să trudească? Nu îți aduci aminte cum plîngea, zicînd că mai bine moare decît să muncească? Și măria sa a crezut-o?...

— Nu știu dacă a crezut-o, dar s-a înduplecat s-o adăpostească în cetate. Voiena zicea că n-a venit cu boierii spre Curtea de Argeș, decît ca să

ajungă pînă la el. Vrea să-i rămînă slujnică, roabă, să-l vegheze, să-l hrănească, iar dacă vor birui turcii este gata să moară cu el sau pentru el.

— Minte!... Minte!... Nu îl iubeşte!... Nu îl poate iubi, striga Băiatul.

— Măria sa a primit-o în cetate, deoarece ea i-a spus că, sosind din urmă turcii lui Ali-beg şi cetele boiereşti, o vor învinui că l-a părăsit şi o vor omorî. I-a atras însă luarea-aminte că nu urăşte nimic mai mult pe lume decît înşelătoria şi trădarea... Dar... poate că nu minte... adăugă Bucur. Avea ochii în lacrimi cînd se ruga s-o lase în cetate. Omul după ochi se cunoaşte. M-am gîndit pe drum, venind la întîlnirea cu tine... Sufletele femeieşti se pare că au totuşi anumite ciudăţenii. Poate că îl iubeşte cu adevărat...

— Măcar de-ar fi aşa! rosti Băiatul din adîncul sufletului. Altminteri... altminteri... şi nu mai spuse ce s-ar fi întîmplat dacă fapta, uluitoarea faptă a Voienei s-ar fi întemeiat pe minciună.

15

SĂGEATA CĂPITANULUI ION

În timp ce goneau călări către Curtea de Argeş, Băiatul se gîndea la Voiena. Nu îşi putea da seama dacă mai simţea ceva pentru ea. Nu păstrase decît amintirea fierbinte a obrazului fetei, lipit de al lui, cît timp o strînsese la piept. Încolo nimic... nimic...

Cine ar fi putut însă să-şi închipuie că Voiena va ajunge să se îndrăgostească de măria sa Vlad, şi încă într-o asemenea măsură, încît să-i părăsească pe ai ei, să-l însoţească pe domnitor în restrişte şi să dorească să-i împărtăşească soarta, oricare ar fi fost ea?

Dacă dragostea ei era adevărată — şi Băiatul începuse să creadă că era adevărată — lui nu-i părea rău.

«De altminteri, acum am o mare datorie şi o mare răspundere faţă de Oltea», îşi spunea el.

Şi numai cît îşi aminti de fetiţă, sufletul i se însenină.

Aseară — ţinîndu-se de cuvînt — îi povestise cîte ceva din cele ce le ştia despre măria sa Vlad, şi Oltea adormise în braţele lui.

Pe aproape de miezul nopţii, o învelise şi se furişase afară din chilioara ei. Încălecaseră, el şi Bucur, pe cai, şi plecaseră.

În ultima vreme, temîndu-se că i s-ar putea întîmpla să-şi piardă viaţa, în vreo bătălie, şi ca să nu rămînă Oltea singură, alergase, în treacăt, de cîteva ori pe Valea Oltului, încercînd să dea de rudele ei.

În vîrtejul emoţiilor şi al întîmplărilor din haremul sultanului, Roxana uitase să-i spună numele mamei fetiţei. Băiatului nu-i rămăsese decît să întrebe în ce loc a trăit, cu şase ani în urmă, o femeie răpită, după ce soţul i-a fost ucis de turci. Dar pas de află acul în carul cu fîn! Nimeni nu putea şti cine să fi fost, dintre toate acele sărmane femei luate de turci.

mama fetiţei. Era nevoie de timp ca să poată face, în tihnă, noi cercetări.

Pînă una-alta, Oltea nu avea pe nimeni. Nici nu se ştia dacă va izbuti să-i mai afle vreodată familia. Şi ea şi el erau, în privinţa aceasta, nişte năpăstuiţi. Soarta îi legase laolaltă, printr-o nefericire asemănătoare; şi Băiatul se simţea dator ca, în amintirea Roxanei, să-şi închine viaţa fetiţei.

Începuse să sufle un vînt rece. Nori întunecoşi se alungau pe cer. Mirosea a brad umed. De pretutindeni, prin munţi, cei doi băieţi se vedeau împresuraţi de hora mută a trunchiurilor de brazi şi fagi, de tăceri şi de umbre.

De-ar ajunge mai repede la Curtea de Argeş!

Cînd au trecut Oltul, pe la Rîmnic, se luminase de ziuă. Lîngă ţărm, un fag doborît de furtună se răzimase de pieptul puternic al unui stejar, de parcă i-ar fi cerut să-l sprijine şi să-l pună din nou pe picioare.

Străbătură lunca unde se luptaseră şi fuseseră amîndoi răpiţi de comisul Ghilţ, ca să fie vînduţi turcilor. Iată şi locul unde Tit îşi jucase păpuşile. Iar aici Băiatul a îngenuncheat întîia oară la picioarele măriei sale Vlad.

Băieţii priviră unul în ochii celuilalt, copleşiţi de amintiri, dar nu rostiră nici un cuvînt.

Peste vreun ceas începu să plouă. Se înveliră în mantalele albe, de postav, ostăşeşti. Făcură un singur popas într-un sat de lîngă Curtea de Argeş, al unor mici boieri credincioşi lui Vlad. Unul dintre ei fusese spînzurat de turci, celălalt apucase să fugă, şi rătăcea prin munţi.

Aici băieţii îşi schimbară veşmintele ostăşeşti cu altele, de tîrgoveţi.

Mai mulţi ţărani, aflînd că băieţii sînt în sat şi merg în ajutorul voievodului Vlad, le cerură îngăduinţă să-i însoţească. Băieţii le mulţumiră şi le răspunseră că, de va fi nevoie de ei, o să-i înştiinţeze la vreme. Nu era bine deocamdată să meargă în ceată pe drum, ca să nu atragă atenţia turcilor şi iscoadelor marilor boieri.

Porniră mai departe călări şi, cam pe la amiază, ajunseră la Curtea de Argeş.

Oraşul era tăcut. Pretutindeni mişunau turcii. La porţile oraşului, într-o poiană, văzură o mulţime de ţărani traşi în ţeapă sau ridicaţi în furci.

Intrară în oraş. O luară pe uliţele mai puţin bătute. Trecură prin cîteva livezi cu crengile scuturate de vînt şi ajunseră la o casă destul de arătoasă, cu pridvor larg, unde locuia un meşter argintar. La el îşi lăsase Bucur ursul.

Să fi văzut ce bucurie era pe bietul animal! Cu ce mormăituri şi cu ce mîngîieri... urseşti îi primi!

Argintarul le spuse băieţilor că se găseşte la el cineva pe care poate ar dori să-l vadă, şi, însoţindu-i spre un bordei pe jumătate dărăpănat, din fundul unei livezi de nuci, le arătă pe un bărbat încă tînăr, care şedea la o masă şi scria ceva.

Îl recunoscură numaidecît, bărbatul acesta fiind unul dintre oamenii cei mai de taină ai domnitorului Vlad, despre care — furaţi mereu de dorinţa de a nu scăpa din vedere cele mai de seamă întîmplări trăite de eroii noştri — nu am avut încă prilejul să vorbim. Numele său era Radu Farmă. Fusese grămăticul lui Vlad şi mîna dreaptă a logofătului Lazăr, care îl şi adusese la palat.

Farmă învăţase carte grecească şi latinească, cunoştea multe limbi şi

era priceput și în științele filozoficești. Nu avea decît un singur cusur — niște picioare slăbănoage din născare, pe care nu se putea sprijini decît cu ajutorul unui toiag. De aceea nu prea ieșea din palat și, cum este firesc, oamenii nu prea îl cunoșteau. Dar, chiar așa, lipsit de tăria picioarelor cum era, sosise călare la Curtea de Argeș, pe urmele lui Vlad, și se străduia să vină în ajutorul stăpînului său.

— Iată ce se întîmplă, începu el să povestească. Ca să-i ție lîngă el și să-i păzească, Radu cel Frumos le-a înlesnit turcilor să ia prăzi cîte poftesc de la prieteni și de la dușmani. Corturile lor sînt pline cu lucruri de preț, fete și copii. În ce-i privește pe oamenii lui Vlad, sînt vînați ca niște fiare sălbatice și uciși. I-ați văzut pe cei de la marginea orașului?

— I-am văzut, răspunse căpitanul Ion.

— Oricînd ne poate veni și nouă rîndul... rosti grămăticul.

— Totul este ca domnul să scape, zise argintarul. El ne va răzbuna pe fiecare. Și fiecare suferință de-a noastră va fi plătită...

— La Poienari, turcii nu pot pătrunde, spuse căpitanul Ion.

— Da. Cetatea a fost bine întărită cu cărămidă, rosti Bucur.

— Da' măria sa și oștenii n-au hrană... Carele cu merinde au fost prinse încă în urmă cu o săptămînă, pe cînd se îndreptau spre cetate, și au fost date achingiilor, glăsui iar argintarul.

Prin livadă se auziră pași. Cei din bordei tăcură. Argintarul ieși să vadă cine sosea, și se întoarse curînd, aducînd cu el una din calfele sale, un tînăr de vreo douăzeci și șase de ani, îmbrăcat în costum orășenesc, avînd însemnele breslei din care făcea parte — o cupă de argint cu picior — pe pieptarul de piele.

— Pot să vorbesc? îl întrebă calfa pe meșter, după ce intră în bordei.

Argintarul dădu din cap:

— Spune! Sîntem toți slujitorii măriei sale!

— Am fost cu talerele de argint, cum mi-ai poruncit, în casa vornicului Negrev, îl înștiință el.

Toți cei din bordei se uitară întrebători la calfă, așteptînd nerăbdători celelalte știri.

Vornicul Negrev fusese un boier al lui Vlad. Turcii îi prinseseră soția și copiii la Snagov, după ce intraseră în București, și îl siliseră să treacă de partea lui Radu cel Frumos, amenințîndu-l că altfel îi omoară familia.

Negrev trecuse de partea lui Radu, dar numai de nevoie, ca să-și scape de moarte copiii, și acesta îi dăduse, drept răsplată, acum cît era încă la strîmtoare, o dregătorie la Curtea de Argeș. Neavînd încredere în el, îi pregătea totuși, pe ascuns, sfîrșitul.

La rîndul său, boierul Negrev ținea legătura, prin calfa argintarului, cu grămăticul Farmă.

— Boierul Negrev ne înștiințează — se întoarse calfa de astă dată spre grămăticul Farmă — că armatele lui Ali-beg au înconjurat Poienarii. Nimeni nu poate ieși, nici intra în cetate.

— Cred ei... mustăci grămăticul, deoarece el știa că din puțul adînc al cetății se deschide un drum pe sub munte, care ieșea departe de locul încercuit de turci. Dar drumul acesta tăinuit nu trebuia să-l folosească decît voievodul, cînd nici o scăpare nu ar mai fi avut.

Domnitorul putea deci părăsi cetatea oricînd poftea. El spera însă în ajutorul cerut lui Mateiaș Corvin, care îi făcuse o mulțime de făgăduieli, îl îmbiase să ia în căsătorie pe o rudă a sa, dar nu-i trimisese pînă atunci

decît vreo cîteva căruțe cu arme și niște meșteri pietrari.

— Cel mai întristător lucru, urmă calfa — rostind cuvintele în șoaptă, cu toate că nu se mai găsea nimeni în bordei, în afară de prietenii lui Vlad — este acela că în cetate se găsește o unealtă a marilor boieri...

Băiatul, la auzul acestor cuvinte, simți inima bătîndu-i furtunos.

— Știm, zise cu mînie grămăticul Farmă. Este vorba de Voiena, fata lui Flor. Voiena a jurat să-i răzbune pe tatăl și pe mirele ei, amîndoi slugi ale lui Radu și ale otomanilor, care și-au primit pedeapsa ce li se cuvenea — unul tras în țeapă de Xalom și altul tăiat de măria sa...

— Se zice, adăugă calfa ceea ce auzise de la Negrev, că ar fi jurat ori să pricinuiască moartea lui Vlad, ori să moară ea însăși.

— Nu înțeleg cum de s-o fi putut lăsa înșelat măria sa Vlad de șerpoaica aceasta, mai afurisită decît toți marii boieri la un loc, spuse Farmă. Se vede că e odrasla lui Flor... ce naște din pisică șoareci mănîncă...

Bucur se uită la Băiat, căruia sîngele i se scursese din obraji.

— Mi-a fost dat s-o aud cînd se ruga de măria sa Vlad s-o primească în cetate și m-am uitat în ochii ei. Erau limpezi, repetă Bucur ceea ce l-am mai auzit spunînd și căpitanului Ion, încă de la Tismana.

— Cît erau de limpezi se vede de-acolo, povesti calfa, că s-a înțeles ea însăși cu Ali-beg — în cortul căruia se zice că s-ar fi dus — ca turcul să privească, în fiecare noapte, spre ferestrele cetății. Dacă ea va izbuti ceea ce urzește, adică să le deschidă turcilor porțile, îi va da de știre lui Ali-beg, rotind, de la fereastră, de trei ori, o făclie aprinsă. Achingiii, la semnalul acesta, vor năvăli, îi vor prinde pe măria sa, pe oșteni și străjeri, și-i vor ucide în chinuri.

— Doamne, de ce nu mi-ai spus, înainte de orice, lucrul acesta, omule? se ridică Radu Farmă, speriat, de la masă, sprijinindu-se cu greutate pe picioarele slăbănoage, trecîndu-și palma, cu o mișcare iute, peste fruntea asudată. Primejdia e mai mare decît credeam. Trebuie să-l înștiințăm numaidecît pe măria sa despre cele puse la cale de Voiena cu Ali-beg...

— Dar cum? îl întrebă argintarul. Numai o pasăre ar putea pătrunde în cetate. Și încă și ea ar fi vînată de turci...

— O pasăre? rămase cîteva secunde pe gînduri grămăticul. Ce-ați zice dacă i-aș scrie domnitorului un răvaș în care i-aș arăta noua mișelie ce s-a pus la cale? Răvașul l-aș prinde în vîrful unei săgeți. N-ar mai rămîne decît ca un țintaș de-al nostru foarte bun să se strecoare printre turci, pînă în apropierea cetății. Săgeata trasă din arc ar putea ajunge, pe fereastră, în odaia voievodului.

— Așa ceva mi se pare cu neputință, glăsui argintarul, deschizîndu-și larg brațele. Se spune că paza este atît de strașnică în jurul cetății, încît nici un șoricel nu ar putea să treacă prin munte, necum un ostaș înarmat...

— Totuși, dacă ar fi un țintaș foarte, foarte bun, care ar vrea să-și pună în primejdie viața pentru salvarea măriei sale Vlad, s-ar putea încerca.

— Voi încerca eu! spuse Băiatul, întorcîndu-și fața fără sînge spre cei din jurul mesei, pentru că el întrunea, într-adevăr, în cea mai mare măsură, însușirile de care vorbise Farmă.

Bucur — care numai atîta aștepta, și se înveselise auzindu-l pe căpitanul Ion că luase această hotărîre — zise:

— Adică *noi*... grămăticule Farmă, căpitanul Ion şi cu mine sîntem aceia care ne vom strădui pentru salvarea măriei sale Vlad, intrînd în tabăra otomană. La noapte nădăjduim ca răvaşul să fie în mîinile măriei sale.

În seara aceea, domnitorul Vlad chemă în încăperea domnească pe cei care îl însoţiseră la cetate. Rămaseră numai străjerii la posturi. Dintre răniţi, unul murise şi fusese îngropat în ograda cetăţii. Mihailo şi celălalt oştean, îngrijiţi de Tit, erau însă mai bine, şi veniră la adunare.

Merinde nu mai aveau, decît o mînă de fructe uscate, dar nu le mîncau, păstrîndu-le pentru ceasurile cele mai grele.

— V-am chemat, rosti domnitorul, ca să vă spun... dar nu apucă să-şi sfîrşească vorba, şi o săgeată vîjîi pe fereastra deschisă. Se înfipse în luminarea de pe masă, o smulse din sfeşnic şi, rostogolind-o pe lespezi, pînă la uşă, o stinse.

Vlad puse mîna pe arc şi sări la fereastră.

Cătă spre tabăra turcească, prin întuneric, dar nu văzu nimic, în afară de licăririle Argeşului, care în acel loc curgea vijelios, luptîndu-se din greu cu stîncile, aici sărind biruitor peste ele, aici înghesuit şi strivit între lespezi, clocotind, mînios ca o fiară.

— Nu se vede nimic, le grăi oştenilor. Aprindeţi din nou luminarea!

Tit scăpără amnarul. O flăcăruie albastră i se zbătu între degete. Un oştean ridică luminarea, care fusese spintecată de săgeată.

— Bun ţintaş! recunoscu Vlad. De la o asemenea depărtare, trăgînd curmeziş, poate de pe Dealul Pietrăriei, a nimerit cu atîta siguranţă sub flacăra luminării. Cine ar putea să fie?

— Eh, vreo dihanie de achingiu! îşi dete cu părerea un oştean. A vrut să ne sperie.

— Nu cred, glăsui Tit. Aici e cu totul altceva...

— N-or fi cumva ai noştri? zise Mihailo.

— Măria ta... măria ta... strigă Tit, avînd în mînă săgeata. Iată aici un răvaş...

— Deschide-l, îi porunci Vlad.

— E semnat *Radu Farmă*, glăsui Tit.

— Citeşte-l! spuse iar Vlad.

— Ce este? Ce se întîmplă? se ivi pe neaşteptate Voiena, intrînd pe uşă.

— Cum ai ajuns aici? se mohorî Vlad, făcîndu-i semn lui Tit să nu mai citească. Ţi-am poruncit să nu vii decît cînd vei fi chemată...

— Iartă-mă, doamne, se rugă ea, cu ochii îndreptaţi asupra răvaşului din mîna lui Tit. Treceam pe-aici şi am auzit zgomot. Îngăduie-mi să rămîn. Să iau şi eu parte la bucuriile şi tristeţile tale.

Dacă Băiatul ar fi văzut-o în clipa aceea pe Voiena, n-ar fi putut spune că fata nu mai era frumoasă, deşi nu mai avea nici prospeţimea, şi nici gingăşia de mai înainte. Însă minciuna, teama şi crima puse la cale, în înţelegere cu Ali-beg, îi aşternuseră pe faţă o umbră.

— Du-te în încăperea ta! îi repetă Vlad, neînduplecat.

Tit, după ce ea plecă, citi mai departe cele scrise de Farmă.

«*Măria ta*, îşi termina grămăticul răvaşul. *Dacă izbîndeşte totul cu bine, aprinde, rogu-te, o torţă de răşină pe munte, ca noi să ştim că eşti liber şi să aşteptăm cu smerenie poruncile tale.*»

În încăpere se făcuse tăcere, fiecare dintre cei de față cutremurîndu-se în sine de noua ticăloșie ce se punea la cale, dar nelăsînd să li se citească gîndurile pe față.

— Bine, glăsui în cele din urmă Vlad, și, din felul cum rosti cuvîntul, cu toții își dădură seama că îngrozitoare întîmplări aveau să urmeze. La cruzime nu se putea răspunde decît cu cruzime. La trădare și mișelie, cu o cumplită pedeapsă. Bine! repetă el. Îi vom face lui Ali-beg pe plac. Voiena va da semnalul cu făclia, ca achingiii să pornească năvala. Și noi le vom face primirea cuvenită...

— Nu! strigă Voiena, cînd o aduseră, abia atunci dîndu-și seama de ce făcuse și înspăimîntîndu-se de chipul împietrit al lui Vlad. Nu eu... Nu eu...

Dar Tit o luă de umeri, o duse la fereastră, îi puse în mînă făclia și el însuși, mînuindu-i brațul, i-o roti de trei ori.

Tot atunci, unul dintre străjeri, acela de la meterezul din dreapta, veni gîfîind pe scări și îl vesti pe Vlad:

— Un urs... cățărîndu-se pe stînci... și pe meterez... ne-a aruncat un sac cu merinde peste zid. Sîntem salvați, măria ta... sîntem salvați...

— A venit și sacul cu merinde, despre care ne-a înștiințat Farmă, răsuflă ușurat Vlad. De-atîta mai aveam nevoie. Să se hrănească în grabă oștenii, să prindă puteri. Încingeți smoala și uleiul în cazanele pregătite din vreme. Aduceți coșurile cu vipere. Va fi o petrecere mare. Vom avea ca oaspete pe Ali-beg, preabunul prieten al iubitei noastre Voiena...

— Nu... nu... țipă Voiena, tîrîndu-se pe podeaua de piatră și agățîndu-se de piciorul lui Vlad. Am fost destul de pedepsită...

— Și vom aprinde o torță mare, pe munte, îi mai spuse domnitorul Voienei, cu ochii arzîndu-i în flăcări, cum ne roagă grămăticul Farmă, ca, văzînd-o, căpitanul nostru de oaste Ion să știe că sîntem liberi, că trădarea a fost biruită și că lupta împotriva puterii otomane, subjugătoare, și a marilor boieri, slugile lor, nu va înceta niciodată, cît timp va trăi Vlad, nepotul lui Mircea cel Bătrîn...

— Nu!... nu!... țipa Voiena, negăsind alte cuvinte prin care să ceară iertare, în timp ce Vlad ieși din odaie și un oștean rămase cu ea, dar numai atîta cît să o lege în ștreanguri.

Cele ce urmează le cunoaștem tot dintr-un cîntec. Băieții, aflați pe Dealul Pietrăriei — așa cum într-adevăr ghicise Vlad, cu ochiul lui de oștean, fiindcă numai din acel loc se putea ținti bine cu arcul — priveau uluiți la cele ce se petreceau în cetate.

N-am să povestesc, deși poate că ar merita, felul iscusit și îndrăzneț cum reușiseră ei să străbată rîndurile otomane, îmbrăcați, peste veșmintele valahe, în șalvari și mintene turcești, înșelînd iscusința străjerilor, furișîndu-se uneori prin șanțuri, alteori trecînd numai cu ajutorul ursului peste prăpăstii sau stînci.

Numai cine a fost vreodată acolo și a măsurat din ochi munții semeți, pe care nici pădurile nu cutează să se urce pînă în vîrfuri, își poate da seama de neînchipuitele greutăți înfruntate de cei doi tineri.

În timp ce ursul se cățăra, cu sacul de merinde în spate, pe coastă și pe meterezul din dreapta, băiatul scoase săgeata, în care era înfiptă scrisoarea lui Farmă, și o puse în strună.

Ochi îndelung, nefiind cu totul sigur că își va nimeri ținta de la o asemenea depărtare, pentru că mîna îi tremura puțin.

— Mă tem că nu voi lovi luminarea! îi spuse lui Bucur. Nu vrei să tragi tu?

— Nu. Este momentul să dovedești că știi să alegi între Vlad și Voiena, îi răspunse Bucur, apăsîndu-i cu degetul pe rană.

Căpitanul Ion ochi încă o dată luminarea, sub flacăra ei roșie, jucăușă. Își stăpîni brațul și trase. Săgeata zbîrnîi. Intră pe fereastră. Luminarea căzu și se stinse. Bucur bătu din palme:

— Ai nimerit... Ai nimerit...

Cîntecul povestește cum, în urma semnalului dat de Voiena, cu brațul ținut de Tit, Ali-beg năvăli spre cetate, cu urdiile dezlănțuite, fiind sigur de o victorie ușoară.

Însă pe neașteptate, tocmai cînd achingiii ajunseseră la poalele cetății, de pe ziduri, din turnuri, de la creneluri, ca din niște nori ai iadului, începu o ploaie ucigătoare de bolovani, butuci, șuvoaie de smoală și uleiuri încinse, și coșuri încărcate cu noduri veninoase de vipere flămînde.

Săgețile și lăncile aruncate de puținii oșteni, străjeri și de domn, îi izbeau. Scările abia ridicate și prinse în cîrlige se prăbușeau.

Alergînd de la ferestre la creneluri, pe zid sau în turn, mînuind felurite arme și mijloace de luptă, românii îi lăsau pe achingii să creadă că ar fi încă o armată întreagă.

— Alah!... Alah!... îl implorau pe dumnezeul lor achingiii, care crezuseră că porțile sînt deschise și pot intra în cetate.

— Alah!... Alah!... striga și Ali-beg, văzînd nenorocirea care îl lovise, tocmai cînd se credea mai stăpîn pe victorie. Ne-a înșelat Voiena, sau planul ne-a fost descoperit?... Înapoi.... înapoi... copiii lui Alah! Salvați-vă! își chema el achingiii. Valahii sînt niște diavoli.

Peste vreo două ceasuri, după ce bătălia dată de Vlad și cei cîțiva oameni ai săi împotriva oștirii lui Ali-beg — din nou împuținată cu peste o treime — se sfîrșise, o torță strălucitoare se aprinse pe munte într-un loc de unde se vede pînă departe în vale.

Din ea se ridicau scîntei ca niște fluturi de aur, ce erau purtați de vîntul rece de toamnă, aducător de zăpadă, peste munte.

— Domnul nostru e liber! glăsui Bucur.

— Să ne grăbim și noi într-acolo, spuse căpitanul Ion.

Ajunși însă la torță, nu mai găsiră pe nimeni.

Torța fusese făcută din trupul Voienei, legat și tăvălit în rășină.

Focul îi arsese părul, ochii și gura, și îi ajunsese la sîn și la inima trădătoare.

Așa arse trei zile și trei nopți, îngrozindu-i pe turcii care, intrînd pînă la urmă în cetate, după ce o bătură cu tunurile, nu mai aflară nici un oștean și crezură, superstițioși cum erau, că Vlad și ceata lui au intrat în pămînt.

Ali-beg porunci marșul de înapoiere. Băieții i-l grăbiră, găsind înca tovarăși de luptă și mijloace să-i mai hărțuiască pe achingii, prin munți și pe dealuri.

De la Curtea de Argeș — luîndu-l cu ei și pe grămăticul Farmă — Bucur și căpitanul Ion plecară spre Oltenia, unde puterea lui Radu cel Frumos nu ajunsese încă să se întindă, și nici Ali-beg nu cuteza să înainteze.

— Ne vom adăposti deocamdată la Tismana, le spuse căpitanul Ion soților săi, în timp ce treceau înapoi Oltul. Acolo, în mînăstirea-cetate ne

vom pregăti să continuăm lupta. Pentru că lupta abia începe, și nu vom avea tihnă pînă ce măria sa Vlad nu va fi iarăși între noi...

Din turnul mînăstirii în care se afla de cîteva zile, de dimineață pînă seara, cu palmele micuțe streașină la ochi, așteptîndu-l, fetița îl văzu pe Băiat venind, împreună cu ceilalți doi călăreți.

Cît ai clipi, se coborî pe scări. O luă la fugă pe pod și ieși înaintea lui.

Căpitanul Ion o prinse de jos. O ridică în brațe. Și așa, cu ea la piept, în rîsetele celor doi tovarăși de luptă ai săi, intrară călări și plini de noi speranțe în curtea mînăstirii Tismana.

II

VULTURII DE FOC

1

LUPII

Armăsarul făcu un pas. Se apropie de trupul nemişcat al bărbatului şi începu să-l adulmece, cu nările tremurătoare. Dintre toţi cei care se înfruntaseră pe viaţă şi pe moarte, în aceste trei zile, numai ei doi, om şi animal, mai trăiau.

Ecourile îngrozitoare ale luptei stăruiau încă, pierdute în cotloanele întunecate ale codrului, înfăşurate în jurul trunchiurilor copacilor sau aninate de crengi.

Rănitul mai trăia, cu toate că ultima lovitură, aceea dată de un achingiu din Rumelia, fusese prea grea şi pierduse mult sînge.

*

După sfîrşitul bătăliei, oşteanul încercase să plece, călare, în galop, către *locul acela*, unde trebuia să ajungă *neapărat*, aşa cum plănuise mai înainte. Într-o mînă ţinea frîul, în cealaltă mînerul săbiei.

Mantia, din postav alb, bun, de Braşov — prinsă cu un lănţug de aur la gît şi îmbrăcată de-a dreptul peste cămaşa de zale şi platoşă — îi spînzura în zdrenţe.

Se legăna în şa. Ochii i se împăienjeniseră şi continuau să i se împăienjenească.

Totul i se învîrtea în jur: cerul vînăt, acoperit de nori; poiana argintie, cu o movilă ciudată de forma unui mormînt — în mijloc — şi copacii înalţi, negri şi rămuroşi, care jucau în horă vuind înăbuşit.

Trupul, altminteri voinic, tînăr şi zvelt, începuse să-i lunece într-o parte.

În cele din urmă, îşi pierdu cunoştinţa. Se prăbuşi şi rămase lungit, cu capul cufundat în zăpadă, la marginea movilei.

Pentru o clipă — încins încă de vîlvătaia luptei, dînd de răcoarea şi moliciunea pufoasă a zăpezii — corpul i se destinse.

Dar numai pentru o clipă!... Căci viscolul, bufnind ca un balaur, dinspre miazănoapte, se repezi.

Ghearele sale nevăzute îi smulseseră pulpanele sfîşiate ale mantiei, flu-

turîndu-le sălbatic în văzduh, apoi azvîrlindu-i-le într-o parte. Cu pumnul nemilos îl izbi puternic, făcînd să-i zuruie încheieturile de metal ale platoșei, aruncînd totodată asupra lui o puzderie de săgeți mărunte, ascuțite și reci. Rănitul, sub acest nou asalt, se înfrigură.

Dinții începură să-i clănțăne.

•

Zăcea chircit, la marginea movilei, biciuit de viscol, fără să știe unde se află, în vreme ce, sub trupul lui, zăpada căpăta, încetul cu încetul, culoarea fierbinte a holdelor cu maci.

Calul necheză încetișor.

Rănitul tresări, apoi rămase nemișcat, în același loc. Pentru că, despre ceea ce se petrecea în momentele acelea nu-și mai putea da seama.

În schimb, sub ochii lui lăuntrici — așa cum se întîmplă întotdeauna în delir — începură să i se perinde cohorte de imagini. Cele mai multe dintre ele aparțineau trecutului. Oșteanul le trăise el însuși. Altele însă erau născute doar din închipuire. Și o mulțime de zgomote și glasuri — pe care lui i se părea că le aude chiar atunci — îi năpădeau urechile.

•

Aude, mai întîi, înăbușit de tot, nechezatul speriat al unui cal și lovituri de arme.

Deodată, zărește ca prin ceață o cupă înaltă cu picior, plină cu un vin roșu, ce seamănă cu sîngele.

Cupa, izbită de ascuțișul unei săbii, se sparge în bucăți.

Pete mari, roșii, aburinde, se ivesc pretutindeni pe zăpadă.

În jurul lui, pădurea străveche și falnică, zguduită de viscol, geme. Geme cu un glas aspru, aproape omenesc.

•

«Parcă ar fi vocea adîncă și îndurerată a Bătrînului, dinainte de a-și da sufletul...» se gîndește oșteanul.

•

Și iată că pădurea a luat într-adevăr chipul Bătrînului. Barba îi este răvășită, stufoasă și albă. Picioarele le are înfipte, în pămînt, pînă la genunchi.

Bătrînul se apleacă să-l mîngîie. Dar brațele lui sînt reci.

•

Oșteanul simte cuprinzîndu-l un val tăios de frig.

•

— Fătul meu, rostește Bătrînul. Fătul meu... Nu te lăsa doborît...

Glasul lui sună ca vuietul pădurii.

— Oho! îi răspunde, rîzînd, oșteanul. N-ai teamă, Bătrînule. Sînt în șa. Nu mă vezi? Sînt în șa!...

— Fătul meu!... îi repetă, mîhnit, Bătrînul. Nu te lăsa doborît!...

Bătrînul a pierit. Numai glasul adînc și aspru ca vuietul pădurii tot mai bubuie, din ecou în ecou.

— Nu te lăsa doborît!...

În locul lui, ca și mai înainte, s-a ivit, falnică, pădurea.

În urechi îi răsună acum, din ce în ce mai limpede, nechezatul strident al cailor. Scrîșnetul fierului lovit. Urletele de spaimă ale vrăjmașilor.

Vîntul turbat a izgonit norii. A risipit stele albe pe cer și a dezvelit chipul palid, însă însîngerat, al lunii.

Prin văzduh, fîlfîie aripile unor păsări mari, negre.

Oșteanul se vede în șa. Armăsarul nechează.

Oșteanul își bate, cu palma îmbrăcată în mănușa de piele, țintată, pe grumaz, calul.

— Liniștește-te, Negrule! Lupta s-a sfîrșit. Am învins. Să pornim, grabnic, *într-acolo...*

Gonește, călare, prin viscol. Părul îi fîlfîie.

Din pricina ninsorii prea dese, omul și animalul nu mai zăresc aproape nimic.

Doar glasul Bătrînului sau al pădurii încă răsună:

— Nu te lăsa doborît...

— Nu, nu mă las!... Nu mă las...

Și fiindcă armăsarul gonește totuși mai departe, prin viscol, de parcă ar pluti prin văzduh, oșteanul surîde mulțumit și își spune:

«Dragul meu Negru, care mă poartă pe spate de-atîția ani, cît știe să zboare, la nevoie, de tinerește!...»

•

Numai că toată această goană, călare, prin pădure, către *acolo* — unde oșteanul dorea neapărat să ajungă cît se poate de grabnic nu fusese decît o închipuire stîrnită de mintea înfierbîntată a celui prăbușit lîngă movila aceea ciudată — care putea să fie mormîntul părăsit al unui rege dac.

Din adîncul codrului, un lup bătrîn, cu blana înspicată și ochii arzători, atras de zgomot și de mirosul cald al sîngelui, s-a ivit între doi copaci, lîngă o tufă ninsă de păducel, și îi privește țintă, mîrîind înfundat, atît pe tînărul rănit, cît și pe armăsarul care îl străjuiește. Acesta din urmă, simțind fiara, își înălță capul și, trăgînd aerul rece pe nări, sforăi.

Privi, întîi îngrijorat, către stăpîn. Se întoarse apoi, fulgerător, și, tropăind semeț — deși era și el peste măsură de ostenit — se îndreptă spre tufa în dreptul căreia scînteiau ochii lupului. Nechezînd amenințător, calul se ridică în două picioare.

Lupul, în schimb, văzîndu-l că vine atît de curajos și înțelegînd că, în clipa următoare, două copite necruțătoare îl vor lovi, se înspăimîntă. Nu primi lupta. Se trase înapoi, mîrîind, și pieri în pădure.

Bătîndu-și șalele cu coada, tropăind și continuînd să necheze, armăsarul îl urmări îndelung, din priviri. Pe urmă se înapoie lîngă stăpîn.

Stătu o vreme așa, veghindu-l neliniștit și ciulindu-și urechile la cel mai mic zgomot.

Din rana de la piept, sîngele îi izvora, fără încetare, curgînd ca un pîrîiaș roșu, lipicios, care i se închega pe picior.

Vîntul îi zburlea coama și îl făcea să se înfioare de frig.

Scurmă cu copita în zăpadă și din nou nechează.

Nechezatul răsună trist în afundul pădurii, semănînd cu un plînset. «Ridică-te, stăpîne, părea că strigă el. Nimic nu le este mai plăcut lupilor decît să rupă în colți carnea care mai are în ea o cît de mică fărîmă de viață. Ridică-te, stăpîne!...»

La auzul glasului chemător și atît de jalnic al animalului, rănitul — deși inconștient — reuși să-și elibereze o mînă, pe care și-o prinsese în cădere sub el. Păru că — printr-o încordare supremă a voinței — dorea să se ridice. Atîta că puterea nu-l ajută destul.

Viscolul azvîrlea, neîncetat, asupra lui, săgețile-i mărunte.

Gemu înăbușit.

Lîngă el, se clădise o moviliță de zăpadă.

Calul își vîrî botul, adînc, în moviliță, pînă sub pîntecul stăpînului. Săltîndu-l cu răbdare, îl răsturnă pe spate.

Rănitul păru de data aceasta că s-a trezit. Se ridică într-un cot.

Își zări calul străjuindu-l. Răsuflarea lui caldă îi mîngîia obrazul. Văzu vifornița cumplită, care de trei zile încoace, neîncetat, încerca să doboare pădurea. Copacii falnici, tineri și bătrîni, cu brațele întinse spre cer, îi țineau însă, vitejește, piept.

Vru să se prindă de gîtul animalului. Dădu din mîini. Și poate s-ar fi prins, dacă pumnul de fier al viscolului nu-l izbea în frunte.

Delirul îl cuprinse din nou.

*

Simte o apă mare și rece ce se revarsă asupră-i. Apa îl tîrăște, fără oprire, la vale. Îl azvîrle într-un hău.

Valuri înalte, roșii, clocotesc mînios.

O voce ascuțită, de copilandru, răsună:

— Căpitane Ion!... Căpitane Ion!...

*

Vocea aceea tinerească — pe care oșteanul o auzise numai în gînd — sunase ca un bucium. Ecoul ei îl izbise dogoritor în urechi — la fel ca și *atunci* de mult, cînd o ascultase cu adevărat.

— Aici!... Sînt aici!... murmură oșteanul, dînd iarăși din mîini, încercînd să se smulgă din locul unde se afla. Cine mă cheamă?... Cine?...

*

Cu ochii minții vede acum drumul printre coline, care duce spre Olt.

*

«Da, da, într-adevăr este drumul spre Olt!» îl recunoaște rănitul.

Ziua se îngînă cu noaptea.

De după cea mai înaltă dintre coline, s-a ivit un băiețandru de vreo paisprezece ani, îmbrăcat într-un mintean zdrențăros și cu o căciulă brumărie pe cap.

Gonește din răsputeri, pe un cal murg, încălecat pe deșelate

Se apropie de pădurea ce acoperă, deasă ca peria, dealurile Gîrneciului.

•

«Neîndoios, cugetă rănitul, acestea nu pot fi decît dealurile Gîrneciului. Le cunosc după cele două culmi. Una, zimţată, în stînga. Cealaltă, unduioasă, în dreapta.»

•

Băiatul îşi ridică puţin capul de pe grumazul calului, pe care aproape că stă lipit. Îşi duce două degete la buze. Şuieră scurt de trei ori.

— Căpitane Ion!... Căpitane Ion!... strigă el apoi, cu aceeaşi voce pe care rănitul o auzise şi adineauri.

Un tînăr cu un cojoc de oaie pe umeri, sprinten şi mlădios ca o sălbăticiune, urmat de trei dintre tovarăşii lui de luptă, iese acum dintre copacii unei alte păduri înzăpezite de pe marginea Oltului. Îşi duce palma pîlnie la gură şi îi răspunde:

— Aici!... Sînt aici!... Cine mă cheamă?... Cine?...

•

«Cum am ajuns aici, cu-atîţia ani în urmă?... Cum?... Tînărul pe care l-a strigat băiatul acela sînt eu... Sînt eu!...»

Totul i se învîrteşte sub frunte. Nu poate să înţeleagă că numai fierbinţeala îl sileşte să-şi retrăiască, în minte, crîmpeiele de viaţă.

•

— Căpitane Ion!... Căpitane Ion!...

•

— Sînt aici!... Aici!... şopteşte iar rănitul, răspunzînd nălucirilor sale, în vreme ce mîna i se încleştează mai tare pe mînerul sabiei.

•

— Căpitane Ion!... Căpitane Ion!... strigă din nou băiatul, încă înainte de a ajunge la poalele pădurii. Dinspre Boldeşti, coboară către Olt o urdie... Au cu ei şase sănii încărcate cu vîrf. Şi mai au încă una din care...

Calul băiatului — ud leoarcă de sudoare — vine în galop.

Căpitanul Ion îl apucă, din fugă, de căpăstru. Îl sileşte să înţepenească pe loc.

Băiatul sare de pe cal. Abia mai răsuflă. Este înconjurat numaidecît de cei patru voinici cu priviri neguroase. Povesteşte:

— Turcii au luat-o pe la Fîntîna Robului. Şi nu cred să mi se fi părut. Am auzit şi-un plînset de copilă...

În mijlocul cetei se produce mişcare. Unul dintre voinici, bărbos şi neobişnuit de înalt, îşi strînge pumnii.

— Va să zică, osmanliii tot nu se lasă!

— Cică s-a încheiat pacea! adaugă furios altul.

— Şi cam cîţi crezi să fie năvrapii[1] ca număr? îl întrebă pe băietan al treilea, un flăcău bine legat şi cu umerii laţi.

— Păi... cel puţin de zece ori mai mulţi decît voi. Fără să-i mai punem la socoteală pe vizitii...

Căpitanul se întoarce către acela care voise să cunoască numărul năvrapilor privindu-l mustrător. Iar vinovatul de întrebarea nechibzuită îşi plecă fruntea.

*

Sub ochii neliniştiţi ai calului, rănitul se zbătu, aiurînd.

— Acesta este Alexe, vînătorul de lupi!... Alexe!... îl strigă el.

Dar nimeni nu-i răspunde. Şi rănitul se întrebă, nedumerit:

«Cînd trăiesc eu?... Atunci?... Acum?... La vremea aceea Alexe mă urma de aproape o lună. Luase parte, alături de mine, la toate bătăliile... El şi Năstase...»

*

Şi de îndată îl revede pe flăcăul bărbos, de statură uriaşă, care îl ceartă pe Alexe.

— Mulţi sau puţini, năvrapii trebuie să fie nimiciţi!...

— Adevărat, încuviinţează Alexe, plecîndu-şi din nou fruntea. Am întrebat... numai aşa...

Căpitanul îşi muşcă buzele.

— Din nefericire, grăieşte el, tocmai în dimineaţa asta am împărţit ceata pe pîlcuri. Şi pîlcurile le-am trimis să ardă hambarele domniei, în care au fost strînse bucatele pentru turci.

— Dar drumul unuia dintre aceste pîlcuri, şi anume al aceluia condus de Bucur, nu duce pe undeva, chiar prin preajma Fîntînii Robului? îşi aduce aminte Năstase.

— Aşa e! răspunde căpitanul. Numai că Bucur a pornit încă înainte de răsăritul soarelui. Şi trebuie să fi ajuns departe... Îmi cam închipui eu pe unde!... Astfel că n-are cum să ne vină prea repede în ajutor.

— O să ne fie deci destul de greu să-ntîmpinăm noi singuri o urdie-ntreagă, este silit să recunoască bărbosul.

— Dată fiind însă vestea că-n săniile turceşti se află şi-o fată, nu putem sta pe gînduri. Pregătiţi-vă de plecare!... ordonă căpitanul.

Alexe, Năstase şi cel de-al treilea voinic, un flăcău cu nişte ochi verzi şi sfioşi ca de fată, pe nume Gheorghe, de fel din Cîmpulung, care se pregătea să devină preot, dar părăsise mînăstirea ca să-l însoţească pe Ion, îşi pregătesc de luptă săbiile, ghioagele, suliţele cu vîrfuri de fier şi arcurile. Îşi petrec chingile tolbelor pe după gît şi se azvîrl pe cai.

Dintr-o latură, se iţeşte băiatul care se grăbise să le vestească răzvrătiţilor apropierea cetei prădalnice de otomani.

— Nu mă luaţi şi pe mine? întreabă el cu o voce în care parcă pîlpîie lacrimile. Ştiu să mînuiesc arcul...

Căpitanul, aşa călare cum este pe armăsarul său, Negru, care tropăie

[1] Călăreţi de pradă.

de nerăbdarea de a porni, se apleacă spre băiat. Îi pune o mînă pe creștetul dezgolit.

Fața băiatului este roșie și puțin asudată, atît din pricina goanei în care a venit, cît, mai ales, datorită tulburării și dorinței sale aprige de a i se îngădui să ia parte la luptă, alături de temuții oșteni ai fostului domnitor Vlad.

Numai că bătălia se vestește grea. Tinerii valahi vor fi siliți să înfrunte, fiecare, cel puțin cîte zece vrăjmași. Or, a-l îngădui pe băiat alături de ei, într-o asemenea ciocnire, cu toată nevoia de oameni pe care o au, ar însemna să-i hotărască dinainte pieirea.

Căpitanul se apleacă mai mult. Ia căciula pe care băiatul și-o ține în mînă.

I-o pune pe cap. Și-i poruncește ca unui oștean în toată firea:

— Tu să pornești în căutarea aceluia dintre pîlcurile noastre care trebuie să se găsească, în clipa de față, cam prin lunca Tălșanilor. Caută-l pe soțul nostru Bucur. Vestește-l cu ce ne-ndeletnicim. Și el va ști ce trebuie să facă...

Băiatului i se destinde gura într-un zîmbet.

— Am înțeles! răspunde ostășește.

E fericit. Sare pe cal și pleacă în galop, luînd-o, cruciș, peste dealuri, cam către miazănoapte.

— Și noi, înainte! dă ordin căpitanul, strîngîndu-l pe Negru între genunchi.

Armăsarul, obișnuit cu comenzile mute ale stăpînului, pornește viforos. Îl urmează îndeaproape ceilalți trei bidivii, pe spate cu călăreții lor.

Gonesc în tăcere, biciuiți de vînt și ninsoare, o bucată bună de timp. Străbat cîmpii și dealuri, pînă ce ajung la marginea pădurii întunecate de la Fîntîna Robului.

Pe-aici trece șleaul.

Căpitanul, de-a dreptul de pe cal, se agață cu mîinile de o ramură mai groasă a unui fag. Sare în copac, făcînd să se scuture zăpada. Și-așa, în picioare fiind pe ramura aceea groasă, pune palma la frunte, cercetînd, cu băgare de seamă, depărtările.

— Se zărește ceva? îl întreabă Năstase.

— Nimic!... îi răspunde căpitanul.

Cu toate astea, prin văzduhul rece și vătuit de fulgii mărunți de nea, se aud, deocamdată încă încet, chiote și comenzi ostășești otomane.

Curînd, se ivesc în zări săniile și călăreții, ca niște gîndaci negri care s-ar fi tîrît prin zăpadă.

Ion sare de pe creangă. Începe să împartă voinicilor poruncile de trebuință.

Scoțîndu-și toporiștile de la oblîncurile șeilor, tuspatru taie, zoriți, cîțiva fagi tineri. Le desprind crengile, pe care le leagă între ele cu curmeie de tei. Înjghebă în acest chip un fel de plase, cu ochiuri înșelătoare, unde picioarele cailor aveau să se împiedice și să se prindă ca peștii într-o vîrșe.

Plasele sînt așezate în locurile hotărîte de căpitan. Se acoperă totul cu zăpadă. Iar ninsoarea șterge cu repeziciune și celelalte urme.

Voinicii se orînduiesc, după aceea, la marginea pădurii, între copacii ninși, rămînînd, ca în atîtea alte rînduri, liniștiți și cu sufletul împăcat, în așteptarea vrăjmașilor.

Totul a fost pregătit. În ochii albaştri ai căpitanului scapără o luminiţă ciudată.

Năstase, voinicul care fusese cioban în munţii prăpăstioşi ai Parîngului, văzînd-o, surîde.

De altfel, toţi cei care i se alăturaseră căpitanului, după ce măria sa Vlad fusese înfrînt şi silit să plece peste munţi — îi cunoşteau această luminiţă.

Scînteia care o aprindea ţîşnea de-a dreptul din inima lui însetată de dreptate.

Iar uriaşul Năstase zîmbeşte, deoarece ştie că ori de cîte ori luminiţa aceasta se aprinde, mînia căpitanului lor nu cunoaşte margini. Şi mînia lui va lăsa urme adînci şi de nelecuit în trupurile vrăjmaşilor.

Sunetul vocilor otomane creşte. Au început să se desluşească şi paşii înfundaţi şi grăbiţi ai cailor prin zăpadă.

Din locul unde se găsesc tinerii, drumul nu se zăreşte. Săniile şi achingiii călări care le însoţesc trebuie să ocolească o măgură. Să coboare după aceea într-o vale, unde, în timpul verii, şerpuieşte un pîrîu, mărginit de mlaştini pline de stufăriş.

Valea este adîncă. Coborîşul în ea se face uşor; dar coasta care-i urmează este greu de urcat. Pe-această coastă, în zăpadă, şi-au aşezat tinerii munteni plasele de crengi.

Sub cernerea necurmată, tot mai măruntă şi deasă, a fulgilor, lumina a scăzut, devenind albăstruie.

Chiotele turcilor răsună aproape. Din ce în ce mai aproape. Pînă ce botul înconjurat de-un nor de aburi al calului celui dintîi dintre otomani se iveşte de după măgură.

Călăreţul, cu suliţă, căciulă albă de pîslă şi mustăţile lungi, pline de promoroacă, se arată şi el. Coboară în valea cu stufărişuri îngheţate, ninse şi clătinate de vînt.

În acelaşi timp, se aude desluşit un glas sau un plînset dureros de femeie.

Luminiţa din ochii căpitanului scînteiază mai tare.

Deschizînd drumul săniilor, un întreg pîlc de călăreţi cu feţele aspre şi înarmaţi pînă în dinţi a ajuns în vale.

Chiuind, achingiii din frunte se străduiesc să urce pe coastă.

Picioarele cailor, ostenite de drumul anevoios, lunecă necontenit, ba într-o parte, ba în cealaltă. Dintr-o dată, gleznele lor subţiri încep să se prindă şi să se frîngă în cursele întinse de flăcăi.

Două dintre sărmanele animale, nechezînd jalnic, se prăbuşesc, cu copitele ţinute de plasă. Călăreţii cad şi ei, împiedicînd drumul celor care-i urmează, făcîndu-i şi pe aceştia să se prăvălească.

Nechezatul speriat al cailor — care, încercînd să se ridice, muşcă atît pe celelalte animale, cît şi pe oamenii ce li se află în preajmă — ca şi blestemele osmanlîilor spintecă aerul rece şi plăcut mirositor al dimineţii de iarnă.

Pe măsură ce ocolesc măgura, alte şi alte sănii se grămădesc în vale. Caii şi otomanii aflaţi acolo se zbat într-o viermuială ce devine, pe măsura scurgerii clipelor, tot mai cumplită.

În momentul acesta, căpitanul fluieră semnalul de atac. Strînge, abia simţit, în pîntec calul, cu pintenii. Şi Negru — căruia nu-i trebuia decît cel

mai mic semn din partea stăpînului, ca să înţeleagă ce este dator să facă — porneşte în galop.

— Predaţi-vă! le porunceşte Ion, pe turceşte, otomanilor.

Unii dintre aceştia — dumiriţi, în sfîrşit, asupra a ceea ce se petrecea — se opresc buluc, cu caii sforăind, la marginea văii

— Cine îşi aruncă armele e liber să plece unde vrea, ceilalţi îşi vor plăti neascultarea cu capul!...

Cîţiva oşteni turci, înspăimîntaţi de ochii ameninţători ai căpitanului şi încredinţaţi că fuseseră înconjuraţi de o întreagă oştire de valahi răzvrătiţi, se pregătesc de predare. Căpetenia lor însă — un agă bătrîn, cu o mustaţă lungă şi un chiulaf[1] din postav îmblănit, albastru, pe cap, îşi ridică iataganul şi urlă:

— În numele luminăţiei sale sultanul Mahomed, vă poruncesc să-i răpuneţi pe necredincioşi!...

Auzind glasul hotărît al căpeteniei, oştenii turci îşi recapătă curajul. Chiote puternice le izbucnesc din piepturi:

— În numele luminăţiei sale sultanul Mahomed, să-i răpunem pe necredincioşi!

Numai că strigătele spahiilor şi achingiilor încep să se amestece, în aerul rece, cu chiotele de luptă, mult mai răsunătoare, ale valahilor.

Ţipetele lui Alexe, mai ales — priceput în meşteşugul de a imita urletele lupilor — sînt de-a dreptul înfricoşătoare.

Din locuri nevăzute, fulgeră săgeţi ascuţite, doborînd, cît te-ai şterge la ochi, şase sau şapte otomani.

— Predaţi-vă! le cere, pentru ultima oară, căpitanul.

— Cu nici un preţ! răcneşte turcul cu chiulaf albastru.

Cuvintele lui sînt urmate de alte cîteva săgeţi, ţîşnite din pădure. Acestea culcă la pămînt încă doi vrăjmaşi.

Împreună cu vizitiii şi ceilalţi călăreţi nimiciţi în vale, numărul celor doborîţi ajunsese la cincisprezece.

Trei suliţe se adaugă săgeţilor, grăbindu-se să împlinească o lucrare atît de bine ticluită.

Aproape jumătate dintre năvrapii căzuţi în capcană fuseseră răpuşi sau nu se mai găseau în stare de-a lupta. Rămînea însă restul. Şi-aceştia însemnau, pe puţin, cîte cinci potrivnici în faţa fiecărui valah. Numai că, în strîmtoarea aceea, otomanii nu-şi puteau desfăşura forţele.

Urmat de cei trei tineri luptători ai săi şi învîrtindu-şi ca o morişcă sabia sclipitoare şi udă de sînge, căpitanul începe, nu cu multă greutate, să-şi croiască o pîrtie pînă la aga.

Dîndu-şi seama de primejdie, acesta le strigă spahiilor şi achingiilor să-l înconjoare, pe la spate, pe Ion.

Cîţiva aleargă să-i împlinească porunca. De ei se îngrijesc ciobanul Năstase şi fostul ucenic într-ale preoţiei, Gheorghe, culcînd încă trei osmanlîi la pămînt.

Lupta merge, neîndoios, spre biruinţa românilor.

Ion, totuşi, se opreşte. Îl strînge în frîu pe Negru.

A auzit iarăşi ţipătul acela prelung şi ascuţit al unei fete.

Se întoarce şi o zăreşte — ivindu-se de sub coviltirul celei de-a doua sănii prăbuşite în zăpadă — pe aceea care strigase.

---

[1] Un fel de căciulă înaltă, turcească.

Fata, deşi fusese legată peste braţe cu nişte curele, izbutise să se dezlege.

Se tîra, în genunchi şi-n coate, printre sfărîmăturile săniei şi ţipa. Ce anume spunea nu se putea desluşi. Era însă limpede că ea cerea ajutor.

Fără să şovăie, din goana nebună a calului, croindu-şi o nouă cărare prin desişul de iatagane şi lănci, căpitanul porneşte spre fată.

Ajungînd în dreptul ei, se apleacă, o prinde în braţe şi o trage lîngă sine pe şa.

— Eşti singură, sau mai e vreo fată în săniile turceşti? o întreabă, smucind în acelaşi timp frîul, ridicîndu-şi calul în două picioare şi izbutind, cu o îndemînare vrednică de un oştean ca el, să se ferească de-o lovitură mişelească de suliţă.

Fata se strînge, înfricoşată, la pieptul tînărului.

— Sînt singură! îi răspunde ea şi, istovită de-atîta zbucium, începe să plîngă.

Îmboldindu-l pe Negru, căpitanul călăreşte pînă lîngă Alexe, vînătorul de lupi. I-o dă pe fată în braţe, spunîndu-i s-o ducă la adăpost, în pădure. Iar el se reîntoarce în luptă.

Aga este acum pe deplin încredinţat că înaintea sa nu au ieşit decît cei patru tineri valahi. Şi socoteşte că, oricît de viteji ar fi ei, nu-i vor putea ţine piept, dacă spahiii şi achingiii îşi vor reface, cît mai repede, rîndurile.

— Lîngă mine, în formaţie de luptă! le porunceşte el.

Căpitanul Ion face un semn, cu sabia, alor săi, şi îşi reîncepe ataoul, croindu-şi un nou drum către căpetenia turcă.

Alexe s-a înapoiat repede — după ce a pus-o pe fată la adăpost, în pădure. S-a apropiat de căpitan.

Bărbosul Năstase şi firavul Gheorghe îi urmează de la o mică depărtare. Săgeţile lor îi muşcă, necruţătoare, pe otomanii care încearcă să taie drumul celorlalţi doi.

Scoţînd din piepturi urlete de groază, au mai căzut cinci osmanlîi, în timp ce căpitanul Ion, cu calul mai mult în două picioare, avîndu-l alături pe Alexe, desăvîrşeşte prăpădul, continuînd să se apropie de aga.

A izbutit să ajungă înaintea lui.

Se privesc ochi în ochi.

Căpitanul rîde. Părul bălai îi flutură. Aga primeşte lupta. Săbiile li se ciocnesc. Din tăişurile roşii se răspîndeşte, în văzduhul cu miros plăcut, de zăpadă, un şir de scîntei.

Căpetenia otomană, la început, nu se temuse. Ştia că iataganul era, în mîna lui, o pasăre. O pasăre în stare să aducă moartea oricui i s-ar fi aşezat pe umăr. De ce atunci, pentru întîia oară, frica începe să i se cuibărească în inimă? Ochii strălucitori ai căpitanului valah sînt de vină. Ochii aceştia îl străpung, ca două hangere tătărăşti. Aga le strigă achingiilor săi:

— Loviţi-l!... Loviţi-l!... Nu-l lăsaţi să mă ucidă!...

La drept vorbind, aga era într-adevăr un minunat mînuitor de sabie. Sute şi mii de căpăţîni fuseseră zburate, în zecile de lupte la care luase parte, de iataganul lui. Numai că un asemenea vîrtej, cum era acesta în care intrase, nu-i mai fusese dat să întîlnească.

Lamele săbiilor, din pricina iuţelii cu care se rotesc, scot nişte sunete ce nu pot fi asemănate decît cu şuieratul unor gheme de şerpi stîrniţi din culcuşurile lor cu un toiag încins în flăcări.

Otomanii înşişi, uitîndu-şi pentru cîteva clipe îndatoririle, privesc încremeniţi uluitoarea bătălie.

Aceste cîteva clipe sînt spre folosul căpitanului. El îşi desprinde, din vîrtejul de foc, sabia lungă şi tăioasă de oţel veneţian, primită în dar de la măria sa Vlad. O întoarce pe lat şi îi retează capul, din grumaz, comandantului turc.

Capul, cu mustăţi lungi, i se rostogoleşte osmanliului pînă lîngă un dîmb, unde se opreşte. Sub fruntea îngustă, i se zbat încă ochii însîngeraţi şi fioroşi. Chiulaful i s-a înfipt în zăpadă.

— Alah!... Alah!... Aga Selim a fost răpus! se vaietă otomanii.

Întorcîndu-şi caii, o iau la fugă.

— Diavolul... numai diavolul trebuie să-l fi ajutat pe căpitanul valah ca să-l învingă pe un asemenea oştean, încă nebiruit de nimeni, precum a fost Selim!... răcneşte unul dintre ei.

— Se ştie doar că diavolul Şeitan aleargă prin Valahia şi îi răpune pe duşmanii fostului domnitor Vlad!... strigă un altul.

Cei care au rămas în urmă, pe jos sau cu caii răniţi, încearcă să reziste, luptînd cu disperare. Numai că viaţa lor fusese menită să se sfîrşească astăzi.

De altfel, o soartă mai bună nu o au nici cei care încearcă să scape prin fugă. Vestiţi de băietanul trimis către lunca Tălşanilor, Bucur şi cinci dintre voinicii săi le ies înainte acestora, şi alt sînge turcesc înroşeşte zăpada de pe malul vijeliosului Olt, peste al cărui pod de gheaţă osmanliii încercaseră, dar nu mai izbutiseră, să treacă.

•

Într-un bordei subpămîntean, ca şi în alte adăposturi săpate în pădurea unde-şi are Ion tabăra, sînt aduse comorile: pungi de galbeni, săculeţi cu pietre nestemate, vase de preţ, stofe şi blănuri de toate felurile, jefuite din Valahia şi grămădite în sănii. Drept pradă de război, flăcăii adună veşmintele de iarnă, armele şi caii spahiilor şi achingiilor învinşi.

Pe cînd se înapoiază în tabără, căpitanul este oprit de Gheorghe, care îi vesteşte că doi călugări — veniţi de la Tismana — îl caută, iar fata scăpată din săniile otomane doreşte să-i vorbească.

— Întîi să-i văd pe cei doi călugări, răspunde Ion, apoi voi sta de vorbă şi cu fata...

Urmat de Bucur, căpitanul se îndreaptă spre bordei.

•

Coborîndu-se în bordeiul subpămîntean de pe malul Oltului, căpitanul Ion îşi dăduse numaidecît seama că, în faţa sa şi a lui Bucur — deşi veniseră îmbrăcaţi în haine călugăreşti şi aveau bărbile crescute — nu se aflau alţii decît Radu Farmă, grămăticul măriei sale Vlad, şi preabunul lor prieten, oşteanul sîrb Mihailo.

Acesta din urmă sosise, doar cu o zi în urmă, de peste munţi. Şi, fiindcă astfel fusese înţelegerea, la despărţire, ca veşti să afle — unii despre ceilalţi — numai de la Tismana, Mihailo se dusese de-a dreptul la mînăstire.

Pentru a putea călători mai cu uşurinţă, se îmbrăcase călugăreşte. Îşi

luase totodată cu sine niște îndreptări de la metohul[1] diecilor sîrbi din Buda.

La Tismana nu îl găsise decît pe Radu Farmă. Grămăticul îi povestise cum, la început, căpitanul Ion și Bucur se retrăseseră, împreună cu el, în mînăstire, după cum avuseseră poruncă de la măria sa Vlad.

Erau încredințați că numai în cîteva zile voievodul va ajunge cu bine în Transilvania. Acolo, regele Mateiaș, ținîndu-și făgăduielile, îi va da ajutor. Măria sa Vlad se va reîntoarce, și lupta împotriva năvălitorilor otomani se va lua de la capăt.

Numai că vestea aceasta bună întîrzia să sosească.

Căpitanul Ion și Bucur n-au mai avut răbdare să stea adăpostiți în mînăstire. Și, reîncingîndu-și armele, au ieșit la lumină.

Îndată, o mulțime de voinici fără teamă li s-au alăturat. Bătăliile — întrerupte după plecarea măriei sale Vlad în Transilvania — au reizbucnit, cu îndîrjire, de-o parte și de alta a rîului Olt.

După ce ascultase aceste lămuriri, Mihailo îl întrebase pe grămătic cum ar putea ajunge și el, cît mai repede, fără să piardă vreme, la căpitanul Ion.

Drept orice alt răspuns, Farmă — deși bolnav și cu dureri cumplite în picioarele sale oloage — se oferise să-l conducă el însuși. Încălecaseră pe doi cai buni și, înveșmîntați călugărește, porniseră spre Olt.

Căpitanul și Bucur se temuseră mult pentru viața soțului lor de luptă sîrb care, în bătălia de la Poienari — cea din urmă dată de măria sa Vlad în Țara Românească — fusese greu rănit.

Atîta că acum totul trecuse! Mihailo, călăuzit pînă aici de Farmă, se găsește teafăr înaintea lor.

Faptul acesta îl face pe Bucur să tragă în sine nădejde că și tatăl său, păpușarul Tit, se va fi aflînd în aceeași stare. Dar el se stăpînește. Nu întreabă nimic. Ci tace, așteptînd ca, înainte de toate, Mihailo să arate soților săi de luptă ce era adevărat și ce nu din nenumăratele zvonuri răspîndite prin Țara Românească despre măria sa Vlad.

Strigătele de mirare și bucurie, ca și îmbrățișările dintre cei patru prieteni, pînă la urmă contenesc. Noii sosiți sînt îndemnați să se așeze.

Lui Mihailo i se trage alături o ladă plină cu blănuri, găsită în săniile turcești. În vreme ce grămăticul Farmă este condus de Bucur pînă la cel mai bun loc de odihnă din bordeiul subpămîntean: un morman mare de cetină, unde erau întinși, de obicei, răniții, la sfîrșitul fiecărei bătălii.

Însă cum — în lupta care abia se încheiase — valahii nu avuseseră nici un rănit, iar turcii numai morți, patul de cetină rămăsese liber.

Farmă se așeză. Cu toate că în bordei este cald, grămăticul se zgribulește, strîngîndu-și, în jurul trupului îndurerat, șuba.

Toți ceilalți, stînd în picioare, își îndreaptă nerăbdători privirile către Mihailo. Acesta, la rugămintea căpitanului, începe să povestească.

Reamintește, mai întîi, împrejurările în care voievodul și ceilalți patru supraviețuitori izbutiseră să iasă din cetatea Poienari, înconjurată și atacată de turci.

Vreme de cinci zile, după aceea, înfruntînd ploaia și frigul, flămînzi și însetați, rătăciseră prin munți.

---

[1] Mînăstire mai mică, subordonată alteia mai mari, în cazul de față fiind însă vorba de-o mînăstire-școală sîrbească de cîntăreți bisericești.

Domnitorul căuta Rucărul. De la Rucăr voia să urce spre Bran. Acolo, potrivit înțelegerii, trebuia să-l întîlnească pe regele Matei.

În timpul călătoriei, voievodul le istorisise cum, tot în Rucăr — cu peste două veacuri în urmă, în drumul său din Făgăraș spre Cîmpulung — făcuse un popas de o noapte vestitul Negru-Vodă. A doua zi, plecase mai departe, după ce își alcătuise oastea. Îi biruise pe tătari și întemeiase Țara Românească.

— Peste cîteva zile, ne vom reîntoarce și noi, îi asigurase voievodul pe soții lui de drum. Sînt încredințat că regele Matei își va păstra cuvîntul. Vom reîncepe asaltul. Și în cel mult două săptămîni, țara va fi iar liberă, ca pe vremea lui Negru.

Ajungînd ei, după aceea, în preafrumosul sat de lîngă Cîmpulung, locuitorii îl recunoscuseră pe măria sa Vlad. Cu toții se grăbiseră să i se închine. Să-i aducă merinde, veșminte călduroase și cai de schimb. Și îl rugaseră să le îngăduie a-l însoți, cu armele în mîini, pînă la castelul unde urma să aibă loc întîlnirea cu regele Matei.

Voievodul le răspunse că regele îi era bun prieten, ba, de curînd, și rudă. Deoarece, așa cum poate se auzise și la Rucăr, măria sa se căsătorise cu vara lui Matei, principesa Elena.

«Afară de aceasta, mai adăugase el, sîngele apă nu se face. Craiul Ungariei este valah de origine. Noi credem în cuvintele și-n legămîntul său. Și ne vom duce, fără oaste, așa cum se cuvine, să-l întîlnim la Bran. Voi, rucărenilor, care mi-ați dovedit credință, în niște zile atît de tulburi, înarmați-vă totuși. Trimiteți vești și-n restul țării că mă voi întoarce curînd, cu arme, oaste transilvăneană și prieteni. Să fie toți gata pentru lupta cea mare. Aceasta va reîncepe, peste puține zile, și nu se va curma pînă la biruință.»

— A fost, cutează a spune Mihailo, cu mare mîhnire în glas, plecîndu-și fruntea, poate cea mai dureroasă greșeală săvîrșită de către măria sa. Nu s-a lăsat însoțit de rucăreni. Și numai din pricină că s-a încrezut în cuvîntul de prieten, pe care și-l dăduse regele Matei. Deoarece, fără îndoială, cu totul altfel s-ar fi desfășurat lucrurile, dacă rucărenii ne-ar fi însoțit cînd am ajuns la Bran.

— Va să zică, i-adevărat ce-am auzit! murmură Bucur.

— Nu știu ce-ați auzit, dar faptele s-au petrecut, mai departe, în felul următor. Cînd ne-apropiam de Bran, am zărit, în trecătoare, o ceată mare de oșteni îmbrăcați în zale. Tit a avut îndată bănuiala că lucrurile nu stau tocmai așa cum nădăjduiam noi. I-am mărturisit gîndul acesta măriei sale Vlad. Dar domnitorul nostru — care credea, neclintit, așa cum v-am mai arătat, în cuvîntul de rege al rudei sale, Mateiaș — a rîs de-aceste temeri și a dat pinteni calului, spunînd: «Ba, dimpotrivă, credinciosule Tit, tînărul rege se dovedește a fi un prieten chiar mai bun decît mi-am închipuit eu. Iată-l, ne iese el însuși înainte, c-o oaste gata pregătită. Înseamnă că nu va mai trebui să-ntîrziem așteptînd. Ci vom putea porni numaidecît înapoi, spre țară...» În locul regelui care de altfel, nici nu venise la Bran, s-a desprins însă din fruntea oștilor un căpitan vîrstnic, cu o figură răutăcioasă, pe nume Giskra...

— Pe Giskra îl cunosc de mult, rostește de la locul său Farmă. Este căpetenia unei oști de cavaleri, vestită prin aceea că a lovit, pînă acum, pe mai mulți principi europeni. De fapt, Giskra a fost, vreme-ndelungă, certat cu regele. Văd că s-au împăcat...

— Giskra s-a înfățișat, ce e drept, cuviincios domnitorului nostru. I-a ținut scara, ca un vasal, deși era căpitan de oaste regesc. Și l-a poftit în castel, spunîndu-i că, încă în după-amiaza aceea, serenisimul tînăr rege al Ungariei va sosi la Bran. Și împreună, măria sa și regele, se vor înțelege cînd să pornească, din Rucăr, atacul împotriva lui Radu cel Frumos și a stăpînilor săi.

— Totul nu cred să fi fost din partea lui Giskra decît o prefăcătorie! glăsuiește iar Farmă, cu glasul ridicat.

— Am stat în castel cinci zile, își continuă Mihailo povestirea, dar serenisimul tînăr rege n-a venit. Abia în cea de-a șasea zi a ajuns la Bran un trimis al său.

Numai că solul a venit în taină, și noi nu l-am văzut. Căci, dacă am fi aflat despre sosirea lui, am fi intrat la bănuieli și ne-am fi pregătit. Trimisul — după cum am auzit mai tîrziu — a stat, pe ascuns, de vorbă cu căpitanul Giskra. Acesta și-a adunat oamenii și, năpustindu-se asupra noastră, cu armele în mîini, ne-a poruncit să ne predăm. Măcar că fuseserăm luați pe neașteptate și nu aveam armele la noi, n-am vrut să ne supunem. Măria sa și Tit, în încăperile de sus ale castelului, luptînd numai cu niște sfeșnice, cu mesele și scaunele, au doborît mai bine de jumătate dintre cavalerii aceia care îi atacau — între răniți numărîndu-se și comandantul lor. În încăperile de jos, noi ceilalți — cu toate că vreo cîțiva mai purtau încă urmele rănilor de la Poienari — am făcut, de asemenea, tot ce ne-a stat în putință ca să pricinuim o cît mai mare pagubă atacatorilor. Pînă la urmă, am fost totuși, firește, învinși.

Pe noi, oștenii de rînd, ne-au zăvorît într-un beci al castelului. Iar pe măria sa, încă-n aceeași noapte, cetluit în lanțuri — după cum am aflat de la paznicii noștri, în ziua următoare — l-au pornit spre Brașov. De la Brașov l-au dus la Buda și, de la Buda, la Vișegrad, în cea mai întunecată temniță a crăiei maghiare...

Toți cei care sînt adunați acolo, în bordeiul de pe malul Oltului, îl privesc, încordați, pe Mihailo, și îi ascultă, aproape fără să răsufle, cuvintele. Căpitanul Ion care, între timp, s-a așezat pe un butuc, și-a prins în palme fața. Nu se uită la nimeni. Un nod îl îneacă în gît.

Făclia cu rășină, înfiptă în perete, pîlpîie, răspîndind o lumină gălbuie, cețoasă, care le îngreunează parcă și mai mult inimile celor de față.

— De ce?... De ce?... se întreabă unii pe alții voinicii.

Și nici unul nu poate pricepe cum de a fost cu putință o asemenea faptă împotriva aceluia către care se îndreptau toate speranțele lor, în acele zile de iarnă întunecate și pline de mîhniri.

O mare și apăsătoare durere, iscată din mînie, din gîndul că dreptatea poate fi zdrobită de nedreptate și ce e bun de ceea ce e rău, se coborîse în bordei, copleșindu-i pe toți.

Un suspin adînc se smulge de-a dreptul din sufletul frămîntat al lui Ion:

— Pentru ce?... Pentru ce?...

Grămăticul Farmă, care-l îndrăgește și-l socotește pe Ion drept un frate mai mic, nu poate îndura, cu sînge rece, acest suspin. Săltîndu-și trupul îndurerat de pe patul de cetină, rostește:

— Pentru că în vîrtejul acesta de sînge și nebunie, în încleștarea aceasta dintre musulmani și creștini, dacă sultanul ar putea avea de partea lui Valahia, ar învinge. Iată de ce Mahomed și-a dorit ori să preschimbe țara în pașalîc turcesc, ori să-și aibă un domn al său pe scaunul

Țării Românești — un domn care să-i asculte însă fără nici o cîrtire. Și fiindcă măria sa Vlad nu este unul dintr-aceștia...

— Nu... nu este unul dintr-aceștia! strigă cu toții.

— ...a-ncercat să-l răpună. N-a izbutit. Și-atunci a pus la cale, bănuiesc eu, ca, înșelîndu-l pe regele Matei, să-l înlăture prin alt mijloc pe domnitorul nostru.

Glăsuind astfel, grămăticul Farmă, ai cărui ochi ardeau de febră, ostenise și începuse să gîfîie.

— Mihailo să vă povestească... mai departe... ce s-a petrecut... încheiase el, cu buzele albite, reașezîndu-se pe patul de cetină și strîngîndu-și șuba.

— Ce s-a mai petrecut? se încruntă Mihailo. Mînia și scîrba mă copleșesc cînd îmi aduc aminte. Pe măria sa îl trimiseseră la Vișegrad. În ce ne privește pe noi, fuseserăm legați în beciul castelului și se zvonise că vom fi spînzurați. Cîteva zile ne-am zbuciumat în chinurile iadului!... Pînă la urmă — ascultînd sfaturile lui Tit — am izbutit să desprindem din zid niște gratii. Ne-am strecurat afară. Am pornit spre Brașov. Odată ajunși acolo, cercetînd pretutindeni, am aflat că, nu cu mult timp în urmă, venise în oraș o solie din partea lui Radu cel Frumos. Solia adusese cu sine un răvaș. Despre acest răvaș, boierul valah care conducea solia le povestise dregătorilor sași că fusese aflat la cingătoarea unui trimis al măriei sale Vlad către sultanul Mahomed...

Ion se ridică în picioare:

— Măria sa Vlad să fi trimis un răvaș lui Mahomed?... Aceasta este o nemaipomenită minciună!...

— Minciună! strigă și ceilalți.

Se iscă o larmă cumplită.

— Ticăloșii!... Mîrșavii!...

— Că este o minciună și o-nșelătorie fără pereche știm mai temeinic decît oricine noi, cei care am fost alături de măria sa în acele din urmă zile!... grăiește, în continuare, Mihailo.

— Dar cine a ticluit răvașul acela și ce sta scris înlăuntrul lui? izbucnesc iarăși cîteva glasuri.

— Prin răvașul acela, alcătuit, pesemne, chiar din porunca sultanului, de vreunul din oamenii de curte ai lui Radu...

— De vreunul din oamenii de curte ai lui Radu!... înțelege, deodată, totul, Ion.

— ... măria sa Vlad îl ruga, chipurile, pe Mahomed, să-i dea înapoi domnia, făgăduindu-i, în schimb, că-l va ajuta să biruie Ungaria și s-o transforme în pașalîc turcesc...

— Cum de i-a putut răbda pămîntul? strigă înfuriați flăcăii. Cum de-a fost cu putință o asemenea mișelie? Și regele?... Regele a crezut?...

Mihailo rîde amar:

— Așa cum a bănuit Farmă — s-a lăsat înșelat. Și asta pentru că boierul sosit din Țara Românească i-a jurat regelui Matei!

— I-a jurat?

— Pe sîngele lui și-al stăpînului său, domnitorul Radu, că răvașul acela fusese scos de la brîul trimisului măriei sale Vlad!... Și că trimisul a mărturisit cum l-a văzut el însuși pe grămăticul Farmă scriindu-l...

— Pe grămăticul Farmă?...

— Da. Tot din porunca măriei sale Vlad...

Cele din urmă cuvinte sînt acoperite de asemenea strigăte, încît Mihailo e nevoit să-şi curme povestirea.

Grămăticul icneşte. Obrajii i s-au făcut mai palizi. Învinuirea nedreaptă îl face să-şi simtă inima oprindu-i-se în piept.

Voinicii îşi ridică pumnii.

— Auziţi!... Auziţi!... Grămăticul Farmă!... Aici se vădeşte cel mai bine minciuna! Grămăticul Farmă era cu noi... la Tismana... cîtă vreme măria sa şi ajunsese la Rucăr... Doamne!... De ce nu i-ai trăsnit pe-nşelători, în clipa cînd s-au rostit cuvintele acelea?...

Glasurile se frămîntă şi se tălăzuiesc în bordeiul scund; dar, dintre toate, se desprinde ca un tunet glasul lui Ion:

— Şi cum se numeşte boierul acela care, printr-un jurămînt mincinos, l-a-nvinuit de vînzare pe măria sa Vlad?

Se lasă o tăcere de moarte. Tăcerea nu este tulburată decît de pîlpîitul făcliei din perete. De respiraţia zbuciumată a flăcăilor. În mijlocul acestei tăceri, numele boierului care jurase mincinos se aude tare, limpede şi de neuitat.

— Vornicul Gligoraşcu Zue.

— Vornicul Gligoraşcu Zue!.. repetă Ion, rar, silabă cu silabă, ca numele acesta să i se întipărească, pentru totdeauna, în minte.

— Este un boier tînăr, însă cu însuşiri la fel de urîte ca şi stăpînul său, îi lămureşte Farmă pe răzvrătiţi. Auzisem destul despre el, încă din timpul luptelor de astă-primăvară. A stat împreună cu Radu la Stambul. Amîndoi au venit, ca nişte vînzători de ţară ce sînt, înghesuindu-se în rîndurile oştenilor lui Mahomed. Sînt gata de orice mişelie...

— Şi Gligoraşcu Zue a jurat în numele lui şi al lui Radu?...

— În numele lui şi al lui Radu! întăreşte Mihailo.

— Jurămîntul de sînge?

— Pe sîngele lui şi al lui Radu!...

— Atunci, hotărăşte Ion, jurămîntul acesta trebuie să fie împlinit...

Cu o singură mişcare, îşi scoate din teacă sabia. Tăişul ei, în lumina făcliei, sclipeşte ameninţător.

— Vă jur, la rîndul meu, urmează căpitanul, pe tot ce am mai sfînt în lume, pe ţară, că nu voi lăsa arma aceasta din mînă, pînă ce nu se va face dreptate. Pentru că, pe pămîntul nostru străbun, trebuie să domnească odată şi-odată, dreptatea. Şi, dacă va fi să cad în luptă eu, s-o împliniţi voi...

Din toate piepturile celor de faţă iese un singur strigăt:

— Jurăm!

Săbiile voinicilor scînteiază. Lamele lor lucitoare răsfrîng, voioase, pîlpîirile făcliei. Din tăişurile de fier se răspîndeşte, parcă, o lumină mai vie şi mai veselă, în bordei.

Nu se sfîrşeşte însă bine jurămîntul, şi de-afară răsună un tropot de cal depărtîndu-se.

— Căpitane!... Căpitane!... se aude glasul lui Gheorghe.

Ion se avîntă pe trepte, urmat de Bucur, Năstase, Alexe şi de ceilalţi. Cu toţii temîndu-se că este vorba de vreun atac duşman.

Afară, nu-l găsesc decît pe Gheorghe.

— Căpitane! rosteşte el, arătîndu-i cu mîna lui Ion spre miazăzi. Fata...

— Ce e cu fata? nu se dumireşte, la început, Ion.

— A fugit...

— Cum? Ce?... De ce?... se miră voinicii.

— Am zărit-o strecurîndu-se printre copaci, le răspunde Gheorghe. Am strigat-o. Am amenințat-o că trag cu arcul. Dar ea nu s-a speriat. Ci a luat-o la goană spre locul unde văzuse că ne ținem caii. A-ncălecat, bărbătește, pe unul dintre ei, gata înșeuat, și-a pornit în galop...

— De ce nu te-ai luat după ea? se supără Alexe.

— Eram în strajă. Puteam să-mi părăsesc straja? se bîlbîie, încurcat, Gheorghe, neștiind dacă făcuse bine sau rău.

— Și încotro a luat-o? îi curmă vorba Ion.

— Încolo... îi arătă, din nou, cu mîna, Gheorghe. Către Satul lui Preajbă.

— Călărea cel puțin bine? Nu se-ncurca în fuste? întreabă, în rîs, Năstase.

Gheorghe scoate, printre buzele ușor țuguiate, un fluierat:

— Degeaba rîzi, Năstase!... Zbura ca o nălucă... Trebuie să fie o fată strașnică!...

— Te-oi fi îndrăgostit? începe să rîdă Bucur.

Gheorghe se împurpurează.

— Ce-i drept, era deosebit de frumoasă! Eu, care am adus-o s-o pun la adăpost, am văzut-o cel mai îndeaproape, mărturisește Alexe.

Risete pline de zgomot se dezlănțuie.

— Mi-e teamă ca prostia asta să n-o coste scump, zice îngîndurat căpitanul, întrerupînd veselia. S-ar putea întîlni cu alți turci...

— Cu atît mai rău pentru ea, se scutură de orice răspundere Năstase.

— Dar fata trebuie înțeleasă, îi ia apărarea Bucur.

— S-a văzut singură, între atîția necunoscuți, și s-o fi temut, își dă cu părerea Mihailo.

— Adevărat. Vremurile sînt tulburi. Și ea n-avea de unde să știe nici cine sîntem, nici ce gînduri avem... recunoaște Alexe.

— S-au înmulțit fiarele, de cînd cu atîtea războaie, murmură Farmă. Ar putea s-o sfîșie lupii... Poate că n-ar fi rău dacă s-ar lua cineva după ea...

— Să pornesc eu, cere învoire Alexe.

— Tu nu cred s-o mai poți ajunge! se îndoiește Gheorghe.

— De ce?

— Cît timp am stat de vorbă noi aici, fata trebuie să se fi îndepărtat mult. Pornise în galop...

— Și... tu crezi c-ai putea avea mai mulți sorți de izbîndă ca mine?...

— Nici eu... nici tu... ci numai căpitanul nostru, care are cel mai bun cal... dac-ar porni chiar în clipita asta...

— Bine! se învoiește Ion. Am să-ncerc s-o ajung!

Alexe îi aduce calul și Ion se zvîrle în șa.

— O însoțești pîn-acasă? întreabă, la plecare, Bucur.

— Nu știu. După cum or să fie împrejurările. În lipsa mea, tu ai însă grijă de tabără, ca de-obicei!...

Se pleacă puțin pe cal, și acesta pornește. Copitele bidiviului spulberă zăpada. Cerul, în depărtare, se contopește cu cîmpia. Armăsarul, cu călărețul său cu tot, se micșorează și se pierd în zare.

Căpitanul gonește de-a lungul unei laturi a pădurii. Sălbăticiuni mirate se ivesc din desișuri. Fata poate fi urmărită foarte ușor. Ninsoarea a încetat. Urmele pașilor calului furat din tabără se văd deslușit în zăpada proaspătă.

Dincolo de pădure, drumul cotește și se apropie iarăși de Olt. Pînă la Satul lui Preajbă nu mai e departe. Numai că fata, necunoscînd destul de bine meleagurile, făcuse cîteva ocoluri, și asta o întîrziase din drum.

Deodată, Negru începe să necheze. De după Măgura Tătarilor, prin aerul înghețat, un alt cal îi răspunde.

Căpitanul zîmbește.

Calul din fața lor nu poate fi altul decît acela pe care se găsește fata.

— Negrule, acum, mai repede! îi poruncește Ion.

La auzul acestor cuvinte, armăsarul își ciulește urechile. Își scutură coama.

Toți mușchii i se încordează. Galopul i se intețește.

Nechează din nou lung. Celălalt cal îi răspunde. Pesemne își încetinește pasul, pentru că, numaidecît, dincolo de măgura înzăpezită, pe care se frămîntă în vînt niște arini tineri, Ion o zărește pe fată.

Cu o nuia smulsă din vreun copac de pe drum, își biciuiește calul. Glasul subțire i se aude, îndemnîndu-și animalul să alerge mai iute.

Dar calul pe care se găsea ea, fie că obosise, fie că răspundea, într-adevăr, chemării lui Negru, își încetinește din ce în ce mai mult pasul. Și depărtarea dintre cei doi bidivii se micșorează întruna.

Ion mai gonește puțin și-o ajunge. Cu un meșteșug învățat la oaste, se apleacă. Prinde calul fetei de frîu. Îl trage lîngă Negru. Cei doi bidivii mai aleargă, un timp, unul lîngă altul. Apoi se opresc amîndoi în același timp.

Fata se întoarce spre căpitan, speriată.

O șuviță castanie de păr îi mîngîie obrazul. Poartă o scurteică din blană de samur și o căciuliță de jder. Mîinile îi tremură. Nu știe nici ce să facă, nici ce să spună.

Căpitanul o privește și el zîmbind și tace.

«Este, într-adevăr, nespus de frumoasă», se surprinde căpitanul gîndind.

Și se miră el însuși de ceea ce-i trecuse prin minte, deoarece, de multă vreme, nu mai avusese prilejul să se gîndească la asemenea lucruri.

Văzîndu-l pe flăcău că o privește fără să-i spună nimic, fata își ia deodată curaj:

— Ce vrei?... De ce m-ai urmărit?... Mi-ai scăpat viața. Îți mulțumesc. Nu puteam să rămîn însă la voi...

Vorbește iute, încurcîndu-și puțin cuvintele. E tulburată peste măsură. Și tulburarea ei fecioreinică i-a preschimbat obrajii în bujori.

«Are ochii căprui, galeși și de o formă dulce ca a migdalelor, continuă să-și spună, în taină, căpitanul. Buzele-i sînt ca fraga. A avut dreptate Alexe. Fata este neînchipuit de frumoasă!...»

— Ce dorești de la mine? șoptește ea din nou.

Ion și-a venit în fire.

— Erai sub ocrotirea noastră. De ce-ai fugit?...

Negru și-a apropiat botul de capul celuilalt cal, de parcă ar fi vrut să-i povestească și el, pe ascuns, ceva. Dacă nu cumva poate chiar îl lăuda, pentru că îi dăduse ascultare pe drum.

Fata răsuflă greu...

Goana nebunească în care a venit a fost peste puterile ei.

Acum îi este teamă. În sine se întreabă:

«Nu cumva și-a dat seama de adevăr?»

Dar nu. Căpitanul n-avea de unde să cunoască adevărul. Cu toate as-

tea, frica nu o slăbește nici o clipă.
O frică îngrozitoare. Amestecată și cu altceva.
Acel altceva care i se născuse în suflet încă din clipa cînd Ion o ridicase din zăpadă și o ținuse strîns lipită la piept.
Alexe o dusese într-un adăpost din pădure. Dar ea îl rugase pe drum să-i spună căpitanului lor că vrea să-i vorbească. Numai că Ion și ai lui se coborîseră în bordei. Fata rămăsese singură. Ieșise pe furiș din adăpost. Iar Gheorghe, care era de strajă, nu băgase de seamă.
Fugind de la un copac la celălalt, ajunsese la intrarea bordeiului. Coborîse, tiptil, înăuntru și, stînd în întuneric, la spatele voinicilor, auzise tot. Atunci, pusese stăpînire teama aceea nebună pe sufletul ei. Aproape fără să știe ce face, țîșnise, ușoară, din bordei, dezlegase unul dintre caii care așteptau afară, întotdeauna înșeuați, și o pornise în galop.
Căpitanul se luase după ea. O ajunsese. Și teama se lupta acum, în sufletul său, cu acel altceva despre care nu-și putea da încă seama ce fel de simțămînt era.
— Lasă-mă să plec! îl roagă fata.
— Te las...
Și Ion își luă mîna de pe frîul calului ei.
— Mă gîndisem la lupi... dar și la otomani, care sînt și mai răi decît lupii... Vroisem doar să te-nsoțesc. Să nu ți se întîmple pe drum ceva rău.
Fata îl privește cercetătoare. Își simte inima și mai puternic bătîndu-i. Mai întîlnise ea și înainte bărbați chipeși. Chiar și logodnicul său avea o înfățișare despre care oricine îl văzuse spunea că era fără cusur. Însă un flăcău de o atît de nobilă și mîndră frumusețe bărbătească, așa cum era Ion, încă nu-i mai fusese dat copilei să cunoască.
Din toată ființa lui, se vădea o neistovită vigoare și agerime. Chipul parcă îi era luminat de undeva dinlăuntru. Era semeț, dar blînd, și fata își dădea seama că se simțea în siguranță alături de el.
— Voiai să mă aperi? mai glăsuiește ea.
Și glasul fetei capătă, dintr-o dată, un ton melodios.
— Da!... Și... poate, aș mai fi vrut să-mi spui... cum te cheamă.
Fata rîde șăgalnic, ducîndu-și palma la frunte, de parcă atunci ar fi vrut să-și aducă aminte care era numele ei.
— Mă numesc Para. Sînt fiica medelnicerului Archir.
Ion se încruntă.
— Medelnicerul domnitorului Vladislav? Se găsea la Stambul...
— Acolo e și-acum! se întristează fata. Nădăjduiesc, totuși, să vină curînd acasă... dacă...
— Dacă??
— Dacă-i va îngădui Poarta... Dar, hai, spuneai că vrei să mă însoțești. Să mă ferești de primejdii... schimbă ea vorba, îndemnîndu-și calul înainte, către Satul lui Preajbă.
— Haide!... se învoiește Ion.
Caii pornesc la pas.
— Cum ai căzut în ghearele turcilor?...
— Plecasem de dimineață într-o sanie, împreună cu doica, însoțite de trei slujitori. Ne îndreptam către conacul fratelui mamei, boierul Preajbă. Deodată, în apropiere de Boldești, ne-am pomenit loviți de turci. Aceștia, fără-ndoială, ne pîndeau. Am strigat. Le-am spus, pe turcește, cine sînt. Dar ei n-au vrut s-asculte. I-au ucis — într-o scurtă, dar nemiloasă luptă

— pe slujitorii care încercau să mă apere. La fel s-a întîmplat cu doica. Pe mine m-au legat cu niște curele peste brațe. M-au zvîrlit într-o sanie și m-au luat cu ei. Dacă nu erați voi și, mai cu seamă, dacă nu erai tu, mă treceau peste Dunăre... Ori eu abia m-am întors de la Stambul. Acolo am copilărit și am crescut laolaltă cu Maria-Despina...

— Logodnica domnitorului Radu?

— Sînt prietena ei cea mai bună. Și, tot astfel după cum ea este silită să devină doamna lui Radu, sînt și eu nevoită să mă mărit cu un bărbat pe care nu-l iubesc. Curînd vom face nunta, amîndouă în aceeași zi.

— Te măriți cu de-a sila? De ce?

— Dacă n-aș primi să fac nunta, tatălui meu i s-ar tăia capul. Pe mine m-ar azvîrli lui Ali-beg. Norocul meu a fost doar acela că Mahomed încă îi mai face orice hatîr favoritului său Radu, care l-a slujit, în șalvari, la Stambul.

— Nu vrei să te-ajut eu?

— N-ai putea, căpitane Ion, oricît ești tu de viteaz!

— De unde știi cine sînt?

— M-am strecurat în bordei. Am auzit ce vorbeați, mărturisește ea.

— De-aceea ai fugit?

— De-aceea!... Să ne oprim puțin aici, pe malul Oltului, înainte de a ne despărți, zice fata.

Vîntul începuse iarăși să bată, aducînd cu el fulgi mari, deși, de zăpadă.

Pletele căpitanului fîlfîiau.

Băiatul și fata își opresc caii.

— Căpitane Ion, spune Para, cred că nu ne vom mai întîlni niciodată. Tu mi-ai salvat mai mult decît viața...

— Nu merită să mai vorbim despre asta!

— Dacă nu ai fi fost tu, urmează Para, m-ar fi așteptat ani lungi de rușine și chinuri.

— Mi-am făcut numai datoria, așa cum trebuie să și-o facă orice român în vremuri ca acestea...

Para îl privește lung.

— Spune-mi, întreabă ea mișcată, este pe lume vreo fată... la care ții?...

Ion începe să rîdă:

— La care țiu?...Este... o cheamă Oltea...

— Ce fericită trebuie să fie!...

— Este mult mai mică decît mine...

Para își oprește calul.

— Dar bine, tu nu poți avea decît șaptesprezece sau cel mult optsprezece ani...

— Pe Oltea am scăpat-o din haremul sultanului...

Fiica medelnicerului Archir deschide ochii mari:

— Din haremul sultanului? De la Stambul! Ai făcut asta pentru ea?

— Ei... a fost o altă poveste... Dar Oltea nu mai are astăzi pe nimeni în afară de mine, îi destăinuie Ion.

Fata răsuflă ușurată:

— Atunci este o altfel de dragoste...

— Da, se înduioșează căpitanul. S-o vezi, e numai o fetiță, și-i place să se poarte cu mine întocmai ca o mamă. De cîte ori mă vede... și mă vede destul de rar, Oltea se-apucă numaidecît să-mi curețe și să-mi țese veș-

mintele. Și-i place să-mi pregătească și să-mi aducă ea însăși bucatele la masă...

— Ca o adevărată gospodină...

— Se cuibărește în brațele mele și se-alintă. Dorește să mă-nveselească, să-mi risipească gîndurile negre!...

— În orice fată, încă de mică, sălășluiește, căpitane Ion, nu numai o mamă, ci într-un anume fel chiar o viitoare soție... oftează Para.

Ion a început să rîdă în hohote:

— Soție?... Oltea?... Nici vorbă nu poate fi de-așa ceva. Fetița este atît de mică...

— Fetele cresc, nu uita asta. Dragostea lor se schimbă, capătă alte înțelesuri... Și uneori...

— Ea va rămîne pentru mine, întotdeauna, numai o floare, cea mai frumoasă și mai curată floare din lume, jupîniță.

— O fericesc, repetă Para.

Dinspre Satul lui Preajbă se ivesc, în această clipă, cîțiva osteni. Se zăresc mici, lîngă Olt, călări.

Se îndreaptă spre ei.

Ninsoarea s-a întețit. Cerul de plumb s-a coborît deasupra capetelor celor doi tineri, apăsîndu-i parcă, strivindu-i.

— Așadar, să ne despărțim! încheie vorba Para.

Și, dintr-o dată, aproape fără să știe de ce, dar dînd urmare unui imbold lăuntric, pe care nu și-l putuse stăpîni, fata se întoarse spre Ion. Îl apucă de gît și îl sărută lung pe buzele lui uscate și arse de vînt.

— La fel și tu, îi spune ea, ai să fii și ai să rămîi cea mai frumoasă și mai curată amintire a mea, înainte de-a deveni soția unui bărbat de care mi-a fost întotdeauna silă, dar astăzi mai mult decît oricînd...

— Cum se numește bărbatul de care ți-e atît de silă și cu care ești nevoită să te măriți? o mai întrebă, la despărțire, Ion.

— Vornicul Gligorașcu Zue!... glăsuiește, mîhnită, fata, în timp ce își pornește calul la trap, către oamenii care o căutau. Vornicul Gligorașcu Zue, căpitane Ion!...

•

În pădure, bărbatul, peste care zăpada și începuse să-și aștearnă lințoliul ei alb, își înalță o mînă.

— Para!... Nu pleca... Nu...

Cercuri albe și galbene i se roteau sub ochi.

— Unde ești, Para?... Unde?...

Se ridică puțin din umeri, încercînd să privească în zare. Nu se putu ține însă și căzu, iar, pe-o parte.

Armăsarul, simțindu-l că se mișcă, își plecă ușor capul și necheză încet.

Viscolul nu se potolea.

— Unde ești, Para?... Unde?...

Vîrtejuri albe, de zăpadă, se năpusteau spre ei, învolburîndu-i armăsarului coama și acoperindu-l, încetul cu încetul, pe oștean.

Glasul i se stinsese. Și-acum, noi întîmplări, unele — ca și mai înainte — trăite în trecut și altele despre care doar i se povestise dădură buzna spre ochii lui lăuntrici.

Îl vede pe marele logofăt Stan alergînd prin sala cea nouă a palatului. Sala este lungă și lipsită de frumusețe. A fost zidită de Radu numai ca să aibă o trecere mai lesnicioasă dinspre corpul de gardă.

Prin ea nu le este îngăduit să pătrundă decît oștenilor de pază — atunci cînd se schimbă garda — și boierilor de taină ai domnitorului, ori de cîte ori este nevoie ca aceștia să nu fie văzuți de ceilalți slujitori.

Marele logofăt Stan face parte dintre boierii de taină ai lui Radu. Este al doilea în rang după Zue.

Caftanul lui scump, căptușit cu jderi, îi este descheiat la toți nasturii, așa cum a sosit călare.

Sabia și-o tîrîie pe lespezi.

A urcat în goană scările, pe la corpul de gardă. A intrat în sală și fuge către iatacul domnesc. Logofețelul de strajă îi iese înainte.

— Ce s-a întîmplat, cinstite mare logofăt?

— Vestește pe măria sa că trebuie numaidecît să-i vorbesc!

Logofețelul de strajă dă din cap. Așa, cu grabă, nu poate intra la vodă nici măcar un mare boier. Fața i se lungește. Se întoarce spre fereastra lată de-o palmă, înghesuită între doi pereți groși și privește afară cerul întunecat, plumburiu. Se uită și pe răbojul din ocnița de lîngă ușă, pe care trage cîte-o linie, cu pumnalul, ori de cîte ori răstoarnă clepsidra grecească, umplută cu nisip, ținînd, în acest fel, socoteala timpului cît mai urma să mai rămînă de strajă.

— E încă prea devreme, îi răspunde el.

— E ceasul patru dimineața...

— Măria sa Radu s-a culcat tîrziu, îl întrerupse logofețelul.

Fața lui slabă este tăiată de un rînjet cu multe înțelesuri și care ar fi putut ține locul multor cuvinte, dacă n-ar fi fost bine stăpînit între buzele sale subțiri.

Fiindcă logofețelul era, totuși, dintre cei mai apropiați slujitori ai lui Vodă.

— Înainte de a închide ușa, continuă logofețelul, domnitorul nostru mi-a poruncit să nu-l tulbur cu nici un preț, mai înainte ca măria sa însuși să mă cheme, printr-o bătaie în palme...

— Dar este ceva neînchipuit de grabnic! stăruie marele logofăt Stan. S-au petrecut întîmplări îngrijorătoare. Și s-ar putea ca măria sa să se mînie, dacă nu-l vei vesti cît mai curînd despre sosirea mea. Sînt fapte de viață și de moarte... îi murmură marele boier la ureche logofețelului, destul de încet, ca să nu-i poată prinde cuvintele oștenii împlătoșați și cu căciuli mițoase pe cap, care își țin sulițele încrucișate în fața ușii voievodului.

Logofețelul de gardă tresare.

— Și nici mie măcar nu-mi poți spune despre ce este vorba?

— Numai măria sa voievodul se cuvine să afle vestea pe care i-o aduc! rămîne boierul neclintit.

— Atunci, îl trezesc...

Face oștenilor un semn. Sulițele se trag de-o parte și de alta.

Logofețelul, ca o vulpe, se strecoară pe ușă. Nu rămîne însă înăuntru decît două-trei clipe. Iese și îi arată marelui logofăt Stan cu mîna intrarea spre încăperea lui vodă. Boierul pășește înăuntru. Își scoate căciula.

— Măria ta! glăsuieşte el, plecîndu-se de la mijloc.

Radu şade trîntit într-un jilţ, cu picioarele subţiri răşchirate. Ţeasta şi-o ţine rezimată de speteaza deasupra căreia i s-au revărsat, din belşug, pletele aurii, uşor încreţite. Obrazul, cu trăsături «de-o frumuseţe aproape îngerească» — aşa cum obişnuia să spună sultanul — îi este palid şi tras. Ochii îi sînt pieriţi, în fundul capului, de nesomn.

Un foc uriaş arde în cămin. Noul domnitor, spre deosebire de cel vechi, e foarte friguros.

Peste tot, în încăpere, se văd urmele petrecerii — mai bine-zis ale dezmăţului din timpul nopţii.

De cînd s-a urcat pe scaun, Radu face petreceri aproape în fiecare noapte. Dar nu în sala cea mare de ospeţe — sală la a cărei reparaţie şi împodobire meşterii încă mai lucrează, pregătind-o în vederea sărbătorilor care aveau să aibă loc de Crăciun — ci în iatacul său.

Ospeţele se pun la cale pe ascuns, deoarece, pe de-o parte, se găsesc încă în postul Crăciunului, pe de alta, fiindcă în toată Ţara Românească, şi cu deosebire în Bucureşti, domneşte o foamete cumplită. O asemenea foamete nu s-a mai pomenit din vremea năvălirii tătarilor.

Foametea s-a iscat numai din pricină că, atît în timpul războiului, cît şi la încheierea păcii, învingătorii au ridicat, fără milă sau ruşine, tot ce-au aflat prin casele, coşarele şi grajdurile sătenilor. Le-au luat acestora, în primul rînd, grînele, apoi vitele, mierea, păsările, legumele, şi nu le-au lăsat bieţilor oameni decît cenuşa din vatră.

— Ce este?... întreabă, ostenit, Radu, legănîndu-şi capul frumos pe spetează.

— Măria ta... vornicul Zue!...

Radu îşi uită osteneala. Sare din jilţ.

Glasul îi este gîtuit de emoţie.

— Ce s-a întîmplat cu Zue?

Vornicul Zue — ştie toată lumea — îi este lui Radu nu numai sfetnicul cel mai apropiat, ci şi prietenul cel mai bun. Omul care-i cunoaşte toate tainele; pe cele bune, cît, mai ales, pe cele rele.

De altfel, Zue a fost unul dintre cei dintîi tineri mari boieri munteni care, la îndemnul sultanului şi-al marelui vizir, au trecut, la Stambul, cu trup şi suflet, de partea lui Radu. Iar vodă era încredinţat că se va putea bizui întotdeauna pe el.

Încă din copilărie, Radu a avut o fire nehotărîtă şi nestatornică. Şi-acela care, la Stambul, îl imboldise, îi dăduse curaj şi-l sfătuise pe ce drum să apuce, fusese numai Zue.

Negricios, cu ochii vii, plăcut la înfăţişare şi dăruit cu o voinţă puternică, Zue nu cunoştea nici o stavilă în calea ambiţiilor lui. Prin această voinţă deosebită, a izbutit cu vremea să-l domine pe Radu. A reuşit să-şi facă, din acest urmaş desfrînat şi lipsit de nobleţe al Drăculeştilor, un instrument al său.

Ţinta atît de mult rîvnită şi visată de Zue, ţinta de a ajunge cel dintîi mare boier al ţării, fusese atinsă. Vremea măririi şi puterii de a-şi împlini amîndoi orice pofte sosise.

Ospeţele se ţineau lanţ. Şi numai prea arareori îi mai poftea şi pe alţi mari boieri alături de ei.

Noaptea trecută, dorindu-şi-o mai veselă decît oricînd, Radu dăduse poruncă să fie desfătaţi de cele două tinere dănţuitoare circaziene, primite

în dar de la sultan cînd îi dăduse scaunul domnesc, de măscăriciul arap — alt dar, de astă dată din partea marelui vizir — ca și de roabele țigănci de pe moșia lui Zue, într-un cuvînt de toate care i-ar fi putut înveseli și-ar fi putut să le mai spulbere din gîndurile și amintirile urîte.

Una dintre aceste amintiri — care nu-i dădea tihnă lui vodă să-și doarmă nopțile — era aceea cînd, după porunca marelui vizir, se înfățișase sultanului ca să-i închine «de bună voie» Țara Românească, să-i dăruiască toate cetățile clădite de strămoși și să-i făgăduiască un tribut anual de zece mii de galbeni.

Alta era aceea a intrării, ca domn, în București. Era o zi de toamnă. Orașul fusese pustiit și ars, în timpul războiului, de Ali-beg.

Oamenii care fuseseră aduși să-i primească se uitau crunt la ei.

În frunte călăreau Zue și alți șase boieri.

Venea, pe urmă, voievodul.

În dreapta lui, călărea Ali-beg.

Urma restul coloanei. Cinci sute de spahii, cinci sute de achingii, trei mii de ieniceri și numai două sute de valahi din cetele boierești în frunte cu Stan, Dragomir al lui Manea, Sahacov și Neagoe al lui Borcea, ca și din cele mînăstirești de la Dealu.

În locul steagului cu crucea în pliscul vulturului legendar al lui Negru, fluturau, în tot lungul coloanei care intra în București, tuiurile[1] turcești și drapelele verzi, avînd pe ele brodată semiluna.

Privind această coloană, locuitorii capitalei țării își șopteau între ei că Radu nu mai poate fi socotit drept un domnitor român. Ci, mai degrabă, un pașă sau un guvernator turc.

Mai ales că pe fruntea voievodului nici nu strălucea coroana bunicului său Mircea cel Bătrîn, ci îi era înfundată cuca — o căciulă înaltă, de catifea, tivită cu pînză de aur țesută cu mărgăritare și în care erau înfipte cinci pene albe de struț.

O căciulă asemănătoare purta, la Stambul, maimarele ienicerilor. Potrivit hotărîrii lui Mahomed al doilea, domnitorii Țării Românești aveau să facă parte, de atunci înainte, din tagma ienicerilor. Și Radu trebuia să fie cel dintîi căruia să i se facă cinstea de a purta o astfel de căciulă.

Noii stăpînitori își opreau, din cînd în cînd, caii. În sunetele meterhanelei[2] și ale tobelor turcești, vornicul Zue anunța cu glas tare:

— S-a făcut pace, oameni buni! S-a sfîrșit cu războaiele lui Vlad, acela care a înspăimîntat întreaga omenire prin cruzimile sale. De altminteri, toți foștii lui prieteni l-au părăsit, începînd cu regele Matei care, dovedindu-l cu necredință, l-a zăvorît într-o temniță, de unde nu va mai ieși niciodată.

La auzul unor asemenea cuvinte, chipul lui Radu devenea și mai palid decît era de obicei. O brazdă îngustă i se săpa pe frunte.

Însă numaidecît se însenina, fiindcă vornicul Zue, care se ridicase în scări, continua:

— S-a gătat, deci, și cu pedepsele crunte ale lui Țepeș. Măria sa Radu cel Frumos este blînd. Vă făgăduiește că nici o osîndă la moarte nu va ieși de pe buzele sale. Vine o vreme de fericire și bunăstare. Iar prietenii noștri cei buni, otomanii, ne vor sprijini, în ceasurile grele. Să strigăm, deci, cu

---

[1] Steaguri turcești alcătuite din cîte două sau trei cozi albe de cai, atîrnate, de cîte o lance, cu semilună în vîrf.

[2] Fanfară otomană.

toții: «Trăiască părintele nostru, mărețul, binefăcătorul și prealuminatul padișah Mahomed al II-lea, numit Fatih — Cuceritorul! Și, trăiască măria să Radu cel Frumos și cel drept, oblăduitul său!»

Privitorii, înghesuiți în zloată, atît de cetașii valahi, boierești, cît, mai ales, de achingiii, ienicerii și spahiii lui Ali-beg, rămîneau însă surzi și muți la chemările vornicului Zue și ale celorlalți dregători, care îi îndemnau să-i primească, în urale, pe Radu și pe stăpînii lui otomani: Îmboldiți de oamenii lui Zue sau de achingiii îmbrăcați în haine valahe și risipiți prin mulțime, abia de îngăimau cîte-un «trăiască!», însă atît de slab și de jalnic, uitîndu-se la domnitor cu-o asemenea scîrbă, încît acesta se îngălbenea.

Un alt lucru care-l neliniștea adînc pe Radu și nu-l lăsa să se odihnească, după cum singur mărturisea adesea boierilor, era răzmerița din preajma Oltului.

Atît despre căpitanul Ion, cît și despre soții lui de luptă știa că se alcătuiseră în popor o mulțime de cîntece.

În aceste cîntece se povestea, între altele, că tînărul căpitan al lui Vlad era în stare, cu o singură mînă, să doboare pe puțin cincizeci de vrăjmași; că avea un urs, ce călărea alături de el, luptînd împotriva turcilor, întocmai ca un om (Ion, Bucur, Mihailo și Tit avuseseră, ce-i drept, un asemenea urs, dar el fusese ucis în cursul unei lupte); că, foarte curînd, avea să plece în țara ungurească, de unde se va reîntoarce împreună cu fostul domnitor; și că atunci urma să bată ceasul răsplății pentru toți cei care veniseră împotriva pămîntului străbun, urmărindu-i pe păgîni, și stăpîneau azi Țara Românească, în numele lui Mahomed.

Mai ales unul dintre aceste cîntece răspîndite în popor — cîntec care-i fusese adus scris la palat de iscoade — îl miniase pe Radu nespus. În cîntec se spunea:

Și-o veni, măre, o zi,
Și-o furtună s-o stîrni.
Vodă Vlad n-o mai răbda,
Pe ziduri s-o rădica,
Peste codrii o tuna.
O tuna și-o fulgera,
Din castelul craiului,
În uimirea soarelui.
Vestea cum o răsuna,
Căpitanul Ion va sta
În spinarea Negrului,
Tot spre spaima turcului.
Voinicii și l-o striga,
Să se salte toți în șa,
Cu săbiile înălțate
Și cu ghioagele țintate.
Și-or zbura, din loc în loc,
Vulturașii cei de foc,
Cu suliți strălucitoare
Cum sînt razele din soare,
Și cu săbiile-n mînă,
Cum sînt razele din lună.

Radu și boierii lui
Or porni cu toți hai-hui,
Spre sălașul turcului,
Lălăind
Și chiräind,
Ca la slujba de comînd.[1]
Dar nici unul n-o scăpa,
Orișicît se vor cerca.
Sulițele-i vor izbi,
Săbiile-i vor lovi
Și corbii or croncăni.
Și-or s-ajungă la un vad,
Care duce drept în iad.

Despre cîntecul acesta, care-i otrăvise sufletul lui Radu, și mai cu osebire despre felul cum l-ar putea prinde pe căpitanul răzmeriței, vorbiseră mult timp, în șoaptă, Radu și Zue, la petrecerea din noaptea trecută.

Zue izbutise tocmai să pună mîna pe vreo zece țărani din Boldești. Aducîndu-i în cetatea de scaun, îi cercetase întîi cu binele, făgăduindu-le aur. Îi luase apoi cu răul, punîndu-i la cazne. Însă nu reușise să scoată de la ei mare lucru.

Țăranii mărturisiseră că, într-adevăr, făceau parte dintre aceia care duceau merinde cetei de răzvrătiți. Dar în ce loc anume, pe malul Oltului, sălășluiau Ion, Bucur și ceilalți flăcăi ai săi, dacă erau împreună cu ei și grămăticul Farmă, păpușarul Tit sau sîrbul Mihailo nu vruseseră să destăinuiască, oricît îi supusese Zue la chinuri.

Chinuirea se făcea pe ascuns. Și nu în beciurile domnești, ci la conacul lui Zue. Aceasta, deoarece voievodul făgăduise, la sosire, că pentru nici un fel de vină nu va mai îngădui ca oamenii să fie chinuiți sau osîndiți la moarte. Și, cel puțin acum, la începutul domniei, Radu voia să-i amăgească pe supușii săi că se va ține de cuvînt.

Conacul lui Zue se afla într-un loc destul de mărginaș față de celelalte case din București. De curînd, fusese înconjurat, pe lîngă vechiul gard de lemn, cu un zid gros și înalt de piatră, încît putea să se petreacă dincolo de el orice, fără ca nimeni să vadă sau să audă ceva.

Între altele, vornicul îl încredințase pe vodă că, în dimineața aceea, o să fie în stare să-i spună domnitorului tot ceea ce el dorea să afle despre ceata de răzvrătiți a lui Ion.

— I-am lăsat pe cei zece țărani — îi povestise lui Radu, în timp ce dănțuiau înaintea lor circazienele — întreaga noapte, în zăpadă și ger, aproape dezbrăcați, legați de copacii din ogradă și păziți de cîțiva oșteni strașnici, care nu știu ce înseamnă gluma. Cînd mă întorc, le poruncesc slujitorilor ca țăranii, așa bocnă cum sînt, să fie biciuiți, pînă li se fărămițează pielea împietrită de ger. Pe urmă, cu carnea însîngerată, îi tăvălesc prin sare, îi mai spusese el, prăpădindu-se de rîs, ca de o glumă bună, sorbind cu sete din pocalul umplut mereu de vodă. Ți-aduci aminte, la Stambul, cînd i-a pedepsit beglerbegul Rumeliei pe niște răzvrătiți greci? Au mărturisit tot, și nu numai ceea ce făcuseră, ci și ceea ce nu făcuseră. Îți amintești?

---

[1] De înmormîntare.

— Îmi amintesc! îi răspunsese Radu, cutremurîndu-se în sine de ceea ce văzuse atunci, deoarece chiar dacă și el însuși făptuise, în viață, destule cruzimi, nu îi plăcea să fie de față cînd ele se împlineau, căci numai vederea sîngelui îi făcea rău.

— Așa-i voi pedepsi și eu! mai adăugase Zue. Și fie că vor mărturisi, fie că nu, tot îi voi omorî. De îngropat, am să-i îngrop pe furiș în fundul ogrăzii mele. Numai că, în ce mă privește, sînt încredințat că vor mărturisi. Voi lua, după aceea, cîteva cete de oșteni. De-ale mele și de-ale altor mari boieri. Voi ruga, de asemenea, pe Ali-beg să ne dea niște achingii. Îl vom împresura pe Ion din toate părțile. Și nu se poate să nu punem noi mîna pe el!... Îl vom trimite apoi peșcheș lui Mahomed, la Stambul! își încheiase el cuvîntarea, frecîndu-și mîinile și izbucnind în rîs.

Rîseseră amîndoi mult. Băuseră și mai mult. Pentru că mîncărurile grele de porc și vînat din Țara Românească cer vin. Și-anume vin bun și dulce, de Drăgășani. Spre dimineață, Zue plecase să-și împlinească planul, lăsîndu-l pe vodă într-o încordată și destul de neliniștită așteptare.

Cu toate că băuseră amîndoi la fel, vornicul nu părea amețit cum era vodă.

Ce se întîmplase, pe urmă, cu Zue?

La asta se gîndește vodă, încercînd să-și reamintească totul, în mintea încă tulbure de beție.

Zue plecase. Îl auzise călcînd sprinten pe lespezile din sală. Apoi pe scări. Vocea sa răsunase, puternică, metalică, în ogradă, cînd poruncise să-i fie chemați slujitorii din încăperile de dedesubtul palatului, unde, desigur, se ghiftuiseră și ei, împreună cu ceilalți oșteni ai domniei.

Poarta cea mică a palatului scîrțîise. Caii trecuseră nechezînd peste pragul înalt de lemn și tropăiseră afară.

— Ce s-a-ntîmplat? răcnește vodă. Unde e Zue?

— Te cheamă pe măria ta. Dorește să-ți vorbească!

— El nu poate veni? îndrăznește Radu să întrebe, cu o voce care nu mai e voce, ci numai un fel de muget, amar și răgușit.

Marele logofăt Stan își clatină capul.

— Din nenorocire, vornicul Zue nu mai este în stare să umble pe picioarele lui. Și nici să călărească, măria ta!

— Cămărașii!... Unde sînt cămărașii?! începe să strige Radu.

Vodă aleargă de colo-colo.

Se împiedică în mormanul de blănuri grămădite în toiul petrecerii de astă-noapte într-un colț.

Își smulge veșmintele de pe el. Le aruncă în patul răvășit.

Logofețelul, cămărașii și copiii de casă se reped. Unii aducîndu-i hainele de ieșire în tîrg, altul clătindu-i pe obraz, din mers, cu apă, ori ștergîndu-i sau netezindu-i mustața subțire, pentru că vodă nu poartă barbă, și alții, în sfîrșit, fugind afară, poruncind să se pregătească și să se înșeueze caii, să se alinieze, înarmați, oștenii de gardă, și tot ce se știe că mai e de trebuință, cînd iese din palat, chiar așa, fără multă pompă și pe neașteptate, domnitorul țării.

Pregătirile s-au terminat. Radu, învălit în caftanul lui cel mai gros, cu o cucă albastră pe cap și mănuși de urs, tătărăști, în mîini, coboară scara. Surlele sună.

Ochii îi sînt rătăciţi.

Marele logofăt Stan îi ţine scara, şi domnul, proptindu-se în pîntecul care, în ultima lună, începuse să i se cam rotunjească, încalecă destul de greu şi, icnind, îşi vîră picioarele în scări.

Nu fusese niciodată un călăreţ prea bun, iar acum, în urma preamultor petreceri, se îngreunase de tot.

Calul îl zguduie, clătinîndu-l în şa, îi face rău. Din pîntec, i se urcă în gît un val cald şi greţos de acreală.

Cotesc pe după zidul cel vechi şi înnegrit de foc al palatului. O iau pe lîngă bisericuţa de lemn, cu hramul Sfîntului Gheorghe. Bisericuţa a fost ridicată, zice-se, din porunca strămoşului său, Basarab-Tihomir, pe locul unde acesta, urmărit fiind de tătari, fusese adăpostit de un schivnic în bordeiul lui.

Nu se ştia prin ce minune bisericuţa, deşi în întregime de lemn, scăpase din pîrjolul lui Ali-beg şi rămăsese întreagă.

Trec prin zăvoiul şi mlaştinile îngheţate de pe malul Dîmboviţei şi dau într-o pădurice de sălcii. Urma o livadă bogată de meri şi de peri. Dincolo de ea, se zărea zidul care împrejmuia marele conac al lui Zue; de fapt, acesta fusese locuinţa marelui logofăt Lazăr, sfetnicul lui Vlad Ţepeş, care căzuse în război.

Un vînt îngheţat şi tăios ca o sabie şuieră dinspre rîu. Biciuieşte obrajii galbeni ai domnitorului şi îl trezeşte, încetul cu încetul, din beţie.

Pe măsură ce se trezeşte, Radu simte că încep să-l zguduie iar temerile. Acele temeri care îl năpădeau tot mai des şi pe care numai în aburul vinului şi le potolea.

Ar fi dorit şi n-ar fi dorit să afle mai multe amănunte asupra lui Zue, din partea marelui logofăt Stan care, subţire şi înalt, cu chipul colţuros şi căciula înfundată pe ochi, călăreşte la numai cîţiva paşi în urma lui. Se hotărăşte pînă la urmă să nu-l întrebe nimic. Să vadă cu ochii lui ce se petrecuse.

Vestiţi de doi cetaşi ai marelui logofăt Stan, slujitorii vornicului Zue deschid porţile în partea dinspre livadă.

Alaiul intră pe porţi. De îndată li se înfăţişează o privelişte care are darul să-i mărească spaima voievodului.

Printre copacii grădinii zac, pretutindeni, oştenii însoţitori ai vornicului la palat.

La poalele mai multor meri cu crengile învelite în promoroacă se văd, în zăpadă, lanţurile cu care fuseseră legaţi cei zece ţărani.

Vodă călăreşte înainte. Ajuns la locul unde se isprăveşte grădina, rămîne descumpănit. Cele două clădiri ale conacului — una, veche, fortificată, care fusese a lui Lazăr, şi alta nouă, clădită de curînd — se găseau la cîteva sute de metri depărtare una de cealaltă. În care din ele se află Zue?

— Dă-mi voie, măria ta, zise boierul Stan, să te conduc eu.

Şi, fără să mai aştepte încuviinţarea lui vodă, o ia la stînga, către casa cea mică, fortificată, unde Radu nu intrase încă niciodată, deşi făcuse cîteva petreceri — dintre care una chiar săptămîna trecută — la conacul lui Zue.

Călăresc pînă la casă. Aici, la uşa scundă şi întărită cu grinzi, le iese înainte, avînd o broboadă neagră pe cap, mama lui Zue, o bătrînă cocîrjată şi cu un nas ascuţit. În jurul ei roiesc, preaplecaţi, slujitorii. Fiului său

îi plăcuse întotdeauna să aibă mulți slujitori. Cînd îl zărește pe vodă, bătrîna începe să se tînguie și să plîngă:

— I-am spus, măria ta... L-am rugat... L-am sfătuit să nu facă una ca asta... Nu m-a ascultat. Nu mă mai asculta... L-am așteptat atîta să vină de la Stambul. Făcusem pregătirile de nuntă. Și iată... Pe-aici... pe-aici, măria ta, să-l vezi cum a ajuns.

Marele logofăt îi ține scara. Vodă descalecă. Cu toții o urmează pe bătrîna care, cu un toiag subțire în mînă, merge grăbită, pe sub bolțile groase și întărite ca de cetate. Pătrunde într-o încăpere largă.

Pe un divan acoperit cu blănuri, vodă zărește o ființă omenească. Bătrîna i-l arată:

— Acesta este fiul meu și marele vornic al măriei tale!...

Chipul bărbatului este brăzdat de lovituri de sabie.

Dacă nu i-ar cunoaște veșmintele, Radu nu și-ar putea da seama că e Zue...

La intrarea lui vodă, rănitul deschide ochii. Ochii îi scînteiază crunt.

— Să nu rămînă nimeni în încăpere, afară de Măria sa! cere el, gîfîind fără vlagă.

Marele logofăt, ceilalți boieri mai mici care îl însoțesc, ostașii și mama lui Zue se supun. Ies cu toții afară.

În încăpere rămîne numai vodă.

Acesta pășește înfrigurat. Tremură pe picioare. Se apropie de divan.

Picioarele nu-l mai țin. Se așază în tăcere lîngă sfetnicul său. Zue își umflă pieptul. Răsuflă de parcă vrea să-și dea la o parte, cu răsuflarea, un bolovan care l-ar apăsa pe piept. Începe, întretăiat, să vorbească:

— De cum... am plecat de la palat... mi s-a părut că văd... un călăreț gonind pe lîngă balta de la Sfîntul Gheorghe... Acesta trebuie să fi vestit răzvrătiților apropierea mea... Cînd am ajuns aici... toate păreau la locul lor. Țăranii prinși erau legați de copaci. Dar... nici un slujitor nu se vedea...

Lui vodă au început să-i tremure și mîinile.

Zue urmează:

— «Au adormit, blestemații... Au petrecut în lipsa mea... și-au adormit»... cugetam eu. Mîniat, i-am strigat... poruncindu-le să reînceapă biciuirea... Atunci... ca prin farmec... țăranilor le-au căzut lanțurile. În locul slujitorilor mei... s-au ivit răzvrătiții.

Vodă își simte ochii împăienjeniți. Tîmplele îi zvîcnesc.

— Cei care mă-nsoțeau, continuă Zue, au încercat să lupte... dar au fost repede învinși. Eu am văzut primejdia... am înțeles... și-am încercat să fug. Atîta că... înainte... ca un diavol... mi-a ieșit... căpitanul Ion.

— Ce spui? răcnește vodă, deși, încă de la început, lui însuși îi trecuse prin minte bănuiala că numai căpitanul Ion putea îndrăzni să-l atace pe Zue, în conacul lui. Dar nu voise să creadă, deoarece în adîncul sufletului său nădăjduia să nu fi fost astfel. Aici, în București? urlă el. În vecinătatea armatelor turcești? Căpitanul Ion?

— Da... îi răspunde Zue. El... căpitanul Ion...

Scuipă un cheag de sînge. Pîntecul îi zvîcnește, ca izbit de-un picior.

— Să-l ucizi... să-l prinzi și să-l ucizi...

— Am să-l ucid, îi făgăduiește vodă. Îți jur c-am să-l ucid...

Dincolo de ușă, mama lui Zue se jelește:

— L-am așteptat atîta. L-am sfătuit să nu-i mai chinuiască pe țărani...

El nu m-a ascultat. Trebuia să facă nunta...

Vornicul o aude.

— Nunta? se strîmbă el. Ce nuntă? Para nu m-a iubit. S-o măriți... S-o măriți cu cel mai urît și... mai bătrîn boier. Îmi juri? Jură-mi... Mi-ai fost prieten...

Vodă îi pune palma pe frunte.

Simte însă jilăveala sîngelui, care-i inundă marelui vornic brațul. Înfiorat, își trage repede mîna înapoi.

— Las-o pe Para! îl roagă el nerăbdător. Vorbește-mi de celelalte.

— Am să mor! se mohorăște marele vornic. Pentru tine... pentru scaunul tău domnesc... și pentru Mahomed... Am să mor...

Începe să tușească.

Radu îl ridică puțin de spate. Tusea i se potoli.

— Am vrut să fug... mai spune vornicul. Ion s-a luat după mine... M-a tras jos de pe cal. Mi-a pus în gît sabia... Și... mi-a cerut să-i mărturisesc... adevărul. De frică... i-am spus tot... Am fost nevoit... Înțelegi? Și tu ai fi făcut la fel... Am fost nevoit să-i mărturisesc că tu ai pus la cale... răvașul acela mincinos, ca din partea lui Vlad... împreună cu turcii... cu Ali-beg... Și că l-a scris egumenul Sisoe.

— Ai mărturisit toate aceste taine, care erau numai ale noastre? Mișelule! îl apucă vodă de gît, zguduindu-l pe fostul său prieten. Atunci... atunci... meriți să pieri... Și dacă nu ar fi fost să-nchizi ochii acum, ar fi trebuit să te ucid eu. Vicleanule!... Ticălosule!... Vînzătorule...

Radu spumega, zguduindu-l pe Zue. Și marele vornic, care căzuse într-un leșin, după ce rostise cuvintele dinainte, se trezește în strînsoarea lui vodă. Aude ultimele vorbe. Îi desprinde mîinile de pe grumazul său. Se ridică puțin, într-un cot, și-i șuieră în obraz:

— Amîndoi sîntem vînzători... Radule. Amîndoi ne-am vîndut țara... dușmanilor neamului nostru... și ai credinței strămoșești... Tu... însă ești mai vînzător decît mine. Pentru că tu ești... os domnesc... Tu... ți-ai vîndut strămoșii care... care... Îl apucă de haină și-l zgîlțîie: Tu... ești... din os domnesc... Radule... Și n-aveai voie... nu... Îl zgîlțîie din ce în ce mai tare, se lasă apoi pe spate, oftează și continuă: Căpitanul Ion mi-a poruncit... să ieșim... amîndoi... călări... în mijlocul tîrgului...

— În mijlocul Bucureștilor?...

— Da... Da... vorbește el tot mai greu. Să mărturisesc... cu glas tare... tuturor... în fața bisericii Sfîntului Gheorghe...clădită de strămoșul tău Basarab-Tihomir... ținîndu-mi palma pe inimă... cele ce-i mărturisisem și lui...

Zue își dă ochii peste cap.

Lui vodă aproape că i-a pierit răsuflarea.

Apucă o carafă cu apă de pe masă și o deșertă deasupra capului fostului său prieten în agonie.

— Și asta ai făcut-o?.. răcnește el, cînd Zue își întredeschide iar ochii.

— Nu... asta nu... n-am făcut-o... Pentru tine... n-am vrut s-o fac...

Vodă răsuflă ușurat.

— Am încercat din nou... să fug... mai povestește Zue. Ion m-a ajuns și... m-a silit să lupt...

— Cel puțin l-ai rănit? întrebă vodă. Mînuiești bine sabia... L-ai rănit?

Zue își clatină capul, rînjind. Gura i s-a strîmbat.

— Cum să ajungi să-l rănești?... Luptă ca diavolii... Ca diavolii... N-am izbutit... nici măcar să-l ating... Iar cînd mi-a dat lovitura din urmă... mi-a spus...

Vodă îl apucă de umeri și-l zgudule.

— Ce ți-a spus?... Ce?...

— Că... pînă la sfîrșit... ai să pieri și tu... Pentru că... și pe sîngele tău... am jurat... mincinos... lui Matei... la Brașov...

Radu se ridică de pe divan. Se dă cîțiva pași înapoi. Privește îngrozit pe fostul său prieten.

Buzele marelui vornic se făceau tot mai vinete, în vreme ce ochii, sub pleoapele grele, i se albeau.

Capul îi căzu pe spate.

Înviorîndu-se totuși pentru o clipă și întinzîndu-și mîna spre Radu, mai spuse, horcăind:

— Că... pînă la sfîrșit... vei pieri și tu... negreșit... ca toți aceia care l-au vîndut... și l-au lovit pe la spate pe... măria sa Vlad...

— Eu sînt măria sa... Eu... Nu el... nu! țipă, ca scos din minți, Radu.

Acela care fusese marele vornic Zue nu-l mai putea auzi. Trecuse pe tărîmul celălalt. Așa cum rămăsese însă cu mîna întinsă peste trup și cu degetul arătător îndreptat spre Radu, părea că încă se mai uită, cu ochii lui albi, holbați, la vodă și horcăie furios:

— ...vei pieri... și tu... ca toți aceia care l-au lovit pe... măria sa... Vlad...

Radu își ridică mîinile la tîmple. Izbește cu picioarele în ușă și se repede afară, urlînd.

•

«Degeaba fugi!»... îl preveni, în gînd, rănitul pe vodă. Ești cel dintîi și cel mai mare vinovat... Nu poți scăpa!... Tu, Zue și egumenul Sisoe!... Tu și egumenul Sisoe!... Tu și... Sisoe! Tu!... Am jurat!... Am jurat!... Am jurat!... Tu și Sisoe!... Tu...

Și, de îndată, i se ivi în minte chipul rotund și puhav al egumenului.

•

«Era în dimineața zilei de 24 decembrie a anului 6970[1] de la Facerea lumii» își reamintește, cu toată fierbințeala în care se zbate, rănitul.

Plecînd, în zori, de la schitul Corbenilor, egumenul Sisoe se simțea cum nu se poate mai bine.

Vîntul se potolise. Norii, care întunecaseră cerul cîteva zile de-a rîndul, se risipiseră. Un soare rece, dar vesel și luminos, făcea să sticlească zăpada, așezată într-un strat gros, pe tot întinsul drumului.

Egumenul a dormit bine, în timpul nopții, pe un morman de blănuri. Se vede că a dormit bine după toată înfățișarea sa proaspătă și odihnită. Pîntecul lui mare se leagănă domol, în trapul liniștit al calului, în vreme ce călărește — urmat de patru oșteni — către noua cetate de scaun, București.

Mulțumirea pe care o are în dimineața aceasta îi vine, în bună parte, și de la gîndul, rumegat mereu sub frunte, că numai în timpul domniei răposatului Vladislav a mai fost sfinția sa în atîta cinste, precum se găsește astăzi, de cînd în Țara Românească stăpînește măria sa Radu.

---

[1] Sau, cum s-a socotit mai tîrziu, 1462.

«Deşi, la drept vorbind — mai cugetă Sisoe — faptul că lucrurile stau astfel nici nu poate fi de mirare. Căci toată lumea ştie cu cîtă pricepere m-am străduit, alături de vistiernicul Flor şi de alţi mari boieri, ca fostul domnitor Vlad să fie doborît.»

Este adevărat că, numai cu cîteva luni în urmă, egumenul trecuse printr-o îngrozitoare primejdie.

Fusese cît pe-aci să se urce în ţeapă, împreună cu alţi cinci mari boieri, învinuiţi de uneltiri. În acel ceas de cumpănă, sfinţia sa, mai iscusit decît ceilalţi, în loc să fugă, a avut grijă să se înfăţişeze de bună voie la palat. S-a dus desculţ şi îmbrăcat în zdrenţe. Bătînd mătănii, i-a jurat lui Vlad că, în semn de căinţă, se va retrage, pentru tot restul vieţii, în pustnicie, sus, în codri.

Vlad a avut o clipă de slăbiciune. S-a înduplecat şi l-a lăsat să plece.

Drept mulţumire, egumenul a început să urce spre munte, desculţ şi cu o traistă în băţ.

Dar, pe cărări ocolite, s-a întors. I-a cerut ocrotire măriei sale Radu, care hălăduia pe lîngă oştile lui Mahomed.

Pentru atîta încredere în domnitorul Radu, ca şi pentru toate celelalte slujbe făcute otomanilor, cît timp a stat la ei în tabără — slujbe de care egumenului, ce-i drept, nu prea îi place să-şi mai aducă aminte — însuşi sultanul Mahomed l-a lăudat. La rîndul său, domnitorul Radu i-a făgăduit, în ziua intrării sale în Tîrgovişte, că va preface vechea aşezare călugărească, purtătoare a hramului Sfîntului Nicolae din Deal, unde ocîrmuia egumenul, într-o mînăstire dintre cele mai mari şi mai de seamă din ţară. Şi, fiindcă atît chiliile, cît şi biserica, care fuseseră ridicate, odinioară, de Mircea cel Bătrîn, din lemn, ajunseseră — după ce mînăstirea îi găzduise pe otomani — într-o stare de plîns, el, Radu al III-lea, cel Frumos, nepotul ctitorului, hotărîse să le dărîme şi să le reclădească din piatră.

În gîndurile sale, egumenul mai visa şi o vreme cînd, cu o oarecare străduinţă, ar fi izbutit să se aşeze în jilţul mitropolitan. Dar, pentru împlinirea acestui ţel, îşi dădea şi sfinţia sa seama că trebuie să aibă puţină răbdare.

Oricum, era un lucru de deosebită cinste că însuşi domnitorul îl chemase la Bucureşti ca să slujească în biserica domnească, nu numai în cursul nopţii, cu prilejul Crăciunului, ci şi la cununia de mîine. Slujba căsătoriei voievodului Radu cu frumoasa domniţă Maria-Despina urma să fie de o mare strălucire. Cele mai de seamă feţe bisericeşti din ţară, ca şi vreo cîţiva alţi mari ierarhi ai ortodoxiei, de peste hotare, aveau să slujească la nuntă.

Pe lîngă toate aceste pricini de mulţumire, egumenul Sisoe avea şi una de nemulţumire.

Pricina nemulţumirii era aceea că egumenului îi chiorăiau maţele. Din pîntec-i se ridicau, întruna, un soi de sunete subţiri. Aceste sunete îi făceau de ocară faţă de oamenii de oaste care îl însoţeau din porunca domniei.

Plecînd laolaltă cu el din Tîrgovişte, oştenii dormiseră, în timpul nopţii, împreună cu sfinţia sa, la schitul din Corbeni. Urmau să-l însoţească, mai departe, pînă la Bucureşti, stînd mereu de strajă, de teama cetaşilor lui Ion.

Ori, chiorăiturile acelea nu-i dădeau pace. Începuseră să-l necăjească, la foarte scurtă vreme după plecarea de la schit. Şi ele se datorau faptului

că sfinția sa nu prea era obișnuit cu răbdatul. Trebuia să mănînce cît se poate de des, și numai bucate bune.

Dacă ar fi călătorit, avînd lîngă el, ca altădată, numai doi-trei călugărași, lucrurile ar fi stat cu totul altfel. Ar fi putut porunci călugărașilor să ia cu ei, în desagă, cele de trebuință, și s-ar fi îndestulat după plac. Așa însă, fiind însoțit de oșteni, trebuia să postească.

Toate acestea nu se trăgeau din altceva — se mînia amarnic în sine Sisoe — decît din pricina blestematului de Ion. Răzvrătitul își trimitea oamenii pe toate drumurile. Voinicii lui se iveau acolo pe unde nici cu gîndul nu gîndeai, lovindu-i nu numai pe turci, pe oamenii noii domnii sau ai marilor boieri, ci și pe aceia ai așezărilor mînăstirești, care trecuseră de partea lui Radu.

De aceea și egumenul îl afurisea pe Ion ori de cîte ori îi sta în putință și după cum îi venea la gură mai bine. Era încredințat că bunul Dumnezeu îi va da ascultare, osîndindu-l pe răzvrătit, potrivit blestemelor și dorințelor sale.

Partea rea era mai ales aceea că răbdatul trebuia să țină pînă la noapte cînd, după slujbă, ar fi putut, în sfîrșit, să se dezlănțuie: să se hrănească și să bea după plac.

Fusese, de altminteri, poftit la curte, la ospățul de nuntă.

Se știa că, în vederea acestui ospăț — cel dintîi pe care Radu îl da de la încoronarea sa ca domn — cămărașii și logofeții curții alergaseră, vreme de cinci săptămîni, ca să adune tot ce se putea găsi mai bun și mai de soi, de mîncat și de băut, prin întreaga țară.

Se strînseseră, astfel, vite, oi, porci, apoi miei, purcei de lapte, păsări și pescărie, făinuri, miere și diferite trufandale cumpărate din Moldova, din Transilvania și chiar de departe, tocmai din țara nemțească și din ținuturile frîncești, venețiene, florentine și genoveze.

Radu voia să facă o nuntă cum nu se mai pomenise în Țara Românească. Însurîndu-se cu o fată atît de gingașă, iubită de toți aceia care o cunoșteau, cum era domnița Maria-Despina.

Egumenul Sisoe cască. Dar, continuînd să se gîndească la toate mormanele de bunătăți pe care și le închipuia îngrămădindu-se, întîi pe mese, cu prilejul ospețelor domnești, apoi în pîntecul său încăpător, simte cum îi coboară un fel de căldură plăcută din gîtlej în stomac, mîngîindu-l ca un balsam.

Spre mîhnirea lui, toată această mulțumire și plăcere, simțite dinainte, i se risipesc, din pricina neîncetatelor zgomote iscate în pîntec.

De necaz, își lasă gușa umflată, care îi seamănă cu un mic cimpoi alb, și barba gălbuie-căruntă în piept. Cu ochii lui mici, înecați în grăsime, de sub genele dese, cată bănuitor în jur, să vadă dacă i-au auzit oștenii chiorăiturile.

Aceștia, ce-i drept, schimbă între ei, pe furiș, priviri pline de tîlc și zîmbesc.

«Nu poate fi decît un singur mijloc să-mi liniștesc pîrdalnicul acesta de burdihan — își spune sieși egumenul, în timp ce se leagănă pe cal — să-i potolesc chiorăiturile, să-l silesc să mai rabde pînă la noapte. Voi porunci să se facă un popas, în hanul de la răscrucea Gherganilor. Acolo, plîngîndu-mă că sînt ostenit și am nevoie să-mi odihnesc puțin oasele, ca să pot merge cu bine mai departe, voi cere să mi se pregătească odaia cea mică, de sus, unde am mai ospătat eu de-atîtea ori. Hangiul, care mă știe, mă

cunoaşte şi îmi pricepe slăbiciunile, mă va hrăni şi mă va adăpa, pe ascuns, cu bucate de frupt.»

Sfătuindu-se astfel pe sine însuşi cum trebuia să se descurce mai bine, egumenul plescăie din limbă. Buzele groase i se umezesc. Ochii îi lucesc, ca acela ai unui drumeţ îngheţat care, găsind, după multă oboseală şi rătăcire, un adăpost, se apropie, cu mîinile întinse, de flăcările binefăcătoare şi jucăuşe din vatră.

«Oho! Ce-am să mă ghiftuiesc şi ce-am să beau!...» îşi regăseşte sfinţia sa veselia.

Şi fără să vrea îi trece prin minte un cîntec, pe care-l ştia din tinereţe:

Bun e mielul în frigare
Şi vinul are cătare,
Beau voinicii de-l usucă,
Nu se-ndură să se ducă.

•

Gîndind în acest fel, egumenul strînge între pulpe grumazul zdravăn al bidiviului bălan pe care călăreşte. Deoarece acesta — nefiind de soi iute, valah, ci de obîrşie de prin ţara germanilor, adus anume pentru sfinţia sa, ca să poată călări lin şi să nu păţească pocinoguri pe drum — era greoi. Avea un pas neobişnuit de domol.

— Hiii, gloabă! îl suduie egumenul, în minte cu bucatele de la han. Al dracului animal... Parcă mă duce după mort... Am îngheţat de tot... adaugă el, ca să-l audă oştenii şi să nu priceapă de ce, dintr-o dată, după ce se tîrîseră atîtea ceasuri pe drum, îl apucase graba.

Totuşi, un oştean pricepe şiretlicul. Face cu ochiul soţilor săi şi-l îmboldeşte pe bălan, din spate, cu suliţa.

Bălanul începe să se zorească.

Ceilalţi cai, care merseseră pînă atunci încet, pe urmele bălanului, îşi iuţesc, de asemenea, paşii.

Din cînd în cînd, bălanul, pentru că nu-i este foame, iar cu frigul şi zăpada a fost obişnuit încă de cînd era mînz, îşi domoleşte din nou pasul.

Oşteanul îl înţeapă atunci cu suliţa. Bălanul îşi întoarce capul, privindu-i mustrător, cînd pe oşteanul care-l îmboldeşte, cînd pe egumenul Sisoe.

Dar, cum, necum, în zare se iveşte bisericuţa de la Ghergani. Curînd se vede şi acoperişul ţuguiat al hanului «La cocostîrcul albastru» — han care a fost clădit, cu destui ani în urmă, de un sas din Sibiu.

De data aceasta egumenul nu se mai poate stăpîni. Cu toate că se găsesc în postul Crăciunului cînd, după datina veche, nici un animal nu se cuvine să fie bătut, începe să-l izbească pe bălan, întîi cu tocurile ciubotelor sale mari şi-apoi cu bâţul păstoresc.

Un fum albastru-cenuşiu, amintitor de odihnă, a căldură şi a bucate gustoase, pregătite pe vatră, se ridică, fără încetare, din hornul rotund şi gros al hanului. Fumul aici se înşurubează în văzduhul ceţos, aici se spulberă în vînt.

În jurul clădirii hanului — han întărit ca un fel de cetate — se văd slugile robotind. O femeie scoate apă din puţ. Pe cînd un bărbat vîrstnic şi cam ghebos aleargă de colo-colo, îngrijindu-se de caii drumeţilor.

Egumenul şi oştenii săi intră în ogradă.

Cu toții descalecă. Sisoe, cu burta înainte, se rostogolește în han, lăsîndu-i pe oșteni în urmă să se descurce cum or ști.

În încăperea largă a hanului, egumenul este întîmpinat de o căldură blîndă și învăluitoare, dar și de un miros de cojoace, căciuli, ciubote, sudoare, ceapă și rachiu.

Sisoe își desface șuba, căptușită cu două rînduri de blănuri, lăsînd să i se vadă, legănîndu-i-se pe pîntec, crucea lată de aur, legată de un lanț gros, bătută în rubine și strălucind orbitor.

Călătorii poposiți în han, cei mai mulți țărani, slugi boierești sau păstori, dar și vreo doi negutători și meșteșugari din Tîrgoviște sau București își dau seama pe cine au în față și se ridică repede, plecîndu-și fețele bărboase.

Mai mulți călugări, dintre care unul beteag, în cîrjă, care se mulțumea, la o margine de masă, cu o bucată de mămăliguță de mei, cîteva cepe sparte cu pumnul și un drob de sare, îngenunchează în fața sfinției sale egumenul, după datina veche.

La fel, se grăbesc să se plece înaintea egumenului hangița și cîteva femei.

— Blagoslovește, părinte egumene! zic ei toți, începînd să se perinde, unul cîte unul, prin fața sfinției sale.

Unii îi sărută inelul cu piatră de olmaz. Alții, mai nepricepuți, mîna. Primesc, în schimb, binecuvîntarea lui păstorească, făcută însă numai cu vîrful degetului arătător, pentru că sfinției sale îi este neînchipuit de foame și se grăbește.

Cel din urmă se înfățișează hangiul, un grec fugit de la Adrianopole care, ca mulți alții din neamul său, trecuse peste Dunăre, după ce Mahomed al II-lea cucerise Constantinopolul, și se așezase aici.

Egumenul, cînd hangiul ajunge în fața lui, îi poruncește tare:

— Vezi, îngrijește-te, jupîne hangiu, de încăperea cea mică, de sus, căci sînt trudit de drum și trebuie să mă odihnesc oleacă!

În taină, însă, îi șoptește:

— Dar vezi și de cele de trebuință pîntecului unui călător ostenit!...

Hangiul își ridică obrazul, care-i seamănă cu un bulgăre de seu rînced, și îl privește mîhnit. O nenorocire se petrecuse, și hangiul, bolborosind, i-o povestește. Neștiind că va poposi astăzi, aici, egumenul, stăpînul hanului dăduse încăperea cea mică, pentru odihnă, unui tînăr drumeț.

Egumenul se învinețește.

Își simte pîntecul mai gol decît un butoi fără fund. Mațele îi chiorăie cu furie. Cîțiva țărani de la masă nu se pot stăpîni. Încep să rîdă. Asta îi necăjește mai rău. În spatele lui, s-au strîns, între timp, oștenii.

Înnebunit de foame și sete — pentru că foamea și setea întotdeauna îl înnebuneau — egumenul rostește:

— Hangiule, dar încăperea aceea nu se cuvine să fie folosită decît de oamenii de vază, dregătorii domniei, marii boieri sau înaltele fețe bisericești. Cine este tînărul care a cutezat să ți-o ceară?

Grecul se pleacă de șale. Fața lui unsuroasă se întunecă:

— Nu știu să-ți spun, sfinția ta, pentru că tînărul drumeț nu a binevoit să-mi răspundă... cu toate că l-am întrebat... Dar, după priceperea mea la oameni, socotesc că trebuie să fie vreun cărturar, pesemne un grămătic.

— Așa? se supără mai rău Sisoe. Vreun grămătic? Du-te dară la el. Poruncește-i să părăsească încăperea. Și nu uita să-i spui că dau această

porunca eu, cel care mă bucur de o înaltă cinste din partea noului nostru domnitor — și egumenul binecuvîntă cu trei degete strînse laolaltă — măria sa Radul

Hangiul se repede să împlinească porunca, știind ce însemna supărarea egumenului și ce urmări triste putea să aibă pentru negoțul său. Nu apucă să pună însă piciorul pe prima treaptă a scării, cînd o voce limpede se aude:

— Poate, din partea... vînzătorului Radu vrei să spui, egumene Sisoe!

Ivit de nu se știe unde, un flăcău cu pletele bălaie, fîlfîitoare pe umeri, îmbrăcat în veșminte obișnuite de cărturar, înaintează cu repeziciune către egumen. Se apropie de el, privindu-l drept în ochi.

— Poate cu prietenia vînzătorului de valahi, de domn și de țară, Radu, te mîndreai! îi repetă tînărul.

Sisoe rămîne țeapăn. Oștenii nu știu ce să facă. Călătorii, înțelegînd că aveau să se petreacă niște întîmplări destul de neobișnuite la han, încep să se ridice și să se tragă deoparte.

Deodată, egumenul își amintește că este însoțit de oșteni.

— Cum îndrăznești să-mi grăiești mie, fără sfială, asemenea cuvinte de hulă cu privire la slăvitul nostru stăpîn și domnitor? se rățoiește el. În genunchi... grămăticule, de vrei să nu te coste viața. Cere-mi blagoslovenia și iertăciunea, și spune-mi cine ești!...

— Cine ești? strigă și oștenii, însoțitori ai egumenului, scoțîndu-și săbiile de la brîu.

— Dacă ții neapărat să afli pe cine-l ai în față, îi răspunde tînărul cel bălai egumenului, nearuncînd nici măcar o privire oștenilor lui înarmați, află că eu sînt... căpitanul Ion!...

Egumenul începe să se bîlbîie:

— Căpitanul Ion?...

Întîlnirea i se pare de necrezut. Cu degetul lui gros arată hainele de tîrgoveț ale tînărului.

— Vestitul căpitan Ion?...

— Chiar el! începe să rîdă tînărul, îmbiindu-i un jilț. la loc, egumene Sisoe. Tocmai te așteptam!...

— Tocmai mă așteptai?...

— Te așteptam! repetă căpitanul. În ce vă privește pe voi, se adresă el oștenilor, nu veți păți nimic, dacă vă aruncați armele la picioarele mele și rămîneți liniștiți deoparte, ca să priviți și să auziți toate cîte se vor petrece astăzi la «Cocostîrcul albastru»...

Oștenii și-au căscat gurile. Cu ochii cît cepele îl privesc pe căpitanul Ion. Fuseseră trimiși să-l apere pe egumen, la nevoie. Nădăjduiseră însă, din toată inima, să nu dea ochii nici cu faimosul căpitan, și nici cu vreunul dintre turbații săi luptători, știind prea bine ce pătimiseră și alții care îi întîlniseră și nu le dăduseră ascultare.

Stăteau în cumpănă, neștiind ce era mai bine să facă sau să răspundă, cînd egumenul — mai repede și mai vioi decît s-ar fi putut oricine aștepta din partea unui bărbat destul de vîrstnic și cu un pîntec atît de mare — se azvîrle înapoia lor. Punîndu-se astfel la adăpost, după cum socotea el, începe să strige, cu un glas ascuțit, agitîndu-și întruna pumnii:

— E răzvrătit... Răzvrătit împotriva măriei sale Radu... Legați-l sau, la nevoie, ucideți-l!... Altminteri veți da socoteală la București. Aceasta e porunca măriei sale Radul...

Înspăimîntați de amenințările egumenului, oștenii se hotărăsc să lupte. Acela care-i conduce se avîntă în față, cu sabia ridicată.

— După mine! le poruncește el.

Ceilalți trei oșteni îl urmează.

În aceeași clipă, unul dintre călugării care stătuseră pînă atunci liniștiți la masă îi aruncă lui Ion o sabie scoasă de sub rantie.

— Mulțumesc, Bucure! strigă Ion prinzînd, din zbor, de mîner, sabia. Și, mînuind-o într-un fel anume, ținînd-o curmeziș, oprește în tăișul ei lovitura dată de căpetenia oștenilor.

Apoi mai face încă două mișcări, și căpeteniei îi sare sabia din mînă. Căpetenia se apleacă s-o ia de jos. Se pomenește însă cu nasul în podele. O izbitură zdravănă de picior l-a trîntit la pămînt.

Ceilalți trei oameni, la rîndu-le, încearcă să lupte cu Ion. Masa și laviţele sînt împinse deoparte. Sala cea mare a hanului se golește în mijloc.

Oșteanul, care fusese trîntit, izbutise, în vremea asta, să se ridice. Cu toate că încă se văita de durerea loviturii primite cu piciorul în șale, se repede spre ușă, alături de care își rezemase sulița. Apucă arma de mînerul ei lung și-o azvîrle spre Ion.

Căpitanul se retrăsese cu spatele către unul din stîlpi. Ținea în mîna stîngă, de picior, un scaun, păstrîndu-și în dreapta sabia.

— Ucideți-l pe răzvrătit! continuă să țipe egumenul.

Călătorii, toți cîți se află în han, s-au grămădit lîngă vatră. Urmăresc, încordați, desfășurarea bătăliei, nelăsînd să le scape din ochi nici o mișcare a celor ce se înfruntă. Ochii unora dintre ei strălucesc. Cîțiva își șoptesc bucuroși:

— S-o fi întors măria sa Vlad!...

Învîrtindu-și sabia, după obiceiul său, și folosind scaunul drept scut, Ion pornește la atac.

Bucur, Mihailo și Farmă — deoarece ei sînt călugării zăriți de Sisoe, cînd pătrunsese în han — încep să rîdă. Nici unul nu se îndoiește asupra felului în care se va sfîrși bătălia.

Într-adevăr, armele oștenilor domnești, sub repeziciunea loviturilor date de căpitanul Ion, pornesc să zboare, zăngănind, fiecare în cîte un alt colț.

Deși acesta pare că nu luptă decît în glumă, săbiile și sulițele li se frîng oștenilor, ca niște așchii. Și doar mărinimia căpitanului face ca ei încă să-și mai păstreze capetele pe umeri.

Oștenii își dau acum lămurit seama că sorții bătăliei — cu toate că se războiesc patru contra unu — nu sînt de partea lor.

Îngroziți, strigă că se predau. Nu înțeleg să-și mai primejduiască viața, luptînd cu un asemenea bărbat, chiar dacă — așa cum spun ei — este vorba de cinstea măriei sale Radu.

Unul după altul își ridică mîinile.

La porunca lui Ion și în rîsetele călătorilor, se înșiruie de-a lungul unui perete.

Bieții oșteni se străduiseră, din toate puterile, să biruie. Nu meritau să fie luați în rîs. Își puseseră în joc, ca să învingă, toată priceperea și pregătirea lor militară. Și nu era vina lor dacă nu izbutiseră să-i dea căpitanului Ion nici măcar o singură lovitură de suliță sau sabie.

Cel de pe urmă care se dă învins este oșteanul-căpetenie.

Răsturnat pentru a nu știu cîta oară la pămînt, cu vîrful sabiei la jun-

ghietúra gîtului, acesta — neîndoios cel mai viteaz dintre toţi patru — îşi ridică de asemenea mîinile, în semn că se predă.

Oştenii învinşi rămîn şi mai uimiţi, cînd îşi dau seama că lîngă Ion se mai aflau de fapt, acolo în han, şi alţi cîţiva prieteni de-ai săi. Dar că aceştia primiseră poruncă aspră să nu se amestece, în nici un fel, oricum s-ar fi sfîrşit bătălia.

Făgăduiesc deci tuspatru supunere, mărturisindu-şi totodată părerea de rău că nu făcuseră lucrul acesta de la bun început.

Căpitanul îi pofteşte pe toţi cei care se găsesc în han să se aşeze în jurul mesei.

Egumenul, înfricoşat, se tîrăşte pînă la jilţul pe care i-l întinde Ion. Se lasă tremurînd.

În capul mesei ia loc căpitanul. Alături de el, în dreapta, stau Bucur, Mihailo şi Năstase. În stînga, Farmă, Alexe, Gheorghe şi alţi cîţiva cetaşi.

Restul de oameni, ţăranii, oştenii şi hangiul s-au aşezat în continuare, de-o parte şi de alta a mesei.

Căpitanul ridică mîinile. Se face linişte.

— Prieteni şi neprieteni! rosteşte el. Judecata aceasta o vom face în numele tuturor urmaşilor noştri, cu dorinţa ca ei să afle, cîndva, adevărul adevărat. În acest fel hula nu va cădea asupra celor nevinovaţi, ci peste aceia care o merită. Nemaiavînd în Valahia un domnitor al nostru drept-legiuit — deoarece Radu nu este decît un vînzător de ţară, adus de otomani — în faţa căruia să-l chemăm la judecată pe egumenul Sisoe, l-am aşteptat în acest han. Îi cunoşteam prea bine năravurile trupeşti şi eram încredinţaţi că o să poposească aici...

Printre oamenii de la masă se stîrnesc murmure. Cîţiva ţărani izbucnesc în hohote.

Sisoe îşi lasă în jos ochii. Căpitanul urmează:

— Jură, egumene, că ne vei spune adevărul cu privire la un anume răvaş!...

Egumenul clipeşte.

— Jur că voi spune adevărul, dacă nu mă ucideţi...

— Nu uita însă că noi, cîţiva de-aici, cunoaştem adevărul acesta în întregime! îl înştiinţează Ion.

Egumenul se zmiorcăie. Trupul îi tremură ca o piftie. Însă neavînd alta ce face, începe să povestească, mai ajutat şi îmboldit, ce-i drept, uneori, de Farmă şi Bucur.

Povesteşte tot ceea ce, datorită destăinuirilor lui Mihailo şi a mărturisirii lui Zue, răzvrătiţii lui Ion cunoşteau mai de mult.

Călătorilor care erau în han, dar nu avuseseră încă de unde să afle aceste îngrozitoare taine, nu le vine să creadă.

— De-atîta mîrşăvie au fost în stare Radu şi Zue? Şi un sfinţit egumen Sisoe şi-a putut întina mîna cu asemenea slove? se miră ţăranii, tîrgoveţii, bărbaţii şi femeile, hangiul şi oştenii.

— Ce te-a putut face să te înjugi la o astfel de lucrare, în afară de porunca domniei şi de simţirile sfinţiei tale faţă de marii boieri neprieteni ai domnitorului Vlad? îl întreabă Farmă, surîzînd subţire, pe egumen, cînd acesta şi-a sfîrşit povestea.

Sisoe s-a ghemuit în jilţ. Priveşte spre pămînt. Prinzînd totuşi puţină inimă, pentru că grămăticul îi vorbise blînd, îşi ridică iar ochii.

— Norodul nostru era sătul de războaiele măriei sale Vlad, grămăticule

Farmă, îi răspunde el, căpătînd tot mai mult curaj, deoarece avea încredere deplină în priceperea sa de a vorbi. Da, grămăticule... pentru că așa, fără rantie, te recunosc cine ești, adaugă el, cu un ton oarecum amenințător. Cu toate că ai slăbit și ai lăsat să-ți crească mustățile și barba, călugărește, din belșug. Și eu, scriind acel răvaș, nu am făcut altceva decît am slujit încheierea păcii.

— Mai înainte de orice, tocmai sfinția ta, față bisericească, nu aveai dreptul să slujești încheierea păcii printr-o minciună și-o înșelătorie fără seamăn, se mînie Gheorghe.

— În al doilea rînd, vorbi și Bucur, măria sa nu a-nceput războiul decît cînd a aflat că Mahomed pune la cale să ne preschimbe țara în pașalîc turcesc...

— În al treilea rînd, spune Mihailo, pacea — așa cum este astăzi încheiată de Radu — așază Țara Românească la cheremul sultanului...

— Cu toate astea, noi nu ne-am pierdut încrederea că vom putea trăi cîndva din nou liberi, în pace, pe-ntreg pămîntul strămoșesc, și după placul nostru, nu după voia și poruncile lui Mahomed, rostește un bătrîn.

Căpitanul Ion se întoarce către moșneag. Ochii lui sînt în flăcări.

— Cuvînt de aur ți-a ieșit din gură, bătrîne, îi glăsuiește el. Pentru că tocmai împotriva încercării lui Mahomed de a ne lua libertatea ne-am ridicat noi și l-am urmat în luptă, fără să șovăim, pe măria sa Vlad!...

— Iată ce pace ai slujit! îi strigă Gheorghe, înfuriat, egumenului.

— Să fie pedepsit!... Să fie pedepsit!... cere mulțimea de țărani și de tîrgoveți, într-un singur glas.

— Eu nu sînt vinovat, îndrăznește egumenul, nădăjduind încă, în sinea lui, într-o minune. Eu n-am fost decît mîna care a așternut cuvintele lui Radu. Iar Radu pe ale lui Mahomed, ocrotitorul său. Pedepsiți-l pe Radu, căci el mi-a poruncit. Iar eu eram dator să-i împlinesc porunca. E domnitorul țării... Și, afară de asta, mă căiesc...

— Cu asta nu te-ai spălat de vină! strigă mulțimea.

Egumenul se bîlbîie:

— V-am împlinit dorința... V-am mărturisit tot...

Ion îl privește, ca și la sosire, pe egumen în ochi:

— În fața noastră da. Numai că asta poate fi oare de ajuns?

— Nu! se reped oamenii care mai de care. Să facă sfinția sa aceleași mărturisiri și înaintea dregătorilor regelui Mateiaș. Craiul trebuie să afle ce nedreptate a săvîrșit și datorită cui...

Sisoe își clatină mormanele de grăsime. Privește înfricoșat împrejur, și mai cu seamă spre Ion, în mîna căruia știe că i se află soarta.

— Să mă trimiteți, adică, peste munți?... La regele Mateiaș?... Am să pier!... Am să pier!...

— Așa au hotărît, la județ, oamenii aceștia, atît cei cunoscuți, cît și cei necunoscuți nouă, îi răspunde, în numele tuturor, căpitanul Ion.

— Căruța, de altminteri, se găsește afară și te așteaptă! îi arată Bucur egumenului ușa ce dădea în ogradă.

— Dați-mi, cel puțin, să mănînc! Sînt mort de foame! se jeluiește egumenul, văzînd că nu mai are nici o altă nădejde de scăpare.

— Dați-i să mănînce ceva, înainte de a porni la drum! încuviințează Ion.

Bucur ia dintr-un taler un rest din mămăliga de mei și cîteva coji de ceapă.

— De astăzi înainte, îi spune el, și pînă cînd măria sa Vlad va ieși din temniță, atîta îți va fi tainul pe-o zi. Vei posti și te vei ruga s-ajungă slobod și să se înapoieze în țară, ca să te poți și sfinția ta iarăși hrăni, cum ai fost învățat...

— Voi pieri pînă-atunci!... Voi pieri!... se caină egumenul. Dar pînă una-alta, nu s-ar putea să-mi dați o ulcică de vin? se milogește el.

Alexe îi aduce, din găleata de lemn, de lîngă ușă, un căuș plin cu apă.

Sisoe privește cu silă apa și împinge căușul de-o parte.

— Dacă nu bei, o azvîrl! Și altă băutură cam pînă mîine la amiază nu vei primi, îl înștiințează el.

Egumenul, auzind aceste cuvinte, se sperie. Ia căușul din mîna lui Alexe și soarbe lacom apa.

— Duceți-l în haraba! rostește tăios Ion.

Năstase și Gheorghe îl prind de subțiori.

Egumenul începe să plîngă cu lacrimi cît pumnul.

— Are dreptate eclesiarhul! sughite el, în timp ce lacrimile i se pierd în barba stufoasă, răvășită. Niciodată nu știi ce te așteaptă. Cît eram eu de mulțumit astăzi, în zori, și iată că pornesc în pribegie, însetat și flămînd. Fie-ți milă de mine, căpitane Ion. Și-ți voi fi mulțumitor cîte zile oi avea!

Ion îi întoarce spatele.

— Dacă în timpul călătoriei vei face, egumene, greșeala să strigi sau să-ncerci, prin viclenie, în vreun alt chip, să scapi, vizitiul harabalei are poruncă să te-ajute s-ajungi numaidecît... în rai... îl mai vestește Bucur.

Egumenul se strînge în el. Lacrimile i se opresc. Și, ajutat de Năstase și Gheorghe, iese.

Farmă, Mihailo și Bucur își iau rămas bun de la Ion.

Năstase și Gheorghe vor porni peste munți, luîndu-l cu ei pe Sisoe.

Bucur se va reîntoarce la cetele de răzvrătiți de pe Olt, pe care le va conduce singur, în lipsa lui Ion. Iar căpitanul, împreună cu vînătorul de lupi Alexe, după ce vor pune în rînduială și alte lucruri la han, cîteva ceasuri mai tîrziu, vor sări pe cai. Vor porni și ei, în galop, către cetatea de scaun.

*

Rănitului i se pare acum că simte trupul fierbinte al lui Negru încordat ca un arc, fremătînd sub el.

Într-atîta s-a aplecat pe grumazul lui, încît aproape că s-a făcut una cu armăsarul pe care călărește.

Nu mult, în urmă, gonește pe murgul său Alexe.

Copitele celor doi cai azvîrl nori de praf de zăpadă.

Norii de praf de zăpadă s-au înălțat pînă la cer.

Praful de zăpadă s-a făcut roșu!

Norii roșii, parcă fierbinți, de zăpadă, se învălmășesc sub boltă.

Un sunet lung de bucium se destramă sub zariștea înaltă a norilor. Sună ca o chemare. Cine îl cheamă? Și pentru ce?

Simte că sunetul acesta sfios, de bucium, îi întristează sufletul mai mult chiar decît tăcerea amorțită a mulțimii care ascultă, într-o piață din București, nemișcată, cu lacrimile în ochi, poruncile turcești, date prin domnitorul Radu. Ce împovărat își simte sufletul!

Era călare, și nu mai e... Unde a rămas Alexe? Unde îi este calul?

Rîuri albastre și roșii de scîntei țîșnesc neliniștite și sclipitoare din zăpadă.

Scînteile i se rotesc sub ochi.

Acuma i se pare că viscolul l-a smuls din șa. L-a luat cu el.

«Unde mă duce oare?...» se întreabă, neavînd totuși puterea să i se împotrivească.

Deodată, viscolul se liniștește. Și, din înaltul sclipitor al norilor, începe să se prăbușească.

Se prăbușește pînă jos.

Unde a ajuns?

Se vede pe el însuși, ca în oglinda unui lac adînc.

•

A fost legat în lanțuri.

Stă răzimat de perete.

Slăbit, din pricina rănilor și a nenumăratelor schingiuiri la care l-au supus, a încetat să se mai zbată.

Beciul de sub palatul domnesc din București, în care se găsește, e scufundat aproape de tot în întuneric. O singură rază de lumină izvorăște de undeva, din partea de sus a bolții. Dar osînditul nu poate să-și dea seama bine de unde, pentru că lanțurile nu-i îngăduie să se miște pe o depărtare mai mare de doi pași.

În lumina slabă a acestei raze roșiatice ce cade, parcă aburită, în colțul din stînga al podelei, cîțiva guzgani mai îndrăzneți au și început să-și arate capetele păroase, cu ochi inteligenți, sfredelitori.

Aceștia chițcăie înfometați. Așteaptă să-l vadă murind, pentru ca, adunîndu-și toate celelalte cohorte de guzgani din ascunzișurile beciului, să se poată repezi la el și să-l mănînce.

Ion auzise că șobolanii au un deosebit simț. Își dau dinainte seama cînd unui om i se apropie sfîrșitul. Atunci, dacă le este cu putință, încep să-i dea tîrcoale. Încît ivirea aceasta a guzganilor în apropierea lui i se părea prevestitoare de rău.

În cele trei zile, de cînd fusese azvîrlit aici, fără nici o picătură de apă sau hrană, călăii îl biciuiseră cu frînghiile ude pe carnea înghețată, îi zdrobiseră degetele mîinilor și îi arseseră cu fierul roșu la tălpi. Aceasta, prin călcarea tuturor făgăduielilor făcute de Radu că, sub domnia lui, nimeni nu va mai fi schingiuit sau osîndit la moarte.

Îl chinuiseră, mai ales, ca să-l silească să-și destăinuie planurile de luptă, locurile de adăpost și numele soților săi. Ca să spună cum îi scăpase pe țăranii luați prinși de Zue, unde îl duseseră pe egumenul Sisoe, ce se făcuseră Farmă și Bucur, și multe altele.

Gura tînărului căpitan rămăsese mută, oricît se străduiseră călăii să-l facă să vorbească.

Căpitanul Ion, sleit de puteri, privește raza aceea roșiatică de lumină, parcă și ea înghețată, de sub boltă, și se gîndește la toate cîte s-au petrecut.

Dincolo de pereții temniței, la suprafața pămîntului, răsună vuietul aprins al viscolului și, odată cu el, glasurile nedeslușite ale locuitorilor Bucureștilor — orașul în care numai cu două luni în urmă, după ce-l biruiseră

și-l izgoniseră pe Ali-beg — intrase, ca însoțitor al domnitorului Vlad, și fusese, laolaltă cu el, primit cu urale de mulțime.

Trecuseră din acea zi numai două luni. Și iată, domnitorul se găsea în temniță la Vișegrad, iar lui însuși — după cum auzise de la paznici — trebuia să-i fie trimis preotul, ceea ce însemna că sfîrșitul îi era neînchipuit de aproape. Guzganii nu se înșelau.

Ar fi vrut să nu-i pară cîtuși de puțin rău că totul se va termina în felul acesta.

La urma urmelor, știuse încă din primul ceas, cînd se alăturase cu tot sufletul domnitorului Vlad, că lupta se da, în numele libertății, pe viață și pe moarte.

În cei șase ani din urmă, trăise atîtea întîmplări, unele bîntuite în fiecare clipă de zeci și sute de primejdii, altele pur și simplu de necrezut, și nu se temuse niciodată.

Voia să le arate — și neîndoios că le va arăta — încă o dată, dușmanilor, cum știe să-și primească sfîrșitul un oștean al domnitorului Vlad.

În adîncul cugetului său nu se putea însă împiedica să-și dea seama cît îi părea de rău că trebuie să plece din viață.

Înainte de orice, pentru că nu apucase să-și împlinească toate cîte le plănuise. Îl pedepsise, este adevărat, pe vornicul Zue, acela care-i jurase regelui Matei, pe sîngele lui și-al domnitorului Radu, că mincinosul răvaș către turci fusese scris din porunca măriei sale Vlad. Îl trimisese pe egumenul Sisoe, prin oamenii săi, în Transilvania, la comitele Mihail Szilágyi, guvernatorul regatului maghiar și unchiul, după mamă, al craiului Matei — ca să mărturisească cine și cum urzise răvașul. Era încredințat că, în urma destăinuirilor egumenului, măria sa Vlad va fi eliberat.

Cel de pe urmă pas trebuia să fie doborîrea principalului vinovat, vînzătorul de țară și de domn, Radu, sluga lui Mahomed.

Pe Radu încercase să-l smulgă cu lațul din tabăra turcească. Să-l ia prizonier și să-l ducă la judecata măriei sale Vlad. Vrînd să facă lucrul acesta de unul singur — din trufie, cum se învinuia adesea — dăduse greș. Căzuse prins și, numai printr-o adevărată minune, fusese lăsat liber de Mahomed.

Dacă el ar fi izbutit atunci, multe ar fi avut, astăzi, o cu totul altă înfățișare. Radu nu ar mai fi putut pune la cale «nemaipomenita ticăloșie», de pe urma căreia pătimise atîta, în temniță, domnitorul Vlad.

«Nemaipomenita ticăloșie» fusese, totuși, pusă la cale. Și ei, cei rămași liberi, apărătorii dreptății, aveau datoria să-i pedepsească pe vinovați.

În tabăra de peste Olt, Radu fusese osîndit. Și căpitanul jurase, în fața tuturor, că va aduce la îndeplinire osînda.

De felul cum avea el să-și facă datoria atîrna însăși soarta țării, deoarece, la înapoiere, măria sa Vlad trebuia să-l găsească, neapărat, pe nelegiuitul uzurpator doborît sau legat în lanțuri.

Iată de ce pedepsirea lui Radu fusese pregătită, în tabăra de peste Olt, cu multă grijă, ca nu cumva Ion să dea greș, pentru a doua oară.

Cu toate astea, nu izbutise!...

Căpitanul privește, cu mîhnire, la zidurile înfiorătoarei temnițe în care zace.

Pentru ce nu izbutise? Vina era, fără îndoială, din nou, numai a lui.

Încearcă să-și reamintească, clipă cu clipă, toate cîte se petrecuseră.

După ce ajunseseră, el și Alexe, în București, se întîlniseră și cu ceilalți

soți ai lor de luptă, veniți acolo din vreme, și care stătuseră risipiți prin oraș.

De la aceștia aflaseră felul cum urma să se desfășoare, a doua zi, ceremonia nunții lui Radu.

De dimineață, după întîia schimbare a gărzii de la palat, vodă urma să iasă, împreună cu alaiul său de boieri și oșteni, și să se îndrepte către biserica domnească. Apoi aveau să-l întîmpine înalții ierarhi și trimișii străini.

Puțin mai tîrziu, trebuia să sosească la biserică, într-un rădvan, de la locuința sa de pe malul de jos al Dîmboviței, mireasa, domnița Maria-Despina. Ca imediat după aceea să înceapă nunta.

Voinicii își alcătuiseră planul în felul următor.

Cînd vodă avea să iasă de la palat, și după ce alaiul ar fi cotit către biserică, urmau să năvălească, dinspre mlaștinile înghețate ale rîului Dîmbovița, cinci cetași de-ai lui Ion. Aceștia, trăgînd cu arcurile, aveau să înceapă harța cu ariergarda alaiului domnesc.

În timpul vălmășagului, Ion trebuia să se repeadă la Radu.

Așa s-a și întîmplat. Abia cotise alaiul pe după zidurile roșii, încă în reparație, ale palatului, cînd oamenii lui Ion au început harța.

Steagurile s-au prăbușit. Meterhaneaua a încetat să cînte. În schimb, buciumele au sunat a primejdie. Boierii s-au îndreptat spre locul harței. Și-atunci cînd zarva era mai mare, Radu l-a văzut pe tînărul căpitan al lui Vlad, de care avea atîta teamă, ivindu-se înaintea lui.

Ion și-a dat seama îndată, după ochii lui Radu, că acesta îl recunoscuse.

Ochii îi ieșiseră domnitorului din orbite și tremura, vargă, pe șa. N-a avut nici puterea să-și scoată sabia, și cu-atît mai puțin curajul să primească lupta.

În sinea lui, căpitanul își făcea acum amare mustrări că nu îl doborîse pe loc.

Avea datoria să-l răpună.

Dar n-a făcut-o. I-a strigat:

— O dată mi-ai scăpat, vînzătorule. De rîndul acesta va trebui să plătești. Scoate sabia și apără-te, pentru că nu vreau să te dobor fără luptă.

Ar fi putut să-l străpungă pe Radu, pentru că era în puterea lui. Dar el era un oștean cinstit, și niciodată nu i-ar fi trecut prin cap să lovească pe cineva — chiar dacă acel cineva era un ticălos — dacă n-ar fi ținut în mînă o sabie, întocmai ca și el.

Radu se îngălbenise la chip. Dar mîna la sabie nu îndrăznea să și-o ducă. Își da prea bine seama cum s-ar fi sfîrșit înfruntarea. Tremura doar și-l privea pe Ion, cu ochii lui frumoși, albaștri, holbați:

— Hei, nu scoți sabia? l-a întrebat, nerăbdător, Ion, văzîndu-l pe dușmanul lui că se codește. La vicienii și la vînzări ești meșter... însă la luptă...

Și căpitanul a rîs tare și batjocoritor.

Secundele se scurgeau iute.

Timpul nu trebuie lăsat să fugă, pentru că el nu așteaptă pe nimeni, nici măcar pe viteji. Ba, uneori, îi slujește, din păcate, mai mult pe cei lași.

Așa s-a petrecut și în ziua aceea.

Cu cîtă ușurință ar fi putut să-l pedepsească pe Radu!... Și-n loc de asta, iată..."

Ion cercetează, cu tristețe, temnița.

Nu numai că nu l-a răpus pe Radu. Dar a mai și căzut prins.

Și oamenii lui... ce s-or fi făcut?... I-a văzut copleșiți de dușmani, siliți să se retragă. Alexe lupta cel mai din greu. Poate că unii dintre ei au fost răniți sau și-au pierdut viața...

Cînd se va învăța, oare, minte că-n viață?... În care viață? Mai are el de trăit?... Cît mai are, de fapt, de trăit?...

Oh, ce greșeală!... Ce neiertată greșeală!...

Radu este vinovat. Cine se mai îndoiește de asta? Cu el nu trebuia să lupte, ci, în numele țării și al măriei sale Vlad, avea datoria să-l pedepsească.

Pentru folosul țării avea datoria să-l doboare, și nu l-a doborît. A așteptat ca mai întîi, după legea cavalerească, să-și ia și Radu sabia în mînă.

Căpitanul se smucește în lanțuri.

Își amintește cum, în momentele acelea cînd aștepta ca Radu să se hotărască să lupte, Alexe l-a îndemnat de la spate:

— Lovește-l pe vînzător!... Nu mai șovăi!... Lovește-l!...

El nu l-a ascultat. Atunci, o săgeată venită de nu se știe unde i s-a înfipt în braț, înțepenindu-i mușchii.

Fusese grav rănit. Și abia în acea clipă, Ion și-a dat seama că îi scapă pe Radu. Și-a smuls din braț săgeata. Și-a luat în mîna stîngă sabia. A vrut să se repeadă la domnitor și să-l înhațe din șa.

Însă o altă săgeată a zbîrnîit. I s-a înfipt în gît. Un val de sînge l-a podidit pe gură. Ochii i s-au încețoșat. S-a clătinat pe șa. E drept că și Alexe l-a izbit fulgerător cu sabia, în creștet, pe-acela care-l săgetase. Dar căpitanul, deși nici nu începuse cum se cuvine lupta, primise două lovituri grele, și poate dătătoare de moarte, de care nici Alexe nu avusese cum să-l ferească.

Negru, cu simțurile lui ascuțite, de animal credincios, și-a dat la rîndul său seama că stăpînul îi era într-o mare primejdie. Și-așa cum fusese învățat să se poarte în astfel de prilejuri, nechezînd aspru și sărind cu picioarele pe vrăjmași, a încercat să-l scoată din vălmășag.

Numai că Ion abia își mai ținea sabia și lovea rătăcit, fără să vadă unde dă.

În vremea aceasta, puținii lui oșteni, în fruntea cărora trecuse Alexe, încă mai încercau să se împotrivească atît cetelor boierești și domnești, cît și unei urdii turcești, de sub comanda pașei Isac, care lua parte la nunta lui Radu, ca trimis al lui Mahomed.

Cînd totul s-a terminat și Radu și-a recîștigat stăpînirea de sine, marele logofăt Stan i l-a adus înainte pe Ion, rănit, plin de sînge, legat în ștreanguri de sus și pînă jos, și i-a spus:

— Măria ta, îngăduie-mi să-l descăpățînez eu.

Vodă era gata să spună «da». Însă pașa Isac i-a amintit domnitorului că răzvrătitul trebuie trimis Porții, deoarece sultanul însuși dorește să-i dea pedeapsa cuvenită.

Totuși Radu a stăruit, pe lîngă pașă, să i-l mai lase pe răzvrătit cel puțin trei zile, atîta cît avea nevoie ca să-l silească să facă unele mărturisiri.

Pașa Isac s-a învoit. Ion a fost azvîrlit în temniță, și marele logofăt l-a pus la chinuri.

Acum, căpitanul, după cele auzite de la oștenii de pază, își dă seama că Radu și marele logofăt Stan nu mai au de gînd să-l trimită sultanului, ci

s-au hotărît să-l ucidă, în temniţă, pe ascuns.

Chiar în ajun, domnitorul îi spusese de altfel marelui logofăt:

— Închipuieşte-ţi, mare logofăt, că osînditul nostru are un apărător în însăşi doamna ţării. Cu toate că Maria-Despina a fost rugată, la drept vorbind, de jupîniţa Para, ca să fim milostivi cu căpitanul Ion...

Marele logofăt risese:

— Am auzit şi eu pe alte cîteva jupîniţe, care au fost de faţă cînd s-a repezit Ion la măria ta, cum îl plîngeau de milă. Aşa e spiţa aceasta femeiască, cînd este vorba de cîte un flăcău chipeş şi curajos, adăugase el cu o oarecare răutate, privindu-l pe vodă.

Acesta se înroşise.

— Ştie măria sa cum sînt femeile, şi îndeosebi fetele. Se îndrăgostesc cu uşurinţă de-asemenea bărbaţi. Şi inimile li se umplu de o nechibzuită milă...

— Am vrea să ştim şi noi numele acelor jupîniţe, se încruntase vodă.

— Nu-mi amintesc prea bine... schimbase vorba marele logofăt Stan, însă înţelepţeşte a hotărît măria ta ca mîine, la lăsatul serii, fie că Ion mărturiseşte ceva, fie că nu, noi să-l scurtăm de cap. Numai că înainte gîndesc că ar fi bine să-i trimitem preotul. Abia au trecut sărbătorile. Datină veche şi bineînţeles proastă, dar datină, măria ta...

Vodă bătuse cu pumnul în masă.

— Să vină preotul? Bine. Ia seama, însă, mare logofete, nu pentru ca să împăcăm sufletul slujitorilor îngăduim aceasta. Ci ca să-l chinuim, înainte de moarte, pe cel care a încercat să mă ucidă. Preotul o să-i facă, încă de viu, slujba pentru morţi. Şi, numai după ce îşi va fi ascultat slujba, să i se taie capul.

— Am înţeles, măria ta! Voi lua măsurile de trebuinţă să se împlinească totul aşa precum doreşti!

— Iar pe-nălţimea sa sultanul îl vom vesti că răzvrătitul, supus la chinuri, n-a putut să-şi păstreze firea şi şi-a dat sufletul. Încît, cu toate că ne pare destul de rău, n-avem cum să i-l mai trimitem la Stambul...

— Ai dreptate întru totul, măria ta, încuviinţase marele logofăt. Aşa,cel puţin, vom fi încredinţaţi că Ion s-a stins din viaţă. Altminteri, nebunul acesta ar fi în stare să scape şi de la Stambul.

— Mai bine, mîine seară îl... şi domnitorul făcuse, cu latul palmei, semnul tăierii capului.

— În acest fel se termină, odată şi pentru totdeauna, cu căpitanul Ion, fusese de aceeaşi părere marele logofăt. Iar oamenii lui, fără el... se împrăştie toţi...

Începuseră apoi — după ce se înţeleseră cum să-l răpună pe Ion — să rîdă, ca de obicei, cu poftă, amîndoi. Şi vodă îi turnase sfetnicului său, în semn de cea mai mare cinstire din partea lui, o cupă mare cu vin.

Ştirea apropiatei morţi a lui Ion — oricît se străduise marele logofăt să păstreze taina — se răspîndise însă printre străjeri. De la aceştia o aflase, fără să-i fi fost spusă anume, şi osînditul.

Acesta se frămîntase întreaga zi, străduindu-se ca, doar, doar, măcar în cel din urmă ceas, să-şi poată rupe lanţurile. Însă fie că forţele nu-i mai erau aceleaşi, din pricina sîngelui pierdut, fie că lanţurile erau prea tari, străduinţele sale nu avuseseră nici o altă urmare în afară de aceea că îşi pricinuise noi răni, în locurile unde era legat, adică la glezne şi la încheieturile mîinilor.

În cele din urmă, se rezemase de perete, ascultînd gemetele vîntului, glasurile oamenilor, și gîndindu-se la cîte ar mai fi avut de făcut dacă, prin cine știe ce minune, ar fi ajuns iar liber. Sau chiar dacă, totuși, ar fi trebuit să moară, ar fi dorit ca lucrul acesta să se petreacă în luptă, înfruntîndu-i, curajos, pe dușmani. Și nu legat în lanțuri, într-o pivniță întunecoasă și mucedă, unde guzganii îl vor mînca.

Cu toate că se rușina de unele gînduri ale lui, își clătină capul, amărît. Nu plînsese nici cînd se prăpădise sora sa de suflet Roxana. Însă, de data asta, lacrimi îi năpădiră ochii. Bine că nu-l zărise nimeni. El, neînfricatul căpitan, lăcrămînd ca nevrednicul Zue sau ca fricosul Sisoe.

Lacrimile i se scurseră printre firișoarele de păr bălai, crescute în neorînduială pe obraz. Și le șterse grăbit.

Rămase iarăși pierdut în gînduri. Iar gîndurile, dintr-unul în altul, îl întoarseră aproape pe nesimțite la micuța Oltea.

O vedea în minte ultima oară, la despărțire, agățată de gîtul lui, într-o chilie a mînăstirii Tismana.

— Nu pleca... Nu pleca!... îl implora ea. Ori întoarce-te repede... Nu mă lăsa singură.

La plecare, fetița îl condusese — silindu-se să pară veselă, ca să nu-i facă lui inima grea — pînă la ieșirea din pădurea Tismana.

Pădurea Tismana...

Rămăsese acolo, fluturîndu-și mîna micuță și strigîndu-i cu glasul ei dulce:

— Să te-ntorci repede!... Să te-ntorci!...

— Am să mă-ntorc!... o încredințase el, trăgîndu-l de frîu pe Negru și pornind în galop, urmat de voinici.

Dar Negru? Credinciosul său Negru? își amintește de armăsarul lui căpitanul. O fi scăpat? L-or fi ucis? Sau a căzut în mîinile dușmanilor? Și-o fi silit să poarte în spinare pe vreun boier al lui Radu sau pe vreun oștean turc...

Nu, Negru al lui nu va lăsa pe nimeni să-l încalece. Îl va trînti la pămînt și-l va călca în picioare.

Ion, după frigul de gheață al temniței, care îl pătrunsese pînă la oase, începuse să aibă fierbințeli.

Își duse mîna la frunte.

Lanțurile-i zornăiră.

Nici el nu mai avea pe nimeni pe lume, în afară de Oltea.

Odinioară visase să aibă o dragoste mare. La început, se legase de fetița alături de care crescuse — socotită, ce-i drept, de el, mai mult o soră de suflet. Roxana fusese însă răpită de achingii, înjosită în haremul lui Mahomed și, în cele din urmă, ucisă.

I se păruse că o iubește pe Voiena, fiica vistiernicului Flor. Simțămîntul acesta fusese lucrul cel mai lipsit de înțelepciune din lume. Voiena îl mințise și-l înșelase, nu numai pe el, ci și pe măria sa Vlad.

De puțin timp, o cunoscuse pe Para, dar față de ea nu avea decît o milă adîncă.

La altă fată nu ținuse și nici nu avusese vreme s-o facă. În jurul lui nu văzuse altceva decît frămîntare, durere și moarte.

Nădăjduise în libertatea țării, și — odată cu această libertate — într-o vreme cînd ar fi putut să trăiască și el cu-adevărat, așa cum visa.

În loc de asta, iată-l în lanțuri, cu foarte puțin timp înainte de moarte. Măcar de-ar fi scăpat prietenii lui. Trebuie să fi scăpat. Altminteri ar fi fost aduși și ei, aici, în temniță. Sau poate se află închiși în altă parte? Și se vor întîlni, curînd, în vreun anume loc, unde-și vor primi moartea laolaltă?

Va recunoaște atunci, în fața tuturor, că vina neizbînzii nu i se datorește decît lui. Și le va cere soților săi de luptă iertare. Se simte, față de ei și față de domnul său, atît de vinovat!

Dar dacă!... i se umple inima iar de nădejde. Dacă unii din ei, sau poate chiar toți or trăi? Poate că ei vor izbuti să-l răpună pe vînzătorul Radu!

— Oh! se roagă el în șoaptă. De-aș putea muri liniștit...

Vuietele vîntului s-au preschimbat în urlete. Spatele, aproape gol, rezimat de peretele rece, i-a înghețat. Grumazul rănit îl doare.

Raza de sus, de sub boltă, s-a stins. În colțul din stînga, de pe podea, guzganii nu se mai văd. Uneori însă chițcăielile lor scurte, de foame, se mai aud. Și chițcăielile acestor mici animale flămînde, despre care este sigur că-l vor mînca, îl înfioară, oricît încearcă să se stăpînească.

Și lui îi fusese, în primele două zile, îngrozitor de foame. Dar și mai mult, din pricina sîngelui pierdut, îi fusese sete.

Buzele îi sînt crăpate, îndurerate și reci. Limba și-o simte în gură ca iasca. Dacă ar putea să soarbă o singură înghițitură de apă, ar fi mai tare și stăpîn pe sine în acea clipă grea. Este însă încredințat că o să fie și-așa!...

Cît o să mai dureze, oare, pînă se vor reîntoarce schingiuitorii? De ieri, de la miezul nopții, nu l-au mai chinuit. Și-au dat seama că nu pot scoate nimic de la el.

Dar preotul? Cînd va veni preotul? Nu are pentru ce să-i ceară lui Dumnezeu iertare. A vrut să lupte pentru libertatea domnului și a neamului său. N-a izbutit. De asta-i pare rău. Este însă încredințat că alții vor duce lupta mai departe!

De undeva, de pe scări, se aud pași. Să fie vreunul dintre străjeri, sînt călăii sau preotul?

Un ivăr de fier se trage. Apoi se închide la loc. Cîțiva oameni vorbesc ceva, neînțeles de Ion, între ei.

Răsună zgomot de săbii și scuturi. Nu poate fi preotul. Trebuie să fie călăii. Ion își îndreaptă spatele, cătînd țintă către scara de piatră, pe unde ei trebuie să coboare.

S-a deschis ușa de fier de deasupra scărilor. Înseamnă că, fără nici o îndoială, la el vin.

Își strînge pumnii. Încearcă să-și învingă orice urmă de slăbiciune, deși în trup are o nemaicunoscută sfîrșeală și inima îi bate mai repede decît de obicei.

„Trebuie să fiu întru totul stăpîn pe mine, se sfătuiește el. Să nu poată nimeni spune mai tîrziu că m-a văzut înfrînt ori înfricoșat. Măria sa Vlad va afla, desigur, cum am murit — și nu se va rușina de căpitanul său!"

Un val auriu de lumină s-a revărsat pe scări. Joacă, vesel, pe pereții înghețați, de piatră, ai beciului.

Îndată, în urma valului de lumină, se vede un străjer împlătoșat, ținîndu-și într-o mînă sulița și în cealaltă făclia, din care se răspîndește lumina aceea jucăușă și veselă. După el vin marele logofăt Stan, un preot, călăul și ajutorul acestuia, cu fețele acoperite, urmați de patru oșteni.

«În totul, numără el, nouă oameni. Iar eu sînt singur, și-n lanțuri!...»

Ion bagă de seamă că nu au fost aduse tipsia cu jăratec și nici celelalte unelte cu care îl chinuiseră în celelalte zile. În schimb, ajutorul călăului, un bărbat slab, însă vînjos — dăruit, ca și călăul, de Mahomed, lui Radu, la intrarea în țară — purta în brațe un butuc. Butucul pentru tăiat pe el capul.

Marele logofăt Stan, apropiindu-se de Ion, îl întreabă dacă s-a hotărît, în sfîrșit, să vorbească.

— Mărturisește, treci de partea noii domnii, și poate măria sa te va ierta! încearcă el să-l amăgească.

— Spuneți-i lui Radu că nu va rămîne nepedepsit, chiar dacă eu mor! rostește neînduplecat Ion.

— Atunci, sfinția ta, îi spune marele logofăt preotului, spovedește-l și împărtășește-l pe osîndit. Iar voi, se îndreaptă el către călăii care erau muți, făceți-vă datoria!...

Marele logofăt Stan se dă deoparte. În locul lui, înaintează preotul.

— Spovedește-te, fiule! îl îndeamnă acesta, cu un glas liniștit.

Preotul este vîrstnic. Se sprijină în toiag. Are în mînă o căldărușă. Peste tăciunii aprinși în căldărușă, presară cîțiva bulgărași de tămîie. În temniță se răspîndește o mireasmă plăcută.

— Nu am alt păcat, îi grăiește Ion preotului, în afară de cel pe care l-am săvîrșit, neizbutind să-l pedepsesc, după faptele sale, pe vînzătorul de țară Radu.

— Altceva n-ai de spus?

— Altceva nu.

— Vreo ultimă dorință?

— Să mi se taie capul cît mai curînd!

— Întîi vei asculta slujba pentru cei morți, așa cum a hotărît măria sa Radu.

— Rostește-o, cuvioase, și să te ierte Dumnezeu!

— Și pe tine, de-asemenea, fiule!

Făclia este adusă alături. Preotul începe slujba. Cînd slujba morților se termină, preotul, cu crucea de lemn în mînă, se dă și el deoparte. Călăii îi desfac lanțurile. Îi leagă mîinile la spate, cu o bucată de sfoară. Și, luîndu-l de subțiori, îl împing lîngă scară. Aici, îl apasă pe umeri, silindu-l să îngenuncheze. Îi coboară pe butuc capul. Oștenii îl înconjoară.

— Gata! le poruncește marele logofăt.

— Doamne, iartă-l pe robul tău Ion! murmură preotul.

Îi părea rău din toată inima pentru tînărul acesta viteaz, care murea, neînfricat, în numele crezului său.

Călăul își ridică paloșul lat, puțin îndoit, persienesc, ca, făcîndu-și vînt, să poată reteza capul dintr-o singură lovitură. Paloșul vîjîie.

Preotul își înălțase crucea, șoptind în barbă rugăciunea pentru cei care își dau sufletul.

Cînd deodată îl zărește pe marele logofăt care, izbit de unul dintre cei patru oșteni, se prăbușise în genunchi. Bălăbănindu-și mîinile, semăna cu un orb care căuta ceva pe jos.

Călăul își simte și el mîna prinsă. Cineva de la spate i-o strînge de la junghietură.

Preotul se lipește de perete.

Osînditului îi fusese tăiată frînghia, care-i ținea mîinile legate la spate,

și cineva îi dăduse o sabie.

Străjerul care avusese în mîini făclia se lupta voinicește cu-al doilea dintre osteni. Iar cel de-al treilea și-al patrulea îl doborîseră pe călău și ajutorul lui.

În cîteva minute, marele logofăt, străjerul cu făclia, călăii și preotul au fost dezbrăcați și — în afară de cel din urmă — legați fedeleș, avînd cîte un căluș în gură.

Puțin mai tîrziu, urcau scările temniței cei doi călăi cu fețele acoperite, unul dintre oșteni și preotul cu căciula lăsată pe ochi.

Oșteanul le rostește străjerilor de la ușă:

— Eu îl călăuzesc pe sfinția sa, și mă întorc numaidecît. Soțul vostru și ceilalți trei oșteni au rămas să-l îngroape pe osîndit. Înălțimea sa marele logofăt a poruncit să nu fie tulburat de nimeni pînă ce nu vă va chema el însuși...

— Am înțeles! glăsuiește căpetenia străjii. Un singur lucru povestește-mi: a mers ușor?

— Foarte ușor! îi răspunde, rîzînd, oșteanul care nu era altul decît Alexe.

Toți patru ies din palat, prin porțile înalte și noi, de lemn, și dau colțul, pe după zidul în reparație. Se îndreaptă apoi spre malul Dîmboviței.

Lîngă rîu, îi așteaptă alți patru bărbați. Cum îi zăresc, le ies înainte. Îndată, dintre sălcii, se ivește și un al cincilea. Acesta duce de dîrlogi caii. Simțindu-l pe Ion, îmbrăcat în hainele preotului, Negru necheazä.

Încalecă toți și pornesc în galop.

Călăresc, prin întuneric, călăuziți de Alexe, de-a lungul rîului înghețat, în jos, cale cam de o jumătate de oră, pînă ce ajung în fața unor porți mari. Dincolo de ele se văd niște grădini întinse, acoperite de zăpadă. În fundul curții se ridică o clădire albă.

La porțile grădinii, așteaptă cineva. Pare să fie o femeie. Aceasta o ia la fugă. Îndată, se aprind două făclii. Poarta cea mică, tăiată în partea dreaptă de jos a celei mari, se deschide. Și numai Ion, însoțit de Alexe, intră. Se opresc în fața unor scări late. Scările sînt de piatră. Aici Ion și Alexe descalecă. Urcă apoi pe o scară îngustă de lemn, cotită. Ajung în dreptul unei uși.

Alexe îl îndeamnă pe Ion să intre.

— Fii fără grijă, căpitane, îl asigură el. Eu sînt în apropiere. Și, chiar în fața palatului, avem străji.

— Al cui este palatul acesta? întreabă Ion, nedumerindu-se de cîte se întîmplă cu el.

— Al doamnei Maria-Despina, soția lui Radu, îi răspunde Alexe, rîzînd.

— Atunci, nu intru...

— Intră. Vei afla înăuntru pe cineva cunoscut, care ne-a ajutat să pătrundem în temniță, în locul oștenilor domnești, și să te scăpăm...

— Cine e?

— Ai să vezi!

Dar Ion nu mai apucă să întrebe altceva, pentru că ușa se deschise încet și, în pragul ei, îmbujorată, se ivește jupînița Para. Fata îl prinde în brațe. Îl trage înăuntru.

Căpitanul Ion, după frigul din temniță și cel de pe drum, simte căldura trupului ei tînăr risipindu-i-se în oase. Iar buzele fetei îi șoptesc:

— Te iubesc și te așteptam, căpitane Ion!...

Bucureștii par un oraș ocupat de dușmani. Pretutindeni, pe ulițe, trec, călări sau pe jos, ieniceri cu iatagane la brîu și pălării de pîslă albă pe cap; spahii înfumurați, purtînd pe ei blănuri și podoabe de aur, dobîndite din prăzi; achingii cu figuri sălbatice și crude; gemiii, cei mai buni sulițași; satîrgii, purtători — cum le spune și numele — de satîre; muselmi cu săbii îndoite, apoi saiale înarmate cu arcuri, ca și alte nenumărate soiuri de oameni de oaste, care îl însoțesc, în orice drum, pe înfricoșătorul Ali-beg.

Locuitorii Bucureștilor sau ai Cetății Dîmbovița de Jos — cum încă i se mai spune — privesc, cu ură și neliniște, toată această foială de otomani năvăliți iarăși în oraș, la nici două luni de la terminarea războiului și care pătrund peste tot, scormonind pretutindeni, căutînd pe cine știu ei.

În vremea aceasta, Ali-beg, într-o încăpere a palatului cel mic, din dosul Dîmboviței, se plimbă furios, cu cizmele lui roșii, de saftian, îmblănite, făcînd pași mari, tunînd și fulgerînd.

Figura lui măslinie, ciolănoasă, înconjurată de o barbă stufoasă și deasă ca peria, pe jumătate albă, dar cănită cu grijă, la fiecare trei zile, este mohorîtă.

Vîntul azvîrle din cînd în cînd trîmbe de zăpadă în geamuri sau zgîlțîie ușile.

Ali-beg l-a poftit la el pe Radu cel Frumos. Însă, deși ceaușul îi vestise pînă atunci, de două ori, că domnitorul așteaptă în sufragerie — nu luase încă hotărîrea să-l primească.

— Uneltire! strigă begul, nestăpînit, în timp ce aleargă de colo-colo. Uneltire!...

Dintre toți marii comandanți de oști ai împărăției turcești, cei doi frați Mihaloglu: Ali-beg și Iskender-beg — deși se spunea că se trag ei înșiși dintr-un neam de creștini — au dovedit cel mai mare zel în îndeplinirea țelurilor sultanului. Dar dintre amîndoi, Ali-beg este acela care și-a făcut faima de cel mai cumplit călău al țărilor pe care puterea otomană le călca.

Felul acesta al lui Ali-beg de a-l sluji îl făcea pe Mahomed să-i treacă adesea cu vederea unele fapte, pe care altminteri i le-ar fi pedepsit prin tăierea capului.

Iată de ce — cu toate că Radu era domnitorul Țării Românești, și era socotit drept favoritul sultanului — Ali-beg îndrăznea să se poarte în chipul acesta, înjositor, cu el.

Intrase din nou în Țara Românească, nu că oaspete, ci ca un stăpîn. Ceruse să i se dea drept reședință palatul cel mic al doamnei. Și nu se înfățișase el domnitorului, ci îl chemase pe acesta să vină la el.

Radu se află în sufrageria întunecoasă și rece a palatului cel mic și, oricît este el de slab și nevolnic, simte cum începe să-i fiarbă sîngele în vine, în fața purtării necuviincioase a begului.

«Sub domnia cărui înaintaș de-al meu, se gîndește vodă cu amărăciune, ar fi-ndrăznit un oricît de mare demnitar turc să se poarte astfel?

Prin minte îi trece o întîmplare din copilărie, cînd îl văzuse pe unul dintre trimișii Porții sosind la palatul domnesc. Cu sfială pășise otomanul înaintea jilțului pe care sta Vlad Dracul. Și, făcînd numeroase plecăciuni, îi întinsese un dar prețios — o sabie cu mîner de aur — din partea sultanului Murad. Tatăl său primise darul cu bunăvoință. Însă aceasta nu-l împie-

dicase să certe curajos, prin sol, împărăţia turcească, pentru purtarea neomenoasă a unei urdii în satele sîrbeşti de peste Dunăre.

Asemenea domn fusese tatăl lui. Iar fratele său, Vlad Ţepeş, fusese şi mai şi. Acesta le cerea trimişilor Porţii să se descopere cînd i se înfăţişau. Trimişii, supunîndu-se, se descopereau cu umilinţă înaintea unui ghiaur cum era Vlad, cu toate oprelistile impuse de Coran.

O invidie surdă, ca un vierme, rodea sufletul otrăvit al lui Radu.

Şi el? Ce este el? Ce înseamnă el astăzi? Turcii l-au adus, cu coloanele lor. Turcii îl ţin pe scaun. Ei intră în ţara lui — dar oare ţara este a lui? — cum şi cînd vor. Şi el este dator să le împlinească toate poruncile. Uneori iau măsuri fără măcar să-l întrebe. Ali-beg îi porunceşte să vină. Apoi îl lasă să aştepte la uşă, întocmai ca pe o slugă.

Un val de sînge i se urcă sub frunte, întunecîndu-i privirile.

Dintr-o dată, un gînd îndrăzneţ îl încearcă. Ce-ar fi să încerce şi el? Să-l prindă pe Ali-beg? Să-l tragă în ţeapă, aşa cum a făcut Vlad cu Hamza-paşa? Să încheie o alianţă de război cu regele Matei şi Ştefan al Moldovei? Să ceară şi sprijinul celorlalţi prinţi creştini, din apusul şi răsăritul Europei? Cît i-ar place şi lui să nu mai fie la cheremul nimănui!...

Numai că, din visul acesta frumos, se trezeşte degrabă. Are el, cel puţin, o oaste? Norodul nu-l slujeşte. Toată puterea i se bizuie pe cetele marilor lui boieri. Iar aceştia nu vor decît un domn slab — prieten cu turcii — pe care ei să-l poată juca după plac! Are el cetăţi? Toate cetăţile le-a predat otomanilor. Are alături de sine măcar o mînă de credincioşi, pe care să se bizuie, aşa cum ar fi, bunăoară, cetele de răzvrătiţi de pe Olt? Şi pot oare să se încreadă în cinstea lui regele Matei, domnitorul Ştefan sau ceilalţi prinţi din Europa, cînd peste tot se ştie că el s-a întors, în Ţara Românească, în numele lui Mahomed?

«Vlad era aspru, cugetă mai departe Radu. Nu-ngăduia nici cea mai mică nesocotire a poruncilor sale. Pedepsea repede pe oricine. Cu toţii se temeau de supărarea lui. Şi, cu toate că-i punea mereu în primejdie, alături de el s-au aflat atîţia oameni, ca logofătul Lazăr, Xalom şi atîţia alţii gata să moară cu bucurie pentru ţară. S-au găsit oameni, cum este căpitanul Ion, care şi după întemniţarea lui Vlad să lupte mai departe, în numele lui... Eu nu sînt nici pe departe atît de aprig. Şi totuşi nu se găseşte nici un singur om care să mă slujească cum l-au slujit pe Vlad...»

Din camera alăturată se aude glasul răguşit, răsunător, al lui Ali-beg:

— Uneltire împotriva Înaltei Porţi!

Radu se trezeşte din visuri. Oftează lung, cu venin.

«Ce avea Vlad mai mult decît mine?... Vlad n-ar fi stat niciodată, aşa cum stau eu, la uşa unui stăpîn dinafară al Ţării Româneşti!... Vlad era mîndru... Şi oricine ştia că luptă, neînfricat, pentru neatîrnarea pămîntului străbun şi pentru libertatea neamului valah.»

Un gînd mai amar decît toate cele de pînă acum îi străpunge creierul: dacă o avea cumva temei zvonul acela de necrezut, de care rîsese cînd îi venise pentru întîia oară la ureche, şi-anume că el nu ar fi, cu adevărat, feciorul lui Vlad Dracul?

Încercă să-şi izgonească din minte aceste întrebări.

Nu, nu este cu putinţă!...

Nu este cu putinţă? Atunci de ce maica lor, a amîndurora, după plecarea lui Vlad s-a retras la schit? De ce n-a vrut să ia parte în Bucureşti la înscăunarea sa şi nici nu a primit să vină la nuntă?

Vodă își strînge, supărat, pumnii.

Este în țară de atîta timp. A ajuns voievod. Și maica sa nu a ieșit niciodată din schitul de pe insula cea mare a Oltului, unde s-a adăpostit, și nu voiește să-l vadă.

Va afla el tot adevărul. Îl va afla!

N-a avut deocamdată timp. Se va duce însă, curînd, la schitul de pe Olt. O va sili să stea cu domnitorul țării de vorbă. Să-i lămurească totul, pe de-a rîndul.

Afară vijelia devine mai avană.

Ninsese aproape neîncetat de la Anul nou pînă azi. Căsuțele și bordeiele Bucureștilor erau potopite — unele peste acoperiș — sub zăpadă.

Lui Radu i s-a făcut frig, cu toate că în cămin ard doi butuci mari.

Așa era, de altfel, făcută odaia aceasta. Oricît ai fi încercat s-o încălzești, tot rece rămînea.

Se ridică în picioare. Tropăie puțin. Apoi se învelește mai bine în caftan și se așază iar.

Răbdarea voievodului începe să se schimbe în nerăbdare. Din ce în ce mai mult îl ispitește gîndul ca — fie ce-o fi — să-și ia inima în dinți. Să se ridice și să plece.

Ca un răspuns al propriilor sale neliniști, tocmai cînd era gata să ia această preaîndrăzneață hotărîre, de dincolo se aude glasul lui Ali-beg:

— Să vină hanul valah!

Ceaușul se repede să-l vestească pe Radu.

Acesta, auzind porunca, se ridicase însă, ca fript, în picioare.

Văzîndu-l pe ceauș, încearcă să-și ia un aer cît mai nepăsător, numai că picioarele, tremurătoare, nu-l prea ascultă.

Se apropie șovăind de încăperea unde se află begul. Ceaușul îi deschide ușa, și Radu intră.

Begul, ca să nu fie nevoit să-i iasă în întîmpinare voievodului român, s-a așezat pe un divan. Picioarele și le ține încrucișate sub el.

Se uită țintă la Radu, cu niște ochi fioroși, ca de tigru, și îi arată un scăunel.

— Poftește, hanule, șezi!

Radu se temea că Ali îl va primi mult mai rău. Că, încă de la ușă, va striga la el, nici nu știa ce ar fi trebuit să facă în acest caz. Begul îl îmbiase însă un scăunel, și vodă se așeză pe el bucuros.

Ali face acum un semn comandanților de oaste, care se găsesc la el, să iasă afară. După ce aceștia părăsesc încăperea, din ochii lui bulbucați țîșnesc spre Radu niște săgeți otrăvite.

Lui vodă i se taie iar răsuflarea. Sîngele îi piere din obraji. Chipul îi capătă o paloare de mort.

Crivățul, afară, s-a îndîrjit. Vine, șuierînd, de-a lungul Dîmboviței. Se azvîrle în ziduri. Dă cîte-un ocol casei, plîngînd ca o sărmană făptură chinuită și se prăbușește pe horn, ințețind flăcările albastre și roșii din cămin.

Vodă simte că i se face din ce în ce mai frică. Își amintește că Ali îl ucisese, tot așa, într-o zi, după ce îl chemase la el, pe unul dintre urmașii îndepărtați ai fostului împărat al Bizanțului.

«De nu m-ar răpune și pe mine», se cutremură Radu, căutînd în jur, cu privirea, de unde ar putea apuca o armă ca să se apere la nevoie.

Ali-beg își deschide gura. Dinții îi sînt albi, lați și tăioși. Limba i se ro-

tește, neobișnuit de groasă și roșie printre buzele vinete. La început îi vorbește lui Radu liniștit și politicos:

— Slăvitul nostru padișah ți-a dat hilat-i-tanire[1], întocmai ca maimarelui ienicerilor din Stambul. Ți-a dat arme, tobe, steaguri roșii și verzi, cai și slujitori. Adică te-a cinstit mai mult decît te puteai tu aștepta. Și te-a trimis în Cara Eflak[2], în numele lui. Asa e, hakan[3] Radu?

— Așa e! mărturisește vodă.

Deodată, vocea lui Ali se asprește. Începe să-l ocărască pe vodă, pentru că nu i-l dăduse pe căpitanul Ion pașii Isac, în ziua cînd, numai printr-un adevărat noroc, izbutise să pună mîna pe el.

Sare de pe divan. Se apropie de foc. Își pîrpălește mîinile cu încheieturile umflate de gută, deasupra flăcărilor care azvîrl neîncetat scîntei, și se întoarce spre Radu, strigînd:

— Și pe urmă tu l-ai mințit pe slăvitul nostru sultan!...

Radu știe despre ce este vorba. Greșise trimițîndu-i Înaltei Porți veste despre moartea lui Ion, înainte ca el să fi fost cu adevărat ucis. Căci, doar cîteva zile mai tîrziu, prin iscoadele sale, care erau mult mai destoinice, dar și mai bine plătite decît ale domniei, Ali-beg aflase o mulțime de lucruri. Știa, bunăoară, că Ion scăpase din temniță. Că acest lucru se făcuse cu ajutorul jupîniței Para, care îi cumpărase, cu aur greu, pe slujitorii domnești. Ba, și mai mult, aflase că Para îl adăpostise în palatul acesta al doamnei Maria-Despina, unde chemase doi vraci să-l lecuiască de urmele schingiuirilor din temniță, ca și de rănile căpătate în luptă.

— Ne-ai mințit!... urmează Ali. Ne-ai vestit moartea căpitanului Ion, pe cînd blestematul ghiaur era îngrijit ca un prunc — răcnește el — aici, în palatul doamnei Maria-Despina, în încăperea aceasta... de însăși jupînița Para!

Furia lui Ali-beg izvorăște din faptul că, încă anul trecut, stăruise mult ca s-o cîștige pe jupînița Para pentru el.

Chiar și în clipa aceasta, cînd își amintește de ea, tîmplele begului zvîcnesc. În ochi nu vede altceva decît un trup mlădiu, ca o trestie legănată de vînt; gura ei roșie, care împrăștie — cum cel puțin i se părea lui — cu fiecare răsuflare și cu fiece cuvînt, miresme mult mai dulci decît ale trandafirilor din Șiraz.

Numai că toate străduințele sale pe lîngă sultan, de a i-o dărui, în harem, pe fiica medelnicerului hain Archir, fuseseră zadarnice. Deoarece, tot pe această fată o cerea de nevastă și marele vornic Zue. Și, în folosul prietenului său, stăruise mult Radu.

Prinsă la mijloc, între cei doi rivali, Para se învoise mai bine să se mărite cu Zue, decît să intre într-un harem.

Această hotărîre a sultanului îl nemulțumise adînc pe Ali-beg. Și, îndîrjit la culme pentru că fata se întorsese în țară, îi poruncise bătrînului dar foarte îndrăznețului agă Selim, omul lui de încredere, s-o răpească, cum s-o pricepe mai bine, înainte ca ea să fi făcut nunta cu sfetnicul lui Radu.

Spre ghinionul său, aga Selim dăduse piept cu căpitanul Ion. Acesta o scăpase pe fată. Iar Ali-beg aflase de curînd cu cea mai mare uimire și

---

[1] Halat strălucitor.
[2] Valahia — Țara Românească.
[3] Han.

mînie, că Para, deşi nu se măritase cu Zue, se îndrăgostise — ceea ce era şi mai rău — de salvatorul ei.

Pradă încă acestor gînduri vrăjmaşe, begul îşi muşcă pumnul. Un pîrîiaş de sînge izbucneşte din degetul lui gros.

— Ne-ai vîndut, hakan Radu, aşa cum l-ai vîndut pe fratele tău, cum eşti în stare să-l vinzi şi pe sultan!... Şi doamna Maria-Despina ne-a vîndut. Şi jupîniţa Para! urla el.

— Eu nu... eu nu... îşi ia curaj să răspundă vodă. Nici doamna. Ci numai Para... Iar dacă slugile palatului i-au îngăduit jupîniţei să-l adăpostească pe răzvrătit aici, aceasta a fost cu putinţă doar pentru că ea le-a minţit că tînărul rănit este fratele său... Şi slujitorii ştiau că jupîniţa Para era prietena cea mai bună a doamnei...

— Ei, vezi? răcneşte Ali-beg. Dacă, totuşi, o fi fost amestecată şi doamna?... Răspunzi domnia ta, hakan Radu... răspunzi! Să o chemăm mai bine pe doamna. Să ne spuna ea insăşi ce ştie. Să ne spună şi să ne povestească totul... în amănunt.

— Nu... nu... Nu o amesteca pe doamna, încearcă Radu să-l îmblînzească. Te rog... te rog mult, Ali-beg. Am fost buni prieteni... Te-am slujit. Şi încă am să te slujesc...

Vocea lui Radu s-a înmuiat şi-a devenit tînguioasă.

— Am fost... Însă tu ai făcut tot ce ţi-a stat în putinţă ca Para să nu intre în haremul meu, îşi varsă năduful begul. Pentru că doamna te rugase, de dragul Parei — şi tu, pentru doamna... Ce mai! — I-aţi ajutat tustrei pe căpitanul Ion să fugă. Asta s-a petrecut în urmă cu o săptămînă, cînd am trimis eu cea dintîi ceată de spahii să pună mîna pe Para şi pe Ion. Ba încă atunci blestematul de Ion m-a păgubit, cu sabia, de cea mai mare parte dintre spahii. Afară de Ioan Corvin de Huniade şi de Scanderbeg albanezul, luminăţia sa sultanul n-a mai avut vreun alt duşman atît de îndîrjit ca fratele tău Vlad, care a încercat să se ridice, drept stavilă, împotriva înaintării noastre spre inima Europei. Iar Ion e căpitanul lui Vlad... Se luptă să-l readucă în ţară... Şi tu, hakan Radu, care domneşti numai din mila şi în numele înălţimii sale sultanul, sub ocrotirea oştilor noastre, cu voie sau fără voie, l-ai ajutat să fugă...

Radu îşi dă seama că i se face rău. Şi că, oricum, este aproape să-şi iasă din minţi.

Făcuse în viaţă destule fapte rele. Şi nu fusese osîndit pentru nimic. În schimb, de data aceasta, era învinuit pentru ceea ce nu făcuse. De-un lucru care era chiar împotriva felului său de a gîndi, a ţelurilor lui.

Simţea că se cufundă, că se va prăbuşi.

Cînd, dintr-o dată, îşi aminti că Ali-beg vestise în Bucureşti, prin ienicerii lui, care bătuseră tobele o zi întreagă pe uliţe, că Ion fusese prins din nou. Ba, mai mult, turcii înălţaseră o ţeapă lungă, cu vîrf de fier, în faţa bisericii Sfîntul Gheorghe, zicînd că în acea ţeapă ei îl vor trage pe răzvrătit.

Îi spune lucrul acesta lui Ali-beg.

— Şi ai mai anunţat, adăugă el, că îi vei prinde şi pe toţi ceilalţi oameni ai căpitanului. Că îi vei prinde şi-i vei pedepsi. Iar noi ne-am bucurat... peste măsură ne-am bucurat...

Radu vorbea, ca într-o beţie. Cuvintele i se împleticeau. Da din mîini şi vorbea.

Ali îi face semn să tacă. Îl cercetează o vreme, cu privirea, făcîndu-şi ochii mici, apoi întreabă:

— Tu nu știi chiar nimic... nimic... hakan Radu? Sau te prefaci?

Radu cată către Ali, nedumerit:

— Nu știu nimic.

— În țara... ta, și habar n-ai de cele ce se-ntîmplă, hakan Radu? îl ia în zeflemea begul.

Radu înghite în sec. Așteaptă ca begul să continue. Nu înțelege nici un cuvînt din tot ce vrea acesta să spună.

— Așadar, să te lămuresc, se învoiește Ali. Zîmbește batjocoritor și urmează: Prin iscoadele noastre am aflat, așa după cum vezi, mai repede decît ți-ai fi putut tu închipui, tot ce s-a petrecut...

Voievodul dă din cap, în semn că așa e. Iscoadele otomane erau mult mai destoinice decît ale lui, deși ele erau alese uneori tot dintre marii săi boieri.

— Prima grijă a lui Ion, după ce a scăpat din palatul acesta, a fost, continuă begul, aceea de a o pune, cît mai bine și repede, la adăpost pe jupînița Para...

— Ce spui? se minunează Radu. Și unde putea s-o ascundă?

— Într-o căsuță sau o biserică din București... Dar unde... unde anume nu am putut încă descoperi, deși noi răscolim, cum știi, orașul și-mprejurimile de-atîtea zile...

— Și Ion?... Ce-ați izbutit să aflați despre Ion? întreabă vodă, îngrijorat.

— Că se ascunde și el pe-aici, pe undeva, și că se pregătește de luptă.

— Și-atunci — privește și mai nedumerit Radu la Ali-beg, pentru ce-ați dat de știre că l-ați prins? De ce ați ridicat țeapa aceasta înaltă din mijlocul orașului?...

— Pentru că doar prin acest mijloc putem nădăjdui să-l mai prindem pe Ion.

Vodă își duce mîinile la tîmplele care-i zvicnesc îngrozitor. Nu pricepe nimic din țesătura de planuri a begului.

— Pe cît am reușit noi să aflăm, spune acesta, scrîșnind furios, ca și cum ar fi strîns între măsele sticlă pisată, Para-l iubește atît de mult pe Ion, încît ar fi în stare de orice jertfă pentru el!...

Radu, în sfîrșit, se luminează.

— Și crezi că va veni să ți se-mbie? S-o primești în harem, ca să-și scape iubitul?

— Sînt tot atît de-ncredințat, rostește begul, cum sînt de încredințat că semiluna va stăpîni lumea. La rîndul său, căpitanul va încerca s-o salveze pe Para... și-atunci... atunci... răsuflă osmanliul adînc, rotindu-și ochii galbeni, fioroși — voi pune mîna pe el...

Sufletul apăsat al lui vodă, după atîtea încercări, începea să se însenineze.

Ce plan!... Ce plan pusese la cale Ali-beg! Deși îl chinuise atîta, îi venea să-l îmbrățișeze. Așadar, vrînd-nevrînd, erau legați amîndoi prin același țel. Ion trebuia să fie prins, și numai otomanii puteau izbuti. Valahii țineau prea mult la el. Îl ocroteau, îl ascundeau și-i dădeau ajutor.

Și așa cum îl cunoaște Radu pe căpitanul Ion, așa cum îl cunoaște toată lumea, cînd va auzi că fata care-l iubește se află în mîinile lui Ali-beg — și Para va cădea, negreșit, în ghearele lui Ali-beg! — fără să țină seama de primejdii, va alerga s-o scape.

Între timp, otomanii au pregătit, de bună seamă, totul, așa cum se cu-

vine. Reiese asta destul de limpede din vorbele, ca şi din rînjetul lui Ali-beg...

Voievodului, de nu i-ar fi ruşine, i-ar place să joace şi să cînte: «Duşmanul meu de moarte va fi prins... Duşmanul meu de moarte va fi prins!...»

Se stăpîneşte; dar, rumegîndu-şi aceste gînduri înveselitoare în minte şi dînd uitării toate cîte le îndurase în dimineaţa aceea, vodă se scoală de pe scaun. Se repede la Ali-beg şi, plin de fericire, îi sărută mîna.

— Şi-atunci... de ce?... De ce m-ai chinuit atîta? îl întreabă el. Sigur... sigur că îl vei prinde pe Ion!...

Ali-beg îşi desprinde mîna de sub buzele lui şi îi răspunde rece:

— Pentru că toate acestea, deocamdată, nu sînt decît un plan... S-ar putea ca Ion s-ajungă la Para mai înainte ca ea să se fi hotărît să plece spre mine. Sau, şi mai simplu, ca fata să nu mai vrea să se jertfească pentru el.

— Asta nu este cu putinţă! ţipă înspăimîntat Radu.

— De ce? De ce să nu fie cu putinţă? Pentru că nu vrem eu sau tu, hakan Radu? Sau pentru că ne temem noi, dacă nu reuşim, să nu ne pierdem capetele? Totul este în mîna lui Alah. Şi Alah singur va hotărî, pe voia lui, ce trebuie să se întîmple şi ce nu...

— 'Să ne pierdem noi capetele? se cutremură vodă, aplecîndu-şi spinarea.

Ali-beg îl priveşte crunt:

— Da. Să ne pierdem noi capetele. Numai că cel dintîi ţi-l vei pierde tu, hakan Radu...

— Şi, într-o asemenea primejdie, ce-ar trebui să fac? murmură Radu.

— Ar trebui să mi-o aduci tu însuţi pe jupîniţa Para, de unde ştii sau de unde nu ştii... De aceea *ai fost pus* domn. Ca să ne slujeşti după cum îţi vom porunci noi!

Vodă îşi freacă, disperat, mîinile.

— Aş vrea... dar nu ştiu cum.

— Silind-o pe doamna ta, Maria-Despina, să ne ajute. Ea ştie mult mai multe decît vrea să spună despre prietena ei.

— Şi dacă nu se va-nvoi?

Ali-beg se înapoiază pe divan. Se aşază din nou liniştit, cu picioarele încrucişate sub el.

— Daca nu ne-o vei găsi cel puţin pe jupîniţa Para, pentru ca, folosind-o pe ea drept momeală, să-l putem atrage pe căpitanul Ion şi să-l prindem... îţi făgăduiesc, hakan Radu — şi tu ştii că eu mă ţin de cuvînt...

Radu dă din cap, ştie prea bine că Ali îşi va păstra cuvîntul.

— ...Îţi făgăduiesc, cu toată prietenia dintre noi, pe care mi-o aminteai adineauri, că te voi învinui de vînzare. Şi-anume, te voi învinui sultanului că tu, cu doamna ta şi Para, prietena ei, l-aţi ajutat pe Ion să scape de pedeapsă. Şi, după ce vei fi doborît de pe scaun, te voi ucide cu mîna mea, răsplătindu-ţi astfel faptul că l-ai rugat pe sultan, la Stambul, să nu mi-o dea pe Para. Şi, tot ca răzbunare, de rîndul acesta pe doamna ta, dacă nu mi-o vor cere sultanul sau marele vizir, voi lua-o în haremul meu. Pe urmă, voi dărui-o drept roabă vreunui om de rînd...

— Doamne... geme Radu. Prea mă baţi greu pentru păcatele mele! Dar, spune-mi, de unde?... De unde s-o iau eu pe jupîniţa Para, preabunule şi înţelegătorule Ali?

— Nu știu! îi răspunde tăios begul. Dacă însă nu mi-o vei aduce la timp, vei fi pierdut, hakan Radu... Vei fi pierdut!

Radu simte că-i vine să urle de spaimă ca un șacal. Este tocmai pe punctul de a cădea în genunchi, în fața lui Ali-beg, ca să-i cerșească iertarea, cînd comandantul gărzii, un spahiu uriaș și cu o barbă stufoasă, intră.

— Ce este? se întoarce spre el Ali.

— A venit o sanie acoperită, îl înștiințează spahiul.

— Și cine se găsește în sanie? întreabă plictisit begul.

— Jupînița Para, fiica medelnicerului Archir, rugîndu-te să binevoiești a o primi! îi răspunde spahiul.

— Jupînița Para? răcnesc și Ali-beg și Radu, sărind amîndoi în picioare.

— În sfîrșit, a venit! se înveselește begul și, desfăcîndu-și larg brațele, începe să rîdă. Domnia ta, hakan Radu, poți deocamdată să pleci! Și să aștepți în palatul domniei tale restul poruncilor mele...

— Aștept... cum nu... zice Radu. Aștept...

Se apleacă înaintea lui Ali-beg. Îl salută smerit și țîșnește afară pe ușă. Se simte fericit. A scăpat. Planul lui Ali-beg a izbîndit.

«De-ar izbîndi pînă la sfîrșit! Doamne ajută-mă! se roagă el. Doamne ajută-mă!»

Se coboară pe scări. Jos, calul înșeuat îl așteaptă. Și, urmat de marele logofăt Stan și de suita rămasă la intrare, pornește în galop.

Între timp, Para intră la Ali-beg.

În încăperea aceea îl primise fata pe căpitanul Ion. Acolo îl culcase și-l îngrijise cît timp fusese bolnav.

La drept vorbind, chiar din momentul cînd cei doi tineri se despărțiseră, pe malul Oltului, Para știuse că nu va mai putea iubi pe nici un alt bărbat în afară de el.

Fusese totuși încredințată că nu-l va mai reîntîlni niciodată și că fiecare își va urma destinul care-i fusese hărăzit. Însă ea se aflase pe treptele bisericii, cînd Ion căzuse prins. Și dragostea îi dăduse putere și minte să poată răzbi pînă la el, să-l ajute să fugă și să-l adăpostească.

Numai că lucrurile se răsturnaseră tocmai cînd fata socotea că totul se va sfîrși cu bine. O ceată de spahii înconjurase, pe neașteptate, palatul. Jupînița și căpitanul fuseseră siliți să fugă. Ion, înfruntîndu-i pe otomani, cu ajutorul voinicilor lui, izbutise, pentru a doua oară, s-o scape pe Para. Și, îmbrăcînd-o ca pe-o fată de rînd, o ascunsese în bordeiul unui țăran — fost slujitor al lui Vlad — dintr-un cătun de lîngă București.

Acolo stătuse copila pînă azi, cînd fostul slujitor al lui Vlad — trimis de Para să afle ce mai e nou — se întorsese vestind-o că Ion ar fi fost prins și că s-a înălțat pentru el o țeapă în mijlocul orașului.

Atunci Para s-a hotărît.

«E rîndul meu să mă jertfesc pentru omul căruia-i datorez viața și cinstea. Și pe care-l iubesc!»

Se înfățișase lui Ali-beg și îl privea, neînfricată, în ochi.

— În cele din urmă, ai fost silită să vii!... mormăie begul, abia reușind să-și stăpînească bucuria de-a o vedea.

— Am venit!... Voi intra în harem. Dar numai dacă-i vei da drumul, *chiar acum*, căpitanului Ion...

Ali-beg își rostogolește ochii galbeni de tigru sub turbanul albastru:

— Nu tu vei hotărî ce trebuie să fac... Ești în puterea mea...

— Mai bine îmi iau viaţa... şopteşte Para, hotărîtă. De nu îţi ţii cuvîntul...

— Dar cine mă încredinţează că tu îţi vei ţine făgăduiala, dacă-i dau drumul lui Ion?

— Îţi jur, rosteşte fata, cu un oftat.

Ali-beg nu mai are răbdare. Bate din palme. Îndată se iveşte căpetenia gărzii, căreia Ali-beg îi porunceşte:

— Dezlegaţi-l din fiare şi daţi-i drumul căpitanului Ion să plece unde-o vrea!

Căpetenia gărzii înţelege. Fără să şovăie, răspunde:

— Porunca se va împlini!...

— Daţi-i şi-un cal. Să fugă cît mai grabnic. Să n-avem timp să ne răzgîndim!...

Căpetenia gărzii, salutînd, pleacă. În curînd se aude afară, printre tînguirile vîntului, tropotul unui cal.

— Drum bun! suspină fata.

Ali-beg, urmărind-o neîncetat cu privirea iscoditoare, rînjind lacom şi crud, glăsuieşte:

— A plecat. Mi-am împlinit cuvîntul...

Jupîniţei Para i se umplu ochii de lacrimi.

— Mi-l voi păstra şi eu!

Dar totul începe să i se învîrtească în jur şi cade, fără cunoştinţă, la pămînt.

•

Oşteanul din pădure strînse mînerul sabiei în pumn. Ar fi dorit să se repeadă în sprijinul sărmanei jupîniţe.

— Para!... rosti el. Para!...

Se zbuciumă, strigă, dar slăbiciunea îl ţinu, legîndu-l la pămînt cu lanţurile sale de plumb.

Zăpada îl acoperise aproape în întregime. Nu i se mai zăreau decît obrazul şi o parte din coiful auriu, de pe care zăpada, adunîndu-se, aluneca mereu.

Armăsarul nu se mişcase de lîngă el.

Ochii negri ai animalului îl cercetau pe oşteanul rănit cu o privire umedă, aproape omenească.

Coama îi era biciuită şi răvăşită fără încetare de vînt.

Piciorul, în care rana se obrintise între timp, nici nu şi-l mai simţea.

Sforăi.

Îşi înălţă capul şi încercă să adulmece văzduhul.

Dar viscolul bătea în aşa fel, încît toate mirosurile după care s-ar fi putut călăuzi erau împrăştiate.

Noaptea părea că nu voia să se mai ridice de deasupra pădurii.

Întunericul era greu, apăsător şi încărcat de primejdii neştiute, ce se puteau ivi de oriunde.

Copacii scînteiau, legănîndu-se, şi gemeau.

Rănitului i se păru, pentru o clipă, că vede iar ochii şi barba Bătrînului.

«Nu te lăsa doborît!...»

«Nu. Nu mă las!» îi răspunse el.

Cercuri de toate culorile curcubeului se învîrteau ameţitor.

I se părea că se roteşte odată cu ele şi se prăvăleşte, rostogolindu-se, într-o prăpastie.

Viscolul urla, azvîrlind trîmbe de zăpadă asupra celor doi răniţi — unul fiind lungit la pămînt, însă vegheat, cu credinţă, de celălalt.

Apoi vîrtejul şi prăbuşirea încetară. Şi rănitul începu iar să retrăiască o sumedenie de întîmplări, dar toate în frînturi învălmăşite, fără ordine şi uneori fără înţeles.

*

Puhoaiele tulburi, clocotind zgomotoase, dau năvală pe Olt. Vîntul suflă domol. Uneori aduce pe aripile lui cîte o adiere călduţă. Din copaci, ţurţuri limpezi, ca de cristal, picură rar, plîngînd sfîrşitul iernii.

Un călăreţ într-o bundiţă descheiată şi cu o căciulă albă, ţuguiată, pe cap, trece călare, în goană, pe potecă.

Zăpada moale plescăie, strivită sub copitele calului.

În bordeiul din pădure, Ion, sprijinindu-şi pe un butuc sabia, şi-o ascute cu o bucată de gresie.

Fostul ucenic în ale preoţiei, Gheorghe, aşezat pe patul de cetină, meştereşte săgeţi pe care le aşază cu grijă în tolba de la picioarele lui şi cîntă, cu glas înăbuşit, un cîntec de lume.

Pe faţa lui slabă şi palidă, în timp ce-şi murmura cîntecul, pluteşte umbra unui zîmbet ciudat.

Pe treptele săpate în pămînt, care urcă spre ieşirea îngustă a bordeiului, Alexe, vînătorul de lupi, îi pune coadă unei securi. Auzindu-l pe Gheorghe cîntînd, rîde în el tainic. Se opreşte din lucru. Apoi cînd Gheorghe încetează să cînte, dă el drumul la glas.

Vocea îi este mai bărbătească, mai plină.

Gheorghe îşi ridică ochii spre Alexe. Ion se uită, pe rînd, la amîndoi Tustrei încep să rîdă voioşi, cu hohote.

*

În faţa bordeiului, călăreţul cu bundiţa albă şi-a oprit din galop murgul. Acesta se ridică în două picioare, nechezînd.

Voinicul sare de pe cal. Ion, Gheorghe şi Alexe se reped afară.

— Bucure! exclamă Ion.

— M-am întors! îi răspunde acesta scurt. Am aflat unde e Para...

Pe chipul lui Ion, soarele rece de sfîrşit de iarnă îşi aruncă voios, dintr-o spărtură a norilor, cîteva săgeţi.

— Unde?

— A dus-o Ali-beg peste Dunăre...

— De-aceea n-am găsit-o noi în palatul cel mic al doamnei, cînd l-am atacat... Biata de ea! o plînge Alexe.

— A ascuns-o la Boian, în palatul de vară al foştilor ţari bulgari... urmează Bucur.

— Acolo îşi ţine haremul?

— Acolo!

Pe sub bolța înaltă a fostului palat de vară din Boian — palat transformat de turci într-o clădire pătrată, albă, fără nici o fereastră în afară și înconjurată cu un val de pămînt — scîrțîie carele pline cu făină, miere, carne sărată și pește, care pătrund în curte.

Țărani bărboși, îmbrăcați în zdrențe, descarcă sacii, azvîrlind din cînd în cînd ochiade către ferestrele cu zăbrele mărunte și dese, dincolo de care se află zăvorîte cadînele lui Ali-beg.

O șuierătură se aude.

Străjerii din preajma carelor și cei de la porți, izbiți pe neașteptate, încep să se prăbușească.

Porțile, lăsate după intrarea carelor, sînt ridicate iarăși de țărani.

Răsună, dincolo de ferestre, țipetele de spaimă ale femeilor care nu știu ce se întîmplă afară.

Unul dintre țărani — cu barba și chipul lui Năstase — îl ține pe un străjer culcat la pămînt:

— Spune unde e Ali-beg, sau te sugrum?...

— Ali-beg e plecat... A fost chemat la Stambul de sultan!

— Ali-beg e plecat la Stambul! îl vestește Nastase pe Ion care în mijlocul turcilor de la poartă, aflînd această veste, înciudat, îi cosește cu și mai multă hărnicie pe vrăjmași.

Pe porțile deschise, năvălesc, călări, Bucur, Gheorghe, Alexe și alți o mulțime de tineri valahi.

Lupta se dă pe unul dintre balcoane. Împinși de Ion și o mînă de voinici, turcii dau înapoi. Balustrada balconului se prăbușește. Jos, cei care se ridică dau de Bucur, Năstase și Gheorghe.

Alexe desface, cu umărul, usă după usă. Femeile țîsnesc afară, țipînd.

Toată ograda e semănata cu otomani răpuși, cu turbanele, iataganele și sulițele lor.

Negru, adus de Bucur sub balcon, își ridică în sus capul, căutîndu-și stăpînul.

Cadînele s-au grămădit într-un ungher al curții, și de acolo, cu brațele întinse, îi roagă pe voinici:

— Luați-ne cu voi... Ajutați-ne să ajungem la casele noastre...

•

Fostul palat de vară al țarilor bulgari a rămas pustiu, cu porțile deschise.

Se pierde în depărtare.

A venit primăvara. Crengile pomilor își arată bucuroase, soarelui, frumusețile lor — mugurii gata să plesnească.

Pîraiele curg repezi.

Voinicii duc pe șei femeile salvate.

Glasurile și rîsetele acestora răsună argintii.

Vălurile lor subțiri flutură.

Țăranii ieșiți la munca ogoarelor, cu pluguri și boi costelivi, privesc alaiul acesta cu mirare și spaimă.

«Ali-beg se va răzbuna cumplit!» își șoptesc ei.

Negru aleargă în galop. Ceilalţi cai au rămas în urmă.

Pe şa, în faţa lui Ion, Para.

— Te voi trimite cu Alexe în Transilvania, la prietenul măriei sale Vlad, comitele Mihail Szilágyi! îi spune Ion fetei.

Ea îl cuprinde cu mîinile de gît.

Văzduhul primăvăratec îşi desface larg aripile străvezii.

*

«Dar am salvat-o oare, într-adevăr, pe Para? se zbuciumă în fierbinţeala lui rănitul. Am salvat-o pe Para? Pe Para sau pe Oltea?... Para... Oltea?...»

În minte o revede pe Oltea.

— Ai venit!... Ai venit!...

Primăvara a înveşmîntat plaiurile Tismanei în straie bogate de lumină verde şi aur.

Fata aleargă pe o costişă.

Flori de cireş se scutură ca o ploaie înmiresmată şi caldă.

— Te-ai întors!... Te-ai întors!...

Livezile freamătă.

La fel, stejarul cel bătrîn, poteca, pîrîul şi pădurea de castani, care-l cunosc de copil.

— Te-ai întors!... Te-ai întors!... Nu ne mai părăsi.

Fetiţa îl apucă de mînă şi-l trage după ea:

— Haide să ne jucăm!

Se joacă amîndoi «de-a soarele şi luna». Şi luna se lasă de astă-dată, dinadins şi cu viclenie, prinsă de soare.

E ziua de Sînziene[1]... E şi ziua lui Ion. Fetele din Tismana şi-au făcut, după datină, cununiţe din floare de sulfină, culeasă în zori prin iarba plină de rouă.

O cununiţă şi-a împletit şi Oltea.

Se coboară amurgul.

Pe culmea dealului fumegă argintie luna.

Acolo are loc «jocul făcliilor».

Flăcăi călări gonesc spre culmea dealului, cu făcliile aprinse în mîini. Dar fetele le-au luat-o înainte. S-au urcat încă de la amiază pe culme. Au cules flori. Au împodobit locul. Şi-au pregătit grămezile de vreascuri. Acum le dau foc. Flăcăii totuşi se grăbesc. Sar de pe cai. Încep «jocul făcliilor». Apoi, băieţi şi fete, perechi-perechi, sar peste focurile aprinse de fete. În cele din urmă încep cu toţii hora.

Ion a urcat şi el pe culme cu o făclie în mînă. Dar nu descalecă, nu sare peste foc, nici nu se prinde în horă.

Oltei, în lumina flăcărilor, îi ard obrajii ca un mănunchi de bujori.

— Aş vrea să cresc mai repede mare!... îi spune ea lui Ion.

Flăcăul începe să rîdă:

— Şi-aşa eşti destul de mare!...

— Aş vrea să fiu mare de tot...

— Pentru ce?

[1] Sărbătoare populară, bogată în tradiţii. Are loc la 24 iunie.

— Ca să nu mă mai despart de tine niciodată. N-am să te las să mai pleci nicăieri singur...

— Nici la război?

— Nicăieri!

•

Focurile de la «serbarea făcliilor» s-au întins. Au cuprins toată culmea.

•

Focuri întinse, nesfîrşite... Focuri...

•

Ion şi Bucur călări, de pe înălţimea unei movile, privesc focul în care arde zarea.

Bucur îl înştiinţează pe căpitan:

— Am izbutit să dau foc şi celor din urmă depozite de hrană turceşti, care se mai aflau în Ţara Românească.

•

Un foc mare a fost aprins în piaţa Sfîntul Gheorghe din Bucureşti.

Bărbaţi, femei şi copii aleargă la semnul acesta de chemare.

Pristavul domnesc sună din surlă prelung.

Toate clopotele din Bucureşti bat.

Norodul s-a adunat.

Marele vornic Dragomir vesteşte mulţimea:

— Căpitanul Ion a fost prins!...

— A fost prins căpitanul Ion? se uimeşte mulţimea.

Şi marele vornic Dragomir, în numele voievodului Radu, reaminteşte mulţimii toate relele săvîrşite de căpitanul Ion:

— Nici un trimis al Înaltei Porţi nu mai putea trece în voie. Oamenii lui loveau cetăţile turceşti.

— Fostele noastre cetăţi dăruite lui Mahomed de măria sa Radu! îl îndreaptă un glas venit din mulţime.

— Conacele boiereşti...

— Au ars nenumărate!... se bucură lumea adunată.

— Iar el însuşi, cum ştiţi — urmează Dragomir — prefăcîndu-se cînd ţăran, cînd călugăr, se străduia în toate felurile să-l prindă la strîmtoare şi să-l răpună pe măria sa Radu...

— De două ori a fost aproape să-l răpună, îşi şoptesc la ureche oamenii.

— Măria sa mi-a poruncit atunci mie să iau cele mai chibzuite măsuri...

— I-au întins curse şi laţuri de tot felul, în fiecare loc... îşi destăinuie unul celuilalt, ceea ce ştiu, locuitorii Bucureştiului. A încercat şi Ali-beg să-l prindă în capcană, în palatul cel mic al doamnei. Şi-a scăpat şi de-acolo...

— Numai că Ion, cu curajul lui nebunesc, le-a înfruntat pe toate... urmează Dragomir.

— Şi cum l-aţi prins pînă la urmă? întreabă mulţimea.

— Îl urmăream de multă vreme. Ştiam că dă tîrcoale palatului domnesc!

— Ştiam şi noi! îşi şoptesc oamenii.

— Astăzi de dimineaţă, dîndu-se drept cîntăreţ rătăcitor, a cerut voie să intre în palat, ca să-i cînte voievodului un cîntec. Dar sub mantie avea o sabie, cu care socotise să-l răpună pe măria sa Radu. Noi, care pregătisem totul din timp, i-am dat voie să intre...

— Şi?... Şi?...

— Răufăcătorul a fost prins. Şi-şi va primi pedeapsa...

— Păcat de tinereţea şi vrednicia lui! spun oamenii în taină.

Multe femei oftează. Altele au început să plîngă.

Tot în această vreme, la palat s-au adunat boierii.

Vodă stă răşchirat în jilţ.

Lîngă el, doamna ţării cu ochii trişti şi negri priveşte parcă în gol.

— Am vrea să ştim şi noi, cum aţi pus mîna pe el? întreabă un boier.

— E turbat ca o fiară şi ar fi fost în stare să lupte şi c-o oştire întreagă!... se îngrozeşte altul.

Voievodul rîde strîmb. Buzele îi sînt roşii, aproape femeieşti. Privirea i se scurge, din ochii lui frumoşi, subţire, veninoasă. Pe haina de brocart, bătută în pietre scumpe, are pete de vin.

— Să spună logofătul! se grozăveşte Radu.

Marele logofăt Stan începe să povestească:

— Cînd a-nceput să urce scările palatului, de sus i-am aruncat în cap o plasă din cele mari, greceşti. S-a încurcat în plasă. N-a mai putut să-şi scoată sabia. Asupra lui s-au năpustit o sută de oşteni.

— Curajul nebunesc pe care îl avea, de data aceasta l-a pierdut! se veseleşte vodă.

— Şi ce-aţi făcut cu el?

— Am vrut să-l trag în ţeapă! scrîşneşte vodă. Însă doamna Maria-Despina m-a rugat...

— Înalţa doamnă a ţării?...

— Aştept un prunc... dă doamna, pentru întîia oară în vileag, marea taină. Mi-aş dori o fetiţă, surîde ea, care să se numească la fel ca mine, Maria, şi ca măicuţa mea, Voichiţa. În numele copilului care o să vină, n-am vrut să curgă sîngele lui Ion...

Marii boieri clocotesc. Ar fi dorit să-l vadă pe răzvrătit în ţeapă.

— Dar n-aveţi grijă, boieri! strigă ascuţit Radu. Îl voi trimite în lanţuri, aşa cum am făgăduit de mult, luminăţiei sale sultanului. Moartea va fi de zece ori mai cruntă!...

— Moartea va fi de zece ori mai cruntă!... se veselesc boierii.

•

Între alţi osîndiţi, legat în lanţuri, cu jumătatea de sus a trupului goală şi biciuit fără încetare de paznici, căpitanul Ion se tîrăşte pe drum.

Văzduhul este înăbuşitor.

Cerul s-a făcut roşu.

Un turc înalt, spătos, cu barbă neagră, care conduce convoiul, îşi pune palma streaşină la ochi.

— Mîine vom fi la Egrigöz, le spune el paznicilor. Şi cîinii aceştia vor fi închişi în temniţă pentru tot restul vieţii.

•

S-a făcut noapte. Cerul e înnorat. Se simte în văzduh apropierea furtunii. Paznicii, care sînt de strajă, veghează.

Osîndiţii, lungiţi cu trupurile goale pe ţărînă, se odihnesc. Dorm. Sau se prefac că dorm...

Vîntul a început să sufle. Fulgere se desfoaie pe cer, ca nişte flori albastre. Suliţele lor lungi brăzdează, frînt, văzduhul.

Zgomotul vîntului şi-al ploii seamănă acum cu galopul a zeci de herghelii.

La adăpostul beznei şi-al zgomotelor ploii, Ion îşi sfărîmă, cu două pietre mari, cătuşele de fier.

Alţi osîndiţi, la fel, ajutîndu-se unii pe alţii, luptă să-şi scoată lanţurile.

Unul din paznici, care-şi acoperise capul cu o mantie, ferindu-se de ploaie, a căzut la pămînt.

O lovitură în creştet doboară şi pe altul.

Cu iataganul acestuia din urmă în mînă, Ion a ajuns la cortul ofiţerului turc.

Îl smulge din culcuş. Otomanul ridică mîinile, în semn că se predă.

Întreg convoiul osîndiţilor e liber.

Pe paznici, legaţi bine, cu căluşuri în gură, i-au azvîrlit într-o groapă, deasupra căreia au grămădit mormane întregi de crengi.

Mulţi dintre osîndiţi au îmbrăcat veşmintele turceşti.

— Pînă vor fi descoperiţi călăii noştri, noi vom putea ajunge departe! le spune osîndiţilor Ion.

Ploaia nu încetează să cadă.

Un copac s-a aprins. Arde cu flăcări vii.

•

Prin noroi şi furtună, cu trupul pe jumătate gol, căpitanul aleargă.

•

În zori. Furtuna s-a înteţit. Sub ochii turburi şi obosiţi ai lui Ion, s-a ivit marea cu valurile uriaşe, frămîntate.

O barcă a fost trasă departe, pe nisip.

Ion se apropie de barcă.

Se prăbuşeşte. Are însă puterea să se salte şi să se prindă cu mîinile îngheţate, tremurătoare, de marginile bărcii.

•

Furtună pe mare... Huiet... Barca este purtată de valuri în neştire.

•

«Pe ce tărîm mă găsesc?... Este aurita Crimee... Crimeea!...»

Urmat de mîrzaci, căpeteniile sale de oaste — cu fața galbenă, brăzdată, ochii mici înfundați și buza de sus spînă — marele han al Crimeei, Hagi Ghirai, sosește în sunete de tobă.
Mîrzacii sar din șa și-l sprijină pe marele lor han să descalece.
Cu toții se așază, avînd picioarele încrucișate sub el, pe perne de mătase, înșiruite deasupra unui covor.
Marele han e în mijloc. Îi face semn lui Ion să se așeze și el pe-o pernă, în apropierea lui.
Fîntînile, țîșnind din pereții de marmură, ce înconjoară grădinile lui Hagi, susură încetișor.
Mireasma trandafirilor este îmbătătoare.
Sclavii georgieni aduc ceaiul fierbinte în căni.
Sus, în pridvorul din lemn scump de santal, adăpostite după perdele, Ion știe că se află soțiile și cele treizeci de fiice ale marelui han.
Acesta ia cuvîntul.
Barba lui aspră, rară și argintie se clatină.
— Îți datorăm răsplată! spune marele han. Ne-ai dezlegat în totul taina strămoșului Tanai, a mormîntului său, și ne-ai adus de-acolo lanțul cel sfînt de aur, purtat de el în viață, pe care îl căutam. Rostește-ți o dorință, și îți jur să ți-o îndeplinesc!...
— Am o îndatorire. Vreau să ajung la Roma, la principii creștini...
— Ești un mare viteaz! glăsuiește iar hanul. Nu te-ai temut nici de vrăjmașii care-ar fi vrut să te împiedice să săvîrșești lucrarea și nici de diavolii ce-nconjurau mormîntul. Dacă rămîi la noi, îți dăruiesc pe una din fiicele mele de soție...
Fetele din pridvorul de sus se aud chicotind.
— Și, dacă îmbrățișezi credința lui Alah, ai putea să ajungi un dregător de seamă în acest colț fermecător al lumii, care este Crimeea... Și poate — de ce nu? — moștenitorul meu...
Ion se apleacă înaintea marelui han:
— Sînt nevoit să plec, repetă el. Îndatoriri de seamă, ce nu se lasă amînate, mă cheamă-n asfințit.
Hagi ridică mîna:
— Ca să te-ntorci degrabă, îți pun la îndemînă cea mai ușoară și mai iute corabie. Un vas genovez cucerit de curînd. Ai să te-ncredințezi că noi știm să plătim vitejilor mai bine decît ghiaurii voștri din asfințitul lumii...

*

În fața Papii de la Roma, Ion stă îngenuncheat.
— Astăzi, cînd Ioan de Hunedoara a-nchis ochii și Gheorghe Castriota-Scanderbeg, albanezul, este prea ostenit, rostește căpitanul, un singur om îi poate înfricoșa pe turci. Acesta este domnitorul Vlad, cel zăvorît, printr-o înșelăciune, la Vișegrad. E neîmblînzit, căci a zăcut mulți ani în lanțurile și temnițele turcești. Ura sa împotriva năvălitorilor este mai mare decît a oricui. Și, de l-ai ajuta să ajungă iar liber, domnitorul valah ar putea alunga oștile musulmane.
Papa stă nemișcat, cătînd printr-o fereastră a Vaticanului către crucea de aur de pe bazilică.

— I-aţi spus regelui nostru Matei că domnitorul Vlad nu are nici o vină?

— Regele n-a stat încă de vorbă cu cel adus de noi ca să mărturisească...

În lumina amurgului şi-a luminărilor, întreita tiară[1] sclipeşte orbitor. Un clopot bate rar, anunţînd miezul zilei.

— În acea parte a lumii, mai glăsuieşte Papa, pentru orînduirea oricăror frămîntări în legătură cu musulmanii, l-am binecuvîntat pe regele Matei. Hotărîrile lui sînt drepte pentru noi... Du-te dară la el şi-ncredinţează-l tu însuţi, dacă poţi, că domnitorul vostru este nevinovat...

•

«La regele Matei!... La regele Matei!...»

•

Chipul măreţ al Papii, întreita coroană şi crucea de la bazilica romană se topesc pe încetul.

În locul încăperii din Vatican, unde-l primise Papa, căpitanul zăreşte castelul din Hunedoara al regelui Matei.

Sala cea mare de ospeţe...

•

— Şi-acum, rosteşte regele, să bem această cupă cu vin în cinstea biruitorului în turnirul de astăzi.

Trîmbiţele sună prelung.

Regele îşi înalţă cupa grea cu picior, bătută în şase rînduri de nestemate.

Marea nobilime se ridică în picioare. Rochiile de mătase şi brocart ale femeilor foşnesc. Săbiile bărbaţilor zăngănesc vesel.

Urale puternice izbucnesc din piepturile magnaţilor. Sînt cu toţii dornici să-i intre în voie tînărului rege. Să-i spulbere bănuielile, de-altminteri îndreptăţite, asupra credinţei lor

Cavalerul Ioan mulţumeşte. Invitaţii îşi sorb cupele. Nobilii vîrstnici şi fiii lor, pînă la ultima picătură. În vreme ce soţiile şi tinerele fete îşi înmoaie doar buzele în licoarea uşor gălbuie, aromată şi dulce, de Tokay.

— Asemenea luptători, ca domnia ta, dorim s-avem, cavalere Ioan! ia cuvîntul comitele Mihail Szilágyi, cel dintîi dregător al regatului, după ce i-a cerut, mai întîi, din ochi, nepotului său, regele Matei, îngăduinţa de a vorbi. Îţi cunoaştem meritele trecute, în luptele cu turcii. Eşti un viteaz pe care ne-am putea bizui. Şi, potrivit legilor noastre cavalereşti, vom îndrăzni să-l rugăm pe serenisimul nostru stăpîn să te înalţe, în timpul cuvenit, la rangul de baron...

Între aristocraţi se stîrneşte un murmur. Iarăşi se va ridica, în rîndurile marii nobilimi transilvănene, un cavaler valah?

Lucrul acesta nu este, oare, cu tîlc? se întreabă, din ochi, magnaţii. Nu cumva comitele Mihail Szilágyi — acela care şi-a impus la tron nepotul, peste voinţa multor grofi — urmăreşte vreun anumit plan?

[1] Mitra papală, formată din trei coroane suprapuse

Neliniştea este firească, deoarece înaintări din acestea în rang nu au loc decît foarte rar.

Regele Matei avea însă o fire impresionabilă. El rămăsese uimit de faptul că Ioan de Valahia îl învinsese pe cel mai de temut cavaler al Ungariei, «biruitorul regilor» — cum era numit comitele Georg de Ellerbach.

Comitele luptase în turniruri pe tot întinsul Europei: în Cehia, Germania, Francia şi Polonia.

Nimeni nu izbutise să-l înfrîngă.

În turnirul de astăzi, de la Hunedoara, el se păstrase dinadins la urmă, pentru ca să-l doboare pe cavalerul Ioan, învingător al tuturor celor de dinaintea lui.

Marii aristocraţi urmăriseră lupta cu răsuflarea tăiată. Nu trebuia, cu nici un preţ, ca Ioan de Valahia să ajungă sărbătoritul turnirului. Le era prea destul şi-aşa faptul că, în Ungaria, se instaurase o nouă dinastie, aceea a Corvinilor.

Era adevărat că Ioan Corvin de Huniade fusese cel mai de seamă apărător al Europei. Doar la auzul numelui său, se ridicau, mergînd neînfricaţi la moarte, români, unguri, germani, sîrbi, albanezi şi oricine ura şi se temea de asuprirea otomană.

Numai că ei se împotriviseră din răsputeri ca fiul său, Matei, să se urce pe tron. Ori, fără comitele Mihail Szilágyi, unchiul lui de pe mamă — şi el, pe cît se auzise, dintr-o familie valahă, înnobilată în război, ca şi aceea a Corvinilor — tînărul Mateiaş, pe care marii aristocraţi îl numeau în derîdere «crăişorul valah», nu şi-ar fi pus pe frunte niciodată coroana.

Cu toate că magnaţii nădăjduiseră în victoria, la turnir, a comitelui Georg, acesta căzuse de pe cal. Căzuse de la primul atac al lui Ion, la fel ca şi, cu puţin înainte, comiţii Szepes şi Pongracz.

Urmaseră o a doua şi a treia ciocnire, cu încuviinţarea regelui, căruia nu îi venea nici lui să creadă că poate fi cu putinţă o asemenea înfrîngere de neînchipuit. De trei ori la rînd, în lupta cu suliţa, cu sabia şi cu securea, comitele de Ellerbach fusese azvîrlit de pe cal. Şi dacă mai trăia aceasta nu se datora decît mărinimiei cavalerului Ioan.

Victoria aceasta surprinzatoare nu-i mai putea ieşi din cap regelui. Şi, fiindcă avea nevoie de luptători destoinici, în vederea îndeplinirii planurilor mari pe care şi le alcătuise, se hotărîse, pe neaşteptate, să-l ridice pe Ion la rangul de baron.

— Sîntem de aceeaşi părere cu comitele nostru, Mihail Szilágyi, răspunde regele. Cavalerul Ioan va trebui, bineînţeles, în timpul legiuit, să săvîrşească toate celelalte formalităţi, care sînt necesare, potrivit datinilor cavalereşti. Dar, imediat după aceea, ne vom simţi onoraţi să-i dăm învestitura şi să-l numim baron...

Trîmbiţele sună asurzitor. Regele soarbe încă o cupă cu vin, după ce închină, prieteneşte de astă dată, numai cu cavalerul Ioan.

Face apoi un semn, şi petrecerea, însoţită de danţ, începe.

Succesul cavalerului Ioan este deplin. În sala monumentală de primire (sau «sala cavalerilor», cum se numeşte), sală iluminată de peste trei sute de făclii, scaunul lui se găseşte alături de acela al regelui, în faţa căminului din piatră pe care se vede, gravat în aur, corbul cu un inel în cioc, avînd în ghearele încleştate coroana regilor maghiari. Şi dacă cei mai mulţi dintre bărbaţi îl privesc cu invidie, femeile şi tinerele fete nu se mai satură şi îl sorb din ochi.

Femeile și fetele, cu toate reținerile impuse de părinții, soții sau frații lor, aplaudaseră cu înflăcărare victoriile lui Ion, fiecare sperînd în taină ca la ospăț să danseze cel puțin o dată cu el. Și asta nu numai pentru că frumusețea bărbătească a lui Ion, la vîrsta aceea de douăzeci de ani, era desăvîrșită, ci și fiindcă, încă de pe atunci, isprăvile săvîrșite de el fuseseră învăluite în aura legendei.

Cîte nu se povestiseră și, uneori, chiar nu se cîntaseră despre el?

Multe dintre tinerele doamne și fete care iau parte la ospăț își istorisesc bunăoară chiar acum între ele, la ureche, cum Ioan de Valahia, fiind prizonier la turci, izbutise să scape. Pătrunsese în haremul lui Mahomed, eliberînd de acolo pe-o fostă iubită a lui și o fetiță în vîrstă de cinci ani. Tot astfel, mai tîrziu, salvase pe o altă fată din seraiul unui faimos general turc.

Cutreierase lumea și pretutindeni luptase, cu toate forțele, contra puterii otomane.

Cu același țel se înfățișase tînărul comitelui Mihail Szilágyi. Acesta îl trimisese în luptă contra imperiului otoman, și-acolo dobîndise, prin vitejia lui, rangul de cavaler.

Este adevărat că lucrul acesta Ion îl făcuse cu un anume țel, pe care n-aveau de unde să-l cunoască nici regele, și nici magnații lui, și cu-atît mai puțin grofinele și copilele lor.

Acestea din urmă, mai ales, povestindu-și isprăvile lui Ion, se mulțumeau să-l vadă, să-l admire și să ofteze adînc.

Cea mai aprinsă dintre toate acele tinere fete și femei, care îl admirau și se roteau, în mod obișnuit, în jurul său — de cînd era la curte — ca niște fluturi în jurul unei lumînări, era însă copila grofului Albert de Szentgyörgyi.

Se numea Elisabeta. Nu avea decît cincisprezece ani și era socotită drept cea mai mîndră, mai bogată și mai strălucitoare fată de măritat din întregul regat maghiar al acelui an 1465.

Nici una nu îl aplaudase, la turnir, mai mult decît Elisabeta.

Copila tocmai ascultase pe un minnesenger, în castelul tatălui său, cîntînd legenda Nibelungilor.

În mintea sa, de cum îl zărise pe Ion, îl și asemuise cu cavalerul Sigfrid. Ea se visa Crimhilda. Iar Ion urma s-o îndrăgească, la fel ca Sigfrid pe Crimhilda.

Ce-i drept, Ion nu-i dăduse de înțeles c-ar fi îndrăgostit de ea. Însă aceasta n-o făcuse să-l îndrăgească mai puțin. În taină, se și destăinuise doicii sale că era hotărîtă să facă tot ce-i va sta în putință ca să și-l cucerească pe cavalerul Ioan. Să se mărite cu el.

— Ori cu el fericită, ori fără el la mînăstire! spuse Elisabeta doicii sale, cu acea hotărîre înverșunată pe care numai la vîrsta de cincisprezece ani poate o fată îndrăgostită s-o ia.

Începînd dansul, mîndra Elisabeta făcuse în așa fel ca ea, cea dintîi, să se prindă de mînă cu Ion. Ceea ce o îndurera, totuși, peste măsură, era că el rămînea nepăsător la toate drăgălășeniile sale. Oricît se străduia fata, cavalerul întîrzia să i se prindă în mreje.

Gîndurile flăcăului erau în altă parte decît la vorbele ei pline de înțelesuri. Ochii lui nu vedeau zîmbetele ei grațioase, ci rătăceau prin sala cea mare de ospețe, îndreptîndu-se uneori spre rege, alteori... cine știe unde...

Fata își simțea inima săgetată de-o suferință fără seamăn. Cu cîteva

zile în urmă, cavalerul Ioan se purtase cu totul altfel față de ea și — să i se fi părut numai ei, oare? — îi dăduse chiar unele speranțe...

«Poate între timp să se fi îndrăgostit de alta! se gîndește Elisabeta. Voi fi cu ochii-n patru. Nu-mi va scăpa nimic.»

Dar după danț inima i se strînge mai tare, pentru că numaidecît el este înconjurat de o mulțime de grofine. Și alte tinere femei și fete se bucură de zîmbetele lui.

Se hotărăște să-l urmărească pas cu pas.

Dintr-o dată — i se pare sau chiar așa este? — îl vede pe cavalerul Ioan privind spre mama sa vitregă.

Privirile schimbate de cavalerul Ioan cu tînăra femeie îi sfîșie inima. În mintea fetei se înnoadă și alte legături.

Tatăl său, comitele Albert de Szentgyorgyi, o cunoscuse pe cea de-a doua soție a lui în castelul lui Mihail Szilágyi de la Sibiu, unde mișunau întotdeauna o sumedenie de valahi.

Magnatului îi plăcuse frumoasa boieroaică română, mai tînără cu aproape treizeci și cinci de ani decît el.

Despre această boieroaică, Mihail Szilágyi îi povestise că avea nesfîrșite moșii în Valahia mică. Fusese însă nevoită să-și părăsească țara și averea, deoarece era urmărită de turci. Și, fiindcă Albert era văduv de peste zece ani — se hotărîse să se însoare cu ea.

Mihail Szilágyi, la rugămintea lui Szentgyörgyi, se străduise apoi să o convingă pe boieroaică să primească această cerere în căsătorie, arătîndu-i cîte primejdii pîndesc pe o tînără femeie, singură și neocrotită.

După destule șovăieli și numai la stăruințele lui Szilágyi, pînă la urmă Para primise această rugăminte de-a se căsători — și nunta se făcuse.

Era însă limpede pentru oricine că între cei doi soți nu domnea dragostea. Tînăra femeie părea să fie mistuită de o adîncă suferință, a cărei pricină, cu toate rugămințile celor din jur, nu o destăinuise nimănui.

Și iată că Elisabeta o zărește pe mama sa vitregă strecurîndu-se pe ușa din spate a sălii de primire.

Cu inima bătîndu-i puternic, pornește după ea. O urmărește pe scara cotită de piatră, fără balustradă, care dă pe una din terasele mai dosnice ale castelului.

Ajunsă pe terasă, Para se oprește o clipă.

Privește cerul senin, pe care abia au început să pîlpîie cele dintîi făclioare ale nopții. Oftează adînc. Apoi începe să se plimbe, frîngîndu-și mîinile, pradă celei mai mari și mai nestăpînite frămîntări.

Geloasa Elisabeta, cu pași nesimțiți, ca o mică sălbăticiune, s-a furișat pe urmele tinerei femei, pînă sus, pe terasă. Acolo, se ascunde într-una din cele mai întunecate firide ale zidului, supraveghind-o cu ochi pătrunzători pe mama sa vitregă și, totodată, așa cum devenise între timp sigură, pe rivala ei.

Noaptea este caldă. O mireasmă de iasomie se ridică din parcul castelului. Privighetorile cîntă. Însă făptura care-l așteaptă pe cavalerul visurilor sale de fată nu este ea, Elisabeta. Ci mama sa vitregă.

În sfîrșit, pași sprinteni și ușori de bărbat tînăr se aud urcînd scările. La drept vorbind, Elisabeta mai mult simte pașii aceștia decît îi aude. Și nu atît cu urechea. Cît cu inima.

Pașii bărbatului au fost simțiți, în aceeași clipă, nu numai de Elisabeta, ci și de Para.

Aceasta — și ea cu mulți ani mai în vîrstă decît fiica soțului său — s-a luminat la chip. Ochii i-au căpătat o strălucire neobișnuită. Și s-a făcut nespus de frumoasă — așa cum Elisabeta n-o mai văzuse încă niciodată.

Aleargă înaintea lui Ion.

Elisabeta își acoperă obrazul și ochii cu palmele micuțe, albe.

Doamne! Știa! Și, totuși, în sinea ei, încă mai spera... Spera ca totul să nu fie decît o nălucire. Ca pe altcineva să-l aștepte mama sa vitregă, acolo, pe terasa aceea dosnică. Nu pe bărbatul iubit de ea și pe care cu atîta ardoare și-l visa de soț.

Ș-ar fi făcut, în acest caz, că nu știe, că n-a văzut nimic.

Înțelegea. Comitele ar fi putut, foarte bine, să-i fie tată și soției sale, la vîrsta pe care o avea. Amîndouă — mama și fiica — erau cele mai bune prietene.

Mama sa vitregă era blîndă. Îi arătase, încă din prima zi de conviețuire, o dragoste caldă. Se purtau una față de cealaltă nu ca o mamă față de fiica ei, ci ca două surori. Dar ceea ce se întîmpla în clipa aceea pe terasă îi era Elisabetei peste putință să îndure.

Mama sa vitregă i-a căzut la piept. Iar el îi mîngîie obrajii și părul. Și îi șoptește cuvinte pe care Elisabeta, oricît își ascute urechile, nu le poate auzi decît în frînturi.

Para, fără să vrea, își reamintește ziua cînd, cu trei ani în urmă, căzuse de groază și scîrbă, la picioarele lui Ali-beg, jertfindu-se — așa cum credea — pentru salvarea vieții tînărului iubit de ea. Deși căpitanul nu fusese prins, ci hălăduia liber, adăpostindu-se, cu ajutorul locuitorilor din jurul Bucureștilor, împreună cu oamenii lui, într-un bordei adînc și pregătindu-se de zor să reînceapă lupta.

Cînd Ion aflase că jupînița pornise spre lagărul turcesc, era mult prea tîrziu. Fata căzuse în lațul întins de Ali-beg, și o rețea întinsă de oaste fusese pregătită să-l prindă pe căpitan.

Cu toate că își dăduse seama că i s-a întins o cursă — sau, poate tocmai de aceea — Ion pătrunsese, ca o furtună, cu toți flăcăii lui, în palatul cel mic. Dar Para nu mai era acolo.

Scăpase totuși teafăr. Și începuse s-o caute pe fată prin țară și peste Dunăre. Pînă la urmă dăduse de urmele ei Bucur în seraiul lui Ali-beg de la Boian.

O scăpase prin luptă. Dar nu mai avusese mult timp să stea cu ea de vorbă, ci se grăbise s-o trimită, pe loc, în Transilvania, la prietenul statornic al lui Vlad Țepeș: Mihail Szilágyi.

După aceea, reîncepuse lupta.

Căzuse prins. Scăpase. Ajunsese în Crimeea. Se dusese la Roma. Pe la alți prinți creștini. Și, în cele din urmă, luîndu-și inima în dinți, s-a îndreptat spre Buda.

Măcar că luase însă parte pînă atunci la patru bătălii în folosul regatului, dobîndind mari izbînzi, regele nu-l primise încă să stea cu el de vorbă despre voievodul Vlad.

Frămîntări mari și grele, cărora regele abia le putea face față, bîntuiau în acele zile în Ungaria.

Szilágyi îl sfătuise pe Ion să lupte și în turnir. Iar, cu prilejul turnirului, spre nemaipomenita lui surprindere, Ion o zărise pe Para alături de bărbatul său. La început nici nu-i venise să creadă că era ea.

Pe ochii altădată atît de luminoși ai jupîniței se așternuse, în cei trei

ani care trecuseră, o umbră vînătă, cețoasă, care-i schimba înfățișarea.
Para îl recunoscuse însă din prima clipă. Se împurpurase și ochii începuseră să-i strălucească. Asta îi redase ceva din vechea înfățișare. Și căpitanul putuse să se încredințeze că grofina de Szentgyörgyi nu era alta decît fiica medelnicerului Archir.

Pe-ascuns și cu destulă greutate, schimbaseră cîteva vorbe. Dar jupîneasa îl implorase ca să se întîlnească la ospăț. Și Ion, mișcat, se învoise.

Clipa aceasta sosise.

— De ce te-ai măritat? o întrebă căpitanul pe Para.

Tînăra femeie își plecă fruntea albă și îi răspunse:

— Mie nu mi-a fost dată fericirea. M-au dorit numai oameni haini, de care mi-a fost silă... Zue și Ali-beg... Nu mă mai puteam întoarce la tine așa, înjosită...

— Dar soțul tău?

— E bun și mă iubește... Dar eu... cum știi... pe tine... numai pentru tine...

Para se îneacă de plîns, însă se stăpînește.

Căpitanului i se sfîșie inima. Își dă seama cît suferă Para. Dar în același timp înțelege că a făcut o mare greșeală, primind să se întîlnească pe terasă cu grofina de Szentgyörgyi. Numai că ea îl rugase atît de mult, și el nu avusese tăria să i se împotrivească.

Și încă Ion nu știe că o altă micuță grofină, îndrăgostită și geloasă, plînge cu sughițuri, ascunsă într-o firidă din zid.

Ion o crezuse numai o copilă. Elisabeta luase însă totul în serios. Ea dorea, neclintit, să se mărite cu Ion. Iar, din ascunzătoarea ei, nu auzise decît cuvintele Parei:

— ...doream să fiu... în brațele tale, curată ca o floare...

Cuvintele acestea o făcuseră parcă să-și piardă mințile. Nemaiștiind ce face, ca o ciută rănită, dar și ca o pisică sălbatică, Elisabeta o ia la fugă pe scări. Trece prin mulțime ca o săgeată. Aleargă la tatăl său. Îl apucă de umeri și, plîngînd, începe să-i strige:

— Soția ta... mama mea vitregă... și cavalerul Ion... sînt pe terasă...

Se lasă o tăcere de moarte. Magnații se grămădesc în jurul comitelui și al copilei lui.

— Ce este? Spune deslușit! o întreabă Szentgyörgyi.

Regele, tînăr, chipeș și elegant se apropie.

Mulțimea îi face loc.

Fata se întoarce spre rege.

— Măria ta, serenisime rege, plînge ea, mama mea vitregă l-a amăgit... i-a dat întîlnire cavalerului Ioan...

— Cavalerul Ioan!... Cavalerul Ioan!... repetă, mai cu seamă, femeile.

Elisabeta nu mai ține seamă de nimic. Obrazul i s-a aprins. Ochii i-au devenit sticloși. Are înfățișarea unei mici hiene, gata să sară și să sfîșie.

Comitele Albert, în vremea asta, cată în jur. Pe soția sa nu o zărește nicăieri. Cavalerul Ioan, de asemenea, lipsește.

Cel mai mare dintre frații Zápolya se îndreaptă spre rege, spunîndu-i cu reproș:

— Viitorul vostru baron, cavalerul Ioan, a necinstit castelul acesta al Huniazilor și a pătat numele glorioasei familii de Szentgyörgyi...

— Să mergem pe terasă, ordonă regele.

Şi Mateiaş porneşte înainte, urmat de Szilágyi — care blestemă în gînd această nenorocită întîmplare — de Szentgyörgyi, roşu ca racul, de toţi ceilalţi magnaţi şi de familiile lor.

— Ceea ce povesteşte fata nu poate fi crezut! rosteşte Szilágyi. Sînt de părere să ne întoarcem!...

— Este adevărat! Adevărat!... ţipă Elisabeta. Veniţi... şi-o să vedeţi. Mama mea vitregă este de vină... Pe ea s-o pedepsiţi... Pe ea... El nu e vinovat... Numai ea...

Cu toţii urcă scările. Pe terasă nu este însă nimeni. Para şi Ion o auziseră pe fată cînd coborîse să îi pîrască tatălui său şi regelui.

Iar căpitanul încercase s-o scape pe Para, ducînd-o în braţe, de-a lungul unei brîne de piatră, care înconjura zidurile castelului.

Numai că brîna, în partea din mijloc, era ruptă. Marii aristocraţi, în timpul cînd Szilágyi se străduise să-l înscăuneze pe Mateiaş ca rege, trăseseră cu tunurile în castel. Brîna fusese sfărîmată.

— Să ne întoarcem! îl roagă Para pe Ion. Nu sîntem vinovaţi. N-am făcut nimic rău.

Cei doi tineri se reîntorc. Mulţimea grofilor murmură. Regele este uimit.

— Iată-i! ţipă Elisabeta.

Dar căpitanul Ion o ocroteşte pe Para.

— Nimeni nu va putea să se apropie de soţia comitelui Albert, cu gînd rău — îi preveni pe toţi — cît timp voi fi în viaţă şi cu sabia-n mînă.

De jos, dinspre rîu, urcă adieri reci. Terasa s-a umplut de lume. Para se sprijină de balustradă. Prin minte o fulgeră un gînd: să se azvîrle în gol.

— Îi vedeţi, majestate? Îi vezi, tată? îi arată iarăşi, cu degetul, Elisabeta. Ea e de vină...

Para o priveşte pe fată liniştită şi uşor mustrătoare.

Ţinea la fiica ei vitregă şi o înţelegea. Nu ştiuse că îl iubea pe Ion. Acum pricepea multe. Nu îi răspunse ei, ci i se adresă soţului său:

— Ţi-am povestit... În urmă cu trei ani, am îndrăgit pe-un tînăr din neamul meu...

Acesta priveşte încremenit. Nu ştie ce-ar putea spune şi este, pe drept cuvînt, mîniat pe Ion.

— Lui îi datorez totul... mai glăsuieşte Para.

Ochii Elisabetei sticlesc de gelozie şi furie:

— Am văzut-o la pieptul lui...

Para nu-i ia în seamă cuvintele:

— Cavalerul Ioan nu m-a iubit niciodată, mai ţine ea să spună. I-a fost doar milă de soarta mea nefericită...

Cineva a adus o făclie. Lumina ei joacă pe chipul căpitanului. Acesta strînge în pumn mînerul săbiei, pe care este gata s-o tragă la nevoie. Dar nimeni, nici măcar comitele de Szentgyörgyi, nu îndrăzneşte încă să se apropie de el.

Înfăţişarea bietului comite de Szentgyörgyi stîrneşte compătimirea celor din jur.

Bătrînul Albert o priveşte cu ochii mari pe soţia sa şi vîrfurile răsucite ale mustăţilor groase şi albe i s-au lăsat în jos. De atîta supărare, nu poate scoate încă nici un cuvînt.

În toată viaţa lui, încununată de lupte şi întîmplări care de care mai glorioase, nu suferise niciodată vreo umilinţă. Era, de altfel, un viteaz. Nu

se temea de nimeni, fie el tînăr sau bătrîn. Şi nu înţelegea să răsplătească jignirea decît scăldîndu-l pe vinovat în sînge.

— De nu mă crezi... încheie Para, mîndră, sînt gata să ne despărţim...

Regele Matei îşi dă seama că, după această nefericită întîmplare, nici vorbă nu mai poate fi să-l înalţe pe Ion la rangul de baron. Dacă ar fi făcut un asemenea lucru, ar fi-nsemnat ca iarăşi să-i răscoale pe nobili, fără ca Szilágyi să-i mai poată de astă dată stăpîni.

Magnaţii sînt furioşi.

— Cavalerul Ioan să fie pedepsit! strigă ei, în frunte cu cei doi fraţi şi verii comitelui.

— Potrivit legilor cavalereşti, într-o asemenea împrejurare, vinovăţia sau nevinovăţia cuiva nu poate fi dovedită decît cu armele. Cine primeşte să lupte împotriva cavalerului Ioan, cu arma pe care singur şi-o va alege? întreabă regele Matei.

Patru sau cinci magnaţi îşi ridică, în acelaşi timp, mîinile.

Comitele îşi recăpătase însă întreaga stăpînire de sine.

— Cu cavalerul Ioan mă voi lupta eu însumi, se hotărăşte el.

Elisabeta are ochii în lacrimi.

— Tată, să nu-l ucizi, îl roagă ea.

Şoapte de dezaprobare izbucnesc pretutindeni, între bărbaţi şi femei. Numai magnatul Szilágyi o priveşte înţelegător pe copilă.

— Fata mea, dă-te la o parte, o roagă cu blîndeţe bătrînul Szentgyörgyi.

— El nu e vinovat... Numai ea...

Cîteva grofine se apropie de fată, trăgînd-o în mijlocul lor. Para priveşte tot ceea ce se întîmplă cu o tristeţe fără seamăn. E hotărîtă, dacă Ion va cădea, să se arunce în gol.

— Aduceţi făclia mai aproape şi faceţi un loc larg în mijlocul terasei! ordonă regele.

— Aleg drept armă biciul cu măciulia de fier! îl vesteşte pe Mateiaş bătrînul Szentgyörgyi.

În lupta cu această armă comitele Albert era neîntrecut. Iar el voia să-l răpună pe Ion, cu orice preţ, şi pe soţia lui să o trimită la mînăstire, pentru tot restul vieţii.

— Cu arma aceasta veţi lupta! încuviinţează regele.

Cei doi bărbaţi îşi desfac săbiile. Le încredinţează unor scutieri. Li se aduc, în schimb, două toiege lungi. De capetele acestor toiege atîrnă cîte un lanţ. De fiecare lanţ este legată cîte-o măciulie cu gurguie de fier.

Cu o asemenea armă, un luptător dibaci îl poate dobori, din două lovituri date în cap sau piept, pe orice cavaler, chiar dacă acesta e ocrotit de platoşă sau coif.

Era poate singura armă pe care Ion nu avusese încă prilejul s-o mînuiască vreodată. Ţinea, pentru întîia oară, în mîini, un bici cu măciulia de fier.

Nu ştia nici să lupte şi nici să se apere de el. Doamnele sînt rugate să se îndepărteze puţin, pentru că bicele, fiind lungi, ele se află în primejdie.

Regele dă semnalul de începere a luptei.

Dreptul la cea dintîi lovitură îl are comitele de Szentgyörgyi. Magnatul smulge din mîna scutierului toiagul. Îl învîrteşte în văzduh.

Măciulia de fier îl izbeşte pe cavaler în şold.

Cu carnea strivită şi însîngerată, acesta se clatină.

Ion dă și el o lovitură, dar fără să-l nimerească pe adversarul său.

La rîndul lui, comitele țintește a doua oară. Țintește la picioare, ca să-l doboare pe cavaler și apoi să-l ucidă cu-o lovitură în cap.

Ion sare însă la o parte, și măciulia se izbește de perete.

Cu coada de fier a biciului oprește, la mare depărtare de el, a treia lovitură.

La cea de-a patra, lanțurile se încolăcesc. Amîndoi sînt siliți să se oprească din luptă și să le deznoade.

Acum atacă Ion. O izbitură în umăr — și comitelui îi cade biciul din mînă. Îl apucă însă cu mîna stîngă și luptă, îndîrjit, mai departe. Ion mai primește o lovitură în braț și alta în piept; dar comitele este izbit în obraz, și-și pierde cunoștința.

Lupta s-a încheiat. Ion a ieșit învingător.

Cavalerul se întoarce spre jupîneasa Para, se pleacă și-i spune respectuos:

— Doamnă, dovada nevinovăției voastre a fost făcută. Serenisimul rege este rugat să o confirme...

— O confirm! dă putere de lege regele Matei rugăminții lui Ion.

Dar n-apucă să-și termine cuvîntul, și dintr-o latură se aud îndemnuri:

— Nu te lăsa... ucide-l!...

Și, tot atunci, Elisabeta țipă:

— Ferește-te... tata...

Ion se dă într-o parte. Tocmai la timp. Pentru că Szentgyörgyi, revenindu-și, își și înhățase, din mîinile scutierului, sabia, pregătindu-se să-l străpungă pe învingătorul lui.

Cavalerul valah își prinde și el sabia, din mîinile celuilalt scutier. Și, cînd magnatul se avîntă, nimerește cu pieptul în sabia lui Ion.

Magnatul și-a căutat singur moartea. Însă cîțiva mari nobili îi cer lui Mateiaș dreptul de răzbunare.

— Aveți dreptul să vă răzbunați doar în afara hotarelor noastre! le dă răspuns regele. Comitele Albert va fi înmormîntat cu cea mai mare pompă. Soția și copila lui vor moșteni toată averea și vor trăi în pace, sub ocrotirea noastră. În ce-l privește pe cavalerul Ioan, ne va părăsi țara chiar în această seară și nu se va întoarce fără de voia noastră...

Elisabeta plînge.

Para se sprijină de-un stîlp. E galbenă ca un cadavru.

Cavalerul se pleacă întîi în fața regelui, apoi a Parei și a lui Szilágyi. Coboară scările.

Calul i-a fost adus. Sare pe el. Trage de hățuri. Țîșnește de sub arcada porții. Trece, în trap, pe punte.

Se-avîntă în galop. Și, în curînd, se pierde în valea întunecoasă.

*

Făcînd cea din urmă încercare de a-și trezi stăpînul rănit, armăsarul nechează încă o dată, ușor, tremurat.

Bărbatul își întoarce spre Negru capul. Deși este cu ochii deschiși, nu-l vede.

Sub frunte, în aceste ultime ceasuri ale vieții, prin desișul adînc al unor nori, ca niște fulgere, îi scapără numai amintirile.

*

Vede și aude un mănunchi de călăreți, pe o cîmpie ninsă de lună.
Călăreții s-au oprit sub un pilc de mesteceni tineri. Privesc, încordați, către zidurile unei cetăți.

*

«E Vișegradul!» o recunoaște, în sine, rănitul.

*

Un cal a nechezat. Călăreții se neliniștesc.

Pe zidurile înalte ale cetății se zăresc umbre tăcute și amenințătoare.

Străjerii scrutează noaptea.

Ici și colo, la cîte o fereastră, se ivesc scînteieri de făclii.

Răsună cîntecul de huhurez.

— Pornim! ordonă Ion.

Călăreții — în afară de Gheorghe, care adună iute hățurile din mîinile celorlalți trei — sar de pe cai. Se furișează prin ierburi.

Înaintea lor se zărește șanțul întunecat, sclipitor, ca de smoală, în care apa clipocește.

Căpitanul, Alexe și Năstase se aruncă în undele reci. Înoată, ținîndu-și armele ridicate deasupra capetelor, pînă la poalele cetății.

De sus, ca un șarpe, alunecă de-a lungul zidului o frînghie. Năstase o prinde. Și Ion începe să se cațere pe ea, ușor și repede, cu zvîcnituri grăbite.

Inima îi bate furtunos. De trei ani așteaptă ceasul acesta. De trei ani îl visează. Și ceasul, în sfîrșit, a bătut. Visul i se împlinea. Dar cît trebuise să se zbuciume! Cîte fusese nevoit să îndure!

Degeaba îngenunchiase înaintea Papii și a altor mari domni ai pămîntului, arătîndu-le nedreptatea, strigîndu-le că Radu cel Frumos era un trădător!

Degeaba îl căutase, îl prinsese și-l adusese pe Sisoe la Buda ca să mărturisească adevărul.

Radu, printr-o iscoadă dibace din Brașov, izbutise să afle destule din cele cîte se puneau la cale pentru eliberarea lui Vlad. Și-un alt trimis pornise de la curtea domnească din București către palatul lui Matei Corvin din Buda. Acesta aducea cu sine, pe lîngă alte mărturii mincinoase, și-un răvaș al lui Radu.

Egumenul Sisoe, susținea în scrisoare Radu, a fost cumpărat de turci ca să-l ajute pe Vlad să se elibereze. Dar, de cum va scăpa, dornic să se răzbune, fiindcă a stat închis, Vlad se va și uni cu oastea otomană și va lovi întîi Ardealul, și apoi Buda.

Regele săvîrșise greșeala de a-i da iarăși crezare lui Radu.

— Și o nechibzuință ca aceasta va avea urmări rele — cugetase, trist, Ion — pentru sărmana țară! Iar regele s-ar cuveni să plătească odată pentru greșeala sa...

Deși muncit de asemenea gînduri, Ion nu încetase nici o clipă să se cațere, neobosit, pe frînghie.

Iată-l c-a și ajuns. O mînă prietenească, voinică, i se întinde. Sare pe fereastra turnului.

— Bine-ai venit, răsună vocea plăcută a vechiului său prieten Mihailo, căci el este acela care i-a întins mîna.

— Bine te-am găsit!... Domnitorul a aflat că sosesc?

— L-am înştiinţat încă de ieri, printr-un bilet, pe Tit.

De aproape doi ani, în urma stăruinţelor comitelui Mihail Szilágyi, regele îi aprobase prizonierului său — ceea ce el ceruse încă de la început — să aibă un slujitor român.

Regele pusese condiţia ca slujitorul să fie vîrstnic. Şi omul cel mai potrivit era Tit. Devotamentul fostului păpuşar faţă de domnitorul său era nemărginit.

— Nimeni nu-l va îngriji cu mai multă credinţă şi pricepere decît mine! îi asigurase tatăl lui Bucur pe valahii din Buda, şi în primul rînd pe grămăticul Farmă, căpetenia lor în timpul lipsei lui Ion, atunci cînd comitele le ceruşe un slujitor pentru măria sa Vlad.

Grămăticul Farmă fusese de acord. Ceilalţi valahi la fel. Şi Tit se închisese din acea zi, de bună voie, în temniţa de la Vişegrad, lîngă stăpînul său. În ce-l priveşte pe Mihailo, acesta se înrolase de la început, potrivit înţelegerii cu Farmă, în oastea de călăreţi a regelui. După aceea, de-asemenea cu sprijinul lui Szilágyi, fusese mutat, dintr-o îndepărtată garnizoană, între străjerii de la Vişegrad. De altfel, în cetate, între străjeri, se mai aflau şi unii osteni de alte naţionalităţi, în afară de unguri.

— Aşadar, măria sa ştie! se bucură Ion, în vreme ce îl ajută şi pe Alexe să se caţere pe frînghie.

— Ştie şi te aşteaptă!... îl încredinţează Mihailo.

— Cum vom ajunge la el?

— Chiar adineauri, cînd am dat semnalul, Tit trebuia să ceară, după înţelegerea noastră, să vină medicul cetăţii.

— Măria sa e sănătos?

— E sănătos tun, rîde Mihailo. Obişnuieşte, este adevărat, să-l cheme la sine pe medic. Îi place să stea cu el de vorbă şi să cunoască tot ce e nou prin lume. Medicul era un bătrînel cumsecade. Sporovăia mult...

— Şi-acum?... încercă să scurteze Ion povestirea.

— Medicul cel vechi a părăsit încă de ieri Vişegradul, după cum a fost totul orînduit. Şi se aşteaptă noul medic, prietenul comandantului cetăţii.

Ion se înveseli:

— Eu mă voi da drept noul medic...

— Dacă nu ne surprinde comandantul, totul va merge de minune...

Ca un făcut, în clipita aceea se aude o bătaie puternică în uşă. Ion şi Alexe se lipesc de perete, cu săbiile pregătite.

Mihailo, despre care toată lumea ştie că este străjerul încăperii locuite în turn de medicul cetăţii, întreabă cine bate. Glasul de-afară răspunde că este un oştean din corpul de pază al principelui Vlad. Acesta, după cum îl înştiinţase slujitorul său, Tit, nu se simţea tocmai bine. Şi rugase să fie chemat medicul, potrivit poruncilor date de rege, de-a i se ocroti cu grijă sănătatea şi viaţa.

Să nu se supere deci medicul că îl trezeşte la miezul nopţii, deoarece vina nu e a lui.

— Întoarce-te liniştit, îi răspunde Mihailo. Noul medic al Vişegradului nu s-a supărat. Se îmbracă — fiindcă domnia sa dormea dus — şi vine imediat.

Cu-adevărat, Ion tocmai se schimba în vremea aceea, cu repeziciune.

își părăsise hainele ude și îmbrăcase un rînd de straie dintre cele care îl așteptau gata pregătite în cuierul din încăperea medicului.

Mihailo, care orînduise totul și se întrecuse pe sine în prevederi, îi dă cele din urmă sfaturi lui Alexe.

Acesta trebuia să rămînă în turn și să nu deschidă nimănui ușa, decît lor înșile, la înapoiere. Dacă, totuși, s-ar fi întîmplat ceva rău, Alexe trebuia să dea semnalul, acesta fiind, ca de obicei, strigătul de huhurez.

Părăsind încăperea, Ion și Mihailo o iau pe un coridor lung. Coboară cîteva trepte. Ies pe o terasă descoperită, de lemn.

Aici îi oprește, întîia oară, un străjer.

— E noul medic! i-l arată Mihailo.

— Cum de nu l-am văzut încă? se minunează străjerul.

— N-a venit decît azi! îi explică Mihailo.

Străjerul le dă drumul. Trec mai departe. Lui Ion nu-i este teamă. Se simte însă tulburat.

Deși încă atît de tînăr, căpitanul a luat parte la zeci și zeci de bătălii, dintr-acelea pe care istoria le-a însemnat pe răbojul ei cu crestături de foc. A trăit cele mai de necrezut întîmplări. Dar întîlnirea aceasta cu domnitorul Vlad înseamnă pentru viața lui mai mult decît tot ceea ce săvîrșise și îndurase pînă atunci.

Clopotul bate, în momentul acela, miezul nopții.

Coridoarele Vișegradului sînt mohorîte, reci, luminate abia ici și colo de cîte o făclie. Străjeri, înarmați cu săbii și sulițe, veghează.

Mihailo le spune tuturor că acela care-l însoțește este noul medic — și drumul li se deschide.

Căpitanul Ion pășește în aparență liniștit, îmbrăcat în hainele strîmte ale medicului cetății, alături de Mihailo.

Și nu gura, ci inima lui șoptește:

«Îl voi vedea pe domnitorul meu!... Îl voi vedea pe măria sa Vlad...»

În sfîrșit, au pătruns în cel din urmă coridor pe care-l au de străbătut. La capătul lui se zărește o ușă scundă de fier. În fața ei, se află, în picioare, rezimați de ziduri, cîțiva străjeri. Mihailo le spune cine este Ion. Străjerii deschid ușa.

— Grăbiți-vă, îl sfătuiesc străjerii, principele valah este bolnav. Vedeți să nu se prăpădească, pentru că serenisimul rege s-ar supăra rău.

— Voi face tot ce-mi stă-n putință, le răspunde Ion.

Trece de ușă. Ușa se închide. Coboară alte cîteva trepte. Ajunge într-un vestibul îngust și înghețat, luminat slab de o făclie. Și, dincolo de vestibul, se vede un grilaj des.

Oștenii, care păzesc vestibulul, ridică grilajul.

Grilajul de fier scîrțîie. La lumina unei alte făclii, de sub o boltă scundă, răsare Tit.

— Vino, îl cheamă el... Vino, măria sa te așteaptă...

Ion intră în încăperea alăturată. Acolo este domnitorul.

— Măria ta, zice tînărul căpitan, îngenunchind. Măria ta..

Și nu mai poate spune nimic. Toate acele vorbe, cu miez, gîndite îndelung și rostite, în taină, înainte de a ajunge aici, le uitase.

Domnitorul Vlad se află înaintea lui. Este la fel de înalt, drept și măreț — parcă mai înalt și mai măreț decît îl cunoscuse vreodată.

Ion îi sărută mîna. Domnitorul îl ridică. Îl prinde de umeri. Îl strînge la piept.

Tit îl privește. Pentru întiia oară bagă de seamă, cu mirare, că sînt la fel de semeți și cu umerii deopotrivă de lați.

Vlad nu mai are zveltețea lui Ion, dar în putere este limpede că îl întrece.

Pletele tînărului sînt bălaie, ca soarele în zori, așa cum fuseseră odinioară și-acelea ale lui Vlad. În temniță, părul domnitorului s-a întunecat, a devenit cărunt.

Ochii lui Ion au strălucirea lacurilor albastre-verzi. Ai principelui Vlad s-au făcut mari și cenușii-tăioși.

— Așază-te alături de mine, fiule, îi arată Vlad o laviță de lemn.

Ion se îndurerează. Pe o asemenea jalnică laviță de lemn este silit să stea voievodul lui, acela care, după cugetul său, merita să aibă un scaun de aur, împărătesc?

Încăperea este săracă. Prin fereastra zăbrelită se vede luna. Făclia de pe peretele din fund împrăștie o lumină bolnavă. Un pat de lemn, acoperit cu cîteva velințe românești de lînă și cîteva blănuri de oaie, se află într-un colț. Puțin mai la o parte, se vede masa scundă de lemn, la care domnitorul și Tit — acesta din urmă fiindu-i domnitorului său calfă și ucenic — lucrează laolaltă veșminte, ce se vînd o dată pe lună la tîrgul din Buda.

Vlad nu se sfiise și învățase de la Tit meșteșugul cusutului de haine — meșteșug în care aproape că îl întrecuse pe învățătorul său.

Mai la o parte, într-un fel de chenar mare, din fier, Vlad și-a alcătuit — folosind drept material lutul și ceara — un fel de hartă a lumii.

În mijlocul hărții, se află Valahia. Cu-o mișcătoare dragoste, din partea unui om socotit în genere de-o mare asprime — principele și-a înfățișat țara nu numai cu munții, apele, pajiștile, ogoarele, livezile și pădurile ei, ci și cu o parte din locuitorii săi. A ridicat la loc cetățile dărîmate de Ali-beg. A pus străjeri valahi pretutindeni, în celelalte cetăți, unde se găseau încă ienicerii lui Mahomed. Plugarii își ară țarinile. Pe Dunăre, pescarii plutesc cu bărcile. Și, în Carpați, ciobanii își pasc oile.

În jurul Valahiei, se vede restul lumii și, mai întîi de toate, Moldova și Transilvania. Apoi Ungaria, Polonia, Rusia, imperiul otoman, ținuturile tătărăști, cele nemțești, țările din peninsula Italică și statul papal.

Valuri din lut și lemn colorat ce unesc sau despart toate aceste țări, arată cum vede principele valah desfășurarea viitoare a luptelor pentru salvarea Europei de pericolul otoman.

La Stambul — fostul Constantinopole al imperiului bizantin — a alcătuit din lut biserica Sfînta Sofia. Lîngă biserică, o păpușă de ceară, înfățișîndu-l pe Mahomed al II-lea, modelată de Tit, a fost trasă în țeapă.

Despre măria sa Vlad, Ion auzise de la dușmanii lui că, în temniță, dorind să-și potolească setea de răzbunare, se obișnuise să-i tragă în țeapă pe șobolanii care îi tulburau, în timpul nopților, somnul, închipuindu-și că face lucrul acesta cu achingiii sau spahiii lui Mahomed.

Nu era însă nimic adevărat.

— Ce vești îmi aduci? îl întreabă Vlad, luîndu-l părintește pe Ion pe după umeri.

— Măria ta, îi răspunde Ion, după ce... ai plecat din țară — vrusese să spună «după ce-ai fost întemnițat», dar nu avusese putere să rostească cuvîntul acela îngrozitor — noi ne-am întărit în mînăstirea Tismana, precum ne-ai poruncit. Ne-am continuat lupta...

Povestindu-i apoi, pe scurt, toate cîte se petrecuseră, Ion are grijă să-i

amintească voievodului mai ales meritele lui Bucur care, în fruntea cetelor de răzvrătiţi de peste Olt, nu le da încă pace nici oamenilor domniei şi nici otomanilor să-şi rumege, după pofta inimii, prada.

— Toată această luptă pe viaţă şi pe moarte, care ne-a costat destul sînge, trebuie să-ţi mărturisesc cu ruşine, măria ta, nu ne-a făcut să înaintăm, cu nici un pas, spre ţelul pe care-l urmărim.

— Lupta în numele libertăţii nu se dă niciodată în zadar, căpitane Ion. Mai devreme sau mai tîrziu, fiecare picătură de sînge vărsată va rodi...

— Dacă măria ta ar fi în fruntea noastră... oftează Ion.

— Cît timp veţi ţine, tu şi soţii tăi, armele-n mîini, dorinţa de neatîrnare a neamului valah va trăi. Şi sufletul meu va fi alături de voi, oricît m-ar apăsa de greu aceste ziduri...

Uitîndu-se la domnitorul său, Ion se cutremură.

Ochii mari, cenuşii, ai voievodului, sfredelesc zidurile. Se străduiesc parcă să vadă cine ştie ce lucruri depărtate şi tainice, din viitor.

— Şi noi în cine socoteşte măria ta că am putea să ne încredem, dintre toţi craii şi domnitorii lumii? întreabă Ion, după ce vorba se purtase pe o mulţime de cărări şi în jurul a nenumărate lucruri, la care căpitanul abia după aceea avea să se gîndească îndelung, în ceasurile sale de răgaz, şi să le înţeleagă tîlcul.

— În Ştefan al Moldovei...

— În domnitorul Ştefan? Acela care te-a uitat în ceasul de restrişte, deşi eu însumi i-am dus solia prin care-i cereai ajutor?... Ba încă a mai pus la cale să-ţi cucerească Chilia?!? Numai că, la asediul Chiliei, a dobîndit o rană...

— La fel ca tine, m-am mîniat şi eu!... mărturiseşte Vlad. După o vreme, l-am înţeles. Avea răspunderea Moldovei. Pentru ea trebuia să lucreze mai întîi... Nu putea s-o primejduiască.

— Măria ta dacă ai fi fost chemat în ajutor, sînt încredinţat că nu te-ai fi purtat astfel...

— Poate că nu... zice înăbuşit Vlad. Dar astăzi mi se pare un adevărat noroc că cetatea Chilia n-a încăput în ghearele lui Mahomed, ci-n mîinile lui Ştefan. Oricum, numai în el poţi avea încredere...

— Ce trebuie să facem?

Ochii voievodului scînteiază:

— Cea dintîi datorie a voastră... a ta, mai ales, răspunde el tăios, este ca Radu să fie pedepsit... Iar Ştefan să aşeze, deocamdată, în locul lui, pînă la reîntoarcerea mea în scaun, un domn plin de credinţă faţă de el.

— Faţă de regele Matei cum să ne purtăm?

— Regele îşi va da singur seama, cît de curînd, de greşeala lui, şi şi-o va îndrepta...

— Aş vrea să-l putem pedepsi şi pe el!... mărturiseşte Ion. Să sufere, măcar în parte, şi... serenisimul rege ceea ce-nduri măria ta...

Voievodul Vlad surîde:

— Eu sînt încredinţat, îţi repet, că regele, într-o zi, ne va da ajutor...

— Măria ta, se amestecă Tit, după ce se uitase pe fereastră, văzînd că revărsatul zorilor se apropie. Este timpul ca Ion să plece. Mihailo a aşteptat afară prea mult. Să nu se işte bănuieli...

— Un singur lucru mai aveam să-l întreb pe măria sa, îşi aminteşte Ion.

— Întreabă! îi făgădui voievodul.

— Principesa Elena Corvin aşteaptă de la măria ta un semn...

Voievodul Vlad stă o clipă pe gînduri. Își vîră apoi mîna într-un buzunărel de la piept. Dintr-o învelitoare de catifea și aur ridică un inel împodobit cu o piatră mare, scumpă.

— Eram încă la curtea din Buda, povestește el, înainte de-a mă urca în scaun. Cînd, Ioan de Hunedoara a pus la cale un turnir. M-a poftit și pe mine să iau parte. Potrivit datinilor cavalerești, trebuia să-mi aleg o tînără fecioară sau doamnă, în cinstea căreia să lupt. Ioan m-a îndemnat s-o aleg pe nepoata lui, Elena, atunci în vîrstă, poate, de paisprezece ani. După ce am învins, drept răsplată a victoriei, principesa mi-a dăruit o cunună din pietre de granat lipite cu foițe de aur și inelul acesta. Ne-am logodit. Totul nu a fost însă într-un ceas bun. Nunta, cum știți, s-a făcut după șase ani, printr-o solie, din care a făcut parte, pe lîngă cîțiva mari boieri, și grămăticul Farmă. Pe urmă, luptele s-au întețit. Ea n-a putut veni în Țara Românească la timp. Și, ca soție a mea, după ce-am fost închis, am auzit c-a fost trimisă, fără vreo altă vină, la mînăstire.

— Așa e! spune Ion. Dar grămăticul Farmă a reușit s-o vadă. Și principesa i-a dăruit o parte din bijuteriile ei, ca el să poată încerca cumpărarea paznicilor măriei tale, cu banii dobîndiți. Numai că încercarea aceasta, cum iarăși prea bine cred că știi, a dat greș. Și astăzi, principesa te roagă să-i trimiți vești!...

Vlad îi întinde bijuteria lui Ion.

— E dezlegată de jurămînt. Eu îi doresc să fie fericită...

— Dar fericirea măriei tale?!

— Fericirea mea? spune domnul. Noi sîntem meniți jertfei. Jertfa fără de care biruința nu poate fi. Și eu, altă fericire, în afară de aceea pe care mi-o poate aduce lupta și biruința împotriva vrăjmașilor neatîrnării noastre, nu mai îmi doresc, căpitane Ion...

*

Negru, ciulindu-și urechile, ascultă. În depărtare, răsună urletul lung al unui lup. Fiara, izgonită mai adineauri, își cheamă haita.

Alte urlete fioroase îi răspund. Haita s-a adunat. Urletele fiarelor strînse laolaltă se împletesc. S-au făcut unul singur. Ca un cîntec al iadului.

«Sînge și moarte!... s-ar putea crede că urlă lupii. Sînge și moarte omului și animalului care mai trăiesc încă!... Sînge și moarte!...»

Armăsarul se saltă în picioare. Și-a uitat oboseala și rănile. Îi dă ocol rănitului. Nările îi palpită. Tropăie iar semeț.

«Sînge și moarte!...» urlă lupii.

Stînd în dreptul bărbatului, ca o pavăză vie, armăsarul ascultă. Încă nu știe ce să facă. Își privește stăpînul. Se pare că nu mai trage nădejde să-l trezească. Oșteanul trăiește, mai departe, în acea lume tainică a sufletului său. În gîndurile pricinuite de fierbințeala lui. Nu celelalte răni, ci doar aceea de la frunte îl făcuse să cadă. Ea îi dăduse fierbințeala. Dacă era atunci, alături, o ființă omenească gata să-l sprijine, ar fi rămas în șa.

Era adevărat că pierduse mult sînge. Însă lucrul acesta i se mai întîmplase și altă dată.

Și-acuma încă de s-ar găsi o mînă care să-i lege rana și, ridicîndu-l din zăpadă, să-i dea o sorbitură fierbinte, rănitul s-ar înviora.

Aşa, ceasurile îi sînt numărate. Ori viscolul îl va îngheţa de tot, pe încetul; ori lupii, îl vor sfîşia.

Oricum, ce mai poate aştepta altceva decît moartea?

Armăsarul ascultă. Sforăie mînios şi, tropăind, îi dă un ultim ocol stăpînului.

Se simte gata pregătit să-i înfrunte pe lupi.

•

O casă albă, înaltă, fortificată, spre care urcă, din uliţă, o scară răsucită, de piatră.

Pe cerul roşu al Budei, zorile abia au început să răsară.

Gheorghe năvăleşte, furtunos, în odaia unde căpitanul Ion doarme. Îl trezeşte cu strigătul:

— A sosit un trimis de la cetele noastre din ţară!

— Să intre! se bucură Ion care, la intrarea lui Gheorghe pe uşă, a sărit din aşternut, punînd mîna pe sabie.

(A devenit deosebit de prevăzător, de cînd şade fără învoirea regelui în Buda, unde a mai rămas o vreme, după întoarcerea de la Vişegrad, ca să orînduiască, împreună cu Farmă, o mulţime de lucruri cu privire la domnitorul lor.)

Gheorghe ţîşneşte afară, dar se întoarce numaidecît cu solul. Acesta este un flăcău zdravăn, cu nişte mîini mari, noduroase, acoperit pe cap cu o căciulă brumărie şi-avînd înfipt la brîu, sub sumanul de lînă, un baltag muntenesc.

— Ce s-a-ntîmplat? Te-a trimis Bucur? îl întreabă Farmă, care s-a grăbit şi el să vină în odaia lui Ion.

— El m-a trimis, grămăticule, îi răspunde flăcăul.

Îşi scoate apoi căciula. Îşi leapădă sumanul. Îşi desprinde baltagul. Tuşeşte de două ori şi începe să spună:

— Nu sînt nici zece zile de cînd am fost vestiţi de nişte drumeţi că un boier şi-o ceată de oşteni, nu numai români, ci şi turci, se-ndreptau spre Tismana...

— Au îndrăznit să se îndrepte către Tismana?... izbucneşte Ion.

— Ne-am mirat şi noi c-au îndrăznit... răspunde trimisul.

— Şi?... Şi? întreabă nerăbdător Farmă.

— Oamenii care-i văzuseră şi-i auziseră pe oştenii domneşti vorbind, în hanul din Slatina, cît timp boierul se odihnea, ne-au povestit că aceştia aduceau cu ei nişte porunci de-o străşnicie deosebită.

— Din partea cui? întreabă Farmă.

— Din partea lui Radu.

— A vînzătorului Radu! îl îndreaptă, răutăcios, Gheorghe.

— A vînzătorului Radu! Aşa e!... repetă trimisul. Bătu-l-ar bunul Dumnezeu de ticălos şi de nemernic!... Că nu-i mai vine odată răsplata!

Căpitanului Ion îi place îndîrjirea trimisului. Îl bate pe umăr, rîzînd:

— N-ai grijă, într-o zi răsplata care i se cuvine o să şi-o primească, voinicule!

— Nu e nici un răufăcător pe lume, pe care să nu îl ajungă, pînă la urmă, răsplata!... rosteşte, înţelepţeşte, Gheorghe.

— Dar, haide, haide, că schimbarăm vorba, mai spune căpitanul, și eu sînt nerăbdător să aflu ce este cu Tismana...

Uriașul Năstase intră, în acea clipă, cu vinul proaspăt fiert și îndulcit cu miere, din care se ridică aburi, împrăștiind o mireasmă plăcută.

Trimisul îi mulțumește lui Năstase. Soarbe din ulcică, sugîndu-și mustățile, și își urmează cuvîntul.

— Ne-am luat deci după ei, ca vînătorii, iarna, cînd simt duhoarea mistreților...

— Și i-ați ajuns? îi grăbește povestirea Alexe, care se ivise și el în ușă.

— Aproape de satul de lîngă Jiu, Craiova...

— I-ați biruit? vrea să știe, îndată, lucrul cel mai însemnat, Farmă.

— I-am biruit! răsuflă trimisul, din băieri. Iar, după ce-am aflat țelul pentru care se duceau la Tismana, pe cei rămași cu viață, chiar și pe oștenii boierilor, i-am tras în țeapă, deoarece vina lor de-a fi în slujba lui Radu este mai mare decît aceea a turcilor...

— I-ați judecat în fața mulțimii? întreabă Ion.

— Cine să-i mai judece? rîde trimisul. I-am tras în țeapă, și gata...

— Nimeni nu are dreptul să-i ucidă pe cei lipsiți de arme și învinși, fără judecată înaintea mulțimii... spune mustrător Ion, despre care toată lumea știe că, în anumite privințe, are părerile lui.

— Căpetenia noastră — adică locțiitorul domniei tale, Bucur — ne-a poruncit, zicînd că trebuie dată o pildă acelora care s-or mai încumeta la astfel de drumuri, încearcă să se scuture de partea lui de vină trimisul.

— Acuma, ați făcut-o, ați făcut-o! se silește să împace lucrurile Gheorghe.

— Dar pe boier l-ați ucis? întreabă Năstase.

— Pe boier, nu!... rîde tare trimisul. Pe el ne-am mulțumit numai să-l cetluim în ștreanguri și să-l luăm în pădure. Acolo e firitisit, așa cum se cuvine cinului boieresc, în fiecare zi, însă doar cu cîte-o fiertură de mei și apă. Și domnia sa Bucur îl strînge-n chingi să vorbească...

— Și-a spus ceva pîn-acum? vrea să știe Farmă.

— A mărturisit tot. Și ceea ce nu ne spusese încă de la-nceput! răspunde trimisul.

Ion se întoarce spre flăcău:

— Cine este boierul și ce mărturisiri a făcut?

— Boierul este stolnicul Dobre, tot unul dintre cei care-au venit cu Radu și Zue de la Stambul, laolaltă cu oștile turcești...

— Ah! Stolnicul Dobre!... Îl cunosc bine! glăsuiește Farmă.

— Mărturisirile sale sînt acestea...

Și trimisul începe să povestească, amănunțit, cum stolnicul Dobre îi destăinuise lui Bucur, mai întîi, despre o anumită scrisoare primită la palat din partea marelui vizir.

În scrisoare, marele vizir reamintea lui Radu isprava căpitanului Ion săvîrșită cu patru ani în urmă, cînd acesta pătrunsese în haremul sultanului la Stambul, ca să o smulgă de-acolo pe sora sa de suflet Roxana.

Tot atunci, continua marele vizir, în scrisoarea lui, căpitanul a luat din haremul sultanului și pe-o fetiță a unei alte cadîne tot de origine valahă.

Aceasta fusese dăruită de Mahomed, în semn de prietenie, unui mare han. Murise însă pe drum și trupul ei fusese azvîrlit în mare. Iar fata, numită Oltea, rămăsese să fie crescută în taină de Fatma, favorita slăvitului sultan.

După ce fata a fost scăpată din harem, s-au făcut cercetări. Și astfel s-a aflat cine a fost mama ei...

— Și cine a fost această nefericită femeie? grăiește Ion, cu o voce neașteptat de slabă și de tremurătoare.

— Copila marelui logofăt Lazăr!...

Cele patru cuvinte cad ca un trăsnet în inima lui Ion.

Numai pe măria sa Vlad îl prețuise căpitanul mai mult decît pe fostul mare logofăt Lazăr, care își slujise atît de credincios țara și se jertfise, luptînd pînă la capăt pentru păstrarea libertății ei.

Așadar, Oltea era, nici mai mult, nici mai puțin, decît însăși nepoata marelui logofăt Lazăr! Vestea aceasta îi uimește pe toți, peste măsură. Iar copila marelui logofăt Lazăr fusese acea roabă valahă pe care sora lui de suflet, Roxana, o luase sub ocrotirea sa!

Într-adevăr, Ion își aduce aminte cum Tit îi povestise odată că fiica marelui logofăt Lazăr, abia căsătorită de nici o săptămînă cu comisul Firan, fusese răpită de achingii, de la Cozia, unde bărbatul ei voise s-o ascundă. Comisul Firan încercase s-o scape, luptîndu-se cu disperare. Fusese însă înfrînt, tăiat de achingii și aruncat în Olt.

— Și ce porunci primise boierul Dobre să împlinească la Tismana? mai întreabă Ion, deși cunoaște sigur, mai dinainte, răspunsul.

— Sultanul Mahomed, spune trimisul, i-a poruncit vînzătorului Radu, prin marele vizir, să i-o aducă pe nepoata logofătului Lazăr înapoi, în harem...

— Cîinele... ticălosul... nemernicul!... izbucnesc, care mai de care, Gheorghe, Năstase și Alexe. Dar biata Oltea e încă un copil.

— Și sora mea de suflet, Roxana, n-avea, cînd au răpit-o achingiii, nici treisprezece ani... murmură Ion. Încă îi mai plăcea să se joace, sărmanei, cu păpușile.

Oamenii se încrîncenează. Aproape nu este nici unul printre cei de față căruia otomanii să nu-i fi luat, cîndva, vreo rudă în robie.

Se lasă cîteva clipe apăsătoare, de tăcere.

Afară se aude forfota, care a început, dis-de-dimineață, pe ulițele Budei.

Casa în care se găsesc răzvrătiții, așezată cam la marginea tîrgului, este locuința căpitanului Iacșici, unchiul lui Mihailo. Acesta, ca mulți alți luptători sîrbi, s-a înrolat — după ce țara lor a fost subjugată de Mahomed — în oștirea lui Țepeș.

De doi ani, căpitanul Iacșici îl slujește pe comitele Szilágyi, unchiul lui Mateiaș. Iar Szilágyi i-a dat în folosință casa aceasta mică de la marginea Budei, știind însă prea bine că în ea se vor ascunde, la vreme de nevoie, și prietenii lui Vlad.

Tăcerea este întreruptă de căpitanul Ion:

— Și Bucur ce măsuri a luat?

— A poruncit ca trei dintre flăcăii noștri s-alerge la Tismana. Să stea acolo, în apărarea fetei. Și dacă se va simți nevoia, s-o aducă în adăpostul din pădure...

— Bine, dar viața de tabără nu-i pentru o copilă ca ea! își dă cu părerea Farmă.

— Și-apoi, întreaga ziuă, Oltea îi întreabă pe fiecare dintre cei trei oșteni ai noștri despre domnia ta, îl mai vestește trimisul pe căpitan. Iar într-o zi au găsit-o pe marginea pîrîului. Ce credeți că făcea?...

Ion se îngrijorează. Aruncă o privire neliniştită trimisului.

— Azvîrlea flori în undele pîrîului şi cînta:

Du-te, du-te, dorule,
Du-te, călătorule,
Grăbeşte-te, apă lină,
Şi spune-i lui Ion să vină!

Toţi izbucnesc în hohote de rîs. Năstase se întoarse spre trimis:

— Dar bine, acesta este un descîntec străvechi! Îl ştiu de la bunica...

— Şi eu îl ştiu! glăsuieşte Gheorghe.

— Spunea că a întrebat-o pe baba Vişa cum să te-aducă, fiindcă nu te-a mai văzut de trei ani. Şi baba Vişa a-nvăţat-o, zicînd că vechile descîntece sînt poate mai folositoare ca rugăciunile...

Ion surîde cu gîndul la Oltea:

— Trebuie să fi crescut. Şi să se fi făcut frumoasă...

— După înălţime, pare de treisprezece ani. Şi-n fiecare zi înfloreşte încă puţin. Cînd va fi mare, va ajunge neînchipuit de frumoasă...

S-a făcut iar tăcere. Fiecare a rămas pe gînduri. Într-un tîrziu, grămăticul Farmă îi rosteşte lui Ion:

— Aici, totul din ceea ce trebuia să se-mplinească s-a-mplinit! Mai mult nu poţi să făptuieşti, deocamdată, nici tu, pentru măria sa.

— Asta-i adevărat! recunoaşte Năstase.

— În ce priveşte restul de lucruri plănuite de noi, despre acestea mă voi îngriji eu, împreună cu prietenii noştri din Buda, valahi, maghiari şi sîrbi. Poţi să te bizui pe mine, continuă grămăticul. Încît, sînt de părere să pleci, luîndu-i cu tine pe Alexe, Năstase şi Gheorghe. Socot că n-ar fi rău de te-ai opri, măcar un ceas, şi în cetatea Aradului. Să-i vezi pe Para şi pe egumenul Sisoe...

— Mi-e teamă să nu întîrzii!... grăieşte căpitanul.

— Nu vei întîrzia, deoarece, pe urmă, vei porni în cea mai mare goană către Tismana.

— Am s-o iau de-acolo pe Oltea...

— De cînd ştim cine este fata, îndatoririle noastre faţă de ea au crescut, mai spune grămăticul.

— Oricum, Oltea nu se mai cuvenea să rămînă într-o aşezare mînăstirească de bărbaţi! îşi dă cu părerea Gheorghe.

— De-aceea şi cred, urmează grămăticul, că fata trebuie adăpostită de astăzi înainte în schitul de pe insula cea mare a Oltului.

— Stareţa schitului este maica domnului nostru, îşi aminteşte Gheorghe.

— Eu o cunosc din vremea cînd eram la curte. Am fost destulă vreme şi grămăticul său, spune Farmă. Şi îi voi scrie un răvaş.

— Marele logofăt Lazăr a slujit-o întotdeauna cu credinţă pe fosta doamnă a ţării. De-aceea, sînt încredinţat că şi sfinţia sa o va primi pe Oltea cu dragoste la schit, zice Ion.

— După ce vei sfîrşi şi lucrarea aceasta cu bine, îl sfătuieşte Farmă pe căpitan, strînge cetele noastre, precum sună porunca măriei sale Vlad, şi du-le peste Milcov, la Ştefan al Moldovei... dar celelalte porunci ale măriei

ale le vei primi la timp, prin credincioşii noştri, care vor ţine legătura cu tine, în cetatea Sucevei!

Căpitanul îl strînge pe grămătic în braţe.

— Sfatul tău e bun, prietene. Parcă-i citit din carte.

— Sfatul e minunat! glăsuiesc şi ceilalţi. Şi credem că este bine să fie îndeplinit.

Îşi iau cu toţii rămas bun de la Farmă. Iar Ion, întorcîndu-se către voinicii săi, le porunceşte:

— Pregătiţi-vă straiele, armele şi caii! Pornim numaidecît.

•

Căpitanul a ajuns în chilia mică şi albă a Mariei Muşat, din schitul de pe insula Oltului.

Într-un colţ, pîlpîie o candelă.

Stareţa şade, la ceasul acesta, într-un jilţ din lemn negru de prun, pe-a cărui parte de sus a spătarului un meşter rîmnicean iscusit — Rîmnicul Vîlcea fiind, pe acea vreme, tîrgul cu cei mai buni sculptori în lemn, din toată Ţara Românească — a cioplit vulturul legendar al lui Negru Vodă.

Înfăţişarea fostei doamne a ţării — şi mamă a celor doi voievozi duşmani de moarte între ei, Vlad Ţepeş şi Radu cel Frumos, unul fiind împotriva năvălitorilor şi celălalt prieten cu ei — i se pare lui Ion de-o măreţie fără pereche. Ochii bătrînei seamănă, în felul cum ard şi străpung totodată, cu-aceia ai lui Vlad. În lumina slabă a candelei, ochii fostei doamne a ţării parcă azvîrl scîntei.

Ion o priveşte, copleşit de emoţie, uimit peste măsură de înfăţişarea ei. Pentru o clipă, i se pare că pe deasupra capului acestei mult încercate femei — soră a lui Roman, voievodul Moldovei, şi care, cu patruzeci de ani în urmă, ca soţie a lui Vlad Dracul, îi luminase, prin frumuseţea şi bunătatea ei, curtea lui Mircea cel Bătrîn — luceşte orbitor, bătută în nestemate, coroana doamnelor valahe.

Coroana aceasta, făurită din aur de un meşter român de la Sibiu, pentru soţia celui dintîi mare voievod al Ţării Româneşti: Basarab-Tihomir, Ion o văzuse cu ani în urmă, aievea, pe capul Mariei Muşat, cînd încă domnea Vlad.

Bătrîna se uită la el aspru. Buzele ei subţiri şi vinete sînt strînse. O dungă îngustă şi adîncă — dunga pe care poporul o numeşte a durerii — îi brăzdează fruntea. Ea pare neînduplecată şi crudă. Dar, sub asprimea aceasta cutremurătoare, Ion îşi dă seama că fosta doamnă a lui Vlad Dracul ascunde o inimă duioasă.

Căpitanul îi povestise bătrînei tot ce petrecuse între timp, la Buda. Dar ea, aflînd cîte nenumărate suferinţe îndurase în temniţa din Vişegrad cel născut de ea, Ţepeş, nici nu clipise.

Faţa sa tresărise puţin numai cînd Ion îi povestise despre egumenul Sisoe.

— Pe-acesta îl păstrăm la Arad, deoarece încă nădăjduim că mărturia lui — neluată pînă azi în seamă de rege — are să dovedească într-o zi întregii lumi grozava nedreptate săvîrşită! o încredinţase Ion.

În drumul său, din Buda spre ţară, căpitanul făcuse de altfel popasul plănuit, cu scopul de a-l vedea pe egumen. Acesta, pus la post, slăbise în aşa hal, încît abia mai putea fi recunoscut.

Tot la Arad se mai găsea și Para. Jupîneasa, știindu-se înconjurată de ura comiților de Szentgyörgyi, ca și a altor mulți magnați transilvăneni, se refugiase aici, într-o căsuță de pe malul rîului Mureș.

Între altele, cu prilejul popasului, Ion îi vorbise Parei despre planul de-a o ascunde pe Oltea în schitul de maici, de lîngă Cozia, cea dintîi așezare monahală pentru femei și fete din Valahia mică — lăcaș mînăstiresc în care noua domnie nu cutezase să pătrundă.

— Dumnezeu nu m-a învrednicit să am prunci, îi glăsuie înlăcrimată Para. Iar Oltea, tocmai acum cînd ar avea mai multă nevoie de-un sfat bun, duce lipsă de el. Amîndouă am fost și sîntem încă greu lovite de soartă. Poate că însuși Cerul o fi dorit ca eu să-i fiu ocrotitoare. Așa încît te rog să mă iei cu tine în țară. Și lasă-mă să intru, împreună cu fata, în schitul de pe Olt. Nădăjduiesc și eu că Radu nu va-ndrăzni să calce acolo, atîta timp cît stareță la schit va fi doamna Maria Mușat.

— Așa s-a întîmplat, mai povestește Ion, că — îmbrăcați în haine ungurești și avînd teșcherele de liberă trecere, din partea comitelui Szilágyi — am ajuns la Tismana. Între timp însă, așa cum știi, mînăstirea, fiind socotită drept cel din urmă lăcaș de apărare al credincioșilor măriei sale Vlad, împotriva noii orînduiri, a fost împresurată de oștile domniei. Ce a urmat nu cred că are rostul să mai repet. Pe Oltea am izbutit totuși s-o scăpăm, și am adus-o aici. Împreună cu ea, a venit și jupînița Para. Pe amîndouă aceste ființe urgisite ți le încredințăm, sfințită maică a voievodului nostru, rugîndu-te să ni le iei sub aripa ocrotitoare a bunătății și a milei tale!

Ion a încetat să mai vorbească. Bătrîna îl privește nemișcată, cu ochii ei tăioși.

Prin ferestruica îngustă, ca de cetate, a chiliei, se zăresc munții. Deasupra pădurii, soarele a aprins, ca un ultim semn de glorie a sa din acea zi, o vîlvătaie aurie.

Oltul fierbe pe undeva în coasta schitului, deoarece în zilele din urmă a plouat mult la munte. Iar vîntul aduce din cînd în cînd cu sine nechezat de cai și sunete de arme. Căci răzvrătiții căpitanului Ion s-au adăpostit în pădure.

Pentru o clipă, căpitanul, în timp ce se uită la bătrîna aceea maiestuoasă care încă-l țintește cu ochii ei de pasăre de pradă, are în sine îndoiala că-l va ajuta. Și inima îi zvîcnește dureros.

Dar stareța bate din palme.

O altă maică se ivește pe ușă.

Se apleacă în fața stareței. O întreabă ce poruncă are să-i dea.

Stareța face cu mîna un semn. Pentru întîia oară, de cînd stătea de vorbă cu Ion, în ochii ei albaștri mijește o lumină. O lumină care ar putea să însemne un început de zîmbet.

Măicuța slujitoare, al cărei chip aproape că nici nu se zărește din faldurile negre ale acoperămîntului de pe cap, se apleacă din nou în fața stareței și iese.

Se întoarce însă grăbită, călăuzindu-l pe un călugăr încă destul de tînăr, cu o figură surîzătoare, plină de istețime.

Spre uimirea lui, Ion bagă de seamă că, pe sub rasă, călugărul poartă veșmînt ostășesc și este înarmat.

Fără să stea pe gînduri, căpitanul își duce mîna la șold. Este gata să-și apuce sabia.

Doamna Maria acum zîmbeşte de-a binelea.

— Omul acesta, grăieşte ea, se cheamă Ion Ţamblac. Călugăr, cărturar, oştean şi rudă apropiată a voievodului Ştefan...

Şi, dintr-o dată, căpitanul îşi aduce aminte. Grămăticul Farmă îi povestise de-un văr al doamnei Oltea — mama lui Ştefan, mult mai tînăr ca ea, cărturar vestit, pe numele Ion Ţamblac.

Acestui cărturar îi şi scrisese Farmă despre porunca dată de măria sa Vlad, ca voinicii lui Ion să plece peste Milcov. Şi acolo să slujească în oastea moldoveană.

— Prietene, glăsuieşte cărturarul Ţamblac. Venisem să cunosc cetele răzvrătiţilor domniei tale, cînd doamna Maria m-a vestit că norocul mi te-a adus în cale. Slăvitul nostru domn vă aşteaptă-n Moldova!...

— Norocul mi se pare că e de partea noatră! rosteşte căpitanul.

Ţamblac întinde mîna frăţeşte, şi Ion i-o prinde strîns. O nouă prietenie se închegase, în schitul de pe insula mare a Oltului, între doi bărbaţi vrednici.

Ion se întoarce pe urmă către doamna Maria:

— Îngăduie-mi, o roagă el, ca înainte de plecare, să-mi iau rămas bun de la Para şi Oltea...

— Lucrul acesta n-ar trebui să-l faci, băiatul meu, îi răspunde bătrîna. Nu le mai tulbura sufletul, şi-aşa destul de zbuciumat. Lasă-le în seama stareţei şi-a tihnei de la schit. Porneşte fără să-ţi iei rămas bun!...

Ieşind afară, Ion le zăreşte însă pe amîndouă, aşteptîndu-l la uşă.

Para îl privea sfioasă.

A început să semene din nou cu fata pe care o scăpase din gheara lui Selim. În curînd, ea va îmbrăca veşmîntul monahal. Se va călugări. Dar Oltea îi sare căpitanului de gît.

— Să nu ne uiţi! îi suflă fierbinte la ureche.

Şi îi sărută, lung, pe amîndoi obrajii.

Luntrea pornise spre malul celălalt al Oltului.

Fetiţa îi trimitea căpitanului sărutări cu amîndouă mîinile.

— Drum bun!... murmura Para.

Iar maica Eupraxia făcea rar semnul crucii asupra celor ce plecau. Şi glăsuia încet:

— Vă binecuvîntez!...

*

Urletul lupilor s-a apropiat.

Orice alt animal prevăzător, ascultîndu-şi pornirile şi ştiind că o haită întreagă se năpusteşte asupra lor, n-ar sta în cumpănă, ci ar fugi.

Armăsarul îşi ridică gîtul înalt.

Îşi ciuleşte urechile.

Nările lui adulmecă, în sfîrşit, adus de vînt, mirosul greu al fiarelor.

Nu mai nechează, ci geme ca un om.

«Stăpîne, stăpîne, parcă ar spune geamătul lui, sfîrşitul a venit!...»

Viscolul îl izbeşte crunt. Pădurea îngheţată se clatină.

Numai rănitul, aproape îngropat sub zăpadă, nu-şi dă seama în ce primejdie se află.

•

Ceata condusă de căpitanul Ion — alăturată, din porunca măriei sale Ștefan, unei oști de hînsari[1], comandată de cumnatul domnului, marele vornic Isaia — încearcă să-și croiască drum spre Cavalerii Negri[2].

La lumina flăcărilor uriașe care au cuprins tîrgul, Ion, împreună cu Bucur, Năstase, Alexe, Gheorghe și toți ceilalți flăcăi, aflați acum în oastea moldovenească, luptă neosteniți.

Sute de trupuri săgetate sau descăpățînate rămîn în urma lor.

De două ori pînă atunci, marele vornic Isaia le-a poruncit muntenilor, prin cîte un trimis, să nu se vîre prea adînc în mijlocul oștilor dușmane.

Ion însă n-a apucat să creadă în adevărul unui asemenea ordin. Nu i-a dat ascultare — ci a înaintat mereu.

Un singur nenoroc l-a lovit. Vînătorul de lupi Alexe a căpătat o rană. O suliță vrăjmașă i s-a înfipt în coaste, dîndu-i dureri cumplite.

Cu toate astea, el nu s-a prăbușit, ci a rămas în șa. Gheorghe i-a legat rana, și voinicul l-a urmat mai departe pe căpitanul lui.

În fața lor se află, în luptă, mercenarii vestitului baron aventurier Giskra și-un escadron de raiteri din Sighișoara.

Cu sabia în mînă, călărindu-l pe Negru care-i ascultă poruncile cu o înțelepciune aproape omenească, Ion se azvîrle în luptă. Face, ca de-obicei, un cerc mare și gol de jur împrejurul său.

Atîta că Isaia tocmai le trimisese iarăși porunci aspre muntenilor să se înapoieze din mijlocul dușmanilor și să se mulțumească numai să-i înconjoare pe Cavalerii Negri, care se retrăgeau, ocrotindu-l pe rege.

— Spune-i marelui vornic Isaia, îi strigă Ion trimisului, că nu mă pot supune poruncii sale. Sînt gata să dau seama de-această nesupunere. Nici nu pot înțelege cum de îngăduie marele vornic, acelora care-au intrat cu sila în Moldova, să se retragă-n voie. Noi am dori ca mai degrabă marele vornic să ne trimită vreo ceată-n ajutor...

Și își continuă lupta.

•

Oștirile regale și mercenarii generalului Giskra intraseră deci astăzi, paisprezece decembrie al anului șase mii nouă sute șaptezeci și cinci[3], în tîrgușorul Baia.

Regele Mateiaș, avînd în jur pe cei mai de seamă curteni și generali, dictase tocmai secretarului său o proclamație către țara Moldovei.

În proclamație îi înștiința pe toți locuitorii că nesupusul Ștefan a fost învins și că domn al Moldovei, prin hotărîrea lui, va fi Petru Aron.

Deși abia împlinise douăzeci și cinci de ani de curînd, regele Mateiaș dobîndise pînă atunci vreo cîteva victorii de seamă. Una, în Transilvania, unde îi nimicise pe o seamă de comiți, care se răzvrătiseră. Iar alta în Boemia, înfrîngîndu-l pe socrul său, regele Podiebrad, învinuit de «erezie» de Papa de la Roma.

Acum regele, fiindcă sosise cu bine la Baia, se socotea ajuns și în cetatea Suceava.

---

[1] Călăreți moldoveni de elită.

[2] Garda personală a regelui Matei.

[3] 1467.

În ascuns, Mateiaş îşi făurise, pare-se, planul de a reface străvechea Dacie. Dar, pentru împlinirea acestui ţel, avea nevoie mai întîi să-şi asigure doi vasali credincioşi pe pămîntul Moldovei şi în Ţara Românească.

După ce se sfîrşise scrierea proclamaţiei, marele şambelan îi poftise la masă pe rege şi curteni.

Se aşezaseră. Vinul curgea în cupe. Cînd, de pe uliţele tîrgului, au răsunat zgomote puternice şi ţipete de spaimă

— Ce se întîmplă? a întrebat regele.

— Serenisime rege, a răspuns Giskra — care la auzul acelor zgomote se şi grăbise afară, însă se întorsese la fel de repede — vă raportasem ieri că o iscoadă trimisă de mine îmi dăduse de veste...

— Că drumul spre capitala Moldovei este pustiu! rîde Petru Aron.

— Oho-o-o!... Ştefan cu siguranţa a fugit, pitindu-se, de spaimă, sub faldurile hainei regelui Cazimir al Poloniei, surîde episcopul care îl însoţeşte pe regele Matei.

— Numai cîteva cete de boieri ne vor mai sta în cale, rosteşte Ioan de Darócz, mare nobil maghiar.

Petru Aron rînjeşte:

— Îl uitaţi, mi se pare, pe Isaia, marele vornic şi cel mai însemnat comandant al oastei moldovene, îndată după Ştefan. Este de partea noastră...

— Cumnatul domnului? se minunează Ioan Darócz.

Petru Aron clipeşte:

— Îl urăşte, în taină, pe Ştefan!

— Atunci totul se va sfîrşi cum nu se poate mai bine! exclamă, mulţumit, regele. Să bem o cupă cu vin de Tokay pentru victorie şi pentru intrarea noastră în Suceava. Cît mai e pîn-acolo?

— Cam douăzeci de mile, maiestate! răspunde, întorcîndu-se către rege, baronul Mihaly.

Mateiaş îşi apropie cupa de buze şi-o bea pînă la fund.

Afară, printre zbuciumările şi urletele vîntului, ţipetele şi celelalte zgomote ciudate cresc.

— Şi totuşi se întîmplă ceva! se miră regele Matei, lăsînd de la buze cupa.

— Nu uitaţi, maiestate, grăieşte palatinul, că astăzi, în cinstea intrării noastre în Baia, li s-a dat oştenilor vin. Şi sînt nespus de veseli că victoria e numai la un pas!

— Aha! se înseninează iar regele.

— Victoria este, într-adevăr, neînchipuit de aproape, confirmă episcopul, binecuvîntînd masa.

— Nu, maiestate, întrerupe această veselie generalul mercenar Giskra. N-am apucat să-mi sfîrşesc cuvîntul...

— Ce vrei să spui? tresare Mateiaş, văzînd chipul lui Giskra învineţindu-se — un semn neîndoielnic că generalul era îngrijorat.

— Începusem să raportez despre ştirea de ieri...

— Că drumul ce duce la Suceava este pustiu... zîmbeşte regele. Asta am auzit...

— Dar astăzi, îşi reia vorba generalul, altă iscoadă m-a încredinţat că toate pădurile din jurul acestui tîrguşor sînt vii...

— Ce vrei să născoceşti?... strigă Petru Aron.

— Nu născocesc nimic. Acesta-i adevărul, răspunde generalul.

Regele, la auzul acestor vorbe, se ridică din jilț.

— Mă tem, continuă Giskra, întunecat, că Ștefan al Moldovei ne-a încercuit...

— Aduceți-mi armura și sabia! poruncește Matei.

— S-ar putea ca, în noaptea aceasta, adaugă generalul, în timp ce chipul i se învinețește din ce în ce mai mult, să nu luptăm pentru glorie, așa cum am fi vrut, ci pentru viața noastră. Mă simt dator să vă înștiințez de acest lucru, serenisime rege!...

Un val de frig s-a răspîndit parcă la auzul acestor cuvinte ale mult încercatului general-mercenar Giskra, în încăperea bine încălzită și luminată de făclii. Regele, curtenii, episcopul și Petru Aron se zbuciumă. Aleargă prin încăpere și poruncesc care mai de care scutierilor să le aducă armele și coifurile, să le îmbrace cămășile de zale și platoșele.

— Foc!... Foc!... se aud tot atunci strigăte deznadăjduite de pe ulițe.

A început sa ardă tîrgul din toate cele patru părți ale sale.

— Locuitorii moldoveni ai tîrgului trebuie sa fi fost înțeleși cu Ștefan, zice Giskra. Se pare că își aprind ei singuri căsuțele de lemn, învelite cu paie...

— Să sune trîmbițele!... Dați cît mai repede alarma! ordonă Mateiaș. Trupele să se așeze în bătaie. Și să se pregătească tunurile. Voi conduce eu însumi retragerea.

Și regele, urmat de palatin, de Petru Aron, de voievodul maghiar al Transilvaniei și de ceilalți curteni, se năpustește afară, gata să intre în luptă.

În vremea cînd toate acestea se petreceau în locuința din piața cea mare a tîrgului, dintr-un alt loc, aflat cam între apa Moldovei și pădurea Șomuzului, un tînăr mai voinic decît regele, însă la fel de bălan ca el, dădea cele din urmă porunci boierilor care-l înconjurau. Acesta era Ștefan, voievodul legiuit.

Strigăte înfiorătoare izbucneau dinspre pădurile care înconjurau din trei părți tîrgușorul. Și cete de viteji[1], de voinici[2] și hînsari, tîrgoveți și țărani, cu armele în mîini, năvăleau spre parcanele orînduite de trupele regale.

Cît ai clipi, parcanele, alcătuite cu migală și meșteșug din care și căruțe, în jurul tîrgușorului, încep să sară în lături, iar altele să ardă.

Puștile[3] moldovene — purtate în căruțe — trosnesc neîncetat spre ulicioarele înguste, unde oastea regală învălmășită — parte amețită de vin și parte abia trezită din somnul cel dintîi — fuge de colo-colo fără de nici un rost.

---

[1] Oșteni din garda personală a domnului.

[2] Trupe pedestre bine instruite.

[3] Tunurile mici.

Cerul s-a înroşit, oglindind flăcările care au cuprins tîrgul şi se întind mereu. Caii înnebuniţi, cu coamele arzînde, necheazǎ mînioşi şi, presimţindu-şi moartea, sar în două picioare, zdrobindu-i sub copite pe oştenii regali.

Ţărani bărboşi, purtînd căciuli miţoase pe cap şi cojoace de oaie pe spate, aleargă peste tot. Cu lovituri de seceri, de coase, de topoare, cu măciuci şi săgeţi, ei împrăştie moartea.

Locul fiind prea îngust, tunarii regelui nu izbutesc să-şi pună marile lor bombarde în starea de a trage. Pe de-altă parte, oastea nu mai poate fi ţinută în ordine decît în piaţa cea mare a tîrgului, unde mîna de fier a lui Giskra este încă stăpînă, iar Cavalerii Negri alcătuiesc un zid în jurul regelui.

Fiind oastea moldoveană de patru ori mai mică decît aceea a regelui, Ştefan orînduise ca trupele regale să fie înconjurate pe trei laturi deodată. Să fie strînse în cleşte şi apoi măcinate la adăpostul nopţii.

Oastea lui Isaia, din care făcea parte şi ceata de munteni, trebuia să-i împingă pe Cavalerii Negri şi oastea mercenară către apa Moldovei, unde se afla Ştefan cu patru mii de oameni, pentru ca el să-i prindă şi-apoi să-i nimicească.

Pentru obrazurile alese care, de obicei, îşi caută cele dintîi scăparea, tînărul domnitor al Moldovei lăsase, în partea dinspre miazănoapte a tîrgului, ca şi cum ar fi fost uitată, un fel de trecătoare îngustă, deschisă spre pădure.

Pe-aici, cine ar fi încercat să răzbată, ar fi căzut în săbiile a o mie de moldoveni conduşi de doi boieri credincioşi domnului: Oancea şi Bourean.

Ştefan nădăjduia că însuşi regele, înfricoşat, lăsîndu-l numai pe Giskra să lupte, va încerca să scape prin această ieşire — şi-aşa va cădea prins.

Într-adevăr, Ioan Garai, unul dintre sfetnicii de credinţă ai regelui, alergînd disperat cu calul spre toate marginile tîrgului, descoperă această trecătoare.

Bucuros îl vesteşte pe rege:

— Pe-acolo, maiestate, către pădure, se află un loc deschis! Şi, strecurîndu-ne, vom putea scăpa teferi...

Regele, pentru o clipă, e gata să intre în trecătoare. Şi poate ar fi intrat, dacă Petru Aron nu l-ar fi prevenit:

— Măria ta, Ştefan e prea isteţ... Mă tem că drumul prin pădure duce către robie, şi poate chiar la moarte!...

Regele s-a oprit. Pentru întîia oară s-a clătinat în şa. Şi chipul lui frumos, sub casca de oţel, cu panaşul din pene de şoim, i s-a albit.

— Ce crezi că este de făcut? l-a întrebat, cu glasul şovăielnic, pe Giskra. Sîntem prinşi în capcana domnitorului Ştefan...

Dar tocmai în minutul acela, un hînsar moldovean din cetele lui Isaia soseşte în goana mare.

— Măria ta, îi anunţă hînsarul pe Aron, armata regelui se poate retrage, luînd-o spre asfinţit.

— Să ne încredem, oare, în vestitorul acesta? Sau e vreo nouă cursă a voievodului Ştefan? întreabă încă o dată regele pe cei din jurul lui.

— Mă pun chezaş cu capul că nu e nici o cursă! zice Petru Aron. Pentru că Isaia mi-a trimis prin oştean şi-acest inel de fier, precum ne-am înţeles...

Și prințul vînzător arată lui Matei un inel gros de fier, pe care Isaia i-l trimitea zălog.

— Cîți oameni am pierdut pînă acum? mai vrea să știe regele Mateiaș.

— Eu socotesc că zece mii, răspunde generalul baron. De nu vom părăsi însă pînă în zori tîrgul acesta blestemat, nu va rămîne în viață nici unul dintre noi...

Pe cînd Giskra rostea răspunsul acesta, tocmai primise și Ion noua poruncă, din partea marelui vornic Isaia, să se retragă din mijlocul dușmanilor. Dar căpitanul nu se supusese. Ba, dimpotrivă, își ințețise năprasnicul atac spre Cavalerii Negri. (Numiți în acest fel nu numai pentru că purtau platoșe și veșminte întunecate la culoare, ci fiindcă, dintre toate oștirile maghiare, erau cei mai viteji și cei mai de temut răspînditori de moarte.)

Văzînd că Isaia întîrzie să împingă trupele regale către apa Moldovei, voievodul Ștefan îl trimite pe ruda sa, Țamblac, să vadă ce se întîmplă.

Țamblac vede și înțelege totul. Se înapoiază să-i raporteze voievodului că Isaia îi lăsa să scape pe toți cîți nu pieriseră în luptă.

Ion mai încearcă acum încă o dată să pătrundă, numai cu ceata lui, pînă la rege.

Dar ceata valahilor este prea mică, iar Cavalerii Negri prea mulți și bine înarmați. Nu izbutește. Și-atunci rămîne o clipă locului, pe gînduri.

În minte îi vine, fără să vrea, bărbatul din a cărui poruncă ei se găseau aici. Bărbatul de care le erau legate toate nădejdile și pe care regele îl ținea prins, în temnița din Vișegrad.

«Ce-aș mai putea să fac?» se întreabă, plin de descurajare, căpitanul.

Numai că, în aceeași clipă, îl zărește pe regele Ungariei, înconjurat de cavalerii lui, gonind cît îl țineau puterile, pe-o vale.

«Ah! În sfîrșit!» își spune Ion.

Își scoase arbaleta din spinare. Își pune o săgeată, din cele cu trei vîrfuri, în jgheabul ei de fier. Țintește. Apasă pe trăgaci. Cîrligul se coboară, dînd drumul coardei care fusese agățată de el. Și săgeata pornește.

Săgeata găsește drumul cel bun.

Vîjîind, zboară prin văzduh. Se înfige în spatele lui Mateiaș.

Alexe își ridică mîinile:

— L-ai nimerit!

— Sub umărul din stînga!... se bucură Năstase.

— A scăpat frîul! spune Bucur.

Într-adevăr, regele, dînd un răcnet de spaimă, pierduse din mîini frîul.

— Lunecă! își dă seama Gheorghe.

Palatinul Ungariei și zeci de cavaleri se reped să-l ridice.

Nu este însă nimic mai dureros pe lume decît să fii lovit de o săgeată, cu trei vîrfuri în muche, trasă din arbaletă de un meșter țintaș.

Muntenii, la semnul căpitanului Ion, mai trag fiecare din ei cîte-o săgeată. Una îl nimerește pe Giskra în picior. Alta pe palatin.

Regele își pierduse cunoștința. Sîngele îi curgea pîrîu.

Și-așa, în nesimțire, Cavalerii Negri îl ridică pe-o targă — încropită la repezeală din ramuri de copaci.

Pornesc din nou la goană, fiindcă dinspre pădure vine ca o furtună însuși măritul Ștefan.

— Spuneți-i regelui vostru, cînd s-o trezi, mai strigă căpitanul în urma Cavalerilor Negri, că darul cu trei vîrfuri i l-au trimis oștenii măriei sale Vlad!...

La o masă grea, de stejar, Ion răsfoiește cu nesaț un maldăr de pergamente laice și bisericești.

Alte vrafuri de cărți și scrieri de tot felul sînt grămădite în rafturile și lăzile înșiruite pe lîngă pereți.

Biblioteca aceasta este a prietenului său, cărturarul Țamblac — ruda domnitorului Ștefan — în casa căruia locuiește de peste opt ani.

Zilele de răgaz din toți acești ani, Ion și le-a închinat numai cărților.

Mult timp a cercetat și rafturile cu pergamente ale mînăstirilor Neamțu și Bistrița.

Îi place să citească și să răscitească sutele de pagini pe care slovele străvechilor cărturari ai Moldovei sînt așternute cu migală și grijă.

Cu palmele la frunte, Ion se gîndește cît și-ar dori, după reînscăunarea măriei sale Vlad în Țara Românească, să se ocupe, mai departe — în timpul rămas liber, ca și aici în Moldova — de slove și de cărți.

Este o după-amiază liniștită.

Merele de sfîrșit de iunie se rumenesc în grădină. Crengile pomului de la fereastra lui Ion sînt încărcate. Prin desișul frunzelor pomului, soarele prăfuiește încăperea cu aur.

De-aici, din cerdacul odăii, Suceava se vede înecată toată sub verdeața grădinilor ce se răsfiră în evantai spre rîu.

Dincolo de rîu, se ridică măreață și copleșitoare cetatea.

Pe ziduri stau nemișcați străjerii, cu sulițele în mîini, scrutînd, neobosiți, zările. De asemenea, pe dealurile înconjurătoare, în toate punctele de observație, se află alți străjeri.

Moldova este bine apărată. Dușmanii ei se tem. . .

*

Domnitorul Ștefan spunea adesea că Ion și ceata lui sînt cea mai bună pildă pentru oricine, în felul cum își slujesc ei țara și cum sînt gata să se jertfească pentru voievodul lor.

Îi plăcea totodată și meșteșugul de cîntăreț al lui Ion.

În toți acești ani, căpitanul alcătuise, ce-i drept, o mulțime de cîntece, unul mai frumos decît altul.

Chiar ieri, la ospățul dat în cinstea trimișilor sosiți din Mangop[1], măria sa a dorit să asculte cîntecul biruirii lui Mateiaș la Baia, și-apoi pe-acela al nimicirii tătarilor.

În urmă cu patru ani, tătarii — nu cei ai lui Hagi din Crimeea, ci ceilalți, din miazănoapte, ai hanului Mamac, s-au năpustit ca lupii, jefuind și arzînd, luînd robi și pradă cu nemiluita.

Au fost însă întîmpinați, așa cum se cuvine, de domnitorul Ștefan. Ion și ai lui l-au însoțit.

Înspăimîntați, tătarii au încercat să fugă.

De-aici începea cîntecul.

Ion povestea în stihuri, însoțindu-se cu lăuta, lupta dată de Ștefan. Înfrîngerea tătarilor, într-o dumbravă încărcată de flori. Cum însuși fiul ha-

---

[1] Principat de limbă și cultură bizantină în sud-estul Crimeei. Ștefan cel Mare s-a căsătorit cu principesa Maria de Mangop.

nului — cel care condusese năvala — fratele lui și o mulțime de mîrzaci au fost prinși și legați în ștreanguri.

Deodată, cînta Ion, a răsunat un tropot sălbatic. Zece mîrzaci călări ai hanului — ale cărui palate erau făcute din corturi groase de pislă, urcate pe căruțe, trase de boi sau cai — au intrat în dumbravă.

— Necredinciosule Ștefan, i-au strigat ei, fără să descalece. Hanul nostru Mamac, stăpînitorul lumii, îți poruncește să le dai drumul fiului, fratelui și mîrzacilor săi. Altminteri se va-ntoarce, îți va pustii țara, iar pe tine te va-nălța în țeapă, chiar în mijlocul ei...

Ștefan le-a ascultat în liniște țipetele trufașe și apoi le-a răspuns că, în copilăria lui — petrecută la conacul părintesc din Borzești — a avut drept bun prieten un băiat de țăran. Odată, el însuși, prietenul acesta și alți copii din sat se jucau prin pădure. Au năvălit însă tătarii. Copiii au fugit. Vrăjmașii n-au pus mîna decît pe unul singur. Acesta era prietenul lui Ștefan. Și pe copilul acesta hanul Mamac l-a săgetat.

— La înmormîntarea lui, mi-am jurat, spunea domnul, să-l pedepsesc și eu cîndva pe hanul cel crud, lovindu-l în același chip, cum m-a lovit și el ucigîndu-mi tovarășul de joacă, prietenul cel mai bun. Numai că anii au trecut, și eu aproape îmi uitasem jurămîntul făcut la-ngropăciune. Dar iată, același han Mamac își trimite de astă dată fiul ca să mă jefuiască, să-mi răpună norodul sau să mi-l facă rob. După aceea, tot el îmi poruncește, prin niște soli obraznici, ce trebuie să fac, făgăduindu-mi țeapa...

— Osînda ți-o vei primi, n-ai grijă!... strigă mîrzacii.

— Pînă atunci, deocamdată, le dă răspunsul domnul, pentru acel copil nevinovat, omorît la Borzești, hanul îmi va plăti... prin însuși fiul lui, căpitanul năvalei...

— Cum poți să îndrăznești? se mînie mîrzacii.

— Legat de patru cai, va fi rupt în bucăți...

— Mamac te va răpune! urlă mîrzacii.

— Fratele hanului, în schimb, va fi închis în temniță. Și dacă numai vreo umbră de tătar se va ivi în zare, îi vom reteza capul.

— Amar... amar va fi de tine! țipă mîrzacii.

— Iar voi și toți ceilalți mîrzaci — în afară de unul singur, cu nasul retezat, pe care l-l voi trimite lui Mamac să-i povestească tot ce-a văzut și tot ce-a auzit — vă veți urca în țepi!...

— Iertare!... Iertare!... strigă acum mîrzacii. Jurăm să-ți fim și să-ți rămînem robi supuși, tot restul vieții, numai nu ne ucide...

Însă voievodul își ridică mîna. Pedeapsa aspră, dar dreaptă, se împlinește.

Dumbrava rămîne pomenire.

— Și, din acea zi, își încheie Ion cîntecul, tătarii nu l-au mai tulburat pe măria sa Ștefan!...

În încăpere, pătrunde Ion Țamblac.

— Îți aduc o scrisoare!

Ion face ochii mari:

— De la cine?

— De la cine-o aștepți!...

— De la Oltea?

Cărturarul surîde:

— A adus-o chiar adineauri un călugăr de-al nostru plecat cu treburi la Cozia.

Ion nu mai are răbdare. Desface grăbit sulul. Din sul cade o cununiță alcătuită din cîteva flori plăcut mirositoare de sulfină.

«Scumpul meu Ion, începea Oltea. *Peste foarte scurt timp, adică tocmai atunci cînd vei primi această scrisoare, de Sînziene, va fi ziua ta. Împlinești douăzeci și șapte de ani. Ți-am împletit, pentru această zi, o cununiță de sulfină, ca în fiecare an, și îți urez prin ea tot ce-ți doresc: sănătate și împlinirea celor mai aprige dorințe ale tale.*

Să nu ai grijă de noi, continuă fata. *Sîntem bine. Iar maica stareță și maica Tiomida - jupîneasa Para - și toate celelalte măicuțe și surori se îngrijesc de mine ca de copilul lor.*

Cred că îți amintești că am împlinit și eu șaptesprezece ani. De-aceea, cu cîtva timp în urmă, doamna Maria se gîndea că ar fi bine să intru în cinul monahal. Dar maica Tiomida s-a împotrivit cu înverșunare, zicînd că pentru mine sînt mult mai potrivite cununiile de mireasă, decît vălul cel negru al monahiei. Și că sfinția sa chiar știe cine-mi va fi mire. N-am înțeles ce-a vrut să spună și nici n-am întrebat-o. Însă eu te visez pe tine, în fiecare noapte, și-mi este tare dor.

Te îmbrățișez de mii de ori,

a ta Oltea.»

Fără să vrea — dînd însă urmare unui imbold lăuntric — Ion își apropie de buze florile de sulfină.

Și se surprinde gîndindu-se că, poate, în mireasma aceea se află însuși sufletul drag al Oltei. Și că sufletul ei și-al lui în acest fel se contopesc.

Dar ochii îi sînt atrași, în acea clipă, de alte slove scrise pe partea care se îndoaie înăuntru a pergamentului.

«Cîteva rînduri ți le adaugă în încheierea răvașului și maica Tiomida», nota tot Oltea.

Iar maica Tiomida, cu litere stîngace și foarte tremurate, scria:

«Nu am citit ce ți-a scris fata. Nici ea nu va citi ce ți-am scris eu. Fii fericit împreună cu Oltea. Și fă-o fericită și pe ea. Și îți mai spun că fata se găsește totuși în primejdie. S-a auzit că ar căuta-o Radu. Dar doamna Maria ne liniștește, spunîndu-ne să n-avem teamă, nimeni nu va călca la schit. Eu nu știu ce să cred. Dar țin să afli cîte s-au răspîndit pe la noi.

Supusa maică Tiomida.»

Sfîrșind cititul rîndurilor Parei, Ion se înnegurează.

— Ce este? se neliniștește Țamblac.

— Oltea e în primejdie! spune Ion. Bine că am aflat la timp. Sînt nevoit să plec spre Țara Românească.

— Cînd vrei sa pleci?

— Peste cel mult un ceas! Și nici nu mai am vreme să mă duc la măria sa ca să-i cer învoirea. Este vorba de Oltea...

— De cînd vream să te-ntreb! O iubești mult?...

Ion îl privește pe Țamblac în ochi:

— Am să-ți spun totul, prietene. La început, dragostea mea n-a fost, firește, decît un simțămînt cald, de ocrotire, pentru o fetiță pîndită de primejdii. Însă ea, crescînd mare — și deosebirea de vîrstă dintre noi, într-un anume fel, micșorîndu-se — mi-a arătat cu totul alte simțăminte. Și-ncetul cu încetul, am înțeles că Oltea și eu sîntem uniți, de fapt, pe totdeauna, prin niște fire nevăzute. Că numai o fată cum este ea mi-am visat. Că ea e singura și-adevărata mea dragoste în viață...

— De e așa, pornește numaidecît spre Țara Românească. Gîndul meu

cel mai bun te va însoţi. În ce-l priveşte pe măria sa, n-ai nici o grijă. Îi vorbesc eu, la timpul potrivit...

— Rămîi cu bine, dragă prietene!

— Iar tu întoarce-te cu bine!

•

Copitele cailor ţăcăne. După o goană nebună, din Moldova în Transilvania, şi de-acolo, pe Olt în jos, caii sînt istoviţi.

Dimineaţa senină de iulie e luminoasă şi veselă.

Oltul sclipeşte în soare.

Aproape de Cozia, acolo unde drumul se strîmtează şi trece printr-o vale, se vede un stejar rămuros. Sub stejarul acesta se spune că s-ar fi adăpostit, în drumul său spre Sarmizegetusa, împăratul Traian. Alături se află un cimitir.

În cimitir s-au adunat o mulţime de oameni. Cîteva femei plîng.

— Ce s-a mai întîmplat? întreabă căpitanul Ion, de-a călare.

— Se face slujba pentru cei care s-au stins în ţinuturile persieneşti! răspunde un bărbat, ridicîndu-şi căciula.

— A poruncit măria sa Radu slugilor boiereşti, de ni i-au strîns pe feciori cu arcanele şi ni i-au trimis peste ţări şi mări!... mai glăsuieşte altul.

— Ca să-i înfrunte pe duşmanii înălţimii sale sultanului! ţipă ascuţit o femeie.

Un bătrîn iese la iveală din mijlocul mulţimii.

— Mieii au fost trimişi în pustii locuri. Siliţi să lupte cu şacalii, spre folosul lupilor! spune el liniştit.

Toaca din cimitir bate.

Căpitanul îşi joacă înaintea mulţimii calul.

— Curînd va veni clipa dreptăţii, spune el. Ucigaşul fiilor voştri îşi va primi pedeapsa!

•

Vîntul murmură prin pădurea de sălcii.

— Aşteptaţi-mă aici, pe ţărm! le porunceşte Ion soţilor săi de drum, după ce s-au oprit în dreptul insulei mari a Oltului.

— Pe insulă nu se zăreşte nici o urmă de viaţă, îşi dă seama Bucur.

— Nimeni nu ne-a răspuns! grăieşte şi Năstase.

Căpitanul se azvîrle, călare, în apă.

Armăsarul sforăie.

Cîţi ani să aibă Negru? Pentru un animal de goană şi luptă este destul de vîrstnic. Dar Negru a rămas voinic. Părul îi este lucios. Ochii scînteietori. Nici un cal tînăr nu s-ar putea încumeta să se ia la întrecere cu el. Să străbată Oltul.

Apa este crescută. Au fost ploi. Negru sforăie. Înoată mai departe. Au trecut rîul. Au ajuns pe mal, în insula mare.

Căpitanul priveşte descumpănit.

Clădirea pare pustie.

Uşa către chilia doamnei Maria este deschisă, de parcă ar fi fost izbită de vînt.

— Nu e nimeni aici? strigă Ion.

Abia acum, dintr-un bordei ascuns între sălcii, se iveşte un bătrîn şchiop. A fost păzitorul schitului.

Se apropie de Ion tremurînd.
Cu ochii lui slabi îl cercetează. Nu cumva este vreun om al domniei!
Capul și brațul drept îi sînt oblojite. Pete mări, ruginii, de sînge, îi întunecă albul fișiei de pînză.
Bătrînul se prăbușește la picioarele calului căpitanului bolborosind:
— Nenorocire!...' Nenorocire!...
Căpitanul descalecă. Îl ridică pe bătrîn. Îl sprijină.
— O mare nenorocire s-a petrecut ieri... aseară... continuă să bolborosească bătrînul. De ce n-ai venit mai devreme?...
— N-am putut... N-am știut!... răspunde căpitanul.
— Aseară, tîrziu, au plecat!...
Bătrînului îi curg lacrimi din ochi. Lacrimile i se scurg în barbă.
Lui Ion i s-a strîns inima.
— Spune-mi ce s-a întîmplat!
— Au fost aici... domnitorul Radu...
— Însuși domnitorul Radu?
— Și Ali-beg!
— Și Ali-beg?
Cîțiva nori întunecați au umbrit soarele. Cerul începe, dintr-o dată, să se mohorască.
— Cu-o ceată de călăreți boierești și năvrapi.
Prin pletele sălciilor, vîntul foșnește întristat.
— Doamna Maria l-a certat pe vodă:
«Cum de ai cutezat să calci, împreună cu otomanii, pe insulă?»
— Au îndrăznit totuși să calce pe insulă!...
— Ali-beg atunci a rînjit și i-a amintit domnitorului că ei veniseră din porunca sultanului.
— Din porunca sultanului?
— Sultanul aflase că jupînița Oltea se ascundea la noi. Și hotărîse o pedeapsă. Pe doamna Maria s-o închidă în palatul domnesc din București. Iar jupînița Oltea să fie gata...
— Să fie gata?...
— Să plece la Stambul!...
Căpitanul s-a îngălbenit ca ceara.
— Și Radu ce-a spus?
— Radu se învoise cu toate...
— Dar maicile? Surorile?
Bătrînul slujitor plînge și își arată rănile:
— Am încercat, dar n-am izbutit să le apăr, căpitane Ion!... Jupînița Oltea s-a repezit cu un pumnal în mînă la Radu. Un oștean boieresc a vrut s-o săgeteze. Dar jupîneasa Para — sau maica Tiomida, pe numele ei monahal — s-a azvîrlit înaintea săgeții...
— Săgeata a ucis-o?
Slujitorul se îndreaptă către un fag de lîngă biserică!
— Aici am îngropat-o!...
Un mormînt proaspăt se vede la poalele copacului. Pe crucea de la căpătîiul mormîntului, slujitorul a scris cu litere stîngace: «*... ucisă în floarea vîrstei de un oștean al domnitorului Radu, sosit aici, la schit, împreună cu turcii.*»
Pe celelalte maici le-au ridicat pe cai, sub ochii domnitorului Radu, ai slujitorilor valahi și ai doamnei Maria. Le-au pornit, Dumnezeu știe unde!...

Singurele cărora li s-a dat, la plecare, cinstea cuvenită, au fost numai doamna Maria, ca maică a voievodului, și jupînița Oltea — deoarece ea trebuie să fie dusă sultanului. Ele nu au fost luate pe cai. Ci le-au urcat într-un rădvan.

Căpitanul își duce mîna la frunte:

— Și jupînița Oltea?... Ce s-a mai petrecut cu jupînița Oltea?...

— Cînd a fost gata de plecare, m-a rugat, dacă te-oi mai vedea, să-ți spun că ești întîia și singura ei dragoste. Iar de va fi trimisă în harem, va muri, rugîndu-se pentru domnia ta...

— Și doamna Maria cum a plecat?

— Blestemîndu-l pe domnitorul Radu să piară de sabia domniei tale!

— Blestemul se va împlini!

*

Copitele cailor fac să țîșnească, din pietrele drumului, mănunchiuri de scîntei. Căpitanului Ion îi flutură părul.

Un bordei aproape îngropat în pămînt se ascunde, sfios, sub streașina pădurii.

Căpitanul îi face semn lui Alexe. Acesta se îndreaptă, călare, într-acolo.

La intrarea bordeiului, s-a ivit o femeie îmbrăcată în zdrențe. Alexe își oprește lîngă ea calul. Încearcă s-o liniștească. Femeia îi arată, cu mîna, ceva în zare.

Căpitanul Ion și soții lui de luptă înțeleg ce-a vrut să spună femeia. Nu mai pierd vremea. Pornesc. Alexe taie crucis cîmpul, ca să-i ajungă. Străbat lunca înflorită a Neajlovului. Trec prin pădurea bătrînă și întunecată — de lîngă balta plină de stufărișuri a Comanei, pe marginea căreia, în cinstea biruinței sale asupra lui Amza-pașa, măria sa Vlad a ridicat, în ultimul an de domnie, vestita lui mînăstire-cetate.

Mînăstirea — cu zidul său împrejmuitor puternic — îl face pe Ion să se oprească o clipă.

Prin locurile acestea, cu unsprezece ani în urmă, cînd era încă numai un copil, l-a însoțit pe domnitorul său în luptă. Și astăzi... Ce departe sînt toate! De parcă s-ar fi scurs o veșnicie!...

În depărtări, se vede ridicîndu-se turnul de strajă al cetății Giurgiu. Sub razele roșii ale asfințitului, triumfătoare, sclipește semiluna.

Oștenii lui Ion se apleacă pe cai. Un nor galben de praf, care a și început să se risipească în vînt, îi întîmpină.

— Dacă nu-i ajungem la timp, vor intra în cetate! strigă Ion.

Își biciuiesc caii. Bidivii sînt numai spumă. Nici nu li se mai văd picioarele. Atît aleargă de repede.

Cetății i se descoperă, treptat, tot mai mult, partea de jos a zidului.

Norul de praf care, înspre cetate, este din ce în ce mai des, se tîrăște dincolo de porți. Cei din urmă călăreți otomani au intrat în cetate.

N-a mai rămas decît praful galben și înecăcios.

* *

Străjerii otomani, în veșmintele lor colorate, cu sulițele în mîini, stau nemișcați pe ziduri, cercetînd depărtările.

*

La poalele pădurii, care mărgineşte drumul spre Giurgiu, Ion şi ceata lui s-au oprit.

— Trebuie să prindem o limbă!... ordonă căpitanul.

*

Cu sabia în dreptul grumazului, un oştean de-al lui Radu, doborît de pe cal şi ţinut în braţe, ca într-o menghină, de Năstase, răspunde la întrebările căpitanului.

— Unde e jupîniţa Oltea?

— Acolo unde sînt întotdeauna închise fetele menite haremului sultanului, în palatul cel mic al doamnei. Tot acolo se vor aduce, peste cîteva zile, încă alte şase sau şapte fete. Vor fi trimise toate, laolaltă, în curînd, la Stambul...

— Îi slujeşti pe turci?

— Îl slujesc pe măria sa Radu!

— Pentru ce?

— Măria sa mă plăteşte...

— Îţi vom plăti şi noi!... spune Bucur.

Ion face semnul plecării. Răzvrătiţii încalecă. Trag de hăţuri. Bucur opreşte însă pe cîţiva lîngă el. Îi smulge pe oşteanul valah din menghina lui Năstase şi îl dă oamenilor săi, arătîndu-le creanga unui copac.

Oşteanul în leafă se smuceşte să scape. Dar unul dintre cei cărora a fost încredinţat i-a şi pus frînghia pe după gît.

*

În palatul cel mic al doamnei Maria-Despina, la o fereastră zăbrelită, se află Oltea.

Trupul subţire al fetei a şi fost îmbrăcat într-un veşmînt turcesc.

Soarele, gata să apună, îi mîngîie părul bălai şi-i rumeneşte buzele de culoarea şi cu mireasma căpşunilor, uşor întredeschise peste dinţii albi.

Fata nu este înfricoşată. S-a înălţat pe vîrfurile picioarelor lungi, straduindu-se să privească afară, peste pervazul de lemn.

Plopii se zbat neliniştiţi... Dîmboviţa luceşte în soare.

O turmă şi-un păstor, cu cîţiva cîini şi-un măgăruş, se tîrăsc pe cîmpie, dincolo de rîu.

Deodată, soarele începe să azvîrle şuvoaie de sînge la suprafaţa apei.

Din foişorul înalt, la porţile palatului, achingiul şi valahul de strajă se prăvălesc pe scări.

Povestesc, turburaţi, ceva, celor din ogradă.

Aga, căpetenia străjii otomane, dă o poruncă. Toată ograda se goleşte de oameni.

Nu rămîne la porţi decît un slujitor al palatului.

Porţile se deschid încet.

Ascuns după o perdea, dintr-o încăpere de jos, aga îl întreabă pe un valah:

— Cine-ar putea să fie?

— Mi se pare că numele lui e Bucur!

— Şi nu e urmat de nimeni?

— De nimeni!...

De după o cotitură de drum, printre copacii groşi, pe malul rîului, se iveşte Bucur.

Slujitorul de la poartă îl priveşte, cu chipul boţit de mirare şi spaimă.

Bucur îl măsoară de sus şi pînă jos:

— Unde e aga, căpetenia străjii?

— Cine îl caută?

— Un sol al căpitanului Ion...

— Pentru ce?

— Să stăm puţin de vorbă...

— Îl chem cît ai clipi!... răspunde slujitorul, luînd-o la fugă înainte, pe aleea mărginită de plopi, intrînd în palat şi vestindu-l pe aga: Spune că este un sol al căpitanului Ion şi-ar vrea să stea de vorbă cu înălţimea ta...

— Nu stăm cu el de vorbă, decît după ce-l legăm! rînjeşte aspru aga.

Călare, cu sabia în mînă, Bucur înaintează prevăzător. Murgul îi joacă în buiestru.

La fereastră, Oltea s-a ridicat pe vîrful picioarelor.

— Bucure! apucă să strige fata.

Glasul îi este înăbuşit de o palmă neagră şi mare care-i acoperă gura. Braţele fragede îi sînt strînse la spate şi legate cu un ştreang de mătase.

Cel care a făcut acest lucru este eunucul de strajă: un arap mătăhălos, urît, cu buzele groase şi ochii holbaţi. A pătruns în încăpere, pe nesimţite, cu papucii lui moi.

În ogradă, Bucur nu pare să fi auzit strigătul fetei.

Calul său trece mai departe, pe drumul străjuit de plopi, pînă la scările palatului. Descalecă. Vrea să se urce pe trepte.

Numai că, fără veste, din toate colţurile grădinii, de după tufişuri şi copaci, se ivesc oşteni de-ai lui Radu şi turci.

Lupta se dă pe scări.

Două capete otomane au şi zburat. Un oştean de-al lui Radu a fost străpuns.

Bucur se luptă vitejeşte. Cu sabia, cu pumnalul, cu picioarele. Numai că alţi peste douăzeci de oşteni, valahi şi osmanlîi, se azvîrl asupra lui. Copleşit de duşmani, e legat fedeleş.

— Aşa vă trataţi voi solii? îl întreabă Bucur pe aga.

Acesta îi arată o ţeapă înaltă ce se ciopleşte în ogradă. Ţeapa îi va străpunge, desigur, trupul. Îi va sfîşia măruntaiele. Bucur se înfioară. Încearcă totuşi să-şi ţină firea.

Cu o lovitură de picior, este rostogolit pînă înaintea căpeteniei gărzii palatului, căruia i s-a adus un divan mic în ogradă.

Străjerii valahi de o parte, cei turci, de alta, privesc.

Bucur, silit să se ridice în genunchi, îi înfruntă, cu semeţie, pe călăi.

Întunericul învăluie tot mai mult, în umbrele lui, palatul. Plopilor le tremură frunzele. Rîul goneşte, mînios.

Oltea este ţinută de eunuc la fereastră, ca să nu scape nimic din pedepsirea lui Bucur.

Ochii, umbriţi de gene lungi, ai fetei, s-au lărgit de spaimă.

Fata încearcă să ţipe, însă arapul, cu palma lui neagră şi mare, îi striveşte buzele, zăvorîndu-i izvoarele vorbirii. Cu toate astea, ea izbuteşte să-şi salte puţin capul şi să-l muşte de degete.

Arapul, urlînd de durere, o trage de cosiţe. O loveşte cu pumnul, silind-o să îngenuncheze.

Amîndoi se tăvălesc pe podele, într-o luptă ai cărei sorți se văd dinainte de partea cui vor fi.

— Ghiaur spurcat! scrîșnește, în ogradă, căpetenia gărzii. Spuneai că ești sol. Vorbește acum: ce vrei?...

— În numele căpitanului meu, am venit să ți-o cer pe Oltea.

Aga se ridică și îl lovește pe Bucur cu piciorul în gură.

— De unde știe căpitanul tău că este la noi Oltea?

Bucur se silește, cu buzele învinețite și însîngerate, să rîdă:

— I-au destăinuit vîntul... și apele pămîntului nostru... Căci toate țin cu noi...

Aga îl mai izbește o dată cu piciorul:

— Unde e căpitanul Ion? Mărturisește, cîine! Este singurul mijloc ca să-ți scapi viața...

Și otomanul îi arată țeapa.

S-au adus cîteva făclii. Flăcările îi luminează fața celui prins și silit să stea în genunchi, în fața căpeteniei otomane.

Umbrele flăcărilor s-au lungit. Au ajuns pînă la zaplazul înalt.

O umbră se preschimbă în om. Acesta a sărit peste zaplaz. L-a prins pe străjer de gît. Străjerul se face ghemotoc.

Alte umbre se furișează și se tîrăsc de-a lungul zidurilor palatului.

Încă un străjer oftează, gîtuit. Umbrele urcă pe scările cotite de lemn, spre foișor.

Străpunși de pumnale, cei doi străjeri sînt aruncați din foișor, dincolo de porți.

Ivărul lung al celor două porți, care fusese tras după prinderea și cetluirea lui Bucur, lunecă parcă de la sine înapoi. Porțile se întredeschid.

Bucur începe să fie dezbrăcat. Tragerea în țeapă și chinurile trupului osînditului trebuie să poată fi urmărite mai lesne.

— Vorbește, solule, cît mai e timp! îl ia în batjocură aga.

Bucur se zbate. Se zbate însă zadarnic. Zeci de brațe îl țin nemișcat la pămînt, în vreme ce în ogradă se petrece înjositoarea ceremonie.

În încăperile de sus, arapul și Oltea încă se luptă. Masa cu zaharicale s-a răsturnat pe podea. Oltea i-a sfîșiat, cu unghiile, obrazul.

Dar ce umbră este aceea care se cațără, agățîndu-se de fiecare ieșitură din zidurile palatului?

Agățat de grilajul ferestrei, bărbatul se leagănă în văzduh.

Va cădea?... Nu se mai ține decît într-o mînă. Va cădea! Nu. S-a apucat și cu cealaltă de grilaj. Brațul i s-a încordat.

Trupul mătăhălos s-a prăvălit asupra fetei. Fața arapului, mare, unsuroasă, toată zgîriată, lucește de mulțumire. Arapul se ridică în genunchi. Îi proptește fetei palma stîngă în piept. Cu cea dreaptă o izbește peste obraz.

Înălțîndu-se în mîini, bărbatul cată prin fereastră. Sprijinindu-și picioarele pe două ieșituri ale zidului, începe să smucească de gratii. Nu izbutește să le desfacă. Se cațără pe-o brînă, pînă la fereastra alăturată, lipsită de gratii. Sparge, cu cotul, geamul. Năvălește peste arap. Îl apucă de gît și-l strînge, pînă ce acesta se învinețește.

Oltea i se aruncă la piept:

— Ai venit? Eram încredințată că vei veni... Dar Bucur... Jos e Bucur!... tremură ea, înspăimîntată.

Ion o îmbrățișează duios:

— N-ai nici o grijă. Bucur a intrat înainte, singur, anume, ca să atragă luarea-aminte asupra lui, și noi să putem trece, liniștiți, peste ziduri...

— Dar îl scăpați?

— Îl scăpăm! ride Ion. Numai că trebuie să ne grăbim.

Și Ion desface de la briu un colac de frînghie. După ce leagă un capăt al ei de gratii, cu fata în brațe, începe să coboare.

La poalele zidului se află Năstase.

Ion i-o încredințează pe Oltea:

— Trece-o peste zid și du-o cît mai degrabă în locul știut!...

— Te-aștept! îi șoptește Oltea.

Năstase o trage pe fată de mînă:

— Să fugim!...

*

De trupul lui Bucur se apropie monstruoasa unealtă, în vîrful căreia a fost înfipt tăișul de fier al unei lănci.

În încăperea de sus, arapul își scutură fruntea. Tîrîș, în patru labe, ajunge la ușă. Acolo, un șnur de mătase e agățat de un cîrlig de lemn. Trage de șnur, cu toate puterile. Clopotul de alarmă se zbate. Se zbate îndelung, scoțînd sunete asurzitoare.

Ion șuieră, în ogradă, puternic.

Alexe și Gheorghe, urmați de toți ceilalți răzvrătiți, se ivesc la porți. Căpetenia gărzii otomane sare de pe divan. Dă cîteva porunci scurte. Străjerii lui Radu și otomanii pun mîinile pe arme.

Ion se avîntă spre locul unde Bucur așteaptă să fie tras în țeapă. Îl dezleagă. Țeapa e frîntă de Alexe. Gheorghe îl atacă pe aga. Bucur și-a îmbrăcat cît ai clipi veșmintele și luptă ca un leu.

Seara s-a coborît. Cu greu se mai deosebesc dușmanii de prieteni. Gheorghe a doborît pe căpetenia otomană, după ce-l urmărise printr-o mulțime de săli ale palatului.

Deodată, de dincolo de ziduri, răsună un tropot.

— Ce este? se oprește Ion, ridicînd capul și ascultînd.

— O urdie turcească! îi dă răspunsul, din foișor, unul dintre cetașii de strajă.

Bucur îl lovește pe-un slujitor de-al lui Radu. Apoi îl întreabă pe ošteanul din foișor:

— Urdie mică, sau mare?

— Cam trei sute de achingii!

— Strîngeți-i pe răniți și să-ncercăm să ne croim drum printre cei care vin! hotărăște Ion.

Cu sabia în mînă, el se avîntă în față, spintecînd rîndurile achingiilor care sosesc dinspre pădure.

Urdia s-a oprit. Rîndurile călăreților turci se destramă. Se iscă învălmășeală. Ceata lui Ion a trecut.

*

Sînt în pădurea Cotrocenilor, lîngă moara cea mică de pe pîrîu.

— Unde este Năstase? întreabă căpitanul.

— Năstase a fost rănit! se aude o voce. L-am adus eu pe cal.
Ion simte că i se așază o pînză cenușie de ceață pe ochi.
— Dar Oltea?
— Fata nu este nicăieri.
Gheorghe se bate cu palma peste frunte.
— Înseamnă că Năstase a fost lovit, înainte de a fi apucat s-o treacă pe Oltea peste zid!
Ion a descălecat. Se îndreaptă către malul pîrîului. În lumina lunii, strălucind galbenă pe cer, privește apele limpezi care mișcă, fără încetare, roata veche de lemn a morii.
Căpitanului i se pare că, în argintul apei, vede chipul frumos al fetei. Oltea se zbate în brațele eunucului mătăhălos care-o lovește cu pumnul în obraz.
Un peștișor curios a sărit spărgînd în zeci de unde suprafața apei. Chipul fetei iubite a pierit.
— Mă tem că Oltea a fost pierdută pentru totdeauna! mărturisește cu tristețe Bucur.

•

În cortul mare, alb, din pînză de in, cu flamură albastră deasupra, pe-un jilț înalt, de lemn, stă voievodul Ștefan.
— Deci sîntem în cele din urmă ceasuri ale zilei de sîmbătă, douăzeci noiembrie, a anului șase mii nouă sute optzeci și unu de la facerea lumii[1], murmură liniștit voievodul.
Afară larma taberii, orînduite pe malul pîrîului Potoc, în apropiere de Milcov, s-a domolit. S-a făcut noapte. Străjile, prin strigăte înăbușite, își dau de veste una celeilalte că totul este în cea mai deplină ordine.
În fața cortului domnesc, s-a ivit căpitanul Ion. Poartă o platoșă de fier și o mantie albă deasupra.
— Intră, îi spune, zărindu-l, pîrcălabul Härman, aflat în seara aceea de strajă. Măria sa Ștefan te așteaptă!
Halebardele se feresc în lături. Perdeaua de la intrarea cortului se trage.
Două făclii mari, cu rășină, ard într-o parte și în cealaltă a cortului. Între ele, pe un scut, sînt agățate armele voievodului: sabia, buzduganul, pumnalul, arbaleta și tolba de fildeș, bătută în nestemate, plină cu săgeți.
— Apropie-te! îi poruncește voievodul.
Ion face cîțiva pași. Îngenunchează înaintea lui Ștefan.
— Ridică-te!...
Și căpitanul se ridică, așteptînd celelalte porunci.
Voievodul îl privește lung.
— Știu că ești gata să mori, în luptă, pentru norodul, țara și domnitorul tău! surîde voievodul.
Pe chipul frumos al lui Ștefan făcliile azvîrl o lumină de aur.
— Țara Românească este stăpînită de turci printr-un domn vîndut lor, măria ta. Norodul suferă o apăsare străină. Iar cel care ar putea să-l elibereze este ținut în temniță, pe nedrept, de unsprezece ani.
— Inima mea-l plînge pe acest fără de seamăn erou, căpitane Ion. Și

[1] Anul 1473.

cugetul meu îl osîndește pe vînzător. A venit însă vremea ca vînzătorul să fie doborît de pe scaunul domnesc al Țării Românești!...

Căpitanului i se înviorează chipul.

— De cînd aștept această vreme, acest cel dintîi pas spre reînscăunarea dreptății, măria ta! Va urma, mai tîrziu, al doilea...

— Și cel de-al doilea pas cine-l va împlini?

— Chiar eu, măria ta!...

— Nu uita însă că Radu este totuși un domn... un Basarab...

— Radu este un uzurpator, înscăunat de străini, răspunde curajos Ion.

— Crezi că ai dreptul să-l pedepsești tu?

— Eu împlinesc un jurămînt. Iar brațul meu s-a înarmat în numele măriei sale Vlad, acela care întruchipează pentru noi, în acest veac, întîia și cea mai arzătoare năzuință a noastră... Așa cum întruchipezi și măria ta...

Măria sa zîmbește văzînd înflăcărarea tînărului:

— Și care este această întîie și cea mai arzătoare năzuință?

— O știi, măria ta, mai cu temei ca mine. Neatîrnarea de nici un neam străin...

— Pentru împlinirea acestei neatîrnări, sînt gata să v-ajut. Îl vom goni pe Radu. Și-l vom urca, deodată, în scaun, pe Laiotă... Pe urmă vom vedea...

— Să fie cum crede măria ta că-i bine...

— Otomanii și Radu sînt dincolo de Milcov.

— Ceata mea este gata! Așteaptă numai semnul.

— Mîine, duminică, în revărsatul zorilor, pornim!

— Dă-ne nouă, muntenilor, măria ta, îngăduința să fim în cele dintîi rînduri!...

Voievodul se uită țintă la căpitan, cu ochii lui albaștri:

— Aveți îngăduința!...

Ion își apucă mînerul săbiei și-l strînge.

— Și-n cîte zile, dacă pot îndrăzni să-ntreb, socotește măria ta că vom pătrunde în cetatea de scaun a țării?

— În patru sau cinci zile, vom păși în palatul domnesc. Acolo te-așteaptă cineva!...

Lui Ion îi bate inima repede, mai repede decît oricînd.

— Cine, măria ta?

Voievodul Ștefan îi pune palma pe umăr:

— Aceea pe care ai căutat-o atîta timp zadarnic și-o socoteai pierdută...

— Măria ta vorbești de Oltea?

— O iscoadă de-a noastră a aflat că fata se găsește în palatul domnesc. Ali-beg a lăsat-o lui Radu, pentru o mai bună pază.

— Măria ta... de-am ajunge mai iute!

— Cu-atîta vom ajunge mai repede, cu cît ne vom pricepe mai bine să biruim dușmanul.

— Vom ajunge sau vom muri, măria ta!

*

Nu mai ningea.

În schimb, gerul se prefăcuse într-un clește, sub a cărui strînsoare dureroasă copacii începuseră să trosnească.

Lupii ajunseseră foarte aproape; dar încetaseră să mai urle. Se opriseră undeva, în desişurile codrului înzăpezit, şi pîndeau.

În chip cu totul de neînţeles — aşa cum spune şi cîntecul în care ni se povesteşte această neobişnuită întîmplare, armăsarul, cu ţinuta lui semeaţă şi dîrză, înfricoşase fiarele.

Negru le auzea, cu toate astea, fălcile clănţănind, şi uneori zărea cîte-o pereche de cărbuni aprinşi aţintindu-l.

Piciorul îi înţepenise şi şchiopăta uşor. Aceasta însă nu îl împiedica să se rotească, în jurul trupului oşteanului, sforăind neliniştit.

Deodată se opri tulburat. Îşi ciuli urechile. Adulmecă aerul şi necheză prelung.

«Nu vă apropiaţi. Sînt gata de luptă!» părea că îi previne pe lupi.

Stăpînul rămase la fel de nemişcat, la picioarele lui.

Armăsarul îl privi iar cu ochii săi mari, negri, catifelaţi şi cu un fel de înduioşare aproape omenească.

Îi linse rana obrintită. Se aplecă mai mult şi îi pipăi, cu botul umed, faţa.

Stăpînul încă mai trăia. Armăsarul îi apucă între dinţi gulerul mantiei. Se încordă şi începu să-l tragă.

Trupul lipsit de vlagă al rănitului se mişcă. Buzele lui îngheţate rostiră un cuvînt.

Calul se opri.

— Oltea! repetă rănitul cuvîntul rostit mai înainte.

Armăsarul îşi privi iarăşi un timp stăpînul nemişcat. În cele din urmă se hotărî. Îl apucă din nou de gulerul mantiei. Îl trase mai departe, încet, prevăzător.

•

Berbecii lovesc în porţi. Cîte patruzeci de oşteni ţin în mîini un berbec. Cînd izbesc, porţile se cutremură. În totul sînt şase berbeci. Toţi lovesc în acelaşi timp.

Dreptul de a intra cei dintîi pe porţile cetăţii l-au căpătat voinicii lui Ion.

Cu trei zile în urmă, duminică, la douăzeci şi unu noiembrie, în zori, oştile moldovene, în frunte cu domnitorul Ştefan, au trecut Milcovul.

În locul ce se cheamă Izvorul Apei, măria sa Ştefan a trimis mai întîi purtători de cuvînt călări.

Unul era cărturarul Ţamblac.

Celălalt, grămăticul Farmă.

Unul din partea moldovenilor. Celălalt purtînd gîndul muntenilor luptători pentru neatîrnare.

Un trîmbiţaş a dat sunet. Sunetul s-a răspîndit cu vuiet prin văzduh, peste pămînt şi apă.

Cărturarul Ţamblac, ridicîndu-se în scări, i-a strigat domnitorului Radu că, spre folosul său şi cu ţelul de-a nu se mai vărsa sînge nevinovat, de-o parte şi de alta, să părăsească, urmat numai de trei boieri credincioşi, cîmpul de bătaie. Să treacă, dacă pofteşte, prin Bucureşti. Să-şi ia averea şi familia. Să plece unde-o şti.

A luat, după aceea, cuvîntul grămăticul Farmă, cerîndu-le oștenilor domnești și boierești să iasă de sub ascultarea lui Radu.

— Radu nu este altceva decît o unealtă a turcilor, care vă stau în spate. Prin glasul lui vorbește Mahomed. Și cei care îi vor rămîne credincioși vor fi pecetluiți ca vînzători de neam. Nici unul nu va fi cruțat...

Mai multe steaguri de călăreți, la auzul acestor cuvinte ale lui Farmă, și-au luat zborul, sosind în tabăra lui Ștefan.

Dar tot atunci, comisul Mihail a făcut semn unui arcaș.

Acesta și-a pus o săgeată în arc. A țintit-o spre Farmă. Săgeata însă l-a nimerit din greșeală pe trîmbițaș.

De mînie, grămăticul, fără să șovăie, deși obișnuit mai mult cu pana de scris decît cu armele, și-a pus de asemenea, în arbaletă, o săgeată. Cu toate că boierul care făcuse semnul uciderii încercase să fugă, a tras în urma lui.

Mihail a ridicat mîinile. S-a prăbușit cu fața în țărînă, strigînd ceva neînțeles de Farmă și Țamblac.

Pașa, conducătorul oștii turcești, pe nume Evrenos, a răcnit și el, tare, pe limba lui, ceva.

Radu cel Frumos tremura ca varga. Zărindu-l pe căpitanul Ion tremura.

— Nu vei scăpa! i-a strigat Ion lui Radu.

Între timp, domnitorul Ștefan care văzuse totul de pe înălțimea unei movile și-a ridicat sabia. Sabia lui a strălucit, în lumina zorilor, ca o flacără.

Cele douăsprezece cete ale sale, fiecare alcătuite din cîte o mie de oșteni, s-au mișcat, ca un om.

Urdiile turcești, de ieniceri, spahii și achingii, și cetele boierești și domnești ale lui Radu le-au întîmpinat, duduind.

Ciocnirea s-a sfîrșit cu biruința lui Ștefan, iar Radu, care toată vremea dăduse dosul, de teama căpitanului Ion, cu oastea cîtă îi mai rămăsese, nu s-a putut opri pînă la București.

Acolo, s-a zăvorît în dosul meterezelor de lemn și pămînt, apărarea cetății încredințînd-o marelui logofăt Stan și marelui vornic Dragomir.

Berbecii nu încetează să lovească în porți.

Nori de săgeți și lănci coboară asupra celor care i-au mai rămas credincioși voievodului Radu.

Din dosul meterezelor se aud strigătele locuitorilor Bucureștilor care, sătui de turci, le cer oștenilor lui Stan și Dragomir să se predea.

A început cel din urmă asalt.

Oastea moldovenească și cetele lui Ion străbat prin șanțul umplut cu apă. Sar peste valul de pămînt. Ion ia cu asalt meterezele.

Porțile au fost sparte.

Marele logofăt Stan, marele vornic Dragomir, ceilalți boieri și mîna de oșteni credincioși lor se recunosc învinși.

Steagul alb s-a înălțat pe porțile palatului domnesc și flutură în vînt.

Ion a intrat cel dintîi în palat, deschizînd drumul lui Luca Arbore, un boier moldovean, și căpitanului Țamblac.

Căpitanul cunoaște toate cotloanele palatului. Îi caută pe Radu cel Frumos și pe Oltea.

Dar domnul vînzător a fugit. Pasărea mincinoasă a scăpat.

La adăpostul întunericului, s-a strecurat printr-o ieșire tainică. A izbutit s-ajungă la Giurgiu, unde s-a pus sub ocrotirea stăpînilor lui turci.

A fugit părăsindu-şi boierii, oştenii, topuzul[1] de voievod, ba pînă şi familia (pe doamna şi cele două fetiţe ale lor, una dintre acestea, Maria-Voichiţa, fiind de o mare frumuseţe).

Chiotele oştenilor moldoveni şi-ale voinicilor lui Ion zguduie bolta.

Bucureştii îl primesc pe măria sa Ştefan.

Îl primesc cu slavă.

Toate clopotele bat. Toate clopotele cîntă.

Numai că, alături de domnitorul Ştefan, nu călăreşte măria sa Vlad, ci Laiotă Basarab.

Mitropolitul şi toţi boierii ţării, plecaţi şi umiliţi, îl întîmpină, în timp ce Ion aleargă pe sălile palatului domnesc, strigînd:

— Oltea!... Unde eşti, Oltea?...

Într-o odăiţă din partea cea mai dosnică a palatului, Oltea îi dă bătrînei foste doamna Maria cele din urmă îngrijiri.

Numai datorită rugăminţilor sale — pînă la săvîrşirea ei — mai rămăsese Oltea în palatul domnesc.

Căpitanul pătrunde în odăiţă.

— Ioane!... se ridică fata de lîngă bătrînă. Buna noastră doamnă Maria... şi izbucneşte în lacrimi.

În clopotniţa bisericii domneşti bat clopotele puternic.

Bătrîna îşi întoarce ochii albaştri, înfundaţi în găvanele vinete de sub frunte, către noul venit.

— Îl blestem pe fiul meu Radu! Îl blestem!... scrîşneşte ea crunt.

Mulţimea vuieşte pe uliţe.

Dinspre biserica Sfîntului Gheorghe, măria sa Ştefan şi Laiotă Basarab-Bătrînul, urmaţi de cincisprezece boieri moldoveni şi munteni, pornesc către palat, trecînd pe malul Dîmboviţei.

Neguţători, meşteşugari, dar şi ţărani din satele împrejmuitoare, bărbaţi, femei şi copii aleargă pe uliţe.

Se aud cel mai adesea strigătele:

— Trăiască măria sa Ştefan!

Iar rar şi fără vlagă răsună:

— Trăiască măria sa Laiotă Basarab!

Şi, cu mai multă însufleţire, mulţimea aclamă:

— Trăiască viteazul Ion!... Căpitanul Ion!... Căpitanul Ion!...

Cine n-a auzit, cine nu cunoaşte, cine nu ştie cîte lupte a dat şi cîte isprăvi a săvîrşit credinciosul căpitan al lui Vlad?

— Trăiască Ion!... Căpitanul Ion!... Căpitanul Ion!...

Clopotele bat!...

Laiotă Basarab-Bătrînul îşi întoarce capul spre căpitan.

Oricine îşi dă seama că Ion nu-l va sluji pe Laiotă Basarab, pe care el îl socoteşte doar un locţiitor al domnitorului legiuit. Laiotă Basarab cată cu ură spre Ion.

Clopotele bat!... Clopotele bat!...

Din mijlocul mulţimii, Oltea îl priveşte pe Ion. Îşi flutură mîna.

Căpitanul o zăreşte.

Bat clopotele... clopotele...

---

[1] Măciucă scurtă, îmbrăcată în argint şi bătută în nestemate, ce se da, ca semn al puterii, de către sultan, domnitorilor supuşi lui, odată cu sabia, tuiul şi calul împărătesc.

Amîndoi, Oltea și Ion, au îngenuncheat la mormîntul fostei doamne Maria din insula mare a Oltului.
Copacii și tufișurile au fost potopite sub zăpadă.
Ion este înveșmîntat în mantia lui albă. Capul gingaș al fetei i se odihnește pe umăr.
Biserica și chiliile sînt pustii. Șindrila de pe acoperiș este smulsă de vînt. Zăpada pătrunde în chilii.
— Iartă-mă, măicuță, se roagă căpitanul la mormîntul bătrînei foste doamne a țării, că nu am putut încă să împlinesc pedeapsa ce se cuvine acelula ce și-a vîndut țara, și-a întemnițat fratele și și-a ucis mama.

•

Cerul este apăsător, plumburiu.
Urmele luptelor ce s-au dat între turci și oastea puțină și slabă a lui Laiotă Basarab, după plecarea lui Ștefan la Suceava, se văd pretutindeni.
Rînduri dese și lungi de țepe se ivesc din zăpadă, ridicînd în văzduh pe pîrcălabii și dregătorii lăsați de domnitorul Moldovei în toate cetățile muntene.
Înaintea căpitanului, s-au ivit, călări, Bucur, Alexe, Gheorghe și Năstase — acesta din urmă cu brațul înfășurat într-o pînză de in și cu urme de răni pe chip.
Flăcăii îi arată căpitanului o țeapă, în care a fost tras Farmă. De gît, călăii i-au atîrnat un ceaslov, cu tartaj de lemn, pe care a fost zugrăvit un diavol.
— Radu cel Frumos, după ce a fost readus în București de ieniceri, a poruncit ca tragerea în țeapă să se facă într-un asemenea fel, încît grămăticul să se chinuiască, pe puțin, trei zile... îi povestește Alexe.
Ion îl privește țintă:
— Sărmanul grămătic!
— Suflet fără prihană! murmură Năstase, și cîtă carte latinească știa!...
— Ce? Numai latinească? rostește Gheorghe. Dar nemțească, bulgărească și-a altor neamuri nu cunoștea?
— Singura lui năzuință a fost libertatea... mai glăsuiește Bucur.
— Și singura credință: adevărul! încheie vorba Ion.
Groapa a fost săpată. Grămăticul zace, lungit, în mormînt.
— Odihnească-se în pace! spune Ion.
Fiecare dintre voinici ia în pumn cîte un bulgăr de țărînă și îl aruncă peste trupul lui Farmă.
— Odihnească-se-n pace! murmură toți.

•

Este duminică. Clopotele de la biserica domnească parcă se jeluiesc.
Pe porțile cetății, voievodul Radu iese, însoțit de un agă, marele logofăt Stan, marele vornic Dragomir și-o gardă mare de oșteni valahi și otomani.
Marele logofăt Stan, marele vornic Dragomir și alți boieri mari ai lui

Radu, după victoria lui Ştefan, se prefăcuseră că trec de partea lui Laiotă-Bătrînul.

Însă reintorcîndu-se Radu cu turcii, îi juraseră iarăşi credinţă fostului lor stăpîn.

Caii păşesc domol, în sunetele ţarţamurilor şi al tacîmurilor de argint şi aramă, cu care sînt împodobiţi.

În urma domnitorului şi a suitei lui vin şapte sănii cu coviltir, trase de cîte şase perechi de cai albi, de asemenea împodobiţi cu pene colorate şi cioltare[1] din piele şi postav.

Cea dintîi sanie poartă, în sipete de fier, birul — în totul zece mii de galbeni zimţuiţi, sultanini.

Mahomed, în aceste împrejurări tulburi, nu vrea să mai aştepte şi cere, de la bun început, aurul.

Restul de sănii sînt încărcate, pînă la coviltir, cu fel şi chipuri de daruri, cu blănuri de vulpe, jder, helge şi sobol, pînză de in şi cînepă, săbii, scuturi de fier, platoşe, hamuri, frîie, ceşti de argint, cuţite, filigene, ibrice şi alte podoabe preţioase.

Cele mai multe dintre toate aceste daruri sînt menite sultanului şi marelui vizir.

O parte dintre ele, ca şi cei patruzeci de cai, din cea mai bună rasă românească, aceea de Craiova, vor bucura însă inimile lui Ali-beg şi Soliman Hadîmbul.

De altfel, nu Ali, ci Soliman, beglerbegul Rumeliei, comandantul tuturor trupelor din partea europeană a imperiului, a fost acela care l-a izgonit pe Laiotă-Bătrînul, cel înscăunat de Ştefan, readucîndu-l în locul lui pe Radu.

Hadîmbul, friguros, îmbrăcat în trei rînduri de blănuri, şi Ali-beg, acela ce se socotea stăpîn al Ţării Româneşti, îl aşteptau în dimineaţa aceasta pe domnitor la Giurgiu, cu darurile şi tributul anual.

Radu se bucură acum, nu numai de ocrotirea sultanului, a marelui vizir şi a lui Ali-beg, ci şi a beglerbegului Rumeliei, vestitul şi atotputernicul Hadîmb.

Iar Soliman Hadîmbul i-a făgăduit că, nu peste mult timp, oştile împărăţiei vor intra în Moldova. Ştefan va fi răpus. În locul lui, vor aşeza în scaun pe un nou domnitor, supus sultanului, dacă nu cumva vor preface acest colţ de pămînt în paşalîc turcesc. Iar Radu îşi va putea recăpăta tezaurul, pe doamna şi cele două fete, luate de Ştefan al Moldovei şi duse la Suceava.

Tabulhaneaua cîntă. Tumbelechiurile[2] bat.

Radu — dorind să-i facă plăcerea lui Soliman Hadîmbul — a poruncit să i se cînte, pe drum, numai din instrumentele turceşti.

Pe măsură ce alaiul lui Radu se depărtează spre Giurgiu, clopotele din Bucureşti se aud sunînd tot mai stins... tot mai dureros...

*

Au trecut peste pîrîul Sălaşul. Se apropie de pădurea Ciocloavele.

---

[1] Aşternuturi care se puneau sub şa.

[2] Perechi de tobe mici, de metal.

Săniile scîrțîie pe zădapa ce scînteiază, orbitor, sub soare. Tabulhaneaua cîntă și tumbelechiurile bat.

— Nu mai avem mult, și-ajungem la Giurgiu! se bucură Radu.

Marele logofăt Stan își plescăie limba:

— Hadîmbul trebuie să ne fi pregătit un ospăț!...

Marele vornic Dragomir rîde.

— Aducem aur, nu glumă!...

Alexe a șuierat la semnul lui Ion.

Cei dintîi călăreți, care deschid alaiul lui Radu, se opresc.

— S-a auzit un șuier! rostește marele logofăt.

Ochii lui Dragomir s-au albit.

Aga, comandantul spahiilor din garda lui Radu, strigă ceva, pe turcește.

Pădurea bătrînă și înzăpezită, în locul acela pe unde trece șleaul, face o cotitură.

În partea din față a șleaului, se ivește Bucur. Un mănunchi de călăreți îl urmează.

— Prinde-i! îi strigă, gîtuit, Radu lui Dragomir.

Dragomir ridică sabia. Cincizeci de oșteni îl urmează. Toți pornesc în galop.

Dar alți răzvrătiți se arată, în frunte cu Alexe, trecînd peste pîrîu. Pe-aceștia îi urmărește marele logofăt.

Din spate, se arată însă Năstase, cu un alt mănunchi de voinici.

— Pentru luminăția sa sultanul! În numele semilunii! poruncește aga.

Vodă a rămas descumpănit, lîngă căruțe, rotindu-și calul de colo pînă colo, păzit doar de cincisprezece oșteni.

S-ar întoarce la București. Sau, mai bine, ar porni în goană spre Giurgiu. Nu vrea să lase căruțele de izbeliște.

După o scurtă luptă între cetașii lui Bucur și-ai lui Alexe, cu oștenii lui Stan și Dragomir, răzvrătiții dau semne că sînt înfrînți.

Pornesc către pădure, cu caii în galop.

La fel se întîmplă lucrurile și cu voinicii lui Năstase. Aceștia sînt urmăriți, prin hățișuri, de turci.

Zgomotele harței se depărtează. Radu se înfioară. Își duce mîinile la tîmple. Nici nu-i vine să creadă că a putut să aibă loc o asemenea neașteptată întîmplare.

Să fie oare chiar răzvrătiții lui Ion? Dar căpitanul, după cîte aflase el, se afla în Moldova!

Ori?... își ia mîinile de la tîmple.

Se uită spre pădure.

Dinspre pădure, venind în trap grăbit, îl zărește pe Ion. Este urmat numai de Gheorghe.

Lui vodă i-a pierit răsuflarea.

Își ridică mîinile, cu palmele deschise către dușmanul său:

— Ne-am războit destul, căpitane Ion!... strigă el.

La început, Ion nu-i răspunde. Pasul calului său nici nu se iuțește, nici nu încetinează.

Grumazul armăsarului este îndoit ca o coardă.

În mîna dreaptă, Ion ține sabia și, în cea stîngă, frîul.

— A venit vremea să dai seamă pentru toate faptele tale!

Pe vodă îl năpădește o sudoare rece.

— Ceea ce-a vrut să facă Vlad a fost o nebunie!... bîiguie el.
Căpitanul se întunecă:
— Să nu rostești numele lui... Tu nu ai dreptul... Pentru noi numele acesta este sfînt!
Radu simte că totul se sfîrșește.
Ion a ajuns înaintea voievodului, la numai douăzeci de pași.
Din depărtare — dar slab ca o părere — abia se mai aude zgomotul luptei.
— Te fac boier... mare spătar... mare logofăt... Îți dau tot ce dorești... bolborosește Radu. Lasă-mă-n viață!... Și nu va fi pe lume un om mai fericit decît tine...
— Ia sabia în mînă și apără-te!
Radu înțelege că nici o cale de scăpare nu se mai află.
— Loviți-l!... țipă el, atunci, spre cei cincisprezece oșteni, gata să se răstoarne din șa, de-atîta încordare.
— Dați-vă la o parte, le poruncește Ion. Și nu vă legați soarta de vînzătorul acesta căruia, astăzi, i-a sunat ceasul!
— Adevărat! Voievodul acesta n-a fost decît o slugă a dușmanilor țării!... rostește unul.
— Jurămîntul în fața lui nu are nici un preț, recunoaște altul.
— Și nu de frică... ci, pentru împlinirea dreptății... trecem de partea ta, căpitane Ion!
— Nu mă părăsiți! Nu!... țipă Radu și, arătînd căruța unde se află birul, adaugă: Vă voi scălda în aur!...
Doar trei oșteni i-au rămas credincioși. Aceștia sînt dezarmați și cetluiți în ștreanguri.
— De vreme ce nu ai altceva mai bun de făcut decît să lupți, apucă în mîini sabia! îl sfătuiește Ion. Poate mă birui, și-atunci rămîi în viață...
Dar Radu, ca și odinioară, își întoarce calul și fuge.
Căpitanul îl urmărește.
Azvîrle lațul. Îl prinde. Îl trage de pe șa.
Domnul se ridică. Își smulge de pe gît lațul. Pornește mai departe pe jos, în goană, clătinîndu-se.
— Nu mă omorî! strigă el. Nu mă omorî! Calcă-mă în picioare. Fă-mi orice, dacă vrei, dar nu mă omorî...
Ion îl lovește cu biciul.
Picioarele lui vodă se împleticesc.
Altă plesnitură i se încolăcește pe ceafă.
Voievodul fuge. Ar vrea să aibă aripi.
Pe cîmpia ninsă, umbrele celor doi, a lui Radu pe jos și a lui Ion, călare, lovindu-l cu biciul, se depărtează mereu.
Toți, prieteni și dușmani, îi privesc uluiți.
Radu a obosit. E tot plin de sudoare.
Chipul frumos al domnitorului s-a schimonosit. O dungă adîncă, vînătă, i s-a săpat pe frunte. A căzut în genunchi:
— Iartă-mă!... Iartă-mă!...
Dinspre pădure, ceata de răzvrătiți se întoarce. Nici unul dintre oștenii marelui logofăt, marelui vornic și nici dintre otomani n-a scăpat.
Trupurile lor zac în pădure.
Voinicii înconjoară, într-un cerc larg, locul unde Ion se găsește față-n față cu Radu.

Ion a descălecat. Scoate de la oblînc o altă sabie și i-o întinde lui Radu.

Acesta o ia în mînă. Pe urmă o azvîrle. Se ridică și-o ia din nou la fugă. Se clatină. Cade. Se ridică. Și din nou fuge.

Ion se ia după el. Merge pe jos, cu sabia în mînă, urmîndu-l fără grabă. Toți călăreții vin după el, la pas.

Și Radu fuge... fuge... fuge...

Dinspre movila înconjurată cu valuri de pămînt a Bucureștilor se aud, rar, rar de tot și încet, sunete de clopot, ca pentru îngropăciune. Sînt clopotele de la biserica domnească.

Și Radu fuge.. fuge... fuge...

A ajuns pînă la malul prăpastiei, din marginea pădurii Ciocloavele. Privește în urmă.

Cu sabia în mînă, Ion se apropie de el.

Radu i-a întors spatele. Nu știe încotro s-o mai ia.

Își pierde cumpăna. Se dă de-a rostogolul. Ajunge pînă jos, unde se izbește de-o piatră. .

Clopotele bat!... Clopotele sună!...

Unul dintre cei trei oșteni rămași credincioși — care fuseseră dezlegați între timp, după ce li se luaseră armele — se coboară în prăpastie și îi închide ochii.

Bucur arată săniile:

— Și cu ele ce facem?

— Birul către Poartă și tot restul de avuție le vom ascunde într-un loc știut numai de noi. Vor fi de trebuință măriei sale Vlad.

*

Lumini parcă smălțuite în toate culorile curcubeului îi joacă rănitului sub ochi.

O coroană de aur se rostogolește pe zăpadă. Lucește orbitor. Este coroana măriei sale Vlad.

Ion se repede s-o prindă. Aleargă după ea.

Coroana se rostogolește. Se rostogolește pe-o vale.

În vale se află Radu. Acesta deschide brațele. Coroana i-a căzut în brațe. Ion, Bucur, Alexe, Năstase și Gheorghe l-au înconjurat pe Radu. Dar, ca într-un fel de cerc magic, nu se pot apropia de el.

Muzicanți nevăzuți au început să cînte. Radu, Ali-beg și Soliman Hadîmbul s-au prins de umeri și joacă. În jocul lor s-a ivit Laiotă Basarab. Joaca pare un fel de sarabandă drăcească.

Laiotă Basarab, rînjind, îi smulge coroana lui Radu. Coroana îi scapă și se rostogolește, din nou, pe vale.

Căpitanul Ion, singur, cu o sabie al cărei tăiș este tocit de luptă, aleargă după coroană.

Departe, mic în zare, îl vede pe măria sa Vlad, îmbrăcat în negru. Coroana se rostogolește. Se rostogolește. Ion vrea să-l vestească pe măria sa Vlad.

Coroana se rostogolește, însă, mai departe.

— Coroana dăruită de oropsitul neam valah măriei sale Vlad!... Coroana!... șoptește rănitul.

Totul i se învîrtește însă sub ochi.

•

Măria sa Vlad și Ion călăresc alături, pe marginea unui lac. A venit vara. Frunzișul bogat al sălciilor se pleacă deasupra oglinzii lacului.

— Ochii iubitei mele seamănă la culoare cu lacul acesta verde, bătut de soare, spune Ion.

Domnitorul rîde. Rîde și Ion.

— În ființa Oltei sînt înmănuncheate bunătatea Roxanei, frumusețea Voienei și gingășia Pareii! urmează Ion.

— Așa este! dă din cap voievodul.

Amîndoi călăresc în galop, pe colina plină de miresme și flori.

•

Armăsarul îl trage pe rănit, încet, cu răbdare.

Trupul acestuia lasă o urmă adîncă prin zăpadă.

O urmă pătată cu sînge.

Gulerul oșteanului îi scapă calului din dinți.

Îl apucă din nou.

Și iar îi scapă.

Lupii vin mîrîind, lingînd cu limbile lor lacome și roșii zăpada însîngerată.

Păstrează mereu aceeași depărtare, nescăpîndu-i însă din ochi.

•

Rănitului i se pare acum, în fierbințeala lui, că se află la o încrucișare de drumuri și se desparte de Oltea.

Fata i-a întins o cununiță din floare de sulfină.

— E ziua ta, spune ea. Ți-am împletit, ca-n fiecare an, o cununiță...

— Vei fi mireasa mea! îi răspunde el.

— Tu nu știi, urmează ea șăgalnic, dar eu încă de mică mă gîndeam că am să fiu a ta...

Ion o sărută blînd pe obraji și pe ochi.

— Cînd mă întorc, facem o nuntă mare...

Oltea se înveselește.

— Eu voi purta o rochie albă și flori de lămîiță. Iar tu veșmîntul de oștean...

— Măria sa ne va fi naș!...

•

Dar iarba și frunzele copacilor au dispărut. Totul e alb și nins.

— Și dacă măria sa nu va putea veni? se îngrijorează Oltea. Dacă regele Mateiaș nu-i va da drumul din temniță?

— Domnitorul Moldovei s-a întîlnit cu regele Mateiaș. Egumenul a mărturisit tot. Papa și principii creștini recunosc nedreptatea care i s-a făcut măriei sale Vlad. El se va-ntoarce să împlinească visul de totdeauna al neamului valah...

— Cînd va ieși din temniță?

— Se poate să fi și ieșit.

— Îl va goni pe Laiotă?

— Laiotă i-a vîndut, ca și Radu, pe valahi, turcilor. Trebuie să plec!

Fata se strînge la pieptul logodnicului său:

— Rămîi încă puțin!... Spune-mi, ai mai iubit vreo fată?

Ion o sărută pe gură.

Oltea i se smulge din brațe. Buzele îi sînt roșii și umede. Cosițele s-au despletit. Ochii îi scapără. Îl privește, ca o pisică sălbatică.

— Ai mai iubit?...

— Nu, rîde Ion. Pe nici o altă fată n-am iubit-o așa cum te iubesc pe tine...

— Juri?

— Jur!...

Printre norii bolovănoși de pe cer, soarele a făcut o spărtură. Copacii ninși au căpătat veșminte de lumină și aur. Ion a prins-o de mîini pe fată. O învîrtește în soare. Oltea rîde... rîde... rîde...

Negru nechează scurt. Zăpada parcă a început să ardă sub razele soarelui cu dinți.

Joaca se curmă.

— Trebuie să plec!

— Trebuie... trebuie... se alintă fata. Cîteva minute mai mult sau mai puțin...

— E tîrziu! spune căpitanul.

— Întoarce-te cît mai degrabă! îl imploră ea, săltîndu-se pe vîrful picioarelor și sărutîndu-l.

Pămîntul, aerul, soarele, copacii, zăpada și Negru se învîrtesc cu ei amîndoi.

Ion îi desface de după grumaz brațele și se apropie de Negru.

Armăsarul freamătă mulțumit.

Căpitanul sare în șa.

Norii au acoperit din nou soarele.

— Te aștept!... își flutură Oltea năframa.

Calul pornește în galop, azvîrlind în urmă, cu copitele, bulgări prăfuiți de zăpadă.

Căpitanul întoarce capul. Oltea se face tot mai mică, fluturîndu-și mereu năframa, ca aripa unui porumbel.

— Oltea!... Oltea!... Oltea!... șoptesc buzele lui.

*

Armăsarul izbutește să-și ducă stăpînul o bună bucată de drum, urmărit îndeaproape de haită.

Lupii se iveau cînd ici, cînd colo, sticlindu-și ochii de după copaci. Erau nouă lupi cenușii, între care două lupoaice și doi pui mari, de toamnă, bălțați.

Unul dintre lupii cei mari urlă. Urletul lui sună ațîțat.

Armăsarul își lasă și el o clipă stăpînul. Și, ridicîndu-și capul, parcă mirat, nechează.

Cu coada în vînt și gîtul încordat, porni în trap spre lupi.

Aceștia dădură înapoi, mîrîind. Numai unul dintre cei doi lupani, luîndu-și inima în dinți și făcînd un ocol, încearcă să ajungă, prin spatele copacului, la rănit.

Toţi ceilalţi lupi, care ştiau pesemne despre ce era vorba, încetaseră să mai mîrîie şi, aşezîndu-se pe labele de dinapoi, aşteptau.

Lupanul se tîrî... se tîrî... şi, dintr-o dată, se repezi.

Vru să-l înşface pe bărbat de braţ. Dar, în aceeaşi clipă, armăsarul, care simţise duhoarea puiului de lup, se întoarse, îl izbi cu picioarele în cap. Îi sparse ţeasta. Şi lupul, dîndu-se pe spate, începu să chelălăie ca un căţel.

Întreaga haită se porni să urle.

Lovindu-l încă o dată cu copitele din spate, armăsarul îl azvîrli pe lup pînă în mijlocul haitei, pe care-o părăsise.

Înfuriaţi, fiindcă lupanul fusese greu rănit, dar neputîndu-se stăpîni — aşa cum se întîmplă, de obicei, cu acest fel de fiare, cînd una dintre ele este pe moarte — ceilalţi lupi începură să-l sfîşie.

Pînda se terminase printr-un ospăţ.

Mîrîind mînioşi, însă plini de plăcere, lupii se îndestulau cu carnea celui mai tînăr dintre ei.

Folosindu-se de acest răgaz, armăsarul apucă gulerul mantiei în dinţi şi începu să-şi tîrască stăpînul mai departe.

•

Trec, în galop, prin Bran.

Măria sa Vlad priveşte cu tristeţe zidurile cenuşii şi înalte ale castelului.

În acest loc, cu paisprezece ani în urmă, a fost întîmpinat de generalul mercenar Giskra.

De-aici — datorită uneltirilor fratelui său Radu, cel vîndut turcilor — a fost purtat sub pază pînă la Vişegrad.

Pîrcălabul cetăţii îl aşteaptă pe domn, la porţi, cu pîine şi sare. Un ospăţ a fost pregătit. Trîmbiţele sună, puternic, onorul.

Măria sa face însă semn că nu se opreşte.

— N-avem vreme... prea lungă ne-a fost aşteptarea!... îi spune el lui Ion, care se află alături.

Calul său galopează mai departe.

Tit — slujitorul voievodului — şi Mihailo — scutierul său — cată şi ei încruntaţi către zidurile de piatră ale cetăţii.

Bucur e căpetenia gărzii măriei sale Vlad. Şi Gheorghe — noul grămătic. Alexe ţine loc de medelnicer şi paharnic. Iar Năstase duce în mînă steagul, pe care e ţesut, cu fir roşu de aur, vulturul legendar al lui Negru Vodă.

Urmează restul de valahi şi ceata de oşteni străini — cei mai mulţi dintre ei fiind sîrbi — avînd în fruntea lor pe căpitanul Iacşici.

În ultimii doi ani, de cînd e iarăşi liber, domnitorul valah l-a ajutat pe rege să străbată multe primejdii.

A luptat contra lui Mahomed în Serbia; la Şabaţ. Apoi — împreună cu Vuç, alt vestit luptător — în Bosnia, la Srebrnica şi în alte nenumărate locuri, biruindu-l pe Ali-beg, aducînd prăzi bogate şi băgînd spaima în turci.

Faima lui de viteaz s-a răspîndit din nou pe tot cuprinsul lumii. Papa şi dogele Veneţiei l-au încărcat cu laude. Şi mulţi bărbaţi destoinici au alergat îndată, cerîndu-i să-i primească sub flamurile lui.

Dar, greul luptei, alături de măria sa, l-au îndurat, la drept vorbind, tot numai voinicii lui Ion.

Iată de ce și măria sa Vlad îi ține mereu în preajmă și în cea mai mare cinste pe căpitanul Ion și pe vitejii lui.

Acum gonesc cu toții spre casă. Se apropie ceasul mult așteptat. Ion nu se gîndește decît la Oltea. Doi ani au trecut de cînd n-a mai văzut-o.

Rareori a putut să-i scrie. Însă la Buda, de fiecare dată, în ziua de Sînziene a primit — trimisă cine știe cum și cu cîte greutăți — cîte o cununiță din floare de sulfină.

«Oltea!... Oltea!...» șoptește inima lui.

Un cîntec se înalță.

Voinicii cîntă în cor. Își cîntă năduful acestor ani:

Amară străinătate,
Mult ești tu fără dreptate.
Am umblat țările toate
Și de bine n-avui parte.
Din tinerețele mele,
Trăiesc în lume cu jele.

. . . .

Jelui-m-aș munților
De dorul părinților.
Jelui-m-aș brazilor,
Vai! de dorul fraților;
Jelui-m-aș florilor
De dorul surorilor!
Jele, jele, cîtă jele,
De dorul mîndruței mele!...

Măria sa Vlad spune:

— Îi veți întîlni acum pe toți cei dragi ai voștri, și după biruință veți fi fericiți laolaltă cu ei...

— Vom birui! Vom birui! strigă voinicii.

*

Pînă să se adune și cetele transilvănene, în frunte cu Ștefan Báthory, căpitanul regesc și voievod al Ardealului — potrivit înțelegerii, la Dragoslavele — măria sa și căpitanul Ion, înveșmîntați în haine simple, ostășești, aleargă înainte, spre Rucăr.

Chiar la marginea Rucărului are loc o nuntă.

S-a strîns aici tot satul.

În ogradă, druștele[1] tocmai au luat floarea miresei din păr și, în semn de bună rodnicie, au pus-o pe-o strachină cu grîu, lîngă o ploscă gîlgîind de vin.

Au început să cînte:

---

[1] Prietenele miresei, care îndeplinec anumite ritualuri la nunțile populare.

Bine-ţi pare,
Nune mare,
Că-i mireasa
Ca o floare.

Toţi sînt gata să se prindă în horă, cînd cei doi călăreţi se opresc la poartă.

Măria sa şi Ion sar de pe cai. Intră în ogradă.

— Bună ziua, oameni buni, rosteşte voievodul.

Măria sa, în timpul acesta lung de cînd a părăsit ţara — deşi nu are în totul nici patruzeci şi şase de ani — s-a schimbat mult. După atîta suferinţă şi luptă este de nerecunoscut.

Obrajii i s-au tras. I s-au scobit. Iar nasul, uşor încovoiat, a început să-i semene cu pliscul unui vultur.

Pletele lungi nu-i mai sînt bălaie, ci cenuşii-cărunte. Buza de jos îi este uşor plecată, semn al amărăciunii şi durerii.

— Bună să-ţi fie inima, luminăţia ta, îi răspunde stăpînul casei.

— Petreceţi! glăsuieşte voievodul.

Bărbatul îi arată mireasa:

— E nunta fetei mele!

Ochii voievodului scînteiază:

— Şi ca la orice petrecere, după poruncă, aţi închinat, de bună seamă, o ulcică şi în cinstea voievodului vostru Laiotă!

— N-am închinat! îi răspunde, încruntat, omul.

— Şi n-aţi strigat, tot astfel cum sună poruncile domneşti: «Trăiască sultanul Mahomed!»?

Bărbatul se cutremură, dar îl priveşte în faţă pe voievod.

— Trebuie să-ţi mărturisesc cu mîna pe inimă, oricine ai fi, luminăţia ta, că n-am făcut nici această strigare.

— De ce? întreabă voievodul.

— Deoarece buzele mele nu pot rosti decît ceea ce inima le porunceşte...

Glasul voievodului se moaie:

— Şi inima voastră ce vă porunceşte?

— Să păstrăm credinţa celui plecat de-aici, în urmă cu paisprezece ani. El ne-a făgăduit că se va-ntoarce, şi noi îl aşteptăm...

Voievodului îi tremură glasul:

— Pentru ce-l aşteptaţi? A fost aspru cu ţara...

— Aspru, dar drept. Şi ţara ştie că, într-o vreme de cumpănă ca aceasta, numai un cuget şi o sabie de foc ca a lui pot să o scuture de năvala lăcustelor.

Acum Ion nu se mai poate stăpîni. Îşi desface mantia şi lasă să se vadă, pe platoşa de fier, vulturul Ţării Româneşti, zugrăvit cu roşu aşa cum îl purtau toţi luptătorii măriei sale Vlad.

Oamenii încremenesc.

Bărbatul, stăpînul casei, cercetează mai bine chipul măriei sale Vlad, şi dintr-o dată îl recunoaşte. Ochii i se umplu de lacrimi. Cade în genunchi şi spune:

— Doamne, bine-ai venit! Sîntem ai tăi!

— Sîntem ai tăi! strigă toţi bărbaţii, vîrstnici şi tineri, cîţi s-au adunat acolo, la nuntă.

Obrajii slabi, numai piele și os, ai domnitorului, s-au aprins.
Bărbatul — stăpînul casei, mirele — părăsindu-și mireasa — și toți ceilalți tineri și bătrîni își caută caii. Se înarmează cu ce găsesc la îndemînă mai repede prin ogrăzi și pe lîngă vetre: topoare, furci și coase.
— Sîntem ai tăi! strigă într-un glas oamenii din Rucăr.
— La Dragoslavele trebuie să fi sosit căpitanul regesc, îi înștiințează Ion pe țărani. Iar dinspre Milcov sosește domnitorul Moldovei!... Victoria va fi a noastră!...
Unul după altul, satele din munți și de pe dealuri se adună în jurul domnitorului Vlad.
— Victoria e a noastră!... Vai de vînzătorii de țară! vestește tuturor Ion.
Lupta hotărîtoare se dă la ieșirea din Cîmpulung.
Aici îi întîmpină Laiotă, cu turcii.
În bătălie, mai mult de optsprezece mii de ieniceri de-ai lui Ali-beg îngrașă cîmpul pustiit de toamnă și rămîn pradă corbilor.
Laiotă fuge iepurește întîi către Tîrgoviște, apoi spre București.
Străvechea capitală a Țării Românești se predă. Pîrcălabul Cristian întinde pe-o pernă de brocart, măriei sale Vlad, cheia Tîrgoviștei.
A sosit și măria sa Ștefan cu cei cincisprezece mii de oșteni: viteji, voinici și hînsari.
— Spre București! strigă mulțimea. Spre București!...
Din București, uitîndu-și pînă și sangiacul[1] de spaimă, Laiotă fuge mai departe.
Și se ascunde în Giurgiu — adăpost, la nevoie, al tuturor celor ocrotiți de Poartă.
Au bătut clopotele din Tîrgoviște!
Acum răsună clopotul cu sunet de aur de la biserica domnească din București.
Este în douăzeci și șase noiembrie.
«Am biruit!... Am biruit!...» cîntă în sine Ion, întorcînd capul să-l vadă pe măria sa Vlad, în vreme ce intră în București.
Și i se pare că însuși astrul zilei s-a coborît pe pămînt.
«E mîndru ca un soare... Ca un soare este măria sa!»... cugetă Ion.
Coloana pătrunde măreață în București, cu toate steagurile valahe, moldovenești și transilvănene desfășurate în vînt.
În frunte, deschizînd drumul, urmați de cincisprezece stegari, sînt cărturarul Țamblac și căpitanul Ion.
Îndată după ei, vin douăzeci de cimpoieri și fluierași călări.
Aceștia cîntă tot timpul, spre bucuria norodului, cîntece românești, în timp ce toate clopotele din Capitala țării — urmînd pilda aceluia de la biserica domnească — au început să bată.
Pe ulițe, s-a adunat mulțimea din întregul oraș și satele învecinate. Și curge în șuvoaie fără sfîrșit.
— Trăiască voievodul nostru Vlad! strigă toți, cînd domnul se ivește, călărind laolaltă cu Ștefan al Moldovei și Ștefan Báthory.
Voda e înveșmîntat într-o mantie scurtă, cu margine de blană și cu șireturi prinse în pietre de olmaz, pe plăcuțe de aur.
Cizmele îi sînt roșii.

[1] Steag verde, cu semiluna în vîrf, pe care domnitorii supuși turcilor îl primeau cu prilejul înscăunării lor.

Pe cap are o căciulă din catifea albastră, cu un surguci de pene și pietre prețioase.
De un brîu scump, sub mantie, i-atîrnă sabia.
— Cît e de slab, se-ndurerează mulțimea, și cît a suferit!
— Doar ochii îi sînt la fel ca-n anii tinereții! adaugă cei mai vîrstnici.
— Trăiască voievodul nostru Vlad! Trăiască și măria sa Ștefan, domnitorul Moldovei, fratele său de sînge și gînduri! Și Ștefan Báthory, căpitanul crăiesc!
Și trîmbițele sună, prelung și ascuțit, în timp ce se perindă garda voievodului — luptătorii lui Ion — cu vulturii roșii pe platoșe; călăreții Moldovei; apoi transilvănenii și, fără rînduială, călăreții țărani, adunați de prin sate.
Copiii însoțesc cu țipetele lor acest alai domnesc, vesel, strălucitor și foarte zgomotos ce intră în oraș.
Oștile — toate — au făcut un popas în piața bisericii Sfîntului Gheorghe.
Călare, în mijlocul oștenilor, măria sa Vlad îi mulțumește lui Ștefan Báthory, care de-aici se întoarce în Transilvania, ca să-i vestească regelui Mateiaș că totul s-a împlinit așa cum se cuvine.
Din oastea lui, nu mai rămîne în București decît o ceată de călăreți români, care-au cerut ei înșiși să slujească în garda măriei sale Vlad.
Acuma, toate clopotele dau glas în cinstea celor doi domni viteji, al Moldovei și-al Țării Românești, Ștefan și Vlad, care străbat mai departe orașul, călări, în uralele răsunătoare ale mulțimii.
În fața bisericii domnești, toți marii boieri, în afară de doi, îi întîmpină.
Mitropolitul îi primește cu cinste. Măria sa Vlad este uns, pentru a doua oară, domn.
Clopotele bat... bat!...
Poporul cere apoi, într-un glas, la porțile bisericii, ca Ștefan cel Mare și Vlad Țepeș să-și jure între ei dragoste și frăție pe veci.
Cei doi domni se îmbrățișează. Își jură unul celuilalt credință, legîndu-se să rămînă prieteni, la bine și la rău.
— Hotărăsc, poruncește măria sa Vlad, trei zile de petrecere și veselie, pentru oșteni, tîrgoveți și țărani, pe socoteala noastră!...
Uralele mulțimii nu mai contenesc. Și clopotele bat.
— Și voi, se adresează măria sa cetelor de țărani, toți cei care v-ați ridicat din sate, ne-ați însoțit pe drum și-ați luptat pentru noi la Cîmpulung, Tîrgoviște și București, după aceste trei zile de petrecere puteți să vă întoarceți acasă. De cei răpuși și de familiile lor se va îngriji domnia. În ce-i privește pe rucăreni, ei vor primi, în semn de pomenire pentru statornica lor prietenie și dragoste față de noi, toți munții cîți se înalță în zare, ca să le aibă drept vetre și locuri de pășune.
— Îți mulțumim, măria ta! glăsuiește stăpînul casei unde fusese nunta.
— Și celui dintîi fiu ce mi s-o naște, dacă se învoiește măria ta, strigă și mirele, care-și lăsase nevasta înlăcrămată — îi voi da numele de Vlad.
— Iar eu îi voi fi naș acestui fiu al tău! răspunde domnitorul.

Mulțimea umblă pe ulițe în cete și se veselește.
Și unora nici nu le vine să creadă. Au uitat gustul libertății, al neatîrnării și mîndriei în paisprezece ani.
Cum? Nu vor mai fi otomani în țară? Nu vor mai fi siliți să se ploco-

nească înaintea fiecărui turban și-a fiecărei perechi de șalvari întîlnite pe uliță? se întreabă ei unii pe alții.

Ali-beg nu va mai trece, călare, prin cetate?

Și nu se va mai strînge tot ce-i mai bun prin țară pentru Înalta Poartă?

Nu, multora nici nu le vine să creadă!...

În dreapta bisericii domnești, pe latura dinspre rîu, s-a deschis pentru cele trei zile de sărbătoare un mare iarmaroc.

O mulțime de meșteșugari: pielari, ciubotari, croitori, lemnari, zidari, apoi neguțători, țărani — fie moșneni, fie rumâni, dintre cei de pe moșiile din împrejurimi, împreună cu cnezii și vătămanii lor — oșteni, călugări și boiernași de-a doua mînă s-au adunat aici.

Din niște butoaie mari, fiece om de rînd, mirean ori călugăr, fără să scoată nici un ban din pungă, are dreptul să se adape cu cîte-o ulcică mare de vin, rubiniu sau alb, din cel de Drăgășani.

În iarmaroc, totul se vinde cu cinste și dreptate. Tîlharii sau cei care foloseau înainte măsuri măsluite au pierit ca prin farmec.

— Luați seama! Luați sema!... rîd oamenii. S-a-ntors măria sa Vlad, dușmanul minciunii și-al înșelătoriei. Cine umblă cu furtișaguri poate s-o pățească!

Mărfurile sînt totuși puține în tîrg. Se apropie iarna. De trei ani încoace vînzolelile și luptele s-au ținut lanț. Oamenii sînt prevăzători. Și-au ascuns bucatele în gropi. Nu se știe niciodată ce poate aduce fiecăruia ziua de mîine.

A venit tot poporul la tîrg. Dintre marii boieri însă nu se zăresc decît prea puțini. Cu toate că i-au jurat credință, nu îl iubesc pe măria sa.

Alaltăieri, după slujba de la mitropolie, s-au adunat, de altfel, cu toții în casa marelui postelnic Manea. Au fost de față egumenul Sisoe — căruia i se dăduse voie să se întoarcă din Arad și să ia parte la slujba de la biserica domnească — și o mulțime de dregători, din domniile lui Radu cel Frumos și Laiotă Basarab.

Ce-or fi vorbit nu se aflase încă la palat.

— Măria ta, ar trebui să fim mai cu băgare de seamă! îl sfătuise patrînul Tit pe măria sa Vlad.

— Cîtă vreme sînt liber, am sabia la brîu și pe voi, credincioșii mei slujitori, alături, nu mă tem de nimic! îi răspunsese însă voievodul, rîzînd încrezător.

În tîrg se mai aflau, în mijlocul mulțimii, nenumărați măscărici, pehlivani, înghițitori de foc sau săbii, cîntăreți și cîțiva oameni care purtau numele neobișnuit de... actori.

Aceștia bătătoriseră zăpada pe o bucată de loc cam de trei staturi de om în lățime, și două în adîncime. Unul, înalt, slab, cu grumazul lung și o privire îngrijorată, făcea pe Laiotă Basarab, altul, bătrîn și gras, pe Ali-beg și cel de-al treilea pe sultan.

Fostul voievod Laiotă Basarab îngenunchease înaintea sultanului. Ali-beg îi dădea un blid.

— Na, îi spunea sultanul, un bătrîn stafidit și fără dinți. Pentru că ne-ai dăruit țara și pe frații tăi, Ali-beg îți dă blidul acesta de linte; dar pentru că n-ai fost în stare să-ți păstrezi scaunul și te-ai lăsat gonit de Vlad, iată ce primești de la mine...

Și Mahomed, ridicîndu-și piciorul, îl izbea cu putere pe Laiotă. Acesta cădea pe spate și începea să se văicărească în hohotele ascultătorilor.

Între cei care se găseau de față, în cele dintîi rînduri — așezați pe două jilțuri înalte — se vedeau Ștefan al Moldovei și măria sa Vlad.

Ștefan — rumen la chip, cu pletele pe umeri, ușor încărunțite, îmbrăcat într-o haină lungă, din brocart argintiu, cu guler de samur și încheiată cu un șirag de nasturi din pietre nestemate — rîdea cu multă poftă, în vreme ce măria sa Vlad hohotea mai încet și înfundat în sine.

Lîngă cei doi voievozi stăteau de strajă căpitanul Țamblac și căpitanul Ion.

Tot ca și altă dată la Rîmnic, Ion și voievodul Vlad se găseau într-un tîrg. Atîta că, înaintea măriei sale nu mai erau jucate păpușile. Ci un alt soi de teatru fusese născocit.

Vlad Țepeș nu mai era nici el tînărul acela bălai. Iar copilul de-atunci era azi căpitan.

Cu toate astea, Ion simțea că niciodată nu îi fusese mai drag decît acum bărbatul acesta dîrz, care nu se lăsase doborît nici de vrăjmași, și nici de suferință.

«În pieptul lui puternic, arde însuși sufletul neînvins al neamului valah, cugetă Ion. Căci nici un fel de greutăți sau piedici nu îl înfricoșează. Sub brațul său de fier, țara va fi iar liberă ca pe vremea lui Negru Vodă și a lui Tihomir!...»

Din gînduri l-a trezit mulțimea care se veselește nespus privind jocul actorilor.

Ali-beg s-a ascuns, și sultanul îl caută, cu un toiag în mînă.

— A venit rîndul tău să-ți trag o chelfăneală, răcnește Mahomed. Mi l-ai pierdut pe Radu, și-acum pe Laiotă... Așa mi-i păzești tu?...

Mulțimea hohotește. Și cîte unul strigă:

— Un asemenea joc nu, nu s-a mai văzut!...

— Uite-l pe Ali-beg ascuns după copac!...

— Și sultanul îl caută!

— Nu-l găsești, Mahomed?...

Și clopotele bat!... bat!...

Puțin mai la o parte, într-un mănunchi strălucitor de fete — fiind însă cea mai frumoasă dintre ele — se vede Oltea. Și ea se veselește. În ochii ei cu firișoare de aur s-a strîns toată lumina acelei dimineți.

«Ioane, îi spune ea cu ochii, cît sînt de fericită că te-ai întors!... Cît sînt de fericită!...»

Și clopotele bat...

Măria sa Ștefan a hotărît să plece. Lasă în urma lui, aici, în București, două sute de moldoveni conduși de Ion Țamblac.

Multe fapte de arme și multe întîmplări i-au legat laolaltă pe cei doi tineri vrednici: moldoveanul Țamblac și căpitanul Ion.

Iată-i și în dimineața aceasta trecînd împreună, călări, pe podul de lemn dintre biserica domnească și palat.

În urma celor doi tineri, tropotesc bidivii viteților lui Ștefan, ai cetei de transilvăneni și ai trabanților munteni.

Din dosul porților curților boierești — ca și cu ani în urmă la Tîrgoviște

— țîșnesc priviri de ură ca săgeți otrăvite.
Surlele sună tare, vestind trecerea gărzilor domnești.
Glasuri voinicești cîntă.

*

Astăzi va avea loc logodna căpitanului Ion cu jupînița Oltea.
S-au adunat la această logodnă moldoveanul Țamblac, Tit, Bucur, Mihailo, Alexe, Năstase, Gheorghe, Iacșici și toți ceilalți voinici din ceata care a ținut sus steagul neatîrnării față de turci și al credinței față de domnitorul Vlad, în anii de restriște.
Iar clopotele bat... bat...
— Cît sînt de fericită! suspină, îmbujorată, Oltea, strîngîndu-se la pieptul logodnicului său. Visul mi s-a împlinit. Cît sînt de fericită!... repetă ea întruna, parcă în neștire. Cît sînt de fericită!...
— Întreaga avuție a fostului meu mare logofăt Lazăr se înapoiază jupîniței Oltea, nepoata sa, glăsuiește voievodul. O va primi drept zestre cînd va avea loc nunta — mirele fetei, căpitanul Ion. Să scrie lucrul acesta grămăticul...
Noul grămătic al voievodului, Gheorghe, ia pana, cerneala roșie — și scrie.
Urale izbucnesc sub tavanul boltit al sălii de primire.
— Dar mai de preț decît această avuție este iubirea. Dragostea înseamnă toată viața unei femei! îi spune domnitorul căpitanului Ion.
— Așa este!... Așa este!... încuviințează bătrînul Tit, reamintindu-și că și el s-a bucurat cîndva de o asemenea dragoste. Însă i-a fost zdrobită de achingiii care i-au pîngărit și i-au ucis soția.
— Așa este! Așa este!... strigă voinicii, deși cei mai mulți dintre ei, aflați mereu în lupte, n-au prea avut parte de dragoste.
Domnitorul întreabă:
— Cine e svornicul[1] logodnei?
— Eu! îi răspunde Tit.
— Și care este cea dintîi îndatorire a logodnicului, după datină, ca să își merite pe deplin logodnica?
— Îndatorirea, după datină, este să cînte, ori din lăută, ori din gură, ceva care să placă tuturor...
Voievodul se întoarce spre Ion:
— Împlinești datina?
— O-mplinesc!
Alexe îi întinde lăuta.
Este o unealtă veche și lustruită, din lemn roșu de tisă.
Ion o strînge la piept. O are moștenire de la Bătrînul care l-a crescut. Strunele ei sînt ca argintul! Sunetul său de cleștar!
Lăuta dă glas. Strunele, la început, cîntă durerea pe care au încercat-o viteji la aflarea veștii înlănțuirii vulturului lor, măria sa Vlad.

Spune tu, soare,
Și spuneți voi, stelelor,

[1] De obicei, o rudă apropiată a mirelui, care se îngrijește de împlinirea întocmai a datinilor nunții.

Cîtă durere poate purta
Inima omenească?
Libertatea -
Însăşi libertatea
A fost înlănţuită!
Pămîntul sfînt al ţării
A rămas pradă
Duşmanilor.

....

Greu era pumnul măriei sale
Pentru vicleni,
Ascuţită sabia lui
În faţa duşmanilor.
În ţepi se înălţau
Vînzătorii de ţară
Şi cei care îşi întindeau
Ghearele hrăpăreţe
Spre cîmpiile, codrii,
Munţii şi apele străbune.
Dar dulce era mîngîierea
Voievodului
Pentru viteji.
Cele mai mîndre
Şi mai înmiresmate
Flori
Erau sădite
Pe mormintele
Celor căzuţi în luptă!
Ridicaţi-vă!...
Luptăm pentru ca mamele,
Iubitele,
Florile şi apele noastre
Să fie limpezi,
Să nu fie întinate,
Pentru ca pămîntul
Şi flăcăii noştri
Să nu cadă-n robie.
Robia-nseamnă moartea,
Înseamnă cea mai neagră
Şi cea mai grea dintre morţi.
Ridicaţi-vă!
Săbiile voastre să scînteieze,
Săgeţile voastre să samene dreptate!

Căpitanul Ion cîntă... Lăuta pare vie în mîinile lui.

Ea geme, strigă, se îndîrjeşte şi cheamă, la fel cu glasul celui care o ţine în braţe şi o stăpîneşte.

Trunchiul stejarului
Cuprins de flăcări
Se preface-n cenușă.
Piatra,
Sub viscolele năprasnice,
Se sfarmă.
Numai inima,
Inima-ndurerată,
Inima biciuită
A neamului valah
Nu se preface-n cenușă,
Nici nu se sfarmă,
Ci cîntă
Și cere dreptate.
Cere împlinirea dreptății.
Cîntă și cere
Împlinirea
De-a pururi
A dreptății!...

Măria sa Vlad s-a așezat pe jilț. Întîi, cînd cuvintele lui Ion au amintit înjositoarea lui înlănțuire, capul i s-a plecat, ca sub o zdrobitoare povară. Brațele i-au lunecat. Lanțul este o rană a sufletului, ce nu se poate lecui niciodată. Dar numai la auzul cuvîntului libertate, ochii voievodului au început să ardă. Fruntea i s-a înălțat.

Glasurile bărbaților s-au adăugat, groase, vocii puternice a lui Ion.

— Cîntă!... Mai cîntă! i-a poruncit voievodul.

Și Ion a intonat, mai departe, o mulțime de cîntece. O parte dintre ele le cunoștea din pruncie, altele fuseseră alcătuite, în timpul acestor ani, fie de purtători de lăută rătăcitori, fie de unii viteji din ceata lui; dar cele mai multe le izvodise el însuși, pentru că, în meșteșugul acesta, căpitanul devenise neîntrecut.

Rînd pe rînd, s-au ivit sub boltă, țîșnind de-a dreptul din cîntec, cu nimb de aur, cîțiva dintre vitejii care-și dăduseră viața, luptînd în numele domnitorului lor, pe viață și pe moarte.

Lacrimi picură lin, din ochii oștenilor, cînd buzele căpitanului Ion rostesc numele sfînt al grămăticului Farmă.

«Nu cu cerneală vom scrie de astăzi înainte, spusese el cînd începuse lupta, odinioară, la Tismana, ci cu sîngele nostru!...»

Ion cîntă, pe urmă, bucuria în care s-au scăldat vitejii cînd au aflat că vulturul lor se află din nou liber.

În stol s-au ridicat, zburînd în urma lui.

S-au avîntat asupra vrăjmașilor.

Pe cîmpiile din Serbia și din Bosnia, pentru slobozirea acestor pămînturi au luptat!...

Împreună cu regele Matei și neînfricatul Vuç au luptat!

În așteptarea reîntoarcerii pe pămîntul strămoșesc au luptat!...

Ion cîntă și marșul glorios spre Țara Românească, întîlnirea cu Ștefan al Moldovei. Visurile mulțimii de-a-i ști întotdeauna împreună pe cei doi domni viteji, la bine și la rău.

Cîntecul face un popas.

Oltea e mîndră de cel atît de scump inimii ei.

De nu s-ar rușina de voievod, l-ar cuprinde pe logodnicul său de gît și l-ar îmbrățișa.

Ion își închină lăuta, după obicei, stăpînitorului țării și cere o anume îngăduință.

Măria sa i-o dă.

Căpitanul își înstrunează lăuta și începe din nou să cînte.

Afară, sfîrșitul de noiembrie suflă hain. Prin ferestrele înguste, pătrunde cîte o pală de vînt, făcînd să se clatine și să se zbuciume flăcările roșii ale făcliilor.

Cîntecul slăvește acum dreptul la dragoste al celor tineri.

Tînăr a fost și măria sa Vlad. Pletele lui bălaie au devenit cărunte. Pînă și în părul auriu al căpitanului au înspicat cîteva fire de culoarea florilor albe de cireș.

Cîți ani au trecut de cînd unui băiat, abia ieșit din copilărie, i-a fost furată surioara de suflet și azvîrlită în haremul sultanului?

Din palatul aceluiași sultan a izbutit s-o smulgă pe copila care, curînd, îi va fi soție!

— Oltea!... Oltea!... spun buzele și inima lui Ion. Fată care porți numele celui mai drag dintre toate rîurile acestei țări, fată a florilor, a livezilor, a bucuriei, dar și a suferinței. Pămîntul și văzduhul părinților și al părinților părinților noștri mi te-a dăruit!...

Cîntecul s-a sfîrșit.

— Îmbrățișați-vă! le îngăduie voievodul. Bucurați-vă de această frumoasă și neuitată zi!...

Fata și-a împlinit atît de greu stăpînita dorință și, iederă ușoară, i s-a agățat de gît.

Îl sărută și, ridicîndu-și pentru o clipă capul, îi spune pe șoptite, la ureche:

— Nici n-am crezut că poate să fie pe lume atîta fericire...

— Și-a cîștigat, cinstite svornice, prin cîntec, căpitanul nostru, logodnica? îl întreabă măria sa pe Tit.

— Și-a cîștigat-o, măria ta!...

Trei cimpoieri și doi fluierași încep să cînte.

Năstase aduce bradul de logodnă. Inelele de aur, dăruite de domnitor, strălucesc în vîrf.

Oltea se așază sub brad.

Și Ion îi împodobește cosițele cu trei fire subțiri de mătase roșie, trei de argint și trei de aur.

Pe sunetele cimpoaielor și fluierelor, soții de luptă ai logodnicului joacă în horă, în jurul celor doi tineri, și cîntă:

Mierla cîntă în pădure,
Cîntă mult și cîntă dulce.
Să știe de draga mea,
Ar cînta numai de ea.

Alexe presară asupra celor doi logodnici boabe de grîu.

— Norocul să vă caute în viață, urează el, așa cum caută păsările boabele de grîu.

Deodată, Bucur scoate la iveală, de sub mantie, boșca[1] plină cu vin.
— Eu am sosit din partea oastei[2] tatălui mirelui, grăiește el.
Ion se gîndește că el nu va afla niciodată cine i-a fost tată. Însă măria sa, parcă i-ar fi citit gîndurile, spune:
— Locul de tată al mirelui, la această logodnă, îl voi ține eu!...
— Măria ta! se pleacă Ion, mișcat, înaintea voievodului.
— Deci am venit, din partea oastei împăratului, repetă Bucur. Și-am adus butea asta plină cu băutură și legată cu douăsprezece cercurele de aur la gură.
Oaspeții își primesc între timp ulcelele de logodnă, zugrăvite cu flori. Bucur rostește mai departe:

Și-această băutură,
Dulce la sorbitură,
Să nu se mai sfîrșească,
Și să vă-nveselească.
Cei doi logodnici să se iubească,
Iar spița lor să înflorească.

Ulcelele de logodnă înflorite, după datină, încep să se umple cu vin. Însuși măria sa lasă la o parte cupa de aur și ia în mînă o ulcică.
— Trăiască cei doi logodnici și spița lor să înflorească! urează voievodul, ca în cîntec.
— Trăiască amîndoi logodnicii și spița lor să înflorească! strigă toți oaspeții, dînd peste cap ulcelele cu vin.
În clipita aceasta, sub portalul înalt al ușii, s-a ivit unul dintre trabanții de strajă.
— Măria ta, vestește el. Din turnul de pază al cetății s-a zărit un călăreț venind. Poartă o sabie și-o lance, cu tăișurile muiate-n sînge și îndreptate-n jos!...
— Semnul războiului și-al morții! exclamă Ion Țamblac, care se află la numai doi pași de căpitanul Ion.
Oltea se prinde, ca și cum ar fi gata să se înece, de brațul logodnicului său.
Clopotele au început să bată. Însă cu totul altfel decît înainte. Rar, într-o dungă.
Voievodului Vlad fălcile i s-au încleștat. Ochii i-au căpătat o lucire sălbatică.
— Să se adune sfatul domnesc! poruncește el.

*

În sala mare și întunecoasă, sprijinită pe șase stîlpi groși ciopliți în piatră, în jurul jilțului, nu se văd alți boieri în afară de tînărul comis Rătundu — cu barba roșie zburlită; noul boier de sfat — Horea, sosit de la Brașov, și Cristian, pîrcălabul Tîrgoviștei.
Căpitanul Ion se apropie. Pașii lui sună sprinteni pe lespezi. Toți cei din sală îl privesc nemișcați.

---
[1] O bute mică, tradițională, legată cu douăsprezece cerculețe simbolice.
[2] În orațiile de logodnă, tatăl mirelui este un împărat cu o țară și o oaste mare.

— Măria ta, glăsuiește el. Nici un alt mare boier, în afară de cei care sînt de față, nu se mai află în capitala țării!

— Au fugit la turci?

— Laiotă Basarab i-a chemat.

Căpitanul îi întinde domnitorului său un pergament.

Domnitorul ia în mînă scrisoarea. O citește atent.

— Laiotă scrie boierilor despre... dreapta oblăduire otomană și despre ocrotirea lui Ali-beg...

Clopotele bat lung, tînguitor, a primejdie.

Pîrcălabul Cristian al Tîrgoviștei face un pas. Își zvîcnește trupul greoi înainte și strigă:

— Cînd se va sfîrși, oare, șirul nelegiuirilor otomane?

— Cei mai greu vinovați, glăsuiește voievodul, sînt aceia care îi slujesc pe vrăjmași!

De-afară se aude vuiet. O mare mulțime strigă:

— Nu-i vom lăsa pe Ali-beg și Laiotă să intre-n Bucureștii!... Să pustiască orașul!... Vom apăra cetatea măriei sale Vlad!

•

— S-au aprins focurile pe dealuri? Buciumele au început să sune? întreabă voievodul.

— Totul s-a îndeplinit potrivit poruncilor date! îi răspunde Bucur.

— Apărarea cetății de scaun, Bucureștii, o încredințăm postelnicului Horea, pe care noi îl numim mare vornic! hotărăște voievodul.

Horea se apropie de jilțul domnitorului și îngenunchează.

Măria sa Vlad îl atinge pe umăr cu sabia.

— În ce privește Tîrgoviștea, aceasta se dă în grija boierului Cristian pe care, pentru credința sa neștirbită față de noi, îl numim mare spătar.

Noul mare spătar Cristian sărută poalele veșmîntului voievodului.

— Pe boierul Rătundu îl facem mare logofăt. Domnia sa va apăra cea de-a treia cetate de scaun a noastră: Curtea de Argeș.

Rătundu se pleacă și el înaintea voievodului.

— Cîmpulungul se va apăra singur. Ali-beg nu va cuteza să se urce pînă acolo, după cum nu va înainta, credem noi, nici peste Olt, în Valahia mică!

— În Valahia mică nimeni nu poate să pătrundă, rostește, mîndru, Bucur.

— Noi ceilalți vom ieși în întîmpinarea dușmanilor!

— Cîteva gloate de țărani s-au și adunat la porțile cetății! îl înștiințează Alexe pe voievod.

— În fruntea acestor gloate de țărani, pedeștri sau călări, vei trece tu, Alexe! Cu ei îi vei hărțui pe dușmani.

Viteazul strînge pumnul:

— Îi vom hărțui ca pe fiare, măria ta!

— Trabanții mi-i încredințez căpitanului Bucur. Năstase îi va conduce pe transilvăneni. Pe moldoveni, Țamblac. Iar prietenul nostru Mihailo, pe oștenii străini, care ne mai slujesc.

Ion se neliniștește:

— Dar eu, măria ta?

Domnitorul coboară cele trei trepte.

Face un semn.

Ion îngenunchează.

Îl atinge cu latul sabiei pe umăr:

— Te numesc mare ban de Tismana!

— Mare ban de Tismana, măria ta? Dar eu nu sînt boier...

— Vei fi de astăzi înainte. Strămoșii noștri pe toți marii boieri nu și i-au ridicat decît dintre viteji. Vei fi, în același timp, locțiitorul meu, la comanda micii noastre oștiri...

— Măria ta, aceia care-mi vor urma pînă-n adîncul veacurilor nu vor uita aceste cuvinte ale tale. Și numele tău sfînt îl vor scrie, cu săbiile lor, pe trupurile tuturor vrăjmașilor țării.

— Îți mulțumesc, mare ban Ion!

Voievodul îl îmbrățișează. Însă pesemne că păsările morții și începuseră să se rotească în jurul sufletului măriei sale Vlad, pentru că atît timp cît îl strînse la piept, marele ban Ion simți o adiere rece învăluindu-l și i se făcu frig.

— Prietenul nostru Iacșici va porni către Buda, mai hotărăște în încheiere voievodul, să-i ducă regelui Matei înștiințare despre cîte s-au întîmplat în Țara Românească, după plecarea lui Báthory acasă. Și, tot de-asemenea, vrednicul cărturar Țamblac, pe care măria sa Ștefan ni l-a lăsat, cu două sute de viteji, ca să ne stea de strajă, va trimite și el un olăcar, cu-același fel de știri, la scaunul din Suceava!

•

Clopotele bat... bat...

Fulgi mari și nepătați curg în șuvoaie, din cer.

Pe zidurile cetății București, bărbați fără veșminte ostășești, însă cu armele în mîini, stau de strajă, așteptîndu-i pe Ali-beg și pe Laiotă.

Cei mai mulți vor muri chiar azi, cu toate că cetatea nu va putea fi luată cu asalt decît peste trei zile, cînd nici un apărător nu va mai fi în viață.

Lîngă porți, în mijlocul bărbaților flămînzi și înfrigurați, Ion se desparte — pentru a cîta oară? — de Oltea.

Pe umeri, fata poartă o scurteică. Peste cosițe are o broboadă.

— Iarăși ne despărțim!... suspină ea.

Ion o îmbrățișează.

Cercuri albastre și albe se rotesc. Fulgii coboară lin din cer. Și clopotele bat... bat...

•

Înfruntînd viscolul, zgribuliți, înveliți în cojoace sau numai în sumane de pănură, pe jos sau călărind niște cai costelivi, țăranii înaintează.

Copacii își clatină coroanele. Se zbuciumă în vînt, scuturînd de pe ei zăpada.

Cîrduri gălăgioase de corbi însoțesc gloata tăcută, vînătă-alburie, a țăranilor, plutind răvășiți prin viscol și croncănind.

Puțini dintre bărbați au săbii sau lănci. Cei mai mulți, însă, țin în mîini numai arcuri, făcute de ei înșiși, topoare sau seceri. Unii sînt foarte tineri. Iar cei care nu poartă bărbi sînt copii.

Dinspre o latură a pădurii, s-a ivit domnitorul Vlad. Este urmat de scutierul său Tit, de grămăticul Gheorghe și marele ban Ion. Vin apoi moldovenii cu căpitanul Țamblac, transilvănenii și trabanții lui Bucur. Coloana o încheie pîlcul oștenilor străini: maghiari, germani și sîrbi conduși de Mihailo.

— Unde ne sînt iscoadele? îl întreabă domnitorul pe Ion.

— Așteaptă dincolo de colțul pădurii! îi răspunde acesta.

Iscoadele, doi ostași de-ai lui Bucur, încă destul de tineri, au descălecat lîngă colțul adăpostit al pădurii.

Văzîndu-l pe domnitor că se apropie, amîndoi se descoperă.

Voievodul se oprește. Îiațintește cu privirea și îi ascultă.

Oștenii au îngenuncheat în zăpadă.

— Măria ta, grăiește unul dintre ei — în vreme ce viscolul le răvășește părul — Ali-beg cu urdia lui și cetele boierești ale lui Laiotă...

— În totul cam treizeci de mii de oameni, adaugă cel de-al doilea.

— Înaintează încet dinspre Giurgiu...

— Pe noul drum de la Călugăreni...

Voievodul și-a lăsat în piept capul.

— Doresc numai să știu cam cîți valahi din cetele boierești se găsesc de partea lui Laiotă? întreabă el.

— Cam trei sau cel mult patru sute!

— Nici noi n-avem mai mulți! se întristează Năstase. N-au apucat să se adune.

— Noi însă avem de partea noastră dreptatea și adevărul țării! se învolburează Tit.

— Și nu ne temem de nimeni! rostește Bucur.

— Ba să ne temem, căpitane Bucur, glăsuiește voievodul. Să ne temem de ceea ce vor spune și vor gîndi, peste veacuri, urmașii noștri, cu privire la felul cum ne-am împlinit noi îndatoririle în zilele acestea de restriște...

*

Zăpada s-a făcut tare ca fierul și scîrțîie sub copitele calului.

În dinți cu gulerul mantiei stăpînului, armăsarul se retrage cu spatele cît poate mai repede.

Capul bărbatului s-a lăsat într-o parte.

Mantia i s-a desfăcut. De sub ea se zăresc, lucitoare, platoșa și cămașa de zale.

Tîrîndu-l neîncetat, în acest fel, armăsarul izbutise s-ajungă pînă într-un loc, unde pădurea uriașă de cer și gîrniță se rărea, făcînd loc unei bălți. Din suprafața înghețată a apei, se ridicau tufe împietrite de peștișoară, un fel de ferigă a apei.

La malul bălții, se opri. Își săltă capul. Nările îi palpitară. Ascuțindu-și urechile, încercă să-și dea seama unde rămăseseră lupii.

Duhoarea sîngelui lupanului sfîșiat nu mai ajungea pînă aici. Sau vîntul o ducea în altă parte. Urechile sale atente auzeau însă mîrîiturile fiarelor.

Pe marginea acelei bălți, răsăriți cine știe cum în mijlocul Codrului Vlăsiei, se vedeau niște molizi tineri. Armăsarul porni mai departe, luînd-o printre molizii aceștia de-a lungul malului bălții cu apa vînătă și înghețată.

Capul bărbatului se izbea de zgrunțurii ascuțiți ai gheții, ca și de ramurile rupte de vînt și risipite pe jos.

În momentul acesta, Negru mai mult simți decît auzi zgomotul goanei fiarelor. Lupii își terminaseră ospățul. Și-acum, întărîtați, își reluau urmărirea.

Aplecîndu-și scurt capul, Negru apucă iar gulerul mantiei stăpînului și începu să se retragă mai repede ca pînă atunci.

Rănitul, cu obrajii arzînd și buzele subțiate, oftă.

*

Lupta durează de-aproape trei zile.

Pînă atunci, oștenii domnitorului Vlad le-au pricinuit năvălitorilor pierderi dintre cele mai grele. Le-au ucis nouă căpetenii. Au dat foc carelor cu hrană. Le-au distrus sute de corturi. Iar dintre otomani au luat o mulțime de prinși.

Nu se află popas care să nu-i coste pe osmanlîi și pe slujitorii lui Laiotă o mulțime de morți.

Sub poruncile aspre ale lui Ali-beg, oastea împărțită în trei înaintează, totuși, spre București, Curtea de Argeș și Tîrgoviște. Dar numele banului Ion, al lui Țamblac, al căpitanului Bucur, al lui Mihailo și-al celorlalți munteni, transilvăneni și moldoveni din slujba măriei sale Vlad, plutește deasupra osmanliilor, în marș, la popasuri sau în somn, ca tot atîtea înfricoșătoare umbre. Niciodată năvălitorii nu pot să știe de unde, de cine și cînd vor fi loviți.

Oștenilor din cetele boierești ale lui Laiotă, care îi însoțesc pe năvălitori, cînd cad prinși li se ciuntesc mai întîi nasurile, urechile și buzele, apoi sînt trași în țepi.

— Vînzarea de țară îi schilodește pe oameni. Și schilodenia lor sufletească trebuie să se potrivească și cu cea trupească! le-a poruncit alor săi măria sa Vlad.

*

Într-un luminiș înghețat a fost adus Evrenos, căpetenia achingiilor din oastea otomană. Azi-noapte a fost răpit din cort de trabanții lui Bucur.

Evrenos-beg este cea mai însemnată căpetenie a armatei turcești, după Ali.

Fiind un oștean destoinic, Evrenos nu se teme că va fi tras în țeapă. Sau, cel puțin, nu lasă să se vadă.

Țeapa i se ciopleşte, cîțiva pași mai încolo, de către un țăran din ceata lui Alexe.

Măria sa voievodul stă așezat pe-un butuc din pădure.

— Aveți cea mai întinsă împărăție a lumii, îi spune el lui Evrenos. Și nu vă săturați. Vă năpustiți întruna asupra celorlalte neamuri!...

Evrenos își ridică fruntea!

— Ghiaurii nu pot înțelege. Noi îi eliberăm pe oameni de negura neștiinței... Aceasta-i datoria dreptcredincioșilor. Să izbăvească lumea...

— Voi îi eliberați pe oameni, robindu-i, îngenunchindu-i, răpindu-le pămîntul! Cine vă dă acest drept?

— Învățăturile profetului nostru, slăvit să-i fie numele!... Și Evrenos se îndreaptă spre răsărit, făcînd închinăciunea otomană la frunte, la buze și la inimă. Pentru aceste învățături, noi sîntem gata să primim moartea-n chinuri din mîinile ghiaurilor. Căci ele-nseamnă adevărul...

— Fiece neam din lume are adevărul său, care-l îndrituiește să viețuiască liber și după placul lui, pe pămîntul străbun.

— Oricît vă veți lupta, noi vă vom nimici, căci sîntem prea puternici.

— Cine se apără și luptă, pînă la moarte, pentru dreptatea lui, poate fi învins, Evrenos-beg, însă nu nimicit. El va trăi în veci.

— Îi urăsc pe ghiauri. Pe valahi cel mai mult. Căci din pricina voastră se întîrzie drumul spre inima Europei. Dar nu mă tem de voi. Trăgeți-mă în țeapă. Mă simt gata să mor.

— Ar trebui să mori. Țeapa ți-e pregătită. Însă sultanul tău, odată, mi-a cruțat un oștean curajos. Și vreau să mă plătesc. Ești liber, Evrenos!...

Bucur îi dă lui Evrenos un cal. Acesta îl salută pe domnitorul Vlad. Și, încă nedezmeticit, încalecă și pleacă.

*

Numărul oștenilor măriei sale Vlad a scăzut. Dintre țărani, ca și dintre transilvănenii și trabanții lui Bucur nu se mai află în viață aproape nici unul.

Iar dintre moldoveni a mai rămas un sfert.

— Măria ta, îl întreabă Alexe pe domnitor. Am rămas prea puțini. Vom mai putea învinge?

— Nu! îi răspunde voievodul.

Năstase se neliniștește:

— Și noi vom mai scăpa cu viață vreunul?

— Nu cred! grăiește vodă.

— Atunci de ce nu-ncetăm lupta? De ce nu ne retragem? se miră Gheorghe.

Vlad Vodă întoarce capul:

— Pentru că soarta neamului nostru, în acest colț de lume, pare să fie o necurmată luptă...

— Pentru păstrarea libertății! recunoaște Bucur.

— Dacă am părăsi această luptă, ar însemna să părăsim și gîndul libertății!...

— Gîndul acesta nu-l vom părăsi niciodată! strigă marele ban.

— Niciodată! repetă toți ceilalți.

— Niciodată! răsună parcă și pădurea, ca un ecou.

— Niciodată! bubuie cerul acoperit de sutele de mii și milioanele de zăbranice ale tuturor văduvelor, mamelor, fiicelor, surorilor și iubitelor celor căzuți, de-a lungul veacurilor, în lupta pentru apărarea țării.

— Niciodată!... Niciodată!... tună pămîntul și clocotesc apele. Niciodată!... Niciodată!...

— Țara noastră întreagă pare că arde pe un rug, rostește cutremurător vodă. Dar flăcările acestea, ce-au să ne mistuie, vor lumina pămîntul și vor arăta lumii că este la Dunăre un neam ce nu va-ngădui nimănui, vreodată, să-i smulgă libertatea!...

*

Luptă... sînge... și moarte...

Banul Ion, cu mica lui ceată, atacă, dinspre pîrîul Tîncăbeștilor, pe cei trimiși în urmărirea măriei sale Vlad.

În jurul său, voievodul împrăștie prăpăd. Movile de leșuri se ridică unele peste altele.

Sub vuietul ciocnirii armelor și-al strigătelor de ură sau deznădejde, care tulbură liniștea străvechilor codri, cupele de lumină ale acestei ultime seri de luptă s-au spart.

Din ele a început să curgă sînge. Mult sînge. Iar sîngele acesta rece al serii s-a amestecat cu cel fierbinte al luptătorilor, împînzind pădurea și împurpurînd, laolaltă, albul, mai înainte nepătat, al zăpezii

*

Lupta se dă nu prea departe de cetatea măriei sale Vlad: Bucureștii, în codrul cel negru al Vlăsiei, între cele șapte foste sanctuare dacice părăsite, fiecare aflat în alt trup de pădure: Scroviștea, Tîncăbeștii, Piscu, Cioglia, Ciolpanii, Cociocul și Băltenii.

Măria sa Vlad, numai cu-o mînă de oameni, a înfruntat temeiul oștirii otomane de sub conducerea lui Evrenos. (Deoarece tot Evrenos a primit însărcinarea să continue lupta.)

După aceste trei zile de bătălie necurmată, nici un oștean dintr-ai lui Laiotă nu mai trăiește. Trabanții și transilvănenii lui Bucur i-au nimicit pe toți. Și, pe cîți i-au prins vii, i-au înălțat în țepi.

Pretutindeni, se văd îngrămădite leșuri împietrite de ger în chipurile cele mai ciudate cu putință.

Unii zac în zăpadă, lungiți pe spate, cu brațele deschise, ca și cum s-ar găsi, într-o zi de vară, tolăniți pe iarbă, așteptînd mîngîierile soarelui.

Alții se află îngenuncheați, ca înaintea lui Alah sau a lui Dumnezeu, parcă rugîndu-se fierbinte.

Unii stau îndesați, cu genunchii la gură, doborîți de dureri, alții încovoiați, cu gurile rînjite, încleștate sau strîmbe.

*

Ca un muncitor harnic, voievodul îi cosește cu sabia lui udă pe cîți îi stau în cale. Cu cîte-o singură mișcare a brațului, retează cîte cinci capete deodată!

De cine se apropie el se poate socoti mort.

Numai că oastea măriei sale Vlad s-a micșorat întîi pînă la două sute de oameni. Pe urmă, a rămas numai cu o sută și, în sfîrșit, cu cincizeci de oșteni.

Oastea lui Evrenos care, la început, avea peste cinci mii de oameni, s-a micșorat, de-asemenea, cam pînă la cinci sute.

*

— Voi alergați și-ncepeți să-i loviți pe turci de pe margini, le poruncește voievodul lui Bucur, Mihailo, Năstase și Alexe. Ion să-i izbească din

spate. Aici le vom ține piept eu, scutierul, grămăticul și căpitanul Țamblac cu moldovenii lui.

Lupta reîncepe cu și mai multă furie.

Pe voievod rănile nu-l dor. Sîngele, care-i curge șiroaie din trupul săgetat și sfîrtecat de răni, nu-l vede. Însă de sabia lui nu scapă nimeni.

•

Dintre valahii măriei sale Vlad mai trăiesc douăzeci. Însă nici otomanii nu au rămas mai mulți decît vreo sută optzeci sau cel mult două sute.

Ion se silește să-i atragă spre sine pe cei care se îndeasă, cu lațurile în mîini, încercînd să-l cuprindă pe domnitorul Vlad.

Deodată, îl aude pe Bucur strigîndu-i de departe:

— Vino în ajutor!

Bucur gonește în galop.

— Măria sa a fost lovit de moarte!

Ion simte o sfîrșeală.

— Tata, care-și dăduse seama că totul e pierdut, l-a rugat pe voievod să înceteze lupta... mai povestește Bucur.

— Și ce-a răspuns voievodul?

— «E cea din urmă luptă. Și trebuie să cad cu fața la dușman...»

— Măria sa e-n șa?

— E fără cunoștință... Abia a mai putut să șoptească: «Înștiințați-l pe Ion!...»

— Tu, Tit, Mihailo, Gheorghe, Țamblac și moldovenii lui duceți-l la Gherghița[1]. Sub beciul cetățuii se află o intrare tainică într-un tunel din vremea dacilor...

— Tunelul unde duce?

— În Transilvania.

— Și tu ce-ai de gînd să faci?

— Eu, cu Alexe, Năstase și cîți mai sînt cu noi vom rămîne aici, stăvilindu-i pe turci să nu vă urmărească.

— Nu sînteți prea puțini?

— Sîntem cîți e nevoie!...

•

Ajungînd în dreptul locului unde balta se îngustează, formînd un fel de gîtuitură, armăsarul începu să-și tîrască stăpînul pe gheață, urmat îndeaproape de haită.

De-aici, de pe gheață, pe malul celălalt, într-un desiș de arbori, se puteau zări ruinele fostului sanctuar dacic, care fuseseră transformate, cu cîțiva ani în urmă, într-o bisericuță.

Înspre acest lăcaș — singurul în care se găsea o ființă omenească: un pustnic — se îndrepta armăsarul.

•

Pustnicul, în acel ceas tîrziu de noapte, îngenuncheat pe-o lespede, se ruga.

---

[1] Cetățuie zidită, după legendă, pe urmele unei foarte vechi fortărețe, de Vlad Țepeș, la sfîrșitul primei sale domnii, și refăcută succesiv de Radu cel Frumos și Laiotă Basarab.

Neslăbit nici o clipă de haita mînioasă a fiarelor, armăsarul îşi trage stăpînul pe coasta înzăpezită.

Trei dintre lupi o iau la goană. Făcînd un ocol mare, ies înaintea calului, pe coastă.

Armăsarul lasă din dinţi gulerul mantiei stăpînului. Se repede la cei trei lupi.

Se întoarce cu spatele, fulgerător, şi începe să-şi arunce spre ei copitele. Unul, izbit într-un copac, îşi dă în grabă duhul. Pe altul îl nimereşte în pîntec. Doar cel de-al treilea apucă să-l înşface şi să-i însîngereze puţin piciorul. Numai că şi acesta este azvîrlit, foarte departe, pe gheaţă.

Ceilalţi lupi se retrag, urlînd.

Armăsarul îşi apucă din nou stăpînul, de gulerul mantiei, trăgîndu-l mai departe, pe coastă.

Rănitul a fost adus pînă pe treptele bisericii.

Armăsarul se culcă lîngă el, cu capul îndreptat spre lupi.

Trupul fierbinte al animalului rănit îl dezmorţeşte pe bărbat. Din cînd în cînd, armăsarul îşi întoarce către el capul, şi respiraţia lui caldă şi aburită învăluie, dezmierdătoare, chipul oşteanului căzut.

Lupii s-au adunat în jurul treptelor bisericuţii.

Ridicîndu-şi mult capetele şi dîndu-şi-le apoi pe spate, fiarele întărîtate urlă.

Pustnicul, îngenuncheat, ascultă urletele înfiorătoare.

Carnea i s-a încrîncenat.

«Desigur, cugetă el, trupul meu îl rîvnesc. Dar nu au cum pătrunde înăuntru pînă la mine.»

Mai bine de jumătate din noapte a trecut.

Lăsaţi pe labele dinainte sau ridicaţi în picioare, clănţănind de furie, cu capetele date pe spate, lupii urlă.

Pas cu pas, fiarele se apropie de treptele bisericuţii.

Îndîrjiţi de preaîndelungata urmărire a celor doi răniţi, aţîţaţi de mirosul sîngelui viu, ca şi de apărarea fără de seamăn a calului, scot din gîtlejuri nişte mîrîituri lungi, groase, preschimbate într-un soi de chelălăituri, ca de vulpi sau de animale bătute.

«Să sfîrşim odată cu ei!» se îndeamnă parcă unii pe alţii lupii.

Ar vrea să se repeadă, poate, cu toţii deodată, după obiceiul acestui fel de fiare. Însă armăsarul, care se află lîngă stăpîn, împrumutîndu-i acestuia căldura trupului său, nu-i scapă nici o clipă din ochi.

Din privirile lui, lupii înţeleg pesemne că, începîndu-şi năvala, unii dintre ei vor pieri.

Chiar şi atunci cînd se întoarce către stăpîn, armăsarul încă le mai veghează pe fiare cu coada ochiului. Şi, cum bagă de seamă că au de gînd să-l atace, se şi ridică în picioare.

Dă cîteva clipe un ocol, nechezînd ameninţător şi azvîrlindu-şi copitele spre lupi. Şi aceştia, în chip cu totul de neînţeles, deşi sînt numeroşi, schelălăie şi se retrag.

Este adevărat că, de îndată ce armăsarul se lungeşte pe trepte, lîngă stăpînul său, fiarele încep să înainteze din nou.

Cu toată împotrivirea vitejească a animalului, cercul continuă să se strîngă.

Calul, la rîndul său, este din ce în ce mai sleit, atît din pricina frigului, cît și a oboselii și-a sîngelui vărsat.

Iar pustnicul nu știe ce se întîmplă afară. Nu știe că, numai la cîțiva pași de el, un om vegheat de-un animal este gata să moară.

Făclia galbenă de ceară din chilie își aruncă razele ei jucăușe, slabe, pîlpîitoare, pe chipul scofîlcit al celui care se află îngenuncheat.

Au început să se strecoare, printre coroanele înzăpezite ale copacilor, cele dintîi raze de lumină, ca niște duhuri albe. Dar lupii sînt tot mai aproape. Ochii lor arzători s-au preschimbat în niște mici flăcărui de sînge. Peste limbile roșii, colții li se deschid tăioși. Și balele curg din boturi. Bale galbene, lipicioase, pătate de șuvițe — închise la culoare — de sînge.

Își mușcă singuri limbile, de lăcomie și ciudă. Și urlă. Urletele lor parcă ar spune:

«Prada aceasta trebuie să fie a noastră!...»

Nu-i mai despart pe răniți — omul în nesimțire și animalul care îl apără — decît trei pași de lupi.

Atîta tot!... Trei pași.

Armăsarul ar vrea să se ridice.

Corpul însă îi tremură. Picioarele nu-l mai ajută.

Își linge rana de la piept și își îndreaptă capul către stăpîn. Poate că răsuflarea aceasta este cea din urmă cu care îl mai poate încălzi.

Nechează apoi spre fiare, amenințător, așa cum cel puțin ar dori. Dar pînă și nechezatul său nu mai are putere. Glasul, altă dată puternic, sună jalnic, frînt.

Ochii i s-au umezit. De frig? Sau poate că, într-adevăr, așa după cum spun vechii povestitori, armăsarul plîngea?

Armăsarul nechează, tot mai încet, mai jalnic și mai sfîșietor!

— Ridică-te, stăpîne!... pare să-l cheme el. Ridică-te!...

Negru a început să simtă răsuflarea fierbinte a lupilor aproape de picioarele lui. Picioarele lui înghețate și numai răni — pentru că, de fiecare dată, în cele din urmă rînduri cînd se mai ridicase, ciorchini de lupi se repeziseră să-l muște. Și numai cu puterea deznădejdii izbutise să-i mai lovească și să-i îndepărteze.

Lupul cel mai bătrîn, căpetenia celorlalți, mîrîie acum scurt, gros, ceva ca o poruncă.

Este, poate, semnalul să se repeadă cu toții asupra celor doi răniți și să-i sfîșie.

Bărbatul însă continuă să trăiască, neștiutor, în lumea amintirilor lui.

•

Luptă... Luptă cumplită... Marele ban Ion, Alexe, Năstase, trei moldoveni și trei transilvăneni se află în mijlocul vrăjmașilor.

Lumina lunii, scăpată pentru puțin timp dintre nori, fîlfîie argintie.

Răsună zgomote ale unor copaci doborîți de furtună, țipete sălbatice și gemete îngrozitoare, neomenești.

Fulgere îi scapără marelui ban Ion din coif și din paloș. Privirile sale sînt ucigătoare pentru vrăjmași.

Trîmbița lui Alexe răscolește tăcerile îndurerate ale codrului, trezindu-i pe zeii daci din somnul de milenii.

Copacii bătrîni se clatină. Se clatină pădurea? Se rotește pădurea! Mai iute. Tot mai iute. Se învîrtește, înnebunitor, pădurea.

Făclii aprinse sau săbii înroșite în luptă se ridică. Ard. Pălălaia lor cheamă. Îi cheamă pe viteji la luptă. Pălălaia lor cîntă. Îi slăvește pe cei căzuți.

Din ochii marelui ban Ion și ai soților săi curge ura împotriva dușmanului, ca un rîu mare, negru, cu învolburări scînteietoare. Lumina lunii se topește, în ceața roșie a furiei celor care îi înfruntă pe vrăjmașii libertății patriei lor.

•

Transilvanenii și moldovenii, laolaltă, au căzut potopiți de turci.

Cu-o suliță în piept, s-a stins Năstase. Alexe a murit mai greu. Cîteva săgeți l-au lovit în pîntec. O bardă l-a izbit în umăr și-o lance i s-a înfipt în șold.

În încleștarea aceea de spaimă, după o luptă de-un ceas și jumătate, pe cei din urmă dușmani — cu toții nouă — i-a lungit, unul după altul, în zăpadă, Ion.

Un urlet de triumf i-a scăpat, în clipa aceea, din piept.

Nu mai trăia nici un vrăjmaș care să poată porni pe urmele voievodului său, purtat spre cetățuia Gherghița de soții lui de luptă.

În ce-l privește pe domnitor, fără îndoială că se va lecui. Bătrînul Tit cunoaște nenumărate leacuri. Și nu numai o dată a smuls el morții oameni aproape duși.

Cu-atît mai mult, pe măria sa Vlad va găsi Tit mijlocul și puterea să-l facă iarăși teafăr.

Între timp vor veni, de astă dată negreșit, ajutoare, din partea măriei sale Ștefan și a lui Mateiaș. Ali-beg va fugi. Și Laiotă la fel.

— Către Gherghița!... Către Gherghița! S-ajung și eu, cît mai degrabă! își poruncește Ion.

Întoarce calul către Gherghița.

Totul i se rotește în jur. Cine-l va sprijini? Nimeni nu mai trăiește. A rămas singur...

Au rămas singuri în viață, în pădurea Băltenilor, din Codrul cel negru al Vlăsiei, numai Negru și el.

Alexe și Năstase unde sînt?

Oprește calul. Coboară cu greu. Se clatină. Scoate, din buzunarul de la brîu, amnarul. Aprinde o făclie. Îi caută. Îi găsește nu prea departe unul de celălalt. Îi strînge în brațe. Atîția ani de lupte împreună. Și de credință.

Cît de neliniștit doarme Năstase! Alexe și-a încleștat pumnii. Nici mort nu-i iartă pe vrăjmași. Ar fi în stare să se războiască, încă o dată, de la-nceput, cu toată oastea otomană.

Cu o lopată, luată de la oblîncul unui cal, Ion sapă amîndurora o groapă. Se vor simți mai bine laolaltă.

— Dormiți în pace, frații mei!...

Totul se sfîrșește. Își simte sîngele scurgîndu-i-se din vine, prin zecile de răni care i-au brăzdat trupul. Dar cel mai rău îl doare izbitura din creștet.

Nu vrea să se îngrijească. Încalecă. Cu greu încalecă! Picioarele abia mai poate să și le vîre în scări.

— Hai, Negrule!...

Calul pornește.

Nu zărește nimic. Oare să fi orbit? Și, totuși, i se pare că zboară. S-a prins cu brațele de gîtul armăsarului.

— Către Gherghița, Negrule!... Către Gherghița!... Du-mă la măria sa Vlad!...

Ce bine e să zbori!...

— Către Gherghița, Negrule... Către Gherghița!...

*

Lupii, la semnalul căpeteniei lor, s-au încordat zburliți, cu boturile larg căscate și colții ascuțiți muiați în bale vrîstate cu șuvițe de sînge.

Negru a nechezat sfîșietor.

Nu se mai poate apăra. Cu trupul lui își acoperă stăpînul.

Sfîrșitul celor doi răniți a sosit. Moartea s-a pregătit să-i prindă cu brațele osoase.

Ba nu. Încă n-a venit vremea. Căci pustnicul, în sfîrșit, a deschis ușa să vadă ce se întîmplă afară. În mîna dreaptă, subțire și descărnată, ține o făclie.

Și vede — nici nu-i vine să creadă — la ușa bisericuții sale, pe treptele de piatră, zăcînd, un muribund vegheat numai de-un cal, în fața unei haite de lupi. Cu toate că au trecut atîția ani, pustnicul îl recunoaște pe Ion. A fost el însuși, odinioară, trabant, în prima domnie a lui Vlad. Cîți otomani și vrăjmași de-ai domniei nu i-a tras el în țeapă! Pînă și țeapa netrebnicului pașă Hamza, care încercase să-l prindă prin înșelăciune pe domnitor, la Giurgiu, de el a fost strunjită.

Negru, sleit, își coborîse botul deasupra trupului stăpînului iubit. De copil l-a slujit, și era hotărît să se stingă împreună cu el.

Gemea încetișor:

«Rămîi cu bine, stăpîne drag!... Rămîi cu bine!»

Pustnicul își ridică făclia.

Cum ar putea să se împotrivească însă năvalei unei haite de fiare el — un biet pustnic fără vlagă?

Lupii, o clipă împietriți de făclia din mîna pustnicului, sînt gata să se repeadă.

Atunci... Atunci răsună prin pădure un tropăit. Și, în goana cea mai mare, apar trei călăreți.

— Ion! strigă călărețul din frunte.

Însă, cu toate că acest călăreț este îmbrăcat bărbătește — cu cizme, coif și paloș — glasul lui e de fată.

— Marele ban Ion este aici! se bucură al doilea.

— Bine că l-am găsit! rostește vesel al treilea.

Băiatul cel cu glas de fată se repede la Ion. Ceilalți doi îi gonesc pe lupi, trăgînd în ei cu arcul sau spintecîndu-i cu săbiile.

Apoi bătrînul pustnic și fata îmbrăcată băiețește îl iau pe Ion în brațe, ducîndu-l în bisericuță.

— Din fericire, rostește pustnicul, am niște băuturi și unsori cu care ți-l ridic pe-acest voinic îndată. Ți-l fac precum a fost. Și calul lui la fel...

Cei doi voinici, care i-au izgonit pe lupi — unul din ei fiind Bucur și celălalt Mihailo — s-au reîntors și ei.

— Ion va trăi! îi vestește, cu lacrimile bucuriei în ochi, jupînița Oltea.

2

TURNUL

Ceea ce a urmat, zadarnic ar căuta cineva prin cronici sau în istorii obișnuite. Nu se găsește decît în cîntece.

Iar noi nu putem face altceva decît să punem aceste cîntece cap la cap, în chipul în care ne vom pricepe, și să alcătuim, cu ajutorul lor, restul de povestire.

În timp ce marele ban Ion, împreună cu cei cîțiva viteji pe care și-i păstrase lîngă sine, se luptau încă să țină în loc, cu prețul vieții lor, ceata de otomani, Tit, Bucur, Mihailo, Gheorghe, Țamblac și cîțiva moldoveni — așa cum s-a văzut — porniseră să-l scape pe voievodul rănit. Îl purtau pe o targă.

Bătrînul slujitor al domnitorului plîngea ca un copil.

La adăpostul nopții, au izbutit întîi să treacă de pădurea Ciolpani. Au urcat apoi pe rîul Ialomița.

În drum, au întîlnit o ceată de spahii. Călăreau dinspre Giurgiu. S-a dat o scurtă luptă, în cursul căreia călăreții dușmani au fost toți nimiciți. La rîndul lor, Gheorghe și Tit, apărîndu-l pe domn, au fost și ei uciși. Ceilalți au plecat victorioși mai departe. Au ajuns la Gherghița.

Acolo, cetățuia — zidită de măria sa Vlad pe locul unei alte așezări dacice — se afla încă în mîna oștenilor domnești.

Vreo cîteva atacuri date de otomani se sfărîmaseră pe pîrîul Vodnău, sub zidul cetățuii.

Puntea s-a ridicat și cei care soseau purtîndu-l pe voievod au fost primiți cu cinste.

Voievodul a fost urcat în camera din turn.

Tit nu se mai afla, să-i poată pregăti leacuri rănitului. În schimb, se cunoștea priceperea în arta vindecării pe care o avea pustnicul din Bălteni.

Deodată, domnitorul și-a revenit:

— Unde sînt? a întrebat. Și unde este Ion?

Aflînd ce s-a întîmplat și că va fi chemat pustnicul din Bălteni, domnitorul a spus:

— N-am nevoie de leacuri. Nu-mi mai sînt de folos. Alergați însă și mi-l aduceți aici pe marele ban Ion. Pentru că am să-i spun...

Voievodul mai rostise cîteva cuvinte, din care cei de față nu înțeleseseră nimic.

Tot atunci se vestise că jupînița Oltea, călare, se găsea sub zidul cetățuii.

— Unde se află Ion? îi întrebase fata pe Bucur și Mihailo, întîlnindu-i la porți.

— Mihailo și cu mine ne ducem să-l căutăm, îi răspunsese Bucur. Măria sa-i pe moarte. Dorește să-l vadă și să-i spună ceva...

— Măria sa-i pe moarte?

— Totodată dorim să-l aducem aici, de la Bălteni, pe pustnic, adăugase Mihailo. Căci Tit s-a stins din viață...

— Vă însoțesc și eu! se hotărîse Oltea.

Dragostea o purtase pe jupînița Oltea tocmai din București, de unde izbutise să scape, după ce otomanii, cu Ali-beg în frunte, intraseră în cetate. Tot dragostea o sfătuise încotro să se ducă. Și-așa s-a întîmplat că au ajuns la timp în pădurea Bălteni, ca să-i scape de fiare pe pustnic și pe Ion.

Oltea i-a picurat în gură băutura pregătită de pustnic. Cu degetele sale i-a spălat rănile și i le-a oblojit. Și sărutările fierbinți ale fetei l-au dezlegat de moarte. Sîngele a început să-i curgă prin vinele sleite.

Cînd s-a trezit în brațele Oltei, nu îi venea să creadă:

E ea, sau nu e ea?

— E logodnica ta! i-a grăit Bucur.

Cosițele Oltei, în lumina făcliei, străluceau ca un nimb.

— Și Negru, îngrijit de pustnic, s-a înviorat! Te așteaptă pe tine, tropăind fericit, în fața treptelor! a adăugat Mihailo.

Ion, ridicat din moarte, l-a îmbrățișat pe Negru, ca pe un prieten drag.

Și cîntecul ne spune că Negru lăcrima sub dezmierdările stăpînului iubit.

•

Voievodul abia mai răsufla. Spălat de sînge, el fusese lungit pe-o laviță așternută cu cergi.

O făclie îi ardea la căpătîi.

Din cînd în cînd, își întorcea cu greutate capul spre ușă și privea. «Unde e Ion? îi întreba, cu ochii, pe cei din jurul său. De ce nu vine?»

În sfîrșit, se-aud pași pe treptele de piatră. Palid, cu față suptă, dar mîndru și neînfricat, în ușă se ivește Ion.

Vîntul urlă sălbatic în jurul turnului.

Vlad îl privește pe marele ban Ion.

— Vulturii... încă... n-au căzut!... murmură el, întretăiat.

Vrea să mai spună ceva. Deschide gura. Înghite greu. Însă nu izbutește.

Ochii lui mari, albaștri, întunecați, i se rostogolesc sub frunte. Face totuși un semn prin care poruncește ca Ion și Oltea să vină lîngă el.

Amîndoi se grăbesc să îngenuncheze la căpătîiul lui.

Un firișor subțire de sînge i se scurge voievodului din partea stîngă a gurii, pe bărbie. Oltea i-l șterge cu năframa.

Voievodul își mișcă încet brațul și își așază palma lui mare, cu degetele prelungi, pe capetele celor doi tineri.

— Logodna... v-au întrerupt-o dușmanii!... Să vă iubiți mereu!... Părinte, i se adresează el fostului trabant devenit pustnic, unește-i prin legătura nunții pe acești doi copii. Pe urmă, le voi mai spune... ceva.

Pustnicul slab, bătrîn, cu pletele și barba în neorînduială, le cere celor

doi prieteni, Bucur și Mihailo, să fie martori. Țamblac ține făclia. Măria sa e naș.

Dar domnitorul nu mai ascultă slujba care-i unește pe cei doi tineri. În minte își retrăiește întîmplarea cînd, pentru a doua oară, îl întîlnise în bătălie, pe begul Evrenos.

*

Luptîndu-se cu el, se depărtaseră de locul unde temeiul celor două oști încă se înfruntau, pe viață și pe moarte.

Begul căzuse de pe cal. Măria sa îl ridicase și-l sprijinise de-un copac.

— Te urăsc, îi spusese begul. De nu ai fi fost tu, de mult s-ar fi-nscăunat pe pămîntul valah puterea otomană. Eu știu că am să mor. Dar ai să pieri și tu. Și vreau ca înainte să-ți destăinui ceva. Să-ți fac moartea mai grea. Și să pornești spre iad cu inima zdrobită!...

În întunericul pădurii, ochii domnitorului Vlad scrutau chipul bărbos, dîrz, al lui Evrenos.

— Cu-aproape douăzeci de ani în urmă, începe Evrenos, sultanul Mahomed a vrut să pună mîna pe singurul tău fiu... Ca astfel să te aibă în mîna. Să te silească să-l slujești...

Inima domnitorului bătea nebună. Așadar, azi, avea să afle ceea ce douăzeci de ani nu izbutise să dezlege. Cine era feciorul lui? Și mai trăia? Unde și cum?

— Din Valahia, achingiii ne-au adus însă numai o fecioară. Numele ei era Roxana. A fost trimisă în haremul slăvitului nostru sultan. Și un bărbat, pe nume Brad...

— Fratele Ilincuței mele, murmură pentru el voievodul.

— Știam că era fratele celei care-ți născuse fiul...

Lui Evrenos i-a scăzut vocea.

— Unde e pîrcălabul Brad?

— L-am chinuit ani îndelungi, însă n-a scos nici un cuvînt.

Domnul întreabă — și cu teamă, și cu speranță, totodată:

— Deci n-ați aflat nici voi nimic?

— Ba da, gîfîie Evrenos, căruia sîngele aproape i s-a scurs din vine. Deoarece, în temniță, l-am vîrît, lîngă pîrcălab, pe un fiu al lui Vladislav, căruia îi făgăduisem scaunul domnesc în Valahia, de izbutea să afle taina...

Vlad îl strînge pe beg de umeri:

— Spune-mi mai iute... A aflat-o?

— În ceasul morții, pîrcălabul crezînd că valahul i-e prieten, i-a mărturisit totul... Și noi am aflat restul... Fiul tău este căpitanul... sau... marele ban Ion...

Vodă oftează din adînc...

— Acesta este adevărul. Mi-l spunea inima de mult...

Tocmai atunci se-apropia Gheorghe, care-l căutase pe voievod.

— Eu ți-am dăruit feciorul, horcăie begul Evrenos, dar tot eu te-am făcut să-l pierzi... Fiul tău astăzi va pieri, așa cum vei pieri și tu...

Vlad își desprinde mîinile din umerii lui Evrenos. Și otomanul cade mort.

— Scoate un pergament și pană. Aprinde, cum știi, o făclie. Vei scrie-ndată un hrisov, grăiește domnitorul Vlad grămăticului.

Gheorghe îşi pregăteşte totul. Cerneala însă îi lipseşte. Şi-o pierduse în bătălie. Voievodul îşi desface pieptul, din care sîngele se scurge.

— Înmoaie pana, porunceşte, şi scrie... că-l numesc urmaş, în scaunul Ţării Româneşti, pe mult iubitul meu fiu Ion!

— Ion?... strigă Gheorghe uluit.

— Ion!... îi răspunde domnul Vlad. Semnez. Şi tu pune pecetea.

Gheorghe a împăturit hrisovul.

Îi ţine scara domnului.

Încalecă apoi şi el.

*

Slujba nunţii s-a terminat.

Ion o sărută pe mireasă.

În locul cupelor cu vin sînt trupurile sîngerînde.

Măria sa se zbuciumă şi se ridică într-un cot:

— Unde e Gheorghe?...

Domnul nu ştie că Gheorghe se află între cei căzuţi.

— Este aici, răspunde Bucur, ca să nu-l mai îndurereze.

Adevărat! Era acolo. Dar fără viaţă, jos, în cripta din beciurile cetăţuii. Hrisovul îl avea în sîn.

— Aici e Diata... îi arată domnul căpitanului Ion o lăcriţă aflată lîngă el. S-o împlineşti. Şi, întinzîndu-i cu greu sabia domnească pe care o ţinuse în pumnul încleştat, abia mai izbuteşte să murmure: Şi hrisovul... hrisovul... E scris... cu sînge... Împliniţi... Marele ban...

Cade pe spate şi se pierde.

— Voievodul nostru a murit!... rosteşte pustnicul încet.

— Ce-i cu hrisovul acela? Nu-nţeleg! rosteşte căpitanul Bucur.

— Încă o vorbă de-ar fi spus! murmură gînditor Mihailo.

Fostul trabant îngenunchează:

— Să facem slujba pentru morţi!...

Un oştean soseşte însă atunci să-i vestească domnului că împrejurul cetăţuii s-au adunat mii de vrăjmaşi. În fruntea lor e Ali-beg.

Vîntul urlă sălbăticit, prohodindu-l pe domnul Vlad care, cu fălcile încleştate, nu poate să se odihnească.

— Mare ban Ion, tu ne conduci! îi cer cu toţii, într-un glas.

Umbrele lungi ale făcliei mîngîie chipul ascuţit al domnitorului răpus de armele duşmanilor.

De-afară, strigă Ali-beg:

— Predaţi-ni-l pe vodă Vlad, ori mort, ori viu, şi voi, ceilalţi, puteţi pleca!

Ion îşi ridică sabia.

— Deşi sîntem doar cîţiva oameni, pe măria sa nu-l vom da, nici mort cum e, vrăjmaşilor!

— Mai bine ardem cetăţuia. Pierim toţi sub cenuşa ei! adaugă căpitanul Bucur.

— Rămîn cu voi! spune Ţamblac.

Mătăhălos, sigur de el, pe-un cal scăldat numai în aur, argint şi pietre preţioase, cu un coif de oţel pe cap, Ali-beg a ieşit în faţa oştirilor otomane.

Un toboșar bate grăbit.

— Domnitorul valah să cadă aici, în fața oștirilor, în genunchi. Și astfel să-și mărturisească înfrîngerea și umilința. Să jure că se va turci. Numai așa îl vom cruța și îl vom duce la Stambul. Altminteri îl vom trage-n țeapă... mai amenință Ali-beg.

Rece și mohorîtă, în zori, cetățuia Gherghița tace.

Tunarii turci își pregătesc bombardele grele de piatră. Viscolul suflă înăbușit. Un stol mare de corbi plutește, rostogolindu-se în vînt.

— Te socotisem un viteaz, mai tună afară Ali-beg. Da-n loc să vii să te predai și să-i scapi pe oștenii tăi, tu taci, ascuns în cetățuie!...

— Ha, ha, ha, ha!... rîd osmanlîii.

— Sau poate vodă Vlad e mort...

— Poate e mort! urlă turcimea.

*

Deodată poarta se deschide. Puntea se lasă, scîrțîind. Oastea își ține răsuflarea. Dar nu e domnitorul Vlad. Ci marele ban Ion, călare. Nu are nici o armă în mîini.

Un freamăt trece prin mulțime.

— Ce vrei? întreabă Ali-beg. Unde îți este domnitorul?

Marele ban călărește în trap.

— Îl vei vedea numaidecît.

— De ce vii înaintea mea?

— Pentru că astfel se cuvine!...

Și, fără nici o altă vorbă, Ion scoate lațul și-l azvîrle.

Begul se simte tras din șa. Ion își întoarce armăsarul, luîndu-l, tîrîș, pe Ali-beg.

Pînă să-și dea oștirea seama ce s-a întîmplat, Ion și ajunge cu Ali-beg pînă la punte.

Spahiii năvălesc buluc.

Puntea însă s-a ridicat. Și porțile de lemn se închid, cu zgomot mare, după Ion și begul luat tîrîș de el.

O asemenea uimitoare răpire, chiar de sub ochii oștirilor, nu mai văzuseră spahiii și achingiii niciodată.

— Begul a fost răpit de Ion!... Să-l salvăm cît mai este vreme. Îl vor ucide-n cetățuie!... Porniți!... Trageți cu tunurile!... Nu trageți, îl lovim pe el!... Alah, ce este de făcut?... Moarte... Moarte ghiaurilor!...

Lumea se clătina de zgomot. Vîntul urla, izbindu-se de zidurile cetățuii. Unii doreau să înceapă atacul. Iar alții să-l întîrzie.

Dar ce se întîmplă sus, în turn? Turcimea toată freamătă.

Ion l-a adus pe Ali-beg, tîrîș, de barbă, ca pe-un rob.

Îi smulge coiful de pe cap și îl azvîrle oștilor.

— Ali-beg stă descoperit, colo, în fața ghiaurilor! răcnesc otomanii. Moarte lor!...

O surlă sună ascuțit, sfîșiind pîcla zorilor. Și flamura valahilor, cu vulturul de foc pe ea, se ridică încet, în turn.

Și iată, apare domnul Vlad! (Pe-ascuns, trupul i-e sprijinit și de Mihailo și de Bucur).

Zorii înghețați îi poleiesc voievodului valah armura. Coiful i-e înalt, strălucitor.

Panaşul alb îi fîlfîie.
Ochii lui par îngrozitori din înălţimea turnului.
Turcimea toată tremură.
— Şeitan!... Voievodul Vlad!... Priviţi-l! Îl are-n gheară pe Ali!... urlă spahiii, achingiii şi ienicerii înfricoşaţi.
Aşa cum îl zăreau de jos, voievodul Vlad părea un zeu al dacilor, străbunii lui.
Marele ban smulge hangerul lui Ali-beg. I-l ţine în dreptul inimii.
— Spuneai, îi glăsuieşte el, că vrei să-l vezi pe domnul nostru. Şi voia ţi s-a-ndeplinit. Dar ai uitat că te găseai pe un pămînt ce nu-i al tău. Şi că *aici*, *el* e stăpînul. Că trebuie să i te-nchini. Să-i săruţi încălţările. Şi, fiindcă tu le porunceşti hoardelor ce se găsesc jos, cuvine-se să le ordoni ca să îngenuncheze toţi. Şi-asemeni ţie să rostească:
«Slavă măriei sale Vlad, care şi-a apărat pămîntul pînă la ultima suflare!»
— Şi dacă nu vreau să primesc?
— Vei ispăşi numaidecît crimele ce le-ai săvîrşit!
— Oastea mea e prea numeroasă. N-o să-i puteţi sta împotrivă...
— Nici unul nu va fi prins viu. Iar cetăţuia va fi arsă. Şi vîntul îi va spulbera cenuşa în inima pădurii...
— De mă scuteşti de umilinţă, îţi jur că vă dau libertatea!...
— Dacă nu te supui, eu însumi te voi răpune, Ali-beg, şi trupul ţi-l voi da la cîini...
— Spune ce trebuie să fac!
— Vei porunci oştirii tale să părăsească această ţară. Iar doi valahi o vor urma. Şi dacă ei se vor întoarce, vestindu-ne că oastea ta a trecut peste Dunăre, îţi jur şi eu că vei fi liber...
Ali-beg îşi întoarce chipul către oştirea adunată şi îşi desface braţele.
Chipul i-e negru, ca robia.
— Spuneţi-mi ce socotiţi voi!...
Oastea priveşte încremenită. Pe urmă, unii încep să strige:
— Alah poate ne-a pedepsit!... Valahii ne-au învins din nou... Dar tu nu trebuie să pieri. Supune-te, astăzi, Ali. Mai tîrziu, ne vom răzbuna...
Apoi îngenunchează toţi, se spune în cîntecul străvechi. Îşi pleacă frunţile în zăpadă şi glasurile turcilor umplu văzduhul pînă în cer:
— Slavă măriei sale Vlad, care şi-a apărat pămîntul pînă la ultima suflare!...
Ali se lasă în genunchi, în faţa întregii sale oşti, rostind, cu glasul sugrumat, cuvintele de umilinţa. Barba lui neagră mătură lespezile de piatră reci şi buzele i se lipesc de încălţările lui Vlad.
După aceea, toata oastea îşi strînge iute rîndurile. Se întoarce către răsărit.
Pe urma ei, pornesc călări Bucur şi soţul său Mihailo.
Un alt oştean o ia pe Oltea să o ducă la adăpost, într-un loc hotărît de Ion.
Ali rămîne sus în turn. De ciudă, îşi muşcă buzele.
Sîngele i se scurge în barbă şi pe veşmîntul aurit.
Priveşte în urma oştilor care se pierd, în picle, în timp ce, pe deasupra lor, zboară un cîrd negru de corbi.

III
STRĂLUCITOAREA SABIE

Ziua se îngîna cu noaptea, cînd bătrînul își ridică fruntea de deasupra foilor pe care scria și lăsă din mînă pana. Prin ferestruica îngustă a chiliei privi cerul. Noaptea trecuse pe nesimțite, în timp ce el a tot hălăduit pe cărările vremii împreună cu umbrele dragi și de mult săvîrșite din viață.

Turla, împurpurată în lumina celor dintîi raze ale dimineții, mijind de peste munți, străpungea bolta. Arsă, prăbușită, reziditä, din nou dărîmată sub năvăliri și iarăși reconstruită, turla — în care lui, copil, îi plăcea să se cațere, ca de sus să poată privi în voie „țara" — a fost întotdeauna acolo. Așa o știe el, întotdeauna acolo, ca o frunte înaltă și gînditoare, puternică și semeață, ce nu a putut fi niciodată definitiv sfărîmată.

Aici, între zidurile Tismanei, loc de refugiu și rezistență în vremuri de restriște, s-au adunat el și ai lui de fiecare dată. Și-au oblojit rănile, și-au ascuțit paloșele, au cercetat din turlă mișcările vrăjmașului și, redeschizînd porțile, s-au năpustit, împrospătați, cu și mai mare dîrzie la luptă.

Cele din urmă neguri se risipesc. Toaca bate mărunțind timpul și reamintindu-le celor din mînăstire că a venit ceasul utreniei. Împinsă de vîntul mereu nestatornic al înălțimilor, ceața, în lungi fuioare albicioase, călătorește alene pe munte. Un bucium răsună în depărtări, înștiințîndu-i pe localnici, în graiul numai de ei cunoscut, că în ținut e pace. Își pot începe în liniște munca.

Iar clopotul cel mic din turlă, numit, nu se știe de ce, Fratele, păstrat în mînăstire încă din vremea celui dintîi ziditor al său, călugărul Nicodim, a început și el să bată. Glasul limpede, melodios, se răspîndește în dulci vibrații sonore pe văi.

Luminarea era pe sfîrșite. Începuse să sfîrîie. Suflă în ea și-o stinse.

Ochii pisarului se îndreaptă acum către peretele de răsărit al chiliei.

Acolo, pe-un așternut de brocart roșu, smuls din însuși veșmîntul faimosului Ali-beg, dușmanul atît de înverșunat, de odinioară, al libertății Valahiei, atîrnă o sabie. Din argintul și pietrele prețioase ce-i împodobesc mînerul, țîșnesc parcă jerbe strălucitoare de flăcări.

În perioade de liniște ca acestea ale domniei vrednicului voievod Nea-

goe Basarab, bătrînul scoate sabia din tainița unde-o ținuse ascunsă, ca și diata, și-i place s-o păstreze necontenit sub ochi.

Așa nu va uita niciodată cuvintele aceluia care întruchipa pentru el cea mai fierbinte dragoste de libertate. Dragoste împinsă pînă la sacrificiul de sine.

Acum e liniște, însă atunci... Deși s-a scurs atîta vreme, ochii bătrînului se împăienjenesc.

Umbre încep să i se fugărească iarăși prin minte. Glasuri, zăngănit de arme îi răsună în urechi.

— Ioane!...

Vocea era a ei. Draga sa Oltea.

•

Adusă tîrîș, pentru că altfel nu fusese cu putință, tînăra femeie — ținută strîns de doi străjeri voinici, buni să lupte cu ursul — încă se mai zbătea.

Se zbătuse, de altfel, tot drumul încercînd să se desprindă din legături, să-și scoată din gură călușul și să-și înlăture năframa cu care-i înveliseră chipul ca să nu se poată vedea cine este.

Într-un timp izbutise. Își desfăcuse o mînă și-și scosese călușul. Începuse să strige, numai că, din nenorocire, tocmai în minutele acelea treceau printr-o pădure și nimeni n-o auzise.

Opriră căruța, și tustrei se repeziră:

— Ai merita să te ucidem, răcneau. Ești nevasta lui Ion, cel care nu vrea să se supună noii domnii.

Femeia, deși atît de tînără, aproape încă numai o copilă, era voinică și mlădioasă. Îi lovi, îi mușcă și, dacă ar fi avut amîndouă mîinile și picioarele libere, poate ar fi reușit să scape. Așa, cei trei bărbați, străjerii și căruțașul, în cele din urmă o biruiră. Îi legară iar mîna, îi acoperiră chipul și o azvîrliră la loc în căruță.

Ajunși la palat, după două zile de goană, o tîrîră pe scări, fiindcă, deși îi dezlegaseră picioarele, refuza să urce. Și o aduseră în anticamera domnitorului.

Trecuseră numai cîteva luni de cînd Țepeș își închisese ochii, în cetatea Gherghița. Nu însă mai înainte de a-i fi încredințat lui Ion sabia domnească și diata. Și de a-l fi cununat cu iubita lui, Oltea.

Pentru cei de jos, după reînscăunarea lui Laiotă Basarab-Bătrînul, urmară săptămîni și luni dintre cele mai grele. Domnitorul — deși un urmaș al acelui Basarab-Tihomir, care cu mai bine de un veac și jumătate în urmă asigurase libertatea țării — asculta de porunca turcilor. Sub ochii lui, aceștia jefuiau după bunul lor plac.

Atunci căpitanul Ion, dînd glas mîniei poporului, a încălecat din nou pe armăsarul lui, Negru, și, pornind în iureș prin țară, a vestit tuturor că se află la el diata lui Țepeș. Diată prin care acesta-i chema, și după moarte, pe aceia care-și iubeau cu-adevărat pămîntul strămoșesc, la lupta pentru neatîrnarea țării.

Ascultîndu-i cuvintele — cu toate că nu aveau arme, erau flămînzi, înlănțuiți de pămîntul boierilor, oropsiți și amenințați cu tot felul de pedepse de otomani și slugile domnești — o seamă de voinici s-au ridicat, în nu-

mele norodului, alăturîndu-i-se lui Ion. Lupta împotriva lui Laiotă şi-a stăpînilor săi otomani şi-a reluat cursul.

Plecînd la bătălie, Ion îşi lăsase pe tînăra şi frumoasa lui soţie la adăpostul zidurilor Tismanei, mînăstire aflată într-un ţinut ai cărui locuitori trăiau încă în duhul lui Ţepeş.

Aici era în siguranţă. Şi tocmai fiindcă se ştia în siguranţă, Oltea cobora uneori în sat, pentru a-i ajuta pe cei în suferinţă, şi mai ales pe copiii sătenilor care-i erau aproape toţi prieteni.

O fetiţă se îmbolnăvise de friguri şi Oltea se dusese în dimineaţa aceea la ea cu felurite leacuri.

Deodată, în timp ce tînăra femeie îngrijea copilul, în casă au năvălit zdrahonii lui vodă.

Pesemne, o pîndiseră din marginea pădurii, vreme de cine ştie cîte zile. Oamenii — bărbaţii şi femeile din sat — erau plecaţi pe ogoare. Venise primăvara şi muncile reîncepuseră pe cîmp. În sat nu rămăseseră decît copiii, bolnavii şi bătrînii. Iar casa omului a cărui fetiţă se îmbolnăvise se găsea cam într-o lature a satului, în dosul unui dîmb.

Unul o apucă pe tînăra femeie din spate, de grumaz, strîngînd-o sălbatic. Oltea aproape se înăbuşi. Al doilea îi puse căluşul în gură. Şi-al treilea o legă de mîini şi de picioare.

O aburcară pe-un cal şi porniră, în galop, prin pădure. Dincolo de pădure îi aştepta o căruţă.

Nimeni, în afară de fetiţa bolnavă, nu prinsese de veste ce se întîmplase. Iar ea, văzînd cum o strîngeau pe Oltea de gît şi o legau în ştreanguri, de spaimă leşină.

Cînd fata se trezi, după un ceas sau două, aşa bolnavă şi desculţă cum era, o zbughi afară şi începu să strige:

— A fost răpită jupîniţa Oltea!... Ajutor!... Ajutor!...

Bătrînii şi bătrînele satului şi-aproape toţi copiii se îngrămădiră în jurul ei. Nici unul n-avea însă nici o putere.

Fetiţa plîngea cu sughiţuri. Abia de-o puteau înţelege ce povestea despre felul cum jupîniţa Oltea fusese răpită.

Dar băieţii alergară la cîmp să-şi înştiinţeze părinţii. Un bărbat încălecă pe-un bidiviu şi o porni pe urmele oştenilor domneşti să afle cel puţin unde-o duceau pe jupîniţă. Iar altul, de-asemenea călare, porni în căutarea lui Ion.

*

Înştiinţat că jupîniţa fusese adusă, Laiotă, de bucurie, sări în jilţ.

Nici nu-i venea să creadă că se putuse împlini o asemenea faptă dincolo de Olt, unde aproape toţi îi stăteau împotrivă.

Scurt, slab, cu umerii înguşti, braţele ca nişte fuse şi o barbă cărămizie — înspicată cu fire albe — murdară, domnul era de-o urîţenie cum rar se întîlnea. Cu toate acestea, cînd voia, ştia să se facă plăcut. Zîmbea, lingușea, minţea, jura, fără să pregete, orice şi pe orice, oricui, în orice împrejurare, numai să-şi atingă ţelul.

Aşa şi izbutise să se cocoţeze în scaunul domnesc, jurîndu-i prietenie şi credinţă, întîi lui Ştefan al Moldovei, apoi lui Ali-beg şi Mahomed al II-lea. Tot el se bănuia că pricinuise lovirea prin mişelie a lui Ţepeş, iar pe

oamenii acestuia, cîți fuseseră prinși, îi torturase îndelung și-apoi îi spînzurase.

Săvîrșind această faptă neomenească, Laiotă își ascultase pe cei trei sfetnici apropiați. Unul dintre ei, logofătul Tudor din Orboiești, era numit în popor Ceapcînul. Celui de-al doilea, Udriște, fiindcă avea niște mustăți uriașe, i se zicea Musteței. Doar cel de-al treilea, Vintilă, n-avea nici o poreclă. Împreună cu aceștia fusese în pribegie. Și laolaltă se întorseseră. Iar vodă nu făcea nici un pas fără sfatul lor. Făcuseră deci planul s-o fure pe Oltea, s-o supună la cazne și ea să le destăinuie ceea ce vodă voia să afle cu privire la Țepeș.

De la Ion — chiar dacă prin cine știe ce întîmplare norocoasă ar fi izbutit să-l prindă — nu puteau nădăjdui să afle nimic. Îl mai torturase cîndva și Radu cel Frumos, fără să-i poată descleșta gura. Dar Oltea era femeie. Sperau că nu va rezista la caznele în care era atît de priceput Ceapcînul, și va mărturisi unde fusese ascuns trupul fostului domnitor și unde-i păstra diata Ion.

În popor se credea că acesta încă trăiește. «Țepeș se găsește adăpostit undeva! se șoptea pe furiș. Nu va trece mult și va ieși la lumină. Sabia lui va străluci iar, biruitoare. Laiotă și otomanii vor fi goniți din țară.»

Cum să încredințezi însă mulțimea că Țepeș a pierit, cînd trupul său nu putea fi găsit?

Săpaseră la Gherghița și în pădurile din jur, dar fără rezultat. Iscoadele domnești cercetaseră sat după sat și mînăstire după mînăstire, încercînd să-i găsească măcar pe Bucur și Mihailo, cei despre care se credea că avuseseră sarcina de a ascunde undeva trupul neînsuflețit al lui Vlad.

Dar nu descoperiseră nimic, în afară de faptul că Bucur și Mihailo căzuseră și ei într-o luptă și fuseseră îngropați chiar în tîrgul Gherghița.

Iar ceilalți oșteni ai lui Vlad, luați prizonieri de turci, păstraseră taina cu-aceeași strășnicie.

Acum toate speranțele erau în ceea ce vor izbuti să smulgă prin chinuri de la Oltea.

— Prin slăbiciunea femeiască vom afla taina, îl încredințaseră marii boieri pe vodă.

— La nevoie s-o amenințați c-o vom arde de vie! propusese Vintilă.

— Credeți?... Credeți?... tresări Laiotă.

— Sigur... fără-ndoială, măria ta!

— Asta nu-nseamnă că vom cruța-o, după ce va mărturisi!

— Dimpotrivă, se încruntase vodă.

Musteței îl ura pe Ion cum nu mai urîse încă pe nimeni. În ultima bătălie, din pădurea Bălteni, căpitanul îl smulsese din șa, apucîndu-l de-un braț. Așa, cu brațul sucit și gîtul strîmb, îl dusese pînă înaintea lui Vlad, azvîrlindu-i-l la picioare, în zăpadă. De frica sabiei domnitorului sau a cumplitei lui țepi, Musteței începuse să plîngă. Plîngea cu sughițuri în rîsetele celor de față, cerîndu-și întruna iertare.

— Jur să te slujesc ca un rob, îi făgăduia lui Vlad. Să-ți fiu grăjdar la cai, să-ți curăț straiele, încălțările și să-ți aduc la masă bucatele.

Lui Vlad i se făcuse greață.

— Spurci haina de oștean! Luați-l, duceți-l la Gherghița și puneți-l îngrijitor la porci, le poruncise oștenilor. Numai așa ceva i se cuvine unui fricos ca el.

Îl luaseră, într-adevăr, și îl făcuseră „boier peste cocini"; dar, cu prilejul

morţii voievodului, cînd părăsiseră cetatea, oştenii îl uitaseră la Gherghiţa.

Se furişase nu se ştie cum; izbutise să fugă şi se reîntorsese în tabăra lui Laiotă.

— Oştenii lui Ion m-au luat prins, recunoscuse el. Dar m-am luptat cu ei şi-n cetate şi-am reuşit să scap, minţise cu neruşinare, uitînd să povestească despre trecerea sa pe la cocina porcilor.

Înjosirea îndurată, din pricina lui Ion, cel care îl smulsese din şa, nu o putea uita. Şi în numele a ceea ce îndurase voia s-o înjosească şi el pe Oltea.

— Să ţi-o aduc, măria ta, pe soţia lui Ion? întrebă, avînd o lucire de cumplită cruzime în ochi. Să stai puţin de vorbă cu ea?

— Adu-mi-o!... Adu-mi-o! se învoise vodă, reîntorcîndu-se şi prăvălindu-se în jilţ.

*

Bătrînul îşi puse obrazul în palme. Ochii-i cătau în adîncimea timpului.

Trecuseră patruzeci şi patru de ani şi, cu toate acestea, retrăia întîmplările de parcă aveau loc în clipele acelea.

— Ioane!

Vocea îi sună din nou în urechi.

În minte se văzu galopînd pe armăsarul lui, Negru, peste cîmpii, peste dealuri, tăind de-a dreptul apele, cu ceata de flăcăi după el. Inima îi ardea în piept şi sabia îi fremăta la brîu.

Oltea? Ce se petrecea cu Oltea? Oamenii îl înştiinţaseră că jupîniţa fusese tîrîtă în palat. Ce se întîmplase mai departe cu ea?

*

Vodă, zărind-o, înţepenise în jilţ. Înghiţea în sec ca un peşte care, scos din apă, îşi pierde răsuflarea.

Oltea — cu toate că-şi avea încă mîinile legate la spate, iar veşmintele îi fuseseră sfîşiate în timpul călătoriei şi-al încercării de-a se elibera din ghearele răpitorilor — se înfăţişa ca o adevărată regină.

Înaltă, subţire, ca trasă prin inel, gingaşă, dar mîndră şi neînfricată, înaintase pînă lîngă jilţul lui vodă.

Şi-n timp ce ea păşea, lui Laiotă i se părea că-n sala mare, rece şi întunecată a palatului se aprinseseră o mie de făclii. O fiinţă femeiască cu-atîta farmec, chiar într-o ţară ca a lui vestită în femei frumoase, încă nu mai văzuse.

Îi privea ochii, chipul.

— Pieliţa obrazului trebuie să-i fie mai mătăsoasă decît aceea a piersicii. O astfel de femeie mi-aş fi dorit eu de soţie! murmură.

Laiotă era văduv. Nici o femeie nu-l iubise, într-atît era de nesuferit în viaţa de toate zilele. Acuma năzuia spre Oltea. Către cea mai frumoasa dintre toate femeile. Numai că aceasta era soţia lui Ion. Iar de Ion se temea. Cu Ion nu era de glumit, oricît se ţinea el de ţanţoş pe tron, oric' era de voievod şi prieten al turcilor.

— Dezlegaţi-o! mormăi.

— S-o dezlegăm? Cum? rămase nedumerit Musteţea.

— S-o cercetăm legată. Măria ta, femeia aceasta este ca o lupoaică turbată! își dete cu părerea Ceapcînul.

Dar vodă parcă orbise. Uitase de căutarea rămășițelor pămîntești ale înaintașului său. Uitase și de primejdiile ce-l pîndeau. Nu mai avea decît un singur gînd: s-o dobîndească pe Oltea.

— Dezlegați-o! se răsti.

Și însuși Mustețea, auzind acest strigăt și cunoscînd prea bine ce putea însemna uneori mînia lui vodă, se grăbi s-o dezlege.

Oltea se simți liberă. După atîtea ceasuri cît stătuse legată, mîinile-i amorțiseră. Și le frecă domol. Degetele-i subțiri își reveneau pe încetul. Furnicături ușoare, însă fierbinți, îi porneau de sub unghii. Se răspîndeau în sus și se opreau în palme.

— Te-ntreb, și nu te-ntreb decît o singură dată — rosti (spre surprinderea tuturor), încruntat, Laiotă — dacă primești, de bună voie, să rămîi la curtea mea, să-mi fii ca o nevastă.

— Cum? Cum? se foiră nedumeriți boierii. Dar cercetarea, măria ta? Fusese vorba de altceva. Nu se cuvine s-o ierți...

Oltei i se păruse, de-asemenea, că n-auzise bine. Îndrăznea oare Laiotă să-i pună, cu-adevărat, o astfel de întrebare? Ei? Soția lui Ion?

— Ai de ales între a primi de bunăvoie ceea ce-ți cer și-a te sili, cu biciul, s-asculți! își mărturisi vodă gîndul pînă la capăt.

— Dacă este de-ales, îi dete răspuns Oltea, fără a sta pe gînduri, ei bine...

— Ei bine? icni vodă, îngrămădit în jîlț și cu ochii holbați.

— Ei bine, aleg biciul.

Rostise cu atîta nepăsare și semeție cuvintele, încît Laiotă simți un val de sînge urcîndu-i-se la cap.

— Biciul? Alegi biciul? răcni. Să fii atunci biciuită aici, în fața mea. Să vină călăul... călăul...

Își ridicase brațele și urla:

— Călăul... călăul... Și Oltea să ne mărturisească tot... tot... Vrusesem s-o cruț... Însă nu merită... nu.... Nu merită decît biciul...

Mustețea făcu un semn. Oșteanul de strajă se repezi. Durară numai cîteva clipe. Atîta că Oltea și apucă să smulgă de la brîul domnitorului sabia și-o îndreptă către pieptul acestuia.

Straja domnitorului Laiotă era destul de mare. Număra peste două sute de oșteni. Cam cincizeci dintre ei erau turci, ieniceri bine instruiți, lăsați lui vodă, spre ocrotire, de Ali-beg. Mustețea strînsese și el vreo sută de oameni dintre veneticii fără căpătîi care colindau, în vremurile acelea nesigure, de după moartea lui Țepeș, încoa și încolo, țara, jefuind și nedîndu-se înapoi nici de la omoruri, cînd întîmpinau vreo împotrivire. Și numai restul erau români, aleși tot de Mustețea, bob-cu-bob, dintre oamenii boierești sau, cînd erau domnești, dintre aceia care avuseseră toate motivele să se teamă de Țepeș. Se știa că fostul domnitor îi pedepsise cu asprime pe hoți, leneși și mincinoși. Unii, deși vinovați, scăpaseră, fugind de osîndă. Dar, fiindcă mergea zvonul că Țepeș nu e mort și se va întoarce curînd, ei încă se temeau că va veni o zi cînd vor fi nevoiți să-și primească răsplata.

Toți aceștia se alăturaseră bătrînului Laiotă.

Straja voievodului cel nou era foarte bine înarmată. Cei mai mulți își

primiseră armele de la turci. Săbiile, suliţele, scuturile şi arcurile erau de soi otoman. Aşa încît priveliştea străjii cînd se înşiruia la strigarea de dimineaţă, înaintea palatului, se vădea destul de curioasă, cu straie de toate felurile, dar cu arme, scuturi şi coifuri otomane. Şi, pe straja aceasta, aşa cum era şi cum nu era, se bizuia, pentru siguranţa lui, Laiotă.

În clipa cînd primise vestea despre răpirea Oltei, Ion avea în preajmă numai doi oameni. Ceilalţi săvîrşeau un atac asupra convoaielor de aprovizionare turceşti.

Fostului căpitan al lui Ţepeş îi revenise în acele zile îndatorirea de a pătrunde, singur, în lagărul otoman din pădurea Cocoanele şi de a pune acolo foc unui depozit de arme. Îmbrăcat turceşte, Ion pătrunsese în lagăr, dăduse foc depozitului şi se reîntorsese cu bine.

— Şi unde-a fost dusă Oltea?

— În palatul lui vodă.

Ion îşi schimbase, cît ai clipi, îmbrăcămintea, punîndu-şi-o pe cea valahă, şi sărise pe Negru.

Ştia că garda palatului era mai mare şi bine înarmată, că alături de oştenii lui Laiotă erau turcii. Şi nu voia să pună pe nici unul din cei doi oameni ai săi în primejdie. Aici nu mai era la mijloc ţara. Cînd era vorba de ţară, le putea porunci. Dar pentru sine şi soţia sa n-avea dreptul acesta. Dacă ei vor voi să-l ajute erau liberi s-o facă. El însă nu le va cere, şi cu atît mai mult nu le va porunci nimic.

Sări deci pe cal, fără să rostească nici un cuvînt, şi porni.

Negru era un fugar strălucit. Niciodată vreun alt cal nu-l putuse întrece în iuţeală. Numai că de data aceasta, ca şi cum ar fi simţit şi el cît de mare era primejdia în care se găsea Oltea, nu fugea, ci zbura. Picioarele-i subţiri şi nervoase, cu copitele mici, aproape nu atingeau pămîntul. Sărea peste movile şi şanţuri, se strecura prin desişuri, se avînta în rîuri şi lacuri. Necheza din cînd în cînd uşor, întorcîndu-şi puţin, cu duioşie, capul către stăpînul drag, şi gonea mai departe, parcă din ce în ce mai repede.

Cei doi tovarăşi de luptă ai lui Ion, văzîndu-l pe căpitan încălecînd şi pornind, nu şovăiră. Sărind pe cai, îl urmară.

Pe unde treceau, locuitorii îi recunoşteau lesne. Însemnul: vulturul roşu cusut pe pieptare arăta limpede cine erau...

— Ce s-a întîmplat?

Din goană, cetaşii lui Ion răspundeau:

— Jupîniţa Oltea a fost răpită şi, fără-ndoială, vodă are de gînd s-o supună la chinuri, pentru a-l sili pe căpitanul nostru să nu-mplinească diata lui Ţepeş.

— Aşadar, acesta-i adevăratul chip al lui Laiotă? se mîniau oamenii. Nu-i ajunge nevrednica lovire a fostului domn şi trecerea sa cu oastea de partea vrăjmaşului? Vrea să se războiască şi cu femeile. Bărbaţii din această ţară, de cînd sînt ei pe lume, s-au ferit să năpăstuiască femeile. Femeia e trup sfînt, pentru că ea poartă şi aduce pe lume, în dureri, pruncii, prin care durează şi ne-nmulţeşte neamul. Şi cum să cutezi a răpi o femeie pentru a o chinui, ca să-i sileşti bărbatul să nu se mai ridice în numele dreptăţii? Mai rău ca otomanii se poartă noul domn.

În palat, Oltea fusese prinsă de gît cu un arcan repezit pe la spate de către un oştean şi altul îi întinsese o suliţă la picioare.

Cel dintîi trase cu putere arcanul. Tînăra femeie se împiedică de suliță. Căzu. Oștenii se repeziră. O legară iarăși de mîini și de picioare. Știau că altfel n-ar fi putut s-o stăpînească. Și o tîrîră pe lespezi pînă la picioarele lui Laiotă.

— Ei, iată-te, viteazo! Ce ți-ai închipuit? Că mă vei putea răpune? Minte neghioabă de femeie ce ești! Voievodul țipa. Glasul, răgușit mai înainte, i se subțiase. Călăul! Să vină mai repede călăul! Nu-i place iatacul domnesc? O să-i placă mai mult biciul.

Călăul, voinic, avînd un ochi scurs, cu o zeghe cenușie pe spate și încălțat numai în niște ciorapi groși de lînă, se apropie, pășind ușor ca o pisică, ținîndu-și biciul gata pregătit să lovească.

Boierii fierbeau, nerăbdători.

Vodă făcu un semn, și Oltea fu întoarsă cu fața în jos.

— Să fie biciuită! porunci Laiotă.

— Ioane! strigă în clipa aceea Oltea.

Chemarea îi pătrunse pe toți cei de față în urechi ca un pumnal. „Unde era Ion?"

— Ioane! își repetă chemarea tînăra femeie. Era sigură, absolut sigură că Ion trebuia să fi aflat de soarta ei și va veni s-o scape. Îl știa în stare de cele mai neînchipuite îndrăzneli. Niciodată nu se îndoise de el. Ceea ce oricui altuia nu i-ar fi stat în putință, el izbutea să făptuiască.

— Ioane! strigă pentru a treia oară.

În sală se făcuse tăcere. Vodă clipea din ochi iute. Bărbia îi clănțănea. Numele vestitului căpitan, luptător în numele norodului și al diatei lui Țepeș, îi înfiora pe toți.

— Oltea! răspunse o voce bărbătească, limpede și sonoră de-afară.

Și tot atunci se auziră cai nechezînd și zgomote de luptă.

Ion și vîrtejul ce-l urma, într-adevăr, și ajunseseră la porțile palatului.

Din întîmplare, tocmai cu cîteva minute mai înainte se schimbase straja. Portița cea mică era încă deschisă. Căpitanul descălecă. Se năpusti în ogradă, însoțit de cei doi cetași. Începură lupta cu straja. Căpitanul, cu sabia în mînă, le ținea piept străjerilor, în timp ce flăcăii lui trăgeau drugii și învîrteau roata. Roata dezrăsuci lanțul. Porțile cele mari se deschiseră.

Chiuind, dinspre marginea Dîmboviței năvăli și restul de flăcăi care se strînseseră pe drum în urma lui Ion.

Lupta se înteți. Răniții începură să se prăbușească în țărînă ori să sprijine zidurile. Paguba, încă de la primele lovituri, se văzu destul de mare de-o parte și de alta. Dar nimeni nu dădea înapoi. Străjerii boierești, pentru că aceasta le era datoria și de-aceea erau plătiți, iar flăcăii care-l urmaseră pe Ion, din cumplita mînie ce-i mistuia în fața silniciei lui vodă.

Prinzînd de veste ce se întîmpla, otomanii — care erau adăpostiți în odăile cele bune din spatele palatului, în vreme ce românii n-aveau parte decît de odăile proaste și pe jumătate îngropate în pămînt din fundul curții — își înșfăcară armele. În rînduri strînse, de cîte cinci, porniră în fugă spre porți. Atîta că sapele, coasele, custurile și ciomegele flăcăilor se dovediră a fi mai vrednice decît oțelurile săbiilor turcești sau decît săgețile din cucurele lor.

O ură veche și înnodată cu prea multe amaruri le dădea puterea de a-și izbi fără cruțare dușmanii. Oasele sfărîmate trosneau. Trupurile asupritorilor erau străpunse, tăiate ori scurtate de capete.

Luptînd, Ion ajunse pînă lîngă zidul pridvorului.

Aici îi fu dat să audă strigătul Oltei. O dată, de două ori, de trei ori. Răspunse.

Geamurile de la fereastra lată din stînga sălii de primire plesniră și Ion apăru înăuntru.

Cu o lovitură dobori călăul. Cu alta mătură pe toți, boieri și oșteni, pînă lîngă ziduri.

Laiotă înțepeni. Bărbia nu-i mai clănțănea. Dar, în schimb, se uita prostește la Ion. Răsuflarea din pieptul îngust îi pieri. Glasul i se stinse. Se adună în scaun și se făcu mic cît un pumn.

— Ion! murmură.

— Ion! rîse căpitanul în timp ce cu sabia tăia legăturile în care-i fusese cetluită soția.

Oltea se ridică.

— Cruță-mă! urmă vodă, și poți să pleci cu Oltea, liber. Sînt unsul lui Dumnezeu, nu uita!

— Ești unsul diavolului, îi răspunse Ion, ucigaș de domn și vînzător de țară.

— Nu eu!... Nu eu!... protestă vodă. Nu eu l-am ucis pe Țepeș.

— Dar cine?

— Nu știu... îți jur că nu știu...

— Numai că din îndemnul tău...

— Nici din îndemnul meu... Așa s-a întîmplat...

Totul se petrecuse atît de repede, încît nici boierii, și nici străjerii nu apucaseră să facă vreo mișcare în ajutorul domnului lor.

Zgomotele luptei răsunau acum din pridvor. Ușa fu izbită cu putere. Și un mănunchi de flăcăi, cu ciomegele și coasele în mîini, pătrunse în încăpere.

Boierii și străjerii își ridicară la rîndul lor armele, dar, numaidecît, sub asaltul flăcăilor, se dădură învinși.

Vodă își puse barba în piept și gemu. Simți un nod în gît...

Ion vrusese să-l apuce de barbă, să-l ducă în pridvor și să-l arate mulțimii. Dar i se făcu silă. Acesta fu norocul lui Laiotă și numai astfel scăpă în acea zi de rușinea de-a fi tîrît de barbă și arătat astfel oștenilor lui.

Jos, în ogradă, aproape toți otomanii fuseseră răpuși sau răniți. Mercenarii venetici se ascunseseră prin cele mai tainice colțuri. Ba chiar pînă și oștenii domnești, aleși de Mustețea cu-atîta grijă, copleșiți de mulțimea și încrîncenarea celor care-l urmaseră pe Ion, erau aproape cu toții învinși.

Cetele de rezervă se găseau adăpostite într-o pădure învecinată, la Dobra. Dar cine să le vestească? Un oștean, care încercase să sară zidul din spate, să treacă Dîmbovița înot și să ajungă în pădure, fusese prins și zăcea legat fedeleș.

În sala de primire, boierii și străjerii erau încolțiți și cătau, îngroziți, către ușița scundă din spatele jilțului domnesc pe unde-ar fi putut scăpa.

În drumul lor se afla însă Ion. Și cum să treci de Ion? Nu știau dacă el îl va ucide pe vodă sau nu! Și dacă nu le va veni și lor rîndul!

Dezgustat pînă în adîncul sufletului, căpitanul privi în jur.

— Destul! porunci.

Încetul cu încetul, lupta se potoli, dar boierii și străjerii încă stăteau cu brațele ridicate în semn de supunere. Întreg palatul domnesc căzuse în mîinile răzvrătiților.

Așa ceva nu se mai petrecuse încă niciodată în Țara Românească. În

ogradă, mulțimea începuse să se adune. Ion ieși în pridvor, avînd-o lîngă el pe Oltea. Mulțimea se bucură:

— I-ați învins! Oltea a fost eliberată. Vodă ar trebui pedepsit cu biciul în locul ei...

— De l-ați vedea! rîse iar Ion.

Pe Laiotă îl mai prinsese și un tremur care nu-l mai lăsa. Nu se mai putea nici măcar ridica din jîlț.

— Să știți că moare vodă!

Lui Ion i se aduseră caii. Împreună cu Oltea, urmat de voinicii lui și de toți ceilalți flăcăi, porniră în galop.

Vraciul curții, Tudosie, un călugăr caterisit, care îl însoțise pe Laiotă în timpul refugiului, chemat de Vintilă, veni în sala de primire și porunci să se pregătească toate cele de trebuință pentru a-i lua domnitorului sînge.

•

Pisarul, bătrînul Evghenie, fostul viteaz căpitan și mare ban de Tismana, Ion, își trecu mîna peste ochi. Umbrele pieriră. Glasul cel neuitat al Oltei i se topi în urechi. La fel galopul sălbatic al cailor și chiuiturile flăcăilor.

Ba nu. Galopul încă răsună. O chiuitură la fel. Continuă să viseze cu ochii deschiși?

— Bunicule!

Se ridică de la masă și privi prin ferestruică. Inima i se înveseli.

— Vlăduț!

Se grăbiră să lasă pe ușa scundă.

Băiatul, însoțit de cîțiva prieteni de vîrsta lui sau doar puțin mai mari, soseau călări, în galop. Pentru o clipă, se revăzu pe sine, cu aproape șase decenii în urmă, intrînd în curtea mînăstirii cam în același fel.

Pisarul își deschise brațele. Băiatul sări de pe cal și se repezi la pieptul lat și primitor al bunicului.

— Îmi sfărîmi oasele!

Așa era: cu toată dragostea ce i-o purta nepotului, singurul din toată familia rămas în viață, Evghenie îl strîngea în brațe atît de puternic încît era aproape gata-gata să-l înăbușe.

— Bine-ai venit!

Pisarul se dădu de-o parte și își măsură din priviri nepotul. Era mîndru de el. Vlăduț crescuse înalt, subțire, mlădios. Și cu toate că abia ieșea din copilărie, era de-o voinicie și-o agerime fără pereche.

Îl învățase — așa cum, odinioară, îl învățase și pe el acela care îl crescuse — să lupte cu sabia, cu buzduganul, cu lanțul și arcul. Iar cînd gonea, călare, cu sabia în mînă și pletele revărsate pe umeri, peste cîmpii și dealuri, părea — cel puțin așa pretindea starețul mînăstirii, Calist — un Făt-Frumos al dreptății.

— Vlăduț! Intrați...

Băieții se strecurară, tăcuți, în chilie.

— Așezați-vă!

Sfioși, luară loc pe lavița ce mărginea peretele de lîngă ușă.

Singur Vlăduț rămase în picioare lîngă jîlțul bunicului.

— Vezi, în dulăpiorul de lîngă fereastră, își îndemnă acesta nepotul, se

află un săculeţ cu nuci curăţate şi-o oală plină-ochi cu miere. Îmbie-ţi prietenii să se îndulcească. Şi povestiţi-mi apoi şi mie ce-aţi văzut şi ce-aţi aflat pe unde-aţi fost...

Vlăduţ desfăcu dulăpiorul. Scoase dinăuntru atîtea străchini şi linguri de lemn cîţi băieţi erau în chilie. Puse în fundul fiecărei străchini cîte un pumn de miez de nucă. Deasupra turnă miere. Străchinile şi cîte o lingură din lemn de tei le întinse prietenilor. Mîncară. Şi fiindcă gurile li se îndulciseră, Vlăduţ aduse şi un ulcior mare, înflorat, cu apă. Băieţii sorbiră cu sete şi plăcere apa gustoasă şi rece ca gheaţa, de munte. Iar limbile începură să se dezlege.

Vlăduţ şi băieţii făcuseră o călătorie, călare, pînă la Tîrgovişte. Prietenul cel mai bun al lui Vlăduţ, Teodosie, fiul marelui, înţeleptului şi învăţatului domn Neagoe Basarab, îl poftise de curînd la palat pentru o mai îndelungată petrecere. În răvaşul trimis la Tismana, Teodosie îi scrisese că s-ar bucura dacă Vlăduţ ar veni însoţit şi de cîţiva băieţi din sat.

Pe băieţii aceştia, Teodosie îi cunoscuse la începutul verii, cînd şi el îl vizitase pe Vlăduţ la Tismana. Împreună cutreieraseră, călări, munţii, vînaseră sălbăticiuni, pescuiseră, culeseseră bureţi în pădure, dormiseră laolaltă în bordeie de cetină sau în căpiţe de fîn şi vremea se scursese uşor şi plăcut.

Teodosie învăţase cu acest prilej vechi cîntece olteneşti de petrecere sau de luptă. Şi cu toţii străbăteau plaiurile cîntînd.

Spre deosebire de alţi mulţi stăpînitori ai lumii, care îşi ţineau odraslele departe de popor, Neagoe Basarab credea că este înţelept ca fiul lui, moştenitorul scaunului domnesc, să fie cît mai des în mijlocul acelora care, peste un anumit timp — cînd el însuşi se va săvîrşi din viaţă — aveau să-i fie supuşi. Iar prietenia dintre nepotul mult-încercatului căpitan Ion — acum pisarul Evghenie — şi iubitul său fiu îi era pe plac.

— Teodosie v-a fost o gazdă bună? întrebă bunicul.

— Cum nu se poate mai bună, mărturisiră băieţii. Am fost primiţi şi ospeţiţi ca nişte prinţi. O dată am prînzit chiar la aceeaşi masă cu măria sa Neagoe, doamna Miliţa-Despina, domniţele Ruxandra şi Stana, împreună cu prietena lor şi-a noastră a tuturor, Mădălina...

— A... Mădălina! se bucură pisarul. A fost poftită şi ea?

Vlăduţ se împurpură:

— A fost poftită şi ea. Numai că...

Pisarul îşi ridică, neliniştit, fruntea:

— Numai că?...

— Măria sa Neagoe prînzeşte, în ultima vreme, mai mult singur. Asta poate fiindcă munceşte prea mult. Are nevoie de linişte. Zoreşte să-şi isprăvească cartea de *Învăţături* pentru feciorul său şi prietenul nostru Teodosie.

— Cartea aceasta cred că va însemna pentru viitorime cea mai de seamă scriere din cîte s-au ivit pînă azi pe pămîntul nostru, le spuse băieţilor pisarul. Măria sa mi-a vorbit şi ultima oară cînd ne-am întîlnit despre ea cu multă însufleţire. Dar ziceţi că e ostenit?

— E foarte ostenit... Totuşi, spune că nu vrea să-şi închidă ochii înainte de-a sfîrşi cartea.

— Cum, să-şi închidă ochii? se nelinişti şi mai mult bunicul. Măria sa Neagoe se simte mai rău decît înainte?

— Teodosie ne-a destăinuit că părintele lui nu se mai odihneşte

aproape deloc. Iar cînd îl fură somnul, se zvîrcolește-n pat, are visuri urîte și se trezește muiat în sudoare.

— Asta nu-mi place. Nu-mi place deloc...

Bunicul își desfăcu la gît anteriul. Răsuflă adînc. Și ochii i se îndreptară spre sabia lui Țepeș. Știa că există un mare pericol. Pericolul se numea Mehmed-beg.

Afară, ziua senină de septembrie era din ce în ce mai încărcată de lumină.

— Bine, băieți, încheie bătrînul. V-ați îndulcit. Duceți-vă acum și spălați-vă, curățați-vă trupul și straiele de praful drumului. Și pe urmă culcați-vă. Sigur că sînteți osteniți și aveți nevoie de un somn strașnic. Iar tu, Vlăduț, după ce te-ai odihnit bine, întoarce-te, ca să mai stăm puțin laolaltă de vorbă.

— Mi-ai făgăduit, bunicule, că ai să-mi destăinui odată ce scrii, ziua și noaptea, acolo, pe foile albe...

Vlăduț se culcase, dar nu avusese liniște să doarmă decît foarte puțin. Plăcerea de-a sta de vorbă cu bunicul întrecea nevoia de somn, după atîtea osteneli ale drumului. Se trezise și, împrospătîndu-se din nou cu apă rece, se reîntoarse în chilia bătrînului.

— Ți-am făgăduit și mă voi ține de cuvînt. Încerc să-nfățișez cît mai curat și mai adevărat ce s-a întîmplat după moartea marelui Vlad, voievodul pe care potrivnicii săi l-au numit Țepeș. L-au numit astfel în dușmănie și batjocură. Numai că umbra sa, acolo unde-o fi, nu are pentru ce se rușina de-această poreclă. Dimpotrivă. Meșteșugul tragerii în țeapă era al vrăjmașilor, nu al său. De ei a fost născocit. Și împotriva lor se cuvenea a fi folosit, pentru ca, știind ce-i așteaptă, să se lepede de el. Mie nu mi-a plăcut să văd oamenii murind în țeapă. Dar ce nu-mi place mie este una, și datoria unui domn pentru binele țării sale este alta! Crezi tu că măria sa Neagoe Basarab — care este un domn blînd, milos și înțelegător — dacă va fi lovit, iar supușii lui siliți să-ndure țeapa, n-ar răspunde la fel? Și nu uita, Vlăduț, că lumea, acum șaizeci și patru de ani, cînd s-a urcat în scaun măria sa Vlad, era mai altfel alcătuită decît azi. Și Ștefan cel Mare, și regele Mateiaș Corvinul, și mulți alți principi și regi au tras în țeapă. Așa au fost vremurile. Și astăzi este crudă lumea în care trăim. Atunci însă era și mai crudă. Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, își făurise planul de-a lua în stăpînire întreg Apusul. Pentru aceasta trebuiau înrobite mai întîi neamurile ce-i stăteau în cale. Ori, el știa că unul dintre mijloacele care ajută în cea mai mare măsură la înfrîngerea celui pe care-l ataci este înfricoșarea lui. Un om cuprins de spaimă încetează să se mai împotrivească, și se predă. Și tot el mai știa că sabia fără mîner ca și toporul fără coadă nu-s bune de nimic. Ca să poți lua în stăpînire un neam ai nevoie de vînzători. Oriunde și oricînd s-au găsit, pe lîngă cei mulți și buni, și-asemenea nevrednici. Sultanii s-au slujit, în toate țările unde-au pătruns cu de-a sila, de-aceia care au fost gata — din slăbiciune, frică sau ticăloșie — să devină cozi de topor. Așa s-a întîmplat, din nefericire, Vlăduț, și la noi...

— Dar aceștia cred că sînt puțini, chiar foarte puțini, bunicule...

Vlăduț îl privea întrebător pe bătrîn. Aștepta o recunoaștere a cuvintelor rostite de el. Bunicul dădu mînios din cap:

— Adevărat, sînt puţini. Numai că în spatele lor se găseşte uriaşa putere armată a împărăţiei turceşti...

*

Mahomed al II-lea nu mai era de mult tînăr. Trăsăturile, odinioară atît de fine, i se aspriseră. O cumplită boală îl măcina. Peste ochii apoşi pleoapele i se coborau grele. Trupul i se îngroşase şi se muiase. Uneori în mîini şi picioare avea un fel de tremur. Atunci se înfuria groaznic pe soarta care-i dăduse în viaţă atîta putere asupra oamenilor şi, totodată, atîta slăbiciune şi suferinţă în trup.

În momentele acelea, simţea nevoia să se răzbune pe cineva. Şi fiindcă soarta nu era o fiinţă omenească pe care s-o poată pedepsi după plac, se răcorea lovindu-i pe cei care-i ieşeau întîmplător în cale.

De-aceea, fiindcă niciodată nu se ştia cînd sultanul îşi va ieşi din fire, oricine se afla în faţa lui tremura.

— Ridicaţi-vă! le porunci cu vocea lui stinsă boierilor care-i sărutaseră papucul şi stăteau acum cu bărbile lipite de marmura strălucitoare a podelei.

Străjerii harapi, cu trupurile lucioase pe jumătate goale, îşi dezveliră dinţii şi îşi simţiră paloşele late şi bine ascuţite săltîndu-li-se parcă de la sine în mîini. La o anumită mişcare din cap a sultanului, trebuiau să-i înşface pe cei din faţa lui şi să le reteze grumazurile.

Boierii îşi ridicară încet frunţile, rămînînd însă prevăzători în genunchi, cu poalele anterielor întinse pe podele şi palmele împreunate ca pentru rugăciune.

Nu îndrăzniseră să rostească nimic, aşteptînd şi celelalte porunci sau întrebări ale sultanului.

Acesta însă tăcea, cu ochii aproape în întregime închişi, ca şi cum ar fi aţipit.

Boierii nu ştiau ce să facă. Nu ştiau nici dacă Mahomed le va mai adresa vreun cuvînt în ziua aceea şi nici ce va urma.

Din partea dreaptă a sălii unde se afla, Ali-beg, acela care-l îndemnase pe noul domn, Basarab cel Tînăr — fiul lui Basarab al doilea — să-i trimită o solie sultanului, le făcu un semn aproape nevăzut din ochi. Să rămînă în genunchi şi s-aştepte.

Dar deodată, pe neaşteptate, sultanul vorbi.

— Şi pentru ce-aţi venit? îi întrebă pe boieri, dar atît de încet încît aceştia fură nevoiţi să-şi ascută asemeni unor iepuri urechile, ca să nu scape nici un cuvînt.

Lui Stanciu, cumnatul lui vodă, căpetenia soliei, îi încetase parcă inima să-i bată. Dacă sultanul se supără, pe negîndite, auzindu-l ce răspunde, îi numeşte pe boieri «haini», şi totul s-a terminat.

Îşi făcu cruce repede cu limba şi, zicîndu-şi în sine: «Fie ce-o fi!» răspunse:

— Măria sa Basarab cel Tînăr ţi se aşterne covor la picioarele luminăţiei tale, ca un rob al strălucirii tale ce-ţi este, şi te imploră să-l ierţi pentru ceea ce a făptuit la-ndemnul lui Ştefan al Moldovei.

— L-a izgonit din scaun pe Laiotă Basarab-Bătrînul, după ce acesta tocmai trecuse de partea noastră, puse paie pe foc marele vizir.

— Aşa e, dar planul a fost al lui Ştefan. Şi l-a silit pe măria sa Basarab cel Tînăr, stăpînul nostru, să-i dea ascultare.

— Cum putea să-l silească? îi întrebă vizirul.

— Putea, deoarece stăpînul nostru a găsit găzduire la Ștefan, în vreme de restriște! glăsui gros și boierul Neagoe de la Craiova.

Acesta vorbea de obicei scurt și nu era mare meșter în solii. Domnitorul îl trimisese doar împreună cu Stanciu, fiindcă era unul dintre marii boieri cei mai bine văzuți și mai ascultați din Oltenia (ori Valahia Mică, așa cum numeau uneori cei din afară, pe atunci, ținutul de dincolo de Olt al Țării Românești). Și pentru că fusese împotriva lui Țepeș.

Sultanul tăcea. Penele de struț, legate între ele și formînd un fel de evantai enorm, cu care un alt străjer harap îi făcea vînt, fîșîiau. Era toropitor de cald. Pe sub anterie, boierii — ca și toți sfetnicii sultanului — simțeau curgîndu-le șiroaie de sudoare. Marea susura dulce. O muzică discretă, orientală, răsuna de undeva, de departe, dintr-un loc ascuns. Mahomed iubea mult muzica, după cum iubea și pictura. Muzica, mai ales, îi liniștea nervii destul de zdruncinați. În ce privește pictura, își alcătuise o mare galerie de tablouri, pe care le privea uneori zile întregi.

— Și dacă Basarab al vostru cel Tînăr, grăi, în sfîrșit, sultanul, nu-și va păstra jurămîntul? Este și el valah. Și-i cunosc pe valahi. Pînă și Laiotă Basarab-Bătrînul, care-mi jurase tot aici, la picioarele mele, credință, cînd a fost izgonit din scaun nu și-a căutat refugiul la mine, ci dincolo de munți. Ce mai ziceți de asta?

Sultanul părea că ostenise vorbind. Obrazul i se făcuse livid.

— Ziceam, dacă-mi îngăduie luminăția ta, glăsui după o scurtă pauză Stanciu, că stăpînul nostru îți va rămîne credincios. Stăm în această privință chezași eu și banul Neagoe, cu capetele noastre. Măria sa Basarab cel Tînăr, cu cîteva mii de oameni, este, de-altminteri, gata, așa cum i-ai cerut, să-i urmeze pe comandanții turci: slăviții Ali-beg, aici de față — acela care ne-a sfătuit, și bine ne-a sfătuit, să-ți cădem la picioare — și fratele său Skenderbeg, în expediția pe care-o pregătești spre Transilvania. Oștenii domnești vor spăla cu sînge marea greșeală a stăpînului nostru de a-i fi dat ascultare lui Ștefan...

Mahomed știa că, într-adevăr, în boierii aceștia doi se putea încrede. Ei sprijiniseră, încă de la început, politica bunelor legături cu imperiul turcesc.

— Bine, răspunse el, bine... Spuneți-mi, însă, care este starea de lucruri din țară? Domnește liniștea? Ce gîndesc boierii? Sînt ei cinstiți în hotărîrea de a mi se supune, sau ba? Dar poporul de rînd din Valahia? Pe el ne putem bizui?

Vorbise din nou prea mult și era atît de istovit încît pe piele îi apăruseră niște pete de culoarea șofranului.

Stanciu își ridică o mînă, o duse apoi la inimă:

— Slăvite padișah, dă-mi voie să-ți jur că noi, marii boieri, dorim din tot sufletul ca țara să rămînă sub oblăduirea luminăției tale. Cuvîntul nostru este ascultat de domnitor. Așa că, în privința boierilor, nu-ți face nici o grijă. Mai rău e cu poporul de rînd...

— Este nemulțumit. Se mișcă. Și căpitanul Ion pornește mereu în fruntea răzvrătiților, potrivit diatei lui Țepeș, rosti, veninos, printre dinți, Ali-beg.

— Căpitanul Ion? Sultanul se trezise din somn. Glasul sleit de pînă atunci i se întări. Se smuci cu atîta vigoare, că turbanul uriaș de pe cap i se clătină și fu gata să-i cadă. Căpitanul Ion? repetă. Tot mai trăiește?

Pînă cînd? L-am avut o dată în mînă și i-am dat drumul. N-am știut că poate fi pe lume un asemenea diavol. Mi l-a răpus pe Radu. Pe Radu cel Frumos eu îl crescusem. Deși feciorul lui Vlad Dracul, și fratele lui Țepeș, pe mine mă slujea. Îmi era credincios. Și eu țineam la el. (De cîte ori îi ieșea din gură cuvîntul *eu*, ochii sultanului străluceau.) Iar oștile sale au fost gonite peste Dunăre de-acest căpitan al lui Țepeș.

Ali-beg căzu și el în genunchi.

— Luminăția ta, zise el. Îmi va plăti într-o zi...

Sultanul îl privi crunt. Ochii apoși îi sticliră. Ali-beg tresări.

„Dacă îmi va tăia acuma capul?!" gîndi.

Sultanul își și reîntorsese însă privirile de la el și le îndreptase către boieri:

— Vă cer să mi-l prindeți, în sfîrșit, măcar după atîta timp, pe căpitanul Ion. Ali-beg vă va ajuta...

— Mă voi strădui, luminăția ta, strigă acesta, izbindu-se, la rîndu-i, cu capul de podea.

— Să mi-l aduceți pe nelegiuit la picioarele mele, cetluit în ștreanguri și cu diata lui Țepeș atîrnată de gît. A pierit tatăl, duhul nesupunerii, să dispară și fiul, acela care i-a moștenit diata și vrea să i-o împlinească. Îl caut de-atîta timp și nu voi avea liniște pînă ce nu-l voi vedea în țeapă, aici, sub ochii mei...

Vocea i se stinsese ca mai înainte, numai ochii continuau să-i sticlească...

— Așa va fi, luminăția ta, îl asigură Stanciu.

— Ți-l vom aduce legat fedeleș. Îl voi trimite chiar pe unul dintre fiii mei să-l prindă! făgădui, încruntat, Neagoe.

— Și-acum, plecați! le porunci sultanul.

De cînd auzise din nou numele căpitanului Ion, simțise că i se face rău. Gura i se umpluse de venin. Un venin lipicios, amar, stîrnit de la ficat, care îl otrăvea.

Și boierii ieșiră, buni-bucuroși că scăpaseră teferi.

•

Bătrînul dădu înapoi o mulțime de foi. Razele soarelui, ce pătrundeau în șuvoi prin ferestruică, îi argintau sprîncenele și barba, scînteiau în pietrele prețioase ce împodobeau mînerul săbiei lui Țepeș.

— Apropie-te! îi spuse nepotului.

Băiatul veni lîngă masă.

Pisarul îi arătă începutul unei pagini.

— Iată!

Literele se înșiruiau frumos rotunjite pe foaia gălbuie, aflată la vedere. Pana albă de gîscă se odihnea alături. Vremea se stricase pe neașteptate. Din castanii aflați în curtea Tismanei începuseră să se scuture frunzele. Se întuneca. Evghenie aprinse lumînarea.

Vlăduț citi, apoi deodată își înălță fruntea către bunicul său.

În lumina pîlpîitoare a făcliei, cu barba albă ca neaua, semăna cu unul dintre chipurile pictate pe tîmpla mînăstirii.

— Scrie aici, spuse, că la numai foarte puțină vreme după întîmplările dinainte, oastea lui Basarab cel Tînăr a fost, într-adevăr, silită să-și verse sîngele, slujindu-i pe aceia care ne călcaseră pămîntul de-atîtea ori, ne je-

fuiseră fără încetare avutul, ne urau — așa cum urau, de altfel, pe toți cei de altă lege decît a lor — și ne pregăteau pieirea, cerînd însă totodată să fie slăviți ca binefăcători. A îndura pumnul celui care-ți vrea răul este dureros, însă a fi nevoit să-l slujești, a-ți vărsa sîngele pentru gloria lui, ba chiar să-l mai și lauzi pentru faptele sale, ori să-ți arăți recunoștința fiindcă ți-a făcut cinstea de-a se purta cu tine ca și cum i-ai fi rob, înseamnă cea mai adîncă înjosire a unor oameni, încheie bătrînul.

Vrusese Mahomed să-i înrobească și pe transilvăneni. Numai că soarta hotărîse altfel. Hoardele otomane ale fraților Ali-beg și Skenderbeg — cărora fusese obligat să li se alăture și Basarab cel Tînăr — pe Cîmpul Pîinii, lîngă Orăștie, fură zdrobite, iar rămășițele lor puse pe goană. Oastea voievodului Transilvaniei, Báthory, și-a comitelui român al Timișoarei, Pavel Chinezul, avîndu-i alături pe răzvrătiții lui Ion și un mănunchi de moldoveni de-ai lui Ștefan, făcură minuni de vitejie.

Sultanul, de supărare, zăcu pe sofa trei zile, fără să primească pe nimeni, în afară de medicul său genovez, Alberto. Nu mîncă, nu bău, ci numai îl rugă în gînd pe profetul al cărui nume îl purta să-l ajute întru nimicirea valahilor.

Unde mai erau vremurile cînd el însuși putea merge la bătălie și cuceri un imperiu așa cum a fost Bizanțul? Trupul îi ajunsese o ruină. Nu mai putea nici măcar călări sau ține ca lumea o sabie în mînă. Veninul îi amăra gura și-i scurta viața. I-ar fi tăiat capul lui Ali-beg pentru noua înfrîngere suferită, însă vreun general mai iscusit decît el n-avea. Era silit să-l mai îndure pînă se va fi ridicat un altul mai tînăr. Cu toate că, își mărturisea în sine Mahomed, Ali-beg îi slujise atîția ani de-a rîndul cu mult devotament. Nimeni nu-i asuprise pe valahi mai cumplit decît el. Dar ce putea să facă, atîta vreme cît un Iancu de Hunedoara, un Vlad Țepeș sau un Ștefan al Moldovei îi tăiau mereu drumul? Nu fusese el însuși, sultanul Mahomed, învins de fiecare dintre ei?

Și-acum, iată, acum, cînd în Țara Românească are un domn al său de credință, pe Basarab cel Tînăr, tot nu-i poate stăpîni deplin pe valahi. Și cel mai primejdios este Ion!

După trei zile de zăcere, sultanul se ridică de pe sofa. Se așeză evropenește în jilț și porunci să plece un trimis al său la Basarab cel Tînăr.

— Mi l-ai făgăduit, prin solii tăi Stanciu și Neagoe, pe Ion, cu diata lui Vlad atîrnată de gît, glăsui trimisul. Dar pînă astăzi încă nu l-am primit. Și dacă, în cele treizeci de zile ce urmează, nu-l voi avea la Stambul ca să-l pot trage în țeapă și să-mi răcoresc măcar în felul acesta inima, multe vei pătimi. Să ții minte aceste cuvinte. Dacă nu mi-l vei da pe Ion, toată încrederea mea în tine se va spulbera în vînt!...

Țepeluș, cum i se mai spunea lui Basarab cel Tînăr, după plecarea solului porunci să fie chemați boierii. Îi luă la rost. Cum de nu au pus încă mîna pe Ion? Va trebui și el să pățească o rușine ca aceea îndurată de Laiotă Basarab-Bătrînul?

Vremea trecuse repede, recunoscură boierii, fără să-și poată respecta făgăduiala. Fusese războiul. Foametea. Avuseseră și-alte griji, între care cele mai mari li le dăduse tot Ion. Nimeni nu mai avea vreo siguranță pe drumuri, fie ei otomani, fie oșteni domnești sau boierești. Transporturile de cereale, piei, lînă, ceară și alte bunuri către împărăția turcească se făceau greu, și doar cu mari primejdii. Iar boierii se închideau în conace și se păzeau de răzvrătiți, ca-n vreme de război.

Boierii și domnitorul tăinuiră îndelung. Trecură de la una la alta. De la căpitanul Ion la sultan. De la sultan la felul cum tratau otomanii țara.

— Sigur, glăsui boierul Neagoe, nimeni nu-l vrea pe Mahomed stăpîn asupra Țării Românești. Pămîntul acesta este al nostru și trebuie să rămînă al nostru.

— A trece deplin în mîna lui, ar însemna ca noi, marii boieri, grăi Vintilă, să nu mai prețuim nici cît o ceapă degerată. Trimișii sultanului să ne conducă ținuturile și țara să se prefacă-n pașalîc.

Țepeluș se supăra lesne. Cuvintele celor de mai înainte avură darul să-l scoată din fire. Bătu cu amîndoi pumnii deodată în brațele jilțului domnesc:

— Dar și a te împotrivi pe față dorințelor sale ar fi o nebunie! Și cine se ridică pe față își sapă singur groapa. Iată de ce socotesc că lucrul cel mai înțelept într-o asemenea stare de lucruri este de a lăsa timpul să treacă, timpul care poate va aduce împrejurări mai prielnice slobozirii țării, iar pînă atunci să-i arătăm lui Mahomed o adîncă supunere. Să-i dăm tot ce ne cere. Să-l îmbunăm. Să-i cîștigăm mila. Iar cine judecă altfel va fi dușmanul nostru.

Banul Neagoe pufni în firele de păr alb-gălbui ale mustăților și bărbii ce-i acopereau aproape în întregime buzele groase și, cu degetul întins, îi arătă lui Țepeluș pe cineva nevăzut:

— Dușmanul acesta este Ion!

Un alt mare boier, Dragomir, își roti, la rîndul lui, sub frunte, fioros, ochii:

— El este păstrătorul diatei. Ori Mahomed știe că diata îndeamnă la nesupunere împotriva oricui poftește să poruncească din afara țării.

— Nici nouă nu ne place să'ni se poruncească din afară, dar nu avem ce face, glăsui iar Vintilă.

Vodă bătu pentru a doua oară cu pumnii în brațele late ale jilțului, cerînd să se facă liniște.

— Scurtă vorbă, zise el. Ion trebuie neapărat prins! Neapărat! Înțelegeți?

— Răspunderea aceasta mi-o iau eu, făgădui banul Neagoe. Îl voi trimite pe fiul meu Danciu, cu două cete, să-l încolțească. Să-l lege. Și să se termine astfel cu el. E bine, măria ta?

— E foarte, foarte bine, se bucură vodă.

Vlăduț se uimi:

— Trebuia să fii tras în țeapă, bunicule? Și te văd în viață. Iar diata măriei sale Vlad o știu încă aici.

Pisarul își dădu la o parte lavița, desprinse o scîndură din podea și scoase de-acolo o lăcriță din lemn scump de santal, închingată în legături de-argint.

— Lăcrița aceasta am aflat-o la Ali-beg în cort, îi povesti el, în timpul bătăliei de lîngă Orăștie. În ea begul păstra poruncile sultanului. Dar comitele Timișoarei, Pavel Chinezul, după victorie și după hora mare întinsă acolo, pe Cîmpul Pîinii — cînd el jucase ținînd în mîini și la subțiori opt dregători otomani — ne-a făcut fiecăruia dintre noi cîte-un dar. Și fiindca flăcăii mei cuceriseră cortul mi-a hărăzit mie lăcrița. În ea am ascuns diata rîvnită de sultan, de Laiotă Basarab-Bătrînul și de Basarab cel Tînăr.

Vlăduț ardea de nerăbdare să afle totul, și cît se poate mai repede.

— Dar ce s-a intimplat și cum? Te-au prins? Te-au dus la Stambul? Și cum ai izbutit să scapi? Cum ți-ai salvat lăcrița?

Pisarul strînse cîteva foi laolaltă.

— Uite, citește de-aici pîn-aici!...

Și Vlăduț se-apucă să citească lacom.

*

Cetele conduse de feciorul boierului Neagoe, Danciu, care mai era numit și Gogoașă, din cauza nasului său borcănat, porniră, în ziua următoare, în căutarea lui Ion. Neagoe vrusese anume să le conducă unul din fiii lui, pentru ca astfel să se bucure de și mai mare trecere în fața Sultanului. Era un om ambițios și se gîndea că poate, poate, cine știe, într-o zi, vreunul dintre feciorii lui sau dintre urmașii acestora va izbuti să urce o nouă treaptă și să ajungă în scaun. O nouă cronică, aceea a Craioveștilor stăpîni ai Țării Românești, ar începe atunci să se scrie.

*

— Ard de nerăbdare, bunicule, să aflu dacă, măcar pentru un scurt timp, te-au prins sau nu...

Afară, toaca batea de vecernie. Norii mohorau cerul. Vîntul se strecura prin horn, șuierînd.

— Citește mai departe! Citește!

*

Căruța cu coviltir, la care fuseseră înhămați patru cai, își rostogolea nebunește roțile pe celălalt mal al Dunării. Pe fiecare din cei doi cai dreptași călărea cîte un oștean turc.

În față, pe-un bidiviu alb, se afla un agă. Și alți doi călăreți otomani străjuiau, cu străşnicie, din urmă, convoiul.

— Cine sînteți și încotro călătoriți?

Convoiul fusese oprit de una din cetele de spahii care cutreierau Rumelia. Caii albiți de spumă sforăiau.

Spahiii dădură roată căruței. Unul desfăcu pînza ce închidea în spate coviltirul. Altul îl dădu la o parte pe vizitiu și cercetă căruța din față.

Înăuntru, atît primul spahiu, cît și cel de-al doilea văzură, azvîrlit pe scînduri, un tînăr bărbat valah cu barba și mustățile rase, înveșmîntat în straie oltenești, pe care se afla cusut un vultur roșu de piele.

De ambele părți ale Dunării, otomanii cunoșteau acest semn al lui Țepeș.

— Este vreun cetaș al căpitanului Ion? întrebă comandantul spahiilor. Îi văd vulturul roșu cusut pe pieptar.

— N-ai ghicit!

— Nu?! se mirară spahiii.

— Nu. Este însuși Ion! răspunse aga, scoțînd de la brîu o teșcherea, în care se aflau cîteva foi purtînd pe ele poruncile sultanului de a-l prinde pe fostul căpitan al lui Țepeș și a-l trimite peșcheș la Stambul.

— Și ați izbutit să-l prindeți?

— Am izbutit!

— Ce-o să se mai bucure luminăţia sa!

Comandantul spahiilor cercetă apoi cu luare-aminte turaua, reprezentînd chipul sultanului Mahomed, pusă în partea de jos a fiecărei foi.

Duse turaua la frunte, la buze şi la inimă, aplecîndu-se în acelaşi timp de şale.

— Totul e-n regulă! Îngădui trecerea mai departe. Dar, stai, se răzgîndi, mai arată-mi-l, rogu-te, încă o dată, pe vestitul căpitan Ion.

Aga desfăcu iarăşi pînza şi i-l arătă din nou, în fundul căruţei, pe prizonier. Acesta se strînsese ghem într-un colţ şi privea încruntat.

— E gata să te muşte, rosti spahiul.

— Ar muşca el, dac-ar putea! se veseli din nou aga.

— Tu eşti căpitanul Ion? îl cercetă, plin de curiozitate, spahiul.

— Eu! mormăi prizonierul.

— Vrei să te plimbi prin Stambul? S-ajungi la palatul strălucirii sale sultanul şi să priveşti lumea de la înălţime, înfipt într-o ţeapă?

Cel întrebat tăcu.

— Răspunde, n-auzi?

Şi fiindcă tînărul cel încruntat continua să tacă, spahiul ceru o nuia lungă de la unul din însoţitorii săi şi îl plesni cu ea peste faţă.

— Na, ca să te-nveţi să răspunzi numaidecît cînd vei fi întrebat de unul din slujitorii luminăţiei sale!

Tînărul scrîşni şi vru să se şteargă cu mîneca sumanului ţărănesc, de sînge, pe obraz. Numai că sta cam într-o rînă. Mîinile şi picioarele îi erau legate. Căruţa-l scutura. Nu izbuti să se întoarcă. Aşa că renunţă.

— Ce-am să mă răzbun eu odată şi-odată pe tine! şuieră. Poate chiar foarte curînd, la Stambul...

Căruţa părăsi ţărmul Dunării şi se îndreptă spre interiorul imperiului turcesc. În drum, mai întîlniră şi alte multe cete de osmanlii care colindau satele, pentru a se asigura că munca supuşilor se desfăşoară potrivit ordinelor primite de la Stambul, că nu e nici o răzmiriţă pe nicăieri şi că transporturile de provizii merg bine. Peste tot comandanţii turci le dădură drumul să meargă mai departe în voie, ocărîndu-l pe răzvrătitul Ion, făcîndu-i urarea să piară cît mai grabnic şi-n cît mai grele chinuri.

Ajunşi la ţărmul mării, aga arătă poruncile sultanului şi o corabie turcească îi îmbarcă pe loc. Căpitanul corăbiei vru să nu-i dea prizonierului nici hrană, nici apă, ci să-l azvîrle, aşa legat cum era, în cală, unde să hălăduiască în întuneric, laolaltă cu guzganii, care mişunau flămînzi şi sălbatici pe-acolo. Dar aga se vădea totuşi o fire mai omenoasă. Stărui pe lîngă marinari să-i dea prizonierului măcar o coajă de pîine, să-l adape cu o înghiţitură de apă şi să-l lase în paza lui, în loc să-l arunce în cală.

După o călătorie destul de liniştită pe mare, coborîră. Aga îi ceru căpitanului corăbiei să-l aştepte, deoarece porunca luminăţiei sale sună să se întoarcă în Rumelia cît mai grabnic. Prizonierul fu urcat din nou în căruţă. Şi astfel ajunseră la palat.

La porţi, aga vesti:

— A fost adus căpitanul valah Ion. Poartă, potrivit poruncii luminăţiei sale, atîrnată de gît, diata lui Ţepeş.

Îndată străjerii se repeziră. Înşfăcară prizonierul de picioare şi, tîrîndu-l cu capul în jos pe scări, se îndreptară spre o terasă mare unde-i aştepta însuşi sultanul.

O ţeapă înaltă fusese ridicată.

— Căpitanul Ion!... Căpitanul Ion!... murmura parcă în neștire, cu glasul lui stins, Mahomed. Să fie înțepat atît de încet și cu atîta pricepere, încît să mai trăiască în chinuri cel puțin cinci zile. Și cînd căpitanului Ion nu-i va mai tresări nici un mușchi, inima mea se va răcori.

Călăii sultanului erau gata. Mușchii lor puternici zvîcneau.

Prizonierul, tîrît de picioare, fu aruncat la poalele țepii. Fusese izbit cu atîta brutalitate de trepte, încît abia mai respira. Era desfigurat și plin de sînge, cu pielea julită și avea vînătăi peste tot.

— Îndurare, luminăția ta, apucă totuși să suspine.

În ce hal ajunsese! Și cum se mai ruga de iertare!

Deci, nici căpitanul acesta valah nu era de fier, așa cum auzise. Iată-l în cel din urmă ceas al lui, cînd moartea îl pîndește cu-adevărat, cum știe să implore mila!

Atunci cînd îl cunoscuse întîia oară, după ce încercase să-l răpească pe Radu cel Frumos din tabăra turcească, fusese totuși altfel, mai dîrz, mai curajos, netemător de moarte. Îndrăzneala sa îl impresionase. De-aceea-i și dăduse drumul. Acum părea o zdreanță.

Mahomed făcu străjerilor cu palma un semn. Aceștia-i apucară pe prizonier de subțiori și i-l aduseră lîngă tălpi. Îi ridicară capul și cu degetele-i deschiseră pleoapele umflate. În ochii cenușii ai bărbatului, sultanul citi groaza. O groază urîtă și jalnică.

— În sfîrșit, te-am prins, îi suflă vorbele în față, din gîtlejul lui obosit și urît mirositor, sultanul. Îmi vei plăti răpirea cadînei mele. Și moartea lui Radu cel Frumos.

— Nu!... oftă bărbatul abia dezlipindu-și buzele.

— Cum nu? Ce vrei să spui! rosti aproape fără voie Mahomed. Gata. Puteți începe!

— Nu... nu... răcni, în sfîrșit, osînditul, întinzînd brațele ca și cum ar fi vrut să se-agațe de ceva.

— Luați-l! porunci sultanul.

— Nu sînt eu căpitanul Ion!

— Nu ești tu căpitanul Ion?

— Nu.

— Dar atunci cine ești?

— Sînt Danciu... fiul marelui boier... sînt fiul lui Neagoe...

— Ești fiul lui Neagoe?

Pe sultan îl apucase o durere cumplită de cap. Izvorașul de venin al ficatului care, după aflarea veștii că Ion a fost prins, își curmase curgerea, vărsa din nou otravă.

La porunca marelui vizir, Danciu fu dezlegat și ridicat în genunchi. I se dădu să bea apă. Cineva îl șterse cu buretele pe obraz.

— Și cum ai ajuns în halul acesta?

Toți cei de față erau uluiți.

— Am căzut, pe valea Oltului, în mîinile lui Ion, pe cînd îl urmăream. M-a prins, m-a legat și iată-mă...

Sultanul se cutremură:

— În mîinile lui Ion! Diavolul!... Șeitan...

— Și zapisul pe care-l porți aninat de grumaz ce este? Nu cumva, totuși, diata lui Vlad?...

Cu degetele tremurătoare, Danciu își desprinse frînghia de la gît. Și se uită, prostit, la zapis.

Marele vizir îl luă, chemă tîlmaciul. Și acesta, silabisind, citi:
«Nelegiuiți, în Valahia, nu sînt aceia care se ridică în numele libertății, ci unii dintre marii boieri vînzători ai neamului și-ai țării. Aceștia merită țeapa!» Semnat: Căpitanul Ion.

— Și cine te-a adus pîn-aici? mai avu puterea să întrebe Mahomed.

— Căpitanul Ion, înveșmîntat și înarmat ca agă. Și trei cetași de-ai lui.

— Trecînd prin toate vămile și peste toate oprelіștile așezate-n drum?

— Știi doar, luminăția ta, că ticălosul Ion, ca și voievodul său Vlad, cunoaște fără greș limba turcă, apucă să bîlbîie Danciu.

— Și are un curaj nebunesc! mormăi marele vizir.

— S-a folosit chiar de porunca scrisă și de turaua luminăției tale trimisă nouă! îngăimă iar Danciu.

— Și tu de ce n-ai strigat pe drum ca s-arăți cine ești?

— N-am îndrăznit... n-am îndrăznit, vai de păcatele mele, se jelui Danciu. M-amenințase cu moartea! S-ar fi ținut de cuvînt. M-ar fi înjunghiat, de cum aș fi deschis gura. Sînt un nemernic, luminăția ta... un nemernic... Iar căpitanul Ion, așa cum ai rostit însuți luminăția ta, este dracul însuși.

— Alah! gemu sultanul. Acuma da... Acum îl recunosc pe căpitanul Ion... prin faptele lui... Să plece toți spahiii gărzii, să răscolească Stambulul și împrejurimile. Și să-l găsească pe Ion. Nu cred să fi putut fugi pîn-acum.

— Mă tem că s-a întors cu aceeași corabie cu care am sosit noi, îi dădu sultanului ultima lovitură Danciu.

Veninul îi inundase gîtlejul. Mahomed nu-l mai putea îndura. Sprijinit de sfetnici și de medicul său, Alberto, se ridică și plecă.

Țeapa rămase goală.

Scăpat din legături, Danciu se ridică în brînci. Ceea ce îi fusese dat să trăiască îi era prea destul.

Prin ambasadorii lor, care fuseseră poftiți să privească tragerea în țeapă a lui Ion, destui monarhi aflară întîmplarea. Și hohote de rîs izbucniră la multe curți din Europa.

•

Băiatul rîdea și el cu poftă.

— Așa s-a petrecut?

O cucuvea începuse, netam-nesam, să țipe în turlă. Pisarul tresări. Cine va mai muri? O superstiție fără temei spunea că ori de cîte ori țipă cucuveaua cineva trebuie să moară. De ce trebuie să moară cineva? Și-așa au murit destui. Erau timpuri cînd se trăia, în Țara Românească, în pace! Voievodul Neagoe Basarab, cu înțelepciunea lui, se străduise să-i facă pe toți să înțeleagă ce ar fi mai cu priință pentru țară. Pisarul își strînse pe el anteriul. Toamnele sînt reci la munte. Vlăduț alergă la magazie. Veni cu un braț de lemne și făcu puțin foc în vatra largă de zid aflată în chilia bunicului. Focul pîlpîia vesel, aruncînd încoace și încolo cununi licăritoare de scîntei.

— Acum du-te, Vlăduț. În noaptea aceasta am iarăși mult de lucru, căci anii, ți-am mai spus, n-așteaptă. Culcă-te, împlinește-ți somnul pe care astăzi nu ți l-ai putut împlini. Trebuie să fii, pe cît poți, întotdeauna odihnit. Fiindcă niciodată nu știm ce ne va aduce ziua de mîine, la cîte încercări și osteneli ne va supune. Osteneli cărora am voi să le facem față cu bine.

Cucuveaua continua să țipe în turlă. Era flămîndă sau își pusese ochii pe vreo pradă și voia, așa cum este obiceiul sălbăticiunilor, întîi s-o înspăiminte?

Vlăduț plecă. Bătrînul îl urmări cu privirea.

Băiatul acesta era de altfel cea mai îndreptățită speranță a sa. Lui se gîndea să-i lase cel mai de preț avut, sabia și diata măriei sale Vlad, pe care să le poarte prin veac către viitorime.

Începu să răsfoiască mai departe paginile cu însemnările pe care le făcea de un an și mai bine, dar gîndul îi fugea mereu la cei doi copii ai săi. De la ei, la mama lor, Oltea. Cu toții porniseră de mult spre lumea tăcută a umbrelor. Nu-i rămăsese decît Vlăduț, feciorul fiicei sale. Și pe Vlăduț nu voia să-l piardă.

Uite, aici e notat cînd întîiul său copil, Dan, a venit pe lume. Domnea încă în scaunul Țării Românești Laiotă Basarab-Bătrînul, acela care, cu sprijinul lui Ali-beg, îl împinsese la moarte pe măria sa Vlad.

Mai departe este însemnată înscăunarea lui Basarab cel Tînăr-Țepeluș, în a cărui domnie bogatul boier Neagoe devine ban al Craiovei.

Tot pe aceste pagini este înscrisă și moartea lui Mahomed al II-lea. Înainte de-a închide ochii, acesta ceruse pedepsirea lui Țepeluș și-a lui Neagoe, deoarece încă nu izbutiseră să-l răpună pe Ion.

Noul sultan, Baiazid al II-lea-Veli, fusese totuși gata să-i ierte, cu condiția ca ei să încerce ademenirea lui Ion.

— Făgăduiți-i măriri și avuții — îi îndemnase el. Și nu-i cereți în schimb decît să rupă diata în fața tuturor. Asta pînă-l atragem de partea mea și-a voastră. Pe urmă vom vedea...

Banul Neagoe își călcă pe mîndrie și îi trimise, printr-un boiernaș ce ținea de curtea sa, vorbă lui Ion:

«Tu ești un oștean puternic și îndrăzneț, dar să știi că nici eu nu sînt mai puțin. Numai că vremurile acestea atît de vitrege ne silesc să ne plecăm puțin cerbicea înaintea sultanului, ca să le putem străbate cu bine. Diata lui Țepeș îl supără și pe Veli. Desparte-te de ea. Nu vei pierde nimic. Dimpotrivă, vei cîștiga la scaunul lui Basarab cel Tînăr moșii întinse și cele mai înalte dregătorii. Și, dacă primești îmbierea mea, hotărăște tu singur locul unde urmează să ne vedem. Pentru că, iată, trecînd peste toate, eu sînt gata să ne înțelegem și să legăm prieteșug laolaltă.»

Căpitanul Ion i-a răspuns prin gura aceluiași trimis:

«Știu că și domnia ta ești un oștean puternic și îndrăzneț. Pentru aceea m-am și mirat foarte că, atunci cînd turcul s-a năpustit asupra țării s-o calce și s-o prade, n-ai sărit s-o aperi alături de măria sa Vlad. Ci l-ai ales pe Laiotă Basarab-Bătrînul. În ce privește diata, ea nu îmi este menită mie sau altuia, ci neamului întreg și veșniciei. Eu doar o țin ca s-o arăt norodului. Și norodul să judece singur de se cuvine să lupte în numele ei sau nu. Am rămas însă tare mîhnit de ceea ce ți-a trecut prin minte! Să mă lepăd de ea? Numai pentru că nu-i este pe plac lui Baiazid-Veli? Lupului sigur că nu-i este pe plac ca mielul să-și apere viața. Dar asta nu înseamnă că mielul, ca să-i facă pe plac lupului, să se lase sfîșiat de el. Doresc și eu prieteșug. Sînt gata să trec și eu peste toate și să ne întîlnim. Și să punem la cale, dacă ești hotărît la așa ceva, împlinirea diatei măriei sale Vlad, adică apărarea neatîrnării țării, a drepturilor ei. Răspunde-mi ca să știu ce fel de hotărîri iei.»

— Așadar, căpitanul Ion nu poate sau nu vrea să înțeleagă că diata lui

Țepeș va rămîne, între altele, un însemnat prilej de discordie între noi și Baiazid, spuse la o întîlnire a marilor boieri banul Neagoe. Prin aceasta ne primejduiește pe noi și se face cum nu se poate mai vinovat înaintea domniei.

— Merită cea mai cumplită osîndă! tună Stanciu.

— Am să mai fac o singură încercare de-a pune mîna pe diată, își vesti hotărîrea Neagoe. Și dacă nici atunci...

— Ion trebuie să piară! clocoti Dragomir.

— Și nu numai el, adăugă Stanciu. Toți din neamul lui. Ca să se spulbere și amintirea diatei. Și să se reașeze, în sfîrșit, liniștea de care avem atîta nevoie în Țara Românească. Mă rog, atîta liniște cîtă ne va îngădui Baiazid...

*

Venise Mărțișorul. Trecuseră zilele Babelor.

Pămîntul se învelea în pătura lui verde de iarbă și ramurile copacilor se împodobeau cu muguri.

Păsărelele cîntau, slăvind bolta senină, soarele dătător de viață, căldură și lumină, întreaga frumusețe a lumii și fericirea de-a trăi.

Doar apele mai rămăseseră reci. Zăpezile nu se topiseră încă toate pe munți. Piraiele curgeau năvalnic, cu coame albe de spumă pe spinare, îndreptîndu-se, voioase, spre prea mult așteptata lor logodnă cu atît de bărbătescul rîu Oltul.

Vuind înăbușit, rîul își purta apele bogate și reci, foind de mulțimea peștilor, prin munții ce unesc Țara Românească cu Transilvania, îndreptîndu-se cu semeție și putere spre Dunăre.

Pe malurile lui, prin poienele de-un verde viu, aprins, mieluții albi, negri, tărcați, încă însetați și nesătui de lapte, zburdau, behăind dulce, urmîndu-și stîngaci mamele.

Natura, darnica natură, încălzită de razele scînteietoare ale soarelui de primăvară, fremăta din adîncuri, sub înfocata chemare a vieții, a nevoii de-a se înmulți, a crește, a dăinui.

Dănuț era și el un mieluț ieșit, în primăvara aceea, pe poiene.

Părul bălai, lăsat să-i curgă în plete pe spate, îl lucea ca o cunună de aur. Calul, în șaua căruia se afla, era un murg vioi, însă cuminte și blînd. Înțelegea poruncile stăpînului ca un om.

În dreapta se afla Ion pe armăsarul lui, Negru. Iar Oltea își veghea din stînga băiețelul, călărind pe un bidiviu alb.

Dănuț o luă înainte de unul singur. Părinții îl lăsară. Ion era de părere că un copil nu trebuie prea mult dădăcit. Mai ales cînd este băiat.

— Dar are numai patru ani!

Inima de mamă a Oltei, deși ea însăși era atît de curajoasă, tremura necontenit de grijă pentru întîiul ei născut.

Băiatul se deprinsese să încalece singur. Făcea un salt pe scara din stînga. Se prindea cu amîndouă mînuțele de coamă, și îndată era în șa. I-ar fi plăcut să se avînte din fugă pe cal ca tatăl său, dar, firește, încă nu era cu putință. Mai tîrziu avea să izbutească și asta!

Băiatul își întoarse, din goană, capul.

— Tată, tragem?

— Te simți în stare?

Oltea zîmbi. Tatălui îi plăcea să-și pună la ambiție feciorul. La patru ani, Dănuț știa să tragă cu arcul ca un bărbat. Fuseseră chiar în timpul iernii trecute la vînătoare. Și Dănuț, cu săgețile lui mici, pe măsura arcului purtat în spate, nimerise o vulpe. Blana ei se găsea acum, în chip de covoraș, lîngă patul băiatului.

De cîte ori Dănuț se cobora din pat dimineața, picioarele îi întîlneau moliciunea blănii. Atunci se înfiora de mîndrie. Săgeata lui doborîse dihania. Aceasta făcuse, în satul apropiat, o mulțime de stricăciuni, omorîse nenumărate păsări.

Agățară într-un tufiș o țintă din lemn de tei și Ion trase, din goana calului, primul. Săgeata se înfipse, despicînd scîndura prin mijloc.

Trase, pe urmă, Oltea. Se întîmplă la fel.

Veni rîndul băiatului.

— Dănuț, bagă de seamă!

Băiatul, încordat, ridicat în scări, lăsînd frîul liber, își gonea calul, conducîndu-l numai prin cîte-o ușoară izbitură a genunchilor. Murgul, inteligent, își da se vede seama ce dorea micuțul lui stăpîn.

Porni din deal, străbătu în galop poiana, o ocoli pe lîngă pădure, spre stînga, și se îndreptă către tufișuri.

Dănuț își întinse arcul. Dar de ce trecea pe lîngă tufișuri fără să tragă?

Ba nu. Trage. Nu însă către țintă. Nu mai știe să țintească? Sare, călare, în mijlocul tufișurilor.

— Tată, sînt aici niște sălbăticiuni!

— Trage, băiatul meu!

Și-a pus o nouă săgeată în arc și a tras.

— Aoleo!... Aoleo!...

Fugăriți de Dănuț călare, care-i înțepase cu săgețile lui mici, doi bărbați înveliți în blănuri, ca să pară sălbăticiuni, aleargă cît pot.

— Par oameni, tată. Crezusem că sînt lupi!

— Trage în ei, băiatul meu! Nu sînt oameni, ci lupi.

— Sînt oameni, tată, crede-mă!

— Nu, nu, băiatul meu, crede-mă tu pe mine. Știu bine ce spun, sînt fiare, fiare adevărate, și încă dintre cele mai primejdioase. Au numai chipuri și trupuri omenești, dar firile le sînt de fiare...

Băiatul nu mai pricepe nimic. În fața lui, speriați, fug niște oameni cu ochii, într-adevăr, crunți ca ai fiarelor, îmbrăcați în blănuri de lupi. Și, totuși, oameni cu nas, cu gît, cu urechi, așa cum îi știe el pe oameni.

Tatăl pornește spre vale. Oltea pe cealaltă parte a poienii, vrea să le taie drumul spre caii ce-i așteaptă, legați, mai încolo.

Unul s-a împiedicat și a căzut. Celălalt încearcă să se rostogolească pe vale, spre rîu.

Pe cel dintîi l-a prins Oltea. A sărit de pe cal și i-a pus un picior pe grumaz. Al doilea se răsturnase într-o văioagă. Căpitanul îl apucă de fundul nădragilor. Îl ridică într-o mînă și-așa îl aduce în poiană.

Cîrnul (cel dintîi era cîrn), simțind genunchiul Oltei pe grumaz, geme. Al doilea, țiparul (este subțire și lunecos ca un țipar), purtat pe sus de căpitan, se zbate din picioare, urlînd:

— N-am venit după capul nostru! Ne-a trimis Neagoe-banul.

Amîndoi — și cîrnul și țiparul — stau acum unul lîngă altul, în genunchi, și încearcă să-și cîștige iertarea lui Ion și-a Oltei.

Dănuț a descălecat și el. Îi privește nedumerit.

«De ce şi-or fi luat înfăţişare de lupi şi pentru ce s-or fi ascuns în tufişuri?»

— Cu ce ţel v-a trimis?

Vinovaţii tac.

Ion se reîntorsese pe neaşteptate în căsuţa lui de pe una din măgurile Coziei. Dănuţ fusese bolnav. Ion aflase şi — cu toate că Oltea, ca să nu-l îngrijoreze, nu-l înştiinţase — venise acasă într-o goană, dar băiatul, uşor răcit, între timp se făcuse bine.

— Răspundeţi, şi nu care cumva să vă prind cu minciuna.

Cu căpitanul nu era de glumit. Nu numai unul dintre cei care voiseră să-l înşele o păţise rău.

Strîns în cleştele mîinii căpitanului, grumazul cîrnului trosneşte.

— Eu unul spun tot... gîfîie el.

— Şi eu, se grăbeste ţiparul.

— Atunci, vorbiţi!

— Slăbeşte... strînsoarea!...

În mînia lui, căpitanul îi prinsese atît de strîns pe amîndoi de grumazuri, încît nu mai era decît puţin pînă să le piară cu totul răsuflarea.

Căpitanul le dete drumul şi începură destăinuirile.

Porunca banului fusese să descopere, în primul rînd, noul sălaş al căpitanului Ion. Aflaseră că se găsea pe undeva prin munţii Coziei, dar nu ştiau încă bine unde. Să se strecoare pe lîngă casa lui, prin pădure, înveşmîntaţi în blănuri de fiare, aşa ca oamenii, dacă-i vor zări, să-i ocolească. Să iscodească, să vadă, să tragă cu urechea.

— Şi ce să aflaţi?

— Unde îţi ţii domnia ta sabia şi diata măriei sale Vlad, şi la fel însemnările despre felul cum a murit şi unde a fost astrucat domnitorul.

— Asta este tot ce-aveaţi de făcut?

Privirea lui Ion era atît de ameninţătoare încît ţiparul urmă:

— Nu, mai era ceva!...

— Grăieşte. Te-ascult!

Ţiparul continuă, deşi parcă-şi rupea din el cuvintele:

— Trebuia să le şi aducem.

— Iar, dacă ne-ar fi stat cineva în cale... urmă cîrnul.

— Ei?... Ei?...

— Ar fi trebuit să-l răpunem...

— Pe oricine?...

— Pe oricine...

Ion se cutremură.

De jos, dinspre rîu, se văzură urcînd trei călăreţi.

— Cine să fie? şopti Oltea, cu gîndul numai la primejdii.

De cînd îl avea pe Dănuţ devenise oricum mai prevăzătoare şi mai atentă decît înainte.

Căpitanul scrută zarea.

— Nu te îngrijora! îi spuse Oltei. Sînt trei dintre flăcăii mei. Zane, Vlisan şi Eufrosin. Se ţin mereu ca umbra după mine.

Ajunseseră sus.

— Căpitane, să ne ierţi, dar vrem şi noi să ştim cum o mai duce cu sănătatea Dănuţ.

Băiatul ţinea mult la Zane, pe care-l cunoştea bine. Îi sări în faţă pe şa, dar flăcăul şi-l puse-n circă, unde Dănuţ, de bucurie, începu să cînte.

— Cine sînt oamenii aceştia? întrebă Vîlsan.

Cei doi se strînseseră nod pe-un trunchi de copac tăiat şi aşteptau, neliniştiţi, ce-avea să le hotărască soarta.

Căpitanul le povesti ce se întîmplase.

— Să-i spînzurăm! propuse Zane.

— N-avem dreptul, răspunse Ion.

— Pentru ce?

— Fiindcă, pe de-o parte n-au săvîrşit fapta, nici n-au trecut la împlinirea ei, şi, pe de alta, au mărturisit. Şi un păcat mărturisit este, de la sine, pe jumătate iertat. Aşa am învăţat de la bătrînii noştri. Şi învăţătura lor se cuvine s-o respectăm.

— Sînt nişte răufăcători! se mînie Eufrosin. Ar fi ucis de-ar fi putut...

Ţiparul îi prinse slăbiciunea lui Ion. Căzu din nou înaintea lui în genunchi. Iar cîrnul îi urmă pilda.

— Iartă-ne, căpitane, îl rugă ţiparul. Gîndeşte-te că sîntem oameni de casă ai banului Neagoe. Şi ce-ar fi însemnat să nu primim a-i împlini porunca? N-ar fi fost totuna cu moartea?

— Poate! Nu ştiu.

— Aveam, de altfel, inima îndoită, urmă cîrnul. Şi nu ştiu dacă am fi mers pîn-la capăt. Mai ales că, văzînd copilul, ne-am înduioşat amîndoi.

Erau atît de umiliţi, că Oltei i se făcu milă şi îl rugă şi ea pe Ion pentru iertare.

— Căpitane, rogu-te, zise Vîlsan, ne laşi pe noi să hotărîm?

— Vă dau depline puteri! se învoi Ion şi, luîndu-şi de-o parte soţia, de alta copilul, se depărtă.

Cei trei flăcăi ştiau că la o stînă din munte pieriseră, în urma unei prăbuşiri de stînci, doi măgari. Pieile acestora, după o veche datină ciobănească, fuseseră păstrate.

Trimişii banului Neagoe fură siliţi să-şi pună pe spate, în locul blănurilor de lup, pieile de măgar. Şi astfel să i se înfăţişeze banului Neagoe, căruia să-i mărturisească deschis că, primind să-i împlinească poruncile, au intrat în rîndul dobitoacelor a căror piele o purtau.

Cei doi, după cum s-a aflat, au grăit întocmai. Au ales o bună bătaie cu toiagul la scară din partea banului, decît o altă cruntă pedeapsă din partea cetaşilor lui Ion.

Dar vestea despre această întîmplare — ca şi despre aceea petrecută în faţa sultanului, la Stambul — s-a întins în toată ţara. Şi n-a fost om de rînd care, aflînd-o, să nu fi făcut haz de ceea ce-i fusese dat să audă trufaşului mare boier Neagoe din partea celor doi slujitori ai săi. Se spunea că însuşi vodă, cînd îl vedea pe Neagoe venind la palat, nu-şi putea ţine rîsul.

*

Alte întîmplări au urmat.

Oltea născuse al doilea prunc, o fetiţă, pe care ea ţinuse s-o boteze, după numele iubitului ei soţ, Ioana. Drăgălaşă, cu ochii senini, albaşri, ca ai tatălui, fetiţa adusese bucurii noi în casa căpitanului Ion. Cîntecele Oltei umpleau, în timpul zilei, poiana. Se ridicau, luminoase, pînă la cer. Iar cîntecul de leagăn, cu care seara — după ce-şi scălda — îşi adormea fetiţa, era atît de duios încît, pe cît se povesteşte, mişca şi pietrele. Parcă simţea, sărmana, ceva.

Intr-acestea, Ştefan cel Mare îi trimisese veste lui Ion să fie gata, fiindcă va intra curînd în Ţara Românească, cu oaste moldovenească şi transilvăneană, aducîndu-l cu el pe Vlad Călugărul, fratele lui Vlad Ţepeş. Înjositoarea stare de lucruri din Ţara Românească nu mai putea dura.

— Măria sa doreşte să pună capăt domniei lui Ţepeluş, pe care el însuşi l-a înscăunat cu-aproape trei ani înainte, sperînd ca Ţara Românească şi Moldova să fie unite împotriva neîncetatelor năvăliri otomane, îi grăi trimisul. Ori vodă Ţepeluş li s-a plecat turcilor, devenind astfel o primejdie de fiecare ceas şi pentru moldoveni.

Căpitanul Ion răspunse chemării lui Ştefan, înştiinţîndu-l că, în ziua bătăliei, va fi cu cetele lui acolo, ca să-i dea ajutor.

Începu pregătirea flăcăilor, pe care-i învăţa cît se putea mai bine călăria, lupta cu arcul, sabia, suliţa, toporul şi ghioaga.

În timp ce el săvîrşea pregătirea — lucru aflat de iscoade — căsuţa sa de pe deal, din marginea pădurii, fu înconjurată de bărbaţi înarmaţi.

Oltea îşi adusese fetiţa în poiană, culcată într-o copaie. Dan, băieţelul cel mare, o legăna. Şi-n timp ce mama, luată de treburi, cînta fericită, bărbaţii aceia încruntaţi se apropiau pe furiş de casă.

Unul dintre ei se izbi de un copac. Sabia îi zăngăni. Oltea se întoarse repede şi, îngrozită, îi văzu.

— Dănuţ, fugi! Ia-o şi pe Ioana cu tine, strigă şi se repezi în casă, să găsească o armă.

Nu numai o dată dăduse tînăra femeie piept cu bărbaţi înarmaţi, atîta că de data aceasta erau la mijloc copiii.

În spatele oştenilor era un boier. Nu-l cunoscu. Tînăr şi cu o barbă rară, galbenă. Acesta o privea rîzînd.

— Dă-ne de bunăvoie sabia, diata lui Ţepeş şi însemnările despre moartea şi îngropăciunea acestuia!

Oltea, odată înarmată, încercă să se întoarcă la copii. Voia să-i apere. Dar nu mai putea ieşi.

Totuşi, prin uşa deschisă, mai apucă să-l vadă pe Dănuţ, cu surioara lui în braţe, fugind.

Răsuflă uşurată.

Fiind cu ochii îndreptaţi spre ea, oştenii nu-i văzură copiii.

Dănuţ era mic, însă ager ca tatăl lui şi deosebit de sprinten. Se strecură în pădure şi-şi ascunse surioara într-un tufiş mai des.

Noroc că nici fetiţa nu scoase nici o şoaptă, nu gînguri, nu plînse.

Lăsînd-o pe Ioana în tufiş, Dănuţ se întoarse acasă. Sări înăuntru printr-o ferestruică din spate, care rămăsese deschisă. Îşi luă dintr-un cui arcul, cucura cu săgeţi şi, fără să-l simtă nimeni, pătrunse în odaia în care mama lui ţinea piept singură oştenilor. Cîţiva erau răniţi. Dănuţ trase şi el cu arcul. Unul dintre oşteni ţipă. Săgeata îi pătrunsese în şold. Altul răcni de-asemenea. Băiatul îl ţintise-n inimă, dar, din pricina turburării în care se găsea, mîna îi tremurase. Îl nimerise în grumaz.

Oştenii dădeau înapoi, fără să bage de seamă că un copil se afla ascuns sub laviţă. Şi de-acolo îşi încorda mereu arcul. Dădeau înapoi, trăgînd-o însă după ei pe Oltea. Tînăra femeie nu se mai putea apăra. Unul o izbise în cap cu-o ghioagă, iar altul o lovi cu sabia dintr-o latură.

Oltea se prăbuşi.

— Copiii mei!

Văzînd-o căzută, făptaşii îşi luară în spate răniţii şi părăsiră odaia. Vor-

beau între ei turcește, deși purtau straie de oșteni boierești.

— Să căutăm acum diata, sabia și însemnările, zise boierul în aceeași limbă. Iscoadele ne-au vestit că s-ar afla îngropate la poalele unui fag înalt. N-o fi cumva acesta?

În odaie, mama încă trăia. Dănuț se repezi la ea.

— Mamă, o întrebă, spune-mi, ce te doare? Ce să fac? Ce-ți trebuie?

— Nimic, copilul meu, răspunse ea încet. Ai scăpat-o pe Ioana? S-a sfîrșit. Nu mai îmi trebuie nimic. Dar Ioana... Ioana...

— Pe Ioana am ascuns-o în pădure. Să n-ai nici o grijă.

Băiatul încerca să-și stăpînească lacrimile.

— Încalecă pe-un cal și fugi de-l vestește pe tata.

— Și tu, mamă?

Își puse capul pe pieptul ei, ca atunci cînd, mititel, îi sugea sînul, și, nemaiputîndu-se stăpîni, începu să plîngă cu hohote:

— De ce vrei să ne lași pe Ioana, pe tata și pe mine?

— Nu vreau... N-aș vrea, Dănuț... dar vezi și tu singur...

Răsufla din ce în ce mai greu. Suspinele îi umflau pieptul. Plîngea și ea înăbușit.

— Du-te, Dănuț, nu mai sta! Încalecă, ia-o și pe Ioana cu tine. Fugiți... Vestiți-l pe tata. El mă va salva...

— Bine, mamă!

Dănuț sări înapoi pe fereastră, alergă tupilat în locul unde-o lăsase pe Ioana, o ridică în brațe, și fetița, cuminte, din nou tăcu. Fugi în adîncul pădurii. Găsi caii într-o vîlcea. Încălecă pe murgul lui și, ocolind pe după Măgura Tătarului, porni într-un galop nebun.

Începuse să se însereze, cînd ajunse în poiana de pe malul Oltului.

— Dănuț!... Dănuț!... se înveseliră flăcăii, zărindu-l. Ai adus-o și pe Ioana?

Băiatul era palid.

Tatăl îi ieși înainte.

— Ce s-a întîmplat?

— Mama a fost înjunghiată... Te-așteaptă!...

Apropiindu-se de poalele măgurii pe care se înălța căsuța, căpitanul zări valurile de fum ridicîndu-se și înțelese totul. Casei i se dăduse foc. Arsese aproape pînă în temelie.

Îi rugă pe toți să rămînă locului. Să țină cu ei și copiii.

— Pe mine ia-mă cu tine, tată! îl rugă Dănuț. Vreau s-o mai văd pe mama.

— Nu se poate, băiatul meu, îi răspunse Ion. Pe mama n-ai s-o mai vezi de astăzi înainte decît în vis.

Băiatul, deși cu ochii în lacrimi, înțelese și nu mai stărui.

Ion, cu cetașii lui, în goana nebună a cailor, a tăiat peste dealuri drumul.

Făptașii — otomani, deși îmbrăcați în veșminte de oșteni români — împreună cu boierul care-i însoțea ajunseseră la o răscruce. Din satele învecinate, alergau țărani cu ciomege și coase.

— Ațineți-le calea! striga unul. Au răpus-o pe Oltea. Au ars-o încă vie fiind în căminul ei. Au vrut să-i ucidă și copiii.

l-au prins.

Nădăjduind să scape de țeapa mai înaltă decît a celorlalți ce i s-a pregătit, boierul Gavrilă, feciorul lui Stanciu, mărturisește:

— Această ceată de achingii a sosit de la Stambul. Iar eu am primit porunca s-o însoțesc. Pe domnia ta, dacă erai prins, te-ar fi tras în țeapă. În ce privește lăcrița — cuprinzînd numai diata lui Vlad, pentru că sabia și însemnările nu le-am aflat — a fost trimisă înainte, printr-un călăreț, ca să fie pusă la adăpost pînă ce va ajunge în mîna sultanului. Călărețul a scăpat. Nu-l mai puteți ajunge...

•

Din locul unde tînărul boier Gavrilă și ceilalți ucigași au fost prinși, căpitanul Ion aleargă în întîmpinarea lui Ștefan.

Moldoveni, transilvăneni și munteni, uniți, îi înfrîng și-i gonesc pe turci. Oștenii lui Țepeluș nu luptă alături de otomani.

Ștefan îl urcă în scaun pe Vlad Călugărul.

Țepeluș s-a retras la Pitești.

Pe o întinsă cîmpie din apropierea Piteștilor a fost adunată mulțimea. Sute și mii de țărani, strînși cu de-a sila, așteaptă, fremătînd, nu se știe ce.

În cortul măreț împodobit al begului Ali, comandantul ținuturilor dunărene, au intrat Basarab cel Tînăr — Țepeluș — și o parte din cei mai de seamă boieri ai săi.

Toți i se pleacă pînă la pămînt crudului Ali-beg.

— Înălțimea ta, i se plînge Țepeluș begului, oștenii mei n-au luptat numai... fiindcă am avut soarele în față...

— Nu numai de aceasta, mîrîie begul.

— Noaptea fusese umedă, plouase. Arcurile ni s-au umflat. Pulberea se udase... și...

— Și?... Și?... stăruie Ali-beg.

— Și căpitanul Ion a strigat!...

Vodă Basarab cel Tînăr își lăsase în piept barba. Se sfia să-i mărturisească lui Ali-beg ce le strigase oștenilor domnești căpitanul Ion.

Acesta le reamintise de diata măriei sale Vlad, de mîndria de-a fi valah și de rușinea de a lupta din porunca și în folosul asupritorului lor.

— Toți cei care ne găsim înaintea voastră — fie că vin din Moldova, din Transilvania ori sînt oameni de-ai locului — vorbim aceeași limbă, mai spusese el. Dar cei pe care sînteți siliți să-i urmați, și veți muri pentru ei, de cine sînt trimiși și cu ce țel? Nu ca să ne subjuge cu totul?

Auzindu-le cuvintele, oștenii domnești n-au vrut să mai asculte porunca de a-i urma pe otomanii lui Ali-beg — conduși de pașa Curtoglu — și au părăsit cîmpul de bătaie.

Iată de ce se sfia Basarab cel Tînăr să-și încheie cuvîntul și să se dezvinovățească pe de-a-ntregul înaintea lui Ali-beg. Deși acesta cunoștea, de la Curtoglu-pașa, tot ce se întîmplase, din fir-a-păr.

— Acum însă, luă cuvîntul Curtoglu, totul se va termina. Diata răposatului Țepeș se află în mîna noastră.

Ali-beg nu știa. Călărețul trimis înainte de ucigașii Oltei nu ajunsese la el. Se rătăcise pe drum. Fusese apoi silit să se ferească de-o altă ceată a

căpitanului Ion, care trecea în iureș spre Rîmnic. Și, între timp, Ali-beg plecase.

— Se află în mîna noastră? se miră. Unde și cînd ați aflat-o?

— O ceată de achingii, trimisă de la Stambul din însăși porunca luminăției sale sultanul, însoțită de feciorul boierului Stanciu, a lovit pe neașteptate casa lui Ion, în timp ce el lipsea. A găsit diata ascunsă la poalele unui fag. E drept că o mulțime de achingii, ca și tînărul boier, și-au pierdut viața cu-acest prilej, dar nu mai înseamnă nimic. Iată, în lăcrița aceasta se află diata. Ne-a fost adusă nouă ca s-o punem la adăpost. Eu am primit-o și ți-o încredințez ca să i-o trimiți mai departe luminăției sale sultanului...

Ali-beg — deși puțin neliniștit, fiindcă sultanul trimisese ceata de achingii fără măcar să-l înștiințeze — întinse bucuros mîinile. Apucă lăcrița, care fusese odinioară a lui, fără diată, bineînțeles, și-o puse în poală.

Nu îi venea încă s-o deschidă. Avea să facă acest lucru numai cînd va rămîne singur.

Se gîndea c-o va desface încet, cu multă, foarte multă grijă. Va despături pergamentul. Și-l va citi în tihnă. Va medita asupra lui îndelung. Și abia pe urmă îl va trimite sultanului.

Cu toate că sultanul nu ținuse seama de el cînd îi trimisese pe achingii, era mulțumit că, în sfîrșit, faimoasa diată se afla în mîinile lui.

Totuși, față de Țepeluș și toți ceilalți nu-și arătă stările sufletești.

— Aceasta este diata? Bine! se răsti la Țepeluș. Au găsit-o însă achingiii noștri. Nu tu! Dar sabia lui Vlad unde este?

— Sabia, din nefericire, încă o mai stăpînește căpitanul Ion, răspunse speriat Țepeluș.

— Ce simplu este pentru tine să-mi răspunzi: «Încă o mai stăpînește căpitanul Ion!» Dar pentru ce se mai află la el, și nu la noi? Asta te-ntreb. Și asta mă va-ntreba și pe mine luminăția sa — și Ali-beg duse mîna la frunte, la buze, la inimă și se înclină. Nu se înclină pentru că-l iubea pe sultan. Pe sultan nu-l iubea nimeni. Ci pentru că voia să dea cît mai multă greutate celor rostite. Și căpitanul Ion unde e? Ați pus mîna pe el? Nu! Și nici nu vă văd prinzîndu-l curînd! Așteptați să-l prind eu? Îl voi prinde. Aceasta este însă, așa să știți, datoria voastră. Repetă, silabisind și bătîndu-și genunchiul cu palma la fiecare silabă: Da-to-ria voas-tră! Ați înțeles?

— Da.

Curtoglu voia să mai spună și el ceva, dar nu putea din pricină că Ali-beg nu-i lăsa nici un răgaz.

— Da, da, da! se înfurie Ali-beg. Cuvîntul acesta l-am auzit mereu. Căpitanul Ion continuă să trăiască liber și să facă tot ce-i place. Iar voi mă aprobați mereu, liniștiți, dar fără să mi-l dați legat...

— De data aceasta, găsi iarăși vreme Curtoglu să mai strecoare cîteva vorbe, s-a isprăvit cu el.

Ali-beg tresări:

— Nu te-nțeleg!

— Căpitanul Ion a căzut în cursă. A fost atras spre Dunăre de una din cetele noastre de spahii. Ieri se afla încercuit. Nu mai avea nici o scăpare. Și încă-n ziua de azi nădăjduiesc ori să ți-l aducă pe el în ștreanguri, ori să-ți înfățișeze capul lui retezat. De-aceea am și îndrăznit să adun satele în fața cortului luminăției tale. Să-i arăt mulțimii că s-a sfîrșit pentru totdeauna cu căpitanul Ion. Astfel răzmirițele vor înceta. Duhul lui Țepeș

va pieri și norodul se va supune deplin. Planul e bun, luminăția ta?

Curtoglu era mulțumit de el. Privi, fudul, la Ali-beg.

— Făgăduieli am avut destule! mormăi begul.

— Nu, nu, eu sînt încrezător, îl asigură Curtoglu. Foarte, foarte curînd, ori îl vom vedea intrînd aici pe căpitanul Ion însuși, ori pe vreunul din spahii purtîndu-i în sac căpățîna.

Cuvîntul lui Curtoglu fu întrerupt de un străjer. Plecîndu-se în fața begului, acesta îl vesti:

— Trimișii strălucirii sale sultanul! Cu porunci grabnice!...

Ali-beg încredință lăcrița unui agă din dreapta și se foi în jilț.

Ce i se mai năzărise, oare, sultanului? Lua în Valahia măsuri fără măcar să-l încunoștiințeze. Și mereu îi trimitea tot felul de porunci. Iar unele se băteau cap în cap.

Patru trimiși intrară. Purtau veșminte strălucitoare din mătase și brocart, împodobite cu aur.

Ali-beg nu-i cunoștea pe nici unul.

«Înseamnă că s-au petrecut schimbări! cugetă. Nu cumva îmi aduc porunca de-a lăsa comanda?» Ori părăsirea comenzii putea să-i atragă și altfel de ponoase.

Unul dintre trimiși purta în mînă însemnul imperial, semiluna de aur. Acesta glăsui:

— Spre slava lui Alah, preamăritul sultan, mărețul padișah, podoaba lumii, te ceartă, Ali-beg...

Cînd auzi de supărarea sultanului, Ali-beg nu-și mai păstră tăria și își aplecă fruntea.

Aplecîndu-și el fruntea, cu toții fură siliți să-l imite.

Nimeni nu-i mai privea pe trimiși. Cu ochii în podele, toți cei de față îngenuncheară.

Aceasta le fu trimișilor prea destul. Le smulseră hangerele de la brîuri. Amenințîndu-i cu ele, le puseră în gură călușuri, îi legară cu șnururi. Și-acela care purta însemnul imperial apucă lăcrița în care se afla diata lui Țepeș.

Nici nu se dumiriseră bine Ali-beg, Țepeluș și ceilalți dacă voința sultanului fusese într-adevăr ca ei să fie legați, cînd cei patru bărbați ieșiră afară și se-azvîrliră pe cai.

— Sînt căpitanul Ion! vesti mulțimii de țărani adunați acela care-i smulsese lui Ali-beg lăcrița. Iată sabia măriei sale Vlad, iar în lăcrița aceasta se găsește diata lui. În numele diatei, vă chem din nou să-i înfruntăm pe năvălitorii otomani conduși de Ali-beg, ca și pe slujitorii lor credincioși, domnul și marii boieri.

Bătălia începuse, cînd Ali-beg, dezlegat, îi spuse lui Basarab cel Tînăr:

— Și dincolo de moarte ne lovește înaintașul vostru, cumplitul vodă Țepeș!

Lupta, din nenorocire, s-a terminat prin înfrîngerea mulțimii neînarmate, în frunte cu căpitanul Ion.

Iar, mai departe, oștile lui Ali-beg l-au învins și pe Vlad Călugărul.

«Țepeluș s-a întors în scaunul din București, citește pisarul propria lui însemnare. Dar, din pricina cotropirilor sale și-a prea multelor pedepse cu țeapa pentru vini închipuite, în anul următor e nevoit să fugă. Încearcă să se retragă și să se apere la Glogova, în apusul țării, unde-și clădise un

adăpost întărit, împreună cu prea puținii oșteni și sfetnici ce-i rămăseseră credincioși. Aici este aflat de cîțiva boieri mehedințeni care ținuseră cu Vlad Călugărul. Aceștia îi cuceresc adăpostul și îi scurtează viața.»

Înainte de-aceasta, domnul a poposit într-o pădure. Aici i s-a înjghebat un bordei ca să se odihnească pe cetină de brad și i s-a vînat o căprioară pentru masa de prînz.

Țepeluș se hrănea, cînd au trecut, din întîmplare, prin pădurea aceea și Ion cu mai mulți cetași de-ai săi. Aflînd că se găsește acolo Țepeluș, au intrat în bordei. Voievodul fugar își cunoștea păcatele și se temea de Ion.

— M-ai căutat în tot cursul domniei tale, i-a rostit căpitanul, ca să mă dai otomanilor ori să mă tragi în țeapă tu însuți. Și, totuși, eu nu vreau să fiu un ucigaș de domn, de-aceea te cruț. Norodul nu te mai poate însă îndura și boierii mehedințeni te caută. Nu vei scăpa. Sînt încredințat că te găsești înaintea sfîrșitului, dar nu de mîna mea, ci de-a altora. Așa încît te rog, ca unul ce te afli la capătul drumului, să-mi răspunzi cu inima curată la ce te-oi întreba. Te-nvoiești?

— Mă-nvoiesc!

Lui Țepeluș i se mai potolise spaima. Știa și el că unii boieri mehedințeni îl căutau, dar era sigur că va scăpa. Iar Ion îi făgăduise că nu-l va pedepsi. Și era încredințat că își va ține cuvîntul.

Unul dintre oamenii lui îi aduse un butuc pe care să s-așeze mai aproape de foc. Țepeluș luă loc și continuă să îmbuce.

Cu toate că afară strălucea soarele și pe cîmpie semănăturile de toamnă începuseră să dea colț, în pădure, dar mai ales în bordei, era rece. Și la cererea domnitorului fugar se făcuse focul. Acesta pîlpîia vesel, în vreme ce fumul se risipea printr-o deschizătură a acoperișului.

— Ai fost adus în scaun de Ștefan al Moldovei, căruia tu i-ai jurat că ai să aperi neatîrnarea țării. El s-a încrezut în tine și-n jurămintele tale, dar cum te-ai văzut înscăunat, ai și trecut de partea păgînilor. Nici eu, nici norodul n-am putut înțelege de ce te-ai purtat în felul acesta.

Țepeluș se gîndi puțin. Se întoarse spre Ion și îl privi cu atenție. Unde voia s-ajungă? Răspunse liniștit, după ce mai sorbi o înghițitură de vin:

— Ioane, tu ai învățat de la Țepeș să rămîi neclintit în furtuni și să nu rostești decît adevărul. Ori, află de la mine, o țară nu se poate cîrmui astfel în vremuri ca acestea. În fața vicleniei se cuvine să fim vicleni. Și uneori ești nevoit să zîmbești tocmai acéluia care-ți urzește pieirea. Supunerea pentru o vreme, ca să-ți cîștigi răsuflarea, și să te poți ridica mai tîrziu, nu-i o rușine...

— Cine se lasă supus o dată, se poate lăsa și-a doua oară, și-a treia oară. Și pînă la urmă intră de-a binelea în robie. Ori, dacă-i om de rînd treacă-meargă, dar cînd ești domnitor înseamnă să legi însăși țara și destinele ei în lanțuri.

— Aveam de-ales între primejdia pașalîcului și umilința de-a mă face să slujesc cu statornicie Poarta. Am ales umilința, pentru liniștea țării.

— Liniștea aceasta este înșelătoare, Țepeluș. Marii boieri, în frunte cu tine, ați nădăjduit că, recunoscîndu-vă supuși Porții, veți hălădui în belșug și pace, lăsînd toate greutățile și amarurile doar pe spinarea norodului. Numai că socoteala voastră este greșită. Împărăția urmărește ca mai întîi voi să vă părăsiți norodul în mîinile sale. Așa ea a făcut un pas. Va face încă un pas, și încă un pas, și apoi veți veni voi înșivă la rînd. Și cine va

rămîne atunci alături de voi, cine vă va apăra? Norodul pe care l-aţi vîndut?

— Să ne rugăm lui Dumnezeu ca lucrul acesta să nu se întîmple niciodată.

— Numai cu rugăciunile nu cred să facem prea mult. Diata măriei sale Vlad ne cere să nu îngenunchiem o clipă. Să ne împotrivim!

— De n-am îngenunchia am fi călcaţi în picioare. N-ar fi nici o izbîndă.

— Împotrivirea însăşi e o izbîndă. Chiar dacă pentru aceasta eşti nevoit să te jertfeşti tu însuţi. Ţepeş s-a jertfit, dar n-a îngenuncheat.

— Şi Ţepeş a avut cusururi!

— A avut. Eu i le cunosc cel mai bine. Nu şi-a răsplătit destul norodul pentru cinstea şi osteneala lui. Poate că se gîndea s-o facă mai tîrziu, la încheierea păcii. O fi avut şi altele, dar dragostea sa de ţară a fost fără margini. Pentru pămîntul acesta strămoşesc el n-a precupeţit nimic. Şi-a vărsat bucuros sîngele. Ceea ce nu sînteţi voi în stare să faceţi, Ţepeluş!

*

Neagoe de la Craiova, potrivit tradiţiei, se trăgea dintr-o familie de îndrăzneţi oşteni valahi. Unul căzuse slujindu-l pe Litovoi. Altul luase parte, alături de Basarab I, fiul lui Tihomir, la strădaniile pentru întemeierea Ţării Româneşti. Şi, în sfîrşit, mulţi alţii îşi cinstiseră armele, urmîndu-l pe Mircea cel Bătrîn sau Dan al II-lea.

Unul dintre aceştia, pe nume Barbu-paharnicul, tatăl banului Neagoe, intrase însă, după moartea eroică a lui Dan al II-lea, alături de care de asemenea luptase, în slujba noului domn Alexandru Aldea I-ul.

A fost şi-atunci un timp al apăsării şi durerii, ca şi acela de după mişeleasca răpunere a lui Ţepeş. Cîţiva boieri stăpîneau ţara, vlăguind-o spre înavuţirea lor. Iar în fruntea acelora se afla Albu — numit de ai lui „cel Mare", pentru cît le era de mult cu priinţă. Acesta îl nesocotea pe vodă — om slab, lipsit de curaj şi voinţă. În vreme ce el şi ai lui dobîndeau nenumărate foloase.

Fiind atît în slujba lui Aldea cît şi-a lui Albu, paharnicul Barbu îşi sporeşte averile. Iar Aldea, la cererea lui Albu, îi dăruieşte, pentru „destoinicia" sa, între alte multe moşii — ca acelea de la Strehaia şi din alte părţi — şi cu satul domnesc Craiova.

Feciorul lui Barbu-paharnicul, Neagoe-banul, îşi creşte, sub domniile lui Vladislav al II-lea, Laiotă Basarab-Bătrînul şi vodă Ţepeluş, într-atîta aceste moşii, încît — împreună cu pădurile, luncile, păşunile, zăvoaiele şi livezile — ajung cele mai mari şi mai bogate din întreg ţinutul de peste Olt şi, poate, chiar din toată Ţara Românească. Jiul, pe o bună parte din curgerea sa, era al lui. O mulţime de bălţi, la fel.

Curţile de la Craiova, acareturile, grajdurile, staulele, locuinţele slujitorilor şi toate celelalte formau un fel de triunghi. Una din cele trei laturi se sprijinea pe bălţile de netrecut ale Craioviţei unde, se povesteşte în legendă, ar fi existat, cîndva, o întinsă aşezare a împărăţiei romane, scufundată şi înghiţită de pămînt şi ape, pesemne în timpul unui cutremur. A doua latură o formau dealurile încărcate de pometuri şi vii. Şi cea de-a treia, Jiul, cu apele lui repezi şi pline de vîltori, peste care îţi trebuia un bun meşteşug ca să poţi trece fără primejdii. În întregul lor, curţile alcătuiau deci un fel de cetate naturală, întărită în unele locuri cu garduri sau

valuri de pămînt şi, din loc în loc, avînd turnuleţe de strajă. Întăriturile le ridicase Neagoe-banul, cu încuviinţarea lui Ali-beg, sub cuvînt că trebuie să se păzească de vreo năvală a cetelor de răzvrătiţi ale lui Ion. De altminteri, încă vreo patru mari boieri, care se bucurau de încrederea lui Ali-beg, căpătaseră asemenea încuviinţări.

Curţile îşi aveau poarta principală în partea dinspre apus, printr-un loc mlăştinos, mai lesne de apărat. De-acolo, printre două valuri de pămînt, un drum destul de lat şi presărat cu pietriş ducea spre altă poartă, mai întărită decît prima, ţinută în balamale de fier şi închisă cu trei drugi uriaşi. Poarta aceasta atît de straşnică ducea spre curtea interioară, curte în care se aflau conacul şi o bisericuţă de lemn. Bisericuţa fusese reclădită pe locul alteia mai vechi, clădită întîia oară, se spunea, de Mircea cel Bătrîn. Aici, un călugăr înălţa zilnic rugăciuni pentru sporirea avuţiei şi binelui familiei lui Neagoe.

Acum, Ţepeluş — în a cărui domnie Neagoe, fost ban al Strehaii şi apoi al Craiovei, se bucurase de o deosebită cinste, fiul său Pîrvu fiind mare vornic, al doilea în rang după mitropolit, iar celălalt fiu, Barbu, ajungînd şi el veastelin — pierise la Glogova, doborît de loviturile năprasnice ale unor boieri mehedinţeni, pe care i le şi prevestise Ion. Şi bătrînul Neagoe poruncise să se adune la sfat, în conacul de la Craiova, toţi bărbaţii de frunte ai familiei, rudele lor apropiate, prietenii de credinţă şi slujitorii.

Fără să fi ajuns ceea ce a devenit mai tîrziu, sub Radu cel Mare, un fel de adevărată curte domnească, în care totul era orînduit după cele mai straşnice reguli, casa familiei Craiovescu impresiona încă de-atunci, pe oricine, mai ales prin ordinea înstăpînită acolo.

În casă şi prin curţi nu se intra şi nici nu se umbla fără rost. Fiecare om era dator să ştie, în fiece clipă, ce avea de făcut. La bucătării, în grajduri, în staule, în livezi şi oriunde munca se îndeplinea cu sîrg şi în cea mai deplină tăcere.

Numai cînd banul sau vreunul din feciorii săi era vesel şi voia să-şi arate această veselie, toţi cei care se aflau în preajmă trebuiau să se bucure şi ei.

— V-am chemat, spuse banul cu vocea lui groasă, ca să ne sfătuim în ce priveşte viitorul casei noastre şi-al ţării.

Se adunaseră în jurul unei mese lungi, de stejar, şezînd în jilţuri largi cu spătar. În dreapta banului se înşiruiseră cei patru fii ai săi: Barbu, Pîrvu, Danciu (Gogoaşă) şi cel din urmă, Radu.

Banul stătea în capul mesei stăpînindu-i pe toţi cu privirea. Palmele sale mari cît nişte lopeţi se odihneau pe tăblia mesei.

Moştenise voinicia strămoşilor, care se jertfiseră pentru păstrarea libertăţii ţării, însă şi lăcomia părintelui său Barbu. În ochi avea o sclipire ciudată, flămîndă, de parcă ar fi vrut să sfîşie întruna ceva.

De-aceea, de cum se aşezară la masă, deşi era dimineaţă, soţia sa de-a doua, Vinia — care se trăgea din cea mai bună spiţă a despoţilor sîrbi — cu patru roabe ţigănci, umblînd ca nişte umbre, începură să aducă gustări.

Lui Neagoe i se umplu cea dintîi mare cupă cu vin şi el o dete de duşcă numaidecît, ca... să prindă puteri.

Tuşi repetat şi urmă:

— Sîntem într-o foarte grea cumpănă. Domnia Basarabilor, prin Ţepe-

luş, s-a sfîrşit. Urmaşii lui Dan I-ui lasă locul Drăculeştilor. De fapt, şi unii şi alţii se trag din acelaşi neam, al lui Basarab I-ul, întemeietorul acestei ţări! Vatra Basarabeştilor este dincoace de Olt. A noastră-i însă aceeaşi. Şi dacă ei sînt vechi, şi noi sîntem la fel de vechi. Nu ne simţim mai prejos cu nimic. Să ştie asta foarte bine şi unii şi ceilalţi!...

— Da, da, încuviinţară fiii şi rudele. Nu ne simţim cu nimic mai prejos!

— Sîntem însă într-o cumpănă, îşi întoarse iar vorba Neagoe, deoarece în scaunul domnesc s-a urcat, de puţine zile, aşa cum ştiţi, un voievod drăculesc adus pentru a doua oară de Ştefan al Moldovei.

— Fiind fratele lui Ţepeş şi nepotul lui Vlad Dracul, pe care ai noştri nu i-au slujit, va fi, pesemne, şi el contra noastră, îl întrerupse Pîrvu.

Banul îi aruncă o privire piezişă şi continuă:

— E Vlad Călugărul. Şi anumite semne ne fac să bănuim că nu se va supune nici Porţii, ca Ţepeluş. Că se va ridica împotriva ei.

— Ce te face să crezi? îl întrebă pe bătrîn feciorul cel mare, Barbu.

— La înscăunarea lui l-a poftit şi pe Ion, căpitanul răzvrătit şi răzvrătitor. Acesta a luat cuvîntul, în numele norodului, zicînd că toată ţara doreşte, într-un singur glas, să se întoarcă la vechea ei neatîrnare. Şi nu mai vrea să plătească bir.

Al doilea fiu, Pîrvu, era numai ochi şi urechi:

— Şi domnitorul ce i-a răspuns?

— A răspuns că va fi aşa precum doreşte norodul.

— Atunci e limpede.

— Numai că, a adăugat el, se va ţine seamă, fireşte, în Divan, şi de părerile marilor boieri. Iar eu, atunci, am cerut să fiu primit, după-amiază, de vodă.

Lui Radu, mezinul, îi tremurau de nerăbdare mîinile:

— Şi vodă te-a primit?

— M-a primit. Înainte de mine intrase Ion. Şi i-am vorbit îndelung lui vodă, arătîndu-i cît de primejdioasă va fi purtarea lui, dacă-l va asculta pe Ştefan. Turcii nu-l vor ierta. Şi soarta îi va fi aceeaşi ca a lui Ţepeş. Cu lupta pe faţă este greu de răzbit. Mult mai bine este cu înţelegerea. Şi numai cînd nu va mai fi cu putinţă, atunci...

— Vodă te-a înţeles?

— Nu ştiu dacă m-a înţeles. Tocmai i se înfăţişase de la Poartă un trimis al sultanului. Şi vorba noastră s-a curmat. Să vedem, deci, ce va urma! Dar oricum va fi, noi trebuie să ne străduim ca în ţară să se păstreze rînduiala lui Albu „cel Mare" — apăsă pe cuvintele „cel Mare" — pentru că numai sub el, aşa cum mi-a dovedit tatăl meu, Barbu, boierii au fost, într-adevăr, în cea mai deplină cinste. Vorba lor era vorbă şi dorinţele lor erau, în orice împrejurare, împlinite.

— Măria ta!... Măria ta!...

Năvălise un oştean în odaia de sfat.

Banul se încruntă. Cum de îşi îngăduise o astfel de îndrăzneală?

— Măria ta!... Iartă-mă!

(Supuşii i se adresau banului cu „măria ta", ca lui vodă.)

Neagoe-banul înţelese că se petrecuse ceva ieşit din ordinea obişnuită.

Bătu cu pumnul său cît maiul în masă. Masa se zgudui şi blidele de pe ea săriră, cupele se vărsară.

— Călăreţi... Năvăleşte o ceată de călăreţi!

— Cine poate fi?

— Căpitanul Ion.

Banul Neagoe se pomeni în picioare.

— A-nceput, zise. Vlad Călugărul l-a asmuţit asupra noastră. Nici vorba mea, şi, după cum se vede, nici a turcului, nu l-a înduplecat. Luaţi armele!

Căpitanul Ion, cu ceata, ajunseseră în faţa porţilor.

«Să n-o mai păţesc o dată, ca atunci...!» se gîndi Danciu, al treilea frate, cel care fusese prins de Ion şi trimis legat sultanului, la Stambul.

Porţile, cele mari şi cele dinăuntru, mai mici, dar mai întărite, se închiseră. Şi oştenii din curtea interioară se înşirară în turnuleţe şi la garduri. Cei mai mulţi se îngrămădiră însă, potrivit poruncilor banului, la porţile cele mari.

Flăcăii căpitanului Ion nu îşi scoseseră săbiile din teci, nici nu-şi încordaseră încă arcurile. Lăncile stăteau liniştite.

— Ce doreşti, căpitane Ion! întrebă banul de după porţile cele mari.

În glasul lui, oricît şi-l stăpînea, se desluşea o spaimă. Ştia el însuşi cîtă vină avea în faţa căpitanului Ion.

— I-ai cerut iertare noului domnitor, măriei sale Vlad Călugărul, pentru greşelile domniei tale, ale feciorilor, rudelor şi slujitorilor domniei tale. Ai făgăduit să nu mai stai la mîna otomanilor, şi să-i împlineşti cu cinste voinţa, slujindu-l aşa cum şi înaintaşii domniei tale i-au slujit pe voievozii cei vrednici făuritori de ţară.

— Asta aşa e! recunoscu de dincolo de întărituri banul.

— Sîntem născuţi, şi domniile voastre şi eu, în acelaşi ţinut, glăsui Ion. De-aceea, măria-sa mi-a poruncit să-ţi iert şi eu preamultele greşeli ce domnia ta însuţi sau feciorii domniei tale le-au săvîrşit. Să plec pentru a-ţi cerceta credinţa şi a vedea dacă eşti gata să-ţi ridici arma împotriva turcului şi pentru apărarea pămîntului pe care sălăşluim cu toţii.

— Vii cu binele sau cu răul? Pentru că eu aici sînt însumi ca un domn. Nimeni nu are a-mi porunci. Şi nimeni nu are dreptul a-mi călca pragul fără învoirea mea.

— Nu cu inima uşoară, dar vin cu binele.

Lîngă Ion se aflau credincioşii lui: Zane, Vîlsan şi Eufrosin. Îşi jucau caii. În dosul gardurilor se auzeau şopăcăieli şi comenzi înfundate.

— Sînt gata, la nevoie, să-mi ridic arma, dar dacă vrei să stăm împreună de vorbă, îndepărtează-ţi ceata, pune-ţi armele la oblînc şi cu mîinile goale, însoţit de cel mult doi oameni, apropie-te pe jos de porţi.

Ion descălecă, îşi puse armele la oblîncul calului. Îşi încredinţă calul lui Vîlsan. Făcu semn cetei să se îndepărteze şi numai Zane şi Eufrosin să rămînă. Se apropiară tustrei de poartă, cu mîinile goale, aşa cum ceruse banul. Poarta cea mare se deschise şi bărbaţii intrară.

Craiovestii, în frunte cu banul, şi încă vreo douăzeci de oameni de-ai lui înarmaţi îi înconjurară.

— Căpitane Ion, oi fi născut în acelaşi ţinut ca noi, dar acum eşti în mîinile mele, zise mulţumit banul. Ai să joci cum am să-ţi cînt eu. Uită-te colo!

Oştenii înarmaţi, cu arcurile întinse şi suliţele gata să fie azvîrlite, se aflau în partea dinăuntru a ambelor turnuleţe.

— Bănuiam cum o să mă primeşti, îi răspunse Ion. Atîta că, de nu mă întorc într-un ceas, oamenii mei vor izbi conacul.

— Conacul nu poate fi cucerit... Nici vodă Vlad Călugărul n-ar putea pătrunde.

— Mergi înainte, îl împinse ușor pe căpitan Barbu către porțile cele mici.

Intrară în curtea interioară și ajunseră la ușa îngustă și scundă ce da spre scările pe unde te urcai la etaj. Ușa era deschisă.

— Băgați de seamă, îi preveni banul pe fiii lui, amintiți-vă ce i-a făcut căpitanul Ion, la cetatea Gherghița, lui Ali-beg.

Dar n-apucă să-și termine vorba, și căpitanul îl și înșfăcase pe Danciu, care-i era alături. Zane făcu același lucru cu Barbu. Și Eufrosin cu Radu, al patrulea fecior al lui Neagoe, cel mai mic dintre ei.

Deci tocmai de ceea ce se temuse cel mai mult banul se petrecuse.

Ion, Zane și Eufrosin le smulseră celor trei frați armele. Și ținîndu-i bine de umeri, se traseră pe scară.

Rămăseseră spate la spate, ca să nu poată fi atacați nici din josul și nici din susul scărilor.

— Putem acum să stăm de vorbă? îl întrebă Ion pe Neagoe.

Barbu încercă să se smulgă din încleștarea lui Zane. Nu izbuti.

— Stai binișor! îl preveni cetașul.

— Dacă vrei, banule, poruncește slujitorilor să ne lovească! zise Ion. Noi n-avem nimic împotrivă.

Banul își frecă mîinile, neputincios.

— Dați-le drumul, nevătămați, feciorilor mei, și puteți pleca unde vreți.

— Noi dorim, înainte de toate, să stăm puțin laolaltă de vorbă despre ceea ce ți-am amintit mai înainte, spuse Ion. Cu toate că, într-o anume privință, ne-am lămurit.

— Bine! se învoi banul. Și eu doream să stau de vorbă, dar nu sub puterea domniei tale.

— Dar nici a domniei tale, urmă Ion, așa că poruncește rudelor, prietenilor și oștenilor să-și azvîrle toți armele lîngă poartă. Iar ei înșiși să se depărteze pînă lîngă gardul acela...

Banul zăbovi puțin, dar temîndu-se pentru feciorii lui, porunci:

— Aruncați armele, grămădiți-le lîngă poartă și depărtați-vă pînă lîngă gardul acela arătat de căpitanul Ion.

Și el însuși, ca și celălalt fiu al său rămas liber, Pîrvu, își azvîrliră hangerele deasupra grămezii.

— Și-acum, domnia ta, banule, împreună cu feciorul domniei tale, Pîrvu, urcați ușor înaintea mea. Încolo nimeni altul să nu mai vină și nici vreun slujitor să nu s-apropie.

Banul dădu iarăși poruncile de trebuință.

— Tu, Eufrosin, porunci Ion, rămîi și veghează ca nici un oștean să nu se apropie de arme. Dacă nu se păstrează cuvîntul, șuieri. Cînd tu vei șuiera, viața banului Neagoe și-a feciorului său nu vor mai prețui nimic pentru noi.

Mînîndu-și din spate prizonierii, Ion și Zane urcară în pridvor. Făcînd să scîrțîie scările sub greutatea sa, banul o luase înainte.

Se opriră, și Ion le porunci să se așeze pe scaunele fără spătar din pridvor.

— Ce dorești să ne întrebi?

— Vreau să te-ntreb, banule — așa cum îți spuneam, de-altminteri, chiar adineauri — dacă măcar acum, cînd ceasul socotelilor se apropie,

ești gata să vii alături de noi?... Măria sa Vlad Călugărul este un domn cu conștiința curată, care nu va îngădui ticăloșia și vînzarea. Iar călcarea făgăduielii va fi pedepsită cu moartea. Am stat cu măria sa la sfat și în tabăra lui Ștefan al Moldovei. Vrea să aibă milă de norod. Acesta să fie într-un cuget cu domnitorul, ca în vremea lui Țepeș. Și nu va îngădui ca sultanul să-și mai facă mendrele după plac, purtîndu-se în casa noastră, cu noi, ca și cum i-am fi slugi.

Neagoe căuta spre podea. Banul era bătrîn, dar chipeș. Capul îl avea ca de leu. Toți Craioveștii, în afară de Danciu (și pe Danciu nu-l strica decît nasul), erau chipeși. Bătrînul îi întrecea însă pe toți. Umerii lați, grumazul vînjos, brațele mușchiuloase îl făceau să pară unul dintre acei bărbați de legendă, ca voievodul Litovoi, cu care se mîndrise țara pe vremuri.

— Nici noi nu vrem ca sultanul să se poarte în casa noastră cu noi ca și cum i-am fi slugi, mormăi banul, dînd răspunsului un alt înțeles decît acela mult dorit de Ion.

— La porunca lui vodă, continuă Ion, nu mai țin seama de durerea mea, ci doar de aceea a țării. Îți cer să nu mai obijduiești norodul. Ca norodul să-și recîștige încrederea. Și să ne ridicăm laolaltă, în frunte cu noul domnitor, împotriva voinței lui Baiazid-Veli de a ne înrobi.

Barbu se uită țintă la Ion:

— Eu nu obijduiesc pe nimeni... Și voi fi, împreună cu-ai mei, alături de vodă.

În clipele acelea, se auziră țipete de femeie. Voci bărbătești amenințau.

— Ia vezi ce se întîmplă acolo! îi porunci căpitanul lui Zane.

— Nu e nimic, sînt slugile de la bucătărie, se ciorovăiesc între ele, încercă să-l liniștească Danciu pe Ion.

Banul își ridicase însă capul și ochii lui se vedeau neliniștiți.

Deodată, un stol de fete, care urcase pe cealaltă parte scările, se ivi în pridvor.

Zane le întîmpină.

— Ce-i cu voi?

— Măria ta, căpitane Ion, zise una dintre ele, mai îndrăzneață, am auzit că ești aici, și-am venit să ne plîngem... Abia am scăpat de urîtul care ne păzea...

Fata care i se adresase căpitanului era o codană cu buzele roșii ca focul și ochii negri.

— Căpitane Ion, gonește-le! se încruntă banul. Îți vor spune minciuni... Nu căta la cuvintele slugilor.

— Minciuni? se stropși la el aceeași fată. Nu sîntem slugi. Am fost strînse din satele lui... îl arătă pe Neagoe. Și aduse de boierul Danciu aici...

Danciu se îngălbeni.

— A fost porunca lui Ali-beg, încercă el să explice.

— Ca să fim dăruite pentru haremuri.

— Nu obijduiești pe nimeni? Ce zici? le arătă Ion, banului, pe fete.

Un oștean boieresc strigă de jos:

— Măria ta, banule, cetașii lui Ion înconjoară curțile! Noi ce facem?

Banul se întoarse spre căpitan:

— Ziceai că vrei să ne unim laolaltă, în slujba lui Vlad Călugărul și a lui Ștefan, ca să luptăm cu turcii?

— Adevărat, dar mai ziceam și să nu obijduiești pe nimeni.

Tropote de cai răsunară. Banul privea încoa' şi încolo îngrijorat.

— Vrei să ne-ataci curţile, căpitane Ion, ca să ne poţi ucide? Acesta ţi-e cuvîntul?

Radu şi Danciu se ridicaseră în picioare. Numai banul, Barbu şi Pîrvu nu se clintiseră.

— V-aş fi putut răpune, şi aţi fi meritat-o pentru felul cum v-aţi purtat cu mine, dar n-am făcut-o... Dă numaidecît drumul fetelor.

— Să plece, spuse banul. Ai auzit?... Nu noi... ci Ali-beg...

Fetele, de fericire, începuseră să-i sărute mîinile lui Ion. Fără să mai aştepte altă poftire, ciripind ca un cîrd de vrăbii, o luară la goană spre porţi.

— Daţi-le drumul! le strigă banul, de sus, oştenilor.

Şi fetele ţîşniră pe porţi, unde le întîmpinară cetaşii.

Abia ieşiră ele, şi alţi patru călăreţi se iviră din zare, apropiindu-se în galop de curţile lui Neagoe.

Erau îmbrăcaţi în zale, pe cap purtau coifuri şi la brîu săbii lungi, transilvănene.

— Slujba domniei! vesti cel din frunte.

— Ce ne mai aşteaptă? se înfricoşă şi mai rău Danciu.

Trimişii lui Vlad Călugărul urcară. Nu se uitară la Ion şi se îndreptară către banul Neagoe.

— Măria sa te pofteşte la palat, banule!...

Vorbeau cu bunăvoinţă. Nu ca unuia căruia-i vrei răul. Îi întinseră şi un răvaş. Banului, de tulburare, îi jucau literele sub ochi.

— Citeşte-o tu, îl rugă pe Pîrvu.

Acesta citi:

— «Potrivit poruncii luminăţiei sale sultanului Baiazid şi sfaturilor lui Ali-beg, doresc prieteşugul tău, banule. Şi pentru ca prieteşugul acesta să rămînă trainic, pîrcălabul Gherghina, fratele doamnei mele, Rada, a hotărît să-i dea feciorului tău, Danciu, de soţie, pe fiica lui, Hrusana».

Căpitanul Ion nu auzi mai departe cuvintele citite de Pîrvu din scrisoarea lui vodă.

«Sultanul Baiazid? Ali-beg? Danciu ginerele lui Gherghina, cumnatul domnului? Nu! Nu era cu putinţă! Fratele măriei sale Vlad? La fel ca Radu cel Frumos? Atît de repede îl părăsise şi noul domn pe Ştefan?»

Să fi văzut cum îl privea acum Neagoe pe Ion!

Neagoe şi ai lui îşi primiră înapoi armele. Oştenii lor le ridicară din grămada de lîngă poartă.

— Şi pentru noi n-ai nici o veste din partea măriei sale? îl întrebă Ion pe trimis.

Ochii îi erau înceţoşaţi. Un dangăt de înmormîntare îi suna în urechi.

— Ba da. Să păstraţi liniştea ţării şi să nu vă amestecaţi în treburile ei! Puteţi pleca nesupăraţi cîtă vreme nu îi veţi da prilej de mînie măriei sale.

Ion coborî scările urmat de Zane şi Eufrosin. Jos îl aştepta Vîlsan.

Banul voi să-şi repeadă oştenii asupra lor, dar trimişul îl opri:

— Porunca măriei sale sună să se petreacă totul în linişte. Să nu te ciocneşti cu Ion... încă... rînji el viclean.

Banul înţelese tîlcul poruncii.

— Va să zică, îşi bătu el fiul pe umăr, ne vom înrudi îndeaproape cu vodă!... Să ne aducă trei butoaie de vin.

Urale izbucniră din piepturile Craioveştilor şi-a slujitorilor lor.

Ograda se umplu de zgomot.
— Să bem şi să ne veselim! hotărî banul.

*

Ion gonea, ca un rătăcit, prin păduri. Dar cugetul nu i se liniştea. Primise între timp şi vestea că lui Vlad Călugărul noul sultan Baiazid al II-lea hotărîse să-i dea „steag de domnie". Era întîia oară cînd un domnitor român primea un astfel de steag. Trimiţîndu-i-l, sultanul voia să-i arate că îl consideră numai un trimis al Porţii în propria lui ţară. Odată cu această «cinste», tributul se făcuse de două ori mai mare. Iar norodul era dator să dea Porţii grîne, miere, vin, sare, carne, piei, şi cîte altele.
Doamne! Unde a ajuns biata ţară?

*

Dintre fetele pe care căpitanul le adusese cu sine una n-avusese unde să se mai înapoieze. Cu prilejul unei incursiuni a lui Ali-beg, tatăl şi fratele său fuseseră traşi în ţeapă, sub învinuirea că îl ajutaseră pe căpitanul Ion. Mama ei îşi închisese ochii de durere. Iar casa le fusese făcută una cu pămîntul.
Era o copilă subţirică, de nici şaisprezece ani, fiica unui fost oştean al lui Ţepeş, pe nume Oprea.
— Ţineţi-mă la voi, îi rugase ea pe cetaşi. Poate aveţi nevoie să vă spăl, să vă cos, să vă gătesc, pînă voi izbuti să-mi găsesc un rost undeva.
— Noi am avea nevoie, rosti, dînd din mîini, încurcat, Zane. Numai că viaţa noastră este mult prea grea, mai ales pentru o fată tînără ca tine.
— Căpitane Ion, se gîndi Eufrosin, n-ar fi bine să-i încredinţăm acestei fete creşterea şi îngrijirea copiilor tăi, rămaşi fără mamă?
Lui Ion i se luminară ochii. Fata, deşi puţintică la trup, se vedea inimoasă şi harnică.
— Ai vrea?
— Cum de nu? se bucură ea. I-am văzut aci, în tabără, pe copii. Au ajuns de izbelişte. Dar mie îmi plac. Am să le fiu o mamă bună.
Căpitanul zîmbi: «O fetiţă ca ea mamă?»
Copiii, auzind că fata va rămîne cu ei, îi săriră de gît.
— Şi noi cum o să-ţi spunem? întrebă Ioana.
— Mi-ar place să mă numiţi „mamă", zise ea cu tristeţe în glas, uitîndu-se în ochii căpitanului. Dar ştiu că nu se poate. Pe mama voastră adevărată n-o veţi uita niciodată şi nici n-aş vrea acest lucru.
— N-o vom uita niciodată, întări Dan.
— Spuneţi-mi aşa cum mă cheamă, Draga!
— Draga, Draga! Ce nume frumos!
— Voi fi sora voastră mai mare.
Ioana continua să cînte:
— Draga!... Draga!...
Ochii căprui ai fetei străluceau de fericire. Găsise trei suflete care o puteau iubi cu-adevărat! Ce-şi mai putea dori într-o vreme atît de crîncenă ca aceea?
Căpitanul îi puse palmele pe umeri. Ceva neînţeles îl făcea s-o simtă pe copila aceasta nevinovată aproape de inima lui. Poate pentru că tatăl

fetei fusese un oștean de-al lui Țepeș! Poate pentru că murise, împreună cu feciorul său, din pricină că-l ajutase pe el! Sau poate și fiindcă ea era atît de dulce și sfioasă, curată ca o floare albă de primăvară.

— Îți mulțumesc!

— Mai mult sînt datoare să-ți mulțumesc eu. Mi-ai dat un cămin. Am și eu, acum, un «acasă».

Îi luă apoi pe copii și, vegheați de Vîlsan, ca să nu li se întîmple nimic pe cale, porniră tustrei spre căsuța căpitanului Ion, din nou ridicată în marginea pădurii, pe una din măgurile Coziei.

*

Bătrînul dădu și mai departe foile îngălbenite. Toate acestea va trebui să le cunoască în amănunt și să le înțeleagă Vlăduț. Din nenorocire, el, Evghenie, pisarul mînăstirii Tismana, fostul căpitan al măriei sale Vlad, nu mai are prea mult de trăit. Și încă n-a ajuns cu scrisul unde-ar fi vrut. Iar Vlăduț este încă prea fraged.

Cîte nu sînt însemnate pe-aceste foi!...

În sala largă, susținută pe stîlpi de piatră încrustați, Ion îi vorbește lui Vlad Călugărul.

— Înțelege, căpitane Ion, îi răspunde acesta, că trebuie să răbdăm și să așteptăm. Crezi că în inima mea nu sălășluiește, ca un vierme, mîhnirea? Primesc porunci din partea lui Baiazid. Ali-beg îmi intră în casă ca un stăpîn. Scrîșnesc din dinți, dar nu pot face nimic.

— Ține sus fruntea. Nu te înjosi. Și, la nevoie, ia armele în mîini.

— N-am dreptul.

— De ce?

— Ar însemna să-mi pustiesc țara.

— Îmi rostești aceleași cuvinte ca și Basarab cel Tînăr, dar bine, țara este pustiită și-așa. Numai marile moșii ale unor boieri care au prieteni printre otomani sînt cruțate. Așa încît norodul n-așteaptă decît să-ți înalți cugetul...

— Ar curge sîngele zadarnic, fără să izbîndesc nimic.

Glasul lui vodă se făcuse jalnic. Aproape plîngea.

— Nu vrei să te ridici pentru țară și mă tem că Ali-beg îți va da poruncă să-l însoțești, la fel ca Țepeluș, în vreo altă bătălie, fie împotriva moldovenilor, fie a transilvănenilor. Cum, frații de sînge și limbă să se macine luptînd între ei? Cred că ești dator să te gîndești cum îți vor judeca o asemenea faptă urmașii.

Vlad Călugărul se ridică de pe jilțul unde era și se apropie de fereastră. Firele albe din barba lui ascuțită îi scînteiară în lumina amurgului.

Se aflau în palatul din Tîrgoviște. Venise vara și domnitorul suferea de căldură. În București nu-i plăcea să locuiască, pe de-o parte din pricina zădufului, pe de alta fiindcă orașul era plin de turci. Și Ali-beg îl vizita prea des.

Venise la Tîrgoviște cam împotriva voinței otomanilor.

Prin ferestrele larg deschise pătrundeau miresmele pădurilor de pe dealuri.

Vlad Călugărul răsuflă adînc. Știa prea bine că Ion avea dreptate, dar își dădea seama și de slăbiciunea lui.

«Voievozii, și-ai Transilvaniei și-ai Moldovei, gîndi el, așteaptă ca, la orice năvălire, otomanii să se izbească întîi de mine. Pieptul meu să-i oprească. Pe urmă abia să se îndrepte spre ei. Dar cîtă vreme voi putea eu să-i opresc? Poate o dată, poate niciodată! Oricum, pînă la sfîrșit, aș cădea.»

Doamna Rada ceruse intrare la vodă. Venea însoțită de Hrusana, fiica fratelui ei Gherghina, cununată numai de cîteva săptămîni cu Danciu Craiovescu. Vodă îi dăduse el însuși nepoatei sale cu acest prilej o zestre bunicică, două moșii întinse, o coastă întreagă, împădurită, de munte, în Argeș, un rînd de case arătoase în Tîrgoviște, cirezi, turme și herghelii.

Hrusana voia în seara aceasta să-i mulțumească.

— Mă iartă, căpitane Ion, vorba noastră pe astăzi s-a terminat.

— Te-ai încuscrit cu Neagoe...? mai stărui Ion.

— Ali-beg mi-a cerut!...

— Ali-beg!... Ali-beg!... A ajuns turcul să hotărască și cu cine să ne încuscrim?

Vlad' Călugărul se întoarse spre căpitan.

— Nu-mi place să fiu mustrat! Sînt domnitorul țării, nu uita. Și nu-ți îngădui să mă certi. Cine are, ca mine, o răspundere atît de mare, știe ce face...

— Ar trebui să știe...

— Întreci orice măsură.

— Rămîi cu bine, măria ta.

— Du-te sănătos!

.Ion se îndreptă spre ușă.

Cei doi străjeri își desfăcură halebardele, pe care le țineau încrucișate, și căpitanul ieși.

La capătul de jos al scării îl aștepta Eufrosin cu doi cai de dîrlogi. Stătea de vorbă cu unul dintre străjerii curții.

Săriră amîndoi pe cai și plecară.

— Știai, îi spuse din mers Eufrosin, că Staico din Bucov și Barbu Craiovescu au fost chemați de Ali-beg?

Staico din Bucov era însurat cu Caplea, fiica lui Vlad Călugărul și-a Radei. Fiind ginerele lui vodă, fusese înălțat la rangul de prim sfetnic. Și era prieten la toartă cu Barbu Craiovescu.

«Dacă Ali-beg i-a chemat pe Staico și Barbu Craiovescu, înseamnă că se vor petrece lucruri însemnate, cugetă Ion. Trebuie să aflu numaidecît despre ce este vorba.»

Corabia se legăna domol pe Dunăre. Tot țărmul românesc fusese curățat de oameni. Aici veniseră în dimineața aceea Staico din Bucov și Barbu Craiovescu cu alți cîțiva boieri de seamă ca să primească, în numele lui Vlad Călugărul, poruncile lui Ali-beg.

Barcazul care-i purtase pînă la corabie pornise spre malul celălalt, la Nicopole, ca să-l aducă și pe Ali-beg.

În sfîrșit, begul sosi, însoțit de o suită numeroasă de otomani și tătari. Cu toții se urcară pe punte.

Apa era liniștită. Cerul senin. Și cetatea se putea vedea în toată puternica ei măreție, cu turnurile înalte, crenelate. Nimic nu se schimbase în cei aproape treizeci de ani de cînd trei băieți îndrăzneți, îmbrăcați în straie

ienicerești, izbutiseră să scape de-acolo, înfruntînd cele mai mari primejdii.

Întîi begul, apoi suita acestuia și, în cele din urmă, Staico din Bucov și Barbu Craiovescu pătrunseră în încăperea de pe punte, unde urma să aibă loc întîlnirea.

Turcii și tătarii luară loc pe sofale, iar valahii pe scaune.

Ali-beg făcu un semn și cineva din suită îi aduse o hartă fixată pe o scîndură lată, învelită în piele. Pe hartă era desenată Moldova.

— Peste douăzeci de zile pornim, spuse begul. Și uitați-vă pe unde atacăm. Trecem pe-aici...

Cu un bețișor subțire, Ali-beg arăta locurile de unde urmau să înceapă lupta oastea turcească și tătărască.

— Ghiaurul Ștefan va fi încolțit ca lupul în bîrlog... Prea mult și-a jucat caii fără pedeapsă...

Planul întocmit cu grijă de generalii lui Baiazid și care trebuia să ducă la înlocuirea lui Ștefan era întreg aici.

— Foc!... Corabia a luat foc! se auzi un glas.

— Foc!... Foc!... Foc!...

Panica se stîrnise pe punte. Marinarii se repeziră să-i ajute pe Ali-beg și pe trimisul hanului tătarilor din Crimeea, uitîndu-i pe cei doi valahi. În chip cu totul neînțeles, focul izbucnise pe corabie nu dintr-un singur loc, ci din trei. Barcazul era departe. Comandantul corăbiei nu mai știa ce să facă. De un asemenea ghinion nu avusese încă niciodată parte. Și tocmai cînd era Ali-beg pe punte! Dădu ordin să se ridice pînza albastră prin care barcazul era chemat înapoi, dar acesta, nu se știa din ce motive, întîrzia să se întoarcă.

Deodată se băgă de seamă că și barcazul ardea. Iar pe corabie limbi roșii și fierbinți lingeau puntea.

— Bărcile!... Lăsați bărcile!...

Numai că și bărcile fuseseră cuprinse de flăcări.

Ali-beg spumega. Pe toți îi va trage în țeapă, împreună cu comandantul corăbiei. Urlă:

— Aceasta nu poate fi decît mîna...

— ...căpitanului Ion, îi răspunse cineva de lîngă el.

Acel cineva își smulse de pe cap fesul de marinar turc și-i arătă lui Ali-beg harta care fusese pînă mai adineauri înfățișată trimișilor tătari și valahi.

Harta, frumos împăturită, fusese ascunsă sub fesul său.

Ali-beg își scoase hangerul:

— Prindeți-l!

— Spune-i lui Baiazid că-i mulțumesc pentru că mi-a trimis întreg planul atacului asupra măriei sale Ștefan!

— E căpitanul Ion!

Dar nimeni nu-l mai asculta. Căpitanul îl apucă pe Ali-beg de umeri și-i dete brînci în apă. Tocmai la timp, căci focul începuse să-i și cuprindă anteriul.

Ali-beg de-asemenea îmbătrînise. Hainele atîrnau pe el grele. Nu mai avusese timpul să și le scoată. Cu toate astea, era încă puternic. Își mișca brațele voinicește. Iar frica îi da și mai multă vigoare.

Pe corabie, marinarii turci se străduiau zadarnic să stingă focul. Acesta fusese aprins cu pricepere. Un fum gros și urît mirositor se înălța în

fuioare groase spre boltă. (Corabia avea în cală catran.)

Trîmbițele și tobele răsunau din cetatea Nicopole. Cineva striga:

— Arde corabia pe care se află begul!... Să plece în largul fluviului bărcile!

Din depărtare, ceata de călăreți a lui Ion privea corabia și barcazul care se mistuiau pe încetul și se scufundau tot mai mult în apa gălbuie a Dunării.

— Numai de nu li s-ar fi întîmplat nimic alor noștri! se îngrijoră Eufrosin.

— Îl vezi tu pe căpitanul nostru dînd greș?

— A, nu... Asta nu... murmură Eufrosin.

Rămaseră acolo nemișcați, așteptînd.

Începuse să se însereze cînd, de departe, se auzi galopul cailor.

Și căpitanul întrebă:

— Sînteți aici?...

— Aici! chiuiră. Aici!...

Ștefan rîse cu poftă ascultînd întîmplarea povestită de căpitan. În minte și-l închipuia pe Ali-beg, spaima lumii, bălăcindu-se, cu toată îmbrăcămintea pe el, în Dunăre.

Știa că Ali-beg îi prinsese frica lui Ion în urma pățaniei de la Gherghița. Și, pesemne, spaima îi înțepenea mădularele numai cît îi auzea numele, dar cu-atît mai vîrtos cînd îl mai și vedea.

De-aceea Ștefan rîdea cu-atîta poftă. Dar rîsul i se potoli și se sfîrși într-un zîmbet. Un zîmbet care-i ședea întotdeauna bine, deoarece fața bălană a domnitorului, cu mustața stufoasă, era parcă anume făcută pentru zîmbet. Acesta îi aducea pe chip un fel de lumină, care-i făcea pe cei din preajmă să se simtă bine.

Pe masă fusese întinsă harta cu liniile de desfășurare ale atacului, așa cum fusese întocmită de strategii cancelariei lui Baiazid.

— Va să zică, Vlad Călugărul, pe care l-am urcat în scaun, îi ascultă orbește pe turci... Nesocotind nevoile și voința țării...

Chipul lui Ștefan se mohorî.

— Vlad Călugărul nu este decît un al doilea Alexandru Aldea, un domn slab, la mîna anumitor boieri... îi întregi cuvîntul Ion.

— Un domn care vrea să stea ca pisica pe vatră, unde e mai călduț, și să-și mănînce îmbucătura în liniște, fără să se ostenească prea mult. Conducerea treburilor obștești a încredințat-o lui Staico din Bucov, ginerele său. Acesta, împreună cu Barbu, hotărăsc cum vor ei.

— Nu cumva bătrînul Neagoe rîvnește scaunul domnesc pentru unul din fiii săi?

— Ai ghicit, măria ta. La un sfat de mare taină al familiei, Neagoe-banul de la Craiova și ceilalți trei fii ai săi au hotărît să facă tot ce le stă în putință ca să-l așeze pe Barbu domn.

Lui Ștefan îi plăcea felul de-a istorisi al lui Ion. Vorbea repede și în așa fel încît parcă vedeai aievea cele întîmplate și pe acela despre care povestea.

— Ambițioasă familie!

— Numai că le stau în gît atît Basarabeștii, cît și, bineînțeles, Drăculeștii. Cu toate că nici dintre Drăculești, în care îmi pusesem toată nădejdea,

nu pare să se ridice încă vreun vlăstar care să întoarcă ţara, potrivit vrerii norodului, la vremurile lui Mircea sau ale măriei sale Vlad.

— Ce bărbat a fost Ţepeş! recunoscu Ştefan. Cu toată deosebirea de vîrstă şi fire, am fost ca nişte fraţi. Un oştean asemenea lui la cîrma Ţării Româneşti ar făptui minuni. Norodul se mai gîndeşte la el?

— Norodul vrea să creadă că măria sa Vlad trăieşte ascuns pe undeva. Şi că se va-ntoarce într-o zi, ca să-i gonească pe turci. Că va împlini în ţară şi, împreună cu măria ta, în lume, dreptatea!

— Aşa se crede?

— Aşa!...

Ştefan rămase pe gînduri. Se găseau în casa cea veche, domnească, din tîrgul Romanului. De pe uliţe pătrundeau zgomotele obişnuite ale vieţii de fiecare zi. Vestiţii meşteşugari ai tîrgului, pe care chiar ieri îi cercetase măria sa Ştefan, trudeau cu hărnicie. Unii în fierării, dogării, olării, alţii în cojocării, pielării, abagerii şi-n cîte şi mai cîte ateliere de meşteşugărie. Dar cea mai mare larmă o făceau tot ucenicii meşterilor pietrari, care lucrau la ridicarea noii cetăţi de apărare a măriei sale. Cetatea se construia pe malul stîng al Siretului şi trebuia să fie gata cît mai degrabă.

— Eh! O să trăim şi-o să vedem! zise într-un tîrziu Ştefan. Ar fi bine totuşi să ştim ce va face sultanul. Potrivit acestei hărţi, urma ca el să pătrundă în partea de sus a Moldovei. Îşi va păstra, sau nu, planul?

Bucuros de faptul că reuşise să aducă harta, Ion îşi dete cu părerea:

— Cred că şi-l va păstra.

— Baiazid-Veli este un sultan nestatornic în orice şi asta mă face să cred că şi-l va păstra.

* *

Căpitanul zace într-o chilie a mînăstirii Bistriţa moldoveană, încredinţat de Ştefan celui mai vestit lecuitor din cîţi se găseau pe vremea aceea în Moldova, călugărul Sofronie.

Ştefan avusese dreptate. Aflînd Baiazid că harta căzuse în mîinile lui Ion dăduse poruncă să se schimbe planul. Părăsind ideea de a urca în Moldova de sus, unde oricum n-ar fi izbutit să pătrundă, se îndreptă, cu toate nesfîrşit de marile lui armate, către Chilia şi Cetatea Albă. Îl însoţeau hanul Mengli Ghirai şi Vlad Călugărul.

Lupta fusese crîncenă, mai ales în jurul Chiliei. Şi Ion căzuse rănit. O suliţă îl lovise în umărul stîng şi-o sabie îi despicase coiful, rănindu-l greu la cap.

Oricine altul s-ar fi lăsat învins, dar Ion, cu sîngele şiroindu-i din răni, continuă să lupte.

Vîlsan reuşi să-l tragă din bătălie, abia cînd, încercuit de tătari, sta gata să se prăbuşească.

Şi-acuma zăcea, în mînăstire, pe-o laviţă, fără speranţa de-a mai scăpa cu zile.

Un slujitor de credinţă trimis de domnitor se afla şi el acolo, pentru a vedea cu ochii lui ce se întîmplă cu Ion.

— Toate leacurile folosite de mine nu l-au ajutat cu nimic, îl înştiinţă Sofronie. Căpitanul, în urma despicăturii din ţeastă, şi-a pierdut şi auzul şi văzul. Rana i s-a obrintit. Fierbinţelile nu mai încetează. Şi bănuiala mea este că va muri curînd.

— Dar cum de i s-a înrăutăţit atît de mult şi aşa de repede starea? Cînd a fost adus aici încă mai vorbea.

— Mai vorbea, este adevărat. Cînd însă a aflat că unul dintre pîrcălabii Chiliei, cuprins de spaima morţii, şi-a pierdut firea şi, împotriva voinţei tuturor celorlalţi luptători din cetate, fără să mai aştepte sosirea măriei sale Ştefan, i-a deschis porţile lui Baiazid, mîhnirea lui a fost atît de-adîncă, încît l-a cuprins o sfîrşeală din care nu s-a mai trezit nici pînă astăzi.

— L-a durut prea mult această înfrîngere pricinuită de frica unui pîrcălab bicisnic! adăugă trimisul. Nu trebuie să uităm că la cetatea Chilia a ţinut cel mai mult Ţepeş, în vremea cînd el o stăpînea. De-aceea a luptat, poate, cu-atîta deznădejde sub zidurile ei, căpitanul Ion!

Sofronie îşi clătină, amărît, capul:

— Ce folos că Baiazid a fost, pe urmă, silit de oştile măriei sale Ştefan să se retragă dincolo de Dunăre, dacă aceste două puternice cetăţi, Chilia şi Cetatea Albă, au rămas în mîinile lui? Iată ce i-a otrăvit sufletul! Otrava, iscată întîi în inimă, i s-a împrăştiat în tot trupul. Şi nu mai poate să se lecuiască. Aşa că, ştiind eu — care sînt nu numai lecuitorul, ci şi groparul mînăstirii Bistriţa — ce trebuie făcut într-o asemenea împrejurare, am luat toate măsurile trebuincioase pentru ca moartea căpitanului să nu ne găsească nepregătiţi.

— Măria sa Ştefan, mai glăsui trimisul, a poruncit să i se înştiinţeze familia. Şi va da tot ajutorul ca aceasta să poată ajunge aici cît mai grabnic. Nădăjduieşte măria sa că, poate, simţindu-i alături pe cei dragi, viteazul căpitan îşi va reveni.

— Soarta sa, din păcate, oricît s-ar strădui măria sa, îşi dete, trist, cu părerea Sofronie, este pecetluită. Nimic nu-l mai poate lecui.

— Cu toată această părere a sfinţiei tale, măria sa te roagă să-i primeşti şi să-i găzduieşti familia, ce va veni curînd, pe cît este cu putinţă mai bine. Nimic nu trebuie precupeţit cînd este vorba de căpitanul Ion!

Familia, adică Dănuţ şi Ioana, însoţiţi de Draga, sosiră, într-adevăr, cu ajutorul bunului Ştefan, mai curînd decît erau aşteptaţi.

Copiii se azvîrliră la pieptul tatălui. Plînseră, îi sărutară chipul, bineînţeles fără ca muribundul să-şi dea seama, şi nu voiau să se mai despartă de el. Cu greu, Sofronie şi Draga îi desprinseră de-acolo.

Osteniţi, copiii au fost culcaţi. Şi numai Draga a rămas să-l vegheze pe căpitan. Fata adusese cu ea nişte leacuri. În primul rînd o unsoare, în care se puseseră mai multe buruieni, între acestea numărîndu-se untişorul de cîmp — la vremea înfloririi — pătlagina, smîrdarul şi ghiocelul de munte. Bunica, pe cînd mai trăia, îi spusese fetei că nu se află vreo unsoare mai bună decît aceasta în toată lumea, dacă, bineînţeles, nu se ung rănile cu ea prea tîrziu. Şi alte felurite băuturi întăritoare o învăţase bunica pe fată să fiarbă.

Rămînînd singură cu rănitul, fata îi unse întîi rănile, apoi îi pregăti o băutură îndulcită cu miere şi i-o turnă în gură, picătură cu picătură.

Bolnavul se simţi mai uşurat.

Multe săptămîni rămase apoi Draga neclintită lîngă bolnav.

Căpitanul continua să se zbată între viaţă şi moarte. Conştiinţa nu-i revenea. Nu recunoştea pe nimeni.

Cîteodată, nopţile, Draga se apropia de urechea lui. Ştia că nu putea fi auzită. Şi, totuşi, îi vorbea. Îi amintea de copii şi de voinicii ce-l aşteptau în Ţara Românească.

Unii dintre aceștia veniseră, de altfel, ca să-și ia rămas bun. Deși nici unul dintre ei nu putea crede că un viteaz ca Ion se va da pradă morții cu-atîta ușurință.

Ștefan însuși se repezise o dată să-l vadă. Acolo o întîlni pe Draga, neobosită, la căpătîiul rănitului.

Era o dimineață însorită. Astrul strălucitor al zilei își trimitea prin ferestruică razele călduțe. Fața căpitanului, după atîta suferință, se subțiase. Obrazul lui, înainte ars de soare, se albise. Ochii îi stăteau închiși sub pleoapele grele.

Ștefan vodă văzu cu acel prilej ceea ce nu văzuse încă nimeni.

— Îl iubești? o întrebă pe fată.

Draga își ridică uimită capul și roși pînă la rădăcina părului.

De unde-i aflase această atît de bine păstrată taină măria sa?

Într-adevăr, fata îl îndrăgise pe Ion. Aceasta se petrecuse cu mult înainte de a fi avut prilejul să-l vadă și să-l vorbească. Tatăl și fratele său îi povestiseră atîtea despre vrednicia, cinstea, curajul și înfățișarea lui. Iar din baladele cîntate în popor, aflase alte multe însușiri ale vestitului și credinciosului căpitan al lui Țepeș.

Venise apoi vremea să-l cunoască în pridvorul casei lui Neagoe de la Craiova. Se apropiase de el, împreună cu toate celelalte fete menite a fi trimise lui Ali-beg. Ea însăși nu-i vorbise nimic, dar inima i se oprise în piept. Căpitanul i se înfățișa întocmai așa cum și-l închipuise în visurile ei de fată: frumos, semeț, însă cu o privire blîndă și chiar puțin amară.

«Nici nu este de mirare, gîndise ea, cînd viața l-a încercat atît!»

— Hai, hai, o trezise, în clipa aceea, Ștefan din gînduri. Mărturisește pe față. Nu e nevoie să-ți ascunzi simțirile. Și mie-mi este drag.

La întrebarea lui, așa cum li se întîmpla celor mai mulți dintre oamenii care aveau fericitul prilej de a se afla în apropierea voievodului, fata se dădu pe față.

Căzu în genunchi înaintea măriei sale, îi sărută poala hainei și îi destăinui cinstit că este cel dintîi bărbat pe care inima ei l-a îndrăgit. Și că, orice s-ar întîmpla, nu va mai iubi pe nimeni altul în viață.

— Ajută-l să se vindece, o îndemnă domnul. Dragostea fierbinte și curată a unei tinere fete slujește cîteodată lecuirii unui rănit mai mult decît toate fierturile, oblojelile și toate celelalte leacuri din lume.

Domnul adusese cu sine o minunată dveră — o perdea lucrată din porunca lui pentru porțile împărătești ale mînăstirii. Dvera înfățișa biruința asupra morții.

Pe fată, gîndul acesta, al vieții ce poate învinge moartea, o îmbărbătă.

Mai ales că Ștefan, înainte de plecare, o mai îndemnă încă o dată să nu se lase înfrîntă.

— Te voi asculta și voi lupta pînă la capăt pentru viața căpitanului Ion, măria ta, îl încredință ea.

Numai că lunile treceau. Venise toamna. Copacii desfrunziți de pe dealuri se frămîntau în vînt. Și suferința continua să stăpînească ființa celui drag.

Este adevărat că fierbințelile îi mai trecuseră. Nu se mai zbuciuma atît în somn. Și osul, în țeasta lovită, începu să se lege.

Ceea ce o turbura pe Draga cel mai mult era faptul că Ion nu își revenea nici un moment cu totul în fire. Deschidea ochii, dar aceștia căutau în gol.

Dănuț îl apuca de mînă, Ioana i se anina de gît, Draga îi vorbea, Sofronie la fel, fără ca el să-și întoarcă privirile spre ei și fără să dea cel mai mic semn că-i aude și-i înțelege.
Începuse să se aprindă focul în vatră. Se-apropia iarna. Lupii dădeau tîrcoale tot mai apropiate satelor.
Într-o seară poposi la mînăstire Vîlsan. El era omul în care căpitanul avea cea mai mare încredere. Și, înainte de a cădea sub zidurile Chiliei, lui îi încredințase conducerea cetelor sale.
Vîlsan încercă să-i povestească cîte ceva din cele ce se petreceau în țară sub cîrmuirea lui Vlad Călugărul.
A fost pentru prima oară cînd Ion și-a întors puțin ochii către cineva. Și Sofronie și-a dat cu părerea că bolnavul merge spre bine.
Treptat, treptat, Ion își îndreptă tot mai des privirile către copii și Draga. Nu se putea mișca. Corpul îi era înțepenit. Dar de auzit se părea că începuse să audă și încă din ce în ce mai bine. De-aceea, nopțile Draga îi cînta și-i povestea ca unui copil.
În altă zi, fetei i se păru că rănitului, în timp ce ea îi vorbea, îi apare un zîmbet pe buze.
— Copii, tatăl vostru zîmbește, îi chemă ea pe Ioana și Dănuț care, deși se apropia seara, încă se mai jucau prin ogradă.
Amîndoi alergară într-un suflet, și Ion reuși să-și întoarcă spre ei nu numai ochii, ci și capul. Draga observă că încerca să-și miște și degetele.
Îi apucă degetele, i le încălzi între palme, îl mîngîie pe obraz și începu să joace de bucurie, prin chilie, ținîndu-i pe amîndoi copiii de mîini.
Draga mergea pe șaptesprezece ani. Dănuț pe șapte și Ioana împlinise cinci, dar văzîndu-i pe tustrei jucînd prin chilie nu știai care dintre ei era cel mai copil.
Ațîță focul, îl înveli pe Ion și mai bine sub cergi și îi aduse licoarea din buruieni pregătită cu mîinile ei.
Tocmai atunci, Sofronie îi vesti sosirea unor noi oaspeți. Aceștia îi spuseseră călugărului că sînt niște susținători ai cetelor de răzvrătiți.
Ion își întoarse din nou capul. Îl auzise bine pe Sofronie. Voia să vorbească, deschidea gura, își încleșta și-și descleșta degetele, fără să poată însă rosti nici un cuvînt.
— Cred că ar fi bine să amînăm întîlnirea pe mîine, spuse Draga. Începe să se însereze. Căpitanul este ostenit. Am trăit astăzi cu toții tulburări prea mari.
— Oaspeții stăruie, zise Sofronie. Mîine vor pleca în zori. Și vor, neapărat, să-l vadă pe căpitan.
— Bine! se învoi cu greutate Draga. Numai să nu întîrzie în chilie prea mult.
— Nici vorbă!... Nici vorbă! .
Sofronie alergă să-i înștiințeze pe călătorii care așteptau afară că sînt bine-veniți.
Cînd ajunse la ei, aceștia tocmai îi iscodeau și pe ceilalți călugări asupra stării sănătății căpitanului. Se ridică de pe laviță? Umblă? Mînuiește armele? Și altele de felul acestora.
Aflaseră totul și se grăbiră să intre în chilie, călăuziți de Sofronie și primiți cu destulă nemulțumire de Draga.
Întîiul care păși era un bărbat ager, deși puțin cam vîrstnic, îmbrăcat într-o zeghe mițoasă. Călca țanțoș și se vedea că fusese oștean. Obrazul,

pe partea stîngă, era brăzdat de urma închisă a unei răni, care urca de la mustață spre ochi.

— Să trăiești, căpitane! îi ură el cu glas răsunător.

— Am venit să te vedem cum te mai afli! adăugă al doilea, un subțiratec ușor aplecat de spate și cu capul pleșuv. Acesta cerceta, cu atenție, prin toate colțurile, chilia. Și ochii i se opriră, fugar, asupra sabiei. Sabia care fusese, de altfel, agățată la căpătîi, pe perete, din porunca lui Ștefan, sub cuvînt că bolnavul, cînd se va vindeca, să se simtă numaidecît în apele lui.

Al treilea se strecură-și el pe ușă. Avea o haină lungă de șiac, însă, pe dedesubt, dacă s-ar fi uitat cineva cu atenție, ar fi văzut că purta o cămașă de zale.

Către al treilea mai ales se îndreptară privirile bolnavului. Acesta gemu și era limpede că voia să spună ceva. Degetele i se zbăteau, agitate. Draga văzu că ele se mișcau cu mult mai liber decît înainte.

— Ești ostenit, hai? îl întrebă întîiul. Bine că te-am văzut cum arăți! Mă bucur...

— Să-l lăsăm să se odihnească! luă iar cuvîntul al doilea.

Al treilea se apropie de laviță, cu spatele la ceilalți.

— Am adus niște leacuri din țară, zise încet. Cu ajutorul lor ai să te poți odihni... în veci... bine...

Vru să mai adauge ceva, dar Draga îi rugă să părăsească încăperea.

După plecarea celor trei, fata îl căută pe Sofronie și-i spuse că este neliniștită.

— Pentru ce? rise Sofronie. Căpitanul arată din ce în ce mai bine.

Ea se sfii să-i spună că alta îi este pricina îngrijorării. Și cu aceste cuvinte se despărțiră.

Făcliile fuseseră stinse. În chilie nu mai ardea decît sîmburele de lumină al candelei.

Cu toate astea, căpitanul întîrzia să adoarmă. Draga, care-i veghea, ca de obicei, somnul, așezată pe un scaun cu spătar, îl simțea cum încerca să se miște.

Strădiunța îl făcea să răsufle greu.

Fata îi puse palma micuță și caldă pe frunte.

Fruntea-i era îmbrobonată de sudori.

Prin minte, revăzu clipa cînd privirile lui Ion se întîlniseră cu acelea ale bărbatului îmbrăcat în haină de șiac. Privirile li se ciocniseră ca niște săbii de oțel, făcînd parcă să țîșnească din ele scîntei.

«Nu mai încape vorbă, s-au recunoscut, cugeta Draga. Și sigur că se urăsc! Doamne, ce se va întîmpla?»

Ar fi vrut să alerge la Sofronie. Numai că așa, fără temei, ea, o fată tînără, să năvălească în crugul nopții la un bărbat în chilie? Chiar dacă acesta era călugăr și, pe deasupra, cu barba colilie. Nu se cuvenea! Și ce-ar fi spus, pe urmă, starețul? Și-așa de-abia se învoise s-o găzduiască în mînăstire. Și asta numai fiindcă rănitul era un oștean de frunte și, pe deasupra, ocrotitul lui Ștefan. Iar Ștefan poruncise ca totul să fie îngăduit cînd era vorba de sănătatea și binele căpitanului Ion.

Bolnavul gemea pentru a doua oară în acea seară. Draga luă o așchioară din vatră și cu ea aprinse din nou făclia. Încercă să înțeleagă ce voia să spună Ion.

Deodată pricepu. Ochii acestuia se îndreptau spre sabie.

— Sabia o dorești? Dar cum să ți-o dau? Nu o poți ține în mîini. Și de cine te îngrijorezi? De cei care au venit? Te temi pentru copii?

Ochii lui Ion scînteiară. Fusese deci vorba de copii. Să-i ia din chilia unde-și aveau culcușul pe-aceeași laviță cu ea și să-i mute?

Draga se zbuciuma chinuită de întrebări.

Luă sabia din cui și i-o puse lui Ion în partea dreaptă, pe laviță, aproape de palma lui.

Parcă se mai liniștise. Cu degetele încordate, se străduia, fără să izbutească, să-i prindă mînerul.

Văzînd că nu reușește, gemu a treia oară.

— Ce să fac? îl întrebă Draga. Să mut chiar acum copiii? Bine, îi iau și-i culc pe lavițele slugilor din cuhnie. Lavițele sînt largi, slugile obosite, copiii și ei adormiți. Nici n-o să se simtă. Dar cum să te las singur? Să n-am grijă? Să mă zoresc?

Draga îl înțelegea tot mai bine ce spunea din ochi.

Deschise ușa și se furișă pe sala rece de piatră. Din mers auzi niște glasuri. Vorbeau destul de încet, dar recunoscu ușor vocea aceluia care intrase întîiul la Ion în chilie:

— Vom fi răsplătiți din plin!

Pentru ce să fie răsplătiți? Pentru moartea lui Ion? A copiilor? Cine erau oamenii aceștia?

Vru să strige. Strigînd, călugării ar fi sărit, sigur, în ajutor. Dar cum putea să învinuiască niște oaspeți ai mînăstirii care nu făptuiseră nimic? Numai pe niște vorbe ascultate de ea dincolo de o ușă și pe niște bănuieli iscate dintr-un schimb tăios de priviri? Ar fi copilăresc. Pe de altă parte, dacă nu cheamă imediat pe cineva în ajutor, s-ar putea ca, peste foarte puțin timp, să fie prea tîrziu.

N-apucă să-și termine gîndul, și ușa lîngă care se afla scîrțîi. Fata se ascunse după ieșitura de lîngă scara a peretelui. Întîi ieși cel cu haina de șiac. Ținea în mînă un hanger. Acum era, într-adevăr, prea tîrziu. Fata abia mai răsufla. Spaima o strîngea de gît, sufocînd-o. Nu mai putea rosti nici un cuvînt. Ieși și-al doilea, și-al treilea. Veniseră înarmați cu hangere și pumnale. La cea mai mică mișcare a ei, ar fi înjunghiat-o. Nici n-ar fi apucat să dea alarma. Pe urmă, nici vorbă, l-ar fi răpus pe căpitan și, poate, pe Dănuț și Ioana.

Cerul era acoperit de nori. Pe sală și pe scară, întunericul puteai să-l tai cu cuțitul. Unul dintre bărbați trecu pe lîngă ea. O atinse cu mîneca. Era acela cu haina de șiac. Părea a fi o căpetenie.

— Pășiți cît puteți de încet, spuse el. Să nu vă simtă călugării. Bateți ușor și cînd fata vă-ntreabă cine sînteți, răspundeți... tu, Gheorghe, să răspunzi: «Părintele Sofronie!» Pe urmă înșfăcați fata. Astupați-i gura. Faceți-i de petrecanie. Și vă repeziți la căpitan. Cu el va merge ușor. N-are cum să se apere. Și dacă am terminat și cu el, alergăm la copii. Știți unde dorm?

— Știm! răspunse chelul.

— Caii i-ați lăsat afară?

— Afară!

«Copiii, gîndi Draga. N-am apucat să-i pun la adăpost. Încotro s-o iau? Dacă m-aș depărta puțin și-aș striga? Ucigașii n-ar pierde zadarnic vremea. S-ar repezi la chilia unde doarme Ion. Și, cum el este fără apărare, l-ar străpunge într-o clipă cu săbiile. Pe urmă ar fugi. Ce să fac? Ce să fac? Să mă reped în chilie. Să trag zăvorul și apoi să chem în ajutor.

Acesta este lucrul cel mai bun. Însă repede, repede...»

Așa făcu. Porni iute în vîrful picioarelor.

— Parcă... mi s-a părut că umblă cineva, zise unul.

Draga îl auzi. Se trase în umbra zidurilor și se grăbi. Dincolo de colț e chilia unde se află Ion.

A ajuns. Atinse ivărul, dar o mînă îi cuprinse pe neașteptate, din spate, umărul. Se întoarse și înaintea ei îl văzu pe bărbatul în zeghe mițoasă.

Se rezemă de ușă.

— Ce vreți? Nu vă las înăuntru!

— Vîră-i hangerul în piept! Ce mai aștepți? mormăi omul în haină de șiac.

Mîna celui în zeghe mițoasă se ridică. Tăișul ascuțit al hangerului sclipi într-o fărîmă de lumină scăpată printre nori. Numai că Dragăi orice spaimă îi trecuse. Simți o furie cum nu o mai încercase niciodată. Se repezi cu unghiile drept în ochii celui care o amenința. Bărbatul scrîșni:

— M-a orbit!... Omorîți-o!

Și el însuși lovi cu hangerul. Draga se aplecă și se feri într-o parte. Vîrful armei se înfipse în lemn.

— Unde e? zise cel de-al doilea.

Draga lupta ca un flăcău. Ascultase odinioară povestindu-i-se despre Oltea și neînfricarea sa. În suflet simțea și ea crescîndu-i o putere ca de bărbat. Aplecîndu-se, întîlnise cu mîinile, pe jos, o piatră mare, ajunsă cine știe cum pe-acolo. O apucă și-l izbi, cu toată tăria, în cap, pe cel de-al doilea.

Întîiul, cu ochii sîngerînd, bîjbîia prin beznă. O prinse de veșminte. Bluza-i pîrîi, și asta o făcu să se tragă puțin deoparte.

Cel de-al doilea, lovit în cap, căzuse în patru labe și se zvîrcolea de durere pe lespezi.

Unde era însă cel de-al treilea, în haină de șiac și cu privirea cruntă? Pe sală se făcu lumină. Văzu ușa chiliei deschisă. Făclia, pe care o lăsase înăuntru aprinsă, răspîndea, prin întredeschizătura ușii, o lumină ce i se părea orbitoare.

«Ion! Atunci... bărbatul cu ochii crunți trebuie să fi și pătruns înăuntru!»

Strigă:

— Ajutor!... Ajutor!... L-au răpus pe căpitanul Ion!...

Îl izbi și pe cel cu zeghea mițoasă în cap cu piatra. Acesta se clătină și se sprijini de zid, ținîndu-și amîndouă palmele pe ochi:

— M-a orbit, nelegiuita!... M-a orbit!...

Draga îi ridică hangerul căzut și, strîngîndu-și cu mîna stîngă, la piept, bluza ruptă, se năpusti în chilie.

Ușile celorlalte chilii începură să se deschidă. Cel dintîi, numai într-un fel de cămășoaie lungă, din pînză de cînepă, și cu un retevei gros în mînă, se ivi Sofronie. Făcliile se aprindeau pe de-a rîndul. Toaca începu să bată.

Pe negîndite se ivi și Dănuț, de mînă cu Ioana.

Cei doi bărbați cu capetele sparte se văicăreau.

Sofronie, îmbrăcat în cămășoaia lui largă și lungă pînă la pămînt, cu reteveiul în mînă, alerga bezmetic.

«L-au omorît pe căpitanul Ion?»

— Cu voi ce e pe-aici? îi întrebă pe cei doi.

Dar fără să le mai aștepte răspunsul, bănuind ce s-a întîmplat, pătrunse înăuntru ca adus de furtună.

În chilie, se aştepta să-l găsească pe Ion zăcînd pe laviţă într-un lac de sînge. Cînd colo, priveliştea cea mai neînchipuită îl aştepta.

Căpitanul Ion era în picioare. Cu sabia ridicată. Draga avea şi ea în amîndouă mîinile cîte un hanger.

Cînd Sofronie intră, căpitanul, istovit, se lăsă să cadă pe laviţă.

Draga plîngea şi rîdea în acelaşi timp. Iar în genunchi, la picioarele lor, se vedea ucigaşul cu ochii crunţi.

— S-a ridicat din morţi! apucă să bîlbîie Draga, arătîndu-l pe Ion.

Simţind ce se petrece afară, şi anume că Draga lupta pentru viaţa lui, căpitanul, aflat pe calea vindecării, îşi adunase toate puterile şi izbutise nu numai să se ridice de pe laviţă, ci încă să-şi mai apuce şi sabia. Năvălind în chilie, ucigaşul — tot un năimit al Înaltei Porţi şi care mai avusese de-a face cîndva cu Ion — rămăsese încremenit.

Îl ştiuse pe căpitan lungit pe laviţă, fără putinţă de-a se mişca, şi iată-l în picioare, cu sabia în mînă.

Întîmplarea aceasta îi tăiase pe jumătate avîntul. Totuşi, se îndreptase spre el cu hangerul întins. Atunci se năpustise în chilie şi Draga.

— În genunchi! îi poruncise Ion ucigaşului.

— Şi azvîrle-ţi hangerul, adăugase Draga.

Ucigaşul cătă spre dreapta. Acolo, cu un hanger în mînă, era Draga. Înaintea lui, sabia tăioasă a lui Ion. Din spate, se-auzeau paşii lui Sofronie şi glasurile celor care ieşeau din chilii. Iar cei doi soţi de nemernicii ai lui se tăvăleau afară, pe jos.

De frică, văzînd că nu mai are nici o scăpare, îşi aruncase arma — pe care i-a ridicat-o tot Draga — şi căzuse în genunchi.

Copiii se repeziră, fericiţi, în braţele părintelui lor. În timp ce ucigaşii fură trimişi sub pază domniei, la Suceava, unde-i aştepta o osîndă aspră.

Lui Ion, odată cu această întîmplare, parcă i se rupsese ceva, vreun zăgaz al sîngelui. Se simţea împrospătat. Sîngele-i curgea prin vine năvalnic. Limba i se dezlegase. Braţele şi picioarele şi le mişca în voie.

Leacurile pe care Draga i le dăduse, cu dragoste şi grijă, atîta vreme, aveau cele mai bune urmări.

Sprijinit de fată, căpitanul se putea plimba acum prin ogradă. Se juca laolaltă cu copiii. I se aduse şi calul. Goni cu el peste cîmpuri. Îşi mînui armele. Încetul cu încetul devenea iar omul de altădată.

Ştefan, aflînd vestea, se bucură nespus.

Nu mai trecu mult timp, şi căpitanul, însoţit de copii şi Draga, plecară la Suceava, unde-l chemase domnul.

— Vezi, căpitane, glăsui Ştefan cînd i se înfăţişară tuspatru, i-am spus acestei frumoase fete că unde nu pot izbîndi leacurile, face o adevărată minune dragostea. Te-ai vindecat şi viaţa i-o datorezi în primul rînd ei. Căpitanul îl asculta neclintit. Ea este, continuă voievodul, pe cîte am auzit, şi o foarte bună mamă a copiilor tăi.

Căpitanul îşi privi copiii. Dănuţ sta drept, înaintea lui Ştefan, într-o ţinută de adevărat oştean. Ochii lui însă erau umezi.

— Pentru ce plîngi? îl întrebă voievodul.

— Mi-am adus aminte de moartea mamei!

— Sărmana Oltea s-a dus! Şi vouă, copiilor, vă trebuie o mamă. Nici un copil nu trebuie să rămînă fără grija şi dragostea unei mame.

— Noi avem o mamă, răspunse în locul băiatului Ioana, care, ce e drept, nici n-avea cum să şi-o mai amintească pe Oltea.

Se repezi la Draga și-o prinse cu amîndouă mînuțele de gît. Draga o îmbrățișă și ea pe fetiță, sărutîndu-i fierbinte obrajii.

— Avem o soră mai mare care ne ține loc de mamă, o corectă băiatul, cu o seriozitate aproape bărbătească, privind-o pe Ioana mustrător. O soră, pe care o iubim foarte, foarte mult, însă... o soră, apăsă el pe cele din urmă două cuvinte.

Draga o lăsă pe Ioana din brațe. Inima-i zvîcnea.

— Așa e. Are dreptate Dănuț, zise. Sînt sora lor mai mare. Îi apucă pe amîndoi copiii de mînă. Tustrei îngenunchiară înaintea voievodului. Acesta le făcu semn că pot părăsi încăperea. Și numai Ion rămase ca să mai vorbească împreună cu domnitorul lucruri de-ale războiului și păcii.

*

Vlad Călugărul, în haina lui verde, bogat împodobită, care-i plăcea atît de mult, călărea în frunte pe un cal murg. De sub poalele hainei i se vedeau șalvarii roșii, pe care-i îmbrăcase ca să-i facă plăcere lui Ali-beg.

De-a dreapta și de-a stînga lui se aflau sfetnicii, între care, la loc de cinste, se vedeau Staico din Bucov și Barbu Craiovescu.

La Siret se opriră pentru a-l aștepta pe Ali-beg, care trebuia să sosească dintr-un ceas într-altul. Acesta venea cu o armată, al cărei număr exact Vlad Călugărul nu-l aflase, dar trebuia să fie, așa după cum i se dăduse să înțeleagă, una dintre cele mai mari din cîte năpădiseră vreodată pămîntul Moldovei.

În sfîrșit, tobele răsunară. Și gărzile de spahii, bine înarmate, care deschideau drumul, se iviră. Caii acestora fuseseră aleși numai albi. După ei, veneau achingiii, călări pe cai negri.

Priveliștea era înfricoșătoare. Caii tropoteau. Armele oștenilor otomani sclipeau. Și întreg pămîntul se zguduia sub această uriașă năvală ce se îndrepta spre Moldova.

Țara Românească și Poarta, prin înțelegerea dintre Baiazid al II-lea și Vlad Călugărul, deveniseră, chipurile, prietene. Numai că prietenia acestora era doar a celor de sus. Norodul n-avea nici un folos de tras dintr-o astfel de prietenie, ci dimpotrivă. Trebuia să asigure hrana oștenilor și-a animalelor, carele pentru transporturi și bărbații de dîrvală. Aceasta afară de atîtea și atîtea alte angarale. Încît, cu toate poruncile și amenințările domniei de-a nu-și părăsi casele, oamenii piereau ca duși de vînt, de cum se auzea că se apropie otomanii — „prietenii lui vodă".

Armata musulmană înainta către rîul Siret printr-un ținut pustiit de locuitori.

Vlad Călugărul și suita lui descălecară. Slujitorii îi aduseră pe o tavă pîine și sare. Și vodă îi întîmpină pe otomani.

— Bine-ai venit, strălucirea ta!

Ali-beg rupse o bucată de miez din pîine și o muie în sare. Mestecă puțin pîinea și apoi o scuipă, stropind, ce-i drept fără să vrea, haina verde și bogată a domnitorului.

Vlad Călugărul se strîmbă. Cîteva firimituri îi ajunseseră și pe obraz, dar nu îndrăzni să se șteargă. Se stăpîni și înaintă cîțiva pași pînă ce ajunse pe covorul persan.

Cu o zi înainte plouase și begul se mînia cînd era silit să calce cu cizmele prin noroi. Astfel că, în cinstea lui, din porunca lui vodă, fusese în-

tins pe pămînt covorul acela persan. Descălecă, făcînd primul pas, de pe cal, pe spinările încovoiate a doi arapi. Aceştia, cu povara pe spate, îngenunchiară, apoi se lăsară pe burtă. Mişcarea fusese atît de lină încît turcul nici n-o simţi.

Alte covoare lungi şi înguste fuseseră întinse pînă la cortul în care begul urma să se odihnească trei-patru ceasuri şi unde avea să se hrănească, împreună cu domnul.

Înainte de a gusta din friptura de pui, otomanul rupse şi îi întinse o bucăţică lui Vlad Călugărul.

— Mănîncă, hakan Vlad. Vreau să văd dacă pasărea ta n-a fost otrăvită.

N-avusese loc, de altfel, nici o întîlnire a begului cu Vlad — cu toate că se dădeau drept prieteni — fără ca domnitorul valah să nu fi fost jignit.

Voievodul gustă, şi-abia atunci Ali-beg catadicsi şi el să mănînce.

În timp ce se hrănea — cu toate că, în cartea sfîntă a otomanilor, Coranul, una dintre cele mai aspre porunci era aceea ca drept-credincioşii să nu soarbă nici o picătură de vin — Ali-beg făcu un semn. Voievodul înţelese. Ridică de pe o tavă de-argint aşezată lîngă divan un ulcior cu vin dulce de Drăgăşani, şi begul bău însetat. Se şterse la gură cu mîneca şi oftă. Nimic nu-i făcea mai multă plăcere decît vinul acesta, dulce şi aromat, din viile de pe Olt.

— Te-am chemat, îi rosti voievodului begul, fiindcă am să întorc pe dos Moldova... şi doresc să fii faţă... Voi pustii Suceava şi voi aşeza un nou domn.

— Pe cine? se grăbi vodă.

— Ai să vezi. Îţi voi spune după ocuparea cetăţii, răspunse din vîrful buzelor begul.

Bătu din palme, chemînd astfel slujitorii să-l dezbrace, se răsturnă pe divan şi, vegheat de arapi, fără să se sinchisească de prezenţa voievodului, începu, curînd, să sforăie.

Vlad Călugărul se ruga în biserică:

«Doamne, miluieşte-mă, fă ca în luptă să nu dau ochii cu Ştefan, cel care m-a urcat în scaun. Fereşte-mă de pedeapsa lui! Şi fă ca oştenii mei, care se ţin fraţi cu cei ai Moldovei, să m-ajute şi să nu mă părăsească de la-nceput... Ce să fac? Sînt silit să mă plec sultanului, ca să nu năvălească şi-n Ţara Românească şi să fie mai rău. Ajută-mă, Doamne! Ajută-mă!»

Aprinse la altar lumînări pentru vii şi la ieşirea din biserică pentru morţi.

Deodată trîmbiţele începură să sune. Lui Vlad i se muie de tot curajul. Calul îl aştepta în uşa bisericii. Încălecă şi, înconjurat de Staico din Bucov, Barbu şi ceilalţi mari boieri, căpitani şi slugi, porni.

Bărbia îi tremura.

— Se află alături de Ştefan şi căpitanul Ion, îl înştiinţă pe Ali-beg cineva.

— Unde e Bradomir?

Bradomir (pe numele lui adevărat Bradmer) era un mercenar. Făcuse un timp parte din oastea lui Ali-beg. Dar de peste un an se tocmise în cetele lui Staico.

Puternic, îndrăzneţ, mercenarul acesta înalt, ciolănos, cu păr şi musteţe roşii, născut pe ţărmul Balticii, fusese tocmit de Ali-beg pentru zece

ducați-aur să-l răpună pe Ion. El era, de altfel, acela care-l izbise, sub zidurile Chiliei, pe la spate, cu sabia. Dar Ion scăpase. Și Bradomir se temea, la rîndu-i, să nu-l întîlnească în bătălie pe Ion.

— Prima dată ai dat greș, îl mustră, tăios, Ali-beg. Nu l-ai lovit destul de tare. Acum îți poruncesc să-l cauți în bătălie și să-ți îndrepți greșeala. Mi-l aduci prins sau îl ucizi. Aceasta este dorința cea mai fierbinte a luminăției sale sultanul.

*

De sub coiful rotund, părul bălai-cărunt i se scurgea lui Ștefan pe umeri. Părea cu mult mai tînăr decît era.

— Întîi vom porni noi, hotărî el, ca să-l lovim în inimă pe fiorosul beg. Iar cele două aripi de oaste să-l înconjoare. Nu uitați că avem să-l plătim sîngele bătrînilor, femeilor și copiilor noștri nevinovați, răpuși de oastea begului. Și că el a năvălit peste noi, cu gîndul să ne subjuge.

Iureșul se iscase. Și, încă de la primele izbituri, Ali-beg își roti calul și se porni la goană, fără să țină seama ce se mai întîmplă cu oastea.

— Ali-beg, stai!... Ali-beg! striga, în urma lui, Ștefan. Așteaptă să ne înfruntăm!

Ali-beg zbura însă pe calea spre Chilia, unde dorea să se-ascundă, părăsindu-și, în prăpădul dezlănțuit de oastea lui Ștefan, spahiii, ienicerii și achingiii.

Cît de făloasă sosise oastea otomană, și cum se înapoia!

La fiecare popas, Ali-beg cobora de pe cal, dar fără să se mai sprijine pe arapi, să calce pe covoare persane ori să apuce să mai tragă, împotriva poruncii Coranului, cîte-o sorbitură de vin!

Calul i se împotmoli, și el se răsturnă în noroi. Abia de izbuti un spahiu, Mustafa, să-l smulgă din tină.

Pe alt drum, Vlad Călugărul fugea mai abitir. Vodă își pierduse haina bogată, verde, în dreptul unui izvor. Încercase să răsufle și să se răcorească un pic. Se zvonise însă că se află în preajmă Ion. Și, uitîndu-și de haină, rămas numai în șalvarii roșii, vodă încălecase. O luase din nou la sănătoasa. Mai mult de jumătate din oastea musulmană pierise în timpul acestei groaznice urmăriri. La fiecare pas, otomanii — cîți nu se dădeau prinși — vărsau valuri de sînge.

Din cetele domnești, iarăși, mai bine de două treimi trecuseră încă de la-nceput de partea lui Ștefan. Și-ar fi trecut cu toții, de nu s-ar fi temut că Staico avea să le pedepsească familiile la întoarcerea în țară. Așa se prefăceau numai că luptă, pe cînd, de fapt, mai mult dădeau ajutor fraților moldoveni.

Pe o cîmpie din apropierea Chiliei, oastea lui Ștefan ajunge și nimicește resturile năvălitorilor lui Ali-beg.

Căpitanul Ion îl caută pe Staico din Bucov. Lîngă Staico trebuie să se afle și Bradomir. Și nu pentru că-i despicase coiful dorește să-l găsească. Deși lovitura i-o dăduse din spate. Legea neomenească a războiului, la urma urmelor, îngăduie vrăjmașilor să se răpună fără să țină seama din ce parte izbesc. Îl caută însă pe Bradomir pentru că mercenarul acesta, după învățul lui Ali-beg, strigase:

— Noi sîntem pentru supunere, în fața luminăției sale sultanul, și împotriva diatei lui Țepeș!

— Iată omul, i-l arată deodată Vîlsan pe Bradomir lui Ion.

Bradomir îl recunoaşte şi el pe căpitan. Cîmpia se întinde pînă departe spre mare. Ciulinii cenuşii se rostogolesc haihui, mînaţi de vînt. Tot aşa pare că se rostogoleşte şi Bradomir în încercarea lui deznădăjduită de a-şi scăpa ticăloasa viaţă.

Calul lui Bradomir fuge, aici pierind pe după cîte un pîlc de copaci, aici reapărînd. A ajuns la un lac mărginit de tufe sălbatice de măcieş. Fructele roşii ale măcieşului par picături de sînge căzute pe frunze. Bradomir întoarce calul spre dreapta, dar este prea tîrziu. Ion i s-a ivit în faţă ca un duh neîmblînzit al dreptăţii.

Calul lui Bradomir, obosit, plin de spumă, sforăie, clătinîndu-şi capul cu coama stufoasă, ca şi cum şi el s-ar lepăda de nevrednicul său stăpîn.

Bradomir îl priveşte pe Ion ţintă. De teamă, nu numai trupul, ci şi sufletul i-a amorţit.

Dă să-şi ridice sabia, dar mîna nu-l ascultă. Capul îi arde sub coif, ca şi cum i-ar fi fost pus pe jăratic.

Din urmă a sosit Vîlsan.

— Căpitane, dă-mi voie să-l pedepsesc eu.

— Nu! zice Ion, continuînd să-l privească ţintă pe Bradomir.

Acesta izbuteşte să-şi desfacă din inelele de fier coiful şi şi-l azvîrle. Coama de păr roşcat îi arde ca o flacără. Ochii îi sînt holbaţi si însîngeraţi, gura căscată, lăsînd să i se vadă dinţii de lup.

— Iartă-mă, căpitane, bolboroseşte. Te-am vîndut turcului pe zece ducaţi-aur. Poţi să-mi iei viaţa.

Căpitanul continuă să-l privească ţintă.

Şi Bradomir, zgîlţîit de frică, se prăbuşeşte. Platoşa îi bufneşte pe pămîntul uscat. Vîlsan descalecă. Îl întoarce. Nu mai răsuflă. Îi ia sabia, i-o frînge pe picior şi cele două bucăţi le-azvîrle în lac. Apa le înghite cît ai clipi, rotindu-se în cercuri din ce în ce mai mari.

*

Bat clopotele la Putna. Întreg ţinutul s-a preschimbat într-o mare, ce se tălăzuieşte pînă hăt cine ştie unde, pe dealuri.

Unii au venit de departe, foarte departe, din satele de lîngă Dunăre sau mare, de pe pămînturile stăpînite din moşi-strămoşi de răzeşii şi plăieşii lui Ştefan.

Unii dintre aceştia sînt bătrîni, cu mustăţile albe, stufoase, aşa cum îi plăcea şi domnului să le poarte. Cei mai mulţi dintre ei păstrează încă urmele rănilor căpătate în atîtea nenumărate lupte cîte s-au dat cu toţi cei care au năpădit peste ţară.

— Doamne, cine ne va mai apăra şi cine se va mai strădui pentru binele nostru? se jăluieşte, cu lacrimi în ochi, un bătrîn. Cine îi va mai conduce pe moldoveni la luptă, în timp de primejdie?

— Marele nostru Ştefan cel Bun şi Sfînt a domnit patruzeci şi şapte de ani, două luni şi trei săptămîni, lămureşte mulţimea unul dintre pisarii mînăstirii Putna.

Plăieşii îşi amintesc unele din bătăliile la care au luat parte alături de El:

— Doljeşti, Orbic, Baia, Lipnic, Podul Înalt, Războieni, Catalpug, Codrul Cosminului, Lenţeşti, Sipinţi şi-atîtea altele...

— Turcii, tătarii, însă și ungurii, leșii...
— A dorit pacea, dar nu s-a dat înapoi nici de la luptă cînd a fost vorba de neatîrnarea Moldovei...
Cîteva bătrîne vorbesc după mintea și închipuirea lor:
— Cînd a închis el ochii, pămîntul s-a clătinat și s-a crăpat pe-alocuri...
— Semne cerești neobișnuite s-au arătat...
Bat clopotele, cu dangătul lor cel mai dureros. Pentru că domnul cel atît de viteaz și înțelept al Moldovei s-a dus.
Bogdan, fiul său, noul domn, în straie cernite, este de față. Boierii, căpeteniile de oaste și trimișii străini îl înconjoară.
Între toți aceștia se află și cetașii lui Ion.
Doar Ștefan era acela care le spusese, în ajunul luptei de la Scheia, de lîngă Roman, că oriunde îi vor înfrunta pe dușmanii limbii și credinței lor va fi tot pentru binele și libertatea pămîntului strămoșesc. Și asta fie că bătălia se va da în Țara Românească, în Moldova sau Transilvania.
Bat clopotele parcă plîng. Și cu toate că sîntem în luna lui Cuptor, cerul e înnegurat. Norii întunecați au coborît dinspre munți. Văzduhul miroase a ploaie.
Ion merge în cortegiul care-l poartă pe Ștefan spre lăcașul său de veci.
Prin minte îi trec cuvintele rostite de cronicarul polon Dlugosz:
«O, bărbat admirabil, cu nimic mai prejos decît eroii vechimii, pe care îi admirăm așa de mult. Dînsul este cel dintîi între principii lumii care, în vremurile noastre, a cîștigat o victorie atît de strălucită asupra turcilor. După judecata mea, dînsul este cel mai vrednic căruia să i se dea puterea și conducerea militară peste toată lumea și lui să i se încredințeze, prin sfatul, prin înțelegerea și hotărîrea cea de obște a tuturor creștinilor, demnitatea de comandant suprem și duce împotriva turcilor».
Este adevărat că, doar cu cîteva zile înainte de a-și închide ochii, Ștefan îl sfătuise pe fiul său, Bogdan, să nu-și mai pună nădejde în neamurile vecine care nu-l mai ajutaseră cu nimic. Lumea Apusului era și ea sfîșiată de lupte interne. Cel mai bine era, pentru acea vreme, credea el, ca Moldova să ajungă la bună înțelegere cu turcul, *fără să-și jertfească nimic din neatîrnarea, drepturile și libertățile ei.* Și, în schimbul unui tribut, să le asigure pe toate. Atunci însă, adăugase el, «cînd turcul va cere și alte condiții mai grele pentru Moldova, toți sînt datori să se ridice cu armele, să se jertfească pentru libertatea avută de părinții lor și să lupte așa cum a luptat și s-a jertfit el însuși vreme de patruzeci și șapte de ani».
Ion își repetă în gînd îndemnul marelui Ștefan. Și măria sa Vlad, și el însuși, urmîndu-i pilda, tot așa și-au înțeles datoria: să se jertfească pentru libertatea avută de părinții lor.
Simțămîntul acesta l-a făcut pe el, Ion, să lupte vreme de aproape douăzeci și opt de ani împotriva înrobirii otomane pe tot întinsul pămîntului strămoșesc. Și însuși fiul său, Dan, la nici șaisprezece ani împliniți, și-a dat viața apărînd Transilvania.
Pe-atunci Ion se găsea cu ai săi în ținutul Sibiului, alături de celălalt fiu al lui Țepeș: Mihnea.
Neînduplecat ca și părintele lui, Mihnea nu aștepta decît prilejul de a se înscăuna și a-i izgoni pentru totdeauna din Țara Românească pe osmanlîi.
Deodată, s-a aflat că otomanii au năvălit în Transilvania. Și se împrăș-

tie, turbați, jefuind și arzînd, către Ruscior, Șura Mică, Ocna Sibiului, Turnișor, Cisnădie și în alte multe părți.

Îndată voinicii lui Ion, alăturîndu-se oștilor Transilvaniei, se reped la luptă. I se încredințează spre apărare Cisnădia. Între cetași, pentru întîia oară, ia parte la bătălie și Dan.

Bălai, cu ochii albaștri, copilăroși, Dan nu cunoaște teama.

Vreo sută de spahii gonesc de-a lungul unui pîrîu înghețat, urmărind un stol de copile speriate. Fetele vor să treacă pîrîul. Gheața se sparge, și ele alunecă în apă.

În rîsul zgomotos al spahiilor, copilele sînt scoase din apă. Dar așa ude cum se găsesc, în frigul și viscolul tăios, sînt trase pe cai și purtate spre locul unde le-așteaptă batjocura și rușinea robiei.

Dan, cu încă doi cetași, se reped înaintea spahiilor. Încearcă să le oprească trecerea. Sabia lui se rotește ca o morișcă. Capete zboară, trupuri se prăvălesc de pe cai. Dan făgăduiește prin felul său de-a lupta să-l întreacă în meșteșugul mînuirii armelor pe Ion. Numai că, fiind încă prea tînăr, brațul nu-i este oțelit. Loviturile de sabie și suliță pe care le primește sînt tot mai numeroase și mai adînci. Un spahiu îi străpunge cu lancea pîntecul, și băiatul cade. Rămîne însă cu un picior agățat în scară și calul îl tîrăște, nechezînd înfricoșat, peste cîmpul acoperit de zăpadă.

Ion izbutește să-l ajungă. Oprește calul. Trage piciorul băiatului din scară.

Îl ia pe Dan în brațe și-l întoarce acasă.

Draga îl îngrijește cu leacurile ei neîntrecute, dar totul e zadarnic.

Băiatul mai are doar puterea să-și deschidă, pentru ultima oară, ochii.

— Tată, nu te îndurera, îl roagă. De cînd eram mic, m-am gîndit că sînt dator s-o răzbun pe mama. Cînd am apărat pe fetele acelea, am luptat în numele mamei. Am iubit-o atît de mult! Sînt mîhnit că trebuie să mă despart de voi, de viață. Nădăjduiesc doar s-o pot reîntîlni undeva pe ea...

Acestea i-au fost cele din urmă cuvinte. Ochii lui albaștri au înghețat la fel ca pîrîul cel vesel al Cisnădiei.

Cum l-a mai plîns Draga! Ea îl crescuse. Cum îl mai îmbrățișa Ioana!

Căpitanul a îngenunchiat lîngă mormîntul singurului său băiat. Dan al său era o nouă jertfă a neîncetatelor năvăliri otomane.

Alte și alte gînduri îi trec prin minte.

Laiotă Basarab și Basarab cel Tînăr s-au plecat Porții, spre marea mînie a norodului, dar spre folosul lor și-al unor mari boieri. Între marii boieri, Craioveștii ocupă locul cel mai de frunte. Acum, sub Radu, fiul lui Vlad Călugărul, bănia de la Craiova a devenit cea mai însemnată dregătorie.

Radu, numit de boieri „cel Mare", un domn pașnic, se străduiește, ce-i drept, cît poate, să ferească țara de năvăliri și jafuri din afară. Dar vămile de la Dunăre, care aduceau înainte destule venituri, sînt acum în cea mai mare parte supte de otomani și tributul a fost sporit pe încetul de la patru mii la douăsprezece mii de ducați-aur. Tributul apasă din ce în ce mai greu pe umerii norodului. Iar domnul este silit să plece în fiecare an la Poartă pentru a-și reînnoi jurămîntul înaintea sultanului.

Tunurile trag, tobele bat și trîmbițele plîng scoborîrea în mormînt a marelui Ștefan.

Plînge cu hohote mulțimea pierderea marelui domn

Binecuvîntat să fie Ştefan! Un domnitor aşa cum a fost el n-a avut încă Moldova nicicînd.

Nici el, căpitanul Ion, nu va mai avea un ocrotitor şi un sfătuitor asemenea LUI.

Acum se va retrage din nou în Transilvania, unde este dorit şi chemat de fiul lui Ţepeş: Mihnea. Şi poate că împreună cu el...

*

Ioana mireasă!

Cum este cu putinţă?

Lui Ion nu-i vine să creadă.

O ştia mică, jucîndu-se printre flori, purtînd-o în şa, rîzînd în braţele lui.

Şi nici măcar nu avusese timpul să se ocupe de ea.

Draga o crescuse! Cînd o crescuse? Cînd şi cum trecuse vremea?

Draga îi fusese mamă. Dintre cei doi copii — Dan şi Ioana — Ioana o iubea mai mult pe Draga. Şi Dan o iubise, dar el avea mereu sub ochi chipul Oltei din ziua cînd îşi pierduse viaţa. Nu voia s-o apropie prea mult de sufletul lui pe Draga, de teamă ca nu cumva să-i întunece cît de puţin imaginea adevăratei sale mame, Oltea.

Ioana şedea pe scaunul împodobit cu flori albe şi albastre, plăcut mirositoare, de rozmarin, aşa cum i se cuvine unei mirese. Şedea în faţa oglinzii, o oglindă mare, veneţiană, primită în dar din partea voievodului Transilvaniei, Petru de Szentgyörgyi.

În apele strălucitoare ale oglinzii, gingăşia fecioreinică a Ioanei era fără cusur. Draga şi fetele, prietenele miresei, îi pieptănaseră părul şi-i aşezaseră cununiţa.

Fata se ridică în picioare. Rochia lungă, albă, o face să semene cu un crin. Pe umeri, Draga îi pune o mantie dăruită de măria sa Mihnea. Mantia este din brocart purpuriu, mărginită cu o dungă lată de aur. Părul bălai al fetei cade deasupra mantiei ca o ploaie sclipitoare de aur.

Draga s-a dat puţin deoparte şi o priveşte:

— Cît eşti de frumoasă, Ioana! Eşti cea mai frumoasă mireasă pe care am văzut-o vreodată!

În glasul ei răzbate o uşoară undă de tristeţe.

Privirile i se întîlnesc cu acelea ale căpitanului. Pe urmă, Draga se repede să-i mai potrivească Ioanei un fald al rochiei.

Ioana era ca şi copila sa. Este adevărat, Oltea îi dăduse viaţă, dar ea şi numai ea o îngrijise şi tremurase pentru sănătatea şi viaţa fetei, mereu primejduită, în toţi aceşti ani.

— Ce minunat de frumoasă eşti, Ioana!

Căpitanul parcă o vede şi el pentru întîia oară.

Aceasta era fetiţa lui, micuţa lui Ioana? Ce mult semăna cu Oltea!

Şi a venit vremea să se mărite?

Ce noroc va avea în viaţă, în dragoste, în căsnicie?

O teamă surdă îi strînge inima ca o gheară. De-abia se născuse cînd au fost gata să i-o ucidă. De-atîtea alte ori apoi vrăjmaşii i-au pus gînd rău. Şi dacă n-au izbutit a fost numai pentru că Draga i-a stat mereu alături.

Căpitanul îşi întoarce, cu duioşie, ochii spre Draga.

Orbit de frumusețea Ioanei, n-o mai privise de mult pe Draga. Cu toate că ici-colo, în părul ei, se iviseră fire albe, Draga nu își pierduse nici unul din darurile cu care o înzestrase natura.

Obrazul îi era tot fraged, ochii mari, luminoși și mersul vioi.

Draga nu vrusese să se mărite, cu toate că fusese în repetate rînduri cerută. Și rămăsese, cu aceeași putere de dăruire ca în prima zi, alături de el și copii.

Căpitanul știa că Draga nutrea pentru el simțăminte statornice, măcar că tîmplele lui erau acum cu desăvîrșire cărunte. Îl iubise întotdeauna și îl iubea și astăzi, cu-o dragoste tăcută, dar cu-atît mai adîncă, fără a îndrăzni vreodată să i-o mărturisească. Și uneori se întreba dacă Oltea, de-acolo unde se găsea, din necunoscutul tărîm al morților, n-ar fi dorit ea însăși s-o știe pe Draga soția lui.

Fetele, care au împodobit-o pe mireasă, cîntă:

Două doruri într-un loc,
Nu trăbă mai mare foc.
Două doruri într-o țară,
Nu trăbă mai mare pară.

Ioana s-a îmbujorat. Roșeața din obraji o prinde atît de bine. Căpitanul rîde. De-afară se-aude zumzetul ultimelor pregătiri de nuntă.

Toți s-au înveselit.

Fetele cîntă și s-au prins, după datină, într-un joc cu pași mărunți în jurul miresei, «dansul scorușilor».

Ioana a rămas la mijloc, subțire, înaltă, dreaptă, cu cununița de mărgăritar pe cap, în mantia de brocart purpuriu, cu părul de aur revărsat pe spate.

De-ar fi dorul ca vîntul,
S-ar aprinde pămîntul.

Nunta are loc în casele înalte de piatră ale lui Mihnea, case ce fuseseră clădite odinioară de Țepeș, părintele său.

Nuni sînt însuși Mihnea și tînăra lui soție de-a doua, Voica. Fiica lui Mihnea, Ruxandra, face parte dintre druștele care i-au pieptănat miresei părul și-au alcătuit hora. Iar Mircea, fiul lui Mihnea, este «frate de mînă» al mirelui.

Voica o conduce pe fina ei prin camerele largi pînă în sala unde se va desfășura cununia.

Fata pășește prin aceste încăperi de parcă ar pluti. Vălul îi flutură deasupra părului de aur, pe umeri.

S-a îndrăgostit în timpul verii trecute de Baldovin, un urmaș al acelui Baldovin care, cu mai mult de un veac în urmă, fusese sfetnicul apropiat al bătrînului și slăvitului Mircea cel Bătrîn.

Căpetenie de oaste a lui Mihnea și prieten apropiat al fiului acestuia, Baldovin are aceeași credință ca și Mihnea, Mircea și Ion, și anume că diata marelui Vlad Țepeș se cere neapărat împlinită.

Flăcăul era neîntrecut în turniruri. Și, într-un asemenea turnir, care avusese loc la Sibiu, el și-o alesese ca «doamnă a inimii» pe Ioana.

Fetei i se întîmpla pentru întîia oară în viață să fie aleasă drept «doamnă a inimii» unui cavaler în turnir.

Se turburase cumplit, ceea ce o făcuse pe doamna Voica să rîdă de ea cu hohote.

În turnir, Baldovin își doborîse potrivnicii și-i dăruise alesei inimii sale «cununa învingătorului».

Ioanei îi fusese pe plac flăcăul care era nu numai foarte chipeș, ci și nespus de vesel. Seara o poftise la danț. Glumiseră. Rîseseră împreună. Și inimile, dintr-una într-alta, începuseră să se lege.

Se mai întîlniseră după aceea în casa lui Mihnea, unde căpitanul Ion, fiica lui și Draga erau găzduiți.

Intr-o seara, pe cînd amîndoi se plimbau prin grădina casei, Baldovin îi mărturisise Ioanei că o iubește și nu are altă dorință mai fierbinte decît aceea de a o cere de soție. Ioana, cu toate că îi cunoștea prea bine simțămintele — care fată nu-și dă seama cînd e iubită? — își pierduse firea. Fugise în casă, ca o ciută speriată. Sărmanul tînăr își închipuise că nădejdile lui s-au spulberat. Și multă vreme nu mai îndrăzni să se apropie de fată.

A urmat o petrecere de Anul nou în casa lui Mihnea. Mircea dănțuise cu Ioana. Deodată, un slujitor l-a chemat pe tînăr la părintele său.

Și Mircea îl rugă pe Baldovin să se prindă în danț, în locul lui, alături de Ioana. Cu prilejul acesta fură nevoiți să-și vorbească.

Ioana îl mustră pe Baldovin că, fără motiv, se ferește de ea. Acesta-i răspunse că o credea supărată pentru îndrăzneala lui din seara aceea în grădină.

— Supărată? rîse Ioana.

— Așa mi s-a părut!

— Poate oi fi supărată, dar asta numai fiindcă m-ai ocolit...

Atît a fost destul.

S-au logodit și nunta au hotărît-o, cu învoirea lui Ion, curînd.

Mireasa și nașa intră în sala cea mare unde așteptă Mihnea, nașul, împreună cu mirele.

Baldovin îi cere îngăduința nașului și-i iese înainte Ioanei. Îngenunchiază pe lespezi înaintea ei și-i sărută cu sfială mîna.

Ce mîndru arată Baldovin! Poartă o haină scumpă de atlaz cu margini de blană și nasturi din aur. O mantie scumpă îl învăluie. Iar din brîul care-i încercuiește haina se vede ieșind mînerul bătut în pietre prețioase al unui pumnal, primit în dar tot de la naș.

Rar s-a mai văzut vreo pereche atît de potrivită ca Ioana și Baldovin.

Draga s-a apropiat de Ion. L-a prins ușor de braț și ochii i s-au împăienjenit.

După ce s-au unit prin căsătorie, Ioana și Baldovin s-au grăbit să le sărute mîinile amîndurora, așa cum se cuvenea după datini.

— Tată și mamă... zice Ioana.

— Mama ta este altundeva, i-a răspuns Draga. Și cît ar fi fost de fericită să te poată vedea mireasă, așa cum te vedem noi astăzi...

Ioana a prins-o pe Draga de gît:

— Îți mulțumesc din inimă!

Dar Draga, îmbrățișînd-o la rîndu-i, a început să plîngă de-a binelea. Și l-a rugat pe Baldovin să aibă grijă de Ioana.

La timpul cuvenit, Ioana a devenit mamă. A născut un băiat. Și, potrivit

dorinței căpitanului, în amintirea marelui domn, i s-a dat numele de Vlad.

Tocmai atunci s-a întîmplat ca, după un neîncetat zbucium, Mihnea să izbutească a se urca pe tronul părintelui său, Țepeș.

Ce bucurie a fost pe căpitanul Ion nici nu se poate spune. Venise, în sfîrșit, vremea împlinirii diatei lui Țepeș!

S-au pregătit pentru întoarcerea în Țara Românească: Mihnea; fiul său, Mircea; Baldovin cu Ioana, și fiul lor, Vlăduț.

*

Pisarul întoarse încet ultima foaie. Dăduse mereu cîte trei-patru deodată, ca să-și reînvie mai repede amintirile. Și ajunsese la cap. Pînă aici izbutise să scrie.

Pentru Vlăduț făcuse însemnările.

Acum Vlăduț a crescut. A împlinit încă din primăvară cincisprezece ani.

La cincisprezece ani un băiat din Țara Românească este mare. A trăit întîmplări aspre, a trecut prin încercări necruțătoare, a învățat să cîntărească și să judece lucrurile ca un bărbat.

Pe-atunci era încă numai o gîgîlice care nici măcar nu știa să vorbească.

Ioana își ținea în brațe pruncul și singura ființă căreia i-l încredința, din cînd în cînd, era Draga.

Amîndouă călătoreau într-o căruță cu coviltir trasă de. șase cai.

Drumul peste munte fusese greu. Plouase. Caii, deși voinici, din soiul cel mai bun de Făgăraș, păroși și cu copitele mari, trebuiau să se opintească uneori din răsputeri ca să poată trage căruța din hîrtoape sau din făgașurile săpate prin perindarea, în decursul anilor, a mii și mii de alte căruțe sau care.

Trecuseră de Bran și ajunseseră pe culmea muntelui. Din dreptul pintenului de stîncă numit Gruiul, se începea coborîșul spre Țara Românească.

Mircea și Baldovin goniră cu caii pînă deasupra pintenului. De-acolo, priviră cu încîntare în jos. Pămîntul pe care-l visaseră atîția ani de-a rîndul, cu munții, apele, pădurile și cîmpiile sale fără pereche de frumoase, era acolo, îi aștepta să-i aducă «dreptatea» după care tînjea.

— Ioana! strigă Baldovin.

Tînăra femeie dădu la o parte acoperămîntul ferestruicii coviltirului și-și scoase capul bălai.

Baldovin se apropie călare, în galop, de căruță. Mantaua îi flutura, lăsînd să i se vadă sabia cu mînerul sclipitor de argint. Nu voia să aibă nici o bucurie mare fără să i-o împărtășească soției sale.

— Ce este? întrebă ea.

Întinse mîna și arătă zarea. Răspunse gîtuit de emoție:

— Iată!

Sub pînza aburită a depărtării, pădurile se întindeau verzi, coborînd în văi ori cățărîndu-se pe culmi, ca un veșmînt de mătase al muntelui.

— Adu-mi un cal.

Baldovin porunci vizitiului să tragă de-o parte și să oprească. Dezlegă un cal dintre cei care urmau, legați de o altă căruță, convoiul. Îl înșeuă și i-l aduse Ioanei.

Tînăra femeie încălecă și-și ceru în brațe băiatul.

Vlăduţ se născuse în Transilvania, la Sibiu, şi pătrundea pentru întîia oară pe aceste meleaguri.

Ca un făcut, tocmai atunci, pe cer se ivi o spărtură de nori. Şi, prin această spărtură, soarele începu să-şi azvîrle razele.

Ploaia se oprise. Şi mama îşi ridică băiatul cu amîndouă miinile în lumină.

— Priveşte!..

Băiatul dete, bucuros, un chiot.

O pasăre vîslea lin, bătînd greoi din aripi, prin văzduhul umed.

Copilul îşi întinse mînuţele spre ea, de parcă i-ar fi plăcut şi lui să se înalţe în zbor.

Ioana îl strînse, drăgăstos, la piept. Calul porni. Iar Baldovin, aşa călare cum era, îşi cuprinse pe după umeri soţia şi-o sărută pe obraz.

•

Vîntul zgîlţîie fereastra chiliei. Bătrînul îşi scoate rantia. Se dezbracă, se lungeşte pe laviţă şi se înveleşte cu cerga.

Aşa îşi poate urmări mai lesne gîndurile. Priveşte spre vatră. Numai cîţiva cărbuni, pe jumătate ascunşi sub cenuşă, încearcă să mai pîlpîie.

Amintirile-i roiesc. Scînteieri fugare i se alungă una pe alta din minte.

...Iarăşi Bucureştiul. Palatul domnesc cu zidurile sale vechi şi turnuleţele înalte de la porţi.

Sala de unde a reuşit s-o smulgă pe Oltea din ghearele lui Laiotă Basarab-Bătrînul. Jilţul din lemn tare de nuc în care a stat cîndva şi măria sa Vlad. Pe jilţ, Mihnea Voievod, fiul măriei sale Vlad. Curteni pe dreapta şi pe stînga. Vîrstnicii aşezaţi pe jilţuri. Cei mai tineri în picioare.

A sosit şi Mehmed-beg, paşa de Nicopole, cel care are în seamă Ţara Românească, în locul lui Ali-beg. Acestuia-i place să se laude că este «fiul unui domnitor valah», uitînd totuşi s-arate desluşit cine a fost acesta. Cei mai mulţi îl învinuiesc că minte. Sînt cu toate astea unii care cred că ar fi într-adevăr înrudit cu o familie boierească, însă numai prin mama sa, o tînără femeie luată în robie de un turc.

Mehmed-beg are un obraz lătăreţ, cu falca de jos ieşită mult în afară. Ceea ce-i vădeşte adevărata fire sînt ochii. Mici, vîrîţi adînc sub frunte şi întunecaţi, parcă-l străpung pe-acela căruia begul i se adresează.

Cînd a înaintat în rang, Mehmed a trebuit să jure că se leapădă de mama sa şi va lupta oricînd contra valahilor, pentru biruinţa semilunii. Şi ca să nu mai fie nici o îndoială asupra credinţei sale faţă de semilună, fusese trimis în Valahia să prade. Şi el îşi împlinise cu sîrg misiunea, măcelărind nenumăraţi români şi aducînd cu sine o mulţime de roabe.

Ia parte acum, în numele Porţii, la cea dintîi adunare a Divanului, dîndu-i asigurări lui Mihnea că Baiazid, sultanul, îi va fi cu priinţă dacă nu va aduce nici o ştirbire puterii şi drepturilor otomane în Ţara Românească.

Mehmed-beg îşi sfîrşise vorba. Şi Mihnea întinse mîna spre Craioveşti, care se înfăţişaseră de-asemenea la palat.

Se aflau pe jilţurile din primele rînduri, aşa cum stătuseră şi în timpul domniei lui Radu cel Mare. În faţă de tot, fiul cel mare al lui Neagoe, vel-banul Barbu, cu statura lui falnică, înveşmîntat în straie bogate şi cu un brîu lat de atlaz. Alături, vel-vornicul Pîrvu. Şi între ei, dar puţin mai la spate, vel-comisul Danciu-Gogoaşă. Lipseau numai Radu, care în zilele

aceiea era bolnav de lingoare, și bătrînul Neagoe-banul. Acesta din urmă se prăpădise numai cu cîteva luni în urmă și fusese înmormîntat la Craiova.

— Măria ta, luă cuvîntul Barbu-vel-banul, ridicîndu-se în picioare, dar necatadicsind să-și lase un genunchi înaintea domnului. Trecem de bunăvoie de partea măriei tale și vrem să te slujim cu credință.

Privirile lui Barbu cătau nesigure în stînga jilțului domnesc. Acolo se găsea Mircea, feciorul domnului, și căpitanul Ion, cercetîndu-l cu neîncredere pe vel-ban.

— Norodul cum privește venirea și urcarea noastră în scaunul părintesc?

— Știi bine, zise vel-banul, că norodul a ținut mult la tatăl măriei tale, Vlad — fie-i cinstită în veci amintirea și odihnească-se în pace acolo unde se găsește! — și-ți este plecat și supus, gata să împlinească orice poruncă. Atîta că...

Mihnea își ridică fruntea:

— Atîta că?...

— ...nu norodul are vreo însemnătate, măria ta, ci marii boieri...

— Norodul este sarea pămîntului, grăi Mihnea.

— Așa e!... Așa e!... încuviință, fără vreo altă împotrivire, vel-banul Barbu.

— Și ați venit să-mi jurați credință?

— La bine și la rău, măria ta, se ridică la cuvînt vel-vornicul Pîrvu. Vrem să începem o viață nouă, pentru binele țării. Le întindem tuturor mîna, chiar și căpitanului Ion, cu care am avut cele mai dese ciocniri.

— Să fie măcar acum între noi pace și înțelegere, rosti, la rîndul lui, și vel-comisul Danciu-Gogoașă, uitîndu-se însă chiondoriș la Ion.

Mehmed își mișcă falca mult avîntată în afară, își unse buzele cu miere și glăsui:

— Acest lucru îl dorește în cea mai mare măsură luminăția sa Baiazid, stăpînul nostru al tuturora!

— Stăpînul domniilor voastre, al otomanilor, da. Al nostru însă nu! i se împotrivi căpitanul Ion.

— Noi avem un singur stăpîn, pe măria sa Mihnea! adăugă Baldovin.

Cuvintele căzură ca niște pietre pe inima lui Mehmed. Acesta se făcu galben. Degetele-i lungi și vinete frămîntară mînerul lung, de fildeș, al hangerului. Se uită spre garda de musulmani cu care venise, dar nu îndrăzni să înceapă nimic.

Își mușcă limba pînă la sînge, însă nu-și arătă mînia.

— În numele Înaltei Porți și a sultanului, continuă el, mă pun eu chezaș că frații Craiovești își vor păstra cuvîntul!

— Să nădăjduim că va fi așa! murmură Baldovin.

Barbu Craiovescu se făcu însă că n-aude și cel dintîi i se plecă domnitorului, rostindu-și apăsat jurămîntul.

Două seri mai tîrziu avu loc ospățul. Un ospăț simplu, așa cum nu se obișnuia la palat decît în timpul lui Țepeș. Mihnea era de părere că banii puțini ai vistieriei nu trebuiesc risipiți pe ospețe.

La o masă lungă, în mijloc, se așeză Mihnea, avînd-o în stînga pe tînăra și blînda lui soție, Voica, și în dreapta pe Mehmed-Beg. Lîngă Voica

se aflau, în rînd, Mircea, Baldovin, într-un veşmînt scurt, cărămiziu, cu tăietură apuseană, Ioana, ca întotdeauna îmbrăcată în alb, Draga, rugată mult de Ioana să vină, boierii şi căpeteniile de oaste.

Un boier îi şopti lui Danciu că Draga este una dintre acele fete strînse odinioară din satele olteneşti, ca să le dăruiască turcilor, dar căpitanul Ion le scăpase.

Danciu o cercetă îndelung cu privirea pe Draga şi, cu toate că trecuseră atîţia ani, o recunoscu.

Slujitorii începură să aducă bucatele. Boii şi berbecii care fuseseră fripţi erau din cirezile şi turmele vel-banului Barbu, care era acum socotit, în locul bătrînului Neagoe, capul familiei Craiovescu. De altfel, cu cîteva zile înainte, el însuşi poruncise să li se încredinţeze bucătarilor curţii animalele laolaltă cu cîteva buţi pîntecoase de vin, zece butoiaşe cu brînză, unt, grăsime de porc şi multe altele.

Vrînd să se pună bine cu noul domnitor — potrivit şi unei vechi tradiţii — vel-banul nu se uitase. Risipise cu amîndouă mîinile. Fructe, miere, peşte, rachiuri. De toate trimisese din plin, arătîndu-se cît se poate de darnic.

Pînă şi lăutarii ţigani tot de pe moşiile sale erau.

Noul domn era sărac. De pe urma părintelui său nu-i rămăsese decît casa de la Sibiu, loc de refugiu în vreme de restrişte. Iar banii puţini cîţi îi avea şi-i cîştigase cu greu, slujind în oastea regelui Ungariei, Vladislav al II-lea, sau în aceea a voievodului Transilvaniei, Petru de Szentgyörgyi.

Lui Mehmed-beg, ca şi lui Ali-beg, împotriva tuturor învăţăturilor Coranului, îi plăcea cum nu se poate mai mult vinul. Licoarea adusă de Barbu o cunoştea. Nu numai o dată chefuiseră împreună la Bucureşti, Tîrgovişte sau Craiova. Se prefăcea că bea apă, dar, de fiecare dată, îşi schimba cupa şi sorbea vin.

Începuse să se ameţească. Nu prea mai ştia ce face. Da din mîini fără rost. Rîdea tare. Şi mai ales îşi întindea mereu bărbia lată în afară, ca s-o poată privi mai bine pe Ioana.

— O asemenea floare n-am izbutit încă să răsădesc în grădina mea! le şopti însoţitorilor săi.

Fu înştiinţat:

— Aceea în alb este copila lui Ion. O iubeşte ca pe ochii din cap. S-a căsătorit cu Baldovin. Cealaltă, de lîngă ea, mai micuţă la stat, se numeşte Draga. Şi unii bănuiesc c-ar fi soţia căpitanului. Iar alţii susţin că nu.

— Cred că n-am făcut bine aducîndu-te aici! îi spuse Baldovin Ioanei. Begul este numai cu ochii pe tine.

Ioana zîmbi:

— Şi crezi că mi-ar putea face vreun rău? Sîntem doar în domnia măriei sale Mihnea, fiul marelui Vlad. Cine-ar îndrăzni? Şi mă aflu lîngă braţul tău.

Baldovin o cuprinse de mijloc. Pentru întîia oară în viaţă, Ioana lua parte la un ospăţ în palatul domnesc. Rîdea cristalin. Era fericită.

Totuşi glasul uşor îngrijorat al lui Baldovin o făcu să tresară. Parcă se dezmetici dintr-un somn. Se uită la dreapta şi îi văzu pe voievodul Mihnea şi pe fiul acestuia, Mircea, tăcuţi, încruntaţi, atenţi la oaspeţii lor. Abia acum îl zări şi pe Mehmed-beg privind-o lacom. Ochii mici, negri, ai begului azvîrleau scîntei. Îl observă şi pe Danciu. Sub rînjetul lui linguşitor, dar

și batjocoritor în același timp, i se păru că citește o amenințare surdă.
— Vreau să mă duc acasă! îi spuse lui Baldovin.
Mihnea, la intrarea sa în București, le dăduse drept locuință căpitanului Ion și ginerelui acestuia conacul vechi și destul de dărăpănat, care îi aparținuse lui Lazăr, fostul mare logofăt al lui Vlad Țepeș. Conacul se afla în mijlocul unei livezi, pe malul Dîmboviței, în preajma bisericii Sfîntului Gheorghe.
— Nu poți pleca singură, se îngrijoră Baldovin. Noaptea este întunecoasă și cetatea de scaun neașezată încă destul de bine după sosirea noastră aici.
— Ai să-mi dai un oștean din strajă cu mine.
Baldovin se lăsa cu greu înduplecat. Dar cînd o auzi pe Ioana spunînd și că Vlăduț, băiețelul lor, nu se simțise prea bine în acea zi, era cam roșu la obraz și s-ar putea să fi răcit, se hotărî. Îi ceru învoirea căpitanului Ion ca soția sa și Draga să se înapoieze acasă.
Acesta îl întrebă pe Mircea. Și Mircea încuviință.
Baldovin porunci ca trei oșteni din strajă să le însoțească pînă acasă pe cele două femei.
În timpul cînd se pregătea de plecare, Ioana băgă de seamă că begul se ridicase în picioare și vorbea, agitat, ceva cu oamenii lui. Și între Craiovești văzu o oarecare mișcare. Danciu îi șoptea ceva la ureche lui Barbu. După aceea se apropie și el de grupul osmanliilor.
În sala ospățului, aerul devenise greu de respirat. Unii se amețiseră, dar alții, i se păru Ioanei, făceau pe amețiții.
Slujitorii aduceau plăcinte, struguri uscați, păstrați încă din toamna trecută în încăperi răcoroase, mere, pere și alte soiuri de fructe.
Mihnea nu era un om prea vesel. Fusese deprins doar cu greutățile și cu lupta. Petreceri făcea rar și numai cu prilejul nunților și al altor sărbători de familie.
Ospățul acesta însă trebuia să dureze. Așa se obișnuia la curtea din București după înscăunarea unui domn.
Baldovin, în timp ce Ioana se îmbrăca, cugetă că lucrul cel mai bun ar fi fost să o conducă el însuși. Îi mărturisi acest gînd. Dar Ioana se împotrivi. Domnitorul și fiul lui s-ar fi mîhnit văzîndu-l că pleacă pentru o spaimă neîntemeiată a soției sale.
Ioana ieși, însoțită de Dragoș și de cei trei oșteni. Femeile se urcară în caleașcă. Oștenii săriră pe cai. Porțile cele mari ale curții domnești se deschiseră. Dinspre rîu venea un șuvoi de aer rece. Frunzele copacilor foșneau uscat și vîntul le smulgea nemilos.
Baldovin își îmbrățișă soția, din ușa caleștii, încă o dată. Ioana avea în trup un tremur. Ieșise din încăperea caldă și nu era nici prea gros îmbrăcată. Draga îl sărută și ea pe Baldovin, ca o mamă, pe frunte.
Caleașca porni clătinîndu-se prin gloduri. Săltă peste pragul de lemn, îngropat în pămînt, al porții.
Vizitiul își pocni biciul. Caii se încordară și caleașca se pierdu în noapte spre zăvoiul de sălcii.
Ioanei i se întețise tremurul. Dinții îi clănțăneau. Draga își scoase șalul gros de lînă din spate și o înveli.
Din depărtare, răsună galopul unui grup de călăreți.
«Baldovin! gîndi Ioana. Nu s-a lăsat și vine după noi. Sau tata...»
Călăreții înconjurară caleașca.

Ioana deschise ferestruica:
— Cine sînteţi?!
— Porunca domniei! răspunse, răguşit, unul.
Numai că, între călăreţii nou-sosiţi şi cei din strajă, pe neaşteptate, izbucni lupta.
— De ce vă luptaţi între voi? Cine sînteţi?
Unul din oştenii de strajă căzuse cu o lance între umeri. Altul fusese tăiat de sabie.
Cel de-al treilea se repezi la caleaşcă.
— Fugiţi! apucă să spună. Dar o săgeată i se înfipse pe la spate, în gît.
Draga o apucă pe Ioana de mînă şi încercă s-o tragă afară.
Tînăra femeie era ca un copil. De sub mantia roşie de brocart, i se vedea rochia pe care o purtase şi la nuntă. Părea o pasăre albă cu aripile rupte şi însîngerate.
— Vlăduţ! suspină.
Dar vizitiul sări de pe capră. Le împinse pe amîndouă la loc în caleaşcă şi închise uşile.
— Săriţi! Ajutor! strigă Draga.
— Dacă ţipaţi vă spintecăm! le ameninţă pe femei unul dintre călăreţi.
Caleaşca porni în goană, înconjurată de bărbaţii călări.
Draga continua să strige. Atunci vizitiul opri din nou caleaşca. Şi călăreţii o traseră afară pe Draga. Ioana i se atîrnase de braţe:
— Nu!... Lăsaţi-o!... Lăsaţi-o!...
Cineva o lovi peste gură, făcînd-o să-i sîngereze buzele. Altul o împinse înapoi în caleaşcă. Ioana mai apucă s-o zărească pe Draga căzînd. Nu ştia dacă fusese ucisă sau nu. Dar caii trecură peste trupul ei în galop.

În sala de ospeţe a palatului, Mehmed-beg se îmbătase.
— Apă, bolborosea, apă din viile Craioveştilor!
Guşa i se zguduia de rîs.
Mihnea se mohora din ce în ce mai mult. Şi Mircea la fel.
Voievodul părăsi masa. Tîmplele i se zbăteau. Îşi trase jilţul mai la o parte.
Ion se întristă văzîndu-l pe voievod supărat într-o asemenea seară menită petrecerii şi veseliei. Se gîndi că i-ar plăcea să-i înşface pe osmanlîi, cu Mehmed-beg al lor cu tot, şi să-i zvîrle în Dîmboviţa. Să dea în felul acesta semnalul ridicării împotriva puterii lui Baiazid. Aşa cum făcuse Ţepeş cînd îi pedepsise pe Hamza-paşa şi Catavolinos.
Îi împărtăşi, în taină, lui Mihnea gîndul.
Voievodul îi răspunse, tot în taină, că n-a sosit ceasul. Încă nădăjduieşte că-şi va putea orîndui domnia fără sînge.
Zorii începură să se arate, descleştînd din neguri cetatea de scaun.
Zidurile părăginite ale palatului parcă fuseseră acoperite de cenuşă. Rîul ce mărginea ogrăzile palatului curgea clipocind. Toaca de la biserica Sfîntului Gheorghe începu să bată.
Un călugăr, cu poalele anteriului sumese, se zorea spre biserică. Văzu oştenii căzuţi. Dădu alarma.
Fugi şi bătu în porţi:
— Străjeri domneşti ucişi!
Baldovin se prăvăli pe scări.
— Unde-i caleaşca?

Ion se avîntă pe cal. Străbătu în galop zăvoiul. Nu mai avu răbdare să ocolească zidul. Sări, călare, de-a dreptul.

Negru se prăpădise, după ce-l slujise atîta îndelungată vreme, și căpitanul îl îngropase ca pe-un om, ca pe-un prieten. Un armăsar așa cum fusese Negru nu se mai găsea. Dar nici calul moldovenesc pe care-l avea acum, numit Surul, după culoarea părului, nu era de lepădat. Îl dresase și-l obișnuise, ca și pe Negru, să-l înțeleagă, să-l asculte, să nu se teamă nici de zgomotele bătăliei și nici de piedicile ce i s-ar fi ivit în cale.

Tăie drumul printre copaci. Descălecă și urcă scara, sărind cîte trei trepte deodată.

Slujnica îi ieși înainte.

— Unde e Vlăduț?

— Înăuntru, doarme.

Băiețelul se trezise și îi rîdea bunicului nu numai cu gura, ci și cu ochii. Își bătea mînuțele grăsuțe una de alta.

— Mama... Mama...

— Ioana? Draga?

— Încă n-au venit.

Pentru întîia oară în viață, căpitanul simți că tot sîngele i s-a scurs din inimă. Au izbutit? Dar cine?... Cine?... Mehmed?... Barbu?... Danciu?... Și tocmai într-un asemenea ceas, cînd un domn ca Mihnea se urcase în scaun? I se părea de necrezut. Să fi avut ei o asemenea îndrăzneală? Să nu se fi temut?

Pe ușă năvăli Baldovin:

— Au găsit-o pe Draga...

O aduseră în casă și o întinseră pe pat. Fusese înjunghiată și caii îi zdrobiseră trupul. Era plină de sînge.

O spălară, și medicul sas Schmidt, care venise de la Sibiu cu Mihnea, se grăbi la căpătîiul ei. Nu mai avea decît foarte puțin de trăit.

Ion se așezase pe un scăunel lîngă pat. Gîndurile îi huruiau în minte ca niște bolovani curgînd pe o vale.

Iarăși? Pentru a cîta oară? Roxana, Oltea, Draga și acum Ioana. Torturări. Răpiri. Ce inimi de fiare pot să aibă astfel de oameni? De ce să nu se răfuiască numai cu bărbații? De ce să lovească femeile? Răpirile de fete și femei, acest blestemat mijloc de a-și popula haremurile, otomanii l-au folosit în toate ținuturile și țările pînă unde s-au întins.

Draga apucase să mai povestească felul cum fusese răpită Ioana. Vizitiul fusese înțeles cu călăreții.

— Căpitane, îl rugă Baldovin pe Ion, fii bun și vestește domnia că am plecat în căutarea Ioanei. Nu pot întîrzia nici o clipă. Fără ea viața mea nu mai are nici un rost.

— Încotro vrei s-o iei?

— După cîte am înțeles, caleașca trebuie să se fi îndreptat spre Dunăre. O apuc și eu într-acolo... Poate izbutesc să-i ajung.

— Duceți-vă... amîndoi!... N-o lăsați... pe Ioana în ghearele lor! șopti cu buzele albe Draga.

Avea dureri înfiorătoare. Își înfipse unghiile în palme și-și mușcă limba ca să nu țipe.

Cuvintele îi răzbeau din piept cu greutate. Șuvițe fierbinți, subțiri, de sînge, i se scurgeau printre buze.

Lui Ion i se rupea inima.

Cum să se împartă? Ar putea s-o părăsească pe Draga, după ce aproape o viață întreagă se jertfise pentru el?

— Am să... mor! mai murmură Draga. Nu mai sta... pleacă... împreuna cu Baldovin... după Ioana...

Căpitanul își desfăcu brațele. Îi cuprinse trupul zdrobit sub copitele cailor și-o sărută. Îi datora această îmbrățișare. Trăise numai pentru el și ai lui. Murea tot pentru ei.

Mai răsuflă o dată adînc, și chinurile i se sfîrșiră. Pe chip îi rămăsese întipărit un zîmbet. Plecase din această lume zîmbind, îmbrățișată de cel pe care-l iubise, singurul bărbat care-i fusese drag.

Cel puțin ultima clipă a vieții îi fusese înseninată.

— Draga!... Draga!...

Dar Draga nu mai era.

În fața căpitanului nu se mai găsea decît un corp fără viață, care, în sfîrșit, după atîtea suferințe, își găsise odihna.

*

Gonea de-a lungul cîmpiilor, peste munți și ape.

Totul se repeta ca într-un vis urît.

Căpitanul era însoțit de doi dintre prietenii și tovarășii săi de luptă: Zane și Eufrosin. Nici unul nu mai era tînăr, însă nici unul nu se arăta obosit.

Înveșmîntați turcește, cu însemnele unor spahii doborîți pe drum, străbăteau încoa și încolo întinsa împărăție turcească.

Ioana fusese smulsă de lîngă copilașul, soțul, tatăl și prietenii ei de nu se știe cine și dusă undeva, într-un loc necunoscut, pe care nu izbuteau să-l afle.

Încotro s-o mai ia? Baldovin dispăruse și el ca-n pămînt. Cel puțin dacă ar fi izbutit să dea de urma lui Baldovin! Poate descoperise el, între timp, ceva. Și, împreună, le-ar fi fost oricum mai ușor s-o găsească pe Ioana.

Vremea trecea. Vara, toamna, iarna zburaseră. Venise primăvara. Și ei tot mai goneau. Cercetau oamenii din orașe, tîrguri, porturi, de prin preajma cetăților, din hanuri și locuri de popas.

Cutreieraseră imperiul otoman alcătuit din atîtea țări cotropite, de la orașul bulgăresc Tîrnovo, pînă în peninsula grecească Moreea, din așezările sîrbești de pe rîul Sava, pînă la Trapezunt și Bagdad. Străbătuseră ținuturi înverzite sau pustiuri, trecuseră peste munți și plutiseră pe mări. Dar Ioana nu era nicăieri. De fiecare dată, văzuseră că s-au înșelat sau au fost înșelați.

Într-o seară, istoviți, făcură un scurt popas pe țărmul mării, la Smirna — sau Izmir, cum îl numeau turcii.

Vara, sub lumina toropitoare a soarelui, marea Egeii seamănă cu un uriaș cazan de aramă topită. Toamna devine albastră-cenușie. Dar primăvara adîncurile sale se umplu parcă de mărgăritare și cineva nevăzut presară deasupra ei aur.

Grădinile sînt încărcate de flori și păsările, ce se adună aici în nenumărate stoluri, cîntă fără încetare, amețitor.

Căpitanul n-avea însă ochi să admire farmecele primăverii sau culorile mării. Și nici urechi să asculte trilurile păsărelelor.

inima lui era arsă. Un singur copil îi rămăsese, Ioana. Şi unde se găsea? Gingaşă şi ferită de rele atîta vreme cît fusese în casa părintească, pe ce mîini încăpuse? La ce torturi fusese supusă? Ce umilinţe şi înjosiri îndurase?

Încerca să-şi închipuie ce se întîmplase cu ea. Voia să nădăjduiască. Să creadă că totul se va sfîrşi cu bine. Dar adevărul nu putea fi acesta, de vreme ce nici o urmă a Ioanei nu se găsea.

Stăteau tustrei pe ţărmul mării. Cîteva înjghebări şubrede de lemn erau menite să-i adăpostească pe aceia care se găseau în trecere prin Smirna. Pe cît erau de sărăcăcioase pe dinafară aceste înjghebări, pe atît erau însă de bine întocmite pe dinăuntru.

Hangiul, un bărbat tuciuriu, un armean, îi găzduia şi-i ospăta cu atenţie şi cea mai mare bunăvoinţă pe călători. Pe măsuţele scunde, în faţa cărora călătorii şedeau, se aduceau întruna fierturi de verdeţuri, pilafuri cu carne gustoasă şi grasă de batal, dulciuri, fructe şi felurite alte bunătăţi.

Armeanul era deosebit de îndatoritor şi mai ales foarte priceput în pregătirea unor băuturi dulci, dintre care braga era cel mai adesea cerută de oaspeţi.

Tot acolo, pentru desfătarea călătorilor, se mai găsea o tînără grecoaică roabă, dănţuitoare. Şi, de asemenea, un bătrîn cîntăreţ cerşetor — unul ditnre acei nenumăraţi cîntăreţi cerşetori care puteau fi întîlniţi aproape pretutindeni prin locurile de popas din uriaşul imperiu otoman al lui Baiazid.

Tînăra fată dănţuise. Danţul îi încîntase pe cei aflaţi la popas. Mlădierile trupului fetei erau fără cusur. Iar clopoţeii prinşi la gleznele şi încheieturile mîinilor ei sunaseră plăcut şi înveselitor.

Oaspeţii băteau în tactul melodiei din palme.

Monede de toate felurile îi erau azvîrlite la picioare.

Veni şi rîndul bătrînului. Acesta înstrună coardele unei lăute şi începu să cînte:

Amar, amar de sufletele noastre!
Peste întreg pămîntul s-a întins întunericul
Şi zorii nu mai pot să se reverse!
Zorii au fost înlănţuiţi
Şi nu mai au putere să se reverse.

Vocea bătrînului era melodioasă şi cuvintele cîntecului îi făcură să se cutremure.

— Eşti din Ţara Românească? îl întrebă Eufrosin.

— Ca şi voi, v-am auzit adineauri... Şi inima-mi se fericeşte doar cînd aud pe cineva vorbind în graiul părinţilor mei. După ce-mi isprăvesc cîntecul, veniţi mai aproape şi spuneţi-mi: cu ce vînt pe-aici? Dar să vorbiţi încet. În imperiul otoman nu este bine să glăsuieşti prea tare. Şi scîndurile şi pietrele au urechi.

Cei trei prieteni îl lăsară pe cîntăreţ să-şi termine cîntecul. Îl luară între ei şi, după ce-l ospătară, aflară cu uimire că acesta se întorsese numai de cîteva zile din ţară.

— Călătoresc pretutindeni, îi lămuri. Aceasta este soarta noastră, a cîntăreţilor, cunosc o mulţime de limbi, însă de fiecare dată mă întorc, pentru un cît de scurt timp, în locurile de baştină. Pe urmă pot pleca iarăşi în lume, să-mi cîştig pîinea cu unealta aceasta străveche de cîntat.

— Şi ce mai e prin ţară? întrebă nerăbdător Ion.
Cîntăreţul privi cu grijă în jur, deoarece în locul acela se aflau o mulţime de alţi călători şi se putea ca unii dintre aceştia să fi înţeles româneşte.
— În ţară lucrurile s-au schimbat mult, urmă el. Măria sa Mihnea a încercat, la început, să ajungă la bună înţelegere cu Baiazid. Să se păstreze între ei pacea, dar fără amestecul din afară al otomanului. Le-a cerut şi Craioveştilor să înceteze cu trepădeala dintre Bucureşti şi Stambul...
— Asta o ştiu, îi scurtă bătrînului cuvîntul Ion. Eram încă acasă cînd măria sa le-a cerut acest lucru...
— Ca să şi-i apropie de el pe Craioveşti, măria sa le-a dat chiar două hrisoave cu danii pentru mînăstirea lor, Bistriţa olteană. Dar banoveţii* nu şi-au curmat legăturile cu Poarta, şi aceasta l-a supărat pe măria sa Mihnea. Le-a luat marea bănie de la Craiova şi i-a încredinţat-o fiului său, Mircea. I-a certat şi i-a pedepsit, atît pe ei, cît şi pe alţi boieri veliţi care au umblat după îndemnul lor. Iar pe unii, cei mai primejdioşi şi care încercau să-l răpună, i-a scurtat de capete. Aceasta i-a făcut pe banoveţi să-şi lase moşiile şi conacele. Şi, împreună cu familiile lor, să treacă Dunărea, pe la Cetate, la turci. Şi tot de-atunci l-au numit pe vodă „cel Rău", Mihnea cel Rău. Rău fiindcă nu le îngăduie să-şi mai facă mendrele, să slăbească drepturile şi puterea domniei, să stăpînească ei, pe voie, sub obrocul sultanului.
— Şi ţara nu este tot alături de măria sa Mihnea?
— Ţara şi oştenii sînt. Şi, în numele ţării, mai ales anumiţi voinici ai vestitului căpitan Ion, păstrătorul diatei şi săbiei lui Ţepeş...
Căpitanul şi prietenii săi zîmbiră. Cîntăreţul n-avea de unde şti că însuşi Ion şi doi dintre ortacii săi se aflau alături de el.
La plecare — după ce însuşi Mihnea îl sfătuise şi-l îndemnase pe Ion să plece neîntîrziat în căutarea copilei sale — acesta îşi încredinţase voinicii prietenului şi ajutorului său de temei, Vîlsan. Şi-i poruncise să-l slujească pe vodă. Iar cetaşii, după cum reieşea din povestirea cîntăreţului, îşi făceau pe deplin datoria.
«Deci aşa stau lucrurile! cugetă Ion. Măria sa Mihnea va avea, cît de curînd, nevoie de mine! Şi eu n-am dat încă de urmele Ioanei sau măcar de-ale lui Baldovin!»
Îl întrebă pe cîntăreţ dacă n-a auzit despre o tînără femeie, care arăta aşa şi-aşa şi fusese smulsă de nişte fiare cu chip omenesc de lîngă copilaşul ei. Dusă nu se ştie unde. Sau despre un tînăr oştean care plecase în căutarea soţiei sale.
Cîntăreţul nu ştia, dar se gîndi s-o întrebe şi pe dănţuitoarea greacă. Aceasta da, auzise.
Un achingiu, trecînd prin Izmir, spre casă, îi povestise că luase parte, din porunca lui Mehmed-beg, împreună cu urdia din care făcea parte, la răpirea unei tinere şi frumoase jupîniţe valahe.
Inima căpitanului Ion se zbătu.
Pe chip nu i se clinteşte însă nici un muşchi. Cei care îl privesc — chiar prietenii şi tovarăşii de luptă, apropiaţi, Eufrosin şi Zane — nu-şi pot da seama de cîtă tulburare are în suflet.

* Craioveştii, avînd dreptul de a păstra pentru familia lor marea bănie de la Craiova, cea mai însemnată dregătorie a ţării, mai erau numiţi şi „banoveţi".

Își ține pumnii strînși și dinții încleștați.

Pe această jupîniță hotărîse s-o ia în haremul său Mehmed-beg. Atîta că, din urmă, sosea soțul femeii, un neînfricat cavaler valah, pe nume, parcă, Baldovin. Printr-un atac îndrăzneț, în timpul nopții, la un popas, cavalerul valah a izbutit s-o scape pe soția sa din cortul unde zăcea legată. Numai că, în timp ce fugeau, i-a ajuns din urmă urdia de achingii. În lupta care s-a dat, unu contra cincizeci, Baldovin a fost sfîrtecat de săbii și lănci. Trupul i-a fost azvîrlit la cîini. Iar soția i-a fost vîndută, ca sclavă. Împreună cu alte sclave, tînăra femeie a fost îmbarcată pe o corabie și dusă — își amintea dănțuitoarea, fără să fie însă cu totul sigură — către insula Rodos.

Mai departe nu știa nici ea ce s-a întîmplat.

Ion își lăsă neîncepute, pe masă, bucatele ce-i fuseseră aduse.

Copila lui avusese parte de aceeași soartă ca și întîia lui dragoste din tinerețe.

Se ridică și rosti:

— Către insula Rodos!

•

Se cățărase în picioare, pe umerii lui Zane. Printre gratii se zărea marea. Întinsă, albastră, poleită de soare. Jos, la poalele fortăreței, se jucau veseli niște copii. Glasurile lor răzbăteau pînă aici, unde căpitanul Ion și Zane împărțeau aceeași rece și umedă încăpere.

Multe piedici biruise pînă atunci — într-o întreagă viață de luptă și zbucium — căpitanul Ion. Numai de data aceea nu găsea nici o ieșire din greaua situație în care se găsea.

Împreună cu Eufrosin și Zane, căpitanul sosise de la Izmir cu o corabie în Rodos. Insula se afla sub stăpînirea unor cavaleri din ordinul așa-numit al Ioaniților*.

Ion mai auzise povestindu-se despre cavalerii Ioaniți.

Cu trei veacuri în urmă, unii înaintași ai acestora fuseseră chemați de regele maghiar Bela al IV-lea și așezați în partea de miazăzi și răsărit a Transilvaniei, spre marea nemulțumire a românilor, stăpînii dintotdeauna ai acestor meleaguri.

Acum cavalerii Ioaniți alcătuiseră în Rodos un puternic avanpost de luptă împotriva înaintării pe mări, spre asfințit, a forțelor otomane.

Turcii se pregăteau să atace și să cucerească insula. În acest scop trimiteau mereu iscoade ca să cerceteze și să cunoască mijloacele de apărare ale Ioaniților. Așa încît cavalerii îi bănuiau pe toți cei care soseau în Rodos că sînt oameni ai otomanilor.

Puși îndată după debarcare sub urmărire de cavaleri, se află că valahii nou sosiți întrebau pretutindeni despre o altă corabie ce trebuia să fi acostat mai demult în Rodos.

«Nu mai încape îndoială, socoti marele maestru, că sînt trimiși de turci!» Și porunci să fie chemați numaidecît cei trei valahi la sine.

Aduși în fortăreață, Ion, Eufrosin și Zane fură conduși într-o mare sală. O imagine a Madonei, mai înaltă decît un stat de om, se afla zugrăvită pe unul dintre pereți.

* Comunitate de cavaleri-călugări războinici, care era condusă de un mare maestru sau căpitan al ordinului.

Li se puseră numeroase întrebări. Căpitanul istorisi că își caută copila, care îi fusese răpită, apoi vîndută unui neguțător de sclave. Neguțătorul o urcase într-o corabie ce pornise spre Rodos.

— Și ai aflat ceva despre fată? întrebă marele maestru.

— Am aflat că vasul pe care fusese îmbarcată, prins de o furtună și izbit de stînci, s-a scufundat în mare, nu departe de Rodos. Dintre toți cei care se găseau pe punte, un singur marinar a scăpat. Pe-acesta l-am căutat și el mi-a povestit că Ioana — așa se numea copila mea — nu s-a temut de moarte. Dimpotrivă, după înjosirile la care fusese supusă, își dorea sfîrșitul. Știa că eu, părintele său, voi avea grijă de băiatul ei, Vlăduț.

Marele maestru ceru să fie adus marinarul ca să depună mărturie, dar acesta părăsise cu o zi înainte insula.

— Trimiteți, rugă atunci căpitanul, pe cineva în Țara Românească, la voievodul Mihnea. Vă va încredința măria sa însuși că nu sîntem iscoade turcești, ci dimpotrivă, luptători împotriva asupririi lui Baiazid.

— Așa vom face! hotărî marele maestru. Numai că noi nu ne vom adresa voievodului, ci, potrivit regulilor noastre monahale, călugărilor unei mînăstiri. Pînă atunci veți rămîne oaspeții noștri, fără a vi se îngădui să părăsiți nici măcar pentru un ceas fortăreața, iar dacă veți încerca să fugiți, veți fi socotiți dușmani și răpuși.

— Bine! se învoi căpitanul. Vă rugăm doar ca această cercetare să se facă pe cît cu putință mai repede. Am întîrziat și-așa prea mult. Și sîntem așteptați de măria sa Mihnea pentru a-i da ajutorul cuvenit întru asigurarea libertății țării.

Timpul începu să treacă. Căpitanul, Eufrosin și Zane erau tratați bine de cavaleri. Li se dăduse o chilie mică, dar curată și li se aducea hrană îndestulătoare.

În cea de-a patra lună de cînd se aflau acolo, li se vesti că a sosit din Țara Românească un călugăr, care trebuia să stea de vorbă cu ei și să arate apoi, sub jurămînt, dacă erau vinovați sau nu.

Călugărul valah veni în chilie și, cînd se încredință că erau într-adevăr căpitanul Ion și trei din cetașii săi, plecă fără să le destăinuie ce hotărîre luase.

Spre seară fură chemați în marea sală a cavalerilor, ce se afla în partea de sus a fortăreței. La o masă lungă, în fața unui cămin din fundul sălii, marele maestru și alți cavaleri, înveșmîntați în cămăși de zale și cu coifuri de fier pe cap, se sfătuiau între ei. Alături se afla și călugărul-oaspete din Țara Românească.

— Ca sa ne-ncredințăm cu totul de adevărul spuselor voastre, duceți-vă și jurați încă o dată în fața Madonei că aveți cugetul curat, le ceru marele maestru.

Bucuroși, Ion și cei doi cetași se apropiară de peretele pe care era pictat chipul Madonei și jurară că își simt cugetul curat și n-au spus decît adevărul.

În clipa aceea marele maestru rosti:

— Ați jurat mincinos. Cinstitul călugăr valah aici de față ne-a mărturisit mai înainte, de-asemenea sub jurămînt, că sînteți iscoade otomane.

— Minciună! Călugărul minte! apucă să mai strige căpitanul Ion.

Dar unul dintre cavaleri trase de un mîner. Un capac de fier se deschise și tustrei căzură în adînc.

Se pomeniră într-o celulă închisă cu un grilaj de fier.

În zadar se plînse apoi căpitanul cerînd o nouă cercetare. Marele maestru se îmbolnăvise grav. Zăcea lipsit de puteri. Nu voia să audă nimic. Și fără porunca sa nici o nouă solie nu putea pleca.

Lunile trecură repede. Primul an la fel. Și nici o schimbare nu se petrecu în soarta celor întemnițați. Încercaseră tot ce era cu putință ca să poată scăpa de-acolo. Se străduiseră să desfacă ușa, să tragă de gratii, să sape un tunel. Fortăreața fusese ridicată numai din blocuri mari de piatră, în care gratiile erau vîrîte adînc și, fără unelte potrivite, nici o forță omenească nu le-ar fi putut desprinde de-acolo.

Eufrosin izbutise o dată, cînd li se aducea hrana, să prindă printre gratii mîna cavalerului paznic, să i-o răsucească și încercase să-i smulgă cheile. Dar ceilalți paznici săriseră în ajutorul primului. Eufrosin fu scos din celulă. Judecat numaidecît pentru răzvrătire. Și osîndit de a fi înecat în mare.

Căpitanul Ion era atît de mîhnit încît se închise în sine. Zile întregi stătea tăcut, înnegurat și deznădăjduit. Se gîndea că își pierduse amîndoi copiii. Soția sa, Oltea, devenise o umbră. Draga își închisese și ea ochii. Pierise și Eufrosin, tovarășul drag de arme și prietenul încercat, care atîția și atîția ani îi fusese mereu în preajmă, ca și Vîlsan și Zane, la bine și la rău. Nici în țară nu mai știa ce era. Și sigur că voievodul, în zilele acelea atît de frămîntate, l-ar fi dorit alături cu sfatul și fapta.

Căpitanul se găsea în cel de-al șaizeci și cincilea an de viață, vîrstă cînd alții își căutau sau își găsiseră de mult odihna. Pe cînd lui îi era dat să îndure atîtea, ba încă să mai și zacă în temniță pe nedrept. Și nu într-o temniță otomană, ci într-una călugărească.

Dar iată ca veni o zi cînd maimarele ordinului cavalerilor-călugări din Rodos își află sfîrșitul.

Auziră trîmbițele sunînd și tobele bătînd atunci cînd fu îngropat într-un mormînt deschis în zidurile de piatră ale fortăreței.

Folosind acest prilej, căpitanul și Zane — chiar de a doua zi după îngropăciune — cerură îngăduința noului mare maestru al ordinului, un tînăr de nici douăzeci și șapte de ani, de a se dezvinovăți pentru ceea ce nu făptuiseră.

În așteptarea răspunsului, nu aveau altceva mai bun de făcut decît să se cațere, cu rîndul, la fereastră, și să privească depărtările printre gratii.

Trecuse mai bine de o lună. Venise iarăși primăvara și apele scînteiau sub razele călduțe ale soarelui. Corăbii cu pînzele albe întinse și galere la care vîsleau sclavi se vedeau plutind pe întinsul Mediteranei. Rîndunele de mare brăzdau voioase văzduhul albastru și pescăruși cu pîntecele catifelate, căutîndu-și hrana în valuri, țipau cu glasuri ascuțite ca de copii.

Dorul de libertate îl mistuia. Și aproape în fiecare noapte îl visa pe Vlăduț. Ce s-o fi ales de el? Fără îndoială, totul trebuie să fie bine. Mihnea — voievodul și Mircea — marele ban al Craiovei nu l-au lăsat de izbeliște.

Era încredințat că e bine și, totuși, un ghimpe îi înțepa uneori inima. Își amintea atunci cum Vlăduț îi rîdea cu gura și ochii. Cum își ridica mînuțele grăsuțe spre el.

Săptămînile trecură. Nădejdea de a fi primit de noul maestru era din ce în ce mai slabă. Dar iată că, într-o bună dimineață, un cavaler li se înfățișează la ușa chiliei.

Noul mare maestru, pe nume Laurențiu, se hotărîse să-i primească.

— Dacă nu ne vom înțelege cu el, va trebui totuși să scăpăm și altfel, îi șopti lui Zane căpitanul, în timp ce ieșeau amîndoi din celulă. Înapoi nu trebuie să ne mai întoarcem.

Merseră prin coridoarele reci ale fortăreței, coborîră și urcară numeroase scări, pe care la sosire nu avuseseră prilejul să le vadă. Și se pomeniră în aceeași sală în care mai fuseseră o dată.

Sala, întîia oară întunecoasă, era de astă dată luminată de făclii înfipte în niște gheare de vulturi metalice, lucrate cu multă măiestrie.

Laurențiu și ceilalți cavaleri ședeau la aceeași masă lungă de lîngă cămin. Pe masă ardea o lumînare într-un sfeșnic de fier.

Cînd căpitanul și Zane intrară, Laurențiu le făcu semn să ia și ei loc pe cele două jilțuri aflate în fața mesei.

«Cine știe ce cursă îmi mai întind!» se gîndi căpitanul și, cu o mișcare a capului și-a mîinii, îi răspunse că rămîn în picioare.

Pămîntiu la chip, osos, îmbrăcat în cămașă groasă de zale și deasupra cu un veșmînt alb, pe care era pictată o cruce de aur, noul și tînărul mare maestru al ordinului îi cercetă din ochi cu atenție pe cei doi prizonieri.

Căpitanul și Zane arătau, într-adevăr, jalnic. În acest lung răstimp cît stătuseră în temniță, veșmintele li se ferfenițiseră. Nici măcar o cămașă curată nu primiseră. Bărbile le crescuseră ca unor pustnici. Slăbiseră, dar nu din putere, deoarece zilnic, cîteva ceasuri, se luptau între ei. Se îngrijeau în felul acesta ca mușchii și forța să le rămînă întregi.

Văzînd că prizonierii nu vor să se așeze, Laurențiu se ridică și el în picioare. Ceilalți cavaleri îi urmară pilda. Spuse că, printr-un trimis al său la mînăstirea Tismana — așa cum ceruse mai demult căpitanul — a făcut alte amănunțite cercetări.

Cercetările au scos la iveală întreaga nevinovăție a celor trei prizonieri, dintre care unul fusese ucis între timp. De vină a fost însă numai călugărul înșelător de la mînăstirea Bistrița, care depusese acolo o mincinoasă mărturie împotriva lor. Pentru pedepsirea lui se va rosti anatema, cea mai cumplită afurisenie.

Laurențiu îl blestemă pe călugărul de la Bistrița în latinește, suflă în lumînarea de pe masă și-o stinse.

Își ceru și el iertare celor doi prizonieri și-i încunoștiință că sînt liberi.

*

Se întorceau, în sfîrșit, acasă!

Alți morți: Ioana, Baldovin, Eufrosin! Și alte suferințe: anii lungi de temniță!

Pentru ce fusese nevoie să se petreacă toate acestea?

Pentru ce trebuia ca românii să îndure din partea unor neamuri străine, care se tot năpusteau peste ei, atîtea chinuri nemeritate și moarte?

Pe drumul întoarcerii aflară o mulțime de vești.

În timpul cît ei lipsiseră, Mehmed-beg năvălise cu oastea turcească în țară. Întîi Mihnea și după aceea Mircea încercaseră să reziste, dar nu fusese cu putință.

Copleșiți de mulțimea și puterea dușmanului, amîndoi se retrăseseră la Sibiu.

Așa încît pe scaunul domnesc al Țării Românești se urcase un alt fiu al lui Vlad Călugărul (și frate cu Radu cel Mare) pe nume Vlad al V-lea cel Tînăr.

Acesta, tot un domn bun și drept, se apropie de Vladislav, regele Ungariei căruia-i ceru arme, ca să-i poată răzbi pe turci și astfel să-și dobîndească neatîrnarea. Dar încă înainte de-a i se închega cum se cuvine oștirea, Mehmed-beg năvălește. În luptele care urmează, viteazul Vlad cel Tînăr este înfrînt. Și-n satul Văcărești, pentru vina de-a fi încercat să își elibereze pămîntul strămoșesc, i se retează capul.

Într-un timp atît de scurt, după săvîrșirea din viață a lui Țepeș, au urmat, datorită necontenitelor uneltiri și năvăliri turcești, nu mai puțin de opt domni. Doi din familia Basarabilor: Laiotă Basarab-Bătrînul și Basarab cel Tînăr — Țepeluș. Și șase din familia Drăculeștilor: Mircea și Vlad Călugărul, feciorii lui Vlad Dracul; Radu cel Mare și Vlad cel Tînăr, fiii lui Vlad Călugărul; Mihnea, numit de unii din marii boieri «cel Rău», feciorul lui Vlad Țepeș, și fiul lui Mihnea, Mircea.

Cinci dintre aceștia opt: Radu cel Mare, Mihnea, Vlad cel Tînăr și cei doi Mircea se străduiseră prin felurite mijloace, unii cu armele și alții, ca Radu cel Mare, pe cale diplomaticească, să-și dobîndească sau să-și apere independența. Restul, ceilalți trei, Laiotă Basarab-Bătrînul, Basarab cel Tînăr-Țepeluș și Vlad Călugărul, nutriseră, desigur, și ei speranța să scape de sub mîna sultanului. Dar neavînd condiții prielnice și mai ales curajul trebuincios de a se răscula, stătuseră plecați, împlinind poruncile și așteptînd din partea sorții și-a întîmplării dezlegarea situației țării și-a lor.

— Și cine se află acum în scaunul țării? îi întreabă căpitanul și Zane pe călătorii întîlniți în drum.

— Un Neagoe, feciorul marelui vornic Pîrvu — din familia Craioveștilor — și-al Neagăi din Hotărani, răspunde un țîrcovnic.

— Fără cît, adaugă un popă, lui îi poftește inima să-și spună Basarab, Neagoe Basarab, dîndu-se drept odraslă a lui Basarab-Țepeluș.

— De unde știi că adevărul adevărat nu-i acesta? ia din nou cuvîntul țîrcovnicul.

— Mai știi? E cu putință și-așa ceva. E cu putință orice! recunoaște popa. Cîte nu se întîmplă și nu se văd ciudate pe lumea asta!

•

Ion își aduce aminte de un tînăr palid, cu ochii galeși și mustața subțire, ca a lui Radu cel Mare — al cărui vătaf de vînători fusese.

Îl întîlnise și pe el la pomenitul ospăț de la palat, al lui Mihnea. Domnitorul îl păstrase, de altfel, în Divan, cu rangul de postelnic.

Fiu al marelui vornic Pîrvu, tînărul Neagoe nu semăna nici cu tatăl, nici cu unchii Barbu, Danciu sau Radu, și nici cu bunicul Neagoe, ori străbunicul, paharnicul Barbu.

Craioveștii erau bărbați vîrtoși, cu pumnii grei și glasul puternic, deprins să comande. Și, mai degrabă decît cu Craioveștii, tînărul semăna cu Basarab cel Tînăr-Țepeluș, care avusese și el o statură puțintică și un obraz rotund.

Cu toate că avea înfățișare de cărturar, Neagoe trecea drept o foarte bună căpetenie de oaste. Și nu numai o dată fusese lăudat pentru priceperea și destoinicia lui în a dobîndi biruințe pe cîmpul de luptă.

Căpitanul își mai amintea și că, la acel ospăț, stătuseră puțin laolaltă de vorbă. Cu multă căldură, tînărul Neagoe îi vorbise despre ucenicia lui

în meșteșugul filozofiei pe lîngă fostul patriarh grec al Constantinopolului, Nifon, unul dintre cei mai învățați oameni ai epocii, ca și despre felul cum îi plăcea să-și petreacă timpul în mijlocul comorilor de artă și-n fața scrierilor (manuscrise sau tipărituri), cu care Craioveștii înzestraseră, în primul rînd, ctitoria lor, Bistrița olteană, dar și alte multe biserici și mînăstiri.

Și va să zică acest Neagoe se urcase pe tron?

Despre Vlăduț, feciorașul Ioanei, a aflat că este bine, sănătos, măricel, adăpostit la mînăstirea Tismana de fostul mare ban al Craiovei și apoi domn, Mircea, fiul voievodului Mihnea, mai înainte ca ei amîndoi să fi părăsit, învinși, Țara Românească, și să se fi refugiat în Transilvania.

Că se găsește acolo, el și Zane aflaseră de la un bătrîn fost cetaș întîlnit pe cale.

Acesta, văzîndu-l, rămăsese încremenit.

— Căpitanul Ion? Trăiești? Se zvonise... Atunci s-ar putea să fie adevărat... și că măria sa Vlad trăiește... trăiește și se va întoarce...

De bucurie, se învîrtea pe loc ca un titirez. Se repezise să-i sărute mîinile.

Căpitanul descălecă.

— Și-acum?...

— Acum nu știm ce va mai fi, dar ne gîndim cu îngrijorare că Mehmed-beg se află, precum s-a auzit, iarăși la București, și-anume chiar în palatul domnesc. Și ce poate căta apostatul în palatul domnesc decît răul acestei sărmane țări? Turburarea în mijlocul norodului e mare, cu toate că, la drept vorbind, cele dintîi măsuri luate de domnul Neagoe s-arată blînde și pline de-nțelepciune.

— O să trăim și-o să vedem, rosti liniștit Ion. Ce mai știi de ceilalți? Unde este Vîlsan?

Bărbatul își plecă fruntea și începu să-și frece, întristat, mîinile noduroase și bătucite de mînuirea uneltelor de muncă și-a armelor.

— Vîlsan a căzut în bătăliile care au avut loc pe-aici cu turcii lui Mehmed-beg, apărîndu-i pe Mihnea și pe Mircea voievod. Au căzut și alți mulți viteji alături de Vlad cel Tînăr. Iar noi, ceilalți, rămînînd fără căpetenie, ne-am înapoiat pe la casele noastre. Dar dacă te-ai întors, învață-ne ce trebuie să facem! Cu toții numai atîta așteptăm. Domnia ta ești steagul în jurul căruia se adună toți cei năpăstuiți, toți cei care nu se învoiesc ca pe pămîntul valah să poruncească glasul lui Mehmed. Pentru că doar domnia ta ești acela care asculți, înțelegi și te pricepi cel mai bine să împlinești năzuința noastră!

— Vă voi da de știre la timp!... Așteptați.

— Așteptăm!... Dar să știi că, de cum s-o auzi că te-ai întors, volbura va începe din nou să crească.

Căpitanul încălecă și, împreună cu Zane, porni mai departe către Tismana, să-l afle pe Vlăduț.

Era una dintre cele mai grele ierni pe care Ion le trăise în destul de lunga lui viață.

Au ajuns la Tismana într-un amurg. Umbre albăstrii se coborau de peste munți. Pădurea de castani se întindea, albă, pînă departe. Zăpada copleșea cu povara ei ramurile copacilor. Gerul împietrise apele limpezi ale rîului. Se preschimbaseră într-un pod peste care oamenii treceau ca pe drum. Pînă și valurile năvalnice ale torentului Gurnia, care nu înghețau niciodată, se prefăcuseră de astă dată în horbote strălucitoare de-argint. Și

flori albe, cu cele mai nevăzute înfățișări, se zugrăviseră pe ferestre.

Cînd căpitanul și Zane au ajuns în sat, copiii care, așa cum sînt copiii, nu știau ce-i frigul, se dădeau cu sania pe derdelușul din fața porților mînăstirii.

S-au oprit, și căpitanul a privit lung și cercetător întreg cioporul, care făcea larmă aproape cît o urdie de tătari.

Pe Vlăduț l-a cunoscut numaidecît, deși nu-l mai văzuse de-atîta timp. Copilul crescuse. Avea gingășia Ioanei, dar, cît era de mic, ținuta semeață a lui Baldovin.

— Vlăduț!

Băiatul a tresărit. Și-a dat puțin pe ceafă căciulița rotundă de miel, care-i căzuse pe ochi. Era la obraz ca mărul. A înțeles cine-l chemase. De-atîtea și atîtea ori auzise povestindu-i-se despre bunicul. Știa că acesta pornise pe drumuri depărtate s-o caute și s-o aducă înapoi pe măicuța.

— Bunicule!

S-a repezit spre brațele lui.

Căpitanul s-a aplecat și l-a ridicat.

— Vlăduț!...

Copilul l-a prins pe după gît și-l săruta cu drag pe obrazul țepos.

Pesemne că inima căpitanului slăbise. Plîngea. Plîngeau amîndoi, bunicul și nepotul. Numai ei doi mai rămăseseră pe lume, singuri, fără Oltea, Draga, Danuț și Ioana, mai ales Ioana. Se strîngeau în brațe, în ceasul acela înghețat de amurg și plîngeau.

Copiii din Tismana se adunaseră în jurul calului pe care se aflau bunicul și nepotul.

— E bunicul lui Vlăduț! își șopteau. Căpitanul Ion!... Vestitul căpitan Ion!...

La pas, călări pe Suru, urmați de Zane, bunicul și nepotul intrară în curtea străvechii mînăstiri.

Nu mai călcase prin locurile acestea de ani și ani de zile. Și iată, venise vremea să se întoarcă aici! În altă parte unde? Nu mai avea nici casă, îi fusese arsă. Nici cete, i se împrăștiaseră. Nici un domnitor pe care să-l slujească din inimă, cu încredere și nădejde, pe viață și pe moarte.

Se întorsese în mînăstire, deoarece aici se născuse și crescuse. Și mai ales fiindcă aici se găsea Vlăduț, feciorul Ioanei.

Într-un Dumnezeu ocrotitor al neamului său și-al adevărului deplin însă nu mai credea. Crezuse, pe cînd era copil, potrivit datinilor strămoșești, într-un Dumnezeu care proteguia cinstea, dreptatea și bunătatea.

Dar unde era acesta? Unde se ascunsese? Sau, dacă se găsea undeva, îmbătrînise într-atît încît nu mai vedea și nu mai auzea?

N-auzea strigătele de durere ale orfanilor și văduvelor? Nu vedea nedreptățile ce se petreceau? Sîngele vărsat! Scrumul caselor arse nu-l simțea? Chemările în ajutor și rugăciunile oamenilor din această țară nu încerca să le-asculte? Nici năvălirile și pustiirile otomane nu voia să le vadă? Dacă era cu-adevărat, de ce lăsa să biruie pe lume răutatea, minciuna și cruzimea? De ce îngăduia ca oamenii să fie oropsiți, batjocoriți și călcați în picioare?

— Unde-i mama? Ai adus-o pe mama? îl întrebă Vlăduț la ureche. Răsuflarea lui fierbinte îi arse obrazul. Mama!... Cuvîntul îi arse inima.

— Mama ta nu mai vine...

Îi spusese adevărul. Copilul îl primi bărbătește. Lacrimile îi secară.

— Nu mai vine? îl strînse pe bunicul mai tare de grumaz. Mîinile îi tremurară. Atît. Nu mai vine?

— Nu!...

Clopotul, numit Fratele, începu să bată.

Căpitanul îl păstră pe Vlăduţ la piept şi nu se închină.

Nu mai voia să i se închine unui Dumnezeu care nu putea fi decît o închipuire deşartă a oamenilor. Sau care, dacă existase cîndva, pierise...

•

În porţile mînăstirii, cineva bătea cu putere. Călugărul-portar, care era un pitic hidos şi strîmb, cu faţa smochinită, dar fără vîrstă, bun numai pentru o asemenea slujbă, alergă şi întrebă: cine era de îndrăznea să risipească liniştea mînăstirii?

— Trimişii domniei!

Privi prin ochiul săpat în poartă şi văzu cîţiva călăreţi purtînd însemnele domniei. Fără să mai ceară învoirea stareţului, desfăcu ferecăturile şi deschise portiţa. Oştenii descălecară şi intrară, cîte unul, cu caii de dîrlog.

Cel mai în vîrstă dintre ei întrebă aspru:

— Căpitanul Ion?

Piticul se înfioră:

— Aţi venit să-l răpuneţi?

— Nu. Măria sa Neagoe Basarab doreşte numai să stea împreună de vorbă!

I se vesti căpitanului.

— Eu nu doresc să-l văd!

— Măria sa te roagă!...

Neagoe Basarab nu poruncise, aşa precum ar fi făcut orice alt domnitor, să fie adus căpitanul Ion înaintea lui, în trapeză. Ci el, voievodul, îl ruga pe căpitanul Ion să-l primească în chilia unde se-adăpostea.

— Dacă ţine atît de mult, să poftească! se învoi căpitanul în cele din urmă.

Intrase simplu, obişnuit, ca un prieten. Sfetnicii şi căpeteniile de oaste, care-l conduseseră, rămaseră afară.

Neagoe le făcu semn să se îndepărteze.

Urgia iernii trecuse. Mugurii umezi, proaspeţi, se pregăteau să se prefacă în flori pe crengile iarăşi bogate în sevă. Păsărelele se reîntorseseră la cuiburi. Ciripeau vesele prin ramuri.

În faţa chiliei unde locuia căpitanul se întindea o mică pajişte verde. Acolo se juca Vlăduţ.

— Bunicule, intru şi eu?

— Nu, Vlăduţ! Rămîi acolo şi joacă-te!

— Dacă ai nevoie de mine!...

Vlăduţ se înapoie la joacă. Împreună cu alţi cîţiva copii de aceeaşi vîrstă, călări pe cai închipuiţi şi cu săbii de lemn în mîini, ţineau piept unei întregi oşti musulmane:

— Voi sînteţi turcii, iar eu sînt căpitanul Ion!...

Căpitanul îl primi pe domnitor cuviincios, însă rece:

— Măria ta!...
Şi-i îmbie jîlţul cel larg de lîngă vatră.
— Stai şi domnia ta. Dar, mai înainte, închide, rogu-te, fereastra.
— Nu ne ascultă nimeni!
— Să nu ne supere larma copiilor.
Căpitanul îi rugă pe Vlăduţ şi prietenii lui să părăsească pajiştea. Închise totuşi fereastra. Pricepuse că domnitorul avea de gînd să întrebe ori să spună lucruri de taină. Şi, deprins cu cele ce se întîmplau de-atîtea ori la curte, voia să nu fie auzit de nimeni.
Ion se aşeză, la rîndu-i. Îl cercetă din ochi pe Neagoe. Fără să vrea, îşi aminti de Ţepeş.
Ce măreţie avea măria sa Vlad! Şi ce neînsemnat îi apărea Neagoe pe lîngă EL.
Înveşmîntat nu în ţinuta bizantină cu care se înfăţişa la curte, ci într-o haină scurtă, după moda apuseană, cu o centură aurită peste mijloc şi încălţări din piele galbenă, Neagoe părea mai mărunt decît era în realitate.
— Căpitane Ion, începu voievodul, sînt aici deoarece mi s-a vestit că unii prieteni ai domniei tale au şi început să se perinde încoace, din ce în ce mai des. Şi doresc să ne înţelegem asupra unor lucruri ce ne privesc pe amîndoi.
Vorbise întotdeauna încet. Dar de data aceasta cuvintele îi ieşeau din gură aproape şoptit. Ştia că şi pereţii — chiar şi dintr-o mînăstire — se întîmplă adeseori să aibă urechi.
— Te-ascult, măria ta.
— Am nevoie de linişte. Şi nu eu, ţara pe care ştiu c-o iubeşti. Şi doresc să fim prieteni. Pentru binele ei.
— Nu ştiu ce înţelegi măria ta prin «binele ei».
— Ţara poate fi asemuită cu o corabie ce pluteşte către o anumită ţintă. Marea este furtunoasă, corabia şubrezită de multe alte călătorii şi furtuni dinainte. Iar marinarii nu-l ascultă într-un suflet pe cel care stăpîneşte corabia. Ori, aceasta trebuie să nu se scufunde şi să ajungă neapărat la ţintă. Iată ce înţeleg prin binele ei.
Căpitanul se uită la domnitor şi răspunse:
— S-ar putea ca ţinta spre care năzuieşte stăpînul corăbiei să nu fie totuna cu aceea rîvnită de marinari.
— S-ar putea! De-aceea şi doresc să mă fac înţeles. Şi-nţelegîndu-mă — dacă-mi vei da crezare — nădăjduiesc să m-ajuţi să duc cu bine corabia la ţărmul cel mai prielnic.
— Mă iartă că-ţi vorbesc şi eu deschis. Dar marii boieri din care te tragi au fost adesea în prieteşug cu turcii şi în vrăjmăşie cu unii dintre aceia care au încercat să adune norodul sub o singură flamură, ca să lupte pentru neatîrnare.
— Toţi dorim neatîrnarea. Dar nu oricînd şi oricum se poate ridica un neam. Şi pentru dobîndirea sau păstrarea neatîrnării se poate lupta pe mai multe căi. Craioveştii şi-au ales un drum, pe care ei l-au socotit cel mai bun...
— Bun şi folositor pentru ei, măria ta. Şi, la o adică, aş vrea să ştiu în ce stă «bunătatea» acestui drum?
— După sfîrşitul lui Vlad Ţepeş, Poarta era atît de îndîrjită că valahii luptaseră aşa cum au luptat împotriva ei, încît nu mai doreau altceva decît preschimbarea, mai devreme sau mai tîrziu, a ţării în paşalîc...

— N-ar fi fost cu putinţă, Mahomed văzuse că nu-i cu putinţă. Trăia încă şi Ştefan cel Mare...

— Ei s-au temut c-ar fi cu putinţă, măcar şi numai pentru că şi-ar fi pierdut dregătoriile. Nu se înfricoşau de luptă. Ştii doar bine cum s-au jertfit pentru întemeierea ţării sub Basarab I — Tihomir. Pe de altă parte, socoteau că trebuie neapărat întărit cugetul românesc. Ridicînd mînăstirea Bistriţa, ca şi alte biserici şi mînăstiri, aceasta au urmărit. Înlăuntrul unor asemenea lăcaşuri turcii n-aveau ce căuta şi cărturarii puteau lucra pe voie la scrierile lor. În chiliile Bistriţei, m-am îndestulat de altfel şi eu din comorile cărţilor aduse de pe alte meleaguri sau întocmite acolo.

— Toate ar fi bune şi frumoase, cum le înfăţişezi măria ta. Dar unii dintre Craioveşti, prin foamea lor de putere şi setea de bogăţii, de care au dat dovadă de-atîtea ori, au săvîrşit destul rău!

— Voiau să fie atît de tari şi avuţi încît cuvîntul lor să cîntărească greu înaintea domnilor, care s-au perindat atîţia după Vlad Ţepeş, ca şi înaintea Porţii.

— Măria ta văd că nu porţi numele lor.

— Nu, ci pe al părintelui meu de sînge! Basarab cel Tînăr. Pînă acum am amintit numai pe ocolite datoria mea de-a-i purta numele. Acum o voi rosti tare. Şi-aceasta nu pentru că Basarab ar fi fost mai vrednic decît Pîrvu. Ci fiindcă acesta este adevărul adevărat. Şi totul trebuie mărturisit, cînd începi un timp nou.

Vlăduţ încercase să se apropie de chilie şi să ciocăne în fereastră. Unul dintre oştenii gărzii lui vodă îl îndepărtă.

— N-ai voie sa te-apropii de chilie. Ai auzit ce ţi-a poruncit căpitanul!

— Poate bunicul are nevoie de mine! îi răspunse băiatul, ridicîndu-şi, ameninţător, sabia de lemn. Dac-o fi în primejdie?

Ostaşii rîseră:

— Şi vrei să-l aperi tu?

— Vreau să-l apăr! Nu sînt nepotul său?

Cei dinăuntrul chiliei auziră schimbul de cuvinte.

— Îndrăzneţ nepot ai, îi grăi voievodul căpitanului.

Căpitanul zîmbi mulţumit şi îl rugă din nou pe Vlăduţ să se joace mai departe cu copiii. Nu-l ameninţă nici o primejdie. Stă de vorbă, liniştit, cu domnitorul ţării. Şi mai tîrziu îl va chema la sine.

Copilul plecă şi vorba se purtă mai departe, domol la suprafaţă, însă cu învîrtejiri şi izbucniri pe dinăuntru.

— Şi măria ta ce gînduri cu privire la viitorul ţării ai? Dacă pot cuteza să te-ntreb!...

Domnitorul tăcu un timp, scrutîndu-l în adînc pe Ion. Pe urmă se hotărî şi răspunse:

— Ceea ce-ţi voi spune acum este o taină pe care, aşa cum te cunosc, sînt sigur c-o vei păstra neştirbită. Îţi vorbesc ca unui părinte. Iată care-mi sînt gîndurile. Ţi le împărtăşesc cinstit, de la inimă la inimă.

— Îţi mulţumesc!

— Ţara se află într-o stare jalnică.

— Asta o ştiu.

— Tributul creşte, ţăranul e sărac, neguţătoria scade şi vămile sînt în mîna turcului. Oastea n-are destulă putere şi nici avînt. Mehmed-beg ne pîndeşte fiece pas, şi nimeni nu cred că este în stare astăzi să ne sprijine la vreme de nevoie.

— Să ne bizuim pe noi înşine. Să luptăm!

— Să ne bizuim pe noi înşine, dar să nu uităm, că buna chibzuială, dintre toate însuşirile omeneşti, este cea mai folositoare în ceasurile de cumpănă.

Mai departe, Neagoe îi vorbi căpitanului arătîndu-i că ţara — pentru a cărei mai bună gospodărire se va strădui — trebuie să aibă putinţa de-a se întări şi a putea astfel face faţă altor încercări viitoare. Şi nădăjduieşte ca să se şi înalţe pe o nouă treaptă, prin cultura şi arta pe care el de asemenea le va sprijini, prin cărturarii şi meşterii ce-i adună şi-i va aduna şi mai departe lîngă sine. Deoarece, crede el, fără cărturarii şi oamenii pricepuţi în ale înţelepciunii şi frumosului, un neam nu înaintează prea repede şi, deci, nu-şi poate ocupa locul ce i se cuvine între celelalte ţări şi noroade.

Căpitanul îl ascultă pe domnitor cu tot mai multă luare-aminte.

— Ceea ce spui măria ta, recunoaşte el, dacă s-ar putea înfăptui, ar fi într-adevăr bine.

Domnitorul s-a înflăcărat:

— Sigur că se va putea înfăptui, căpitane Ion, dacă toţi ne vom aduna, aşa cum spuneai adineauri, într-un singur mănunchi, sub o singură lege şi-o singură voinţă, dacă tinerii vor fi crescuţi în curăţie, virtute şi dragoste de neam şi dacă, prin tot ceea ce ţi-am arătat mai înainte, ţara se va bucura de preţuirea pe care o merită între toate celelalte ţări.

— Şi dacă, împlinindu-se toate aceste cerinţe ale măriei tale, turcii vor călca pacea şi ne vor năpădi din nou?

— M-am gîndit şi la aceasta. Vom pregăti o oaste bine înarmată pentru apărare, călăreţi şi pedestrime. Şi, dacă turcii sau oricare alt neam ne va lovi, ne vom ridica la fel ca moşii şi strămoşii noştri, neprecupeţindu-ne osteneala şi dîndu-ne chiar viaţa de va fi nevoie, pentru că mai bună e moartea cu vrednicie, decît o viaţă cu amar şi ruşine.

— Cuvintele acestea din urmă mi-au plăcut cel mai mult din toate cele cîte le-ai rostit astăzi, măria ta! Este gîndul pe care şi eu îl nutresc încă de cînd, copil, am intrat în slujba marelui nostru Vlad! Este chiar miezul diatei sale.

— Mă bucur. Şi te rog, căpitane Ion, să-mi spui — dacă şi eu împlinindu-mi cuvîntul — îmi vei da sprijinul de care am nevoie şi-mi vei deveni prieten?

— Din toată inima, măria ta.

Domnitorul îi întinse mîna pe deasupra mesei din mijlocul chiliei. Mîna lui Neagoe era neobişnuit de subţire, lungă şi delicată. Căpitanul însă ştia că mîna aceasta nu se sfia şi se pricepea prea bine să mînuiască şi arma.

Palma se deschidea cinstită şi prietenească.

I-o prinse în palma lui mare, cu tot atîta cinste şi prietenie.

Se ridicară în picioare. Alături de căpitan, domnitorul părea mic, dar ceva ca un fel de abur i se păru căpitanului că-l învăluie şi-i dă un aer de nobilă măreţie.

Ieşiră în ogradă şi, după zîmbetele ce le luminau chipurile, toţi pricepură cu uşurinţă că înţelegerea fusese deplină.

Vlăduţ le fugi în întîmpinare.

Domnitorul îl mîngîie pe păr.

— Am şi eu, spuse, un băieţel de-aceeaşi vîrstă cu tine. Mi-ar place să deveniţi prieteni!

— Da?! se miră Vlăduț. Și cum îl cheamă?

— Teodosie! Am să te poftesc într-o zi la palat să-l cunoști. Va veni și el, poate, pe la tine... Vlăduț bătu din palme. Te bucuri?

— Mult!...

— Și-acum să ne înapoiem la palat, zise voievodul. Iar pe domnia ta, căpitane, te așteptăm oricînd la curte.

— Mulțumesc, măria ta. Voi veni. Dar pînă atunci starețul Tismanei m-a îmbiat să devin pisarul mînăstirii. Și i-am făgăduit...

— Muncă grea, dar aleasă. Lași sabia pentru pană. Uite, mai am aici cîțiva prieteni ce ne vor ajuta într-ale cărturăriei și artei.

— Cine sînt?

— Maxim Brancovici, un om mult învățat și umblat; Macarie, tipograful; Gavril Protul, scriitorul, și meșterul Manole...

— Meșterul Manole?

Un bărbat tînăr, simplu, zîmbitor, cu ochii mari, căprui și o bărbuță castanie se plecă înaintea căpitanului.

— Ne înalță un monument la Curtea de Argeș, care va tîlcui tuturor încrederea neamului nostru în frumusețea și adevărul veșnic, ce nu pot fi zdrobite de nici un vrăjmaș.

— Mă-nchin și eu, cu sfială, înaintea artei, muncii și învățăturii.

— Rămîi cu bine, căpitane!

— Mergi sănătos și cu bine, măria ta!

— Ne vom mai întîlni?

— Cît de curînd!

*

Gîndurile îi zboară de-a lungul celor nouă ani care s-au scurs din ziua acelei întîlniri.

Deși aflat la Tismana, preocupat de propriile însemnări, pisarul s-a lăsat atras și de unele țeluri ale voievodului.

Acesta l-a rugat, între altele, să-i dea cîteva sfaturi cu privire la alcătuirea oștirii pe care-o plănuia. Ion a scris un ceaslov întreg, împărtășindu-i o seamă de păreri ale marelui Vlad.

După un timp, voievodul i-a cerut să-i împrumute pe cîțiva dintre cei mai destoinci cetași ca să-l ajute la instruirea tinerilor ucenici în meșteșugul armelor. Căpitanul s-a învoit. Și nouă bărbați de nădejde, în cap cu Zane, au plecat la Cetatea Teleajinei, unde se întemeiase o tabără de pregătire militară.

După aceea, i-a dus el însuși voievodului Transilvaniei niște scrisori de taină și, în același timp, l-a vestit despre anumite mișcări ale turcilor.

A îndeplinit totul așa cum se cuvine, cu nădejdea că, în sfîrșit, țara și domnia vor porni pe drumul cel bun.

În lipsa lui, Neagoe a purces la repararea zidurilor Tismanei. Iar mînăstirea a fost dăruită de unchiul acestuia, marele ban Barbu, cu unele vase scumpe din aur și argint, ca și cu patrafire, odăjdii și altele.

Căpitanului nu i-a plăcut. Darurile velitului Barbu i s-au părut o încercare de a-l cumpăra pe el. De a-l sili să nu-și mai arate nemulțumirile față de unele purtări ale acestuia.

Ar fi voit să i le înapoieze, dar starețul l-a rugat mult, în numele domnitorului, să nu-l silească la o asemenea faptă, nepotrivită cu datinele bisericești.

Au mai trecut cîteva luni, şi-a fost poftit de domnitor la Curtea de Argeş, împreună cu Vlăduţ.

Băieţelul avea să cunoască acum unele din oraşele ţării: Tîrgul Jiului, Craiova, Rîmnicul Vîlcii, Curtea de Argeş, ca şi alte multe aşezări.

Au plecat călări. La cei cinci ani ai lui, Vlăduţ ştia şi el să călărească, la fel ca toţi copiii din neamul său.

Pretutindeni pe unde treceau se vedeau roadele bunei gospodăriri. Neguţătorii îşi desfăceau în linişte mărfurile. Meşteşugarii trudeau cu sîrg în ateliere. Iar anumiţi dregători de încredere ai domnului vegheau ca să nu se făptuiască nelegiuiri. Se croiau drumuri noi şi se întemeiau hanuri unde călătorii, din ţară sau de peste hotare, erau ospeţiţi cu prietenie, hrăniţi cu bucate bune şi adăpaţi cu renumitele vinuri valahe şi odihniţi pe laviţe curate.

Meşteri în piatră, lemn, în ridicarea de ziduri, în arta de a tipări, zugravi de biserici şi palate, cîntăreţii, dar mai ales cărturarii de orice fel se bucurau sub stăpînirea lui Neagoe de cea mai mare trecere şi cinste.

«Ferice de ţara ai cărei cărturari îşi ţin sus fruntea şi îşi mărturisesc curat gîndurile, spunea adesea Neagoe. Că numai gîndul cel înţelept şi pana care-l aşterne sînt aripe pe care un neam se poate înălţa spre slavă.»

La Craiova cătase urmele vechiului conac din pădurile Bucovăţului, clădit de Mircea cel Bătrîn şi ars de achingiii lui Mahomed al II-lea. Apoi intrară în biserica Sfîntul Dumitru, numită, într-o vreme, Băneasa — deoarece fusese reclădită de jupîneasa Negoslava, soţia de-a doua a marelui ban Barbu, cu preţul unor odoare aduse cu ea, drept zestre, din partea familiei sale, a despoţilor sîrbi. Şi căreia, acum, i se spunea — aşa cum hotărîse voievodul Neagoe Basarab — biserica Domnească, pentru a se vedea că el însuşi, ocrotitorul ei, se înălţase de la rangul de mare ban al Craiovei, avut de înaintaşii săi, la cel de domnitor al Ţării Româneşti.

Ajunseseră, după aceea, la Rîmnicu Vîlcii. Aici, căpitanul îi arătă lui Vlăduţ locul unde îl întîlnise, pe cînd şi el era copil, într-un bîlci, pe măria sa Vlad Ţepeş. Şi-i întrebă pe localnici cum se împăcau cu noua stăpînire.

Locuitorii se mărturisiră mulţumiţi. Birurile, ce-i drept, erau încă destul de mari. Nădăjduiau însă în micşorarea lor. Domnitorul le vizitase oraşul, luase unele hotărîri cu privire la creşterea lui şi făcuse aici judecăţi drepte.

După aceea au pornit spre Curtea de Argeş. Îi însoţea un diac al episcopiei din Rîmnic, bun şi vechi prieten al lui Ion.

— Este întîiul nostru domnitor filozof, îşi arătase acesta părerea. Doreşte înălţarea norodului prin cultură. Numai de-ar avea o domnie destul de lungă pentru a-şi împlini toate gîndurile bune.

— Gîndurile-i sînt bune, recunoscuse Ion. Cu toate astea, Craioveştii — deşi unii s-au străduit, în felul lor, pentru ţară, dar despre care nu se poate spune că au fost întotdeauna şi mari iubitori ai norodului — au ajuns sub domnia lui mai întemeiaţi decît oricînd.

Diacul îşi mîngîie bărbuţa:

— Asta, ce-i drept, aşa e. Craioveştii ocupă cele mai însemnate dregătorii. Numai că o bună parte din aurul strîns de ei se cheltuieşte, potrivit cerinţelor voievodului, pe o seamă de îmbunătăţiri aduse ţării. Şi ceea ce este şi mai îmbucurător, cu ajutorul lor bănesc se ridică noi zidiri, se alcătuiesc lucrări de artă şi mai ales se scriu cărţi menite să lumineze cugetele şi să rodească gîndul că toate neamurile au dreptul să vieţuiască libere, în

limba și datinile lor. Atîtea noroade supuse jugului turcesc, din Armenia, Egipt, Muntele Sinai, Atos, Ierusalim, Siria, Epir și, mai ales, din Balcani, sînt sprijinite astfel — prin cărțile, tiparnițele, meșterii tipografi și alte ca-nii ce li se fac necontenit — să se păstreze ca neam. Pentru astfel de fapte, Neagoe și sfetnicii lui craiovești sînt socotiți acum, în toată lumea, moștenitorii culturii și tradițiilor Bizanțului.

— Și Mehmed-beg? își reaminti căpitanul. Nu ți se pare că se vîntură cam prea mult pe la Craiova și pe la București?

Diacul începu să rîdă:

— Mehmed-beg? A devenit neputincios. Boierii îl primesc ca oaspete; le bea vinul. Și-atît!

— Cum atît? se nedumeri Ion.

— Atît! Deoarece voievodul, prin priceperea și felul lui de-a fi, și-a cîș-tigat prețuirea sultanului. Acesta i-a poruncit lui Mehmed-beg să nu mai miște nici măcar un deget în Țara Românească fără învoirea lui Neagoe.

— Și poți domnia ta să-ți închipui că begul se va mulțumi cu starea aceasta de lucruri, că nu va unelti mai departe?

— Nu, asta nu pot să mi-o închipui. Cît va domni însă Neagoe să știi că va fi liniște...

•

La porțile curții domnești, cel care i-a întîmpinat pe căpitanul Ion și Vlăduț a fost însuși Neagoe, împreună cu fiul său, Teodosie.

Domnitorul era mai slab decît atunci cînd stătuseră împreună de vorbă. Paloarea obrazului îi sporise. Tușea ușor.

Căpitanul îl cercetă îndelung cu privirea.

— De ce te uiți așa la mine? îl întrebă voievodul. Am răcit în vremea cînd eram vătaf de vînători sub Radu cel Mare. Și tusea nu m-a mai părăsit. Poate am fost pedepsit cu ea pentru greșelile mele, căci am avut în tinerețe destule. Acum, prin fapte bune, încerc să mă răscumpăr...

— Faptele bune sînt bune întotdeauna, măria ta. Ești încă foarte tînăr. Ai multe de făptuit. Ce să spun eu, care mă-ndrept spre șaptezeci?...

— Mulți ani înainte! îi ură Neagoe.

— Măriei tale, mai ales, răspunse căpitanul. Pentru binele acestei țări. Te ostenești însă prea mult. Asta îți înrăutățește sănătatea. Ar fi nevoie să te mai cruți.

— Sînt prea multe de făcut! Atîtea au fost nimicite și atîtea uitate în paragină. Am de scris. Am de clădit. Doresc ca, la moartea mea, să las țara cu totul altfel decît am găsit-o. Am găsit-o bătută de vînturi, urgisită și apăsată de nevoi.

— Ți-o doresc din toată inima, măria ta.

Vlăduț și Teodosie — nu numai de aceeași vîrstă, ci și cam de aceeași talie, fără cît întîiul cu pletele bălaie, iar cel de-al doilea întunecate — sînt gata, avîndu-i drept ajutoare pe slujitorii domnești, să încalece și să plece în hîrjoană.

— Mă bucur că fiul meu Teodosie și-a găsit în Vlăduț un prieten atît de bun, grăiește Neagoe.

Domnitorul și Ion se îndreaptă — din curțile și grădinile domnești, unde liliacul alb sau violet își revarsă în valuri aromele — către un loc unde răsună larma voioasă a zidarilor.

Dintre aceştia, urmat de soţia sa — o tînără ea însăşi ca o ramură de liliac alb — se iveşte un bărbat cu ochii scăpărători.

— A, meşterul Manole!

— Am început să lucrăm, aşa după cum îţi spuneam, povesteşte înflăcărat meşterul. Vom ridica una dintre cele mai minunate zidiri.

Şi meşterul începe să-i arate căpitanului cum va arăta mînăstirea, cînd va fi gata. Împodobită cu sute şi mii de flori cioplite de-a dreptul în piatră, fără ca vreo floare să-i semene alteia, cu ferestre răsucite în turlele de deasupra pronausului, cu un portal impunător, un gard din flori de crin şi alte lucrări neasemuite.

— Zidirea aceasta va încerca să devină un adevărat cîntec în piatră. Un cîntec al încrederii în viaţă şi în viitor, încheie vestitul meşter Manole.

Căpitanul este uluit de tot ceea ce visaseră laolaltă un domnitor filozof şi un meşter poet.

Îi strînse mîinile meşterului şi îi dori domnitorului ca floarea aceasta de piatră, marmură, mozaic, aur şi argint să se înalţe cît mai repede şi mai trainică.

La întoarcere, vremea se strică. Începu să plouă.

De pe dealuri, apa se prăvălea în şuvoaie, ca nişte căluţi năbădăioşi, cu coame albe, răvăşite, pe spate.

Un strigăt de copil îi opri. Cercetară cu privirea în jur.

Strigătul venea de undeva de sus.

— Tu, Vlăduţ, ia-o pe poteca aceea, şi eu tai de-a dreptul, pe deal.

Vlăduţ era inimos. Ca şi altădată Dănuţ, nu se da înapoi de la nimic, oricît ar fi fost de greu.

— Cînd descoperim ceva ne vestim unul pe celălalt!

— Bine!

Strigătul răsună din nou. Şuvoaiele vuiau. Ploaia se înteţea cu grindină, ca în toiul verii.

Apa se revărsa bulucindu-se, galbenă şi mîloasă, în Olt.

— Mădălina!... Mădălina! se auzi cineva, din depărtare, chemînd.

Nimeni nu-i răspunse.

Un morman de pămînt cu pietre şi bucăţi mari şi mici de lemn se prăbuşi.

— Ai găsit ceva?

— Nu!

— Mădălina!... Mădălina!...

— Vlăduţ, eşti prin apropiere?

— Da!

Glasurile se întretăiau — gros, subţire — de bărbat, de femeie, de băiat.

Un plîns înăbuşit şi o voce slabă de copil:

— Ajutor!...

Vlăduţ îşi opri calul. Sari. În şuvoi, abia ţinîndu-se de o bucată putregăită de buştean, o fetiţă.

Rochiţa lipită de trup. Pletele muiate. Iar şuvoiul o năpădea în gură, în ochi, îi tăia răsuflarea. Nu-i da voie să strige decît arar şi cu mare greutate.

— Aici, bunicule, aici!...

— Mădălina!... Mădălina!... Unde eşti? Răspunde!

Surul plescăia cu copitele prin frunzişul căzut din anul trecut, ud.

— Vlăduț!

Dar Vlăduț se și ivise purtînd în brațe fetița.

Aceasta se jucase prin poiană și, tot căutînd viorele, începuse să urce pe coastă, cînd se pornise ploaia. Șuvoiul o luase. Izbutise să se agațe de bușteanul putregăit. Dar nu s-ar mai fi putut ține mult. Fără Vlăduț, apa ar fi tîrît-o la vale și ar fi azvîrlit-o în rîu.

— Mădălina!... Mădălina!...

Urcată în șaua lui Vlăduț, Mădălina se întorcea acasă.

Tremura de frig și îl cuprinse de gît pe Vlăduț, aninîndu-se ca o iederă.

— Mădălina!... Mădălina!...

Părinții o primiră în brațe, dar fetița nu vru să se despartă de salvatorul său. Și părinții, bucuroși, îl rugară pe căpitan și nepotul lui să le cinstească masa și casa.

Se ospătară și dormiră în noaptea aceea acolo.

Înfășată în pînză de in muiată în rachiu de afine și învelită deasupra cu o cergă mițoasă, după ce sorbi băutura fierbinte și întăritoare pregătită din buruieni de pădure, Mădălina adormi pe aceeași laviță cu Vlăduț.

A doua zi se trezi veselă și sănătoasă tun.

Soarele lucea din nou în înaltul senin al cerului. Iezii și mieii gospodarului zburdau pe pășune. Cintezele și sturzii de munte cîntau, de parcă numai pentru ei ar fi fost creată lumea.

Vlăduț alergă pe coastă și-i culese Mădălinei un buchețel proaspăt și parfumat de viorele, în locul celor răpite ieri de apă.

Fata îl prinse de amîndouă mîinile și, cu ochii în ochii lui, îl întrebă:

— Vrei să fiu sora ta?

— Vreau, îi răspunse, din tot sufletul, Vlăduț.

Căpitanul înșeuase caii.

— Pornim, Vlăduț!

Băiatul sări pe bidiviul lui:

— Să ne vedem cu bine, Mădălina!

— Mai vino să ne jucăm împreună, Vlăduț!

Caii se depărtară, ajunseră la o cotitură și, curînd, pieriră din ochii Mădălinei.

* *

Într-o noapte, căpitanul avu un vis.

Era călare pe Negru.

Calul arăta așa cum fusese în tinerețe. Cu părul ca pana corbului, lucios, tropăind neastîmpărat, gata în orice clipă de goană.

O potecă șerpuitoare urca în munte.

Aproape de culmea muntelui, se vedea ceva ca o apă mare, neagră, revărsîndu-se.

«Ce fel de apă ar putea să se reverse de pe culme?»

Pe măsură ce înainta, băga de seamă însă că apa nu era decît un nor întunecat și adînc, care plutea pe deasupra muntelui.

Lui Negru îi crescură aripi. Începu să zboare. Se ridică deasupra pădurii.

Deodată, pe un alt cal la fel de negru și înaripat ca al său, ca și cum caii ar fi fost frați, îl zări pe măria sa Vlad.

Era alb la față ca varul, așa cum îl văzuse în ceasul morții, cu ochii sticloși, însă avînd aceeași figură din tinerețe.

Caii galopau; dar, ciudat, nu se puteau apropia cu nici un pas unul de celălalt. La mijlocul depărtării dintre ei amîndoi se afla o pînză ce parcă se lăsa din cer și se afunda în norul de dedesubt. Pînza avea o culoare vînătă, cenușie, țesută cu fire de argint.

«Vino!» îi porunci Vlad.

Ion se încordă. Îl strînse pe Negru între pulpe. Calul își alungi gîtul, se avîntă. Aripile i se zbăteau. Dar nici nu înaintă și nici nu se înălță. Totul rămase ca mai înainte.

Ion gemu de mînie și neputință:

«Nu pot, măria ta.»

Barba îi flutura pe piept. Fire răvășite îi acopereau ochii, îi împăienjeneau vederea.

«Ai plîns cînd l-ai regăsit pe Vlăduț. De ce-ai plîns? Nu știi că un bărbat n-are voie să plîngă? În vremuri ca acestea sufletul trebuie să-ți rămînă de piatră.»

Caii se opriră. Aripile încetară să se zbată. Cu toate astea nu se prăbușeau.

«Știu, măria ta. Dar e fiul Ioanei. Crezusem...»

«Să nu plîngi! Și nici să nu lași sabia din mînă.»

Ion își dete seama că nu era înarmat. Cum de-și uitase sabia primită de la măria sa, tocmai azi? Așa ceva nu trebuie să se întîmple. Măria sa are tot dreptul să-l pedepsească.

«N-am sabia la mine, măria ta!»

«Ai pierdut-o?»

Ochii sticloși ai voievodului îl ațînteau crunt.

«Nu, n-am pierdut-o. O țin lîngă diată. Și lîngă însemnările despre...» Vru să spună «despre moartea măriei tale și locul unde ți-am ascuns trupul pentru somnul cel veșnic», dar se opri. Cum să-i rostească așa ceva voievodului cînd, iată, vorbea cu el?

«I-ai dăruit-o lui Neagoe?»

«Nu, nu...»

«Neagoe este un voievod bun, un cărturar luminat. Arma sa este pacea, dar pacea aceasta este doar a înțelepciunii lui, va dăinui, poate, numai cît viețuiește el.»

«Întocmai așa cuget și eu...»

«Va trebui să rămîi mai departe de strajă. Știu că au încercat să te răpună. Măcar că nu mai ești de mult tînăr.»

«Mi-au nimicit familia. Numai Vlăduț trăiește...»

«Tu întruchipezi gîndul de libertate a țării, cu orice jertfă. Asta nu pot ei îndura. Otomanii au crezut că, pierind atît tu cît și urmașii tăi, va pieri acest gînd...»

«Dar măria ta, chiar de-aș pieri eu, se va ridica altul... pe urmă altul... și altul.., Gîndul acesta este, ca și neamul, nepieritor... Și el ne dă puterea să ținem, neadormită, în mînă, sabia...»

«Sabia, urmă Țepeș, cînd tu vei închide ochii, i se cuvine...»

Ion îl întrebă: «cui i se cuvine?»

Voievodul îi răspundea, dar glasul nu i se mai auzea.

Calul lui negru începuse iar să-și miște aripile.

Se înălță puțin în zbor, apoi, ca sorbit de ceva nevăzut, se coborî în adînc.

— Măria ta... Măria ta!... strigă.

Nimeni nu-i răspunse, nimeni nu se mai văzu.

Se trezi la el în chilie, lac de sudoare. Vlăduţ îl mişca încet de umăr.

— Bunicule! Pe cine strigi?

— L-am visat pe măria sa Vlad. Niciodată n-am avut un vis atît de lung şi de limpede. Vorbeam la fel ca-n viaţă. Aşa cum cred şi judec în adîncul conştiinţei mele.

— Şi despre ce vorbeaţi?

— Despre ceea ce va trebui să urmeze... În ultimele clipe tocmai mă sfătuia cui să-i las după moartea mea sabia...

Vlăduţ crescuse, se subţiase. Semăna tot mai mult cu Ioana. Mai ales ochii erau ai ei.

— Şi cui te-a sfătuit să i-o încredinţezi?

— Nu l-am înţeles bine... Tocmai aceasta...

Vlăduţ se întristă:

— Păcat!

Alte gînduri, alte imagini.

La poalele dealului din Cetatea Teleajinei, în rînd cu oştenii, Teodosie şi Vlăduţ se întrec în aruncarea suliţei.

Suliţa lui Vlăduţ zboară cu cel puţin două lungimi mai departe decît a lui Teodosie.

Teodosie are blîndeţea tatălui. Nu se supără. Se bucură de îndemînarea prietenului.

Prietenia dintre ei a devenit zi de zi mai trainică. I-a legat ca pe nişte fraţi.

•

Domnitorul e bolnav. Respiră greu. Degeaba a adus moaştele patriarhul Nifon şi le-a cinstit cu felurite slujbe. Acestea nu-i redau sănătatea.

Aşa suferind cum este, Neagoe bate în cuişoare un măr nepreţuit de aur, împodobit cu mărgăritare şi alte pietre scumpe, în marginea tot de aur a unei icoane. Îi place să făurească lucruri de artă. Dar şi mai mult îi place să mediteze, să citească şi să scrie.

Pentru a se putea isprăvi la timp zidirea monumentului fără pereche de la Curtea de Argeş, doamna Miliţa-Despina şi-a vîndut nestematele, giuvaerurile şi celelalte obiecte preţioase: inele, centuri, colane, brăţări, cercei, ibrice, potire, vase şi cîte şi mai cîte, din aur şi argint, multe primite în dar, la nunta ei, din partea familiei foştilor despoţi sîrbi Brancovici, din care se trage.

Are loc tîrnosirea bisericii.

Oaspeţii au început să sosească din ţară şi de peste hotare, atît din lumea bisericească cît şi din cea laică.

În rînd cu oaspeţii se află căpitanul Ion şi Badea. Badea, tatăl Mădălinei, a fost un oştean al lui Mircea, fiul lui Mihnea, în foarte scurta lui domnie.

Mădălina, într-un veşmînt subţire ca pînza de păianjen, din borangic, şi

cu buclele aurii curgîndu-i pe umeri, se află între Vlăduț, bălai și el, și Teodosie. Teodosie este oacheș. Soarele și luna.

Tustrei sînt nedespărțiți. Și, la ospățul și petrecerea care au urmat în fața noii și măreței zidiri, Mădălina a jucat tot numai între ei amîndoi.

Neagoe Basarab, în cel din urmă an al domniei sale. Zace din ce în ce mai des în pat. La căpătîiul său plînge întruna doamna Milița-Despina.

Sudori reci îi scaldă trupul.

Numai cînd se înveșmîntă în straiele bogate bizantine și își așază peste pletele încrețite coroana înaltă, bătută în nestemate, nu i se mai cunoaște într-atîta slăbiciunea.

Pe masă se află *Învățăturile lui Neagoe-Vodă Basarab către feciorul său Teodosie.*

— Nu vreau să închid ochii pînă nu sfîrșesc de scris *Învățăturile*, repetă el.

— Ai să le sfîrșești, măria ta. Peste cîteva zile vei fi din nou sănătos!

— Sănătos? Nu știu!... Și pînă cînd?...

— Încă mult timp.

Faldurile grele ale rochiei doamnei Milița-Despina se tîrăsc pe lespezi.

Doamna știe că voievodul mai are de rostit unele cuvinte de taină și se retrage în cămările ei.

Cu năframa își șterge lacrimile fierbinți ce-i brăzdează obrajii. Ce se va alege de ei amîndoi și de copiii lor? Prea puține bucurii a avut în viață și prea multe dureri.

— Mehmed-beg mi-a făgăduit că, după săvîrșirea mea din viață, vor rămîne țara nesupărată, și Teodosie, liniștit, în scaun.

«Mehmed-beg... Iarăși Mehmed-beg!...»

De pe malul românesc al Dunării, bunicul și nepotul observă cete răzlețe de ieniceri și spahii.

— Lupii au prins de veste că baciul e bolnav, murmură Ion. Au și început să dea tîrcoale stînei!

Vara este pe sfîrșite. Funigeii arginteazǎ văzduhul. Anul acesta s-a dovedit îmbelșugat, și bîlciul care tocmai s-a deschis la Curtea de Argeș este plin cu de toate, începînd de la grîne, vite, pastramă, pește, vin și terminînd cu pînzeturi, abale, opinci sau oale smălțuite.

Păpușarii și-au întins perdelele de papură împletită. Se pregătesc să-și înceapă jocul. Mulțimea s-a adunat. Mai ales copiii abia așteaptă să se ivească de după perdele chipurile hazlii de lemn și cîrpă ale acelora pe care păpușarii au de gînd să-i încondeieze și să-și rîdă de ei.

Cu toate acestea, veselia nu este cea obișnuită. Un zvon adus de cine știe cine s-a răspîndit hoțește prin tîrg. Domnitorul zace la pat. Ba unii chiar susțin că sfîrșitul său nu este departe.

— Ce se întîmplă? Ce se mai știe? se întreabă unii pe alții.

Dimineața este senină și blîndă. Frunzele copacilor, unele ușor pălite de presimțirea apropiatei toamne, au și început să se scuture. Razele molcuțe ale soarelui auresc turlele bisericii tîrnosite cu numai patru ani înainte.

— Haide, nu începeți? Nu începeți? îi îndeamnă, nerăbdători, copiii, pe păpușari.

— Acuși, acuși...

Deodată, un dangăt de clopot, întîiul, răsună din turla cea mare.

De ce din turla cea mare? Nu este ceasul de slujbă.

Al doilea, al treilea.

Din turla mijlocie începe să bată și al doilea clopot. Iar din celelalte două, cu ferestrele răsucite, încep să bată al treilea și-al patrulea.

Bat într-o dungă?

Oamenii — pînă și copiii — au împietrit.

Numai în cele mai grele ceasuri de cumpănă bat toate clopotele în felul acesta.

Ce nenorocire mare s-a petrecut?

— Măria sa Neagoe Basarab a închis ochii!...

Toți cîți se află în tîrg ori pe ulițe, ba pînă și prin case, au îngenunchiat.

— Odihnească-se în pace, rostesc din inimă aproape toate buzele. A fost un domn bun. S-a îngrijit de multe și mai cu seamă de cele sufletești. Adîncul pămîntului ni l-a cerut prea devreme. Mai avea încă destule de făcut!

Slujitorii învelesc turlele cu ferestre răsucite în pînză de mătase neagră. Altă pînză va flutura aninată de turla cea mare. Portalul va fi și el îndoliat.

În tăcerea cea mai deplină, oamenii își adună cele aduse spre vînzare și pleacă. Din trecere, azvîrl boabe de grîu și stropesc pămîntul cu vin.

Călăreți, în mîini cu sulițe ale căror vîrfuri sînt aplecate în jos, zvîcnesc pe porți și se aștern pămîntului în goana cea mai mare.

Unul dintre aceștia, un bărbat tînăr, pornește de la Curtea de Argeș spre Tismana.

Pisarul Evghenie se află în chilia lui. Au venit zorii și el, ostenit, abia a ațipit pe lavița tare, acoperită numai cu o cergă.

Sună clopotele în întreaga țară. Au început să bată și la Tismana.

— Slăvitul domn Neagoe s-a pristăvit!

Domnitorul a fost ctitor la Curtea de Argeș, Tîrgoviște și în multe alte părți din țară. Mult s-a îngrijit și de românii aflați sub stăpînirea străină, cum erau cei din Transilvania.

La Tismana a început slujba pentru odihna sufletului său. Lumînările sînt aprinse toate.

Numai căpitanul, pierdut în gînduri, a rămas în chilia sa.

Și-a lăsat capul în palme, iar ochii și-i ține închiși.

Vlăduț a năvălit în chilia bunicului:

— Teodosie! Ce se va-ntîmpla cu Teodosie? Dar cu doamna Milița-Despina?

Bunicul își dezbrăcă liniștit rantia. Își pune în loc veșmintele ostășești de căpitan al oastei măriei sale Vlad.

Vlăduț înțelege. Bunicul nu va mai fi de astăzi înainte pisarul Evghenie, așa cum hotărîse la începutul domniei lui Neagoe.

Cele așternute pe paginile albe de el se odihnesc într-o învelitoare din piele cenușie, legată cu șnur roșu, pecetluit cu ceară.

Pana a fost așezată deasupra, ca lespedea pe o criptă. Cerneala de bozii a rămas în călimară să se usuce.

Ar fi vrut să mai însemne cîte ceva. Degetele și mintea îi furnicau încă sub nevoia de a scrie. Își dă seama însă că nu mai e cu putință. Timpul de așternut slovele pe paginile albe s-a sfîrșit. Se va reîntoarce vremea însemnărilor cu sabia și-a sîngelui vărsat.

Clopotele bat și glasuri groase răsună:

— Doamne, miluiește!...

Vlăduț știe că bunicul nu mai crede în mila unui Dumnezeu, pe care-l socotește doar o deșartă închipuire a oamenilor. Altminteri, repetă el întruna, n-ar fi atît de orb, surd și lipsit de milă tocmai față de aceia care i se închinau cu osîrdie, care i-au ridicat cu mîinile lor harnice lăcașuri mîndre, l-au zugrăvit în icoane luminos, senin și drept și i-au cîntat armonioase cîntări de slavă.

Crede numai în hotărîrea și curajul norodului celui mult oropsit și bun, hotărîrea de a rămîne neclintit pe pămîntul străbun, de a-și apăra vetrele, la nevoie chiar și cu prețul vieții, crede în brațul său de fier, așa cît este de bătrîn, și în sabia tăioasă, cu mîner de argint, dăruită lui de Vlad Țepeș. Sabia de care nu s-a despărțit încă niciodată și pe care va trebui totuși, într-o zi, s-o încredințeze cuiva. Cuiva, pe care-l va socoti cel mai vrednic.

Ochii i se opriră pe Vlăduț. Dar Vlăduț este încă un copil. Ca și Teodosie. N-a împlinit nici șaisprezece ani.

Și el însuși nu împlinise nici șaisprezece ani cînd a luat parte pentru întîia oară la lupte. Ei, numai că el se născuse în furtună! Și vînturile cele rele și dușmănoase îl izbiseră în piept de cînd s-a născut.

Și pe Vlăduț, nu?

Și Vlăduț fusese izbit în piept, ca și el, de cînd s-a născut.

Poate că și Vlăduț...

Vlăduț îl privește, la rîndu-i, pe bătrîn.

S-a isprăvit cu pisarul Evghenie. A redevenit căpitanul Ion.

Clopotele nu-și încetează dangătul nici o clipă. Bat în dungă, la fel ca și la Curtea de Argeș, la fel ca în toate bisericile din țară. Și în multe din Transilvania și Moldova.

Glasurile, bărbătești, groase, cîntă:

— Doamne, miluiește!... Primește-l pe robul tău...

Așa cîntau și cînd, în taină, l-au dus la locul de odihnă pe măria sa Vlad. Taina va fi dezvăluită, din ceea ce el a însemnat, numai după moartea sa. Cînd se va cunoaște în amănunt și diata.

Bătrînul căpitan pare acum un munte. Barba albă ca neaua îi acoperă pieptul. Și simți că, sub postavul aspru, brațele sale ascund o forță care abia așteaptă să se dezlănțuie, să înfrunte și pe cel mai aprig vrăjmaș.

Căpitanul se îndreaptă către peretele de răsărit al chiliei. Acolo, pe așternutul de brocart roșu — smuls din însuși veșmîntul faimosului Ali-beg — atîrnă strălucitoarea sabie primită de el în dar de la măria sa Vlad. Sabia pe care și măria sa o primise de la Vlad Dracul, iar Vlad Dracul o moștenise de la Mircea cel Bătrîn, care o primise de la Basarab I — Întemeietorul.

Din argintul și pietrele prețioase ce-i împodobesc mînerul țîșnesc parcă jerbe strălucitoare de flăcări.

— Vlăduț, eu trebuie să plec!

— Ia-mă și pe mine, bunicule!

Vocea băiatului sunase rugător. Bunicul fusese sigur că Vlăduț îl va

urma, dar nu vrusese să-i ceară el acest lucru. Aştepta ca băiatul să hotărască de bună voie.

— Pune-ţi veşmîntul ostăşesc şi încinge-ţi armele!

— Cît ai clipi!

— Şi înşeuează caii!

Ochii băiatului străluceau ca nişte luceferi.

— Vlăduţ, ştii unde e diata?

— Ştiu, bunicule!

— Şi însemnările?

— Şi...

— Colo e pana. Să scrii tu mai departe ceea ce n-am mai avut vreme să însemn eu.

— Bine, bunicule!...

•

Pe tronul imperiului otoman — după Baiazid al II-lea şi Selim-Yavuz («cel Crud»), amîndoi otrăviţi, pare-se de proprii lor feciori, se urcase pe tron sultanul Soliman, numit mai tîrziu de turci «Kanunî» — «Legiuitorul», iar de contemporanii săi europeni «Magnificul».

Acesta, tînăr, ambiţios şi cultivat, îşi propusese ca, în primul rînd, să cucerească Belgradul şi astfel să-şi deschidă drumul spre ţările Occidentului. În al doilea rînd, să pună mîna pe insula Rodos. Stăpînirea Rodosului îi asigura libertatea de mişcare pe mări. Şi, în al treilea rînd, să preschimbe Ţara Românească în paşalîc turcesc.

Belgradul căzu. Insula Rodos va fi şi ea predată curînd, după lupte grele şi sîngeroase. Şi ochii tînărului sultan se îndreptau de pe acum, mai aprig decît oricînd, spre Ţara Românească, unde fusese înscăunat Teodosie, tovarăşul de joacă şi zburdălnicii al lui Vlăduţ şi-al Mădălinei, sub ocrotirea unchiului său, Preda, mare ban al Craiovei.

Chemaţi de Teodosie, căpitanul Ion şi Vlăduţ sosiră într-un suflet.

Teodosie, neliniştit, îmbrăcat ostăşeşte, îl îmbrăţişă pe Vlăduţ şi vru să-i sărute mîna căpitanului, aşa cum obişnuia, uneori, înainte. Bătrînul nu primi.

— Fiţi bineveniţi! le grăi Teodosie. Am ajuns într-o mare cumpănă. În jurul scaunului meu se îmbulzesc ori se bat unii din urmaşii Dăneştilor, Drăculeştilor şi, de bună seamă, ai Craioveştilor. Cunosc şi gîndurile lui Soliman. Ţara se cutremură.

Băiatul-domn zîmbi trist. Era neputincios în faţa acestei primejdii.

Se aflau în palatul domnesc din Bucureşti. Aici lucrurile de preţ se strîngeau. Încăperile rămăseseră goale, la fel şi sala cea mare de primire, unde sfetnicii se adunaseră la ultimul sfat fără voievodul lor. Lui Teodosie îi ţinea locul unchiul său, marele ban Preda.

— Şi cum doreşti, măria ta, să te ajutăm? îl întrebă căpitanul pe Teodosie.

— Nu-mi spune astfel, îl rugă tînărul voievod. Îmi eşti ca un părinte — aşa cum i-ai fost, într-un anume fel, şi tatălui meu — iar pe Vlăduţ îl simt ca pe-un adevărat frate. Cînd lucrurile se vor linişti, aş vrea să-mi fii învăţător în ale vitejiei şi dreptăţii. Iar pe Vlăduţ aş dori să mi-l păstrez mereu lîngă sufletul meu. Dintr-o dată însă, rogu-te, căpitane, încearcă să aduni pe toţi cei care vor să-mi vină în sprijin. Şi aşteaptă-mi chemarea!

— Vom chibzui și vom vedea ce este mai bine să facem, răspunse Ion.
— Vlăduț, să te-ntorci!
— Am să mă-ntorc!
— Mădălina ce face?
În glasul tînărului voievod, Vlăduț desluși o undă de caldă duioșie. Știa că și el o îndrăgise. Cine nu ar fi îndrăgit-o pe Mădălina? Dar mai știa că Teodosie nu l-ar fi întristat niciodată pe fratele lui și n-ar fi socotit-o altfel pe Mădălina decît ca pe-o soră.
Se însera. Boierii nu-și sfîrșiseră sfatul. Dar lucrurile de preț ale palatului se și încărcaseră în căruțe cu coviltir. Caii erau scoși din grajduri și înhămați ori înșeuați.
Căpitanul și Vlăduț, conduși pînă la porți de Teodosie, plecară.
Tînărul voievod, încă tot numai un copil, palid și slab, așa cum fusese și părintele său, în hainele ostășești cernite și prea largi pe care le purta, își flutură în urma lor mîna albă cu degetele subțiri. Marele ban Preda ieși din sala de sfat. Fugi după el la porți. Îl certă și-l chemă înapoi în palatul pustiu, unde pașii le răsunară pe lespezi ca niște cuie bătute într-un sicriu.

Cornul sună. Sună și cheamă:
— Veniți! Vă așteaptă căpitanul Ion!
Bărbați viforoși se adună. Se întocmesc pe cete sub privegherea lui Zane. Meșteșugarii le făuresc arme. Și, în puțină vreme, sînt gata de luptă.
Căpitanul Ion și Vlăduț pornesc spre Pitești să-i adune și pe cei de-acolo.
Tîrgul este acoperit sub zăpadă, mohorît și fără suflarea obișnuită.
Un meșteșugar-armurier cu barba scurtă, neagră, și înveșmîntat în zeghe, îi vestește:
— Mehmed-beg și-a călcat jurămîntul făcut pe Coran! Astăzi ne-a venit de la Slatina știre.
Cu caii în spume, căpitanul Ion și Vlăduț au ajuns la Slatina, unde Teodosie se retrăsese împreună cu Preda.
Se năpustesc spre casa domnească. Urcă pe scări. Totul este deșert. Un bătrîn slujitor le iese înainte plîngînd.
— Unde este marele ban Preda?
— A căzut apărîndu-l pe Teodosie și luptînd vitejește.
— Și Teodosie?
— Pe tînărul nostru domn l-a tîrît Mehmed-beg peste Dunăre, sub cuvînt că vrea să-l ocrotească.
Iscoadele aduc vestea că Teodosie, dus peste Dunăre de Mehmed-beg, ar fi fost răpus mișelește și îngropat, pe ascuns, într-o pădure de arini.
Un rob al lui Mehmed-beg, care-l slujise pe Teodosie pînă în cele din urmă clipe, a povestit că băiatul-domn apucase să-i mai scrie lui Vlăduț un răvaș.
Răvașul fusese găsit și rupt de ucigași, dar robul îi cunoștea cuprinsul. Teodosie i-l citise. Între altele, îl ruga pe Vlăduț și Mădălina, fratele și sora lui de suflet, să-și reamintească uneori de el.
Aflînd cele ce se întîmplaseră, Vlăduț își mușca buzele să nu plîngă. Îi venea să hohotească, să strige. Sărmanul Teodosie! Și totul s-a petrecut atît de repede și de neașteptat, încît nimeni nu i-a putut sări în ajutor.

Simţea o aprigă nevoie s-o vadă cît de fugar pe Mădălina, să-i povestească şi ei despre Teodosie şi ultimele lui gînduri.

Le împărtăşi această dorinţă bunicului său şi căpitanului Badea care, în acele zile, se găsea alături de Ion.

— Du-te şi-o vezi, fu de părere căpitanul Badea. Mai ales că doresc şi eu să aflu ce s-a mai petrecut pe-acasă între timp.

— Să plece, dar să se înapoieze cît se poate de repede! hotărî căpitanul Ion.

*

Peste mesteceni a zburat primăvara cu aripi uşoare ca fulgul, presărînd argint. Frunzuliţele strălucesc ca şi cum ar fi de gheaţă. Tînăr şi şăgalnic, vîntul adie. Calul tropoteşte domol prin pietrişul de pe marginea rîului. Privighetorile cîntă. Unde cîntă oare mai frumos în lume privighetorile decît pe malul Oltului?

Călăreţul, luminat de lună, se oglindeşte în apă.

S-a oprit.

La Cozia a bătut toaca pentru miezul nopţii.

Sunetele mărunte şi dese, ca de ciocănitoare, sînt purtate de ecou pe deasupra apei.

Să meargă mai departe, sau nu?

Purtătorii de ştiri rele nu obişnuiesc, decît prea arareori, să sosească noaptea.

Noaptea o veste tristă este de zece ori mai dureroasă decît în faptul zilei.

Mădălina se va speria. Nu-şi va putea stăpîni lacrimile.

Şi ce va face pînă la revărsatul zorilor?

Cunoştea o poieniţă fermecată. Împreună cu Teodosie şi Mădălina petrecuse uneori acolo ceasuri întregi, vorbind, glumind, rîzînd sau cîntînd, pînă cînd soţia sau mama căpitanului Badea trimiteau un slujitor să-i cheme la masă.

Pînă la ziuă mai sînt cîteva ceasuri bune.

Descălecă şi, cu bidiviul de dîrlogi, se îndreptă spre poiană.

Acesta nechează prelung şi duios de parcă l-ar fi întrebat:

«Unde mă duci, stăpîne?»

— Mergem, dar nu acum imediat, la Mădălina, îi şopti Vlăduţ.

Gîndul că o va întîlni, îi va vorbi, îl făcea parcă să plutească.

Cu ochii minţii vedea tot ce urma să se întîmple. Ea va ieşi în pridvor şi, cînd îl va zări, va alerga în întîmpinarea lui. Auzea cîntecul dulce al paşilor pe nisip, micul ţipăt de bucurie. Îi asculta cuvintele, mirarea, îi simţea palma în palma lui, şi tresărea cînd ea îi mîngîia cu degetele delicate obrazul.

Soţia căpitanului Badea îl va pofti în casă. Mădălina va aduce apă proaspătă şi rece, din fîntîna de sub plop, să se spele. Între timp, bucatele vor începe să sfîrîie şi să aromească. Iar mama căpitanului va coborî în beci să aducă o cană cu vin roşu, spumos, de Drăgăşani.

Apoi... apoi... va veni clipa cea grea, cînd va fi nevoit să înceapă a povesti cele întîmplate pe tărîmul lui Soliman.

Nici el însuşi nu ştia dacă, povestind, va izbuti să-şi stăpînească lacri-

mile. Dar Mădălina? Ce va face și va spune Mădălina?

Mădălina — ca și Vlăduț și toți ai casei — știa că Teodosie o îndrăgise. Și, dacă n-ar fi fost la mijloc Vlăduț, Teodosie n-ar fi șovăit s-o ceară de soție.

Numai că Teodosie avea o fire aleasă. Văzuse cît erau de legați unul de celălalt, Mădălina și Vlăduț. Și cu toate că era fiul stăpînitorului țării și moștenitorul său, nu depășise niciodată acea margine care se cere în purtarea unui băiat față de o fată. Și se arătase față de amîndoi un prieten cinstit.

Acum Teodosie zăcea în mormînt, și el, Vlăduț, venise să-i aducă Mădălinei cele din urmă cuvinte ale sale.

Deodată, Vlăduț își dădu seama că pricina pentru care venise pînă aici nu erau dragostea și viața, ci moartea. Îngrozitoarea moarte ce le răpise amîndurora pe fratele de suflet.

Se dojeni cu asprime că își îngăduise să se gîndească la Mădălina altfel decît cugetase la ea Teodosie cu puțin înaintea morții.

Mai era mult pînă dimineața? Stelele se roteau încet, sau cel puțin astfel i se părea lui.

Mireasma florilor și a buruienilor umezite de rouă era toropitoare. În jur se cerneau lin aburii albaștri ai lunii.

Își clătină alene fruntea ostenită după o îndelungată goană călare și ațipi.

Cînd se trezi, dimineața aurise de mult pădurea. Sări ca ars. Se întoarse la rîu. Se aplecă de pe mal, își vîrî în apă capul. Și-l clăti de mai multe ori.

Nu era de ajuns. Își azvîrli de pe el hainele și își dădu drumul în Olt.

Răcorit, împrospătat, cu hainele scuturate de praf, încălecă și porni, voios, spre locuința căpitanului Badea.

Trăgea în piept aerul rece. Calul sforăia și dădea, dornic de goană, din cap, zburlindu-și coama.

Calul acesta murg îl primise în dar de la Teodosie, cu prilejul uneia din ultimele lor întîlniri.

Se numea Fulger.

— Fulger, mai repede!

Calul își îndesi pasul la trap.

Înaintea lui, ca un puternic meterez natural, se ridica dealul. Pe deal înflorea livada de meri și vișini, de unde adesea, laolaltă, vara, culeseseră fructe.

Dincolo de deal era curtea. În curte, lipită de curmătura din dreapta dealului, se înălța casa.

— Mădălina!... Mădălina!... nu se putu stăpîni și cîntă.

Calul își ciuli urechile. Vru să pornească în galop.

«Hai să te duc mai repede, stăpîne!»

Vlăduț îl opri. Urcușul era greu.

Ajunse pe culmea dealului.

Sîngele îi înghețä. Casele, gardul cu întărituri, staulul și grajdul fuseseră arse. Grinzi căzute, scrum, pietre înnegrite se vedeau risipite peste tot. Vitele, caii pieriseră. Numai un cîine cărunt, lățos, despre care știa că se numește Lăbuș, mai rătăcea fără rost prin ceea ce fusese înainte curtea.

În picioare nu mai era decît o închegătură din scînduri, rezimată cu

trunchi negeluiţi de fagi şi stejari, în apropierea fîntînii.

Dintr-un coş încropit cine ştie cum în acoperiş se ridica o şuviţă cenuşie de fum

— Mădălina!

Gîndul îl străpunse ca un cuţit: «Turcii! I-au ucis pe toţi?»

Lăsă frîul calului liber. Acesta ţîşni, pe voia lui, în galop.

În cîteva clipe fu jos.

— Mădălina!

Strigase atît de puternic, încît Lăbuş se sperie. Hămăi. Îşi dete însă repede seama cine era şi cu ce gînduri sosise şi începu să se gudure

— Unde-i Mădălina?

Lăbuş continua să dea vesel din coadă. Alergă în trap, ca un mînz, cu capul sus, neîncetînd să dea din coadă, spre uşa colibei.

— Aici?

Aerul dimineţii, în mijlocul pădurilor din apropierea Oltului, se soarbe ca un vin tare. Dar fumul ce se ridica pe coş îl făcea puţin înţepător.

Devreme ce ieşea fum, locuia acolo cineva. Dar de ce nu ieşea nimeni?

Ba da! Uşa se deschide scîrţîind. Iese.

EA.

Mădălina!

Întîrziase, pierdută, ameţită, numai cît să-şi privească obrazul în oglinda apei din doniţă şi să-şi netezească puţin părul.

— Vlăduţ! Fata i se repezi la piept. Vezi! Ştii...

— Mama? Bunica?

— Numai bunica... Am îngropat-o la marginea pădurii. N-a putut îndura. Fuseseră locul şi casele ei de zestre. Mama e plecată cu treburi la Cozia. Eu gospodăresc.

— Şi-aici ce-a fost?

— Au năvălit cetele turceşti. Noi, cînd am auzit că vin, am fugit şi ne-am ascuns în pădure, urmă fata. Nu ni s-a întîmplat nimic. Numai bunica... era bolnavă şi, cînd ne-am întors... şi-a văzut casa şi acareturile arse, vitele şi caii luaţi, atît s-a întristat şi-a plîns... Nu uita că aici s-a măritat... şi-a trăit mulţumită cu bunicul... şi i-a născut copiii.

— În ţară ai auzit ce e?

— Am auzit.

— Numai sînge şi foc. Mulţi se strîng în jurul bunicului. Au încredere în cuvîntul lui. Vor urma pe cine va hotărî el. Iar tatăl tău este alături de bunicul... Vă trimite sănătate şi vă doreşte puterea de-a răbda totul pînă la întoarcerea lui...

— Puteri vom avea...

Fata i se părea lui Vlăduţ mai frumoasă decît oricînd.

Glasul ei, măcar că povestise lucruri triste, îi venea la ureche mai duios decît şopotul blînd al frunzelor într-o noapte de vară.

— Mădălina!...

Începu acum şi el să-i spună cele ce se petrecuseră cu Teodosie.

Fetei i se umplură ochii de lacrimi.

— Teodosie a fost ucis? El, care era menit încă din leagăn să fie voievod, a avut un asemenea sfîrşit? Şi doamna Miliţa-Despina?

— Se spune de către unii că s-ar fi adăpostit în Transilvania. Iar alţii susţin că s-ar afla la Stambul... Dar unde o fi anume sigur nu se cunoaşte...

Mama Mădălinei nu se întorsese. Vlăduț trebui să plece. Fulger bătea, nerăbdător, din copite.

Mehmed-beg, după ce pusese la cale răpunerea lui Teodosie — pe care se prefăcuse că-l susține — și sporise dezordinea prin atacurile, uciderile și jafurile sale, fugise să se azvîrle la picioarele sultanului.

Soliman era în acea vreme preocupat de izgonirea cavalerilor Ioaniți și luarea în deplină stăpînire a insulei Rodos. Acolo voia să întemeieze o bază de război puternică, de unde să poată supraveghea navigația atît în Egeea, cît și în Mediterana. Așa încît l-a primit pe Mehmed-beg în tabăra militară unde se găsea.

Mehmed-beg nu-l cunoscuse prea bine pe Soliman, deoarece nu luase parte la înscăunarea lui. Dar, cum era deosebit de șiret, i se înfățișă sultanului cu cea mai mare umilință. Îi sărută poala veșmîntului. Îl asigură că nu are nimic mai sfînt pe lume în afară de luminăția sa sultanul. Și-i povesti că în Țara Românească domnește haosul, din pricină că prea mulți rîvnesc scaunul moștenit de Teodosie.

— A venit clipa, continuă el, să-i facem pe valahi să înțeleagă că nu există fericire mai mare decît aceea de a îmbrățișa dreapta credință mahomedană și a sluji ca sclavi Înaltei Porți...

Soliman zîmbi batjocoritor:

— Știam că, uneori, în țările creștine, te dai drept fiu de domnitor valah... cu toate că, de fapt, ai avut doar o mamă de neam bun, pe care tatăl tău și-a adus-o ca roabă din Valahia...

Mehmed-beg, prins cu minciuna, se înroși.

— Iartă-mă, luminăția ta, zise. Ce să fac? Ca să-i pot amăgi mai ușor pe ghiauri. Spun și eu... Mă rușinez însă de orice picătură de sînge valah care-mi curge prin vine.

— Să nu te rușinezi. Îi urăsc pe valahi fiindcă, deși un popor mic, nu vor să se supună nimănui. Și, mai ales, nu vor să mi se supună mie, care voi fi, oricum, pînă la urmă, stăpînul lumii. Sînt bucuros să-i calc în picioare și să-i robesc. Dar îi admir pentru dîrzenia lor în a-și apăra pămîntul unde s-au născut și voința de a nu se pleca în fața altor neamuri care le urzesc nimicirea.

Soliman era, la vremea aceea cînd Mehmed-beg i se înfățișase, un tînăr de vreo 27 de ani, cu o frunte lată, nasul ușor acvilin, gîtul subțire și o barbă neagră. Purta un veșmînt lung pînă la pămînt, din brocart verde, deasupra căruia îmbrăcase un anteriu roșu, îmblănit cu soboli. Turbanul îi era alb și cu un gurgui în vîrf, de care era prinsă o pană de vultur. Ședea pe-un jilț uriaș, cu brațele și picioarele de aur, înconjurat de sfetnicii săi turci și străini: un persan, un arab și un italian.

Mehmed se gîndi bine la ceea ce mai avea de gînd să scoată din gură. Cuvintele sultanului de admirație pentru valahi îl cam puseseră în încurcătură.

Tuși, se șterse de sudoare pe frunte și pe bărbia lată, se hotărî și rosti:

— Pentru folosul împărăției otomane îl rog pe preaputernicul padișah să-mi dea mie domnia în Țara Românească. Norodul însuși mă cere, minți el, ca pacificator, știind că am în mine și sînge valah...

— Sînge de care te rușinai mai adineauri, mormăi Soliman.

Mehmed înghiți o îmbucătură amară, nevăzută, în vreme ce sultanul se

mi-l dai, sînt încredinţat că-l vom birui pe Mehmed-beg. Dar mai întîi hai să-i gonim pe noii dregători otomani. Să piară de pe acest pămînt şi sămînţa, şi numele lor.

Craioveştii s-au adunat şi ei în mînăstirea Bistriţa. Sfatul lor îl conduce bătrînul călugăr Pahomie, fostul mare ban Barbu. Călugărit de curînd, acesta călăuzeşte, totuşi, mai departe destinele familiei. În dreapta lui se află noul mare ban, al doilea Pîrvu, fratele răposatului Neagoe domnul. Şi-n stînga, un vechi chip cunoscut, călugărul care-l învinuise mincinos, la îndemnul lui Mehmed-beg şi din porunca lui Danciu, pe căpitanul Ion şi pe Zane, în faţa cavalerilor Ioaniţi, şi-al cărui nume este Filotie.

— Am fost mereu, în anii de după Vlad Ţepeş încoace, de părerea că îngăduinţa otomanilor este mai bună ca duşmănia lor, rosti pentru început Pahomie. Dar iată că — fiind mereu zădărîtă de unii ca Mihnea cel Rău sau Vlad cel Tînăr, fără să-l mai amintim pe căpitanul Ion — Poarta şi-a pierdut încrederea în noi.

În trapeza mînăstirii Bistriţa unde are loc întîlnirea, glasul călugărului Pahomie răsună cu tărie. Nimeni nu mai răsuflă. Toţi sînt numai ochi şi urechi.

Prin geamurile înalte şi înguste de sus lumina curge în pîraie de aur.

Bătrînul reaminteşte ceea ce ştiu toţi, şi-anume că Soliman i-a îngăduit lui Mehmed-beg să se cocoţeze în scaunul domnesc. Iar acesta i-a făgăduit că boierii valahi vor fi înlocuiţi *toţi* cu dregători otomani şi că mai devreme sau mai tîrziu Ţara Românească va deveni paşalîc.

— Şi ce-avem acum de făcut? întreabă al doilea Pîrvu.

De fiecare dată cînd îşi mişcă larg braţele, mînecile rantiei călugărului Pahomie par aripile în zbor ale unei mari păsări negre.

— Trebuie, dintr-o dată, să-l sprijinim şi noi pe Radu, hotărăşte el. Îi vom trimite deci o mare ceată de oşteni de pe moşiile noastre, arme şi bani, ca să-l învingă pe Mehmed şi să-l izgonească din ţară. Măcar că nici aşa primejdia nu se va sfîrşi.

— Şi ceata cine-o va conduce? întreabă al doilea Pîrvu, încredinţat că această cinste îi va reveni lui

— Călugărul-oştean Filotie! răspunde bătrînul. Sultanul nu trebuie să afle că şi noi ne-am ridicat, de astă dată, împotriva lui.

Dregătorii otomani ai lui Mehmed-beg şi ienicerii lor, unii desculţi, alţii descinşi ori cu veşmintele sfîşiate, au fost puşi pe goană de oştenii lui Radu, cetaşi şi ţărani, cu biciuşti, bîte, furci şi securi.

Mînia oştenilor domneşti şi a ţăranilor este fără margini. Şi capetele celor ce se vruseseră stăpîni în oraşele şi satele ţării cad ca nucile toamna.

Turcii au plecat şi de data aceasta din ţară. Cele din urmă căruţe se încarcă pe corăbii, la Dunăre.

— Mehmed-beg a fugit! îl vesteşte Vlăduţ pe Ion.

— Nu vă veseliţi, răspunde gînditor căpitanul. A fugit, dar se va întoarce curînd cu o oaste mai bine înarmată şi mai mare.

*

Sfîrşit de primăvară tîrzie. Pe cîmpii, ţăranii — şi mai ales femeile, de-

oarece bărbaţii ,cei mai mulţi sînt plecaţi la oaste — muncesc cîmpul, livezile şi viile.

Vor apuca să mai strîngă roada? Cine poate şti?...

Cîmpiile, livezile şi viile nu le pot lăsa însă nemuncite, orice-ar fi sa se intîmple şi oricîte nenorociri s-ar abate.

Aşa-i era dat în anii aceia ţăranului. Să trudească necontenit, să are şi să semene, dar cîteodată să nu culeagă decît cenuşă.

Oastea lui Radu de la Afumaţi, tînărul şi viteazul voievod, în rînduri regulate şi bine instruite, este gata de luptă şi-i aşteaptă pe turci.

Aici, în faţă, sînt cetaşii căpitanului Ion. Numai vederea acestui atît de bătrîn şi cunoscut oştean — cu barba albă pînă mai jos de brîu, chivără de oţel, platoşă lată şi în mîna dreaptă cu vestita lui sabie strălucitoare, despre care toţi ştiu că i-a fost dăruită de Ţepeş în ceasul morţii — şi-l înspăimîntă pe duşman. În stînga lui se află devotatul Zane, cu umerii cît nişte dealuri şi faţa aspră, înnegurată. Este atît de înnegurată, fiindcă o altă ceată se vede a fi aceea trimisă de Craioveşti, avîndu-l în fruntea ei pe Filotie, călugărul oştean de la Bistriţa. Iar datoria ce-o are faţă de-acesta, după întîlnirea din insula Rodos, n-a ajuns încă să i-o plătească.

Cetele ţărăneşti sînt, bineînţeles, cele mai multe. Şi-acestora li se adaugă şi alte ajutoare.

Străjerii de la Dunăre l-au vestit pe domnitor că Mehmed-beg, paşa de Nicopole, cu paşa de Vidin, Bali-beg, şi alţi comandanţi turci au şi început să-şi reverse din nou puhoaiele spre Ţara Românească.

— Să vină!

Tînărul voievod Radu i-l aminteşte căpitanului Ion, pînă şi prin ţinuta sa, tot mai mult pe marele Vlad.

La fel, în ajunul oricărei lupte, se înviora.

Ochii săi vultureşti căpătau o strălucire ciudată. Glasul îi devenea mai plin. Mişcările mai iuţi. Parcă se înălţa. Şi oastea se contopea în acelaşi cuget cu el.

Radu trecu pe dinaintea cetelor. Oştenii tresaltă.

Se ştie că Radu nu face parte dintre acei conducători de oaste care se pricep numai să dea porunci, el însuşi rămînînd în locurile cele mai bine apărate, pentru ca de-acolo, la ceas de cumpănă, să se poată întoarce şi să scape cu viaţă.

Ci, dimpotrivă, Radu, pe toată vremea bătăliei, nu stă decît în faţă ori în mijlocul oastei, unde-i lupta mai grea şi vrăjmaşul mai aprig. Pe el nu-l înfricoşează nici mărimea imperiului otoman, nici numărul oştenilor duşmani şi nici biruinţele lor trecute. Şi-asemeni marelui Vlad, cu o oştire mică, este gata să-nfrunte, pentru dreptatea ţării, o armată oricît ar fi de mare şi bine înarmată.

Voievodul Transilvaniei, braşovenii, sibienii şi regele Ungariei i-au ascultat cuvîntul prin care arăta că înfrîngerea Ţării Româneşti ar avea drept urmare şi nimicirea lor. Şi i-au trimis, cu mare grabă, o seamă de oşteni.

Asta mai ales fiindcă atît regele Ungariei cît şi voievodul Transilvaniei, braşovenii şi sibienii ştiu că, în bătăliile care au avut loc, cu prilejul trecutelor năvăliri, Radu i-a biruit pe turci la Gubavi, Ştefeni pe Neajlov, Clejani şi în alte părţi.

Va birui şi-acum!

Cei doi paşi: Mehmed-beg şi Bali-beg — sub conducerea celui dintîi — au trecut Dunărea cu oastea. Şi au pornit în marş.

Pămîntul se cutremura iar sub trecerea ienicerilor, a spahiilor şi-a achingiilor, a căruţelor încărcate cu arme şi-a tunurilor.

Flamurile cu semiluna şi tuiurile flutură.

Tumbelechiurile bat. Trîmbiţele sună.

«Feriţi-vă, intraţi în pămînt, ascundeţi-vă în găurile şoarecilor din faţa acestei prea puternice oşti, de nu vreţi să pieriţi pînă la unul», spun trîmbiţele otomane.

Animalele, speriate de zgomotul armelor şi duduitul roţilor, de ţipetele trîmbiţelor şi de bătaia tumbelechiurilor, pier ca luate de vînt.

«Ascultaţi porunca noastră şi azvîrliţi-vă de bună voie la picioarele slăvitului Mehmed-beg.»

Spaima l-ar fi cuprins pe oricine. Niciodată pînă azi, Mehmed-beg nu s-a năpustit cu atîta putere asupra vreunui tărîm. Niciodată n-a fost mai îndîrjit.

Radu-voievod ascultă şi el prevestirile trîmbiţelor. Ascultă duduitul roţilor, zgomotul armelor, tropotul cailor şi vuietul ca de mare înfuriată stîrnit de paşii ienicerilor.

Fruntea lui este senină. Inima-i bate sub platoşă mai tare, dar nu de teamă, ci de nerăbdare.

Flamura sa, purtată de Vlăduţ, fîlfîie în vînt.

— Să ţii flamura Ţării Româneşti sus, cît mai sus, în timpul bătăliei, s-o vadă fiecare oştean din întreg cîmpul, îl sfătuieşte căpitanul.

— Aşa am s-o ţin, bunicule!

Potrivit planului întocmit de voievod, întîiele ciocniri au loc la Plaţa şi în Alimăneşti. Ciocnirile acestea au însă numai rostul de a atrage oştile otomane către satul Grumazi.

Aici, pe apa Teleormanului, e o cîmpie largă, uşor înconjurată de rîu şi străjuită în spate de o pădure întinsă şi deasă.

Mehmed-beg şi Bali-beg — cu o oaste adunată din şapte sangiacaturi, formată numai din trupe alese, una şi una — au făcut planul să prindă pedestrimea lui Radu ca într-un cleşte. Să lovească din coastă, cu achingiii, călărimea. Să le spintece pe amîndouă şi să le fărămiţeze cu tunurile.

Socoteala făcută de ei acasă este însă una, şi ceea ce se întîmplă pe cîmpia Grumazilor este alta.

Îndată ce oştile apar la cotitura rîului şi încep să intre în vad, bătrînul căpitan Ion, ivindu-se din pădure cu cetaşii lui, le ţîşneşte în faţă. Lupta se dă piept la piept, în apă.

Rînduiala pe care Mehmed-beg ţinuse s-o păstreze, pînă ce tunurile vor începe să tragă, se strică imediat.

Bătălia s-a înteţit. Mulţi ieniceri s-au înecat, dar achingiii pricinuiesc destulă pagubă nu numai cetelor ţărăneşti, ci şi oştenilor sibieni şi, mai ales, braşovenilor.

Năvălesc spahiii. Sînt însă întîmpinaţi dintr-o parte de căpitanul Badea şi dintr-alta de cetele transilvănenilor. Împinşi într-o latură. Iar cînd tunurile încep să tragă nimeresc tocmai în ei. Prăpădul este dintre cele mai mari.

Acum au pornit achingiii. Ar trebui să fie opriţi de Filotie. Acesta pare să şovăie şi face cu cetele lui un ocol. Îl face dinadins, gîndeşte Radu, cu ţelul de a-i încercui! Ocolul duce la foarte multe pierderi de vieţi din cetele ţărăneşti.

Filotie n-a făcut ocolul degeaba. Oștenii din cetele Craioveștilor au pătruns cu temei în mijlocul achingiilor și-a venit vremea ca aceștia să-și rărească rîndurile. Călugărul-oștean se pricepe de minune să mînuiască lancea. Iar cetele conduse de el și Zane înfruntă de astă dată același dușman. Cam în același timp, izbiți de săgețile achingiilor care au început să se retragă, cad unul în apropiere de celălalt.

— Ai scăpat de pedeapsa mea, călugăre, rostește Zane înainte de a-și închide ochii, ținîndu-și încă încleștată barda cu care făcuse în jurul său pustiu. Cu barda asta gîndeam să te dobor după sfîrșitul bătăliei. Ai vrut cîndva să ne răpui pe căpitanul Ion și pe mine.

— Porunca venise de la Poartă, horcăie călugărul. Dumnezeu să mă ierte că le-am împlinit voia...

— Nu cred că va putea, scrîșnește înfundat Zane.

— Iartă-mă cel puțin domnia ta...

— Nu...

Radu e peste tot. Gonește cu calul spre pădure și-i reîntoarce pe brașovenii risipiți la luptă. Se îndreaptă iarăși spre rîu, unde-i ajută pe cetași. Și încetul cu încetul se apropie amiaza. Se războiesc din zori, dar sorții sînt încă nedeciși.

Lupta se dă fără pic de răgaz. Și unde este domnul se înalță și flamura Țării Românești ținută sus de tot, de Vlăduț, așa cum îl rugase căpitanul.

Oștenii domnului, cetele țărănești, voinicii căpitanului Ion și ceilalți luptători cată mereu spre flamură. Și cît văd vulturul cu aripile întinse plutind, avînd în dreapta soarele și-n stînga luna, știu că voievodul lor e teafăr și poartă mai departe bătălia cu spor.

Tunurile turcești s-au împotmolit în vad și se scufundă văzînd cu ochii.

Trupuri ienicerești plutesc tot mai multe pe apă. Iar achingiii sînt tot mai împuținați de oamenii căpitanului Badea și de transilvăneni.

Cel mai mare prăpăd face sabia cu mîner de argint, împodobită cu nestemate, primită în dar de căpitanul Ion de la Țepeș.

Bătrînul este unul dintre acei voinici de poveste care nu știu ce-i osteneala. Ca și odinioară voievodul lui, pare un muncitor în lan, trudindu-se cu hărnicie să-și isprăvească seceratul.

În minte, îi apare în aceste clipe, ca și altădată în vis, măria sa Vlad.

«Ioane! îi spune voievodul. Ești la fel de voinic ca atunci cînd ai înfruntat la Comana, pentru mine, pe ienicerii lui Hamza, tot pașă de Nicopole ca și Mehmed-beg!»

«Oho! rîde Ion. Dar voinicia, știi bine că nu-mi vine decît de-acolo că stăpînesc sabia ce mi-ai dăruit-o măria ta!»

«Ai meritat-o din plin, mare ban de Tismana Ion. Numai că, pe cît ai fost de viteaz, pe-atît nu ți-ai dorit niciodată măriri. Puteai s-ajungi domn...»

«Am rămas păstrătorul diatei. În numele ei am luptat și i-am îndemnat și pe alții să lupte. A fost cea mai însemnată răsplată...»

«Bunul meu fiu Ion!... Dar știi că, în curînd, îți vei aduce pămîntului străbun obolul pe care-l dăm toți, mai devreme sau mai tîrziu?»

«Știu, și nu mă-nspăimînt. De la măria ta am aflat că nu e moarte mai frumoasă decît aceea de-a cădea pe cîmpul de luptă, cu fața la dușman, pentru dăinuirea libertății neamului tău».

«Acum ia aminte, Ion!...»

O săgeată i se înfipse în spate. Dar cîte săgeţi nu-l loviseră în viaţă?

Mehmed-beg şi Bali-beg îşi întorseseră caii, în clipa cînd căpitanul Ion îşi croia pîrtie spre ei. Iar un spahiu, dorind să-i apere, îl ţintise.

Pedeştrii fuseseră nimiciţi sau luaţi prinşi. Numai puţini spahii şi achingii, cîţi izbutiseră să mai scape cu viaţă, fugeau din răsputeri.

Călăreţii lui Radu îi urmăreau.

Ajunşi la Dunăre, căpitanul Ion l-a căutat între fugari pe Mehmed-beg. Acesta, înfricoşat, le-a strigat otomanilor:

— Nu vă puteţi apropia de el. Măcar că e rănit. Răpuneţi-l de la depărtare...

Din toate părţile otomanii au azvîrlit suliţe şi lănci. O lance l-a lovit în braţul drept. Sabia sta să-i cadă.

Cetaşii s-au repezit să-l ajute.

— Daţi-mi sabia în mîna stîngă! a poruncit.

Cu sabia în mîna stîngă, aşa greu rănit cum era, s-a avîntat în bătălie, făcînd iarăşi pustiu în jurul lui.

— Luptă încă! răcneau spahiii. Se ştie despre el că-i diavolul, Şeitan... Scăpaţi, dacă puteţi...

Bătrînul a căzut. Cîţiva dintre cei mai apropiaţi lui l-au înconjurat, încercînd să-i dea îngrijiri şi să-l oblojească, dar el i-a oprit cu o mişcare a capului.

Păstra încă sabia. I-a întins-o, cu mîna stîngă, lui Vlăduţ.

— Primeşte-o! i-a spus. Luptă în locul meu.

Vlăduţ, înlăcrămat, şovăia.

— Ia-ţi sabia! Ridică flamura. Biruinţele de la Grumazi şi de pe malul Dunării vor rămîne de-a pururi neuitate. Sînt Rovinele şi Vasluiul lui Radu... Urmează-l cu credinţă pînă la cap...

Tocmai se apropia, ca un vifor, o nouă ceată de călăreţi. Era aceea a băieţilor din Tismana. Dar, luînd mai bine seama, Vlăduţ a văzut că între flăcăi se aflau şi numeroase fete, îmbrăcate ostăşeşte, în frunte cu Mădălina.

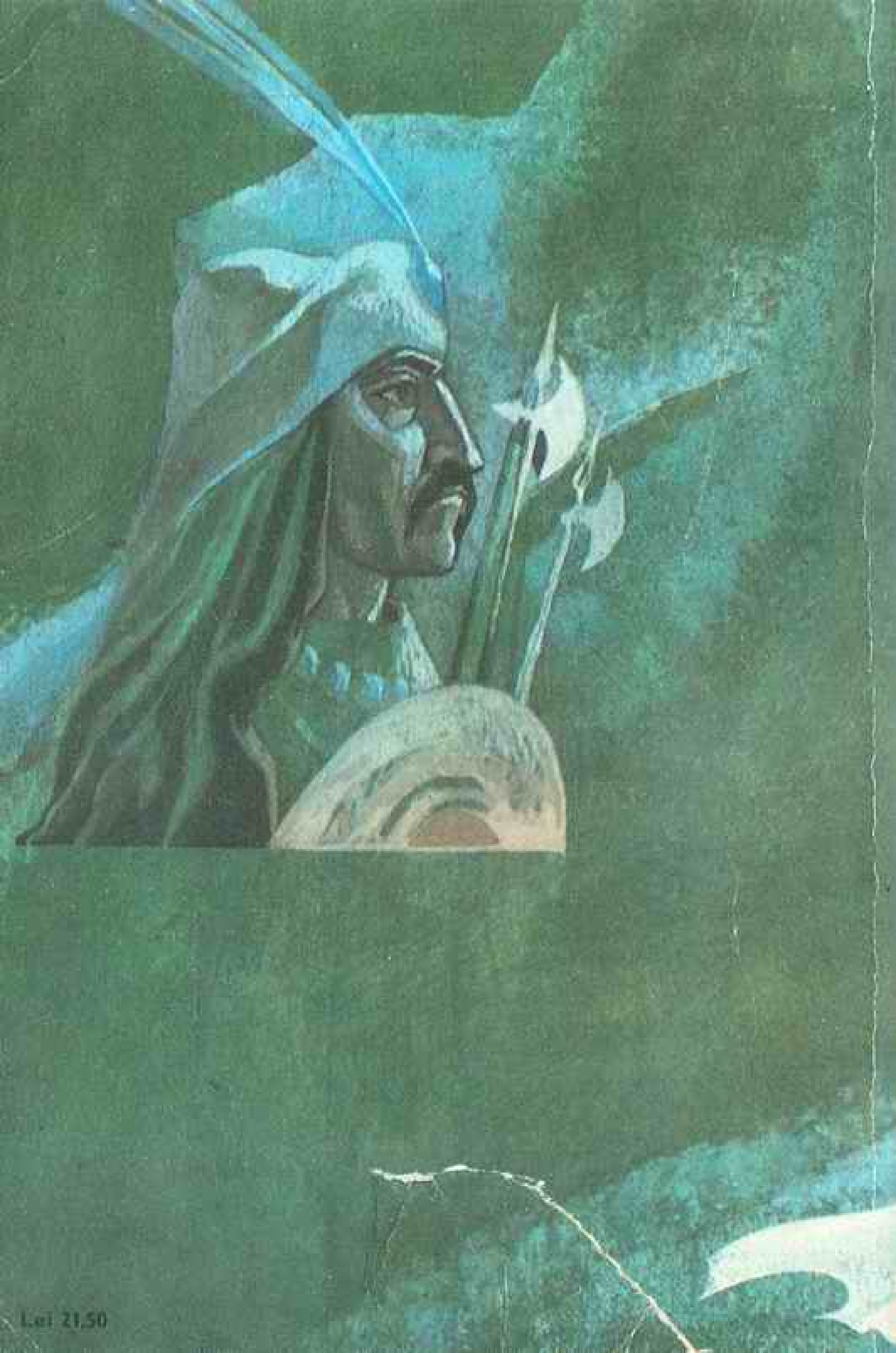
Vîrstnici şi tineri, băieţii şi fetele, conduşi de Radu, urmînd flamura ţinută sus de Vlăduţ, l-au urmărit pe Mehmed-beg pînă pe ţărmul celălalt. Şi încă două înfrîngeri nimicitoare au mai îndurat otomanii. Una lîngă Nicopole. Şi alta la Şiştov.

Se povesteşte că, de pe urma rănilor primite şi-a spaimei îndurate atunci, i s-ar fi şi tras, mai tîrziu, lui Mehmed-beg moartea.

Bătrînul căpitan s-a stins avînd încă pe buze ultimele cuvinte ale diatei:

«Vrăjmaşii vor veni iar şi iar. Înfruntaţi-i fără teamă de moarte, ca ţara să trăiască în veci.»

SFÎRŞIT

Lei 21,50